

TRACTATUS
DE VITA, MYSTERIIS ET ANNIS JESU CHRISTI Servatoris nostri,

CONTRA INFIDELES, JUDÆOS, ET HÆRETICOS,

DISSERTATIONIBUS

DOGMATICIS ET CHRONOLOGICIS,

Necnon Observationibus Historicis, & Criticis,

Juxtà germanam DIVI THOMÆ *mentem illustratus*,

Et ad usum Scholæ accommodatus,

Ad cujus calcem, in rem Chronologiæ sacræ studiosorum, attexuntur Apparatus, & Canon Chronologicus per sex Mundi ætates, & præcipuas Periodos, ac nobiliores Epòchas à Creatione Mundi usque ad Ascensionem Christi Domini digestus.

AUCTORE

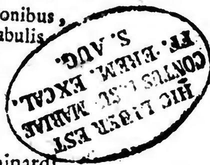
R.P.F. IGNATIO HYACINTHO AMAT DE GRAVESON

Ordinis Fratrum Prædicatorum,

Sacræ Facultatis Parisiensis Doctore, & Collegii Casanatensis Theologo.

Editio altera ab Auctore recognita, tribus novis Dissertationibus, multisque Observationibus Historicis, Criticis, necnon Tabulis Chronologicis auctior, locupletior & emendatior, atque in duos Tomos nunc distributa.

TOMUS PRIMUS.

ROMÆ, Typis, & sumptibus Hieronymi Mainardi in Platea Montis Citatorii 1724.

SUPERIORUM FACULTATE.

Ad Usum Fris Josephi Pizani Carmelitæ

Reverendissimo Patri

AUGUSTINO
P I P I A

SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORI,

Et totius Ordinis FF. Prædicatorum Generali Magistro.

Uòd te præ cæteris Patronum ambiám, Reverendissime Pater, causæ sunt, & plures, & magnæ. In primis, ejusmodi est istius Libri, qui secundis curis adornatus Tibi se sistit, Argumentum, quod Te præsertim Patronum postulare, & in te unum perbellè quadráre videatur. Complectitur quippè hic Liber, quem tibi, Reverendissime Pater, in præsentia offero,

Vitam, & Mysteria Jesu Christi, Servatoris nostri, in quorum assidua meditatione sic à teneris annis te exercuisti, ut nihil prius & antiquius habere unquàm visus sis, quàm ut Jesum Christum, à quo, ceu fonte, bonorum omnium Summa proficiscitur, cognoscere studeres, cognitum laudares, laudatum amares, amatum candidissimis moribus tuis exprimeres, omnisque sermo tuus illum unicè saperet, illum referret, illum spiraret, qui & Verbum est Patris, & verba Vitæ solus habet. Felicem itaque aditum omni procul dubio habebit ad te, Reverendissime Pater, Liber iste, qui, totus quantus est, dilucidè explanat Mysteria, seu totam describit Æconomiam Vitæ Jesu Christi, Servatoris nostri, qui ultrò semetipsum è Regno Patris in hoc nostrum exilium demisit, ut nos Paradiso dejectos, Cœli cives redderet; nostram humanam carnem induit, ut nos immortali gloriâ vestiret; nostrâ tectus formâ, nobiscum in hoc calamitoso Mundo complures annos agere, & pro nobis vagire, sitire, esurire, algêre, æstuare, laborare, egêre, vigilare, jejunare, aliisque id genus malis nostris obnoxius esse dignatus est, ut nos ab omnibus exemptos malis in sui raperet amorem, & in summi boni communionem assereret. Nec his contentus Jesus, Salvator noster, voluit etiam per omnem Sanctissimæ Vitæ suæ seriem efficacibus exemplis animos nostros inflammare, salutaribus præceptis erudire, stupendis miraculis expergefacere, cælesti doctrinâ imbuere, blandis monitis trahere, certis promissis in-

invitare, viamque Cæli aperire, dùm pro nobis vinciri, trahi, damnari, rideri, cædi, conſpui, vapulare, probris affici, & in ara Crucis Agnus ſine macula immolari voluit, ut nos ſuis vinculis ſolveret, ſuis ſanaret vulneribus, ſuo lavaret ſanguine, ſuâ morte ad immortalitatem proveheret. In ſumma, totum ſe ſe nobis impendit Jeſus Chriſtus. Reſurrexit propter juſtificationem noſtram. Suis intuentibus Diſcipulis Patrem repetiit, ut membra confiderent, eò ſe perventura, quò caput jam præceſſiſſe conſpicerent, & tandem, ut ſuorum Diſcipulorum magis confirmaret animos, egregium illud perpetui amoris ſui pignus ad eos miſit, Sacrum videlicet illum Spiritum, quò mortui Mundo, longè veriùs ac faciliùs viveremus in eo, quàm ſpiritu noſtro vivimus. Hæc ſunt, Reverendiſſime Pater, auguſtiſſima Jeſu Chriſti Myſteria, & immenſa, quibus nos locupletavit, beneficia, de quibus arduam licèt, meiſque viribus imparem diſſerendi provinciam cùm ſuſceperim, in eam facilè erigor ſpem, fore ut hoc qualecumque Opus, à me lucubratum, Reverendiſſimæ Paternitati Tuæ, quæ in Myſteriorum Jeſu Chriſti meditationem jugitèr incumbit, probetur, illudque ſerenâ fronte excipiat, ac ſuo dignetur patrocinio.

Prætereà, Beatiſs. Patriarchæ noſtri DOMINICI locus, quem in toto Prædicatorum Ordine tenes, & in quo ſola illa virtus, quæ te ipſum ab incunabulis ſuſceptum comitata eſt, ſuis ipſa manibus collocavit; hic, inquam, ſublimis ille locus, quem in Familia

Do-

Dominicana tenes, admonuit, ut Te, Reverendissime Pater, mihi Patronum præ cæteris adsciscerem, tibique hunc Librum *De Mysteriis Jesu Christi* nuncuparem. Legimus siquidem in Annalibus nostris, Beatissimum Patriarcham *Dominicum*, ut faciliùs Albigensium Hæresim, longè latèque in Galliis grassantem, profligare posset, instituisse, maximo Ecclesiæ Catholicæ emolumento, Sanctissimum ROSARIUM, quod Sapientissimus *Martinus Navarrus* jure optimo appellat *Patrimonium Ordinis Dominicani*, verèque etiam dici potest *Manuale Evangelicum*, in quo quindecim præcipua redemptionis humanæ Mysteria piis meditationibus percensentur. Cui igitur potiori jure istud *De Mysteriis Jesu Christi*, *Redemptoris nostri*, Opus dicare ac consecrare debebam, quàm Tibi, Reverendissime Pater, qui Sancti Patris *Dominici* locum occupas, illum nobis repræsentas, ejus vestigiis insistis; totumque Prædicatorum Ordinem, cujus ipse fundamenta jecit, eâ sapientiâ, prudentiâ ac felicitate regis; ut ad summam rerum administrationem non tàm factus, quàm natus esse videaris. Possem hoc loco nominatim commendare miram, quâ polles, in tractandis negotiis, & administrandâ publicâ re solertiam; sinceram ac fuci expertem affabilitatem, quâ illos omnes excipis, quos tuæ curæ concredidit Deus Optimus Maximus; ardentissimum zelum sartam tectam custodiendi Disciplinam Regularem, quam perpetuâ, sibique semper constanti vitæ ratione in te exprimis, & ad unguem observas; maximam in occupatio-

pationibus summis orandi assiduitatem, tamque singularem dissimilium alioquì virtutum conspirationem, ut nec de candore prudentia, nec de comitate gravitás, nec doctrinæ studium de pietatis amore quidpiam decerpat. Hæc, inquam, & alia benè multa, quæ de tuo felicissimo regimine veniunt in mentem, magnificè & verâ cum laude commendare possem, Reverendissime Pater, quibus tamen referendis consultò supersedebo, tùm quia probè scio, Te rarissimâ quâdam moderatione bonum esse, quàm bonum prædicari malle: tum quia etiam tam excelso atque illustri loco sita est virtus tua, & ad omnes pervulgata, ut vana præconiorum respuat ornamenta, nec laudibus crescere possit, nec delectari. Hoc unum dumtaxat, æterni præconii instar, celebrabo, quòd in postremis totius Prædicatorum Ordinis Generalibus Comitiis, Romæ anno MDCCXXI. habitis, in tanta, quæ aderat, præstantium virorum turba, qui præesses omnibus, ex omnibus potissimùm electus fueris, & quæ cæteros ornare solet dignitas, Tu hanc præclarissimis virtutibus ornes, & in splendoris cumulum attollas.

Sed & tertia accedit ratio, Reverendissime Pater, quæ me, ut candidè fatear, maximè impulit, ut hoc Opus, quod *de Vita, & Mysteriis Jesu Christi* concinnavi, cum tui clarissimi nominis inscriptione luce publicâ donarem, tuoque cohonestarem ac nobilitarem patrocinio. At enim, in hoc conscribendo Opere unum, instar omnium, ducem ac Magistrum

se-

ſequutus ſum Sanctum *Thomam Aquinatem*; Doctorem Angelicum, & Theologorum facilè Principem, qui de Myſteriis Jeſu Chriſti à Quæſtione vigeſima ſeptima tertiæ Partis ſuæ Summæ uſque ad Quæſtionem ſexageſimam eruditè, copiosè ac luculentèr diſſerit. Porrò, quem in doctrina S. *Thomæ* magis verſatum poteram adoptare Patronum ac judicem, quàm Te, Reverendiſſime Pater, qui non ſolùm doctrinam Sancti *Thomæ* apprimè calles, eamque in purum putumque, quod dici ſolet, ſuccum converteris, ſed etiam pulcherrimos ex eà flores, copioſiſſimoſque fructus retuliſti? Illa tibi ſuos omnes fontes, intimoſque theſauros aperuit, teque ſic omnibus Diſciplinis imbuit, atque expolivit, ut in omni Theologicæ eruditionis genere vix quiſquam te uno callidior ſit æſtimator, Judexque ſagacior. Huic Doctrinæ S. *Thomæ* debes, quòd, dùm in Collegio Minervitano Regentis Officium obires, de rebus difficillimis explicatè, de intricatiſſimis abundè, nervosè & ſubtilitèr loquentem, Fratrumque tuorum ánimos doctiſſimis tuis prælectionibus alentem, exceperit admiratio tanta, tanti plauſus fuerint conſequuti. Huic etiam Doctrinæ S. *Thomæ* debes, quòd Collegium Caſanatenſe, ab Eminentiſſimo Cardinali *Hieronymo Caſanate*, cujus memoria ſemper apud nos in benedictione erit, ad publicum Eccleſiæ Catholicæ, totiuſque Reipublicæ Literariæ commodum ſapientiſſimè inſtitutum, ampliſſimiſque redditibus dotatum, exquiſitâ eruditione cum eximia morum probitate conjunctâ

per

per plures annos illuſtraſti, eique novum ſplendorem, qui ſemper apud poſteros nunquàm intermoriturâ memoriâ vigebit, conciliaſti. Memini utique ipſe, & meminiſſe juvabit diu, quantam mihi jure ac meritò ſæpiùs moverint admirationem hæc tua, non minùs eruditione, quàm pietate condîta, quibus, dum adhùc eſſes in noſtro Collegio Caſanatenſi, perfruebar, colloquia. Sed altiorem gradum tua promerebatur virtus, quæ Te reddidit cariſſimum Eminentiſſimo Cardinali *Thomæ Mariæ Ferrari*, Ordinis Prædicatorum, qui non tam Purpurâ, quàm Virtutum & omnigenæ doctrinæ fulgore conſpicuus, paucis abhinc annis moriens, incredibile ſui deſiderium toti Eccleſiæ, & Ordini Prædicatorum in primis, reliquit. Per hunc doctum, juxta ac pium Cardinalem; tua virtus, quæ, ſub religioſæ ſolitudinis umbraculis latens, ſe ſe prodere nolebat, innotuit tandem CLEMENTI XI. piæ memoriæ Pontifici Maximo, & veræ eruditionis cultorum Patrono munificentiſſimo, qui actutùm curæ ac fidei tuæ credidit atque commiſit perilluſtre Secretarii Congregationis Indicis Officium, quò tantâ cum laude perfunctus es, Reverendiſſime Pater, ut de univerſa Eccleſia optimè meritus ſis, eique egregiam navaveris operam, ſive in tutanda contra Hæreticos Fidei Catholicæ integritate, ſive in configendis cenſorio ſtigmate Libris, qui temerè in vulgus ſparſi noxiam incautis Lectoribus doctrinam inſtillare ac propinare poterant, ſive in promovenda Sanctitate Moralis Chriſtianæ, quam ex

 puro

puro Doctrinæ Sancti *Thomæ* fonte hauſiſti. Hæc omnia, Reverendiſſime Pater, honoris & gloriæ ornamenta, quæ hactenùs conſecutus es, accepta referre debes Scholæ Thomiſticæ, quæ Te Sancti *Thomæ* doctrinæ lacte aluit, fovit, inſtituit, educavit, & ad hanc nominis famam, celebritatemque provexit. Hinc non mirum, ſi tibi, vix ad ſupremam totius Ordinis Prædicatorum Præfecturam evecto, in mentem venerit grati animi in S. *Thomam* cura & cogitatio, authorque fueris Sapientiſſimis Patribus, in ultimis Comitiis Generalibus Romæ congregatis, ut conderent ac publicarent Decretum, quo omnes tuo Regimini ſubditi, exploſâ omni novitate doctrinæ, avitam Sancti *Thomæ* Doctrinam, Chriſti & Eccleſiæ auctoritate probatam, adamuſſim ſequerentur, ab ea ne latum quidèm unguem deſciſcerent, ſicque Regiâ viâ incedentes, Sacrum iſtud de puritate Ethices Chriſtianæ, & de Gratia ſe ipsâ efficaci Depoſitum, quod Sanctus ille Doctor cuſtodiendum Scholæ ſuæ reliquit, conſervarent illibatum, pro aris ac focis defenderent, & ad ſeram uſque poſteritatem omni ſtudio ac ſollicitudine tranſmittere totis viribus adlaborarent. Cùm igitur, Reverendiſſime Pater, compertum atque exploratum haberem, te erga Sancti *Thomæ* Doctrinam optimè affectum eſſe, & in ejus ſtudio pares habere paucos, ſuperiorem fortaſſe neminem, nonne æquiſſimum erat, ut hoc Opus *De Vita & Myſteriis Jeſu Chriſti*, quod puram exhibet S. *Thomæ* Doctrinam, tuis ſub auſpiciis, tuoque inſcriptum nomini

mini

mini publicam prodiret in lucem, in tuo ſinu foveretur, & in tua humanitate conquieſceret.

Denique, cùm ſæpiùs expertus ſim, Reverendiſſime Pater, tuam ergà me, licèt immeritum, paternam benevolentiam, facere non potui, quin tandem aliquandò prodire coràm, & erumpere quodammodò geſtiret meus erga te gratus animus, & obſervantia, ad cujus perenne monumentum offero tibi iſtud Munuſculum Litterarium, quod licèt ſplendori tuo, & meo deſiderio parùm oppidò reſpondere facili negotio intelligam, ſi tamen illud ex dignitate Argumenti, vel ex voluntate dantis æſtimes; non exiguum, me hercle, Tibi videbitur, &, ut ſpero, pro tua ſingulari humanitate non repudiabis. Erit autem labori meo merces magna nimis, & cumulatiſſimum operæ præmium, ſi benevolè ſuſceperis non rem, ſed pronam in Te voluntatem, quâ apud omnes teſtatum relinquere vehementèr cupio, quanto pectoris ardore, quantiſve nominibus, quamdiù quidquam ſpiritus calebit in corpore meo; futurus ſim

REVERENDISS. PATERNITATIS TUÆ

Obſequentiſſimus Servus, & addictiſſimus Filius
F. Ignatius Hyacinthus Amat de Graveſon, Ord.Præd.

PRÆFATIO
IN NOVAM EDITIONEM
Tractatus de Vita, Mysteriis & annis Jesu Christi, Servatoris nostri.

Ecimus quartus, si benè memini, jàm hic vertitur annus, ex quo, qui tùm maxima cum nominis sui commendatione præerat Ordini nostro, Præpositus Generalis, Reverendissimus Pater Antoninus Cloche, *mihi, licèt immerito, Textum S.* Thomæ, *omnium Theologorum facilè Principis, juxtà supremam Eminentissimi Cardinalis* Hieronymi Casanate, *de Schola Thomistica optimè meriti, publicè Romæ in Conventu Minervitano explanandi provinciam demandaverat. Optimi illius Parentis, à quo jam in Collegium Theologorum Casanatensium cooptatus fueram, mandato, ut par erat, cùm morem gessissem, in id me totum contuli, ut hanc Spartam, quam nactus eram, in publicis Prælectionibus, quas singulis diebus per horam integram continuo orationis filo habebam, pro virili parte exornarem, & animos eorum, qui me audiebant, ad puram putamque doctrinam S.* Thomæ *addiscendam, eamque non ex lacunis, sed ex puris & illibatis fontibus hauriendam, accenderem & inflammarem studia. Auspicatò autem*

con-

contigit, ut tertiam Summæ Theologicæ Sancti Thomæ *Partem, in qua Doctor ille Angelicus, venerandam Patrum canitiem sequutus, de augustissimo Incarnationis Mysterio perdoctè disserit, exponendam aggrederer, indèque latissimus sese mihi aperiret campus ad Historiam Evangelicam, seu totius Vitæ Iesu Christi in terris perlustrandam œconomiam, & ad referanda sacratissima illius Mysteria, in quibus omnes Christiani, qui salvi esse volunt, totius speì ac fiduciæ suæ anchoram figere & collocare debent. Gustum tamen Auditorum, quorum mihi benevolentiam & attentionem conciliare summoperè studebam, in prima, quam habui, Prælectione explorare volui, & periculum facere, an, post dilucidatum, ut moris est, Textum Sancti* Thomæ, *eorum palato sapere possent nonnullæ Quæstiones, quas sivè ad pleniorem Historiæ Evangelicæ notitiam assequendam, sive ad Dogmatum Fidei contra Hæreticos defensionem, sive ad illustrandam Chronologiæ, Criticesque Disciplinam spectantes, in aliis Prælectionibus proponere, ac dirimere animus erat. Subverebar siquidem, ne Auditores, spinosis Scholarum difficultatibus ventilandis & enodandis assueti, hisque, tanquàm deliciis, plus æquo oblectati, alias & insolitas à me appositas dapes fastidirent, meque Prælectionibus eas de Incarnationis Dominicæ Mysterio inserentem quæstiones, in quibus potissimùm versatur Theologia Positiva, ægrè sustinerent, oleumque & operam perdere dictitarent. Verùm, mea me fefellit opinio, & in prima, quam habui, Prælectione*

lectione confestim animadverti, Auditores, qui me sua præsentia dignabantur; singula, quæ sive ex Historia Evangelica, sive è Theologia Dogmatica, sivè ex Chronologiæ, & Critices Disciplinis excerpta, ad genuinum S. Thomæ *Textum, non tàm Scholastico, quàm Academico more, exponendum, in medium appositè proferebam, pronis ac suspensis auribus auscultare, & versa vice, somnum eis obrepere, quotiès in subtilioribus excutiendis Scholasticis difficultatibus eos detinere volebam. Quò factum est, ut, post perspectum semel ac satis superque exploratum meorum Auditorum gustum, eamdem methodum, quam illis arridere ac probari intelligebam, in sequentibus Prælectionibus semper retinuerim, & Theologiam Scholasticam arctissimo vinculo cum Theologia Positiva, seu Dogmatica, cum Historia Evangelica, & Chronologiæ, Criticesque Disciplinis copularim, ut inde literariis collectis opibus mei ditescerent Auditores, his Luminibus clarescerent, his alios locupletarent, his illuminare, his Ecclesiam ornare, atque munire præsidiis possent. Porrò, cùm tanta sit Voluminum, & Commentariorum, quæ moderni Theologi de Mysterio Incarnationis Dominicæ scripserunt, multitudo, ut non vacaret legere omnia, his magnam partem consultò prætermissis, ad lectionem Sanctorum Patrum & antiquorum Theologorum, qui in Hæreticos, Mysterii Incarnationis Dominicæ osores, calamum acuerunt, animum appuli, Lucubrationes itidèm Virorum eruditorum, qui hac nostra tempestate vel in stu-*

ſtudio Hiſtoriæ Evangelicæ , vel in Chronologiæ , Criticeſque Diſciplinis primas tenent , nocturna verſavi manu , verſavi diurna , ac denique duos inſignes hujus temporis Theologos , in Sacris Litteris , in Conciliis , Patrumque monumentis verſatiſſimos , qui de Myſterio Incarnationis Dominicæ longo latoque calamo ſcripſerunt , præ cæteris aliis ſelegi , videlicèt Dionyſium Petavium , & Ludovicum Thomaſſinum , *in quorum Operibus , ut candidè fatear , ea inveniuntur , quibus potiora in recentiorum Theologorum Libris (pace illorum dixerim) nulla occurrunt , ſive eruditionem Theologicam , ſive ſublimiorem rerum divinarum cognitionem , ſive in refellendis Hæreſibus , quæ circà ineffabile Incarnationis Myſterium olim emerſerunt , argumentorum vim & copiam ; ſive denique ſtyli elegantiam & amœnitatem cum rationum & Sententiarum pondere conjunctam , ſpectes.*

Ex his fontibus , aut limpidioribus , ut autumabam , rivis , ſaniorem Theologiam haurire jugi intentoque ſtudio ſategi , qua ut meos Auditores imbuere poſſem , plures Prælectiones de Myſterio Incarnationis à prima Quæſtione Tertiæ Partis Summæ Theologicæ S. Thomæ , *uſque ad Quæſtionem ſexageſimam , ubi Sanctus ille Doctor ejuſdem Myſterii Incarnationis Tractationi coronidem imponit , concinnavi ; eaſque in Schola Caſanatenſi per annum fermè integrum habui. Ejuſmodi Prælectiones , quas ipſe poſteà ſchedis meis premere , & intra domeſticos parietes cohibere decreveram , rogarunt amici , ut nequaquàm infoderem*

derem, sed potiùs omnibus, qui iis uti vellent, communes, ac publici juris facere vellem. Amicorum tandem votis annui, ea tamen lege, ut illæ dumtaxàt in publicam lucem prodirent Prælectiones, quas ad explicanda Mysteria Jesu Christi habueram à Quæstione XXVII. *Tertiæ Partis Summæ S.* Thomæ *usque ad Quæstionem sexagesimam, suppressis aliis Prælectionibus, quas à prima Quæstione Tertiæ Partis Summæ S.* Thomæ *usque ad vigesimam septimam Quæstionem ejusdem Partis paraveram. Sciebam quippè, eorum omnium, quæ S.* Thomas *in Tertia suæ Summæ Theologicæ Parte de Mysterio Incarnationis à prima Quæstione usque ad vigesimam septimam docet, uberrimam explanationem facilè peti posse ex tot doctissimis & acutissimis Commentariis, quos tàm domestici, quàm extranei S.* Thomæ *Interpretes publica luce donarunt, adeò ut novas Prælectiones, ad illas priores viginti septem Quæstiones Scholasticas explanandas, publicare velle, nihil aliud esset, quàm lucernam in meridie accendere, & ligna in sylvam deferre. Quocircà, consultius esse duxi, eas tantùm prælo subjicere Prælectiones, quas à Quæstione vigesima septima Tertiæ Partis Summæ S.* Thomæ *institui usque ad Quæstionem ejusdem Partis sexagesimam, tùm quia triginta tres illas intermedias Quæstiones, in centum & septuaginta Articulos divisas, S.* Thomæ *Interpretes vel intactas penitùs reliquerunt, vel levi brachio attigerunt; tum quia S.* Thomas *in his Quæstionibus plurima circa Mysteria Jesu Christi Salvatoris no-*

nostri ex Historia Evangelica, & ex doctrina Sanctorum Patrum luculentissimè dubia solvit, quorum enucleata expositio necessarium potest suppeditare subsidium cùm pietati, tùm doctrinæ eorum, quibus volupe est Mysteriorum Iesu Christi & Historiæ Evangelicæ cumulatissimam habere notitiam.

Id probè intellexerat meus perillustris in Officio Theologi Casanatensis Decessor, pietate, multisque doctissimis editis Operibus toti Orbi literario conspicuus, R. P. Antonius Massouliè, *qui in publica Oratione Latina, quam habuit Romæ, cùm in Conventu Minervitano Ordinis Prædicatorum, aperta est Schola, ad explanandam Summam Theologicam S.* Thomæ, *ab Eminentissimo Cardinali* Hieronymo Casanate, *cujus memoria semper in benedictione erit, instituta; hunc in modum effatur*: Sed, quod me magis movet, & à Theologis verè Theodidactis majori in pretio habendum est: quid validius his, quæ meus Aquinas scripsit ad excitandos teneros amoris affectus in meditanda Christi, Servatoris, Nativitate, pueritiâ, & totius Vitæ serie? Quid in recolendâ amaritudine Animæ, & meditanda Christi Passione, ad infigendos cordi aculeos opportunius? Ibi perpessa omnium Passionum genera, & ut ex Divo Hieronymo refert, cùm inclinato capite emisit Spiritum, omne genus Passionum consummasse demonstrat. Ibi doloris acerbitatem, & magnitudinem non ex causis dumtaxàt extrinsecis, Flagellis, Spinis, Clavis, ipsâque Cruce, quamvis crudelissimis tormentis, metiendam esse

pari pietate & doctrinâ observat ; sed quòd ipsum Verbum Divinum tantam doloris vim humanitati impresserit, tantum ipse Christus dolorem assumpserit, quantum eluendis omnium hominum sceleribus, multitudine & gravitate infinitis, ultrix Divina justitia exigebat. Hæc sanè prætermittunt alii, inanibus quæstionibus & ad solam ostentationem ingenii repertis, immorati, acutis quidem, sed de quibus dixerim : DESINUNT IN ARISTAM, ET QUID EST ACUTIUS ARISTA, SED IN QUO UTILIS EST ? Et hæc quidèm licet temperatè exculta ad exercenda ingenia interdùm valere possint : sed oportet unum facere & aliud non omittere. At non prætermisit Divus Thomas, cùm probè intelligeret, Sanctissimam Christi Vitam debere perpetuò Christianis, ac potissimùm Theologis, versari ab oculos, quibus ab Apostolo dictum censendum est ad Galatas cap. 3. *Ante quorum oculos Christus præscriptus est* ; aut, ut habet Syriaca Versio : *Ante quorum oculos Christus depictus est. Huc usque Summus ille Vir, non minus ea, qua pollebat, profunda eruditione, quàm eximia vitæ sanctimonia, omni præconio major, cujus Vitam eruditus noster* Carolus Raisson *Gallico idiomate à se concinnatam publicavit anno* 1715. *eamque Tomo secundo mensis Octobris Anni Dominicani Gallici inseruit.*

Ea præsertim ratione ; quæ publicam utilitatem spectat, illectus ipse, Tractatum de Mysteriis & Annis Jesu Christi, Servatoris nostri, ad usum Scholæ accom-

accommodatum, & tribus supra viginti Dissertationibus Dogmaticis & Chronologicis, necnon Observationibus Criticis & Historicis illustratum, tredecim circitèr abhinc annis Romæ Typis excusum vulgavi; non ut Theologos excellenti ingenio præditos docerem, à quibus ipse potiùs doceri vehementer percupio, sed ut Theologiæ Candidatis, venæque inferioris ingeniis, mea qualicumque industria, subvenirem, eorumque commoditati consulere possem. Res mihi, benè fortunante Deo, tam faustè, feliciter ac prosperè evenit, ut priori hujusce Operis Editione nunc omninò exhausta, necesse fuerit hanc novam Editionem secundis curis adornare, eamque emendatiorem, auctiorem ac locupletiorem reddere, ut facilè intelliget Lector ex his, quæ in hanc novam Editionem inserui, quæque hìc breviter ejus oculis subjicere non abs re erit.

In primis, in hac nova Editione fronti totius Operis præfixi duas prolusorias & apprimè necessarias Dissertationes, in quarum prima contra Infideles, Virosque incredulos evinco, Oracula, quæ adducunt Christiani ad probandum, Iesum Christum esse verum Messiam, non fuisse de industria à Christianis excogitata, sed esse antiquissima Prophetarum Vaticinia. Quod quidem argumentum tam arctam connexionem & affinitatem habet cum Verbi Divini Incarnationis Mysterio, ut si illud intactum reliquissem, aliquid Operi, quod lucubravi De Mysteriis & Annis Christi, *deesse jure optimo videretur. At enim, licèt in hoc Opere, quod jam vulgavi, demonstraverim ex Li-*

 bris

bris Veteris Testamenti, quos, ceù antiquos, sacros & à Deo revelatos, excipiunt & venerantur Iudæi, Iesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, hæc tamen argumenta, ex Libris Veteris Testamenti deprompta, quæ ad convincendos Iudæos peremptoria sunt, nullam vim habent, si intorqueantur contra Infideles, Virosque incredulos, qui Libris Veteris Testamenti fidem omnem & authoritatem abrogant, asseruntque, hæc Vaticinia, quæ proferunt Christiani ad probandum, Iesum Christum esse Messiam, non ab antiquis Prophetis edita, sed à Christianis data opera fuisse conficta ac procusa, ut simplicibus fucum facerent, eosque falsæ & ementitæ antiquitatis specie delusos in errorem faciliùs pertrahere possent. Ad istam igitur Infidelium, & Virorum incredulorum, qui negant, Iesum Christum esse Messiam, & Veteris Testamenti Librorum antiquitatem inficiantur, sacrilegam retundendam impietatem, hanc necessariò præmittendam esse duxi Dissertationem prolusoriam, in qua multis, iisque invictis momentis tùm ex constanti omnium Iudæorum consensu, tùm etiam ex Scriptorum Gentilium testimoniis, Historiis, Monumentis & Annalibus, commonstro, antiquissimos esse Libros, ex quibus Christiani testimonia, vel vaticinia decerpunt ad probandum, Iesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum. Deindè, in eadem Dissertatione omni argumentorum genere assero ac vindico fidem, candorem, & ingenuitatem Evangelistarum, qui Iesu Christi Historiam

lit-

litteris mandarunt, & quorum sinceritatem in narratione multorum Factorum Historicorum, quæ Vitam Iesu Christi spectant, ultrò agnoverunt ipsimet Scriptores Gentiles, eorumque veritati testimonium perbibere non dubitarunt. Postremò, omnibus objectionibus, quas Infideles, virique increduli sive ad negandum, Iesum Christum esse verum Messiam, sive ad elevandam Sacrorum Veteris Testamenti Librorum antiquitatem proponere solent, plenissimè facio satis. Inveniet etiam Lector in eadem Dissertatione Prolusoria compendiosiorem atque efficaciorem, mea quidem sententia, viam ad confutandos Atheos, aliosque viros incredulos, qui negant Dei, supremi rerum omnium Conditoris, existentiam, animæ immortalitatem, & supplicia, quæ malos, præmia verò, quæ bonos post hanc vitam manere docet Christiana Religio. Quamvis enim ad hanc Atheorum refellendam insaniam innumera suppetant argumenta, desumpta præsertim ex ipsa naturæ voce; quæ Deum esse prædicat, quamque audire nolunt Athei, quos sola corpora, seu objecta sensibilia, commovent, & quorum interior sensus sic obsurduit, ut non percipiant ingenitas notiones, quibus Sole meridiano clariùs probatur, Deum existere, & animas cum corpore non interire; ipse tamen, relictis illis telis, quæ Philosophia abundè subministrat, quæque sæpiùs multi Scriptores Christiani in Atheos, virosque incredulos intorserunt, compendiaria via ad profligandum Atheismum in hac Dissertatione prolusoria usus sum. Nam primò stabilivi, sicut mox dicebam,

bam, Veteris Testamenti Librorum antiquitatem & authoritatem, qua semel stabilita, fateri debent Athei, Deum esse, & animam non interire cum corpore, cùm Veteris Testamenti Libri omnem amoveant dubitationem, quæ suboriri posset circa illa duo morum capita. Secundò, certis & captui vel tenujorum ingeniorum idoneis argumentis demonstravi, Evangelistarum in describenda Historia Iesu Christi sinceritatem, quæ ad dogma de existentia Dei, & animæ immortalitate adstruendum sat superque sufficere potest, quia Evangelistæ narrant cæcorum apertos fuisse oculos, claudos ambulasse, mundatos leprosos, mortuos ad vitam revocatos, ex quibus clarè sequitur, Deum existere. Neque enim alius, quàm qui ipse oculos primùm aperuit, & vitam hominibus infudit, cæcos & claudos sanare potest, leprosos mundare, & mortuis restituere vitam. Solus, inquam, hæc operari potest summus rerum omnium opifex, quem dicimus Deum; adeò ut, si vera illa sint, necessariò existat eorum Auctor Deus. Hæc pariter ostendunt, non eumdem esse interitum animarum ac corporum, quia Iesus Christus, quem in Cruce mortuum scribunt Evangelistæ, è tumulo resurrexit vivus, & postquàm per quadraginta dies suis Discipulis apparuisset, ascendit in Cœlum. Probata itaque semel à nobis in hac prolusoria Dissertatione Veteris Testamenti Librorum antiquitate, & Evangelistarum in describenda Historia Jesu Christi sinceritate, nihil omninò superest Atheis, aliisque viris incredulis, quod contra Dei existentiam, animæ immortalita-

talita-

talitatem, & Christianæ Religionis veritatem hiscere, ac mussitare possint.

In altera Dissertatione Prolusoria adstruo in primis fidem & auctoritatem Evangelistarum, qui Historiam, Gestaque Iesu Christi litteris mandarunt, & ostendo, quatuor Evangelia, videlicet Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis *non esse supposititia, sed genuina & divina authoritate prædita, atque ab illis Scriptoribus exarata, quorum nomina præferunt. Dein, diluo omnes objectiones, quibus viri increduli fidem & auctoritatem quatuor Evangeliorum impetere solent. Postremò, ad calcem ejusdem Dissertationis annecto brevem, sed accuratam* DESCRIPTIONEM HISTORICO-CHRONOLOGICAM, *quæ non solùm complectitur ea, quæ de Vita, Gestis, Miraculis* JESU CHRISTI *in quatuor Evangeliis referuntur, sed etiam Peregrinationem, quam, juxtà rationem temporum, Apostoli* Petrus & Paulus, *post Ascensionem* JESU CHRISTI *in Cœlum, ad prædicandam doctrinam Evangelicam susceperunt.*

Præter has duas prolusorias Dissertationes, adjeci passim in Opere multas observationes novas cùm Historicas, tum Criticas, Tabulas Chronologicas, & ad calcem plurium Dissertationum Sacros Hymnos, qui, si rem quæras, nihil nisi Christum sonant, sine quo nec suave, nec splendidum est quidquam, nec utile, nec honestum, nec elegans, nec facundum; nec eruditum; Si quæras judicium, nihil à Criticis Viris, vel morosis Censoribus ungue signandum, vel Censura notan-

tandum relinquunt; si desideres Artis Poetices figuras, nervum, numeros, nitorem, leporem ac venustatem, nulli veterum Vatum cedunt, multis antecellunt; Si denique Latinam dictionem spectes, eam puram, castigatam, & elegantem reperies, nec ullum vel minimum verbum offendes, quod è medio cultioris Latinitatis fonte non sit haustum. Horumce Hymnorum (si tamen excipias carmen de Casa Natalitia Jesu Christi) Auctor est toti Orbi literario notissimus Joannes Baptista Santolius, *Canonicus Regularis in Cœnobio Parisiensi Sancti* Victoris, *qui ex antiqua & nobili familia die* 12. *mensis Maii anni* 1631. *Parisiis natus, Poeticæ laude in Galliis Sæculo proximè elapso floruit: Sed ea præsertim felicitate Musas suas certatim divina carmina modulantes consecravit in Hymnis, quos in laudem Mysteriorum Jesu Christi composuit, ut in Sacris tractandis argumentis palmam omnibus Poetis præripuisse videatur, quorum aliqui ante ipsum fragmentis Homericorum aut Virgilianorum versuum undique decerptis, & in centonem consarcinatis, Christi Vitam quidem descripserunt; sed nemini unquam lachrymulam excusserunt, nec quemquam ad pietatem commoverunt, aut ab impura vita revocarunt. Hunc insignem Poetam* Santolium, *qui paucis abhinc annis è vivis abiit, sæpiùs ipse vidi, dùm essem Parisiis, præsensque aderam, quandò in nostro Parisiensi Collegio S.* Jacobi *rogatus, ut Distichon conderet inscribendum Tabulæ, in qua Sanctum Thomam, in Cathedra docentem, eximius Pictor eleganti penicillo ad*

vivum

vivum expresserat, hoc Distichon è felicissima sua vena in laudem S.Thomæ ex tempore profudit:

Audi pandentem Divinæ Oracula Legis,
Nec dubites puris fontibus hausta Dei.

Rem igitur Lectori gratissimam facturum me esse duxi, si, miscendo utile dulci, ad finem Dissertationum Sacros in honorem Mysteriorum Iesu Christi adjungerem Hymnos, à celeberrimo Poeta Santolio *editos, qui non solùm ob oculos ponent singula Iesu Christi Mysteria, eaque nativis expressa coloribus repræsentabunt, sed etiam Lectorem summa voluptate perfundent, & ad ciendos ergà Iesum Christum, Redemptorem nostrum, pietatis & charitatis affectus perquàm idonei erunt. Et sanè, si tres Christianos Poetas, videlicèt* Juvencum, *Presbyterum, natione Hispanum*, Sedulium; *Presbyterum, genere Scotum, &* Aratorem, *Ecclesiæ Romanæ Diaconum, antiqui Patres, & Scriptores Ecclesiastici tot præconiis eo solo nomine extulerunt, quòd Poetæ illi Christiani vel Sacros Hymnos fecerint, vel quatuor Evangelia, Actaque Apostolorum versibus hexametris ad verbum penè transtulerint; Quidni & ipse celebrare potero Sacros Hymnos, in honorem Mysteriorum Iesu Christi à* Santolio *editos, qui nunc in pluribus Galliarum Ecclesiis publicè in Sacro Officio canuntur, & in Breviariis Parisiensi, & Cluniacensi sunt inserti? Certè de* Santolio, *Christiano Poeta, idem planè judicium ferre possum, quod de* Juvenco, *Christiano itidem Poeta;* Baptista Mantuanus, *olim Sanctissimi Carmelitarum*

Ordinis Præpositus Generalis, & sui ævi Poeta clarissimus, pronunciat his verbis: Volo ante istorum oculos Juvencum, Hispanum, statuere, quem inter illustres viros, & in doctissimorum Christianorum Catalogo Hieronymus enumerat .... Prodite ô Zoili nostri. Videte virum Sacris initiatum Mysteriis, lauro coronatum, musis undique cinctum, lyram tenentem, currite ad rarum hoc & grande spectaculum: sed cavete, ne repentè culpetis, laudatur à Hieronymo: hic igitur immensam Evangelicæ Legis majestatem versibus includit heroicis.

Denique, sub finem hujusce Tractatus attexo novam Dissertationem de missione Spiritus Sancti in Christi Domini Discipulos, *& in ea, prætèr quasdam Observationes historicas, multa dissolvo Dubia, quæ haud levem difficultatem habent, videlicèt an Spiritus Sanctus sicut à Patre, ita à Filio fuerit missus? Quo tempore Spiritus Sancti missio facta sit? Quo loco? Ad quos? Quo externo signo se se prodiderit Spiritus Sanctus? An Donum omnium linguarum acceperint omnes Discipuli Christi, & in quo situm esset illud Donum linguarum? An habituale, vel transitorium fuerit? Quos effectus, præter Donum linguarum, produxerit in Christi Domini Discipulis missio Spiritus Sancti? Demùm, facio satis objectionibus, quas vulgò proponunt Iudæi contra Legem Novam, seu Evangelicam, quàm Christus Dominus, abrogata Lege Mosaica, instituit, in Sacro Pentecostes die Spiritus Sanctus confirmavit, & Apo-*

stoli

stoli potenti miraculorum virtute per totum Orbem propagarunt.

Hæc erant, quæ de hac Editione, te, LECTOR, scire intererat; & de quibus te præmonere volui in hac Præfatione, cui, instar coronidis, addam Catalogum, quem S. Leo, *Pontifex Maximus, in Sermone octavo de Nativitate Domini texit Hæreticorum, qui contra Verbi Incarnationem vexillum erexerunt;* Fides igitur Catholica, *inquit Sanctus ille Pontifex,* oblatrantium Hæreticorum spernat errores, qui mundanæ sapientiæ vanitate decepti, à veritatis Evangelio recesserunt, & Incarnationem Verbi intelligere non valentes, de causa illuminationis fecerunt sibi materiam cæcitatis. Nam omnium ferè falsa credentium opinionibus; quæ etiam in Sancti Spiritus negationem proruunt, retractatis, neminem penè deviasse cognoscimus, nisi qui duarum in Christo naturarum veritatem sub unius personæ confessione non credidit. Alii enim Domino solam humanitatem, alii solam adscripsêre Deitatem. Alii veram quidem in ipso Divinitatem, sed carnem dixerunt fuisse simulatam. Alii professi sunt veram eum suscepisse carnem; sed Dei Patris non habuisse naturam; & Deitati ejus, quæ erant humanæ substantiæ, deputantes, majorem sibi Deum minoremque fecerunt, cùm gradus in vera Divinitate esse non possit, quoniam quidquid Deo minus est, Deus non est. Alii cognoscentes Patris, & Filii nullam esse distantiam, quia non poterant unitatem Deitatis intelligere nisi in

in veritate personæ; eumdem asseruerunt esse Patrem, quem Filium; ut nasci, & nutriri, pati, & mori, sepeliri, & resurgere, ad eumdem pertineret; qui per omnia & hominis personam impleret & Verbi. Quidam putaverunt, Dominum Jesum Christum non nostræ substantiæ corpus habuisse, sed ab elementis superioribus, ac subtilioribus sumptum. Quidam autem æstimaverunt in carne Christi humanam animam non fuisse, sed partes animæ ipsam Verbi implesse Deitatem. Quorum imprudentia in hoc transiit, ut animam quidem fuisse in Domino faterentur, sed eamdem dicerent mente caruisse, quia sufficeret homini sola Deitas ad omnia rationis officia. Postremò, iidem asserere præsumserunt, partem quamdam Verbi in carnem fuisse conversam, ut in unius dogmatis varietate multiplici, non carnis tantùm, animæque naturam, sed etiam ipsius Verbi salvarent essentiam. Multa sunt & alia prodigia falsitatum, quibus enumerandis Charitatis vestræ non est fatigandus auditus. Sed post diversas impietates; quæ sibi invicem sunt multiformium blasphemiarum cognatione connexæ, de his potissimùm erroribus declinandis observantiam vestræ devotionis admoneo, quorum unus dudùm, Nestorio autore, consurgere non impunè tentavit, alius nuper pari execratione damnandus, Eutyche assertore, prorupit. Nam ille (*seu Nestorius*) Beatam Mariam Virginem hominis tantùm ausus est prædicare Genitricem, ut in conceptu ejus & partu nulla Verbi & Carnis facta unitio

tio crederetur, quia Dei Filius non ipse factus sit hominis Filius, sed creato homini solâ se dignatione sociaverit. Quod Catholicæ aures nequaquàm tolerare poterunt, quæ sic Evangelio veritatis imbutæ sunt, ut firmissimè noverint, nullam esse humano generi spem salutis, nisi ipse esset Filius Virginis, qui Creator est Matris. Hic autem (*seu Eutyches*) recentioris sacrilegii prophanus assertor, *unitionem* quidem in Christo duarum confessus est naturarum, sed ipsâ unione id dixit effectum, ut ex duabus una remaneret, nullatenùs alterius existente substantiâ, quæ utique finiri, nisi aut consumtione aut separatione non posset. Hæc verò tam inimica sunt Fidei, ut nequeant recipi sine excidio nominis Christiani....... Hæc, dilectissimi, pio corde meditantes, Apostoli semper memores estote præcepti, qui universos admonet dicens: Videte ne quis vos seducat per Philosophiam & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, & non secundum Christum, quia in ipso habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, & estis repleti in illo &c.

Ex his Sancti Leonis, *Pontificis Maximi, verbis liquet, benè multas circa Verbi Divini Incarnationem erupisse Hæreses, quarum authores, vel instauratores, majoris claritatis ergò, hìc breviter indicabo, ut non tantùm Hæresum, quæ contra Incarnationis Mysterium pullularunt, sed etiam Authorum, qui eas vel invexerunt, vel jam sepultas ex orco revocarunt, accuratum possis habere catalogum. Ad septem*

ſeptem autem Claſſes reducam Authores ; qui , virulentis ſparſis erroribus , Verbi Divini Incarnationis Myſterium vel olim impugnarunt, vel etiamnùm ſe ſe illius apertos profitentur hoſtes.

In prima Claſſe repono Iudæos , qui præfractè negant , Ieſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam , Prophetarum Oraculis prædictum ; & deploranda cæcitate venturum adhùc Meſſiam præſtolantur . Sed hunc Iudæorum errorem in pluribus hujuſce Tractatus de Myſteriis & annis Jeſu Chriſti *Diſsertationibus refellam, & invictè oſtendam, omnia Prophetarum Oracula fuiſſe in Ieſu Chriſto , vero Meſſia , omninò adimpleta, futileſque eſſe, & vanas interpretationes, quas nunc pervicaces Iudæi obtrudere ſolent , ut clariſſimis Prophetarum Vaticiniis tenebras offundere poſſint.*

In altera Claſſe conſtituo Infideles , & Viros incredulos, qui, ne fateri cogantur , Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, omnem Veteris Teſtamenti libris auctoritatem & antiquitatem adimunt, dictitantque, hæc Vaticinia, quæ proferunt Chriſtiani ad probandum Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam , non eſſe antiqua Prophetarum Oracula, ſed ab ipſiſmet Chriſtianis fuiſſe excogitata. Hanc ſacrilegam Infidelium , Virorumque incredulorum impietatem fuſo calamo à me confutatam inveniet Lector in Diſſertatione prima Proluſoria ad Tractatum de Myſteriis & annis Chriſti.

In tertia Claſſe colloco Hæreticos , qui negarunt

Jeſu

Jesu Christi Divinitatem, ejusque cum æterno Patre consubstantialitatem, quos inter censentur Cerinthus, Simon Magus, Ebion, Carpocrates, Elxai, *à quo* Helcesæi; Theodotus Coriarius, Symmachus, *Græcæ Bibliorum Editionis author*, Artemon, Theodotus *alter, dictus* Trapezita, & Theodoti *Coriarii discipulus; ac parens hæresis* Melchisedecianorum, *qui* Melchisedeco *Jesum Christum inferiorem esse effutiebant. Divinitatem quoque Jesu Christi negarunt* Arius, *cujus impia hæresis longè latèque in Ecclesia grassata est;* Paulus, *patria Samosatenus, & Antiochenæ Urbis Episcopus;* Photinus, *Sirmii Episcopus, quorum pestiferam Hæresim postremis hisce temporibus renovarunt ex* Lutheri & Calvini *discipulis* Michael Servetus, *natione Hispanus, &* Valentinus Gentilis, *natione Italus, qui Sacro-sanctæ Triadis Fidem in Gallia, & Germania, sed maximè in Polonia oppugnarunt, quorum ex semine prodierunt* Georgius Blandrada, Paulus Alciatus, Franciscus David, Lælius Socinus, *ejusque nepos* Faustus Socinus, *ambo Patria Senenses, à quibus hæc hæresis nunc dicta est* Sociniana, *& sub hoc nomine, proh dolor! adhuc latè serpit. Ad eamdem Classem Hæreticorum, qui negarunt Divinitatem Christi, ablegandum esse censeo* Sabellium, *qui tres unius Deitatis hypostases in unam conflans personam, vel unam potiùs Patris personam admittens, alias duas personas, videlicèt Filii & Spiritus Sancti, inficias ivit, ex quo consequebatur, ut Pater ipse & incarnatus, & carne passus crederetur,* in-

indèque Patripassiani *dicti sunt ejus nefarii Sectarii. In ejusdem* Sabellii *Hæresis luto hæserunt* Noëtus, Praxeas & Hermogenes.

Ad quartam Classem eos Hæreticos refero, qui in Christo Domino duas admiserunt Personas, & quorum Antesignanus fuit Nestorius, *Antistes Constantinopolitanus, &* Theodori, *Mopsvestiæ Episcopi, discipulus, qui duas in Christo personas secrevit, alteram hominis, alteram Dei; negavitque* Mariam, *Virginem, esse Dei-param, seu Matrem Dei, tametsi eam Christiparam, seu Matrem Christi, nuncupari posse confiteretur. Unionem illam Dei atque hominis in Christo non substantivam & hypostaticam esse dicebat* Nestorius, *sed extrinseca efficacia quadam, atque amoris ac benevolentiæ nexu coalitam dumtaxàt esse interpretatus est, eo penè modo, quo justi omnes, & unum cum Deo, & filii Dei, & Dii dicuntur. Hanc Nestorianam Hæresim, jam extinctam,* Felix, *Urgelitanus Episcopus, &* Elipandus, *Toletanus Antistes, octavo Ecclesiæ Sæculo renovarunt, asserentes, Iesum Christum non esse proprium & naturalem Dei filium, sed adoptivum & servum. At, hæc Nestoriana Hæresis, à duobus illis Episcopis postliminiò revocata, confestim oppressa ac profligata est in Concilio Francofordiensi, quod anno septingentesimo nonagesimo quarto fuit celebratum.*

In quinta Classe illos percenseo Hæreticos, qui duas in Christo naturas, Divinam scilicèt & humanam, vel geminam voluntatem & operationem agnoscere

ſcere detrectarunt, quorum agmen ducit Eutyches, *Archimandrita Conſtantinopolitanus, qui à* Flaviano, *Patriarcha Conſtantinopolitano, in Synodo damnatus, in Latrocinali Epheſina Synodo à* Dioſcoro, *Patriarcha Alexandrino, abſolutus eſt, ac poſtremò in Chalcedonenſi Oecumenica Synodo proſcriptus, & in exilium amandatus fuit. Hæc Eutychiana Hæreſis in plures Sectas propagata eſt.* Petrus Cnapheus, *Patriarcha Antiochenus, poſtquàm Chalcedonenſi Concilio anathema dixiſſet, ac Triſagio illam Clauſulam addidiſſet:* Qui paſſus es pro nobis, miſerere nobis, *Theopaſchitarum errori ac Sectæ ortum dedit.* Petrus Moggus *Alexandrinam Sedem cùm invaſiſſet, & Chalcedonenſem Synodum proſcribere cunctaretur, ſeceſſionem ab eo fecerunt Alexandrinæ Urbis Eutychiani, & ex eo* Acephali, *ideſt, ſine capite, dicti ſunt, Secta tamen puri putique Eutychiani. Horumce Eutychianorum, qui* Acephali *dicebantur, duplex fuit Secta. Prioris Sectæ Coriphæus fuit* Severus, *Monachus, qui corruptibilem eſſe Chriſti carnem ajebat, ideòque ejus Sectarii* Corrupticolæ *dicti ſunt. Alterius Sectæ Acephalorum Dux ac Primipilus fuit* Julianus, *Archiepiſcopus Halicarnaſſenſis, qui carnem Chriſti incorruptibilem eſſe pertendebat, ac ſubindè ejus Sectarii fuerunt* Incorrupticolæ *nuncupati.* Themiſtius, *Diaconus, Dux in Ægypto fuit Hæreticorum Eutychianorum, qui* Agnoetæ *appellati ſunt, eò quòd Jeſu Chriſto ignorantiam affingerent.* Joannes, *Grammaticus, dictus* Philoponus, *eodem Eutychianorum implicatus errore, hæreticis* Tri-

theitis

theitis *initium dedit*, *affirmans*, *personæ ac naturæ nullum esse discrimen*, *ex quo*, *sicut unam in Jesu Christo naturam ex unitate Divinæ Personæ admittebat*, *ita ex Trinitate Personarum tres in Deo naturas esse docebat*. *Denique*, *Eutychiani appellati sunt* Monophysitæ *ab unitate naturæ Divinæ*, *quam in Jesu Christo dumtaxàt admittebant*, *itèm &* Jacobitæ *vocati sunt*, *à quodam* Jacobo, *illius Eutychianæ Hæresis propagatore*; *cognominati sunt etiam* Armeni, *à gente*, *seu à loco*, *in quo sedem fixerant*. *Hi tamen omnes Hæretici nihil aliud erant quàm Eutychiani*. *Ex virulenta Eutychianorum stirpe prodierunt Hæretici* Monothelitæ, *qui unicam in Jesu Christo voluntatem & operationem* (*seu Divinam*) *agnoscebant*, *& humanam voluntatem atque operationem Christo prorsùs detruncabant*, *qui in sexta Synodo Generali fuerunt damnati*.

In sexta Classe eos repono Hæreticos, *qui Jesu Christo verum Corpus humanum ex Maria Virgine assumptum ademerunt*, *quique ideò* Phantasiastæ *sunt appellati*, *quòd specie & ludibrio*, *non re & substantia Deum carnem humanam induisse jactitarent*. *Horum Hæreticorum agmen duxit* Simon Magus, *cujus errori adhæserunt gemella illius proles* Saturninus, *&* Basilides, *tùm* Cerdo, Marcion, Manes, *seu* Manichæus, *itemque* Apelles, Apollinaris, *&* Priscillianus; *qui omnes non veram Christi carnem fuisse*, *sed simulatam commenti sunt*. Apelles *siquidem*, Marcionis *discipulus*, *etsi veram Christo carnem tribuerit*, *puta-*

putavit tamen, eam non ex materno utero; vel substantia genitam; sed ex quatuor elementis, ab ipso Dei Verbo coagmentatam. Apollinaris *verò existimavit, Carnem ipsam Jesu Christi non de Virgine Maria assumptam fuisse, sed è Cælo delapsam, Verbumque Divinum supplesse mentem Animæ Christi. Prætermitto Hæresim* Ophitarum*, qui Christum in Serpente, à quo decepta est* Heva*, colebant; & Hæresim* Valentini*, qui ex* Hesiodi *Theogonia triginta Æonum, quasi totidem Deorum colluviem induxit, quorum unus, quem appellabat*, Unigenitum*, esset Jesu Christi, & Spiritus Sancti Procreator; ipsum verò Jesum ab omnibus simul Æonibus, quasi defloratione quadam, constructum fuisse somniabat hic Hæresiarcha mentem habens pastam chimæris, indèque inferebat, Iesum Christum nihil ex Virginis Mariæ substantia decerpsisse, sed è Cœlo sibi corpus advexisse, & Virgineo utero, tanquàm canali, usum fuisse.*

In postrema Classe locum habent Lutherus, Calvinus, Jansenius, *& alii, qui negarunt, Iesum Christum esse Redemptorem omnium hominum, seu mortuum esse, aut sanguinem fudisse pro singulis omninò hominibus. Constans autem est ac perpetua Ecclesiæ Catholicæ doctrina, totum Incarnationis opus in usus nostros fuisse peractum, & Iesum Christum mortem oppetiisse ad redimendum genus humanum.*

Hæc sunt errorum portenta non solùm in Verbi Dei Incarnationem, sed in totius Christiani nominis excidium conjurata, quæ in ipsa hujusce Operis fronte

summatim perstringi necesse fuit, singillatim posteà & suis quæque locis prolixiùs confutanda. Superest nunc, ut adhorter omnes, qui piè volunt vivere in Christo, ad legendum hunc Tractatum, in quo præter Mysteria Iesu Christi, divina ejus describuntur opera, quorum vis & potentia valebat quidem in præsens, sed aliquid ad morum nostrorum informationem declarabat in futurum. At enim, ut elegantibus Lactantii *verbis lib.* 4. Inst. Divin. *cap.* 26. *utar*, aperuit cæcorum lumina cælestis virtus, & lucem non videntibus reddidit. Et hoc facto significabat, fore ut conversus ad gentes, quæ Deum nesciebant, insipientium pectora illuminaret luce sapientiæ, & ad veritatem contemplandam oculos cordis aperiret. Verè enim cæci sunt, qui cælestia non videntes, & tenebris ignorantiæ circumfusi, terrena & fragilia venerantur. Patefecit aures surdorum. Non utique hactenùs vis illa cælestis operata est: sed declarabat, brevi fore ut, qui erant veritatis expertes, & audirent, & intelligerent divinas Dei voces. Verè enim surdos dixeris, qui cælestia, & vera, & facienda non audiunt. Mutorum linguas in eloquium solvit: admirabilis etiam, cùm fieret, potentia: sed inerat huic virtuti alia significatio, quæ ostenderet, mox futurum, ut rerum cælestium nupèr ignari, perceptà sapientiæ disciplinâ, de Deo & veritate differerent. Nam qui rationem divinitatis ignorat, is verè elinguis, & mutus est, licèt sit omnium disertissimus. Lingua enim cùm verum loqui cæperit, idest, virtutem, majestatemque Dei

Dei ſingularis interpretari, tùm demùm officio naturæ ſuæ fungitur; quandiù autem falſa loquitur, in uſu ſuo non eſt, & ideò infans ſit neceſſe eſt, qui divina proloqui non poteſt. Pedes quoque claudorum ad officium gradiendi reformavit. Laudabilis divini operis fortitudo: Sed figura id continebat, quòd cohibitis erroribus vitæ ſæcularis ac deviæ, iter veritatis aperiretur, per quod graderentur homines ad Dei gratiam conſequendam. Is enim verè claudus exiſtimandus eſt, qui caligine ac tenebris inſipientiæ implicatus, & quò tendat ignarus, offenſibilibus & caducis greſſibus per viam mortis incedit. Item labes & maculas inquinatorum corporum repurgavit, non exigua immortalis potentiæ opera: verùm id portendebat hæc vis, quòd peccatorum cladibus, ac vitiorum maculis inquinatos; doctrina ejus purificatura eſſet, eruditione juſtitiæ. Leproſi enim verè, atque elephantici debent haberi, quos vel infinitæ cupiditates ad ſcelera, vel inſatiabiles voluptates ad flagitia compellunt, & dedecorum maculis inuſtos, labe afficiunt ſempiternâ. Jacentia mortuorum corpora erexit, eoſque nominibus ſuis inclamatos à morte revocavit. Quid congruentius Deo? Quid miraculo dignius omnium Sæculorum, quàm decurſam vitam reſignaſſe, completiſque hominum temporibus tempora adjeciſſe, arcana mortis revelaſſe? Sed hæc inenarrabilis poteſtas, imago virtutis majoris fuit, quæ demonſtrabat, tantam vim habituram eſſe doctrinam ſuam, ut gentes in Orbe toto, quæ alienæ à Deo,

ſubje-

subjectæque morti fuerunt, cognitione veri luminis animatæ, ad immortalitatis præmia pervenirent. Eos enim rectè mortuos existimaveris, qui datorem Vitæ Deum nescientes, atque animas suas à Cælo in terram deprimentes, in laqueos æternæ mortis incurrunt. Quæ igitur tum faciebat in præsens (*Iesus Christus*) imagines erant futurorum. Quæ illæsis affectisque corporibus adhibebat, ea spiritualium figuram gerebant, ut & in præsenti, virtutis nobis terrenæ opera monstraret, & in futurum, potestatem cælestis suæ majestatis ostenderet. *Hactenùs longiusculum istud* Lactantii *testimonium exscripsi, ut indè Lector facilè intelligat, præclara, quæ Iesus Christus in terris edidit opera, ad nostram morum instructionem ordinari, nosque per figuram admonere, ut ad Divinum illud exemplar vitam, moresque nostros ita componamus, ut nihil prorsùs sit, quod nos à charitate Iesu Christi separare possit*: Nam (*ut inquit Apostolus* Paulus *in Epist. ad Rom.*) *cap.* 8. quos præscivit, & prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem prædestinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, hos & justificavit: quos autem justificavit, illos & glorificavit. *Hinc in eadem Epistola infert Apostolus, nos à charitate Christi nulla re divelli ac separari debere. Sic enim subdit*: Quis ergò nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? ...... Certus sum enim, quia neque

que mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro. *Faxit igitur Deus, Optimus Maximus, ut hi omnes, qui ad hunc Tractatum* De Mysteriis Jesu Christi *legendum accedent, omne studium & omnes curas ad hoc conferant, ut quemadmodùm Christus nec sibi natus est, nec sibi vixit, nec sibi mortuus est, sed totum se donavit usibus nostris, ita & illi non se sibi natos esse putent, neque sibi vivere velint, sed quidquid habent, aut sunt, id omne non sibi, sed Deo auctori ferant acceptum, eum, sicut par est, ex toto corde diligant, & Christianæ Charitatis ardore succensi omnia bona sua omnibus existiment esse communia. Hoc pacto adimplebunt præceptum, quod omnibus Christianis dat Apostolus* Paulus *Epist. ad Ephesios cap.* 5. *dicens*: Estote ergò imitatores Dei, sicut filii charissimi, & ambulate in dilectione sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suavitatis.

NOS

NOS FR. AUGUSTINUS
P I P I A
SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSOR,

Ac totius Ordinis Fratrum Prædicatorum humilis Magifter Generalis, & Servus falutem.

TEnore præfentium noftrique auctoritate Officii licentiam facimus Rev. Adm. Patri Fr. Ignatio Hyacintho Amat de Gravefon, in Sac. Facultate Parifienfi Doctori, ac in Collegio Cafanatenfi Conventus S. Mariæ fuper Minervam de Urbe Theologo, Provinciæ noftræ Provinciæ Alumno, Typis denuò edendi Librum, nunc duos in Tomos diftributum, cui titulus eft: *Tractatus de Vita, Myfteriis, & Annis Chrifti Servatoris noftri, Differtationibus Dogmaticis, & Chronologicis, necnon Obfervationibus Criticis, & Hiftoricis, juxtà germanam Doctoris Angelici mentem illuftratus; & ad ufum Scholæ accommodatus*, quem Auctor tribus novis Differtationibus Hiftoricis, Criticis, necnon Tabulis Chronologicis auxit & illuftravit; Dummodò priùs approbatus fuerit à duobus Ordinis noftri in Theologia Magiftris, & aliis fervatis de jure fervandis. In quorum fidem &c. Dat. Romæ in Conventu noftro S. Mariæ fuper Minervam die 2. Julii 1723.

Fr. Auguftinus Pipia
Magifter Ordinis.

Fr. Bernardus d' Arcet Magifter, & Socius.

Loco † Sigilli.
Regiftr. fol.86.

Totam

Totam Christi Domini Servatoris nostri Oeconomiam revocat Doctor Angelicus ad quadripartitam considerationem. In prima contemplatur ea, quæ pertinent ad ingressum ejus in Mundum. In altera differit de his, quæ spectant ad progressum vitæ ipsius in hoc Mundo. In tertia disputat de exitu ipsius ab hoc Mundo. In quarta sermonem habet de his, quæ pertinent ad exaltationem ipsius post hunc Mundum, seu post hujus Mundi vitam. Ab hoc præclaro Sancti Doctoris ordine, ejusque illibata doctrina ne latum quidem unguem desciscit Auctor aurei, & omnibus numeris absoluti Tractatus de Mysteriis, & Annis Christi, *quem ex mandato Reverendissimi Patris Fr.* Augustini Pipia, *Sacri Ordinis Prædicatorum Generalis Magistri, non vulgari trutina, sed ad aurificis stateram expendi, summaque animi voluptate perlegi, necdùm publici juris factum, nihilque inter legendum nactus sum, quod Fidei adversetur, & à bonis moribus abhorreat; immò potiùs omnia offendi ad normam Fidei Catholicæ, & probitatis morum exacta, eaque vel solo nomine ab omni suspicione, & erroris nævo aliena, quod è Sacris Paginis, SS. Patribus, Conciliis, potissimùm Angelico Præceptore omni ex parte sint fermè derivata. Demiratus sum claritatem cum subtilitate conjunctam, & cum utraque solidum rationum pondus, atque historiæ tùm exoticæ, tùm Sacræ haud levem notitiam, insimul stylum purum, tersum, facilem, ad Scholæ tamen formam accomodatum. Suspexi ardens, quo flagrat Auctor, desiderium sartam tectam conservandi doctrinam Catholicam, aniles Rabbinorum fabulas, & deliramenta, ubi se dat occasio nervosè confutando tùm veterum, tùm recentium Heterodoxorum errores pro re nata strenuè refellendo, denique obscurorum Theologorum opinatiunculas pro ratione argumenti perbellè configendo. Huic quidem testimonio, quod solius veritatis conscientia ductus perhibeo, non ut amicum palpem, non refragabitur, opinor, quisquis hoc eximium Opus sedulò evolverit. Quocirca, in rem Ecclesiæ esse censeo, ut hic Liber in uberiorem Studiosorum Christianæ Religionis instructionem edatur. Hanc approbationem, quam huicce Libro dedi anno 1711. cùm primùm Romę publicam in lucem prodire cæpit, itero nunc & confirmo in hac secunda Editione, quæ tribus novis Dissertationibus, multisque Observationibus Historicis, & Criticis, nec non Tabulis Chronologicis auctior est, atque correctior. Datum Romæ kalendis Augusti anni Æræ Christianæ 1723.*

Fr. Antonius Bardon, Sacræ Facultatis Parisiensis Doctor Theologus, necnon Cathedraticus Casanatensis, Ordinis Fratrum Prædicatorum.

I*ubente Reverendissimo totius Ordinis nostri Generali Magistro Fr. Antonino Cloche, Tractatum* de Mysteriis, & Annis Christi Servatoris nostri Dissertationibus Dogmaticis, & Chronologicis, necnon Observationibus Criticis, Historicis, juxtà germanam Doctoris Angelici mentem illustratum, & ad usum Scholæ accommodatum, &c. Auctore Fr. Ignatio, Hyacintho Amat de Graveson, Facultatis Parisiensis Doctore, ac Theologo Collegii Casanatensis, Ordinis Prædicatorum, *legi, ac seposito prorsùs eo affectu, quo Auctorem, mihi jàmpridem, & etiamnùm multis titulis amicitiæ vinculo conjunctum, prosequor, ad sanctuarii pondus, quam continet doctrinam libravi. Obstupui & opus miratus sum, quod totum doctrina est, eòque irreprehensibilis, quòd verè Thomistica, atque tota ex purissimis Scripturę Sacræ, Sanctorum Patrum, probatorumque Scriptorum fontibus hausta. Auctorem suspexi in Criticis moderatum, & prudentem, neminem despicientem, neminem ex libidine, sed ex solo veritatis amore carpentem, in Chronologicis sobrium, stultas quæstiones, necnon vanas, ac inutiles Genealogias devitantem, atque eas tantùm inquirentem, quæ ad Scripturæ, Mysteriorumque Christi intelligentiam necessariæ sunt & utiles, in Historicis accuratum, non fabulas pro veritatibus venditantem, sed probata solum antiquitatis monumenta proferentem. Uno verbo, Opus probavi, ac luce dignum existimavi, quippè nihil in eo deprehendi, quod vel doctrinæ Fidei, vel bonis moribus sit contrarium, quin etiam Auctoris institutum laude dignum reputo, quòd eam sibi materiam tractandam assumpserit, cujus consideratione sicut mens non illuminari, ità cordis nostri affectus ergà eum moveri non possit, qui pro nobis & tanta fecisse, & tanta pertulisse dignoscitur. Datum Romæ in Conventu Sanctæ Mariæ super Minervam die 14. Ianuarii anni 1711.*

Fr. Henricus Thiriar, Sacræ Theologiæ Doctor, ac Collegii Casanatensis Theologus, Ordinis Prædicatorum.

APPROBATIO ALTERA.

INfrascriptus jussu Reverendissimi Patris Magistri nostri Generalis *Augustini Pipia* attentâ mente, & summa animi voluptate evolvi Tractatum *De Vita, Mysteriis, & Annis Iesu Christi Servatoris nostri*, &c. Authore Admodùm Rev. & eximio Patre Fr. *Ignatio Hyacintho Amat de Graveson*, Sacræ facultatis Parisiensis Doctore, & Theologo Casanatensi. Sanè non possum non suspicere Authoris insignem in tot perscrutandis reconditarum Historiarum penetralibus, adytis, recessibus, diligentiam, solertiam in enodandis argumentis singularem, ita ut felicior Alexandro Magno Nodos Gordios subtilis acinace ingenii facillimè dissolvat, judicium in seligendis Sacrarum paginarum, & Sanctorum Patrum testimoniis in rem suam maturissimum, stylum in scribendo gravem, elegantem, & qui antiquam redoleat Majestatem Latiam. Proindè Librum, cùm in eo nihil etiam Fidei, aut moribus refragetur, publicâ luce dignissimum censeo. Volitet hæc iterata, ut præcedens quaquâ versùm editio, & omnium manibus evolvatur, teratur, exhauriatur, ut denuò ad alios sternatur aditus, & immortalitati Authoris nomen consecretur. Dabam Romæ, è Musæo nostro 14. Augusti 1723.

Fr. Franciscus Van Ranst, S.Ord. FF. Prædic. in almâ Universitate Lovaniensi S.Th.Licentiatus, olim Studii Generalis Antuerpiensis Regens, modò in Urbe Theologus Casanatensis.

REIM-

REIMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

N. Baccarius Episcopus Bojanen. Vicesgerens.

Approbatio Reverendiss. Patris BERTRANDI MONSINAT, Ordinis Minimorum Præpositi Generalis.

APostolicos Viros nihil antiquius habuisse, quam constanti, germanaque veritatis Evangelicæ dilucidatione gentium cæcitatem, Judæorum perfidiam, ac Hæreticorum assultus retundere, testatur Divus Hilarius. Horum vestigia premens, & eodem, quo illi, percitus zelo, Rever. Admod. P. Ignatius Hyacinthus Amat de Graveson Ordinis Inclyti Prædicatorum, Facultatis Parisiensis Doctor, necnon Casanatensis Theologus, cunctos prostravit, dùm cunctos aggressus est in Tractatu de Mysteriis, & Annis Christi Domini Servatoris nostri &c. *quem subcisivis horis elucubravit, dùm textum Angelici Doctoris anno proximè elapso in Schola Casanatensi exponeret: auspicata sanè occasio, quæ sapienti præbuit ansam, non ut ipse sapientior, sed ut alii per ipsum sapientiores fierent. Utinam pro totius Reipublicæ litterariæ proventu sæpè sæpiùs ipsi similes offerantur. Tractatum hunc variis iisque selectis Dissertationibus illustratum ex commissione Reverendissimi Patris Magistri Sacri Palatii Apostolici non tam vidi, quàm demiratus sum, potiùs admirator, quàm censor; etenim compendium est totius antiquitatis creditæ, non inventæ, acceptæ non excogitatæ, publicæ traditionis, non usurpationis privatæ. Dolebant & ipsi eruditi viri cum illo, quòd tertia Pars Angelicæ summæ præsertim à Quæstione 27. usque ad Quæstionem sexagesimam, ubi sermo habetur, de Incarnationis Verbi Divini Misteriis, quæ caput sunt, ac basis Religionis Christianæ, tam levi calamo hactenùs pertractata fuisset, subsidium, quod irrequietè multis ab hinc annis expectabatur, cumulatissimè suppeditat Auctor* Tractatus de Mysteriis, & Annis Christi &c. *Alter Angelicæ Doctrinæ fidus interpres: materias siquidem omnes sic artificiosè coaptat Discipulus, ut ubique splendeat egregius Ordo constitutus à Magistro: innumeras Ecclesiasticæ historiæ ambages, ità exagitat, ut asperiora in vias planas commutet: Sic veterrima quæque ventilat, ut noviter tractata videantur, & ad umbilicum perducta. Sic nitidè discurrit, ut quæ erant aut dissita, aut nodis implicata, uno deinceps contuitu ab ipsis etiam tyronibus conjungi possint, & extricari. Sic rectè sentit, ut non alia, quam Angelica passim instilletur doctrina: cum igitur* Tractatus de Mysteriis, & Annis Christi Domini Servatoris nostri &c. *nihil contineat Acatholicum; nihil quod probis moribus dissonum sit: immò purus, atque perennis doctrinæ sit fons, & ad venerandæ declarationem antiquitatis indeflexe*

tendat. Deopto, ut quam primum publici juris fiat, diturna nocturnaque manu volvatur, ac revolvatur. In eo Gentiles, necnon & Judæi, qui magnum pietatatis Sacramentum &c. *omninò non credunt, discent, undè convincantur, Heterodoxi, qui non sicut est credunt, legent, unde edoceantur. Catholici, qui non operantur, sicuti credunt, comperient, undè confundantur, juxta & inflammentur. Omnes reconditiorem sapientiæ aquam nullo negotio haurire poterunt. Hoc Censorium suffragium, quod anno* 1711. *tuleram de hocce Libro, lubentissimè confirmo in hac secunda Editione, quæ tribus novis Dissertationibus, ac pluribus Observationibus Historicis, & Criticis, atque Tabulis Chronologicis fuit ab Authore aucta & illustrata. Dat. Romæ in Conventu Sanctiss. Trinitatis de Urbe in Monte Pincio hac die* 27. *Julii anni* 1723.

Fr. P. Bertrandus Monsinat
Ordinis Minimorum Præpositus Generalis.

Ad Coloss. cap. 2. v. 3. C*Ælestis doctrinæ desiderabiles thesauros, in Christo abditos, aperuit; & reseravit Admod. Rever. Pater Magister Fr. Ignatius Hyacinthus Amat de Graveson, Ordinis Prædicatorum, Doctor Sorbonicus, & Theologus Collegii Casanatensis, in Libro, cui titulus:* Tractatus de Mysteriis, & Annis Christi, Servatoris nostri, &c. *totam Incarnationis*
Ad Roman. cap. 16. v. 25. *Oeconomiam, dissolutis ambagibus* Mysterii, temporibus æternis taciti, *dilucidè explicans; difficultatum quoque profundum præeunte Fidei lumine; perscrutatus. Nodos enim illos, qui Scholasticorum, Chronologorum, & Dogmaticorum fatigant ingenia, mira felicitate expedivit, & dissecuit. Primum Collegii Casanatensis ad typos iter, optimo jure à Christo cæptum,*
Proverb. c. 8. v. 22. *qui est* initium viarum Domini; *hujusque ædificii altitudo, votis piissimi Institutoris responsura; dùm superædificatur, & attollitur*, in ipso an-
Ad Ephes. cap. 2. v. 20. Ad Cor. 1. cap. 3. v. 11. gulari lapide Christo Jesu. *Huic firmissimo fundamento consonant, & apprimè congruunt, quæ Auctor toto in Opere sapienter, & eruditè disponit: ità censet, & judicat; postquàm præcipiente Reverendissimo Patre Magistro Paulino Bernardino, Sacri Apostolici Palatii Magistro, Librum hunc jucundissimè perlegit: Romæ in Conventu S. Mariæ in Via, 25. Martii* 1711.

Fr. Antonius Mariæ Castelli Ord. Servorum B. Mariæ Virginis, Sac. Theologiæ Magister, & S. Inquisitionis Qualificator. Fuit posteà ejusdem Ordinis Præpositus Generalis.

REIMPRIMATUR,
Fr. Gregorius Selleri, Ordinis Prædicatorum, Apostolici Palatii Magister.

INDEX

INDEX DISSERTATIONUM, ET QUÆSTIONUM,

Quæ in hoc primo Tomo continentur.

Di-

DIS.

CON-

DIS-

DISSERTATIO PRIMA
PROLUSORIA
AD TRACTATUM DE MYSTERIIS ET ANNIS CHRISTI;

In qua contra Infideles, Virosque incredulos evincitur, Vaticinia, quibus Christiani probant, Jesum Christum esse verum Messiam, non à Christianis fuisse confictа, sed esse antiquissima & genuina

PROPHETARUM ORACULA.

X Libris Veteris Testamenti, in quibus promissiones Dei de adventu Messiæ & Oracula Prophetarum passim continentur, quósque, ceu Sacros, antiquos, à Deo revelatos & inspiratos, summâ veneratione recipiunt, exosculantur, & tantùm non adorant Judæi, quibus, ut inquit Scriptura Sacra, *credita sunt Eloquia Dei*, probaturus sum in pluribus, quas in *Tractatu de Mysteriis & annis Christi, Servatoris nostri*, concinnabo, Dissertationibus, Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, tamque luculenter, ni meus me fallat animus, sinistras, ficulneas & detortas interpretationes, quibus deplorandâ cæcitate perfidi Judæi, tortuosos & inexplicabiles quærentes anfractus, hæc Prophetarum Oracula obscurare moliuntur, confutabo, ac dissipabo, ut nullus, nisi planè obduratus & occæcatus Judæus, in tanta luce, & in hoc Vaticiniorum eventu, nunc omnium oculis perspicuo, atque coruscante sole meridiano clariori, cæcutire aut caligare possit. Verùm, cùm, prætèr obstinatos Judæos, multi etiamnùm reperiantur, vel in tenebris Idololatriæ immersi, vel increduli & projectæ conscientiæ homines, qui negant, Jesum Christum esse verum Messiam, atque perfrictæ frontis audaciâ asserunt, Vaticinia, quæ proferunt Christiani, perperàm Prophetis esse attributa, eaque ut supposititia, & pura putaque Christianorum commenta, explodi, sugillari, ac penitùs repudiari debere;

A rem

rem lectori gratissimam facturum me esse existimavi, si, ad probandum adversùs infideles, virosque incredulos, Jesum Christum esse verum Messiam, & ad illorum sacrilegam retundendam impietatem, hanc Dissertationem prolusoriam ad *Tractatum de Mysteriis & annis Christi* præmitterem, in qua primò ostensurus sum, Vaticinia, quæ à Christianis adduci solent ad probandum, Jesum Christum esse verum Messiam, vera esse, sincera & genuina Prophetarum Oracula, non verò, sicut calumniantur Infideles, virique increduli, ab ipsis Christianis proprio marte fuisse excogitata. Secundò, invictis momentis evincam, fidem Apostolorum & Evangelistarum, qui Historiam Jesu Christi litteris mandarunt, & Vaticinia Prophetarum de venturo Messia fuisse in Jesu Christo impleta testantur, in dubium vocari haud posse, cùm evidentissimis munita sit veritatis characteribus, quibus nemo sanæ mentis refragari potest. Postremò, argumenta, quibus nituntur Infideles, virique increduli, proponam, quàmque jejuna, subdola, ac frigida sint, demonstrabo. Amplum, fateor, & penè immensum suscipio argumentum, quod, si pro eo ac meretur, tractare, atque plenissimè exequi vellem, tanta mihi rerum exuberaret copia, ut nec ista Dissertatio modum, nec finem reperiret oratio. Quocircà, ne in immensum diffundar, nimiàque prolixitate lectori tædium fastidiumque ingeram, in duos tantùm Paragraphos hanc Dissertationem partiar, in quorum primo commonstrabo, Vaticinia, quæ ex libris Veteris Testamenti deprompta proferunt Christiani ad probandum, Jesum Christum esse verum Messiam, antiquissima esse, à Prophetis, divino afflatis numine, conscripta, ac subindè divinâ pollere auctoritate. In altero Paragrapho diluam omnes objectiones, quas Infideles, virique increduli adversùs Jesum Christum, & ad negandam antiquitatem, vel ad elevandam veritatem Vaticiniorum, quibus Christiani probant, Jesum Christum esse verum Messiam, obtrudere solent.

PA-

PARAGRAPHUS PRIMUS,

In quo, adversùs Infideles, & incredulos homines, probatur, Vaticinia, quibus Christiani demonstrant, Jesum Christum esse verum Messiam, non à Christianis fuisse excogitata, sed antiquissima esse, & ab omnibus, ut genuina & indubitata Prophetarum Oracula, semotâ omni dubitatione, esse recipienda.

PRimum momentum, quod Infidelibus, virisque incredulis convincendis aptissimum esse videtur, illosque sensim sine sensu disponere ac præparare potest, ut tandèm aliquandò perspectæ veritati fasces submittentes, ultro fateantur, Vaticinia, quibus Christiani probant, Jesum Christum esse verum Messiam, non à Christianis, sed à Prophetis originem habuisse; petitur ex evidentissimo totius Nationis Judaicæ testimonio, quod Infidelibus, Virisque incredulis suspectum esse non potest, dùm certum sit, Judæos esse infensissimos Christianorum hostes, quos, teste Sancto *Justino* in Dialogo cum *Tryphone*, Judæo, in suis Synagogis diris devovent, &, ut ait Sanctus *Hieronymus* in Commentario in Cap. V. Isaiæ, *Ter per singulos dies, sub nomine Nazaræorum, anathematizant vocabulum Christianum*; Atqui tamen omnes ad unum Judæi, licèt odio plusquàm Vatiniano prosequantur Christianos, constantèr profitentur, ea Prophetarum vaticinia, quæ Christiani proferunt ad probandum, Jesum Christum esse Messiam, sincera & genuina esse, verèque excerpta è suis Sacris Codicibus, quos in omnes Orbis partes dispersi circumferunt, & pro quorum antiquitate, divinâ auctoritate, revelatione & inspiratione mortem oppetere paratos se se exhibent. Non inficior quidem, Judæos, ne fateri cogantur, Jesum Christum, quem in Crucem egerunt, verum esse Messiam, in lege à Deo promissum, nullum non movere lapidem, ut iisdem Prophetarum Oraculis, quæ ipsimet antiquissima & divina esse agnoscunt, tenebras offundant, & violentis adhibitis interpretationibus eludant, eosque malle tanquàm noctuas ad lumen solis caligare, vel potiùs velùt cæcos in meridie palpare, quàm veritatis luci, quæ sese eorum oculis ultrò ingerit, aperire oculos, & confessas præbere manus. At, contendo, hanc Judæorum obstinationem patrocinari Christianorum Causæ contra Ethnicos, nedùm obesse, quià dùm Judæi, capitales Christianorum hostes, palàm confitentur, ea Prophetarum Oracula, quibus fulciuntur Christiani ad probandum Jesum Christum

 esse

esse Messiam, antiquissima esse, ac divinâ prædita auctoritate, eâdem operâ falsi redarguunt Infideles, aliosque viros incredulos, quos non pudet asserere, ea Vaticinia, quæ Christiani proferunt ad probandum, Jesum Christum esse Messiam, fuisse ad fucum faciendum & simplices illudendos, de industria à Christianis conficta atque procusa. Tam manifestum itaque totius Nationis Judaicæ testimonium, ut nemo non videt, omnium Infidelium, ac virorum incredulorum jugulum petit, & ad illos convincendos sat superque sufficere potest, sicut perdoctè ait S. *Augustinus* Concione I. in Psalmum 58. *Dispersi sunt*, inquit Aquilinus ille Doctor, *Judæi, testes iniquitatis suæ, & veritatis nostræ ..... Si aliquandò Paganus dubitaverit, cùm eis dixerimus Prophetias de Christo, quarum evidentiam obstupescit, & admirans putaverit à nobis esse conscripta, de Codicibus Hebræorum probamus, quia hoc totum antè prædictum est. Videte quomodò de inimicis nostris alios confundimus inimicos*. Porrò, in Controversia de Vaticiniis Prophetarum magnum apud Infideles, virosque incredulos authoritatis pondus habere debet concors universæ Nationis Judaicæ sententia, tùm quia nunquàm permisit Deus Optimus Maximus, ut libri, qui primæva Religionis Judaicæ complectuntur monumenta, perierint, sed eos in tam longa sæculorum serie, singulari divinæ suæ providentiæ beneficio, ad hæc usque tempora conservavit, cùm tamen alii libri, qui olim ab Ægyptiis, à Romanis, & aliis Nationibus, quæ verum Deum ignorabant, tanquàm divini habiti sunt, temporis, rerum omnium edacis, diuturnitate interciderint; tum quia etiam omnium Judæorum animis maxima semper insedit religio custodiendi suos sacros libros, ac sedulò cavendi, ne vel minimus error in eos temporis injuriâ irreperet, sicut testes sunt Judæi omni exceptione majores, *Trypho* in Dialogo cum Sancto *Justino*. Josephus Lib. 1. contra *Appionem*, cujus testimonium refert *Eusebius* Lib. 3. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 10. & *Philo* lib. 1. *De Hippoteticis*, laudatus ab eodem *Eusebio* lib 8. *Præparationis Evangelicæ* Capp. 6. & 8. Quod etiam liquidò patet ex Sacra illâ apud Judæos Criticâ, dictâ *Massora*, quam herculeo & indefesso planè labore Rabbini Scholæ Triberiadis adornarunt, & ex libro *Sopherim*, seu *Scribarum*, ubi, teste doctissimo *Joanne Morino*, Cap. 3. Exercitationis decimæ quartæ Libri 2. *De Hebræi*, *Græcique Textus sinceritate*, tantam Judæi in describendis Libris Sacris diligentiam præscribunt, ut à superstitione non multùm abhorrere videantur. Hinc est, quòd Jesus Christus, licèt plurima in Legis Doctoribus, & temporis sui Pharisæis reprehenderit, nunquàm tamen eos accusavit, quòd Libros Moysis, aut Prophetarum adulterassent, aut suppositiis, interpolatisque libris uterentur. Ad Judæos igitur, Christianæ Religionis hostes, debemus remittere Infideles, aliosque viros incredulos, qui tanquàm nova & commentitia exsufflant ea Vaticinia, quibus Christiani probant, Jesum Christum esse verum Messiam. Permanet quippè adhùc, &, juxtà Prophetarum Ora-

Oracula, usque ad finem mundi permanebit Judæa Gens, sic in nationibus dispersa, ut maneat tamen inconfusa, nec aliarum nationum, cum quibus permixta est, mores ritusque induat, sicque ab aliis Nationibus omninò distincta proferat, in obsequium Christianæ Religionis, & in ejus veritatis evidentissimum testimonium, Prophetarum libros Gentilibus minimè suspectos. Sunt enim Judæi, ut iterùm loquar cum S. *Augustino* cap. 46. lib. 18. *De Civitate Dei*, Capsarii nostri, qui libros nostros circumferunt, *Ut cum Pagani non credunt, quæ nos de Christo prædicta esse dicimus, mittamus eos ad inimicos fidei nostræ Judæos, qui libros nostros circumferunt, in quibus eadem habentur, quæ nos prædicamus.* Quod si Infideles ægrè ferant, se remitti ad Judæos & dicant, cum Gentilibus agendum esse testimoniis Gentilium, non Hebræorum, quorum testimonia apta esse non possunt Gentibus, ut credant in Christum, si, inquam, hæc regerant Infideles, Respondebo ipse cum eodem Sancto Doctore, hanc esse meram & ridiculam insaniam: *Dicere*, ait Aquilinus Doctor cap. 2. lib. 13. contra *Faustum*, Manichæum, *Non esse aptam Gentibus Hebræam Prophetiam, ut credant in Christum, quùm videamus omnes Gentes per Hebræam Prophetiam credere in Christum, ridicula insania est.* Ecquid, amabo, insulsius, quàm dicere, Vaticinia de adventu Messiæ, quæ in Libris Veteris Testamenti, seu in Libris Hebræorum continebantur, longè antequàm extaret Christiana Religio, quæque in Jesu Christo adamussim fuisse impleta eventus certissimè comprobavit, non esse apta Gentibus, ut credant in Christum? maximè, cùm ipsimet Judæi, qui sunt jurati Christianorum hostes, palàm profiteantur, hæc Prophetarum Vaticinia antiquissima esse, nec unquàm à Christianis datâ operâ fuisse excogitata.

Reponent, sat scio, Infideles, virique increduli, Libros Veteris Testamenti, quos nunc retinent Judæi, quique sunt prænuncii Jesu Christi, & viam ad Legem Evangelicam parant, non esse antiquos, quia, cùm sint linguâ hebraicâ exarati, ignoti penitùs fuerunt antiquis Gentilibus, qui linguam hebraicam non intelligebant, sed solùm Linguam Græcam callebant; tum quia etiam nullus antiquorum Gentilium meminit horumce librorum veteris Testamenti, quibus nunc utuntur Judæi, & ex quibus Christiani probant, Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum; tum quia deniquè ex nullo probatæ vetustatis monumento adstrui potest antiquitas horumce Librorum Veteris Testementi, quos maximâ veneratione suscipiunt hebræi, & quibus potissimùm nituntur Christiani, ut probent Jesum Christum esse Messiam.

Verùm, hæc Infidelium, Virorumque incredulorum Responsio, quantùm ad tria, quæ complectitur, Capita, facili negotio confutari potest. Et primò quidem falsum est, Libros Veteris Testamenti, Linguâ Hebræâ conscriptos, antiquis Gentilibus, qui linguæ hebraicæ rudes erant & linguæ dumtaxàt Græcæ periti, fuisse prorsùs ignotos; id, inquam,

quam, oppidò falsum esse, ex eo apertissimè evincitur, quòd Libri Veteris Testamenti fuerint apud Gentiles depositi trecentis fermè annis antequàm Jesus Christus nasceretur, ab eo videlicèt tempore, quo missi Alexandriam Ægypti Septuaginta Interpretes Judæi Libros Veteris Testamenti è Textu hebræo, jussu & efflagitatu *Ptolomæi Philadelphi*, Ægyptiorum Regis, in Linguam Græcam, Gentilibus apprimè notam, verterunt. Quam Græcam Librorum Veteris Testamenti versionem idem *Ptolomæus Philadelphus*, Ægypti Rex, asservandam in celeberrima Bibliotheca Alexandrina reposuit, eádemque versione Græcá, Judæi Hellenistæ per totam Ægyptum in suis Synagogis usi sunt. Sed de hac Scripturæ Sacræ Traductione Græcâ legesis *Eusebium* Cap. I. Lib. VIII. *De præparatione Evangelica*. Addo etiam, non deesse viros eruditos, quos inter jure optimo censeri debet illustrissimus *Daniel Huetius* in sua *Demonstratione Evangelica* Propositione IV. Cap. 12. qui pertendunt, ante *Platonem*, & ante Expeditionem *Alexandri Magni* in Asiam, idest, ante Persici Imperii excidium, jam Librorum Veteris Testamenti è textu Hebræo adornatam fuisse Versionem Græcam, ex qua Ethnicis Philosophis, aliisque Gentilibus proclive fuit Historiæ Sacræ, seu Librorum Veteris Testamenti habere notitiam, etiamsi linguam Hebræam penitùs ignorarent.

Alterum Caput Responsionis Infidelium, virorumque incredulorum, asserentium, Veteris Testamenti libros non esse antiquos, quia de his libris antiqui Gentiles Scriptores nullam mentionem fecerunt, tam falsum est quàm quod maximè. Suppetunt quippè innumera penè atque locupletissima testimonia antiquorum Scriptorum Gentilium, qui de Libris Veteris Testamenti vel disertam mentionem habuerunt, vel ex illis plura delibarunt ac defloraruntı, vel ea scripserunt, quæ cum Historia Sacrâ, Veteris Testamenti libris contentâ, maximam affinitatem habent. In primis, *Moysem*, Judæorum Legislatorem, *Longinus*, Palmyrenorum Reginæ à consiliis & studiis, insigni commendat elogio in libro, quem edidit *De sublimi genere dicendi*, eo quòd *Moyses* in exordio Libri Geneseos sic Deum magnificè loquentem inducat: *Fiat lux*, *& facta est lux*. Inter antiquissimos Legumlatores *Moysem* constituit *Diodorus Siculus* Lib. I. Bibliothecæ cap. 59. *Juvenalis* Satyrâ XIV. ait, Volumen Legum Judaicarum fuisse à Moyse conscriptum:

Judaicum ediscunt, & servant, & metuunt Jus,
Tradidit arcano quodcumque volumine Moses.

Cornelius Tacitus de Judæis loquens Libro V. *Historiarum*, hæc de Moyse scribit: *Moses, quo sibi in posterum gentem firmaret, novos ritus, contrariosque cæteris mortalibus indidit, prophana illic omnia quæ apud nos Sacra ...... Hi ritus, quoquo modo inducti, antiquitate defenduntur.*

tur. Dogmata sua à *Mose* sumpsisse *Platonem* agnoscit *Numenius*, Pythagoricus, qui apud Eusebium Lib. XI. *Præparationis Evangelicæ* cap. x. ait: *Quid enim est Plato, nisi Moses atticissans?* Prætermitto, ne longior sim, alios Scriptores Gentiles, qui Moysis meminêre, cujusmodi sunt *Philocorus*, qui florebat sub *Ptolomæo Philopatore*, Ægyptiorum Rege, *Eupolemus*, qui vivebat regnante in Ægypto *Ptolomæo Philadelpho*, Hecatæus, Berosus, Manetho, Alexander Polysthor, Trogus Pompejus, Strabo, Nicolaus Damascenus, Plinius, Plutarchus, Porphyrius, & alii, quorum testimonia accuratè refert illustrissimus Abrincensis Episcopus *Daniel Huetius* in sua *Demonstratione Evangelica* Propositione IV. ubi etiam perdoctè juxtà ac eleganter probat ex variis prophanæ eruditionis monumentis, Moysem esse omnium Gentium, non solùm Persarum & Græcorum, sed etiam Chaldæorum, Ægyptiorum, & Assyriorum primum Scriptorem, & Pentateuchum, ab eo scriptum, unicum esse fontem, ex quo totam suam Theologiam hauserunt Ægyptii, Persæ, Indi, Thraces, Germani, Galli, Britanni, Hispani, præcipuè verò Græci & Romani, qui ex Moysis libris, velut è rivis suos hortos irrigarunt, indèque suas Leges, Ritus, Religionem, Fabulas aut Historias suas deprompserunt. Prætereà, antiquitatem Historiæ Regum Juda, quæ describitur in libris quatuor Regum, & in duobus Libris Paralipomenon, commendant monumenta & Annales Gentilium. Tyriorum quippè Annales referunt, Templum Hierosolymitanum toto penè sesqui Sæculo fuisse constructum, quàm Carthago conderetur. Meminerunt etiam iidem Tyriorum Annales *Salomonis*, filii Davidis, Regis Juda, & *Hiromi*, seu *Hirami*, Regis Tyriorum, qui, ut dicitur lib. 3. Regum cap. 5. concessit *Salomoni*, Regi Juda, Cæsores lignorum ad Templi Hierosolymitani ædificationem. Plures Epistolas à *Salomone*, Rege Juda, ad *Hiramum*, Regem Tyriorum, & vicissim ab *Hiramo* ad *Salomonem* ultrò citròque scriptas fuisse asserit *Josephus*, Hebræus, cap. 2. libri 7. *Antiquitatum Judaicarum*, additque, eum, qui vult habere exempla harumce Epistolarum, petere ea posse à publicis Tyriorum Archivorum Custodibus. Profert quoque idem *Josephus*, Hebræus, cap. 6. ejusdem libri plura de *Davide*, Rege Juda, Patre *Salomonis*, antiqua testimonia Gentilium Scriptorum, præsertim *Nicolai Damasceni* lib. 4. *Historiarum*, & *Menandri Ephesii*, qui Regum tam Barbarorum, quàm Græcorum descripsit Historiam. Docent nos insuper Gentiles Chaldæi in suo *Canone Mathematico Regum Babyloniorum*, tempus, quo vivebat *Mardokempadus*, seu *Merodachus*, Rex Babylonis, cujus fit mentio libri 4. Regum cap. 20. Aperit nobis idem Canon Mathematicus Regum Babyloniorum tempus *Nabocolassari*, seu *Nabuchodonosori*, Babyloniorum Regis, qui Judæos abduxit in captivitatem, sicut narratur lib. 4. Regum cap. ult. Denique, per eumdem Mathematicum Babyloniorum Regum Canonem agnoscimus tempus *Ilverodami*, seu *Elvi-*

merc-

merodachi, qui *Joachinum*, Regem Juda, exemit è vinculis, ficut legitur Lib. IV. Regum cap. ultimo. Negare igitur non poſſunt Infideles, Virique increduli antiquitatem quatuor Librorum Regum, & duorum Librorum Paralipomenon, in quibus texitur Hiſtoria Regum Juda, cùm antiquitas illorum librorum apertè ex Libris, Hiſtoriis, Monumentis, & Annalibus Gentilium comprobetur. Vindicatâ autem ſemel quatuor Librorum Regum, & duorum Librorum Paralipomenon, in quibus deſcribitur Hiſtoria Regum Juda, antiquitate, pronum eſt plurium aliorum Librorum Veteris Teſtamenti adſtruere antiquitatem. *David* quippè, Rex Juda, cujus meminerunt Annales Gentilium, Author eſt Libri Pſalmorum. *Salomon*, filius *Davidis*, Regis Juda, de quo itidèm in Annalibus Gentilium fit mentio, ſcripſit Librum *Eccleſiaſtis*, Librum *Proverbiorum*, Librum *Cantici Canticorum*, & ex ejus Scriptis, ut plura perſuadent momenta, excerptus eſt Liber *Sapientiæ*, item & Liber *Eccleſiaſtici*, quem *Jeſus*, filius *Sirach*, digeſſit ac concinnavit. Quatuor Prophetæ Majores, & duodecim Prophetæ Minores ſcripſerunt ſub Regibus Juda, ac ſubindè Librorum, quos publicarunt, antiquitatem oſtendit Hiſtoria Gentilium, ſed præcipuè jam citatus Mathematicus Regum Babyloniorum Canon. Quæ cùm ita ſint, contemni nunc penitùs ac flocci fieri debent Infideles, Virique increduli, qui, ut fidem & authoritatem detrahant Libris Veteris Teſtamenti, ex quibus Chriſtiani probant Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum oraculis prædictum, aſſerere audent, illos libros non eſſe antiquos, nec de illis Scriptores Gentiles, aut eorum Hiſtorias, Monumenta, & Annales ullam mentionem feciſſe.

Sed non ſufficit ex Gentilium Scriptorum Libris, Hiſtoriis, monumentis, & Annalibus oſtendiſſe antiquitatem Librorum Moyſis, quatuor Librorum Regum, duorum Librorum Paralipomenon, Librorum *Davidis* & *Salomonis*, & Librorum Prophetarum; oportet etiam, ut, contra Infideles, & incredulos hujus ætatis viros, antiquitatem aliorum Librorum Veteris Teſtamenti ex probatæ vetuſtatis monumentis ſtabiliamus. Antiquitas libri *Joſue*, in regendo populo Iſraelitico Succeſſoris Moyſis, colligitur tum ex antiquitate illorum Regum Gentilium, qui citrà & ultrà Jordanem fuerunt à *Joſue* profligati; tum etiam ex antiquitate Chananeæ Regionis, quam armis occupavit idem *Joſue*; tum denique ex vetuſtiſſimis fabulis Gentilium, qui perſonam *Herculis* impoſuerunt *Joſue*, ſicut obſervat S. *Auguſtinus* cap. 19. lib. 18. *De Civitate Dei*, idemque, poſt Sanctum illum Doctorem, confirmant *Gerardus Voſſius* Lib. I. *de Idololatria* cap. 26. & illuſtriſſimus Abrincenſis Epiſcopus in ſua *Demonſtratione Evangelicâ*, Propoſitione IV. Vetuſtas *Libri Judicum*, cui annexus eſt liber *Ruth*, ſeſe prodit tùm ex ſervitutibus Iſraelitarum ſub antiquis Gentilium Regibus Meſopotamiæ, Moabitarum, Chananæorum, Madianitarum, Ammonitarum, Philiſtæorum &c.

tùm

tùm etiam ex ritibus & fabulis, quas Græci, aliæque Gentes ex hoc Judicum libro comminiſcendi anſam & occaſionem arripuerunt, ſicut legere eſt apud eumdem ſæpè laudatum Epiſcopum Abrincenſem Propoſitione IV. *Demonſtrationis Evangelicæ*. Hiſtoria duorum priorum librorum *Eſdræ* habet ex ipſo Mathematico Regum Babyloniorum & Perſarum Canone notam Antiquitatis, quam Infideles, virique increduli nullo pacto in dubium vocare poſſunt, cùm in hac Hiſtoria referantur benè multa, quæ geſta ſunt ſub Perſarum Regibus, præſertim ſub *Cyro*, *Dario Hiſtaſpide*, & *Artaxerxe Longimano*, quorum Regum tempora præſtituit prædictus Regum Babyloniorum & Perſarum Mathematicus Canon. In libro *Tobiæ* deſcribuntur Res ſub Regibus Aſſyriorum *Salmanazare*, & *Sennacheribo* geſtæ, quarum antiquitatem non ſolùm declarant quatuor Libri Regum, & duo Libri Paralipomenon, ſed etiam Hiſtoriæ Gentilium. *Salmanazaris* ſiquidem, Regis Aſſyriorum, nomen in Tyriorum Archivis ad ſua uſque tempora extitiſſe teſtatur *Joſephus* Lib. VII. *Antiq. Judaicarum* cap. 14. *Sennacheribi* verò, Regis etiam Aſſyriorum, qui Judæam propè omnem, exceptâ Hieroſolymorum Urbe, ſubegit, non ſolùm meminit *Herodotus*, lib. 2. cap. 141. ſed & *Beroſus*, Chaldaicarum Rerum Scriptor, ut teſtis eſt *Joſephus* lib. 10. *Antiquitatum Judaicarum* cap. 1. Hiſtoria, quæ narratur in Libro *Judithæ*, contigit ſub *Nabuchodonoſore*, Aſſyriorum Rege, quem viri eruditi opinantur eſſe *Saoduſchinum*, filium *Aſſaradon*, qui debellavit *Dejocem*, Regem Medorum, cujus antiquitatem nos docet *Herodotus*. Hiſtoria Libri *Eſtheris* incidit in tempora *Artaxerxis Longimani*, Perſarum Regis, cujus antiquitas Scriptoribus Gentilibus Rerum Perſicarum probè nota eſt. Teſtimonia, quæ Propheta *Ezechiel* cap. 14. ſuæ Prophetiæ, & Scriptor Libri *Tobiæ* cap. 2. perhibent Hiſtoriæ, quæ deſcribitur in Libro *JOB*, argumento ſunt, germanam eſſe antiquitatem Hiſtoriæ JOBI. Poſtremò, Hiſtoria Machabaica, duobus Machabæorum libris comprehenſa, repræſentat Statum Judæorum ſub Regibus Syro-Macedonibus, qui, poſt *Alexandrum Magnum*, regnarunt in Ægypto, & in Syria, quorum Regum antiquitatem notiſſimam facit Hiſtoria Gentilium. Patet itaque, quidquid contrà obſtrepant modò infideles, virique increduli, Veteris Teſtamenti Libros, ex quibus Chriſtiani multa decerpunt teſtimonia ad probandum Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, antiquos eſſe, eoſque innotuiſſe Gentilibus, qui in ſuis Scriptis, Hiſtoriis, Monumentis & Annalibus multa inſeruerunt, quæ Librorum Veteris Teſtamenti Antiquitatem manifeſtò demonſtrant.

Hactenùs ex perpetuo, ſibique ſemper conſtanti omnium Judæorum conſenſu, ex Gentilium Scriptorum teſtimoniis, Monumentis, Hiſtoriis, & Annalibus, ſat ſuperque Librorum Veteris Teſtamenti, ex quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, aſſerta ac vindicata manet antiquitas, quippè quæ, tot, non dicam hominum,

ſed populorum, inter ſe moribus, doctrinâ, & religione diſcrepantium, teſtimoniis confirmatur. Nunc alio non minùs efficaci argumento adversùs Infideles, viroſque incredulos probandum ſuſcipio, hæc vaticinia, quibus Chriſtiani evincunt, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, non fuiſſe datâ operâ à Chriſtianis, ſicut blaterant Infideles, virique increduli, excogitata, ſed nequidèm à Chriſtianis excogitari potuiſſe, etiamſi certatim omnes (quod prorsùs incredibile eſt) in hanc execrabilem fraudem conſpirare voluiſſent. Verùm enim verò, ſi hæc vaticinia à Chriſtianis fuiſſent conficta, hæc ſacrilega fraus, ſeu fictio, alios haud potuiſſet habere Auctores, quàm primos Chriſtianos, qui temporibus Chriſti vixerunt, ſeu Apoſtolos & Evangeliſtas, qui Jeſu Chriſti Hiſtoriam ſcripſerunt, & in eo, tanquàm vero Meſſia, omnia Prophetarum Oracula completa eſſe, ubique prædicarunt, litteriſque conſignarunt; Atqui hæc vaticinia non fuiſſe ab Apoſtolis,& Evangeliſtis ad decipiendos homines de compacto excogitata, duplici momento demonſtrari poteſt. Primò, quia Apoſtoli & Evangeliſtæ Res, quas ipſi oculis viderant, manibus contrectaverant, & in maxima omnium luce geſtas, tanquàm teſtes coævi, ſine fuco & fallaciis, ſed ſincerè ac fideliter narrant. Erant enim viri boni, ſimplices, ingenui, candidi, probatiſſimæ fidei, qui à mendacio cùm penitùs abhorrerent, fraudes ad alios in errorem pertrahendos texere, & mendacia proferre nolebant. Illorum ſimplicitas tum in moribus & perpetuo vitæ tenore ſeſe prodit, tum etiam palàm elucet in ipſo ſcribendi ſtylo, ſeu in eorum elocutione, quæ non eſt exquiſita, & affectata, non in verborum delectu, & aptâ illorum collocatione poſita, ſed potiùs rudis & impolita, in qua verba non ornant res, ſed ipſa rerum ſublimitas, & Myſteriorum, antehàc omnibus ſapientibus abſconditorum, magnitudo & ſublimitas mentem Scriptoris & verba ſupra humanum modulum rapiunt, ita ut vel ipſo, quo utuntur, ſcribendi modo appareat, eos inſtrumenta quædam & organa impolita fuiſſe, à quodam ſuperiori mente mota, & ita adhibita, ut eloquii ſimplicitas reſpondeat quidem inſtrumento, ſed rerum magnitudo, & Myſteriorum revelatorum ſublimitas tribui debeat ſuperiori menti infirmo utenti inſtrumento. Quò fit, ut nullus ſanæ mentis homo ſuum in animum inducere poſſit, Apoſtolos, & Evangeliſtas, viros, ut certiſſimè conſtat, magnâ ex parte rudes, & illiteratos, à pueritia aut artifices, aut piſcatores, potuiſſe proprio marte, & de cerebro ſuo hæc de venturo Meſſia confingere vaticinia, tamque ſublimem & admirabilem excogitare doctrinam, ad quam comparata præſtantiſſimorum ſuperſtitioſæ olim gentilitatis Philoſophorum doctrina, puerilis apparet. Alterum momentum ad probandam bonam fidem Evangeliſtarum in deſcribendâ Hiſtoriâ Jeſu Chriſti ſuppeditant ipſimet Scriptores Gentiles, qui Hiſtoriæ *Jeſu Chriſti*, ab Evangeliſtis deſcriptæ, veritatem agnoverunt, & ei teſtimonium perhibuerunt, quod certè Infideles, virique hujus temporis increduli,

duli, qui Judæorum, & Christianorum Libris omnem fidem abrogant, rejicere non possunt. At enim, Evangelistæ referunt in primis, *Jesum Christum* natum esse in Bethleem. Id verum esse fatetur *Celsus*, Gentilis Scriptor, & acerrimus Christiani nominis insectator. Ex Tabulis etiam Censualibus Romanorum, ad quas Fidei Christianæ adversarios provocant *Justinus*, *Origenes*, *Tertullianus*, & *Chrysostomus*, necnon ex Censu illo, quem, nascente Jesu Christo, indixit Imperator *Augustus*, apertissimè constat, Jesum Christum natum esse in Bethleem. Prætereà, narrant Evangelistæ, Jesum Christum vixisse in Judæa, imperante *Tiberio*, eumque sub *Pontio Pilato* mortis supplicio fuisse affectum. Id verum esse agnoscunt Gentiles Scriptores, *Suetonius* in Vita *Claudii* Imperatoris, *Cornelius Tacitus* libro xv. Histor. ubi ait: *Auctor nominis ejus* (idest, Christianæ Religionis) *Christus, qui, Tiberio imperitante, per Procuratorem Pontium Pilatum supplicio affectus erat*. Prætermitto *Acta Pilati*, ad quæ olim Christiani remittebant Fidei hostes, & in quibus multa de passione & morte Jesu Christi referuntur, quæ Historiæ Evangelicæ sunt omninò consentanea. Tertiò, scribunt Evangelistæ, Stellam in ortu Jesu Christi micantem apparuisse, Magos ex Oriente ad Cunas Jesu Christi accessisse, & *Herodem*, regnantem in Judæa, ut Jesu Christo, recens nato, necem inferret, satellites misisse & maximam infantium edidisse stragem. Hæc autem vera esse Gentiles Scriptores suis testimoniis approbarunt. *Julianus* siquidem, Imperator apostata, & Gentilismo addictissimus, fatetur, novum in Nativitate Jesu Christi sidus in Cælo præfulsisse, & ad eum Magos ex Oriente venisse. *Chalcidius*, Platonicus, & Scriptor Gentilis, in Commentario ad *Timæum*, ait: *Est quoque sanctior ac venerabilior historia, quæ perhibet, ortu Stellæ cujusdam, non morbos, mortesque denunciatas, sed descensum Dei Venerabilis ad humanæ conversationis, rerumque mortalium gratiam: quam Stellam, cùm nocturno itinere inspexissent Chaldæorum profectò Sapientes viri, & consideratione rerum cælestium satis exercitati, quæsivisse dicuntur ortum Dei, repertâque illâ Majestate pueri, veneratos esse, & vota Deo convenientia nuncupasse*. Crudelem verò Infantium Cædem, quam in nativitate Jesu Christi edidit *Herodes*, truculentissimus Judæorum Rex, his verbis *Macrobius*, Scriptor Gentilis, cap. 4. lib. 2. *Saturnalium* describit: *cùm audisset Augustus, Imperator, inter pueros, quos in Syria Herodes, Rex Judæorum, intra biennium occidi jussit, filium quoque ejus occisum, ait: melius esse Herodis porcum esse, quàm filium*. Quartò, Evangelistæ produnt miracula, quæ Jesus Christus potenti virtute patravit. Hanc autem Evangelistarum narrationem falsi non arguunt Gentiles Scriptores, sed potiùs *Julianus*, Imperator Apostata, ut videre est in libro sexto, quem S. *Cyrillus* contra illum scripsit, loquendo de operibus Jesu Christi, ait: *nisi quis existimet inter maxima esse opera claudos & cæcos integritate restituere, & dæmonio correptos adjuvare in Vicis Betsaidæ aut Bethaniæ*.

Alter Scriptor Gentilis, seu *Celsus* (teste *Origene*, in libro secundo, quem contra hunc Gentilem lucubravit) sic alloquebatur Christianos: *Credidistis eum*, seu Jesum Christum, *esse filium Dei, quòd claudos & cæcos sanavit*. Tertius Scriptor Gentilis, seu *Porphyrius*, in libro, quem adversùs Christianam Religionem vulgavit, & cujus testimonium refert *Eusebius* libri 5. *De præparatione Evangelica* cap. 1. confitetur, *ex quo Jesus coli cæptus est, neminem sensisse publicam Deorum opem*. Egregium etiam de Christo, & de Christianorum moribus testimonium dat *Plinius Junior* in Epistola, quæ est Libri 10. nonagesima septima, cujus meminêre *Tertullianus* in Apologetico, & *Eusebius* in Chronico. Quin & ipse *Mahometes* miracula à Jesu Christo edita fuisse confitetur in Alcorano, ubi etiam ait, Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Vaticiniis prædictum, eumque nuncupat *Verbum Dei, Spiritum Dei, natum ex Maria Virgine absque virili semine: Prophetam eximium*. Consultò prætermisi locupletissimum testimonium, quod de Jesu Christo, ejusque Miraculis *Josephus*, Hebræus, cap. 4. lib. 18. *Antiquitatum Judaicarum* profert, quia infideles, virique hujus temporis increduli, cum quibus hanc disputationem suscepi, rejectis Judæorum perindè ac Christianorum testimoniis, uni dumtaxat Gentilium Scriptorum judicio stare volunt, ad illorum Tribunal appellant, nec aliis, quàm Gentilium Scriptorum testimoniis se convinci posse pertendunt. Misso itaque eo perillustri de Jesu Christo, ejusque miraculis testimonio *Josephi*, Hebræi, unum hic tantummodò inseram testimonium *Phlegontis*, Scriptoris Ethnici, qui Eclipsis, seu defectionis Solis, quam, moriente Jesu Christo, contigisse memorant Evangelistæ, sicut & Terræ motus, meminit in Libro 13. *Olympicorum Chronicorum*, ubi hæc habet: *Quarto anno Olympiadis CCII. maxima & excellens inter omnes, quæ anteà acciderant, defectio solis facta: dies horâ sextâ ita in tenebrosam noctem versus, ut Stellæ in Cœlo visæ sint, terræque motus in Bithynia urbe multas ædes subverterit*. Ex his, & aliis id genus, quæ facilè adduci possent, Scriptorum Gentilium testimoniis liquet, eos de probitate, ac sinceritate Evangelistarum nihil addubitasse, & in multis Factis Historicis, quæ de Jesu Christo memoriæ prodiderunt, litterisque consignarunt Evangelistæ, dictis suis, ipsâ rei veritate convictos, fidem conciliasse. Hoc tamen, proh dolor! densissimo imbre telorum ac testimoniorum, quæ petuntur è Gentilium Scriptorum Libris ad adstruendam bonam fidem Evangelistarum in describenda Historia Jesu Christi, non obruuntur, non convincuntur, non ad meliorem frugem revocantur Infideles, virique hujus temporis increduli, sed potiùs nativis suis tenebris oblectati, & erroribus pervicaciùs adhærentes, non solùm Evangelistarum fidem in dubium revocant, sed eos tanquàm viros astutos, & perfidos impostores traducunt, à quibus ajunt, fuisse deditâ operâ ad illudendos simplices procusa vaticinia, quæ posteà falsò antiquis Prophetis attributa, in Jesu Christo, tanquàm in vero Messia, Propheta-

phetarum Oraculis prædicto, completa esse ubique prædicarint. Hoc est ultimum Infidelium & impiorum effugium, in quo totius incredulitatis suæ proram, ut ita loquar, puppimque constituunt, quod nunc illis omninò præcludere debemus, ut indè semel exturbati, nullum possint invenire locum, in quo valeant tutò figere pedem. Ne autem querantur Infideles, Virique hujus temporis increduli, me cum illis durioribus conditionibus agere velle, duobus dumtaxat peremptoriis argumentis eorum incredulitatem ita confutabo, ut tandèm, velint nolint, fateri cogantur, sincera & antiqua esse Prophetarum Oracula, quæ in Jesu Christo, vero Messia, fuerunt completa, nisi malint in suis plusquàm Cimmeriis tenebris jacere consepulti, & fulgentissimæ, radiisque, ut ita dicam, solaribus descriptæ veritati perfidum pectus mentemque pertinaciter occludere, quàm doctrinæ Evangelicæ præbere assensum, qua in re se se omnium hominum dementissimos proderent, planèque indignos, qui ratione & argumentis convincantur. Ostendam itaque in primis, Apostolos & Evangelistas, etiamsi non fuissent viri probi, simplices & ingenui, sed potiùs viri astuti, callidi, & ad mendacia, falsaque ad decipiendos homines excogitanda vaticinia à natura & arte comparati, nihilo seciùs non potuisse, licèt voluissent, licèt occultis machinationibus id tentassent, tantæque fraudis nectendæ ac concinnandæ capaces extitissent, mendacia, falsaque Vaticinia pro veris ac sinceris venditare. Deindè, demonstrabo, eventum circa prædicationem Apostolorum, circa Historiam Jesu Christi, ab Evangelistis descriptam, ac denique circa Vaticinia, quæ in Jesu Christo exitum habuisse testantur Apostoli & Evangelistæ, manifestò probare, Apostolos non fallaces deceptores, sed sinceros doctrinæ Evangelicæ fuisse præcones, Historiam Jesu Christi summo cum candore ab Evangelistis esse descriptam, postremò, Vaticinia, quæ in Christo Jesu completa esse asserunt Apostoli, & Evangelistæ, non fuisse ad deludendos homines, de industria ab illis conficta, atque fabricata, sicut per summam impietatem effutiunt Infideles, Virique increduli, sed esse antiqua & genuina Prophetarum Oracula. Et primò, quî credibile est, Apostolos & Evangelistas conjurare potuisse, ut mendacia fingerent, falsaque consarcinarent Vaticinia, quibus totum orbem in errorem pertrahere possent? quæ enim, amabo, spes esse potuisset, neminem ab eo consilio, periculi aleæque pleno, fore alieno animo? neminem intercessurum, neminem occultam illam fraudem proditurum? Quis tam bonus, ut credat, potuisse ab Apostolis & Evangelistis clàm suscipi & executioni mandari tam nefandum consilium, quod si resciretur, nonne prævidebant, fore ut, cùm nihil omninò assequerentur, parti suæ præjudicium afferrent, si se faterentur, eam fovere causam, quam sibi probè conscii essent, non alitèr posse se quàm fraudibus, confutis mendaciis, & adulterinis Vaticiniis defendere? Id profectò consilii Apostolos & Evangelistas suscipere potuisse, ab omni veri specie penitùs abhorret.

Præ-

Præterea, quæso, quâ fronte Apostoli & Evangelistæ hæc à seipsis conficta de venturo Messia Prophetarum Oracula obtrudere, in apertam lucem producere, omnibus passim inculcare, litteris mandare, eaque ipsismet Judæis proponere potuissent ad probandum Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum? Numquid Judæi, qui Jesum Christum, velut Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, agnoscere obstinatis animis detrectabant, quique Apostolorum prædicationibus obluctabantur, & ad exterminandam nascentem Christianam Religionem Superos & Acheronta movebant, facilè retexissent, ac semel retectam propalassent tam insignem Evangelistarum & Apostolorum fraudem, eosque omnibus Gentibus deridendos propinassent? Habebant siquidem Judæi penès se Libros Prophetarum tam in veteri Textu Hebræo, quàm in Versione LXX. Interpretum, aliisque Versionibus, quæ tùm temporis circumferebantur, & omnium Judæorum terebantur manibus. Hos Prophetarum Libros Judæi, potissimùm Christianæ Religionis, quam cane pejus & angue odio habebant, propagatione excitati, diligentiùs lectitabant, pervolvebant, examinabant, ac subindè Apostolorum & Evangelistarum, in his excogitandis Vaticiniis fraudem confestim perspectâ habere potuissent, eam ob oculos omnium posuissent, Apostolis & Evangelistis, tanquàm impostoribus fidem abrogassent, eisque jure optimo omnium Nationum invidiam, odium, & contemptum conciliassent. Nec suam fraudem ullis artibus celare potuissent Apostoli & Evangelistæ, quia Judæi palàm ostendissent, ejusmodi Vaticiniorum de venturo Messia, quæ fuissent ab Apostolis & Evangelistis excogitata, ne volam quidem ac vestigium reperiri in Prophetarum Libris, quos omni ævo illibatos incredibili studio conservarant Judæi, & quorum authoritatem, antiquitatem, revelationem & inspirationem nullo pacto inficias ire potuissent Apostoli & Evangelistæ. Porrò, constat, nunquàm Judæos Apostolis, Evangelistis, aliisque Christianis hanc fraudem vitio ac crimini vertisse, sed potiùs ex antiquis & probatæ fidei monumentis evincitur, innumeros Judæos ad prædicationem Apostolorum incunctantèr Fidem, & doctrinam Jesu Christi, tanquàm veri Messiæ, Prophetarum Vaticiniis prædicti, fuisse amplexos, adeò ut (teste *Eusebio* lib.3. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 31.) à temporibus Apostolorum usque ad *Hadrianum*, Imperatorem, qui Judæos simul & Christianos Hierosolymis expulit, universa Hierosolymitana Christianorum Ecclesia ex solis Judæis, qui Christianæ Religioni nomen dederant, coaluerit, & ab eis fuerit gubernata.

Eodem argumento evidentèr firmatur & stabilitur veritas Historiæ Evangelicæ circà multa Facta Historica, quæ à Prophetis Veteris Testamenti longè anteà prædicta, in Jesu Christo, vero Messia, completa fuisse ita referunt Evangelistæ, ut prorsùs impossibile sit, ea potuisse ab illis fingi & excogitari, etiamsi ipsi in concinnanda Historia Jesu Christi homi-

homines mendaciis decipiendi fixum, ratum ac deliberatum iniissent consilium. Ea quippè Historica de Jesu Christo Gesta, ab Evangelistis relata, non contigerunt in aliquo angulo terræ, nec à paucis, ignotis, & suspectis testibus visa, sed in ipsa Hierosolymorum urbe, in maxima omnium luce peracta sunt, ab infinitis penè testibus perspecta, in tota Judæa exploratissima, & constanti famâ longé latèque celebrata, quæ ab Evangelistis narrantur cum singulis circumstantiis, indicatis etiam personis, temporibus & locis, in quibus acta sunt, & ubi recentissima adhùc erat eorum memoria. Aliquot hìc exempla ex Historia Evangelica, sed pauca tamen, velut ex infinita sylva, producam, ut liquidiùs fiat, non potuisse Evangelistas, etiamsi voluissent, ea fingere Gesta, quæ de Jesu Christo narrat in Historia Evangelica. At enim, narrāt Evangelistæ, nato Jesu Christo in Bethleem, sicut de venturo Messia vaticinati fuerant Prophetæ, Magos, præeunte stellâ, ab Oriente venisse Hierosolymam, inquirentes, ubi natus esset Rex Iudæorum? addunt iidem Evangelistæ, *Herodem*, Regem Judæorum, ad Magorum adventum, de nuncio ortus novi Regis cum universa Hierosolymâ perterritum, percontatum fuisse à Principibus Sacerdotum, & Scribis, qui erant Hierosolymis, ubi Christus, seu Messias, nasci deberet? cùmque ab illis Responsum accepisset, quòd Christus, seu Messias, juxta Prophetarum Oracula, in Bethleem nasciturus esset, protinùs crudelissimum illum Regem, ut Jesu Christo recens nato mortem inferret, suos misisse Satellites, qui omnes bimulos puerulos in Bethleem trucidarent, illudque tam immane *Herodis* Regis Edictum executioni mandatum esse, & atrocissimam Infantium editam stragem in Bethleem, & in finibus ejus. Hæc Facta Historica tam manifestis circumstantiis expressa, apertè produnt candorem & bonam fidem Evangelistarum. Quis enim sibi persuadeat, Evangelistas, & Apostolos, qui Hierosolymis cum Judæis, suis æmulis, convivebant, potuisse fingere ea Facta Historica, quæ in ortu Jesu Christi, in ipsa Hierosolymorum urbe, inspectantibus Judæis, & ad tantæ rei novitatem attonitis, accidisse narrant, nec illos timuisse, fore ut falsi statim convincerentur ab innumeris Judæis, qui tum temporis adhuc Hierosolymis superstites erant, & quibus subindè ea, quæ in ipsa Hierosolymorum urbe publicè gesta ac visa fuerant, apprimè nota esse debebant, præsertim in re tam magni momenti, quæ illorum Judaicam Religionem spectabat, quâ, secundùm Deum, nihil prius & antiquius habebant. Certè, qui norunt genium, indolem & Artes Impostorum, sciunt, ipsos, dum quædam Facta Historica, vel prodigia, quæ ad alios decipiendos, finxerunt, narrant, solere, ne eorum malè consutæ fraudes detegantur, dictitare, hæc Facta Historica, & prodigia, quæ memorant, & inani verborum tinnitu, magnoque vanæ eloquentiæ apparatu exaggerant, non in locis vicinis ac notis, non in conspectu omnium edita fuisse, sed in remotissimis, planèque ignotis Regionibus contigisse, quorum testes, ut faciliùs

fu-

fucum faciant, proferunt non homines adhùc superstites, à quibus falsitas dignosci posset, sed Viros nemini notos, vel personatos, vel jam vitâ functos, à quibus de falsitate rerum, quas venditant, nihil omninò resciri possit. Sic pinguioris vulgi mentes suis præstigiis, anilibusque fabulis afficiunt callidi impostores, & pessimi nebulones, à quorum malis artibus Apostoli & Evangelistæ, cùm penitùs alieni fuerint, sicut ex eorum vitæ serie, & simplici rerum gestarum narratione constat, fides illorum vacillare ac laborare non potest. Prætereà, Evangelistæ, dùm innumera penè referunt miracula, quæ Jesus Christus ad probandum, se esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, patravit in Judæa, ajunt, Jesum Christum è quinque panibus & duobus piscibus satiasse quinque millia hominum, nominant eos, quos Jesus Christus è mortuis ad vitam revocavit, Ex. Gr. filium unicum Viduæ civitatis Naim; filium *Jairi*, Archisynagogi, & *Lazarum*, jam à triduo in Sepulchro fœtentem, & à Jesu Christo in Bethania à mortuis suscitatum, à plurimis testibus visum, cum quibus etiam manducavit, & miscuit colloquia. Testantur insuper iidem Evangelistæ, Velum Templi Hierosolymitani in morte Jesu Christi duas in partes scissum esse, Terram insolito motu concussam, tamque insolentem accidisse Solis defectionem, ut à sexta hora usque ad nonam tenebræ factæ sint in universa Terra; tertio autem die ab obitu suo Jesum Christum propriâ virtute è Sepulchro, quod milites, ad petitionem Judæorum missi à *Pilato*, summâ sedulitate noctu diuque excubantes custodiebant, vivum emersisse; cum Apostolis suis post resurrectionem per quadraginta dies comedisse, sermonem habuisse, à quingentis plusquàm hominibus visum esse; *Thomæ*, Apostolo suo, dubitanti, an verè ad vitam rediisset? permisisse ut suum digitum in ejus latus apertum inferret; ad Discipulos suos unà Hierosolymis congregatos quinquagesimo die post Resurrectionem suam misisse, quem eis promiserat, Spiritum Sanctum, per cujus illapsum acceperunt donum omnium Linguarum, adeò ut in ipsa Hierosolymorum urbe ab omnibus peregrinis Nationibus, quæ hùc confluxerant, audirentur magnalia Dei variis Linguis loquentes. Denique, Sacri Evangelistæ profitentur, Jesum Christum quadragesimo die post Resurrectionem suam coram omnibus Discipulis suis Angelorum myriadibus stiparum ascendisse in Cœlum. Hæc, & alia id genus Facta Historica, quæ spectant vitam & miracula Jesu Christi confingere non potuerunt Apostoli & Evangelistæ, quia illa miracula, ut ipsimet testantur, Jesus Christus patravit non clancculùm, non coram paucis fidisque testibus, sed in tota Judæa, in ipsa Hierosolymorum urbe, vel in ejus urbis vicinia, coram innumeris testibus Judæis, qui ei adversabantur. Facilè itaque poterant Judæi, qui Hierosolymis erant, explorare veritatem, vel falsitatem eorum, quæ de Jesu Christo ab Apostolis & Evangelistis vulgabantur, magni etiam Judæorum, qui retinendæ suæ Religionis erant tenacissimi, intererat, ut, si falsa

fuif-

fuissent quæ de Jesu Christo publicabantur miracula, manifestam omnibus Nationibus redderent Apostolorum & Evangelistarum fraudem, palàmque ostenderent, Jesum Christum in Judæa, & in ipsa Hierosolymorum Urbe, nulla edidisse miracula, nec mortuis restituisse vitam, meraque somnia,& commenta esse, quæ de testibus miraculorum Jesu Christi, de stupendis prodigiis visis in morte Jesu Christi, de militibus à Pilato ad custodiendum Sepulchrum Christi missis, de testibus Resurrectionis, & Ascensionis Jesu Christi, & de dono Linguarum Apostolis per illapsum Spiritus Sancti, concesso narrant Evangelistæ. Hæc, inquam, omnia, quæ in describenda Jesu Christi Historia Hierosolymis & in Judæa accidisse testantur Evangelistæ, an vera, vel falsa essent, nullo negotio scire poterant Judæi, qui Hierosolymis erant, quæ si falsa comperissent, confestim, ut erant in Christum, ejusque discipulos irâ & odio perciti, Apostolos & Evangelistas falsi redarguissent, eosque, tanquàm infames & publicos Impostores, totius nationis Judaicæ testimonio declarassent, quod tamen cùm nunquàm fecerint Judæi, ad fabricandam contra Apostolos calumniam alioquì promptissimi, eorum hac in re altum silentium argumento est, eos nec miracula Jesu Christi, nec alia ab eo gesta, quæ in Historia Evangelica describuntur, occultare, aut negare potuisse, quia de eorum veritate sibi conscii erant. Quod quidem adeò verum est,ut innumeri Judæi, sicut anteà dicebamus, qui Christum Hierosolymis docentem,& posteà cruci suffixum viderant, Christianam Fidem, tot rerum à Jesu Christo gestarum, totque illius miraculorum veritate convicti, amplexi fuerint, & Hierosolymis Christianorum constituerint Ecclesiam, quæ perduravit usque ad Imperatorem *Hadrianum*, à quo Judæi, perindè ac Christiani, Hierosolymis expulsi sunt. Incredibile quippè est, illos Judæos, qui Christum viventem noverant, & morientem conspexerant, voluisse, relicto Judaismo, Christianam Fidem suscipere, nisi rerum, quas à Jesu Christo gestas referunt Evangelistæ, illiusque tam in vita, quàm in morte, miraculorum veritatem compertam ac exploratam habuissent. Alioquì, illi Judæi, qui vitæ & mortis Jesu Christi erant testes oculati, si nulla miracula tàm in Judæa, quàm Hierosolymis, ubi præsentes aderant, à Jesu Christo patrata vidissent, tanquàm mendaciorum architectos execrati fuissent Apostolos & Evangelistas, Christianamque Religionem his mendaciis suffultam, aperto marte oppugnassent, nedùm ejus cultores fieri voluissent.

At,si,prȩter hæc argumenta,quȩ hactenùs ad probandam fidem,candoremque Apostolorum & Evangelistarum,sive in describenda Historia JESU Christi, sive in referendis Oraculis Prophetarum, adduximus, si, inquam, præter illa argumenta, Infideles, virique increduli animum seriò advertere velint ad statum, seu conditionem Apostolorum, ad modum, quo doctrinam Evangelicam, quæ docet, Jesum Christum Crucifixum verum esse Deum, verumque Messiam, à Prophetis prædictum, toti

 Orbi

Orbi inferere aggressi sunt, & ad illius tam ardui, tamque difficilis ab illis suscepti operis, quod, spectatis naturæ viribus, planè impossibile erat, felicem, faustumque eventum, quem nunc oculis nostris cernimus; hæc si sedulò expendant Infideles, ac viri increduli, nullus dubito, quin tandèm intelligant, & fateantur, Apostolos & Evangelistas non solùm fuisse viros probos, candidos ac sinceros, sed etiam à Deo esse electos, potentique virtute munitos, ut illorum ministerio opus illud longè difficillimum, seu doctrinæ Evangelicæ propagationem, ad optatum exitum perduceret, totusque Orbis, Fidei Christianæ fulgentissimâ luce collustratus, Jesum Christum, verum Messiam, Oraculis Prophetarum prædictum, coleret & adoraret. At enim, primò, Apostoli, ut norunt omnes, erant homines viles, idiotæ, piscatores, crassi & tardi ingenii, quibus nec natalium splendor, nec partæ divitiæ, nec potestas, nec Philosophia aut eloquentia auctoritatem conciliabant, &, quod caput est, erant naturâ adeò timidi & meticulosi, ut Jesum Christum, versantem in periculo, metu mortis turpitèr deseruerint, & *Petrus*, qui cæteris Apostolis antestabat, ter eum abnegaverit; nihillo seciùs, pauci illi viles & timidi homines, omnique humano destituti præsidio (post probrosam Magistri sui Jesu Christi Crucifixi mortem, quæ illos ab ejus doctrina alienare penitùs debuisset, si ium temporis se ab eo delusos fuisse intellexissent) velut in alios homines immutati, excusso omni timore, lustrant totum Orbem, lumen Evangelii spargunt, Linguis loquuntur omnium, ab omnibus peregrinis nationibus audiuntur, Philosophorum supercilia, Oratorum eloquentiam, Principum sceptra Christo subjugant, errorum tenebras ubique expellunt, saxea corda emolliunt, & tandèm (quod certè potentissimæ divinæ gratiæ miraculum est) superbos mortales ac voluptatibus deditos induxerunt ad recipiendam Fidem Mysteriorum, quæ rationi impervia sunt, videlicèt ad credendum, Deum unum esse in tribus personis, Deum factum hominem & crucifixum &c. & ad amplectenda Dogmata, quæ perpetuum sensibus bellum indicunt, cujusmodi sunt abnegatio sui ipsius, jugis pœnitentia, contemptus divitiarum, dilectio inimicorum &c. Quis non videt, hic digitum Dei esse, hancque mirabilem, & quasi repentinam Evangelicæ doctrinæ propagationem Deo per ministerium Apostolorum, quos elegit, acceptam referri debere? Neque enim tam mirabile, tamque stupendum opus tentari, aut fieri poterat ab impostoribus, qui homines efficere bonos, pios, & continentes nec volunt, nec possunt, sed potiùs præcipitare & deteriores reddere gestiunt. Non opus fuit civilis scientiæ & artis politicæ, à qua penitùs alieni fuerunt Apostoli & Evangelistæ; non opus fuit naturæ, quæ sensuum voluptati indulget; non humanæ rationis, quam multis passionum tenebris offusam vanitas & superbia tam facilè decipiunt; non humanæ potestatis, quæ solùm vi armorum vincere potest; sed fuit præstantissimum opus Dei, qui infirma mundi elegit, ut fortia quæque confunderet,

qui-

quique per duodecim piscatores sapientiam mundi confutavit, per paucos subegit omnes mundi nationes, per imbecilles prostravit omnem munitionem attollentem sese adversùs Deum, per ignotos & humiles obscuravit universam mundi gloriam, per Oves domuit Leones, per Columbas abegit Serpentes, verbo dicam, universum Orbem in doctrinam Evangelicam pertraxit.

Secundò, candorem & probitatem Apostolorum demonstrat ea, quæ illorum prædicationem subsecuta est, totius Orbis morum, qui antehàc depravatissimi erant, immutatio. Gentiles, qui totum penè Orbem occupabant, & quorum superstitiosa Religio jam à pluribus sæculis altas radices egerat in animis sive insipientium, sive illorum, qui Sapientes videbantur, per inextricabiles Idololatriæ tenebras, ante prædicationem Apostolorum, oberrabant, & in sentina omnium vitiorum immersi, plures Deos admittebant, Bestiis, rebusque vitæ expertibus cultum deferebant, ac pro Diis colebant. Eorum Sacra per totum Orbem terrarum, sicut fatetur ipsemet *Porphyrius*, Scriptor Gentilis, in Libro, quem edidit: *De abstinentia ab esu Animalium*, plena erant crudelitate, Deos suos humano sanguine ubique fermè placabant (quem barbarum morem nec Græcorum, nec Romanorum mores sustulerunt) Nihil spirabant Gentiles nisi ultionem, vindictam, arma, bella, strages, incendia. Nullam apud illos latrocinia infamiam habebant, Gladiatorum mutuæ dilaniationes licitæ & honoris loco ducebantur, erantque publica populorum oblectamenta; exponere liberos suos, eosque Dæmoniis mactare, immolare, sacrificare, quotidianum; concubitus marium cum maribus exemplis Deorum suorum defendebant. His abominandis vitiis & turpissimis moribus, ante Apostolorum Prædicationem, conspurcati erant Gentiles, qui tamen, statim ac illis affulgere cœpit Lux Evangelica, intellexerunt, inanem esse Deorum cultum, unumque Deum colendum esse in Fide, Spe, & Charitate, in Sanctitate, in Justitia, in Castitate, & in omni bonitate; Jesum Christum Crucifixum, tanquàm verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, demissis animis non solùm coluerunt, summisque honoribus prosecuti sunt, sed etiam Cælestis ejus doctrinæ sanctitatem in suis moribus, vivendique norma exprimere cœperunt, Deo digna sentientes, proprios affectus ad omnem virtutis regulam componentes, ergà alios æquitatis exactæ, & perfectæ benignitatis documenta servantes, modestiæ, prudentiæ, continentiæ, cæterarumque id genus Christianarum virtutum præbentes exempla. Hæc certè morum in Gentilibus quasi subitanea immutatio fuit dexteræ Excelsi. Nec enim nisi divinâ virtute fieri poterat, ut tàm citò ex Gentilium mentibus revelleretur quod à pueritia imbiberant, quod publico consensu traditum acceperant à Majoribus, eorumque Religio, tot annorum diuturnitate roborata, tot locis, Principum potentiâ, longè latèque diffusa, tam facilè ad prædicationem Apostolorum, nullâ

vi armorum oppositâ, corrueret, & ità corrueret, ut nulla penè superstitiosæ illius gentilitatis habeatur impræsentiarum, nisi in Libris, memoria, & Dæmones, quibus serviebant Gentiles ad IESU CHRISTI nomen è corporibus, quæ cruclabant, excesserint, suam compresserint vocem, & interrogati de silentii causa, fateri cöacti sint, nihil se posse, ubi Jesus Christus invocaretur. Mirantur *Cicero*, & *Plutarchus*, suo tempore obticuisse suorum Numinum Oracula, nimirùm quia veritatis Præses, mendacii patrem oppugnaturus, jam jam imminebat, vel nuper advenerat Leo de Tribu Juda Jesus Christus Salvator noster. Deorum etiam Gentilium vanitatem atque superstitionem, prædictiones & Oracula *Lucianus*, infensus licèt Christianæ Religionis hostis, qui sub Imperio *Hadriani*, hoc est, secundo Ecclesiæ sæculo, vixit, salsè ridet, insectatur, & ludibrio habet; ut videre est in ejus Dialogis *De Deorum Concilio*: *De Jove Tragædo*: *De Jove Confutato*, ut jam de ejusdem Scriptoris cæteris *Deorum Dialogis* nihil dicam.

Tertiò, candorem ac sinceram Apostolorum fidem probat ipsa reprobatio Judæorum, qui Jesum Christum, quem Apostoli prædicarunt verum esse Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, agnoscere detrectantes, extorres, miseri, & omnibus nationibus exosi facti sunt, atque per totum Orbem hàc illàc dispersi vagantur sine Templo, sine Duce, sine Sacerdote, sine Rege, sine Sacrificio, & ubique propter suam incredulitatem ac diffidentiam durissimæ servituti mancipantur. Hanc Nationis Judaicæ rejectionem, augustissimique Templi Hierosolymitani excidium sæpiùs Jesus Christus sub multis exemplis, figuris & parabolis Judæis insinuaverat, & tandem clarissimis verbis eis ob oculos posuerat; sicut testantur Evangelistæ, qui terribilem illam Jesu Christi prædictionem de reprobatione Judæorum, & de Templi Hierosolymitani excidio, antequàm accideret, referunt, *Matthæus* Cap. 24. vers. 1. *Marcus* Cap. 13. vers. 1. & *Lucas* Cap. 19. & tamen Judæi, saxa in corde gestantes, credere noluerunt, quamvis Jesus Christus ad eorum pervicaciam superandam nihil intentatum reliquerit, & ne ansam haberent expostulandi cum Deo, quòd, prætèr meritum, promissis essent frustrati, apud ipsos nasci voluit, quibus erat promissus, decantatus est ab Angelis, prædicatus à Pastoribus, indicatus à Magis, agnitus à Simeone & Anna, demonstratus à Joanne Baptista, æterni Patris Oraculo commendatus, tot miraculis inclaruit, tot beneficiis illos provocavit, apud eos & non apud Gentes, prædicare voluit, uno verbo ad inflectenda Judæorum corda nihil non egit, quemadmodùm ipse dicit: *Quid potui facere vineæ meæ, & non feci?* nihil tamen his rebus profectum est, quia Judæi invidiâ, superbiâ & avaritia excæcati, Prophetas occiderunt, Joanni non crediderunt, Jesum Christum dictis & factis persecuti sunt, ejus miracula calumniati sunt Beelzebub, Principis Dæmoniorum, præsidio fieri, Prophetarum de venturo Messia Oracula in Jesu Christo completa fuisse violentis adhibitis in-

interpretationibus negarunt, & in Apoſtolos, omneſque Chriſti Diſcipulos omni ſuppliciorum genere ſævierunt. Quò factum eſt, ut Judæi, ſuâ culpâ rejecti, à Jeſu Chriſto hanc juſtam Sententiam audire meruerint: *Relinquetur Domus veſtra deſerta*. Hanc proximè futuram Templi Hieroſolymitani ruinam, & Gentis Judaicæ reprobationem, & imminentes calamitates non ſolùm prædixit Jeſus Chriſtus, ſed etiam ejus Apoſtoli *Petrus*, & *Paulus*, dùm ad ſupplicium ducerentur, Judæis prænunciarunt, quippè qui, teſte *Lactantio* Lib.4. Divin. Inſtitut. cap.21. *Futurum eſſe dixerunt, ut poſt breve tempus immitteret Deus Regem, qui expugnaret Judæos, & Civitates eorum ſolo adæquaret, ipſos autem, & fame, & ſiti confectos obſideret; tum fore ut corporibus ſuorum veſcerentur, & conſumerent ſe ſe invicem; poſtremò, ut capti venirent in manus hoſtium, & in conſpectu ſuo vexari acerbiſſimè conjuges ſuas cernerent; violari ac proſtitui virgines, diripi pueros, allidi parvulos, omnia denique igni ferroque vaſtari, captivos in perpetuum terris ſuis exterminari, eò quòd exultaverint ſuper amantiſſimum & probatiſſimum Dei filium. Itaque poſt illorum obitum, cum eos Nero* [Imperator] *interemiſſet, Judæorum nomen & gentem Veſpaſianus* [Imperator] *extinxit, fecitque omnia, quæ illi futura prædixerant*. Jam verò, poſtulo ab Infidelibus, viriſque incredulis, qui eventum hujus prædictionis ſuis oculis cernunt, an potuerint Jeſus Chriſtus, & ab ipſo edocti Apoſtoli, tam clarè prædicere ruinam Templi Hieroſolymitani, et miſerrimum Judæorum ſtatum, ſi Ieſus Chriſtus non fuiſſet verus Meſſias, Prophetarum vaticiniis prænunciatus, vel ſi falſa fuiſſent, & ad decipiendos homines excogitata illa, quæ in Jeſu Chriſto completa eſſe Prophetarum Oracula aſſerebant Apoſtoli? Certè, ſi Jeſus Chriſtus non fuit verus Meſſias, vel ſi Apoſtoli ad decipiendos homines falſa commenti eſſent Vaticinia, tam Ieſus Chriſtus, quàm ejus Apoſtoli fuiſſent impoſtores, futura autem non ab impoſtoribus, ſed à ſolo Deo, vel ab hominibus à Deo inſpiratis prædici poſſe, nemo eſt, qui non fateatur: *Confitentur Magi, confitentur Arioli, & omnis ſcientia Secularis Literaturæ, præſcientiam futurorum non eſſe hominum, ſed Dei, ex quo probatur, Prophetas Dei ſpiritu locutos, quia futura cecinerunt*, inquit Sanctus Hieronymus in caput 2. Danielis. Deindè, quæro ab Infidelibus Viriſque incredulis, quorsùm Deus Optimus Maximus, qui neminem punit niſi propter præcedentem culpam, in populum Judaicum, quem anteà tot gratiis, tot beneficiis, tot prodigiis, ſpecialique amore, ac protectione dignatus erat, tam acerbis pœnis animadverterit ab illo ipſo tempore, quo Judæi Jeſum Chriſtum, ejuſque Apoſtolos perſecuti ſunt, mortique adjudicarunt? Si enim Jeſus Chriſtus non fuiſſet verus Meſſias, Prophetarum Oraculis prædictus, vel ſi Apoſtoli ad illudendos homines falſa de illo jactaſſent vaticinia, non pœnas Deus Judæis, illorum occiſoribus, inflixiſſet, ſed potius debita præmia ac beneficia illis largâ manu re-

rependissent, quòd tam strenuè contra impostores avitæ suæ Legis, & honoris Dei gloriosam defensionem suscepissent, nunc autem vident omnes, completas esse Jesu Christi, ejusque Apostolorum de excidio Templi Hierosolymitani, & de reprobatione Judæorum prædictiones, vident omnes totam Nationem Judaicam à tempore Passionis Jesu Christi à Deo derelictam, & ad has diuturnas redactam miserias, calamitates, angustias, durasque servitutes, quæ omni tubâ vocaliùs clamant, Iudæos non ob aliud scelus puniri à Deo, nisi quia hactenùs plusquàm adamantina pervicaciâ confiteri nolunt, Iesum Christum, quem occiderunt, esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum.

Quartò, candorem ac bonam fidem Apostolorum & Evangelistarum probant generosus ille, quem semper exhibuerunt, bonorum temporalium contemptus, & heroica illorum in perferendis atrocissimis suppliciis patientia. Apostoli siquidem & Evangelistæ, abjectâ omni spe peritura hujus Mundi consequendi bona aut præmia, videlicèt opes, honores & voluptates (nihil horum quippè illis promiserat Jesus Christus, eorum Magister, sed potiùs præmonuerat, illos odio futuros omnibus, flagellandos, morteque tandem afficiendos) Apostoli, inquam, & Evangelistæ, nullâ illecti spe præmiorum, quibus impostores lactari, inescari & deludi solent, per totum vitæ suæ curriculum ignominiam, exilia, carceres, immania tormenta, ac mortem incredibili patientiâ pertulerunt pro defensione veritatis miraculorum, Resurrectionis & Ascensionis Jesu Christi, totiusque doctrinæ Evangelicæ, quâ omnes Christiani firmitèr credunt, Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum. Dicendum itaque est, aut omnes Apostolos, & Evangelistas certa & evidenti miraculorum, Resurrectionis & Ascensionis Jesu Christi notitiâ præditos fuisse, atque pro veris & indubitatis Prophetarum Oraculis habuisse ea Vaticinia, quæ in Jesu Christo completa esse asseverabant, aut penitùs insaniisse omnes Apostolos, & Evangelistas, qui nulla sperantes præmia procuderunt falsa miracula, falsa vaticinia, & pro illorum defensione dira tormenta tam obstinatis animis subire voluerunt, ut à nullo eorum nec famæ jactura, nec suppliciorum terror, nec mortis atrocitas, nec æterna animæ damnatio potuerint unquàm hujus falsitatis confessionem extorquere; etiamsi certi essent, se facilè à Judæis opes, honores, dignitates & gloriam impetraturos, si semel falsi essent, se à Jesu Christo fuisse delusos, & omnia, quæ de illo hactenùs publicaverant, miracula & vaticinia fabulosa esse, & à se ipsis excogitata. Hoc pacto, inquam, si Apostoli & Evangelistæ se gessissent, omni procul dubio dicendum esset, illos insanos & cæco furore fuisse abreptos, & tamen nemo, qui legerit Evangelistarum & Apostolorum Opera, sed præsertim Epistolas S. *Pauli*, in quibus planè cælestis ac sublimis doctrina relucet, & Lectores in admirationem rapit, eos insaniisse dicet. Sed fingamus cum Infidelibus,

Vi-

Virisque incredulis, Apostolos omnes & Evangelistas insaniisse, eosque furore correptos, pro defensione falsorum miraculorum & Vaticiniorum, in ferrum, ignem, gladios, & in omnia vitæ discrimina prosilire, asperrimamque mortem subire voluisse; numquid credibile est, innumeros Judæos, & doctissimos Gentiles, Oratores & Philosophos, qui in primis Ecclesiæ temporibus Christianæ Religioni nomen dederunt, voluisse etiam insanire cum Apostolis, suæ famæ, opum & honorum jacturam facere, suumque sanguinem, absque ullâ vel minimâ præmii spe, profundere pro defensione miraculorum & Vaticiniorum, quæ falsa esse, & ab Apostolis de industria ad decipiendos homines excogitata intellexissent? Id sanè superat omnem fidem, & tamen certissimè constat, innumeros Judæos, & doctissimos Gentiles ad Fidem Christianam conversos in nascentis Ecclesię exordio, dùm crudelissimis persecutionibus, ab Ethnicis Imperatoribus ubique Christiana exagitaretur Religio, intrepidè pro veritate miraculorum, & Vaticiniorum, quæ de Jesu Christo proferebant Apostoli, inaudita pertulisse tormenta, omnesque Orbis partes suo consecrasse sanguine, ex quo, tanquàm è fœcundissimo semine, per totum, quà latè patet, Orbem propagati ac multiplicati sunt Christiani, nedùm imminuti. Quin, & ipsi Imperatores Ethnici, qui, tanquàm Lupi, diu in Christianam Religionem sævierunt, et Christianorum sanguine universum Orbem cruentarunt, posteà agnis mansuetiores facti, Jesu Christo, vero Messiæ, Prophetarum Oraculis prædicto, se se totos devoverunt, ipsius Crucem, olim Gentibus stultitiam, in diademate, honoris causâ, sculptam deferre, eximiæ felicitatis et gloriæ loco duxerunt, nihilque tam cordi et curæ habuerunt, quàm ut ejus cultum ubique locorum amplificarent, ut impleretur Isaiæ Prophetia cap.49. v.7. *Reges videbunt, & consurgent Principes & adorabunt. Ambulabunt Gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Reges eorum ministrabunt tibi*. Et cap.52. *Super ipsum continebunt Reges os suum*.

Quintò, candorem, probitatem, ac fidem Apostolorum & Evangelistarum palàm probavit ipse Deus, qui per Apostolos stupenda miracula in confirmationem Doctrinæ, quam prædicabant de Iesu Christo, verò Messia, Prophetarum Oraculis prædicto, facere dignatus est. Quæ miracula tanta tamque evidentia sunt, ut nullâ tergiversatione celari, nullâve cavillatione eludi possint, cùm non clanculùm, sed in propatulo facta fuerint, adspectantibus Judæis & Gentilibus, quorum innumeri, qui ejusmodi prodigiorum testes erant oculati, intùs à Deo illuminati, Christianam Fidem amplexi sunt. Quod si hæc Vaticinia, quibus Apostoli & Evangelistæ probabant, Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, non fuissent vera ac genuina Prophetarum Oracula, sed consultò ab Apostolis & Evangelistis ad homines in errorem pertrahendos excogitata, nunquàm Deus, qui cùm sit infinitè bonus & infinitè sapiens, vera miracula in confirmationem falsæ do-

doctrinæ patrari non finit, permisisset, ut Apostoli & Evangelistæ miraculis comprobarent doctrinam, quam ubique prædicabant, videlicèt Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, quia hæc doctrina falsa fuisset, utpotè non veris, & antiquis Prophetarum Oraculis, sed falsis & recens excogitatis Vaticiniis subnixa. Cùm igitur Deus, qui nec fallitur, nec fallere potest, doctrinam, quam Apostoli de miraculis Jesu Christi, & de Vaticiniis Prophetarum in ipso, tanquàm vero Messiâ, adimpletis, ubique gentium prædicarunt, multis miraculis, velut divinæ authoritatis sigillo, obsignaverit, in dubium revocari haud potest, Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, sed potiùs omnes, qui credunt in Jesum Christum, fidentèr in tanta signorum & prodigiorum ostensione cum *Richardo à S. Victore* Lib.I. de Trinitate cap.2. jure optimo dicere possunt: *Quæ revelata sunt nobis cælitùs, tam multis, tam magnis, tam miris prodigiis confirmata sunt, ut genus videatur dementiæ in his vel aliquantulùm dubitare. Utinàm animadverterent Judæi, utinàm animadverterent Pagani, cum quantæ conscientiæ securitate pro hac parte ad divinum judicium poterimus accedere. Nonne enim omni fiduciâ dicere poterimus: Domine, si error est, à te decepti sumus. Ista enim sunt nobis tam signis & prodigiis confirmata, & talibus, quæ nonnisi per te fieri potuerint.* Nec causari possunt Infideles, Virique increduli, hæc miracula ab Apostolis edita, malis Dæmonis artibus fuisset patrata; Id, inquam, prætexere non possunt Infideles, Virique increduli, tum quia Apostoli mortuos suscitarunt, resurrectio autem mortuorum non potest esse nisi à Deo; tùm quia etiam per miracula, quæ Apostoli ediderunt, Regnum Satanæ subversum est, Idola contrita, Templa Deorum solo æquata, falsa Oracula explosa & æterno silentio damnata, signorumque falsitas, quibus Dæmones Gentilibus illudebant, in apertam lucem producta fuit. Qua de re plura dicemus in paragrapho sequenti, ubi Infidelium, ac Virorum incredulorum objectiones diluemus.

Sextò, candorem, & bonam Apostolorum fidem, nec non cælestem eorum doctrinam, ac potentiam in propagatione doctrinæ Evangelicæ plusquàm humanam, manifestat longum latumque discrimen, quod Apostolos Jesu Christi inter & antiquos Ethnicos Philosophos reperitur. Enim verò, Ethnici Philosophi, licèt ingenii & eloquentiæ, & eruditionis dotibus præditi, & Principum non raro benevolentia fulti, & omnibus hominum essent communiti præsidiis, suam tamen Philosophiam, non dico in humanum genus, sed vel in unam gentem, in unam saltem urbem, vel in unum oppidulum invehere & approbare, & in mores inducere haùd usquàm potuêre. Apostoli verò Jesu Christi, numero paucissimi vicerunt multos, infirmi validos, infacundi disertos, Piscatores Philosophos, abjecti Tyrannos & Imperatores, vicerunt inaudhi novitate dogmatis consuetudinem toto Orbe receptissimam, & omnium mo-

moribus roboratam. Vicerunt ultrò volentes & libentiſſimos, tametſi contumeliæ, exilia, proſcriptiones, Cruces ſtatim illos exciperent. Vicerunt auſteriſſimâ vitæ diſciplinâ viros omni voluptatum genere à teneris unguiculis delibutos, & quod antiquis Philoſophis Ethnicis ne in mentem quidem venerat, ut ſuaderent hominibus caſtitate ſe obligare, innatas cupidines extinguere, abdicare nuptias, vitæ mortalis pertæde ſcere, vitam ſanguinemque veritati tutandæ avidiùs impendere; id Apoſtoli hominibus, id adoleſcentulis, id pueris & puellis perſuaſerunt. Exindè enim in Chriſtiana Religione caſtra Virginum, examina Martyrum, de morte, de voluptate, de natura ipsâ triumpharunt. Tot difficultates, tantaque repagula infringere, ſummarum virium eſt; ſed ſine viribus, inopiâ virium, & infirmitate tantum pollere, divinæ planè, & inexplicabilis cujuſdam omnipotentiæ oſtentatio eſt, quæ Infideles, viroſque incredulos, de candore, de ſinceritate Apoſtolorum, & de potentia pluſquàm humanâ, ipſis, ad propagandam ubique terrarum Evangelicam doctrinam, à Deo datâ, convincere omninò debet.

Septimò, candorem, bonamque Apoſtolorum & Evangeliſtarum fidem circà Prophetarum de venturo Meſſiâ Vaticinia, eorumque in Jeſu Chriſto complementum, clariſſimè demonſtrat mira illa concordia, ſeu conſenſio, quæ eſt inter Libros Prophetarum Veteris Teſtamenti, & Hiſtoriam Jeſu Chriſti ab Evangeliſtis deſcriptam. Nam ſi Infideles, Virique increduli velint conferre veteris Teſtamenti typos, & Prophetarum Oracula, quorum illi Jeſum Chriſtum delineant atque adumbrant, hæc eumdem adventantem velut oculis fidei demonſtrant, certiſſimè comperient, nihil geſtum eſſe à Jeſu Chriſto, quod longè anteà non depinxerint Vates illi Divini, nihilque eſſe in illius doctrina, cui non reſpondeat aliquis Veteris Teſtamenti locus, indèque primò intelligent, talem harmoniam, ſeu concentum Librorum Prophetarum Veteris Teſtamenti cum Libris Novi Teſtamenti, ſeu cum Hiſtoria Jeſu Chriſti ab Evangeliſtis deſcripta, figurarum Legis cum veritate Evangelii, & Vaticiniorum teſtatiſſimæ antiquitatis cum exploratiſſima rerum longè poſt geſtarum hiſtoria, non poſſe eſſe ſolertem, ac ſubtilem mendaciorum, ſeu fictarum & commentitiarum fabularum in ordinem diſtributionem. Secundò fatebuntur, Hiſtoriam Evangelicam non fuiſſe concinnatam à verſutis, fallacibus, vafris & malitioſis hominibus, ſed deſcriptam eſſe à Viris ſimplicibus, apertis, candidis, & veritatis cultoribus, qui nihil ex occulto, nihil ex inſidiis narraverunt, ſed ea dumtaxat, quæ de venturo Meſſia Prophetæ Veteris Teſtamenti prædixerant, quæque ipſimet in Jeſu Chriſto, vero Meſſia, completa viderant, & in conſpectu totius Nationis Judaicæ geſta erant, litteris mandarunt, adeò ut ex eorum narratione & Hiſtoria, quæ cum Libris Prophetarum Veteris Teſtamenti admirabili concordiâ quadrat, liquidò conſtet, eos nec animum habuiſſe alios decipiendi, nec potuiſſe, etiamſi voluiſſent, falſa comminiſci Vaticinia

cinia, quin statim omnium Judæorum testimonio tanquàm impostores detecti, convicti, ac declarati, in totius Vulgi, omniumque Nationum fabulam abirent. Hanc mirabilem Prophetarum Veteris Testamenti cum Historia Evangelica, in Libris Novi Testamenti exaratâ, concordiam latè ostendemus in nostris Dissertationibus *De Mysteriis & annis Jesu Christi*, quapropter, observare nunc sufficiet, Prophetas prædixisse adventum Messiæ, qui ex stirpe Abrahæ & Jacob, ex Tribu Juda, & Familia Davidis, Regis, proditurus erat, eo tempore, quo à Tribu Juda, seu à Natione Judaica Regnum deficere debebat, post quatuor Monarchias, à Daniele in somnio Nabuchodonosoris explicatas; post Hebdomades septuaginta, ab eodem Daniele memoratas. Addunt insuper Prophetæ hujus adventus Messiæ impleti temporis Notas toto Orbe conspicuas, nimirùm, ruinam Regni Judaici, cessationem Sacrificiorum, Gentium vocationem &c. Describunt denique circumstantias loci nativitatis Messiæ in Bethleem, educationis in Nazareth, prædicationis, doctrinæ, miraculorum, Mortis, Resurrectionis, Ascensionis in Cælum. Hæc sunt, quæ de venturo Messia Veteris Testamenti Prophetæ cecinerunt Oracula, cum quibus perfectissimè consentiunt Libri Novi Testamenti, in quibus Historiam Jesu Christi conscripserunt Evangelistæ, qui pèqui ita clarè ostendunt, hæc omnia Sacrorum Vatum de venturo Messia Oracula in Jesu Christo fuisse completa, ut eorum eventus, semotâ omni obscuritate, nunc omnium oculis fit perspicuus. Hæc igitur concordia, quæ reperitur inter Libros Prophetarum Veteris Testamenti & Libros novi Fæderis, in quibus describitur ab Evagelistis Historia Jesu Christi, invictè adstruit sinceram Evangelistarum fidem. Nemo quippè, nisi mente captus, dixerit, hanc concordiam esse coitionem, seu factionem clandestino impostorum scelere conflatam.

Octavò, candorem & integram Apostolorum atque Evangelistarum fidem indubitatam reddit duratio, seu perpetuitas doctrinæ Evangelicæ, cujus satores ac propagatores fuerunt Apostoli, & Evangelistæ. Nam, si Vaticinia, quibus Apostoli & Evangelistæ probarunt, Jesum Christum esse Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, non fuissent vera, & germana Prophetarum Vaticinia, sed falsa, & ab Apostolis, Evangelistisque procusa, non potuisset Christiana Religio, his spuriis & commentitiis superstructa Vaticiniis, diu permanere, sed progressu temporis cùm non à Deo data & inspirata fuisset, sed ab hominibus inventa & excogitata esset, nullo extrinsecùs impellente, dissipata & dissoluta fuisset, sicq. se citò obruisset in occasu, sicut apposité ajebat *Gamaliel*, qui Judæis, in Generali Concilio congregatis, & ad extirpandam penitùs nascentem Christianam Religionem prompta & opportuna media quærentibus, respōdit: *si est ex hominibus consilium hoc, aut opus*, idest Christiana Religio, *dissolvetur; si verò ex Deo est, non poteritis dissolvere illud*, sicut legitur in Actis Apostolorum cap. 5. v. 38. & 39. Hinc videmus, potentissima olim

Ægy-

Ægyptiorum, Aſſyriorum, Chaldæorum, Medorum, Perſarum, Græcorum & Romanorum Imperia finem tandem aliquandò habuiſſe, & Gentilium Religionem, tot locis diffuſam, ſuo proprio pondere in interitum ruiſſe, eamdem itaque ſortem omni procul dubio nacta eſſet doctrina Evangelica, ſeu Chriſtiana Religio, ſi hæc Vaticinia, quæ in Jeſu Chriſto completa eſſe affirmabant Apoſtoli, non fuiſſent vera & ſincera Prophetarum Oracula, ſed ſuppoſititia, & ab Apoſtolis ad decipiendos homines conficta. Atqui tamen Doctrina Evangelica, ſeu Chriſtiana Religio, à ſeptemdecim & ampliùs ſæculis perdurat, Judæorum artes & machinas fregit, inter multas, eaſque graviſſimas, perſecutiones non ſuccubuit, ſed crevit; ſuppliciis ac mortibus aucta, propagata & illuſtrata eſt; impiorum Philoſophorum oblatrationes compeſcuit, Oratorum eloquentiam elinguem reddidit, Magorum præſtigias patefecit, Schiſmaticorum ſeditiones coercuit, & Hæreticos, execranda diſſeminantes dogmata, proſtravit ac gloriosè debellavit. Tot perſecutiones, tot Hæreſes, tot tempeſtates coortæ ſunt adversùs doctrinam Evangelicam, armatæ Philoſophiâ, inſtructæ eloquentiâ, quædam etiam favore Principum formidabiles, à quibus tamen vinci ac ſuperari non potuit doctrina Evangelica, ſed potiùs quaſi ſaxum, irati maris fluctibus verberatum, ſtetit hactenùs immota, ſemper victrix, ut impleretur Oraculum Jeſu Chriſti, dicentis: *Et portæ Inferi non prævalebunt adversùs eam .... Ecce vobiſcum ſum uſque ad conſummationem Sæculi.*

Poſtremò, candorem Apoſtolorum & Evangeliſtarum commendat maximè ſublimitas doctrinæ, & vitæ ſanctimonia Legislatoris, ſeu Jeſu Chriſti, qui, licèt, ſecundùm hominum exiſtimationem, pauper, humilis, abjectus, creditus Fabri filius, à Principibus Nationis ſuæ Judaicæ damnatus ut impius, & tandem duos inter Latrones crucifixus, univerſum Orbem, varias in Religiones diſſectum, non machinis bellicis, non Philoſophorum ſyllogiſmis, non Rethorum eloquentiâ, non illecebris voluptatum, non pollicitatione opum, honorum, & divitiarum, ſed operum admirabilitate, & perpetuo ſanctiſſimæ & innocentiſſimæ vitæ tenore, in ſuam cœleſtem, & carni ſenſibuſque inviſam doctrinam pertraxit, totum genus hominum cæleſtia docuit, terrena dedocuit, à ſenſibus avulſit, ad amorem rerum cæleſtium revocavit, tumultuantes Stoicos repreſſit, Epicureos abegit, Philoſophorum greges aut ſibi adſcivit, aut diſſipavit; reconditiſſimam Philoſophiam imperitæ multitudinis animis inſevit, temporalium contemptum, æternorumque amorem Viris carnalibus & perditiſſimis inſpiravit, eiſque perſuaſit, ut omnes ſuos affectus ſtudiaque ſua in ſolum Deum conferrent, in quo uno & errorum medicina, & virtutum ſanctimonia, & ſumma felicitas poſita eſt. Quis tam cæcus, ut non videat, hæc omnia eſſe divinæ omnipotentiæ miracula, quibus toti Orbi innotuit, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, ſicut reverà agnitus eſt, & nunc in uni-

verso Orbe ut verus Deus, & Messias adoratur. Jam verò, si Infideles, Virique increduli totam Jesu Christi inter homines vitam observent, invenient, eam nihil aliud fuisse, quàm morum disciplinam, vitiorum censuram, virtutum normam, paupertatis, humilitatis, immò innocentiæ totius exemplar, nihilque Jesum Christum docuisse aut præcepisse, ad quod ipse suo exemplo alios non provocaverit. Præcepit Jesus Christus innocentiam: ipse sic vixit, ut nec subornati testes, cùm id variis modis conarentur, reperirent, quod probabilitèr calumniari possent. Innocentiæ Jesu Christi testimonium perhibuit *Pilatus*, Judæis dicens: *Innocens ego sum à sanguine justi hujus, vos videritis.* Confessus est etiam infelix proditor *Judas*, dicens: *Peccavi, tradens sanguinem justum*. Docuit Jesus Christus mansuetudinem: ipse, instar ovis, ad mactationem ductus est, suisque pepercit inimicis & pro eis Deum rogavit. Docuit Jesus Christus paupertatem: ipse pro nobis adeò egenus factus est, ut non haberet, ubi reclinaret caput suum. Deterruit Jesus Christus ab ambitione & fastu: ipse discipulis suis lavit pedes, & omnibus omnia factus, accommodavit se se his, quos ad se trahere studebat. Ut homines salvaret, homo factus est, ut peccatores sanaret, cum peccatoribus familiaritèr versatus est, ut Judæos alliceret, circumcisus est, purificatus est, observavit Sabbata, baptizatus est, jejunavit, vicit mansuetudine, vicit beneficentiâ, vicit ipsâ veritate, vicit miraculis, quibus, coràm innumerâ Judæorum turbâ à se gestis, certissimam fidem adjunxit, nec quidquam ex omnibus suis beneficiis præmii captavit unquàm, non gloriam, non opes, non voluptates, non Regnum, sed per Crucis ignominiam assecutus est nomen, quod est supra omne nomen, & dùm nullum Regnum ambiit in terris, meruit Cæli ac Terræ Principatum. Non me fugit, paupertatem, humilitatem, abjectionem, passionem & Crucem Jesu Christi ab Infidelibus, Virisque incredulis ceu stultitiam contemni & irrideri, cùm potiùs ex illis indiciis Jesum Christum esse verum Messiam agnoscere deberent, primò, quia Prophetæ prædixerunt, Messiam, pauperem, humilem, abjectum, plagis deformatum, & omnibus opprobriis saturatum iri, sicut ostendemus in Dissertatione de morte & passione Jesu Christi. Secundò, quia si Jesus Christus opibus, honoribus, potentiâ, aliisque præsidiis humanis Mundum subegisset, nihil nisi humanum in propagatione doctrinæ Evangelicæ mortalibus ostendisset; sed dùm pauper, humilis, abjectus, ab omnibus contemptus & crucifixus universum Orbem in suam doctrinam adduxit; intellexerunt omnes mortales non humanis præsidiis adscribi posse doctrinæ Jesu Christi propagationem, sed soli Deo deberi, qui cordium inclinandorum, & ea quòcumque vult, & quomodocùmque vult, vertendi, omnipotentissimam habet potestatem. Tertiò, postquàm primus homo, seu Adamus, superbiâ à Deo defecerat, voluit Jesus Christus, Verbum Dei incarnatum, exinanire semetipsum, & humilitatem proponere, quam imitaremur. Tam altas enim

radi-

radices in hominum, præsertim Ethnicorum Philosophorum, animis radices egerat superbia, ut eam nulla alia, quàm Dei humanâ carne induti posset compescere humilitas, cui reverà cervices subdidit genus humanum, ubi vidit inanitam Jesu Christi Deitatem, obnubilatam Majestatem, & summam mortis & Crucis humilitatem, ita ut nullos ampliùs homines paupertas Jesu Christi offendat, nisi avaros, nec humilitas nisi superbos, nec patientia nisi iracundos, nec Crux nisi delicatos, nec mors nisi timidos. Hi soli, inquam, homines paupertate, humilitate, & Cruce Christi offenduntur, quia ægerrimè ferunt, tanto se pondere urgeri, tanto incitari divini exempli stimulo ad fugam à terrenis ad Cælestia, à temporalibus ad æterna capessendam, maluntque, pravorum suorum affectuum tenebris occæcati, obtrectare tantæ authoritati, eamque detrectare penitùs, quàm illi cedere, & in meliorem frugem resipiscere. Denique, dùm Infideles, Virique increduli legunt in Historia Jesu Christi paupertatem, humilitatem, abjectionem, & ignominiosissimæ ejus Crucis supplicium, deberent agnoscere candorem ac bonam fidem Evangelistarum, qui in describenda Historia Jesu Christi cùm facilè hæc omnia, quæ, juxta existimationem hominum, nihil ad gloriam Jesu Christi conferebant, potuissent silentio obvelare, vel saltem levi brachio attingere, ea tamen cum omnibus circumstantiis vulgarunt, nihilque celarunt eorum, quæ Jesum Christum pauperem, humilem, abjectum, contemptumque in terris reddiderunt, ut indè palàm omnibus facerent, se in describenda Jesu Christi Historiâ à palpandi assentandique vitio, quod omnibus impostoribus congenitum est, penitùs alienos fuisse, seque non propriis affectibus indulgere, vel suis commodis inservire, vel vanam gloriam aucupari, vel struendo mendacia homines in errorem inducere voluisse, sed soli veritati litasse, eaque dumtaxat, quæ oculis hauserant, omniumque testimoniis erant comprobata, scriptis consignasse. Verùm, hanc Infidelium, Virorumque incredulorum objectionem, è paupertate, humilitate, abjectione Jesu Christi, & ex doloribus, quos in Passione, & in Cruce sua pertulit, petitam, pleniùs in Paragrapho sequenti diluemus, ubi Objectis Infidelium, ac Virorum incredulorum faciemus satis. Abundè itaque sufficiant hæc, quæ hactenùs adduximus momenta, ad probandum, illa Vaticinia, quæ in Jesu Christo fuisse completa affirmarunt Apostoli & Evangelistæ, non fuisse ab illis excogitata, sed esse genuina Prophetarum Oracula, quorum veritatem Cæleste Numen inspiravit, Sancti Prophetæ prodiderunt, Apostoli & Evangelistæ suo sanguine stabilierunt, repentina Religionis Gentilium abolitio, morum totius Orbis, qui coruptissimi erant, immutatio, doctrinæ Evangelicæ per universum Mundum propagatio manifestant, miracula testantur, sanguis Martyrum clamat, ruina & calamitates Judæorum, quas in pænam illorum incrudelitatis, à tempore Passionis Jesu Christi, quem occiderunt, eis inflixit Deus, notissimam reddunt, doctrinæ, vitæque Jesu Christi sanctitas

tas

tas comprobat, & omnium penè gentium, per quas diffusa est Christiana Religio, consensus extra omnem dubitationis aleam ponit, adeò ut se se omnium hominum dementissimos exhibeant Infideles, Virique increduli, dùm malunt in suis plusquàm Cimmeriis tenebris jacere consepulti, quàm expergisci ad fulgentissimam doctrinæ Evangelicæ lucem, & agnoscere veritatem & antiquitatem Vaticiniorum, quæ in Jesu Christo completa fuisse invictis momentis demonstrant Christiani.

PARAGRAPHUS SECUNDUS,

In quo diluuntur objectiones Infidelium, Virorumque incredulorum, negantium, Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum.

CUm Infideles, Virique increduli ex humilitate, abjectione & Passione Jesu Christi occasionem sumant negandi Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, ab hac objectione diluenda ducemus hujus Paragraphi exordium.

Objiciunt itaque, & dicunt, multa de Jesu Christo doceri à Christianis; quæ ex Historia ejusdem Jesu Christi ab Evangelistis descriptâ apertè falsi convincuntur. In primis, docent Christiani, Jesum Christum fuisse innocentissimum, ab omni peccato immunem, immò impeccabilem; Et tamen Evangelistæ fatentur, Jesum Christum à momento Conceptionis suæ usque ad ultimam vitæ suæ periodum miseriis, calamitatibus, & gravissimis pœnis, quas justus Deus sontibus dumtaxat & peccatoribus infligere solet, obnoxium fuisse. Secundò, docent Christiani, Jesum Christum in rebus adversis æquè ac secundis sibi semper constantem fuisse, propositi tenacem, fortem, & imperturbatum; Et tamen Evangelistæ scribunt, Jesum Christum, instante supplicio Crucis, cæpisse tædere, pavere, toto corpore sanguinem sudasse, & ad mortem usque animo fuisse contristatum. Hic autem metus supplicii, vel impendentis mortis timor, non cadit in Virum fortem ac sibi benè conscium, quandòquidem ipsimet Ethnici, *Phocion*, Atheniensium Dux, jam moriturus, & *Socrates*, Philosophus, omnium Judicum calculo damnatus, nihil de vultu semper sui simili demutarunt, sed potiùs irretortis oculis, interrito vultu, & animis non solùm impavidis atque intrepidis, verùm alacribus, quasique gestientibus, mortem exceperunt. Tertiò, docent Christiani, Jesum Christum, seu Verbum Dei incarnatum, ex summâ charitate, quâ dilexit homines, non in aliud carnem humanam induisse, & in hunc Mundum venisse, quàm ut illos, captivitate Diaboli obstrictos, in

liber-

libertatem assereret, eosque indebitâ suâ morte Deo exosos reconciliaret; Et tamen Evangelistæ confitentur, Jesum Christum non tantùm mortem suam reformidasse, sed Crucis vel ignominiam, vel acerbitatem, per quam salutem Mundo afferre debebat, exhorruisse; quod sanè prorsus est à charitate alienum, cujus propria vis est, ac munus singulare formidinem omnem procul excludere, alacritatem adferre pro tristitia, nihil ad se spectare, totam semet aliis profundere. Quo pacto igitur Christiani dicere possint, Jesum Christum generis humani amatorem sitientissimum fuisse, qui non constanter modo, verùm etiam timidissimè mortem adierit, & de tuenda vitâ suâ tantoperè fuerit sollicitus? Certè, nihil minùs quàm amat, qui seipsum amat. Denique, Christiani docent, Jesum Christum perfectam obedientiam Deo, qui ad redimendum genus humanum moriendi præceptum ei imposuerat, exhibuisse; Et nihilosecius Evangelistæ narrant, Jesum Christum suam mortem conceptis verbis deprecatum fuisse, Deumque exorasse, ut calicem, quem ei propinabat, ab ipso transferret: *Pater mi, si possibile est; transeat à me calix iste*. Et: *Pater, si vis, transfer calicem illum à me*. Hæc autem oratio Christi, deprecantis mortem, non solùm non exprimit absolutissimam obedientiam, sed etiam ostendit primò, Jesum Christum non fuisse omnipotentem. Si enim fuisset omnipotens, non orasset, ut à se transferretur calix, quem bibiturus erat, sed illum à se omnipotenti virtute sua amolitus fuisset. Secundo, hæc oratio Jesu Christi his verbis concepta: *Si possibile est: Si vis*, indicat, Jesum Christum ignorasse voluntatem Dei, & de ejus potestate dubitasse. Nam si Christus cognovisset voluntatem Dei, & de ejus potestate non dubitasset, hæc verba inter orandum non usurpasset: *Si possibile est: Si vis*: non orasset, quod non volebat Deus, seu translationem Calicis; non orasset quod se novisset non exoraturum; non orasset, ut non occideretur, quia, stante irrevocabili Decreto Dei de ipsius morte, præscivisset occidendum sese. Ex his igitur pœnis, & miseriis, quibus in terris obnoxius fuit Jesus Christus, ex illius pavore, tædio & tristitia, instante mortis supplicio, atque ex verbis illius, ignominiam Crucis deprecantis, inferunt infideles, virique increduli, falsa esse, quæ de Innocentia, constantia & fortitudine Jesu Christi, de illius charitate, patientiâ, perfectissimâ obedientia, omnipotentiâ, & omnigenâ scientiâ jactare solent Christiani, ac subindè negant, Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum.

Respondeo ad singula hujus objectionis capita, & ad primum dico, Jesum Christum fuisse innocentissimum, & ab omni peccato immunem, licèt miseriis, pœnisque, quibus, post lapsum Adami, omnes mortales subjacent, voluerit esse in terris obnoxius. Ad redimendum quippè genus humanum Jesus Christus, verus filius Dei, verusque Messias, à Patriarchis expectatus, & à Prophetis prænunciatus, perfectam hominis naturam assumpsit, Corpus sensibile & animam naturalibus passionibus ob-

noxiam, nec tantùm dignatus est hominis accipere conditionem mortalem, verùm etiam plurimis malis nostris conflictatam, quemadmodùm ipse testatur in Psalmo, *repleta est malis anima mea*, & adstipulatur *Paulus* inquiens: *Debuit per omnia fratribus assimilari*. Nimirùm, ea mala naturæ humanæ in se recepit, quibus nobis remedium afferret. Neque tamen recepit omnia. Nam omne malum, aut culpa est, aut ex culpa profectum, quod pœnæ malum appellant Theologi. De culpæ nostræ malo, & de virulentis fructibus, qui ex eo promanant, videlicèt de ignorantia in intellectu, de malitia in voluntate, de pronitate ad malum in appetitu concupiscibili. & de difficultate ad operandum bonum in appetitu irascibili, de his, inquam, quæ culpæ nostræ malum spectant, nihil prorsùs attigit Iesus Christus, verus agnus immaculatus, & solus per se à peccato liber. De nostris verò malis pœnæ, tantùm accepit, quantum nobis expediebat, & quatenùs illius dignitati non derogabat, hoc est, naturæ nostræ mala pœnæ in se recepit Iesus Christus, quæ dumtaxat communem hominis lapsi conditionem generaliter consequebantur, cujusmodi sunt infantia, imbecillitas ætatis, sitis, fames, lassitudo, tristitia, dolor, dormituritio, & mille nostræ hujus vitæ labores. Hæc mala pœnæ, quæ adhærent naturæ nostræ, quamquàm à primigenia protoparentis nostri Adami labe originem habeant, tamen, quoniam peccata non sunt, & possunt cum summa virtute cohærere, Christus cum nostra natura spontè in se recepit, uti pœnam, quâ nostram expiaret impietatem. Ea tamen mala pœnæ, quæ communem hominis lapsi conditionem non consequuntur, sed nobis sigillatim accidunt, Iesus Christus, assumendo naturam nostram, in se non recepit, cujus generis sunt morbi, vitia membrorum, vitia mentis, vitia corporis, deformitas, monstrositas, atque his consimilia. Ab his omnibus fuit immunis Iesus Christus, tum quia dedecebant illius dignitatem, tum quia nihil habitura fuerant momenti ad nostram salutem. Nec solùm Iesus Christus mala pœnæ, quæ communem hominis lapsi conditionem generaliter consequuntur, cum nostra natura in se recepit, verùm etiam, naturæ nostræ affectiones, seu passiones, metum, dolorem, spem, gaudium, iram, odium, & reliquas, quæ sint ejusmodi, ut citrà vitium queant consistere, assumpsit, cum hoc tamen discrimine, quod illæ affectiones, seu passiones in nobis propter naturæ nostræ, peccato Adami sauciatæ, depravationem, sæpiùs per ignorantiam ferantur in id quod esset repudiandum, refugiant ea, quæ essent expetenda, tenebras offundant menti, præeant rationi, cui parère deberent, quò fit, ut malis, qui illis passionibus non resistunt, vertantur in occasionem materiamque peccandi. At, Iesus Christus, quoniam naturam hominis induit, plurimis quidem incommodis, ex Adami culpa natis, obnoxiam, immunem tamen ab omni depravatione vitiorum, ne poterat quidem affectibus naturæ ad malum sollicitari, quippè qui, uti particeps non erat maculæ genitalis, ità ne reliquiis ejus fuit obnoxius,

sed

sed horum naturæ nostræ affectuum quidquid fuit in illo, cessit in cumulum virtutis, gloriæ ac meritorum. Hinc apparet latissimum discrimen, quod intercedit Jesum Christum inter & omnes mortales. Doloribus siquidem, pænis ac miseriis justo Dei judicio subduntur necessariò omnes mortales propter peccatum Adami, quod per seminalem propagationem ad omnes ejus posteros viâ ordinariâ transfunditur. At, Jesus Christus, à peccato Adami in vim conceptionis suæ omninò liber, utpotè non per seminalem propagationem, sed solâ operatione Spiritus Sancti in utero Virginis conceptus, spontè, liberè, nullâque necessitate adactus, naturam nostram unà cum doloribus, miseriis, ac pænis, ad redimendum genus humanum, in se recepit. Deindè, affectus, nostri, seu passiones, in omnibus posteris Adami ad turpia nituntur, obturbant rationi, & refugiunt ab honestis, non naturæ quidem vitio, sed culpæ, cujus reliquiæ sic penitùs inhæserunt, ut compesci frænarique possint, evelli radicitùs nequeant. At, Jesus Christus, qui naturam nostram, nullâ peccati labe vitiatam, assumpsit, non potuit ab affectibus, seu passionibus, quas cum nostra natura suscepit, impelli ad peccatum, nec ejus innocentia vel minimùm lædi, offendi aut perturbari. Sed dicunt Infideles, virique increduli: Deus pænas non infligit nisi sontibus, sub Deo quippè justo nemo miser, quorsùm igitur Deus sævissimis pænis in Jesum Christum, quem Christiani innocentissimum, omnisque peccati expertem prædicant, animadvertit, eumque ignominiosissimæ mortis supplicio affici voluit? Huic Infidelium, Virorumque incredulorum objectioni abundè faciam satis in Dissertatione *de satisfactione Jesu Christi*, quapropter, hic brevitèr dicam, Deum tam acerbas pænas à Jesu Christo, licèt innocentissimo, exegisse, quia Iesus Christus, videns, nullum purum hominem posse satisfacere justitiæ divinæ offensæ per peccatum Adami, tùm quia illud peccatum habebat malitiam infinitam, tùm quia persona divina læsa superioris ordinis erat, voluit, inquam, Jesus Christus, Filius Dei, ex flagrantissima charitate, quâ dilexit homines, carnem humanam induere, nostras pænas in se recipere, se vadem, sponsorem, ac fidejussorem pro nobis apud Deum, Patrem suum, constituere, plenamque & exuberantem, profusione Sanguinis sui, qui erat valoris seu pretii infiniti, satisfactionem ei exhibere. Hanc fore causam dolorum, quos Jesus Christus, etsi innocentissimus, pro reconciliatione generis humani cum Deo, perferre debebat, spiritu prophetico afflatus prædixit *Isaias* cap. 53. Ubi hæc habet: *Non est species ei neque decor, & vidimus eum, & non erat aspectus, & desideravimus eum, despectum & novissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem; quasi absconditus vultus ejus, & despectus, unde nec reputavimus eum. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit, & nos putavimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo & humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, disciplina pacis*

 no-

nostræ super eum, & livore ejus sanati sumus. Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit, & posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum. Oblatus est, quia ipse voluit, & non aperuit os suum, sicut ovis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum ..... Propter scelus populi mei percussi eum ..... & ipse peccata multorum tulit &c. Sola igitur erga homines lapsos ardentissima charitas Jesu Christi causa fuit, cur ipse naturam nostram assumpserit, &, licèt innocentissimus, tot dolores, tam graves pœnas, & atrocissimæ mortis supplicium subjerit, alioqui de nobis omnibus miseris peccatoribus actum penitùs & conclamatum fuisset, nullaque resurgendi spes affulsisset, nisi Jesus Christus, verus filius Dei, pretium redemptionis nostræ morte suâ Deo, Patri suo, in Ara Crucis pro nobis exolvisset.

Ad alterum Objectionis caput Respondeo, vehementer hallucinari Infideles, virosque incredulos, qui ex tædio, pavore, & tristitia Jesu Christi, instante Crucis supplicio, inferunt, Jesum Christum non fuisse fortem & constantem virum, sed timidum & ignavum, eò quòd mortem reformidaverit. Quid igitur? Infideles, virique increduli fortem & constantem virum negabunt, qui ad ingens malum jam irruens exanimetur? Numquid in eo sitam esse fortitudinem putant, ut homo non sentiat, quæ naturæ suæ sunt molesta infensaque? At istud tantùm abest, ut viri fortis existimem esse, ut immanis potiùs aut stupidi, suique sensu carentis esse dixerim, sicut constat exemplo vel deploratorum hominum, qui intrepidi sibi mortem consciscunt, vel maleficorum quorumdam & miserandorum hominum, quos non rarò ad supplicium cum risu ire videmus, jocari in obvios, maledicere Magistratibus, atque omninò quædam facere morituros, quæ solent ebrii. Num istos fortes viros appellabimus, quod nihil expavescant, nihil cruciatu cõmoveantur? An amentes potiùs, feros, ac stupidos? Certè, natura nobis in ipsis vitæ principiis nostri charitatem insevit, ut appetamus ea, quæ incolumitati sunt amica, resiliamus verò ab jis, quæ lædunt. Ergò non sentire res naturæ molestas, non est fortitudo, sed eas constanti pectore vincere ac perpeti, subindèque fortis ille jûre optimo dici debet, qui periculum aditurus, exhorrescit animo, exalbescit vultu, cui palpitat pectus, cui refugit sanguis, cui gemitum exprimit dolor, immò hoc fortior judicari debet, quòd naturam refugientem vincit. Nam quòd duris rebus ultrò se objicit, virtutis est, quòd expavescit, quòd affligitur, naturę est. Nemo militem fortitèr in acie pugnantem appellabit ignavum, si colorem mutavit, si comæ riguerint, si gemitum ediderit; justè verò ei objicietur ignavia, si terga verterit, si locũ deserat, si clypeum abjiciat. Itaque non commoveri periculo mali prementis & instantis, animi est, aut non intelligentis periculum, aut bruti stupidique. Non sentire malum jam præsens, stipitis est, adeòque non hominis, ut ne animantis quidem; neutrum certè viri sapientis. Nemo autem

autem fortis, qui stultus. Infantes, ebrii, furiosi, cum risu ferrum excipiunt. Cur ita? Nempè, quia non intelligunt periculum. Neque hoc nomine fortes, sed miseri à nobis indicantur. Jam verò, si nunc Passionis Jesu Christi circumstantias expendamus, inveniemus quidèm in Jesu Christo reformidationem mortis, trepidationem, in jis relinquendis, quæ erant naturæ amica, reluctantis animi sensum, & id genus alia pavescentis animi signa, quæ tamen non impedierunt, quominùs Jesus Christus heroicæ fortitudinis munus constantèr in sua Passione objerit. Enim verò, *Judæ*, proditori suo, dixit: *Quod facis, fac citiùs*. Imminent impietatis Ministri. Adventat proditor cum infelicissima cohorte. Jesus Christus, volens tot Martyrum millia, qui ejus mortem erant imitaturi, exemplo suo instituere, quomodò sese deberent gerere, ubi carnifex dirus urgeret, ubi sævos intentaret cruciatus, secretum captavit locum, orantibus idoneum, tædère cæpit, ne sibi displicerent Martyres similia patientes; abjecit se humi, hoc facto docens, non expedire Martyri supplicium adituro, ullis suis inniti viribus aut meritis. Orat Patrem in media tristitia, ut mortem transferret, sed hunc naturæ nostræ, quam assumpserat, affectum infirmitatis è vestigio vincit, & se totum paternæ voluntati permittit. Admonet dormitantes Apostolos, ut vigilent, orentque; mox obvium se præbet quærentibus, attonitos confirmat, trepidos provocat, proditorem etiam osculo dignatur & amicum vocat, patienter ad occisionem ductus est, non se subduxit, non reluctatus est. Passus est fictis criminibus accusari, passus damnari, obticuit. Blasphemantibus non retulit contumeliam, & oravit pro Crucifixoribus. Quis non videt, istas Passionis Jesu Christi circumstantias omnes nihil aliud demonstrare, quàm Jesum Christum ex assumptæ naturæ nostræ imbecillitate, mortem vicinam horruisse, sed ope divinâ & virtute obedientiæ eamdem cum eximia patientiâ & summâ fortitudine subiisse. Non inficior quidèm, in multis hoc animi fuisse robur, ut in adeundis periculis nulla malorum metus, ac mortis reformidationis signa ediderint. At, ex jis rebus fortitudinis magnitudinem metiri haud debemus, quia expavescere, & non expavescere, est fortibus cum non fortibus, sapientibus cum stupidis & hebetibus commune. Volens autem Jesus Christus nobis in Passione sua relinquere modestiæ, mansuetudinis, patientiæ, & obedientiæ exempla, exhibere argumenta humanitatis suæ, non ostentamenta divinitatis, mortem reformidavit, naturæ nostræ, quam assumpserat, inimicam, quam tamen forti constantique animo oppetiit.

Ad tertium objectionis Caput Respondeo, tantùm abesse, ut hæc mortis reformidatio, quam Jesus Christus tempore Passionis suæ exhibuit, quidquam derogaverit infinitæ ejus charitati, quâ dilexit nos, ut potiùs illam magis commendaverit, atque illustriorem reddiderit. At enim, ideò Jesus Christus mortem reformidavit, ideò tæduit, ideò Sanguinem sudavit, quia homo erat, & quarè homo factus est? Nempè,

E 2 quòd

quòd ineffabiliter amans hominum genus, illorum naturam cum incommodis, malisque pœnis, quæ cum illa cohærent, non necessitate, sed liberâ voluntate, spontaneoque amore in se suscepit. Nonne igitur quò plura naturæ nostræ incommoda recipere dignatus est Jesus Christus, hoc magis amavit? An non ex omnibus naturæ nostræ malis vel maximum est mortis reformidatio, quam Jesus Christus amore nostri non recusavit? Quòd itaque ad mortem instantem (tanquàm homo) pavescit ac tædet, hoc quantò infirmius, quantò dejectius est, quantò naturæ nostræ communi imbecillitati similius, tantò magis amplificat & illustrat amorem Jesu Christi, hæc omnia naturæ nostræ incommoda, malaque pœnæ spontè assumentis. Prætereà, quî potuit Jesus Christus mortem amantiùs suscipere, quàm reipsà suscepit? Proditorem familiarem nec à convivio, nec à corporis sui communione seclusit, nec impium ferentem osculum repulit. Quid autem supremo illo sermone, quem cum suis habuit, amabilius? Quid aliud sapit, quàm singularem charitatem nostri? Pluribus autem de causis voluit Jesus Christus in subeunda morte non alacritatem, non animum intrepidum, sed potiùs tristitiam, mortisque ostendere reformidationem. Primò, ut demonstraret, se naturam humanam assumpsisse, ad cujus veritatem asserendam magis faciebat hæc patiens, quàm fortis illa, & animosa supplicii perpessio. Secundò, quia hæc tristitia, mortisque reformidatio, quam exhibuit in Passione sua, magis naturæ nostræ, quam assumpserat, conveniebat affectibus, quibus non tam admirabilis esse voluit, quàm amabilis. Tertiò, nullius gaudii & alacritatis, sed potiùs mæstitiæ & luctus, tam in Passione sua, quàm in toto vitæ suæ cursu dedit Jesus Christus, quia vitam absconditam, & mortem ignominiosissimam pro salute nostra elegit, corpus assumpsit, quo nullum unquàm fuit algoris, æstus, laboris, inediæ, doloris impatientius. Animam assumpsit, secundùm omnes suas vires, sensus acerrimi. Nihil, ad leniendas ærumnas, quas cum nostra natura suscepit, sibi opitulari voluit sua bona, quorum triplici genere, secundùm tres hominis status, erat abundè locupletatus; non purissimam innocentiam, quæ quidèm tam à pœnis debebat esse immunis, quàm erat aliena à culpa; non charitatem, quæ amantibus molestiam adimit; non invictum animi robur, quo plerique in perferendis tormentis alacritatem, lætitiæque exundantiam demonstrarunt; non redundantiam gaudii, quo ejus pars superior perfundebatur, in partem ipsius inferiorem; non gratiæ plenitudinem, quæ naturæ tollit imbecillitatem; non denique visionem beatificam, seu divinitatis fruitionem, quâ à momento conceptionis suæ vi unionis Hypostaticæ personæ divinæ cum natura humana, potiebatur, quæque in nobis, dum erimus in Patria, arcebit facultatem molesta patiendi. Nihil horum, inquam, sibi passus est opitulari Jesus Christus, sed voluit, ut corpus suum & anima sua ad omnium dolorum sensum integra vigerent usque ad momentum emigrationis. O immensæ charitatis Jesu Christi erga

erga homines ineffabile argumentum! Quartò, Jesus Christus in Passione sua non hilaris, non animosus esse voluit, sed tristis, quia, ut superiùs diximus, hæc tristitia magis quadrabat cum Prophetarum Oraculis, qui Jesum Christum sub hac persona maluerunt inducere,ut eum nunc Agno mansueto compararent, nunc multis plagis liventem, nunc abjectum, obmutescentem, & omni destitutum humano præsidio repræsentarent; nusquàm hilarem, alacrem, erectum, animosum. Hæc Prophetarum Oracula implevit In Passione sua Jesus Christus,tristitiæ laxans habenas, & amarissimo calice potatus, cujus bibendi alacritatem suis dumtaxat Martyribus servavit, pro quibus infirmatum est caput, ut membra fortia evaderent, & in perferendis cruciatibus lætitiâ gestirent.

Ad ultimum Objectionis caput Respondeo, hanc orationem Jesu Christi: *Pater si possibile est, transeat à me calix iste*: Et *Pater, si vis, transfer calicem istum à me*, non esse contrariam obedientiæ Jesu Christi, ejusque omnipotentiæ, & scientiæ, quam habebat de voluntate Patris sui, ut moreretur, sed solùm voluisse Jesum Christum eâ oratione ostendere, duas in seipso esse voluntates, humanam videlicet; quæ propter infirmitatem carnis recusabat passionem,& Divinam, quæ ad subeundam mortem promptissima erat. Quòd enim ait, *si vis*, & *si possibile est*; non est dubitantis, aut ignorantis voluntatem Dei, sed naturalem affectum humanæ naturæ cohærentem, submittentis voluntati divinæ, perindè ac si dicat: *Mi Pater, sentio quidèm me naturæ humanæ, quam non de te, sed de Matre, assumpsi, naturalem affectum, mortis acerbissimum calicem vehementer reformidantem refugientemque; verùm,hæc mea, ex parte naturæ humanæ, quam liberè assumpsi, voluntas est, non tua. Hoc enim tibi mecum commune non est, quòd factus sum in similitudinem carnis peccati, & habitu tum animi, tum corporis inventus ut homo. At nihil me movet naturalis iste naturæ, quam assumpsi, affectus, quominùs tibi perfectissimè obediam, & ad hauriendum calicem, quem scio à te mihi propinari, sim paratissimus. Carne quidem,quæ imbecillis est, exhorreo, at spiritu, qui promptus est, vehementer sitio. Non vult mori sensus,quia mors infensa naturæ; sitit mortem spiritus, quippè qui generis humani sitit salutem. Tua ergo, Pater mi, voluntas fiat, non mea.* Sed hæc satis hactenùs dicta sint ad diluendam primam objectionem Infidelium, Virorumque incredulorum, qui, si attentiùs considerare velint, Jesum Christum, non ex necessitate, sed liberè, nostrique amore, naturam nostram cum plerisque malis, miseriis & incommodis, quæ illi indivulsè adhærent, ad redimendum genus humanum, assumpsisse, desinent tandem Jesu Christo exprobrare paupertatem, humilitatem, abjectionem, mortis reformidationem, & ignominiosissimæ Crucis supplicium; sed potiùs Jesu Christi in perferendis tot malis, miseriis, calamitatibus,& dirissimæ mortis cruciatibus, summoperè laudabunt eximiam, & absolutissimam in nos charitatem, mansuetudinem, patientiam, ac perfectissimam obedientiam, quâ Patri suo plenissimam

mam & ad summos juris apices exactam satisfactionem pro reconciliatione generis humani exhibuit, eique factus est obediēs usque ad mortem, mortem autem Crucis. Hoc pacto Infideles, Virique increduli, si præconceptum, quo in Christianam Religionem flagrant, odium deponant, ejusdem nobiscum erunt sententiæ; *cùm omnes, qui retrò oderant* (inquit Tertullianus Apologet. cap.1.) *qui ignorabant quale esset quod oderant, simul ut desinunt ignorare, cessent & odisse. Ex his simul Christiani utique de comperto, & incipiunt odisse quod fuerant, & profiteri quod oderant.* De obstinatis verò subdit antiquus ille Scriptor: *Malunt nescire, quia jam oderunt, adeò quod nesciunt, præjudicant id esse, quod si sciant, odisse non poterant.*

Objiciunt secundò: Gentilium Religio, inquiunt Infideles, Virique increduli, antiquior est Christianâ Religione, suosque habet Vates & Oracula. Ut quid ergò Christiani, rejectis Oraculis Vatum Religionis Gentilium, recipiunt Vaticinia Prophetarum, qui fuerunt in Religione Hebræornm? Præterea, si quis legat Libros Prophetarum, quales nunc habent Christiani, statim comperiet, nullum prorsùs in Vaticiniis servari ordinem, sed ea sine ullo delectu collecta, nullâque habitâ ratione temporum, sparsim, & confusè narrari, ac sùs dèque omnia misceri. Non possunt itaque Christiani probare, Libros Prophetarum, quales nunc habent, fuisse ab antiquis Prophetis Religionis Iudæorum exaratos, eosque divinâ pollere authoritate.

Respondeo ad singulas hujus Objectionis partes. Et primùm quidèm dico, falsò Infideles, Virosque incredulos supponere, Gentilium Religionem antiquiorem esse Christianâ Religione. Quamvis enim Christiana Religio, quantùm ad nomen, recentior sit Gentilium, Hebræorumve Religione, nihilosecius, quantùm ad rei, seu doctrinæ veritatem, antiquissima est, & Mundo coæva; tum quia nullus, sive in Lege Naturæ, sive in Lege Mosaica, salutem æternam adipisci potuit absque Fide in mediatorem Jesum Christum venturum; tum quia etiam, tota quanta est Sacra Veteris Testamenti Historia, sive spectetur Lex Mosaica, quam exhibet, sive considerentur figuræ & involucra, quibus obvelatur, sive expendantur Ritus, Cæremoniæ, Festa, Sacrificia, Patriarcharum, Judicum, & Regum Gesta, aliaque id genus, quæ à capite ad calcem complectitur Monumenta; tota, inquam, Sacra Veteris Testamenti Historia collimat in Jesum Christum, qui est finis & totius Legis plenitudo, in quem venturum Adamus, Patriarchæ, Prophetæ, aliique in Veteri Lege Iusti credentes, salvi facti sunt, indèque, non nomine quidem, sed re, jure optimo *Christiani* appellandi, quòd *ex fide quâ vivimus, unâ eâdemque vixerunt, Incarnationem, Passionem, Resurrectionem Christi credentes futuram, quam nos credimus esse factam*, ut inquit S. *Augustinus* Lib.3. ad *Bonifacium* contra duas Epistolas Pelagianorum. Legi potest super hac re *Eusebius* Lib.1. Historiæ Ecclesiasticæ cap.4. ubi ostendit,

dit, omnes, qui in Veteri Lege justitiæ testimonio fuerunt probati, si non nomine, re tamen, Christianos nuncupari debere, & ad Christum, ejusque Ecclesiam pertinuisse, eò quòd per Fidem ei constanter adhæserunt. Cur autem Christiani Gentilium Vaticinia, quæ circumferuntur, rejiciant, & Prophetarum, qui fuerunt in Veteri Lege, Oracula suscipiant? multiplex ratio assignari potest. In primis, Christiani ea, quæ Gentiles jactant, Oracula rejiciunt, quia, sicut advertit *Cicero* Lib. 2. *de Divinatione*, vel erant falsò conficta, vel ambigua Sacerdotum, simplicem & incautam gentem decipientium, vel obscura Responsa, quæ in utramque partem converti poterant, sicut patet ex illo Oraculo: *Aio te Eacida Romanos vincere posse*. Secundò, hæc Gentilium Oracula tendebant vel ad nefariam superstitionem in populorum animis magis ac magis confirmandam, vel ad lucrum, quo impii Sacerdotes eâ sacrilegâ arte locupletati & auri fame inescati, commodis suis inserviebant, populi ora obliniebant, atque marsupia mille fraudulentis artibus emungebant, vel ad bella & negotia secularia feliciùs administranda, ut nimirùm rebelles aliquandò & tumultuantes populos à gerendis bellis vel avocarent, vel specioso divinæ promissionis obtentu ad bella redderent alacriores; vel ad alios id genus pessimos fines, quos sibi præstituebant callidissimi illi Sacerdotes, qui populo plus æquò credulo ut fucum facerent omnem suam industriam conferebant. Demùm, Christiani Vaticinia Gentilium ideò explodunt ac detestantur, quia hæc Vaticinia nihil aliud erant, quàm illusiones & fallaciæ Dæmonum, qui, sicut eleganter ait *Lactantius* cap. 17. Libri 2. Divinarum Institutionum, *in Oraculis vel maximè fallunt, quorum præstigias prophani à veritate intelligere non possunt, ideòque ab illis attribui putant & Imperia, & Victorias, & opes, & eventus prosperos rerum, denique ipsam nutu sæpè Rempublicam periculis imminentibus liberatam, quæ pericula & responsis denunciaverunt, & sacrificiis placati averterunt. Sed omnia ista fallaciæ sunt* &c. Nec certè aliud, quàm fallaciæ esse possunt ista Dæmonum Vaticinia, quia Dæmones licèt præscire possint & prædicere futura, quæ ex naturali rerum ordine & dispositione necessariò consequuntur, ut Eclypses, anni tempestates &c. (quanquàm & in jis facilè decipiantur, cùm Deus aliquandò rerum naturalem ordinem immutet) non tamen ea, quæ sita sunt extra naturalem causarum secundarum ordinem, vel ex liberis Dei decretis pendent, præscire ac prænunciare possunt. Propter istas, & alias ejusmodi rationes Christiani rejiciunt & execrantur Gentilium Vaticinia, & versâ vice Prophetarum, qui in Veteri Lege fuerunt, summo consensu recipiunt, & maximâ veneratione Oracula prosequuntur, tùm quia hæc Prophetarum Veteris Testamenti Oracula tendunt ad unius Dei cultum propagandum, ad excitandos homines ad amorem veræ virtutis, ad genuinam pietatem, ad eos à sensibilibus & caducis bonis ad spiritualia & æterna promovendos, ad expectationem, seu adventum Jesu Christi, veri Messiæ, Redemptoris

no-

nostri : Tùm quia etiam Prophetæ Veteris Testamenti Incarnationem, & quæ spectant Jesu Christi Œconomiam, Nativitatem, Passionem, Resurrectionem, Ascensionem in Cælum, Spiritus Sancti Missionem, Religionis Christianæ institutionem, & per totum Orbem propagationem, Gentium conversionem, Judæorum rejectionem, & alia benè multa, quorum notitia ex naturali causarum secundarum dispositione oriri minimè potest, tam variè, dilucidè, & luculentèr prædixerunt, ut non rerum futurarum Vaticinia, sed rerum jam gestarum historiæ videantur, indèque *Porphyrius*, Gentilis Philosophus, & infensus Religionis Christianæ hostis, occasionem sumpserit Librum Prophetiæ *Danielis* calumniandi, sicut testatur Sanctus *Hieronymus* in Proæmio in *Danielem* his verbis: *Cujus*, seu Porphyrii, *impugnatio, testimonium veritatis est : Tanta enim dictorum fides fuit, ut Propheta incredulis hominibus non videatur futura dixisse, sed narrasse præterita.* Quantùm verò ad id, quod dicunt Infideles, Virique increduli, Libros, quales nunc habent Christiani, non fuisse ab antiquis Prophetis scriptos, eò quòd in illis disturbato ordine, nullâque habitâ ratione temporum Prophetiæ sint descriptæ; Respondeo, tantùm abesse, ut ex illo Prophetiarum disturbato ordine, qui reperitur in Libris, quales habent Christiani, colligi possit, illos Libros ab antiquis Prophetis non esse exaratos, ut potiùs indè contrarium omninò elici debeat. Ex ea siquidem inordinata Prophetiarum dispositione apparet, illos Christianorum Libros non esse humanæ mentis opus, res concinnè, consertè ac contextè singulas cum delectu & ordine explicantis, & rationum cohærentiam sequentis; sed potiùs Libros illos concinnatos esse ab hominibus, afflatu cælesti instinctis, & res futuras per intercisa & salebrosa promentibus Oracula. Norunt quippè omnes, solemne esse viris, divino motu impulsis, & sacro furore correptis, non rationis humanæ dictata sequi & seriem rerum, aut accuratam temporum rationem texere, sed potiùs, prout cælestis se dat spiritus, dissipato & perturbato ordine divina fundere Oracula. Præter quàm quòd, Christiani, sicut superiùs ostendimus, Prophetarum Libros, quales nunc habent, non è suis Scriniis protulerunt, sed ex Judæorum, qui Christianæ Religionis sunt infensissimi hostes, manibus acceperunt. Quod liquidò probat, Prophetarum Libros, quales nunc habent Christiani, à Prophetis Veteris Testamenti, longè antequàm Jesus Christus nasceretur, fuisse conscriptos.

Arguunt tertiò Infideles, Virique increduli: Solent Christiani probare, Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, ex Miraculis, quæ ipse, ejusque Discipuli ediderunt; atqui argumentum ex his miraculis petitum nullius momenti ac roboris est, primò, quia hæc miracula artibus Dæmonis facta sunt. Secundò, quia hæc miracula, quæ à Jesu Christo, ejusque Discipulis patrata perhibentur, adscribi debent rationibus seminalibus, seu occultis naturæ causis, quæ

tamen

tamen Viris simplicibus, quibus arcanæ illæ causæ exploratæ non erant, videbantur miracula, quamvis reverà non essent. Tertiò, quia miracula fecerunt etiam Gentiles, sicut referunt Scriptores de *Apollonio Thianæo*, qui sub *Domitiano*, Imperatore, vixit, & de *Vespasiano*, Imperatore, qui sputo cæcum curavit. Denique, si Jesus Christus, ejusque Discipuli tam patentia miracula edidissent, nulla mens humana reluctari potuisset illorum miraculorum evidentiæ, atqui tamen Iudæi, ac Gentiles his miraculis etiamnùm reluctantur, nec adduci possunt, ut credant, Jesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum; elumbe itaque est illud argumentum, quod ex Jesu Christi, ejusque Discipulorum miraculis in Infideles, intorquere solent Christiani.

Respondeo, sat superque in Dissertatione, quam in Tractatu *De Mysteriis, & annis Jesu Christi*, de miraculis ab ipso editis habiturus sum, à me demonstratum iri, miracula, quæ Iesus Christus in maxima omnium luce patravit, non artibus Dæmonum, non pronunciationi nominis *Tetragrammaton*, non occultis naturæ causis, sed soli, quà pollebat, virtuti divinæ accepta referri debere, & inter aniles fabulas reponenda esse ea miracula, quæ nonnulli Scriptores sive ab *Apollonio Thianæo*, sive à *Vespasiano*, Imperatore, edita esse memoriæ prodiderunt. Quapropter pleniùs de his alibi dicturus, breviter hic ad singula hujus Objectionis capita respondebo. Ad primum dico, miracula Iesu Christi, ejusque Discipulorum non posse adscribi artibus Dæmonum, tum quia Iesus Christus, ejusque Discipuli plures mortuos ad vitam revocarunt, resurrectio autem mortuorum non potest esse nisi à Deo, sicut superiùs diximus: Tum quia etiam per miracula, quæ Iesus Christus, ejusque Discipuli ediderunt, extinctum est Diaboli Regnum, profligata penitùs Idololatria, & Christiana Religio stabilita, roborata, ac longè latèque diffusa: Tum quia denique ipsimet Iudæi inficiari non potuerunt veritatem miraculorum Christi & Apostolorum. De Christo enim Pharisæi, & Sacerdotum Principes inquiebant: *Quid facimus? quia hic homo multa signa facit*, Ioannis cap. 11. De Apostolis verò ajebant: *Quid faciemus hominibus istis, quoniam quidem notum signum factum est per eos .... manifestum est & non possumus negare?* Act. cap 4. Addi quoque potest, Iesum Christum se naturæ auctorem & Dominum apertè probasse, quandò Apostolis suis contulit omnimodam potestatem operandi miracula, Matthæi cap. 10. dicens: *Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, Dæmones ejicite*. Hæc dixit Iesus Christus, & facta sunt: Nam Apostoli post ejus mortem & resurrectionem universum Orbem miraculis impleverunt, quin & potestatem illam patrandi miracula à Iesu Christo acceptam successoribus suis transmiserunt, adeò ut ab ipso nascentis Christianæ Religionis exordio ad hanc usque ætatem nostram semper fuerint in Ecclesia Viri, qui sanctitate insignes miraculis claruerunt. Fateor quidem minùs ætate nostra frequentia esse miracula, quàm fuerint in prioribus

Eccle-

Ecclesiæ sæculis; sed hoc nemini mirum videri debet, quia Christiana Religio cùm nunc altas jam radices egerit, & per totum Orbem sit propagata, non ampliùs eget illis adminiculis, seu novis miraculis, sive ad continendos Fideles, sive ad revincendos Hæreticos, sivè ad subigendas gentes, quæ Iesu Christo necdùm crediderunt. Quanquàm nostrâ etiam tempestate in gratiam Religionis Christianæ fieri vera miracula, non solùm testantur indubitata monumenta, & Historiæ virorum pietate insignium à Scriptoribus probatissimæ fidei concinnatæ, verùm etiam rigidum eorum examen, cui subjecta sunt, priusquàm eorum Auctores solemni Ecclesiæ ritu Sanctorum Fastis adscribantur.

Ad alterum Objectionis caput dico, insanire Infideles, virosque incredulos, qui putant, miracula à Iesu Christo & Apostolis edita rationibus seminalibus, & occultis naturæ causis esse adscribenda. Quis enim non videt, nisi mentis oculos clauserit, miracula, quibus Iesus Christus, ejusque Apostoli mortuos suscitarunt, tribui non posse rationibus seminalibus & occultis naturæ inditis, cùm de ratione miraculi sit, ut superet naturæ vires, & ab eo solo, qui supra naturam est, seu naturæ imperare potest, procedat. Alioquì, dicant nobis, si placet, Infideles, virique increduli, quî factum sit, ut, post adventum Iesu Christi, hi soli, qui Christianâ Religione erant initiati, miracula operari potuerint, Iudæi verò & Gentiles, ad similia edenda prodigia, seminales illas rationes commovere nequiverint, licèt multi essent inter illos excellenti ingenio præditi Philosophi, ejusdem naturæ ac Apostoli & Discipuli Iesu Christi, eodem simul uterentur Sole, Cælo, & Aëre, in iisdemque prorsùs versarentur circumstantiis loci & temporis?

Ad tertium Obiectionis caput de miraculis, quæ à Gentilibus, præsertìm ab Imperatore *Vespasiano*, & *Apollonio Thianæo*, patrata circumferuntur, dico, hæc miracula tanquàm commentitia rejici debere, vel quia nullâ idoneorum testium fide suffulta sunt, vel quia contigerunt in recessu, nocte, coram uno aut altero, quorum oculis falsâ rerum specie per astus Sacerdotum imponi facilè potuit. *Cornelius Tacitus* Lib. 4. Hist. refert de cæco ab Imperatore *Vespasiano*, illuminato, consultos Medicos respondisse, vim luminis in eo non fuisse exesam, eumque potuisse sanari sublatis obstaculis. *Apollonium Thianæum* insignem Magum fuisse, qui præstigiis & fallaciis, hoc est, malis Dæmonum artibus incautos decipiebat, & intuentium oculos magicis illusionibus fascinabat, copiosè satis ostendam in Dissertatione De Miraculis Christi, ad quam, ut brevitati consulam, Lectorem in præsentia remitto.

Ad ultimum Obiectionis caput dico, ideò Iudæos & Gentiles evidentiæ miraculorum, quæ Iesus Christus, ejusque Discipuli ediderunt, etiamnùm reluctari, nihilque de sua pertinacia remittere, quia terrenâ sive Iudaismi, sive Ethnicismi cupiditate excæcati, erubescunt præ superbia se vinci à Christianis, & confiteri, tam se, quàm parentes esse deceptos.

ceptos.

ceptos. Hinc Iesus Christus dixit de Iudæis, qui, perspectis miraculis, quæ ipse patraverat, increduli tamen permanebant: *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent, nunc autem viderunt & oderunt me, & Patrem meum. Sed, ut adimpleretur sermo, qui in Lege eorum scriptus est: Quia odio habuerunt me gratis*, Ioannis cap. 15. vers. 24. & 25. Quin & in Libris Veterum Hebræorum, maximè in *Avoda Zara* Thalmudis Hierosolymitani, & in *Midrasch Coheleth*, legitur, haustus veneni, & serpentum morsus nomine Jesu sanatos fuisse; nec tamen illi verpi ac recutiti credunt in Iesum. Ipsi quoque Mahometani miraculis à Iesu Christo patratis fidem habent, quamvis Christianam Religionem aspernentur. Optimo itaque jure de Judæis, Gentilibus, Mahometanis, aliisque id genus viris incredulis dicere possum, quod Apostolus *Paulus* Epist. ad Romanos cap. 1. ait de Gentilibus Philosophis: *Quod notum est Dei, manifestum est in illis, Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius à creatura Mundi, per ea, quæ facta sunt, intellectu conspiciuntur, sempiterna quoque ejus virtus & divinitas, ita ut sint inexcusabiles, quia cùm cognoverint Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum*. Addo etiam, innumeros Iudæos, & doctissimos Gentiles, qui miraculorum vel Iesu Christi, vel Apostolorum testes erant oculati, Christianæ Religioni nomen dedisse, eosque, ut superiùs observavimus, pro defensione veritatis miraculorum & doctrinæ Iesu Christi constantèr martyrii palmam fuisse adeptos. Quod quidem argumento est, solam pertinaciam in causa fuisse, cur alii Iudæi, Gentiles, Virique increduli, quos *Deus* (ut Apostolus *Paulus* Epist. ad Romanos cap. 1. v. 24. ait) *tradidit in desideria cordis eorum*, Christianam Religionem non fuerint amplexi.

Obiiciunt quartò Infideles, virique increduli: Gentilium Historiam eo potissimùm nomine repudiant Christiani, quòd ipsa, ut ajunt, scateat næniis, fabulis, vitiis, & turpissimis Deorum moribus, obscænisque amoribus conspurcetur, quibus ad flagitiosam vitam, & ad effrænem explendam carnis libidinem mortales provocantur. Atqui etiam Libri, ex quibus Christiani probant, Iesum Christum esse Messiam, næniis & fabulis referti sunt, & in his describuntur vitæ Patriarcharum & Prophetarum, qui passionibus & vitiis dediti fuerunt, igitur eodem jure, quo Christiani Historiam Gentilium damnant, poterunt & Gentiles reiicere libros, ex quibus Christiani probant, Iesum Christum esse Messiam. Minorem Propositionem pluribus momentis probant Infideles, virique increduli, & primò dicunt, ab Authore Libri Geneseos referri Serpentis cum *Heva* colloquium, divinam prohibitionem factam Adamo de non edendo pomo, deceptionem Adami & *Hevæ*, qui, cùm sapientissimi à Deo conditi dicantur, nihiloseciùs, velut pueri, persuasi sunt à Serpente, ut contra Dei præceptum de vetito illo pomo ederent.

 Nar-

Narrat quoque ejusdem Libri Geneseos Auctor enormem ac minimè commensuratam pœnam, à Deo impositam Adamo & Hevæ, pro tantula, tamque parvi momenti transgressione, immò illius pœnæ in omnes omninò Adami posteros derivationem ac propagationem. Addit insuper idem Auctor, Deum Serpenti deceptori hanc pœnam intulisse, ut terram comederet, & super pectus suum gradiretur. Quasi verò Serpens, ante peccatum Adami, fuisset pedibus instructus, & posteà ob pœnam pedibus fuerit mutilatus! Quæ omnia nugæ, næniæ & fabulæ sunt, vel experientiæ, rectæque rationi penitùs opposita. Prætereà, in libris, ex quibus Christiani probant Iesum Christum esse Messiam, describuntur vitæ Patriarcharum & Prophetarum, quæ multis vitiis, & turpissimis amoribus fœdantur, in his quippè narratur primò, quòd Moyses homicidium in Ægypto commiserit, bella crudeliter gesserit, & Hebræis, quorum Dux erat, author fuerit, ut vasa aurea & argentea, cæteramque Ægyptiorum suppellectilem suffurarentur, suumq. in usum vendicarent. Secundò, in his Christianorum libris legitur, quòd Patriarcha *Noemus*, bibens vinum, ebriatus sit. Tertiò, quòd Patriarcha *Abrahamus* non contentus conjuge sua *Sara*, impudicè cum ancilla sua *Agar* volutatus sit. Quartò, quòd Patriarcha *Jacob*, ut impotenti libidini suæ indulgeret, non solùm *Liam*, & *Rachelem*, duas germanas sorores, sibi Matrimonio copularit, sed etiam earum famulas in uxores duxerit. Quintò, quòd Patriarcha *Judas* cum Nuru sua *Thamar* incestum habuerit coitum. Sextò, quòd *Loth*, de Sodomæ incendio liberatus, cum duabus filiabus suis, vino ingurgitatus, impudicè commixtus sit. Septimò, quòd Propheta *Osée* de fornicaria muliere filios procreaverit. Octavò, quòd *David*, Rex Iuda, adulterium & homicidium patraverit. Nonò, quòd *Salomon*, Rex itidèm Iuda, libidini adeò fræna laxaverit, ut septingentas uxores, & trecentas concubinas habuerit. Cùm igitur libri, ex quibus Christiani probant, Iesum Christum esse Messiam, tot nugis, fabulis, & propudiosis amoribus respersi sint, non major eis debet conciliari authoritas eâ, quæ tribui solet Historię Gentilium.

Respondeo primò, hæc, quæ ab Infidelibus, virisque incredulis pro fabulis habentur, si acriùs ac penitiùs inspiciantur, rectæ rationi, & divinæ dispositioni omninò congruere. Quòd enim Deus jusserit Adamo, ut ab esu pomi abstineret, fuit officium subjectionis & obedientiæ, Deo debitæ, injunctum Adamo, jure videlicèt supremi dominii poscente, ut Deus subdito suo præceptum aliquod imponeret. Colloquium quod spectat *Hevæ* cum Diabolo, Serpentis organo utente, eique prævaricationem suadente, non est etiam creditu difficile, quia Diabolus per Serpentem allocutus est *Hevam*, sicut olim per Pythonissam, & per Idola Gentilium sua olim fundebat oracula. *Heva* autem ideò decepta fuit à Diabolo, per Serpentem loquente, quia sibi persuasit, virtute aliquâ supernaturali Serpentem loqui, & ad vocem Serpentis, eam spe divinitatis

tatis assequendæ lactantis, non satis attendens, æstu ambitionis abrepta, tentationi succubuit, & Adamum, maritum suum, in eamdem prævaricationem, ita permittente Deo, pertraxit. Iussit quidem Deus, ut Serpens super pectus suum gradiretur, non quòd anteà pedibus esset instructus, & posteà pedibus fuerit mutilatus; sed Deus, ad puniendum Serpentem, fecit, ut ea, quæ antehàc erant Serpenti naturalia, scilicèt comedere terram, & gradiri supra pectus suum, verterentur ipsi post peccatum Adami in pœnam & infamiam; non secus ac *Iris* ante diluvium universale omninò naturalis erat, sed post diluvium evasit signum pacti Deum inter & homines initi. Quòd denique Deus non solùm Adamum, ob inobedientiæ peccatum, sed etiam omnes ejus posteros donis ac privilegiis concessis privaverit, eosque miseriis & calamitatibus obnoxios esse voluerit, pœna est à Dei justitia peccato Adami, primi omnium hominum parentis, irrogata. Ex qua pœna ad omnes Adami posteros transmissâ nobis pleraque elucescunt, quæ alioqui nullo pacto à nobis comprehendi possent. Indè enim primò intelligimus peccati originalis ad omnes Adami posteros transfusionem, & causam cur omnis homo nunc nascatur cum ignorantia in intellectu, cum malitia in voluntate, cum propensione ad malum, cum lucta passionum, totque miseriis, & pœnis subjaceat. Quæ difficultas plerosque cordatos ex Gentilibus viros vehementèr olim torquebat, eorumque ingenia, quantumvis acutissima, penitùs absorbuit, ut ostendit Cl. *Blasius Paschalis* in suis Cogitatis tit. 3. Prætereà, ex ejusdem pœnæ ad omnes Adami posteros derivatione cognoscimus necessitatem adventus Messiæ, seu Redemptoris ad reparandum genus humanum, primigeniâ Protoparentis Adami labe perditum, & summam erga nos charitatem Dei, qui ab exordio Mundi se se obstrinxit ad mittendum illum Reparatorem, seu Messiam, quandò videlicèt imprecando Serpenti, qui Hevam ad peccandum induxerat, dixit: *Ipsa conteret caput tuum*, idest, Reparator, seu Messias, quem aliquandò, ad resarcienda damna generi humano per peccatum Adami illata missurus sum, quique ex muliere nasciturus est, conteret caput tuum. Tantùm igitur abest, ut hæc, quæ Auctor libri Geneseos refert, pro fabulis haberi debeant, sicut effutiunt Infideles, virique increduli, ut potiùs maximè commendent veritatem & antiquitatem Sacræ veteris Testamenti Historiæ, quæ nos docet, quo pacto Deus hunc condiderit Mundum, aperit nobis originem, naturam, statum & conditionem Adami, primi omnium hominum parentis, in felicissimo innocentiæ statu, ejusdemque Adami & omnium illius posterorum, post lapsum, miserias, pœnas ac calamitates; ac denique certam facit promissionem à Deo datam ab exordio Mundi de mittendo Redemptore, seu Messia, ad reparandum genus humanum, peccato Adami collapsum, multisque plagis sauciatum, quorum omnium notitiæ ne vel minimum quidem in Historiis Gentilium apparet vestigium.

Respon-

Respondeo secundò, in libris, ex quibus Christiani probant, Iesum Christum esse verum Messiam, referri quidem, sed non laudari & approbari obscænos quorumdam amores, seu *Lothi* cum suis filiabus, & *Judæ* cum nuru sua *Thamara* incestum; Davidis Regis adulterium & homicidium; *Salomonis* libidinem & Idololatriam; hi, inquam, turpissimi quorumdam amores & vitia in Sacris Christianorum libris narrantur, sed non approbantur. At, in Historia Gentilium non solùm referuntur, sed laudibus extolluntur impudici Deorum mores, stupra & adulteria. Porrò, Patriarchæ veteris Testamenti *Abrahamus*, *Isaacus*, & *Jacobus*, quos lasciviæ insimulant Infideles virique increduli, facilè ab hoc vitio vindicari possunt. Vivebant quippè illi Patriarchæ post diluvium, quandò Deus Polygamiam, seu uxorum pluralitatem, permisit ad multiplicandum genus humanum, aquis diluvii extinctum. Quid igitur mirum, si illi Patriarchæ post diluviani, juxta dispensationem ipsis à Deo concessam, non lasciviendi, sed gignendi causâ, plures uxores duxerint? Non peccavit etiam Propheta *Osee*, dùm nupsit fornicariæ, seu meretrici, quia, jubente Deo, illam meretricem, relictâ fornicatione, ad meliorem frugem conversam, uxorem duxit, & ex ea filios procreavit. Quòd *Noemi* ebrietatem spectat, ea fuit ab omni culpa immunis, quia inopinata fuit, & non ab intemperantiâ profecta. *Noemus* siquidem vinum anteà non gustaverat, neque sciebat, quâ mensurâ vino uti debebat. Quò factum est, ut per ignorantiam involuntariam & inculpabilem in ebrietatem inciderit. Denique, *Moyses* non peccavit, bella cum variis populis gerendo, quia nullâ nocendi cupiditate, non libidine dominandi, non ulciscendi crudelitate hæc bella suscepit, sed Auctore Deo, qui etiam, tanquàm supremus rerum omnium Dominus, voluit, ut Hebræi, qui duris ac iniquis laboribus absque ulla mercede fuerant ab Ægyptiis tempore captivitatis oppressi, ditarentur terrenis bonis, quibus Ægyptii, verum Deum ignorantes, ad superstitiosum falsorum suorum Numinum cultum in injuriam Creatoris abutebantur. Excusent nunc Gentiles eadem facilitate, si possint, vitia & spurcissimos amores Deorum suorum, quos inter *Bacchus* temulentus fuit, *Mars* homicida, qui etiam cum *Venere* adulterium commisit; *Mercurius* fur ac nebulo, qui nihil ad famam sui reliquit, nisi memoriam fraudum suarum. Quid omnium horum pater *Iupiter*, qui, ne parùm videretur, si in expugnanda fæminarum pudicitia maculosus esset, etiam sexui suo injuriam fecit? Prætermitto obscænitates *Veneris*, omnium libidinibus prostitutæ non Deorum tantùm sed & hominum. Tentarunt quidem Poëtæ his horrendis vitiis, & flagitiosis Deorum amoribus, variis figuris & coloribus venustatem & leporem carminibus suis addere, & ea obtentu aliquo, specieque velare; sed oleum & operam perdiderunt. Quin ipsimet Gentiles, tantispèr eruditi, ejusmodi splendidas, sed fictas, de Diis suis narrationes rejecerunt tanquàm inanes fabulas excogitatas à Poëtis, quibus quælibet fingendi semper fuit summa potestas.

Obii-

Obiiciunt quintò Infideles, virique increduli, multaque opponunt momenta contra antiquitatem & authoritatem Librorum, ex quibus Christiani probant, Jesum Christum esse Messiam. Et primò quidem dicunt, Libros veteris Testamenti periisse omninò in captivitate Babylonica, sicut legitur Lib.4. *Esdræ* cap.14. vel combustos omninò fuisse in *Antiochi*, Regis Syriæ, persecutione, quam describens Auctor Libri primi Machabæorum, hæc habet: *Et Libros Legis Dei combusserunt igni, scindentes eos, & apud quem inveniebantur Libri Testamenti Domini secundum Edictum Regis, trucidabant eum.* Quo pacto igitur Christiani ex Libris veteris Testamenti, qui omninò perierunt, probare possunt, Jesum Christum esse verum Messiam à Deo in Lege promissum? Secundò, non habent ampliùs Christiani Librorum veteris Testamenti Autographa, quę primi Scriptores propriâ manu exararunt, sed eos dumtaxat Codices habent, quos ab *Esdra*, post solutam Captivitatem Babylonicam, aut dictatos, aut correctos fuisse affirmant. Quomodò igitur Christiani certò probare poterunt, Codices Scripturæ veteris Testamenti, quos nunc habent, conformes esse originariis veteris Testamenti Librorum Exemplaribus, quę ampliùs non extant, eosque Codices ab *Esdra* non fuisse immutatos & interpolatos? Tertiò, multa additamenta, quæ libris veteris Testamenti, pręsertim Pentateucho Moysis, à posterioribus Scriptoribus facta esse, ultrò fatentur ipsimet Christiani, apertè probant, libros veteris Testamenti, quales nunc habent Christiani, aut fuisse vititatos & adulteratos, aut à recentioribus Scriptoribus concinnatos. Denique, ex benè multis Antilogiis, seù Contradictionibus, quæ offenduntur in libris tam veteris, quàm novi Testamenti, quales nunc habent Christiani, & in quibus eliquandis, vel conciliandis insudant Interpretes, facilè colligitur, libros veteris Testamenti, quibus utuntur Chistiani, nec antiquos, nec Sacros & à Deo inspiratos Auctores habere, omniaque Scripta Novi Testamenti, quæ sub nominibus Apostolorum & Evangelistarum circumferuntur, esse supposititia, & à Christianis conscripta post Apostolorum & Evangelistarum tempora.

Respondeo ad singula illa momenta, & ad primum, dico, libros veteris Testamenti, ex quibus Christiani probant, Iesum Christum esse verum Messiam, nec in excidio Hierosolymitano, nec in Captivitate Babylonica, in quam Iudæos abduxit *Nabuchodonosorus*, Assyriorum Rex, periisse, nec in persecutione *Antiochi*, Regis Syriæ, fuisse omninò combustos. Tempore siquidem excidii Hierosolymitani, quod sub *Sedecia*, Rege Iuda, contigit, Propheta *Hieremias*, jussu *Nabuzardan* (militiæ Regis Nabuchodonosori Magistri) tutus ab omni injuria Hierosolymis remansit, ac penès se conservavit Scripturæ Sacræ Codices. Quin & Iudæi, præsertim *Ezechiel*, *Mardochæus*, *Tobias*, & alii, qui undecim annis ante excidium Hierosolymitanum in Captivitatem Babylonicam, unà cum *Ioakino*, Rege Iuda, fuerunt abducti, secum Sacros Scripturæ co-

Codices asportarunt, & in ea captivitate asservarunt. Iudęi quippè, ut nemo nescit, præter Sacros illos Codices, qui in Templo Hierosolymitano,& in Synagogis maximà curà & religione custodiebantur,adhùc penès se multa Sacrorum Codicum Exemplaria conservabant, eaque sedulò legebant. Prętérquàm quòd, fieri haud potuit, ut Pentateuchus Samaritanus, quo utebantur Samaritani, hanc funestam cladem, seù Hierosolymorum conflagrationem pateretur. Scio, Authorem libri quarti *Esdræ* asserere, omnes Scripturæ Sacræ libros, vel in excido Hierosolymitano crematos, vel in Captivitate Babylonica penitùs abolitos esse, eosque post Captivitatem Babylonicam ab *Esdra*, Spiritu Sancto afflato, de verbo ad verbum fuisse denuò dictatos, sed ille auctor, quisquis ille sit, nullam meretur fidem, tum quia Ecclesia hunc quartum librum *Esdræ* ad Apocryphorum Classem ablegat; tum quia hic liber multis scatet fabulis. Convenit tamen inter viros eruditos, Scripturæ Sacræ Codices,qui in Captivitate Babylonica,ob populi incuriam,neglecti, & in aliquot locis depravati fuerant, deinde, post laxatam eamdem captivitatem,emendatos & in unum corpus redactos esse ab *Esdra*, qui etiam Scripturæ Sacræ Codicum caracteres hebraicos immutavit,eisque caracteres Chaldaicos, queis Iudæi, ob diuturnam Captivitatem Babylonicam magis erant assueti, suffecit.

Sed neque in persecutione *Antiochi*, Syriæ Regis, perire potuerunt omnes Scripturæ Sacræ Codices, quia licèt *Antiochus*, cæco furore abreptus,plurima Scripturæ Sacræ Volumina flammis voracibus addixerit, non potuit tamen grassari in omnes Scripturę Sacrę Codices, quos Iudæi,per totum Orbem diffusi, summà veneratione conservabant. Hæc siquidem *Antiochi* Regis persecutio particularis fuit, nec sæviit in universum Orbem, ac subindè innumeri Scripturæ Sacræ Codices sacrilegas flammas facilè evaserunt.

Ad alterum momentum respondeo, Archetypa, seu primigenia Sacrorum Librorum Exemplaria intercidisse,quia non erant ampliùs Ecclesię necessaria; Christianos attamen certos esse,quòd veteris Testamenti Libri, quos nunc habent, ad Exemplaria originaria sint exacti, tum quia Deus permittere unquam haud potuit, ut hi Sacri Libri, ad instructionem Fidelium,ad veri cultus & Religionis incrementum conscripti, omninò interirent; tum quia Christiani in iisdem Sacræ Scripturæ Codicibus, quos nunc habent, eamdem vident Scripturæ Sacræ styli simplicitatem, antiquitatem,sublimitatem, cum veritate Evangelica consensionem, cæterasque dotes, quibus Scriptura Sacra aliis libris longè antecellit; tum quia etiam Christiani apprimè sciunt, *Esdram*, divino lumine illustratum, correctioni Scripturæ Sacræ, post solutam captivitatem Babylonicam, incubuisse, eiusque correctionem publicà Synagogæ auctoritate fuisse comprobatam, sicut latè commonstrat Illustrissimus Abrincensis Episcopus *Daniel Huetius* in Libro *de Demonstratione Evangelica*,

gelica, Propos.4. pag.262. Tum quia denique ex perpetua Sæculorum serie, & constanti Iudæorum consensione omnes Christiani compertum ac exploratum habent, illos veteris Testamenti Libros, quos nunc habent, ab his Sacris Scriptoribus, quorum nominibus sunt insigniti, conscriptos fuisse, sicut nemo dubitat, *Platonis*, *Aristotelis*, *Ciceronis*, *Varronis*, aliorumque Gentilium Scriptorum Libros, ab his fuisse compositos, quia continuâ temporum sibi succedentium serie hi Libri, qui sub eorum nominibus circumferuntur, semper laudatis illis Scriptoribus fuerunt asserti ac vindicati.

Ad tertium momentum dico, *Esdram*, post laxatam captiuitatem Babylonicam, vel alium Sacrum Scriptorem, divino afflatum numine, quædam Sacris Libris, sed præsertim Pentateucho Moysis addidisse verba, nonnulla etiam nomina immutasse, ut narratio Moysis faciliùs intelligeretur ab his, quibus vetera Urbium, Montium & locorum nomina erant ignota. At nemo, me hercle, eò desipiat, ut cum Aristarchis, & huius ætatis incredulis viris dicere audeat, aliquem, post obitum Moysis, novos ritus, novas cæremonias sub ementito Moysis nomine venditasse, promulgasse, novamque & planè commentitiam scripsisse ac toti populo Iudaico obtrusisse Historiam. Nam si quis, post obitum Moysis, id tentare vel exequi ausus fuisset, omni procul dubio tam insignis impostura, quæ nullâ arte celari potuisset, tam à Iudæis, quàm à Gentilibus retecta, & confutata fuisset.

Ad ultimum momentum respondeo, non veras & reales, sed apparentes dumtaxat in Sacris Libris reperiri Antilogias, seu contradictiones, quę à Sanctis Patribus & Scripturæ Sacræ Interpretibus fuerunt iam explanatæ, quæque tantùm abest, ut Sacrorum Librorum authoritatem deprimant, ut potiùs maiorem illis fidem concilient, quia per eiusmodi difficultates & apparentes Antilogias, quæ interdùm in Sacris Libris occurrunt, bona & sincera fides Sacrorum Scriptorum omnibus innotescit, nullique ampliùs superest suspicandi locus, Sacros Scriptores quasi ex compacto & conspiratione inter se se factâ animum ad scribendam Historiam tam Sacram, quàm Evangelicam appulisse. Præterquàm quòd summa protervia est, Authoritatem Sacrarum Scripturarum, tam irrefragabilibus aliundè momentis fultam, vel ex hoc uno difficultatum & apparentium Antilogiarum, quæ in his identidem occurrunt, capite, aut elevare, aut negare velle, ex quo nullus Grammaticus, aut Criticus prophanos Auctores *Homerum*, *Pindarum*, *Horatium*, *Ciceronem*, & alios Gentiles Scriptores calumniandi occasionem arripere vellet. Experientiâ quippè constat, in Libris Prophanorum, seu Gentilium Scriptorum, passim salebrosa & implexa offendi loca, quæ Lectoribus Crucem figunt, ac summum facessunt negotium, in quibus explanandis Delio, ut ajunt, natatore, & Œdippo opus est. Indè tot Commentaria in antiquos Poetas, Oratores, & Philosophos hactenùs edita sunt, & nova quotidiè pro-

deunt. Cur autem in Sacris Libris quædam obſcura loca, & nōnullæ apparentes reperiantur contradictiones ? duæ poſſunt afferri rationes. Primò, quia ità Deus voluit ad exercenda hominum ingenia, vel ad domandam ſuperbiam noſtram, vel ad oſtendendam ſublimitatem arcanorum, ſeu altitudinem Myſteriorum, quibus gravida eſt Scriptura Sacra. Secundò, quia poſt multorum ſæculorum myriades, quędam Scripturę Sac. loca obſcura, & quaſi tenebrarum caligine involuta evalerūt, mutatis videlicet loquendi formulis, quæ omnibus erant notæ eâ ætate, quâ Sac. Scriptores libros publicarunt, vel ignoratis rebus & factis unicuiq. his temporibus exploratis, deinceps verò oblivione deletis, ex quibus genuina Sacr. Scriptorum intelligentia dependet, cujuſmodi ſunt ſitus Locorum, Provinciarum, Urbium, nomina & proprietates Plantarum, & Animalium; pondera & menſuræ, Artes, & Scientiæ prophanæ; mores, ſeu conſuetudines, quæ in variis Regionibus tum temporis obtinebant, Leges, Proverbia, Sectæ, & opiniones, quæ tam apud Judæos, quàm apud alias Nationes circumferebantur; ut nihil in præſentia dicam de figuris, metaphoris, allegoriis, Hebraiſmis, Græciſmis, Geographicis, & Chronologicis difficultatibus, quibus obſcurus nonnunquàm redditur Scripturæ Sacræ ſtylus. Quòd autem dictitant Infideles, virique increduli, Scripta Apoſtolorum atque Evangeliſtarum, quæ nunc habent Chriſtiani, eſſe ſuppoſititia, eaque ab ipſiſmet Chriſtianis, poſt Apoſtolorum & Evangeliſtarum tempora fuiſſe exarata; putidum mendacium eſt, quod facilè refellitur, primò, quia S. *Petrus* cap. 3. ſuæ ſecundæ Epiſtolæ laudat S. *Pauli* Epiſtolas, aitque tunc fuiſſe in manibus etiam indoctorum. Secundò, Diſcipuli Apoſtolorum, ſicut S. *Clemens*, Papa, S. *Ignatius*, Martyr, & S. *Polycarpus*, ſuperſtitibus Magiſtris, teſtimonia ex eorum Scriptis depromunt ad inſtruendos Fideles. Tertiò, S. *Irenæus*, Auditor S. *Polycarpi*, & S. *Juſtinus* Hæreticos ſui temporis ex Scriptis Apoſtolorum revincunt, idemque præſtitêre Sancti Patres, qui eos proximè exceperunt, quos inter cenſentur *Origenes*, & *Tertullianus*, qui ultimus cap. 1. libri primi contra *Marcionem* exprobrat huic Hæretico, quòd *Evangelia corroſerit*, ideſt, mutilaverit.

Obiiciunt ſextò Infideles, virique increduli: non minùs ſtupendis miraculis præfulſit *Mahometes*, quàm ipſe Chriſtus, & doctrina *Mahometis*, ſicut pertendunt ejus diſcipuli, his characteribus inſignitur, quibus veram & à Deo profectam fuiſſe probatur; atqui tamen Chriſtiani dicunt, *Mahometem* eſſe impoſtorem, ejuſque Legem, ſeu doctrinam, ceù falſam, impiam & flagitioſam execrantur, quidni igitur idem de Chriſto, ejuſque doctrina à Mahometanis, aliiſque, qui Jeſum Chriſtum, ut verum Meſſiam agnoſcere, ejuſque doctrinam recipere nolunt, dici poterit? Majorem Propoſitionem probant Infideles virique increduli primò ex Mahometis hiſtoria, deſcriptâ ab ejus Diſcipulis, qui teſtantur, *Mahometis* doctrinam fuiſſe à Deo revelatam, illum fuiſſe virum divinitùs afflatum, multis miraculis ac prodigiis conſpicuum,

& Re-

& Religionis ab eo institutæ gloriam, amplitudinem, propagationem, aliaque id genus maxima beneficia, ei à Deo concessa, & oculis omnium patentia ostentant. Non videtur autem potior ratio, cur credatur Historiæ Iesu Christi ab ipsius Discipulis descriptæ, quàm ut fides adhibeatur Historiæ *Mahometis*, quam illius Discipuli literis mandarunt. Præterea, inquiunt Infideles, virique increduli, Lex, seu doctrina *Mahometis*, non solùm in brevi temporis spatio Orbis maximam partem occupavit, & à diversis Nationibus suscepta est, sed etiam ejus cultores, seu Mahometani, felicibus bellorum eventibus ac victoriis Christianos superarunt, omniaque Palestinæ loca, ubi jacta sunt Christianæ Religionis fundamenta, in suam potestatem redegerunt. Credibile autem non est, Deum permittere voluisse, ut *Mahometis* Religio ac doctrina, si falsa fuisset, tam latè propagaretur, ejusque Sectarii faustis bellorum eventibus ac victoriis Religionem ac doctrinam Iesu Christi, quam solam esse veram prædicant Christiani, in toto fermè Oriente exterminarent.

Respondeo, pluribus momentis demonstrari posse, *Mahometis* doctrinam falsam, impiam, & sacrilegam esse, nulloque pacto conferri posse cum doctrina Iesu Christi, quæ tota cælestis est. At enim, primò vana, ac superstitiosa Religio *Mahometis* nullis miraculis, sive ab ipso, sive à Mahometanis editis, fuit propagata, nec ullus unquam Mahometismi Doctor ullas graves ærumnas, duraque mortium genera propter *Mahometis* doctrinæ professionem pertulit. Christiana verò Religio, ut superiùs ostendimus, per totum Orbem diffusa est miraculis non tantum Iesu Christi, sed & ejus Discipulorum, & aliorum, qui eis successerunt. Omnes etiam Apostoli, ac Discipuli Iesu Christi atroces persecutiones, carceres, exilia, diraque mortis supplicia pro tuenda doctrinâ Iesu Christi, quàm annunciabant, invictâ patientiâ sustinuerunt. Secundò, Mahometis doctrina nullam sive in credendis, sive in agendis difficultatem habet, indulget multùm sensibus & cupiditati, præcipit ultionem, dat conjugibus discedendi licentiam, permittit alias super alias habere mulieres, nova semper libidinum irritamenta, atque post hanc vitam pollicetur beatitudinem, quæ consistit in fœdis voluptatibus corporis, quibus affatim ejus Sectarii potientur in Paradiso, omnibus deliciis carnalibus affluente. Sed Christiana Religio proponit Mysteria humanæ rationi impervia, & morum doctrinam, quæ Sanctissimis suis Legibus juge sensibus & carni bellum indicit, cujusmodi sunt contemptus carnalium hujus Mundi deliciarum, abnegatio sui ipsius, inimicorum dilectio, perpetua Matrimonii fides, & mutua morum toleratio &c. Tertiò, *Mahometis* doctrina, seu Religio bellorum & armorum vi crevit, immò, Impostor ille suos Sectatores hortatur, ut non rationibus disputando, sed armis, quasi compendiariâ viâ pugnando, alios ad suam Sectam invitos compellant, alios verò subesse detrectantes ferro flammâque coërceant. At Christia-

na Religio, ut ait S. *Augustinus*, non armis inducta fuit, *sed Fide inchoata, Spe nutrita, Charitate aucta, Miraculis confirmata*, & à duodecim Piscatoribus, seù Apostolis, opibus, eloquentiâ, nobilitate, potestate, omnique humano præsidio orbatis, per universum Orbem diffusa est. Quòd verò Mahometani felicibus Bellorum eventibus victorias de Christianis aliquandò retulerint, & Sanctissima Palestinæ loca, quæ Jesus Christus vitâ, doctrinâ & morte suâ consecravit, armis invaserint, sibique subjecerint; id totum, permittente Deo, & plerùmque nos ob peccata nostra castigante, evenisse persuasum habere debemus. Cæterùm, fortunati bellorum exitus non demonstrant Religionis veritatem, alioqui Græcorum, & Romanorum, qui Idola colebant, & tamen multis toto Orbe victoriis inclyti erant, vera fuisset Religio. Quin & sæpiùs Mahometanos à Christianis cum exigua manu, Deo pro ipsis pugnante, Terrâ Marìque cæsos, fusos, ac penè ad internecionem usque deletos fuisse & legimus in Historiis, & nostris temporibus vidimus. Quartò, nullus unquàm Propheta *Mahometi*, ejusque Legi testimonium perhibuit. At, versâ vice, omnes Prophetæ Jesum Christum venturum Messiam cecinerunt, ejusque doctrinæ Sanctitatem commendarunt. Quintò, Mahometana Religio credi sibi vult nullâ inquirendi libertate, & librorum, quos Sanctos habet, lectionem interdicit, quod sanè evidens est indicium mercis, quæ hac Lege obtruditur, ut à nemine inspici possit. At contra Jesus Christus suam apud Judæos prædicando doctrinam, illos ad Sacras Scripturas remisit, dicens: *Scrutamini Scripturas*, & Matthæi cap. 21. v.29. *Erratis, nescientes Scripturas*. Sextò, *Mosem* à Deo missum, item & Jesum fuisse verum Messiam, in Lege & Prophetis promissum, fatetur Mahometes, & tamen scelestus ille impostor plura in suo Alcorano narrat, quæ planè contraria sunt his, quæ à *Mose* in Pentateucho, & à Jesu Christo per suos Evangelistas & Apostolos prodita sunt. Scribit siquidem ille impostor, *Abrahamum* erexisse Templum *Mecchæ*, ibique cultum Dei, juxta Alcoranum, instituisse. Item *Ismaelem* adæquat *Isaaco*, penèque præfert, velut Prophetam, divini pacti ac promissionis hæredem, quo uno solo commento, ut nemo non videt, totam Veteris Testamenti Revelationem convellit, dissipat ac corrumpit *Mahometes*. Nec minus ille impostor adulterat Novi fœderis Revelationem, dùm, per putidissimum anachronismum, *Mariam*, quæ Jesum Christum peperit, eamdem facit cum *Maria*, Sorore Moysis, eamque fingit divinitùs gravidam, per devia, urgente partu, errasse, ac sub palma Jesum Christum enixam fuisse. Negat insuper ille Impostor, Jesum Christum esse Deum, eumque fuisse Cruci affixum, sed alium in Jesu Christi locum suffectum esse insulsè pronunciat. Uno verbo, *Mahometes* doctrinam Moysis, & Jesu Christi, quam tamen à Deo revelatam esse fatetur, totis viribus oppugnat, labefactat ac demolitur. Septimò, *Mahometes* in suo *Alcorano*, seu *Volumine Præceptorum*, inseruit Judæorum, seu Tal-

Talmudistarum, & Medrashitarum nugas, asserendo videlicèt, cæremonias Legis Mosaicæ, putà Circumcisionem, delectum ciborum, lotiones varias corporis, & alia id genus similia esse ad salutem prorsùs necessaria. Collegit etiam in suo Alcorano errores Sabellianorum, Arianorum, Manichæorum, & aliorum hujus farinæ Hæreticorum. Undè perfacilè intelligitur, in hoc malè consarcinato Alcorani Libro novam non exhiberi factam à Deo Revelationem, sed potiùs veteris ac novi Testamenti corruptelam, seu, ut meliùs dicam, congeri centonem & colluviem errorum. Denique, si conferatur Jesus Christus cum Mahomete, liquidò constabit, Jesum Christum esse verum Messiam, Mahometem verò esse insignem Impostorem. Jesus quippè vocatur ab ipsomet Mahomete in Alcorano *Verbum Dei, Mens, Sapientia*: dicitur etiam conceptus absque hominis operatione in utero Mariæ Virginis. At Mahometes solito naturæ ordine genitus etiam à suis creditur. Jesus vitam egit semper immaculatam, cui nihil obiici potest: Mahometes autem diu raptor fuit, mulierosus semper, & in cæno carnalium voluptatum, instar suis, volutatus, non solùm plures ducens uxores, sed alienas invadens. Jesus, fatente ipsomet Mahomete, in Cœlum evectus est. Mahometes in sepulchro detinetur. Jesus visum cæcis, surdis auditum, claudis gressum, ægrotis salutem dedit, immò, fatente Mahomete, mortuos ad vitam revocavit: Mahometes se missum ait non cum miraculis, sed cum armis. Jesus elegit Discipulos, qui ex ipsiusmet Mahometis confessione fuerunt viri simplices ac Deum timentes: Mahometes sibi socios adscivit prædones, Saracenos videlicet, ab humanitate & pietate penitùs alienos. Mitto alia plura, quæ legi possunt apud *Thyrsum Gonzalem de Santalla*, olim Præpositum Generalem Societatis Jesu, in sua *Manuductione ad conversionem Mahometanorum*, & apud *Ludovicum Maraccium*, è Congregatione Clericorum Regularium Matris Dei, tam in suo *Prodromo ad refutationem Alcorani*, quàm in sua *Refutatione Alcorani*. Hæc autem, quæ breviter hic diximus, abundè sufficiunt ad manifestandam pessimam fidem Mahometis discipulorum, qui, cùm essent sceleratissimi, & ad populos malis artibus, fraudibus ac mendaciis decipiendos à natura comparati, doctrinam Pseudo-Magistri sui, quæ tota de Auctoris sui genio libidinem spirat, & innumeris erroribus, fabulis, næniis, gerris & contradictionibus à capite ad calcem scatet, divinitùs revelatam esse effutire non erubuerunt. Quod sanè dici haud potest de Sacris Evangelistis, qui Jesu Christi Historiam concinnarunt, & quorum Scripta, doctrinà cælesti perfusa, vita innocens, mors gloriosa, apertè produnt eorum sanctitatem, candorem, simplicitatem, & pro Magistri sui illibatæ doctrinæ defensione ac propagatione invictam constantiam, nullis tormentorum, suppliciorumve generibus cessuram.

Obiiciunt ultimò Infideles, virique Increduli: Iesus Christus natus est in quarto, vel, ut alii volunt Christiani, in sexto Mundi millena-

rio,

rio, ergò non est verus Messias à Deo missus ad liberandum genus humanum, peccato Adami perditum, sicut supponunt Christiani. Prob. Ant. quia expediebat, ut Jesus Christus, si verus esset Messias, statim post peccatum Adami veniret in Mundum, & hominum saluti consuleret; nec permitteret ut perirent tot millia hominum, qui ante ejus adventum vixerunt. Prçtereà, inquiunt Infideles, viriquę increduli, si Christus fuisset verus Messias, debuisset per mortem suam, quâ genus humanum redempturus erat, suppeditare omnibus omninò hominibus auxilia ad salutem consequendam necessaria, eisque singulis infundere Fidem explicitam Mysterii suæ Incarnationis, citrà quam, ut docent Christiani, nemini, post sufficientem Legis Evangelicæ promulgationem potest ad salutem æternam patere aditus; atqui tamen post mortem Jesu Christi innumeri sunt peccatores, Schismatici, Hæretici, Turcæ, aliique Infideles, qui, fatentibus ipsimet Christianis, carent auxiliis ob obtinendam salutem ęternam necessariis: Benè multi sunt etiam Infideles, *Negativi* dicti, qui Incarnationis Iesu Christi nullam planè notitiam habent, nedùm Fidem explicitam. Quî igitur dici potest, Jesum Christum esse Messiam ad omnes redimendos homines missum à Deo, cùm tamen paucos admodùm salvaverit homines, & alios, qui propemodùm infiniti sunt, reliquerit per inextricabiles tenebras oberrantes, in vitiis & erroribus jacentes, æternisque subindè addicendos supliciis?

Respondeo, tres potissimùm afferri rationes, cur Jesus Christus, verus Messias ac Filius Dei, statim post peccatum Adami, carnem humanam non induerit ad genus humanum redimendum. Prima ratio traditur ab *Eusebio* in Proœmio lib. 8. *De Demonstratione Evangelica*, ubi hæc habet: Homines initio erant depravatissimi & in summa impietate Deique contemptu, ac scelerum omnium licentiâ & impunitate vitam agebant ferarum similiorem, quàm hominum; Cùm in latibulis & solitudinibus latronum more degerent, nullis Legibus, nullo civili usu atque cultu, neque doctrinarum aut artium, aut virtutis & sapientiæ mansuefacti studio ac perpoliti. Cæterùm, veræ Religionis ac pietatis adeò expertes, nihil ut putarent extare præstantius corporibus, & iis, quæ sub sensus cadunt; quibus divinos adhibebant honores, velut bestiis, volucribus, serpentibus, atque Tyrannis & immanissimis hominibus. Cùm igitur hujusmodi esset, & in his versaretur genus humanum, nondùm idoneum erat ad Dei Filium, seu Messiam, eiusque doctrinam ac remedium percipiendum, sed antè Legibus, Institutisque Mosis, ac Prophetarum aliorum, & Sanctorum aliquot virorum exemplis, monitisque formari ac veluti præparari debebat, ut barbarie illâ & ferocitate domitâ, paulatim ad Cælestis Magistri commercium aptaretur. Quo perfecto, in tempore adfuit Jesus Christus, & paululùm imbutis ac consuefactis mortalium animis divinæ lumen veritatis intulit. Hæc ferè *Eusebius*, quibus similia differit Lib. 1. Historiæ Eccl. cap. 2. juxta Editionem Valesianam. Altera ratio, cur Jesus Christus

stus statim post Adami peccatum non venerit ad redimendum genus humanum,in hoc sita est,quòd conveniens erat, ut homo lapsus experiretur per multa sæcula imbecilles naturæ suæ vires ad operandum bonum, sicque,cognitâ suâ infirmitate pondere cupiditatis depressâ,ad Messiam venturum per Fidem confugeret, ejus medicinale auxilium imploraret, & in ejus meritis totius spei ac fiduciæ suæ Sacram anchoram collocaret. Tertiam denique rationem,cur Christus confestim post lapsum Adami,ad reparandum genus humanum non venerit, suppeditat S. *Augustinus* Tractatu 31. in Ioannem, ubi sic loquitur: *Multi dicunt, quare non antè venit Christus? Quibus respondendum est, quia nondùm venerat plenitudo temporis, moderante illo, per quem facta sunt tempora. Sciebat enim, quandò venire deberet. Primò per multam seriem temporum & annorum prædicendus fuit: Non enim aliquid parvum venturum fuit. Diu fuerat prædicendus, semper tenendus. Quantò maior Iudex veniebat, tanto præconum longior series præcedebat.* Errant autem gravissimè Infideles, virique increduli; dùm asserunt, Jesum Christum permisisse,ut omnes homines,qui ante ejus adventum vixêre,perierint,æternamque damnationem incurrerint;id, inquam,oppidò falsum est, quia homines, qui ante Jesum Christum sive in Lege naturæ,sive in Lege Mosaica vixerunt, si in eum aliquandò venturum crediderint,per eam in Redemptorem Fidem, salutem æternam consecuti sunt. Ea quippè fuit virtus Christi Salvatoris nostri, ut etiam antequàm nasceretur,actu operaretur in eos, qui post peccatum Adami per Fidem ad corpus illius mysticum pertinebant, quique illius gratiæ medicinalis participes effecti salutem æternam sunt adepti: *Itaque* [ait S. Augustinus Epistola 49.] *Ab exordio generis humani, quicumque in eum* [seu Iesum Christum verum Messiam] *crediderunt, eumque utcumque intellexerunt, & secundum ejus præcepta piè & iustè vixerunt quandolibet, & ubilibet fuerint, per eum procul dubio salvi facti sunt. Sicut enim nos in eum credimus & apud Patrem manentem, & qui in carne jam venerit: Sic credebant in eum antiqui & apud Patrem manentem, & in carne venturū.* Sed hac de re uberius disseremus in Dissertatione de Fide in Iesum Christum Mediatorem.

Quod spectat fructum & beneficium mortis & passionis Jesu Christi, dogma Fidei est, Jesum Christum mortuum esse, suumque pretiosum Sanguinem fudisse pro omnibus omninò hominibus, neminemque, nisi propriâ suâ culpâ,perire & damnari, sicut copiosè ostendemus in speciali Dissertatione de voluntate,quam Iesus Christus habuit,mortem subeundi pro salute omnium hominum, adeò ut jure optimo Redemptor omnium dici debeat,licèt non omnes mortis ejus beneficium recipiāt,sed hi tantùm,quibus meritum passionis illius communicatur vel per Gratias ab intrinseco efficaces,quas Deus confert per voluntatem suam consequentem, vel per Gratias sufficientes, in sensu Thomistico intellectas, quas

Deus

Deus per volūtatem antecedentem impertitur, vel omnibus offert ac pręparat, ita ut nullus, nisi sua culpâ, illis privetur. Fateor quidem, nonnullos etiãnùm extare Infideles, qui nihil de Iesu Christi Incarnatione, doctrinâ, Morte & passione audierunt, ideòque dicuntur *Infideles negativi*, carentque Fide explicitâ in Jesum Christum, quæ, nunc omnibus necessaria est, necessitate medii & præcepti ad salutem æternam consequendam; nihilosecius dico, Jesum Christum etiam mortuum esse pro illis Infidelibus negativis, qui tamen æternis pænis non addicentur præcisè propter ignorantiam, quam habent de Jesu Christi Incarnatione, doctrinâ Morte & passione, quia illa ignorantia in eis peccatum non est, nisi materiale, ut potequæ supponitur invincibilis & involuntaria; sed æternæ damnationi subiicientur propter peccata, quæ malâ voluntate contraxerunt. Attamen ignorantia illa justa est peccati Originalis pœna, quæ nisi misericordiâ Dei solvatur, meritò arcet nondùm justificatos à Vita æterna. Cur autem Jesus Christus ad solvendam illam ignorantiam non mittat Prædicatores, qui istos Infideles negativos veram Iesu Christi Fidem edoceant? Inexplicabile Mysterium est, quod non penetrare, sed prono capite adorare debemus, dicendo cum Apostolo Paulo: *O inscrutabilia Iudicia Dei*. Et: *Homo tu quis es, qui respondeas Deo?* Docet attamen Sanctus Thomas quæstione 24 de veritate Art. 1. quòd si quis in Sylvis, vel Barbaris Nationibus enutritus, & auxiliis concursus Generalis Dei adjutus à peccatis abstineat, & adimpleat Legem Naturæ, Deus ipsum aut illuminabit interiùs, aut mittet ad illum, vel Prædicatores, vel certè Angelos de cælo, qui istum instruant in Fide. Quam S. Thomæ doctrinam probant exempla quorumdam Gentilium, qui, antè adventum Jesu Christi, notitiam ipsius Incarnationis singulari Dei beneficio habuerunt, cuiusmodi sunt *Melchisedecus*, *Iobus*, & *Sybillæ*, ita dictæ, quasi divinorum Secretorum consciæ, quæ in suis Libris Nativitatem Jesu Christi ex Virgine, Passionem & Resurrectionem tam clarè descripserunt, ut non futurorum prophetia, sed rerum gestarum historia videatur. Hinc est, quòd antiquissimi Patres, ut Sanctus *Iustinus*, *Athenagoras*, Sanctus *Clemens Alexandrinus*, & post eos *Lactantius*, *Eusebius*, Cæsariensis Episcopus, S. *Hieronymus*, S. *Augustinus*, & alii benè multi, Gentiles propriis eorum armis tam validè oppugnabant, ut Imperatores, sub pœna capitis, Sybillarum Librorum lectionem prohibuerint, sicut refert S. *Iustinus* in sua Apologia. Non clàm me est, quosdam esse Criticos, qui asserunt, in tribus prioribus Ecclesiæ Sæculis, immò, superstitibus adhùc Apostolis, multa Libris Sybillinis Libris addita & interpolata fuisse à quibusdam Christianis, motis quodam inordinato zelo, quo pro Christiana Religione fervebant; verùm ipse, licèt negare omninò nolim, Libris Sybillinis, quales nunc habemus, factam esse quamdam additionem, contendo attamen, hanc additionem, seù interpolationem Libris Sybillinis nec temporibus Apostolorum, nec tri-

tribus prioribus Ecclesiæ Sæculis factam fuisse. Incredibile quippè est, hanc additionem, seù potiùs fraudem, si ætate Apostolorum, vel in tribus prioribus Ecclesiæ Sæculis Sybillarum Libris facta esset, ita potuisse manere occultam, ut per quatuor Sæcula à nemine detegi potuerit, & antiqui Patres, quos mox laudavimus, tàm Græci, quàm Latini, armis mendacii pro veritate contra Gentiles decertaverint. Has igitur Sybillarum de Jesu Christo prædictiones, quas olim Patres ad convincendos Gentiles adduxerunt, suisque Libris inseruerunt, pro veris, ac sinceris Sybillarum vaticiniis haberi debere censent sanioris Disciplinæ Critices viri, in quorum sententiam lubens ipse descendo. Sed satis hactenùs in ista prolusoria Dissertatione Infideles, virosque incredulos, negantes Jesum Christum esse verum Messiam, confutavimus, atque multis argumentis & motivis credibilitatis aduersùs ipsos non solùm demonstravimus, antiquos esse Libros, è quibus Christiani probant Iesum Christum esse verum Messiam in Lege promissum & à Prophetis prædictum, sed etiam vindicavimus cādorem & Fidem sive Evangelistàrum, qui Historiam Iesu Christi litteris consignarunt, sive Apostolorum, qui omnia Prophetarum de Venturo Messia Oracula in Iesu Christo fuisse adamussim completa ubique prædicarunt, suoque profuso sanguine confirmarunt. Nunc Tractatum de Mysteriis & annis Iesu Christi Salvatoris nostri aggressuri, & totius illius vitæ Œconomiam descripturi, contra alios Incarnationis Dominicæ hostes, seu perfidos Iudæos, pugnandi Provinciam suscipimus. Non tamen iisdem utemur armis, quibus in hacce Dissertatione prolusoria Infideles, virosque incredulos profligavimus, quia cùm Judæi non tantùm recipiant, sed & acriter contra Infideles, virosque incredulos propugnent antiquitatem, revelationem, divinam inspirationem & authoritatem Librorum, ex quibus Christiani probant, Iesum Christum esse Messiam, reiicere non possunt Prophetias veteris Testamenti, sed tamen, ne fateri cogantur, Iesum Christum esse verum Messiam Prophetarum Oraculis prædictum, in id toti incumbunt, ut Prophetias, quas adducunt Christiani, vanis & futilibus adhibitis interpretationibus eludant; ostendantque, eas in Christo Iesu non fuisse adimpletas. Commonstrabimus itaque in Tractatu nostro *De Mysteriis & annis Christi* frivolas, ineptas ac violentas esse illas interpretationes, quibus obstinati Iudæi Prophetarum Oracula à proprio & genuino sensu ad alienum & præposterum detorquere, iisque tenebras datâ operâ offundere moliuntur sepiarum more, quæ atramentum ante se evomunt, ut piscatores effugiant, aut conspectum sui eripiant. Cæterùm, quia pervicaces Judæi, Iesum Christum verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, agnoscere detrectantes, omnem omninò Fidem abrogant Scriptis Apostolorum & Evangelistarum, qui omnia Prophetarum de Venturo Messia Oracula in Jesu Christo completa fuisse testantur; poterit facile lector ad hanc repellendam putidam judæorum calumniam invicta in

illos contorquere argumenta, quibus in hac Dissertatione prolusoria probavimus, Evangelistas, qui Historiam Jesu Christi descripserunt, nihil falsi circa ortum, Doctrinam, Miracula, Mortem, Resurrectionem, Ascensionem Iesu Christi, & illapsum Spiritus Sancti in Apostolos de industria scripsisse, quia erant viri simplices, candidi, ingenui, à mendacio proferendo penitùs alieni, immò etim illos, licèt homines decipere voluissent, tantæque fraudis nectendæ capaces fuissent, non potuisse tamen quidquam falsi in describenda Historia Iesu Christi excogitare, & Iudæis ac Gentilibus imponere, quia Gesta & Miracula Iesu Christi, quæ referunt Sacri Evangelistæ, non in aliquo angulo Terræ, non coram paucis & ignotis testibus, sed in tota Iudæa, in ipsa Hierosolymorum Urbe, & in maxima omnium luce contigerunt, inspectantibus infinitis propemodùm Iudæis, quorum plurimi, ipsâ rerum veritate convicti, Fidem Iesu Christi amplexi sunt, & pro ipsius doctrinæ defensione, post dira tormentorum supplicia magnis animis tolerata, vitam cum morte commutarunt. Sed de auctoritate Evangelistarum plura dicemus in sequenti prolusoria Dissertatione.

DIS-

DISSERTATIO SECUNDA
PROLUSORIA
DE FIDE ET AUCTORITATE EVANGELISTARUM,

Qui Historiam, ac Gesta Jesu Christi literis mandarunt; ad cujus calcem attexitur brevis

DESCRIPTIO HISTORICO-CHRONOLOGICA,

Comprehendens non solùm ea, quæ de Vita, Gestis, & Miraculis Jesu Christi, in quatuor Evangeliis referuntur, sed etiam peregrinationem, quam, secundùm rationem temporum, Apostoli Petrus *&* Paulus, *post Ascensum Iesu Christi in Cœlum, ad prædicandam Doctrinam Evangelicam susceperunt.*

TAMETSI in præcedenti Dissertatione haùd pauca dixerim, quæ ad Historiæ de Gestis & Sermonibus Iesu Christi, Salvatoris nostri, ab Evangelistis conscriptæ, adstruendam divinam authoritatem plurimùm conducere possunt, nihilosecius necessarium esse judicavi in veritatem Evangeliorum pleniùs in hac secunda ad Tractatum *De Mysteriis & annis Christi* prolusoriâ Dissertatione inquirere, & contra Iudæos, Infideles, virosque incredulos probare, nihil in Historia Iesu Christi, ab Evangelistis descriptâ, narrari, quod possit in dubium, vel in controversiam revocari. Ut autem id genus argumenti clariori, quoad ejus fieri poterit, methodo pertractare valeam, Dissertationem istam in duos dividam Paragraphos. In primo ostendam, Sacra Evangelia non esse suppositia, sed genuina, quæ Authorem Deum habent, & ab his exarata sunt Scriptoribus, quorum nomina præferunt. In altero Paragrapho diluam omnes objectiones, quibus viri increduli, & Christianæ Religionis hostes fidem & authoritatem quatuor Evangeliorum, in quibus describitur Historia Iesu Christi, impetere ac labefactare moliuntur.

PARAGRAPHUS PRIMUS,

In quo ostenditur, quatuor Evangelia non esse suppositititia, sed genuina, ac divina auctoritate prædita, atque ab illis Scriptoribus exarata, quorum nomina præferunt.

PRæmitto primò, Jesum Christum Dominum nostrum nec scripsisse Legem suam, nec expressis verbis scribendam præcepisse. Dixit quidem Christus Apostolis suis Cap.28.v.15. Matthæi: *Docete omnes Gentes*; & Marci Cap.16. v.15. *Euntes in Mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ*; sed non dixit: *Scribite Evangelium.* Constat etiam, Apostolos, Christi Domini mandato obtemperantes, & in diversas Orbis plagas dispersos, sine ullo scripto docuisse, saltem per aliquot annos. Hinc S. *Irenæus* lib. 3. adversùs Hæreses cap. 4. ubi Traditionis utilitatem ac necessitatem commendat, hæc habet: *Quid autem, si neque Apostoli quidem scripturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinem sequi Traditionis, quam tradiderunt iis, quibus committebant Ecclesia, cui Ordinationi assentiunt multæ Gentes Barbarorum, eorum, qui in Christum credunt, sine charta re vel atramento scriptam habentes in cordibus suis salutem, & veterem Traditionem custodientes, in unum Deum credentes fabricatorem Cœli & Terræ, & omnium quæ in eis sunt per Christum Iesum Dei Filium.* At, licèt in Sacris Litteris non legamus, Jesum Christum expressis verbis præcepisse Discipulis suis, ut Historiam Evangelicam conscriberent, crediderim tamen ipse, eô mandato, quo Iesus Christus injunxit Apostolis suis, ut docerent omnes Gentes, contineri Imperium scribendi Historiam, & Doctrinam Evangelicam, quia huicce Magistri sui mandato satis commodè morem gerere haud poterant Discipuli, nisi facta & dicta ejus litteris mandarent, idque tribus de causis. Prima est, quòd Discipuli Christi, quibus incumbebat onus prædicandi Evangelium per totum Orbem Terrarum, non poterant in singulis, quas perlustrabant, urbibus, sat temporis permanere, ut vivâ voce docerent omnia, quæ vel ad faciendam sibi Fidem, vel ad eam confirmandam necessaria erât, maximè, cùm Ethnici, ac Iudæi, multis præconceptis inanibus opinionibus, gravissimisque erroribus præpediti, non potuissent paucis verbis curari, sed multi eam in rem sæpiùsque repetiti sermones fuissent omninò necessarii, ut firma esset eorum Fides. Ne igitur in Prædicatione Doctrinæ Evangelicæ diuturniores moras necterent Apostoli & Discipuli Christi Domini, expediebat ut litteris consignaretur Historia Iesu Christi, necnon Doctrina Evangelica, quâ totus, quà latè patet, Orbis ab illis imbui debebat. Altera

causa

causa est, quòd Doctrina Evangelica, quæ ad ultimum usque rerum finem transmittenda erat, non potuisset satis tutò committi soli hominum memoriæ, eâque ratione per tot sæcula servari incorrupta. Norunt quippè omnes, memoriam hominum non modò naturâ non satis tenacem esse, sed etiam affectibus perturbari, sæpiùsque nos, velimus nolimus, experimur memoriam nostram labilem, vacillare, fluctuare, & in concinnandis narrationibus rerum, quas jamdudùm vidimus & audivimus, multis lapsibus obnoxiam esse, quo fit, ut multis erroribus & fraudibus pateat Historia, quę memoriæ dumtaxat commissa, nullis litterarum monumentis conservatur. Tertia denique causa est, quòd benè multi temporibus Apostorum ad Christi Fidem conversi, cùm avidissimè audissent narrari dicta & facta Iesu Christi, juberenturque ea latissimè spargere, optarunt sibi litteris consignata dari, ne è memoria suâ effluerent, & ut omnes lubentissimè Historiam Gestaque Iesu Christi legerent ac relegerent, & quidem multò jucundiùs quàm audiebant, quia ea, quæ leguntur & pensitantur, altiùs memorię inhærent, nosque longè magis afficiunt. His igitur permotus rationibus facilè crediderim, eo mandato, quo Iesus Christus Apostolis suis jussit, ut docerent omnes Gentes, contineri præceptum Historiam Iesu Christi, & Doctrinam Evangelicam conscribendi.

Præmitto secundò, in primis Ecclesiæ Sæculis quatuor dumtaxàt Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ* & *Ioannis* fuisse recepta. S. *Irenæus* caput integrum hanc in rem absumpsit, seu Libri tertii contra Hæreses caput undecimum, cui, in prisca versione, præfixus est hic titulus: *Ostensio quòd neque plura, nec minùs quàm quatuor possunt esse Evangelia.* Eumdem quatuor Evangeliorum numerum tutatur *Tertullianus*, sed præsertim lib. 4. contra *Marcionem* capp. 4. & 5. *Origines*, non modò Dogmatum sui ævi sed & antiquitatum Ecclesiasticarum callentissimus, ita de quatuor Evangeliis loquitur apud *Eusebium* Cap. 25. Libri 6. Historiæ Ecclesiasticæ: *Sicut ex traditione accepi de quatuor Evangeliis, quæ sola in universa Christi Ecclesia, quæ sub cælo est, citrà controversiam admittuntur; Primum scilicèt Evangelium conscriptum esse à Matthæo, aliquandò quidem Publicano, posteà verò Apostolo Iesu Christi, qui illud Hebraico sermone conscriptum edidit apud eos, qui è Iudaismo crediderunt. Secundum fuisse accepimus Evangelium Marci, qui, prout Petrus ipsi narraverat, id confecit. Quem idcircò Petrus in Epistola Canonica eum filium suum agnoscit his verbis:* Salutat vos electa Dei Ecclesia, quæ est Babylone, & Marcus, filius meus. *Tertium Evangelium Lucæ, quod à Paulo commendatur, in gratiam Gentilium. Postremum verò Evangelium Ioannis.* Denique, *Eusebius*, Episcopus Cæsariensis, qui in recensendis antiquiorum Scriptorum Christianorum monumentis diligentissimè versatus est, quatuor tantùm Evangelia fuisse omni ævo recepta in Ecclesia disertè asserit Lib. 3. Hist. Eccles. Cap. 24. Prætermitto, ne longior sim, antiquissimos trium priorum Ecclesiæ Sæculorum Patres, & Scriptores Ecclesiasticos, Apostolis

ftolis vel coævos, vel proximos, qui hæc quatuor tantummodò Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Ioannis*, tanquàm vera & genuina Apostolorum Opera laudant, quos inter sunt *Clemens*, Romanus Pontifex, *Polycarpus*, *Ignatius*, Martyr, *Papias*, *Iustinus*, *Athenagoras*, & alii, qui ex quatuor illis Evangeliis multa proferunt loca, seu testimonia, prorsùs consentanea nostris Exemplaribus, quæ nos dubitare non sinunt, quin eadem Evangelia nunc habeamus, quæ illi à Majoribus acceperunt. Hanc perpetuam, sibique semper constantem traditionem sequuta est Ecclesia Catholica, quæ his quatuor Evangeliis *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, *&* *Ioannis*, divinam asseruit ac vindicavit authoritatem, cætera verò, quæ olim sub speciosis Apostolorum nominibus circumferebantur Evangelia, reprobavit ac proscripsit, videlicèt *Evangelia secundùm Petrum*, *secundùm Paulum*, *secundùm Andream*, *secundùm Philippum*, *secundùm Thomam*, *Matthiam*, *Bartholomæum*, *Barnabam*, *Nicodemum*; *Evangelium duodecim Apostolorum*, *Evangelium Basilidis*, *Appellis*, *Tatiani*, *seù Encratitarum*, *Ebionitarum*, *Nazaræorum*, *Ægyptiorum*; *Proto-Evangelium Iacobi &c.* Hæc, inquam, Evangelia, tanquàm subdititia, & Apostolorum nominibus falsò inscripta, natalitiis tenebris damnavit Ecclesia, quòd multis næniis ac fabulis scaterent. His præmissis duabus Observationibus.

Dico primò: *Quatuor hæc Evangelia Matthæi, Marci, Lucæ, & Ioannis, non esse suppositititia, sed genuina & verè conscripta ab illis Authoribus, quorum nomina præferunt.*

Probatur hoc unico ratiocinio: Hi Libri sunt genuini, qui genuini habiti sunt ab omnibus proximè & continuatâ serie sequentibus ætatibus: Atqui hæc quatuor Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Ioannis*, habita sunt genuina ab omnibus proximè & continuâ serie sequentibus ætatibus, ergo genuina sunt & non suppositititia. Major hujus syllogismi Propositio à nemine in dubium revocari potest. Minor verò Propositio probatur non solum ex illis locupletissimis testimoniis, mox à me laudatis, S. *Irenæi*, *Tertulliani*, *Origenis*, *Eusebii*, & aliorum vel Sanctorum Patrum, vel Scriptorum Ecclesiasticorum, S. *Polycarpi*, S. *Ignatii*, Martyris, *Papiæ*, S. *Iustini*, & *Athenagoræ*, qui omnes disertè asserunt, hæc quatuor Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ* & *Ioannis*, esse indubitata horumce Evangelistarum Opera, & semper in Ecclesia summâ veneratione recepta, sed eadem minor Propositio probatur ex usu & consuetudine, quæ etiam obtinebat apud Christianos primi Sæculi, quibus solenne erat hæc quatuor Evangelia in Ecclesiis legere. Cùm enim Iudæi in Synagogis suis Scripta Moysis, cæterorumque Prophetarum lectitarent, dubitari non potest, quin primi Sæculi Christiani, qui Iudæorum exemplum multis in rebus sectabantur, non modò Vetus Testamentum, sed & Evangelistarum Libros, quibus dicta & facta Iesu Christi continebantur, legere cœperint. Evangelia autem paulò post Passionem Iesu Christi, seu ante ultima Imperatoris *Neronis* tempora, quibus *Petrus* & *Paulus* occisi sunt, fuisse

fuisse conscripta, ex eo maximè liquet, quòd *Matthæus* Cap. 24. *Marcus* Cap. 13. & *Lucas* Cap. 21. narrant Hierosolymorum Urbis excidii prædictionem, quasi rei etiam tùnc futuræ, eo tempore, quo Evangelia ab eis scribebantur. Si enim eam prædictionem post eventum scripsissent Evangelistæ memorati, verbulo saltèm monuissent hanc prædictionem fuisse eventu confirmatam. Quod tantùm abest ut fecerint, ut *Matthæus*, & *Marcus* hac monitione: *Qui legit intelligat*, quam subiiciunt præsagiis Hierosolymitanæ cladis, admonere videantur Christianos in Iudæa viventes, ut ad futura illa præsagia animum advertant, quò possint vitæ suæ consulere. Cùm igitur hæc quatuor Evangelia statim ac conscripta fuerunt, Christiani primi Sæculi tanquàm genuina Evangelistarum Opera in Ecclesiis legere cæperint, & in sequentibus ætatibus ad nostra usque tempora Ecclesia Catholica, continuæ Patrum traditioni inhærens, summâ semper veneratione ea itidèm exceperit, nullâ ratione dubitari potest, quin hæc quatuor Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Ioannis*, genuina sint Opera eorum, quorum nomina præferunt. Hinc S. *Augustinus* Cap. 6. Lib. 33. contra *Faustum*, Hæreticum Manichæum, ait: *Platonis*, *Aristotelis*, *Ciceronis*, *Varronis*, *aliorumque eiusmodi Auctorum Libros, undè noverunt homines, quod ipsorum sint, nisi eâdem temporum sibimet succedentium contestatione continuâ?* Quid ni pari jure dicere possumus, Evangelia, quæ præferunt nomina *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Ioannis*, verè ab illis fuisse conscripta, cùm ex proximè consequentium ætatum, aliarumque iis succedentium constanti testimonio fuerint semper quatuor illis Evangelistis adscripta.

Respondebunt fortasse Infideles, virique increduli, hæc quatuor Evangelia fuisse quidem scripta à *Matthæo*, *Marco*, *Luca*, & *Joanne*, quorum nominibus sunt insignita, sed ea à Christianis vel statim, vel progressu temporis fuisse corrupta, eisque consultò inserta esse multa Gesta & miracula Iesu Christi, quorum nulla in primigeniis Evangeliis menmentio fiebat, ac subindè caducam esse quatuor, quæ nunc habent Christiani, Evangeliorum Fidem.

Sed facile refellitur hæc vana Infidelium, hominumque incredulorum Responsio, quia nullo pacto hæc quatuor Evangelia corrumpi poterant, quin hæc fraus omnibus statim innotuisset. Neque enim unus aut alter, sive numerò pauci, quatuor hæc Evangelia legebant, sed ubique Terrarum infiniti penè homines, cujusque sexus, cujusque ætatis, cujusque conditionis ea in summo pretio habebant, religiosè asservabant, parati mori potiùs, quàm ut sibi eripi finerent. Summâ etiam Christiani diligentiâ satagebant, ut vera Scripta Apostolica à falsis, spuriis & suppostitiis secernerent. In Canonem, hoc est in numerum librorum, qui pro Sacris haberentur, non alios referebant, quàm eos, quorum certa esset authoritas ex traditione celebriorum totius Orbis Ecclesiarum, quas Apostoli fundaverant & rexerant, necnon ex judicio Con-

Conciliorum, quibus intererant Episcopi harum Ecclesiarum. Undè constat, non potuisse aliquid assui quatuor Evangeliis extraneum, quod confestim facilè non deprehenderetur. Denique, Ecclesia Catholica, per totum Orbem dispersa, semper docuit, & etiamnum docet, quatuor isthæc Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ* & *Joannis*, nunquàm fuisse adulterata, sed intacta prorsùs ac illibata ad hæc usque nostra tempora pervenisse. Porrò, in examine Librorum, qui vel Sacri, genuini & Canonici, vel spurii, suppostitii, & corrupti haberi debent, standum est judicio Ecclesiæ Catholicæ, juxta præceptum Christi Domini cap. 18. Matthæi: *Si quis Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Alioqui, si non ex publico Ecclesiæ judicio, sed ex versatilibus privatorum hominum opinionibus judicium ferendum esset de libris vel Sacris & genuinis, vel spuriis & corruptis, pessimè fuisset Ecclesiæ consultum; nam quandò variarent, ut sæpè contingere assolet, privatorum hominum opiniones, & alius Librum ceu Sacrum & Canonicum reciperet, alius eumdem librum tanquàm adulterinum, & corruptum exploderet ac repudiaret, quis, sodes, obortam litem dirimeret, & certum iudicium pronunciaret, si id iuris Ecclesia à Deo non accepisset? Sic, ut nemo non videt, in re tanti momenti contentiones, quæ perpetuò emergerent, corpus Ecclesiæ varias in partes & factiones distraherent, eiusque auctoritatem, quæ Sacro-Sancta esse debet, humanæ opiniones penitùs labefactarent. Cùm igitur hæc quatuor Evangelia, *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ* & *Joannis*, nunquàm fuisse interpolata, sed pura & integra ab Apostolis ad nostram usque ætatem conservata esse firmissimè teneat universa Ecclesia, eius indeficienti iudicio stare debemus, & dicere cum S. *Augustino* cap. 5. Libri contra Epistolam Fundamenti: *Evangelio non crederem, nisi Ecclesiæ me commoveret authoritas*. Ecquis, amabo, si micam, vel scintillam rationis habeat, non eligat potiùs universam auscultare Ecclesiam, quæ puritati Evangeliorum conservandæ iugitèr invigilat, & ad retinendam doctrinam, his contentam, nihil, secundùm Deum, prius & antiquius habet, quàm consectari deliria ac præstigias quorumdam incredulorum, quos non pudet asserere, Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ* & *Joannis*, à Christianis de industria fuisse corrupta. Non clàm me est, in Evangelia, quæ totiès & per tot annos, totque in locis exscripta sunt, diversas & variantes Lectiones fuisse inductas, sed tantùm abest, ut indè evinci possit, à Christianis deditâ operâ fuisse corrupta Evangelia, ut potiùs variantes illæ Lectiones apertè probent divinam eorum authoritatem. At enim, quî fieri potuisset ut tot variantes lectiones aliquam non afferrent labem dogmatibus, quæ docent Evangelistæ, nisi sciremus id factum Dei providentiâ, cùm in tanta, quæ profertur, lectionum varietate, nullus reperiatur locus sic luxatus, ut alicui articulo Fidei sit fraudi futurus.

Hactenùs sat superque probatum est, quatuor Evangelia, in quibus descripta est Historia Iesu Christi, non esse suppositiia, sed genuina, & ab

ab illis exarata Scriptoribus , quorum nomina præseferunt videlicèt *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis*. Nunc paucis ostendam, quâ linguâ, seu quo idiomate, quove stylo scripserint Sacri illi Evangelistæ.

S. *Matthæus*, primus omnium, scripsit Evangelium hebraicè, seu eo sermone, quo tum Iudæi utebantur, qui ex Hebræo, & Syriaco permixtus erat. Edidit quippè *Matthæus* Evangelium ad confirmandos & illustrandos Iudæos, qui recens ad Fidem Christi erant conversi, ac subindè non alio, quàm Iudæis tum temporis familiari & usitato, sermone scripsit. In hoc veteres Patres, & Scriptores Ecclesiastici *Papias*, *Tertullianus*, *Origenes* consentiunt. Testatur *Eusebius* lib. 5. Hist. Eccl. cap. 10. *Pantænum*, Philosophum Christianum, secundo exeunte Ecclesiæ sæculo reperisse Evangelium S. *Matthæi* hebraicè scriptum, à S. *Bartholomæo* in Indiis relictum. De Evangelio S. *Matthæi* hæc habet S. *Hieronymus* in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum: *Matthæus, qui & Levi, ex Publicano Apostolus, primùm in Judæa propter eos, qui ex circumcisione crediderunt, Evangelium Christi literis Hebraicis verbisque composuit. Quod quis posteà in Græcum transtulerit, non satis certum est. Porrò, ipsum Hebraicum habetur usque hodie in Cæsariensi Bibliotheca, quam Pamphilus Martyr studiosissimè confecit. Mihi quoque à Nazaræis, qui in Beræa, Urbe Syriæ, hoc volumine utuntur, describendi facultas fuit.* Idem confirmat Sanctus ille Doctor in Præfatione in Evangelistas, ubi ait: *De Novo nunc loquor Testamento, quod Græcum esse, non dubium est, excepto Apostolo Matthæo, qui primus in Judæa Evangelium Christi Hebraicis litteris edidit.* Ab hac Sanctorum Patrum sententia, in quam descendunt omnes Scripturæ Sacræ Interpretes, discessit *Desiderius Erasmus*, qui Tomo 6. recentis Editionis Lugduni Batavorum pag. 47. in Annotationibus in cap. 9. Matthæi, & Tomo 9. pag 288. existimat, probabilius esse, Evangelium Matthæi eadem lingua Græcâ fuisse scriptum, quâ cæteri scripserunt Evangelistæ. *Cajetanus* etiam in Prologo ad Evangelium Matthæi asserit, Matthæi Evangelium non Hebraicè, sed Græcè fuisse ab illo conscriptum, quia, inquit, nomina Hebraica *Matthæus* Græcè interpretatur, quod sanè, si Hebraicè ad Hebræos scripsisset *Matthæus*, prorsùs inutile ac supervacaneum fuisset, cùm facilè Hebræi vim & nativam Hebræorum vocabulorum significationem intellexissent, & ad ea explicanda interpretatione nullâ opus habuissent. Inter vocabula Hebraica, quæ in Evangelio interpretatur *Matthæus*, ista sunt: *Vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod interpretatur nobiscum Deus*, cap. 1. vers. 23. *Clamavit Iesus dicens: Eli, Eli Lammasabathani, hoc est, Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* cap. 27. v. 46. Quæ vocabulorum Hebraicorum interpretationes, si Matthæus Hebraicè ad Hebræos scripsisset, nullius momenti & utilitatis fuissent, immò ipso Textu obscuriores evasissent. Hoc argumento convictus Cardinalis *Cajetanus*, autumavit, Evangelium non Hebraicè,

ſed Græcè à Matthæo fuiſſe ſcriptum. Sed in hoc hallucinatum eſſe doctiſſimum illum Cardinalem ex eo maximè evincitur, quòd Libros *Geneſis*, & *Exodi* Hebraicè ſcriptos fuiſſe in confeſſo ſit apud omnes, licèt in iiſdem libris aliquæ reperiantur vocabulorum Hebraicorum interpretationes à vulgato Interprete inſertæ, ſicut, exempli gratiâ, Geneſis cap.39. verſ.49. *Galaad, idest, tumulus testis*. Geneſis cap.35. verſ.18. *Benoni, idest, filius doloris mei*, & verſ.19. *Benjamin, idest, filius dexteræ*. Denique, Libri Exodi cap.12. verſ.11. *Phaſe, idest, tranſitus Domini*, & cap.16. verſ.15. *Manhu, quod ſignificat, quid eſt hoc?* Quemadmodùm igitur nullus, propter illas vocabulorum Hebraicorum interpretationes, negavit unquàm libros Geneſis, & Exodi eſſe Hebraicè ſcriptos, ſic nemo inficias ire poteſt, Evangelium à S. *Matthæo* fuiſſe Hebraicè ſcriptum, tametſi in eo quædam vocabulorum & nominum Hebræorum offendantur interpretationes, quas, ad faciliorem latentis myſterii intelligentiam, vulgatus Interpres, afflante Spiritu Sancto, addidit. Plura ſuper hac re legi poſſunt apud *Richardum Simonium* in Hiſtoria Critica Novi Teſtamenti cap.10. Obitèr tamen Lector obſervare debet, nunc nonniſi Græcum extare S. *Matthæi* Evangelii Textum, qui tanquàm pro Textu primigenio habetur, eò quòd multis abhinc ſæculis evanuerit Hebræo-Syriacum *Matthæi* Evangelium.

S. *Marcus*, alter Evangeliſta, & [ut inquit S. Hieronymus in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum] *Diſcipulus & Interpres Petri, juxtà quod Petrum referentem audierat, Rogatus Romæ à fratribus, breve ſcripſit Evangelium. Quod cùm Petrus audiſſet, probavit, & Eccleſiæ legendum ſuâ auctoritate dedit, ſicut Clemens in Sexto Hipothypoſeon Libro ſcribit. Et Papias, Hieropolitanus Epiſcopus, meminit hujus Marci, & Petrus in Epiſtola prima, ſub nomine Babylonis, figuraliter Romam ſignificans: Salutat vos electa Dei Eccleſia, quæ eſt Babylone, & Marcus filius meus. Aſſumpto itaque Evangelio, quod ipſe confecerat, perrexit Ægyptum, & primus Alexandriæ Chriſtum annuncians, conſtituit Eccleſiam tantæ doctrinæ & vitæ continentiæ, ut omnes Sectatores Chriſti ad exemplum ſui cogeret &c.* Marcum non Latinè, ſed Græcè ſcripſiſſe Evangelium fidem faciunt S. *Hieronymus* in Epiſtola ad *Damaſum*, Romanum Pontificem, & S. *Auguſtinus* lib.1. *De conſenſu Evangeliſtarum* cap. 2. ubi ait: *Horum ſanè quatuor ſolus Matthæus Hebræo ſcripſiſſe perhibetur eloquio, cæteri Græco*. Et ſanè eâ linguâ *Marcus* Evangelium ſcripſit, quæ Ægyptiis & Alexandrinis, apud quos Evangelium prædicavit, vernacula erat; porrò, Populi Alexandriæ, ubi *Marcus* fundavit Eccleſiam, illiuſque primus Epiſcopus fuit; vernaculâ linguâ Græcâ utebantur, eiſque peregrina & ignota omninò erat lingua Latina, probabilius itaque eſt, Græcè, & non Latinè Evangelium à S. *Marco* fuiſſe conſcriptum: Putavit quidèm *Baronius* in Annalibus Eccleſiaſticis ad annum Chriſti 45. nu. 39. Evangelium *Marci* Latinè ab ipſo eſſe ſcriptum, eo potiſſimùm ductus argumen-

mento, quòd *Marcus*, rogatus Romæ à fratribus, ſcripſerit Evangelium. Romanis autem non Græcus, ſed Latinus ſermo familiaris & uſitatus erat, ac ſubindè *Marcus* non Græco idiomate, ſed Latino, quod Romanis erat in uſu; Evangelium ſcribere debuit. Verùm, hoc Eminentiſſimi Annalium parentis argumentum elumbe ac jejunum eſt, tùm quia Romæ plurimi erant Iudæi, qui ſermonis Latini planè ignari, diuturnâ per Aſiam & Græciam habitatione Linguam Græcam callebant: Tum quia etiam tempore, quo S. *Marcus* ſcripſit Evangelium, adeò Romanis Lingua Græca familiaris & vſitata erat, ut non ſolùm viri nobiles, ſed etiam infimæ ſortis mulieres Græcè loquerentur, ſicut teſtatur *Juvenalis* Satyrâ 6. Quamvis ergò Marcus Romæ à fratribus rogatus ſcripſerit Evangelium, indè tamen perperàm infertur, illud Latinè fuiſſe ab eo conſcriptum.

Extat adhùc Venetiis manuſcriptus Codex Evangelii S. *Marci*; quem doctiſſimus, teſtiſque oculatus, P. *Bernardus de Monfaucon* in ſuo *Itinerario Italico*, pag. 55. aſſerit, eſſe antiquiſſimum. Sed quâ Linguâ ſcriptus ſit ille Codex, Græcàne, an Latinâ? Lis adhùc ſub Judice eſt. *Henricus Palladius* lib. 5. *Rerum Forojulienſium* pag. 81. & 82. eiuſque nepos *Franciſcus Palladius, Hiſtoriæ Forojulienſis* paginâ nonâ, affirmant, hunc manuſcriptum Codicem Græcè eſſe ſcriptum. idem teſtatur *Cornelius à Lapide*, qui in Argumento in Evangelium *Marci* hæc habet: *Porrò, vir gravis Canonicus S. Marci Venetiis, qui ejus Reliquias in manu habuit, ideòque oculatus teſtis, meo rogatu hac de re inquirens, hiſce de rebus reſcripſit, Autographum hoc S. Marci Græcâ linguâ eſſe conſcriptum, & ab Aquileja Venetias delatum fuiſſe anno Chriſti* 1472. Verùm, alii viri eruditi, videlicet, *Bernardus de Monfaucon*, loco mox à me laudato, Abbas *Iuſtus Fontaninus* in Diſſertatiuncula *De Codice Veneto Evangelii S. Marci*, & *Bollandus* Tom. 3. Menſis Aprilis pag. 345. in contrariam abeunt ſententiam, putantque, hunc manuſcriptum Codicem Evangelii S. Marci, qui etiamnùm Venetiis aſſervatur, Latinè eſſe exaratum, eò quòd *Carolus IV.* Germaniæ, & Bohemiæ Rex, in Litteris, quas die 1. Novembris anni ſuorum Regnorum nono Feltris dedit ad *Erneſtum* Archiepiſcopum, & ad Capitulum Eccleſiæ Pragenſis, fidem faciat, *ſe ad finem Italiæ procedentem inveniſſe in Eccleſia Aquilejenſi Librum Evangelii S. Marci Latinis litteris in ſeptem quaternis propriâ ejuſdem Sancti Evangeliſtæ manu conſcriptum, ſeque duos quaternos ultimos inſtantiâ magnarum precum obtinuiſſe, eoſque per nobilem Ludovicum de Helolog miſſos Eccleſiæ Pragenſi dono dediſſe.* Is certè ego nō ſum, qui eiuſmodi litem componere, atque tot inter viros eruditos Arbiter, aut Iudex ſedere poſſim, aut velim, certiſſimè tamen, juxta conſtantem antiquorum Patrum & Scriptorum Eccleſiaſticorum, quos ſuperiùs laudavi, ſententiam, pronunciare poſſum, S. *Marcum* non Latinè, ſed Græcè ſuum conſcripſiſſe Evangelium.

Tertius Evangelista *Lucas*, teste S. *Hieronymo* in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum, Medicus Antiochensis, ut ejus Scripta indicant, Sectator Apostoli *Pauli*, & omnis peregrinationis ejus comes, scripsit Evangelium, de quo idem *Paulus*: *Misimus*, inquit, *cum illo fratrem, cujus laus est in Evangelio per omnes Ecclesias*. Et ad Colossenses: *Salutat vos Lucas, Medicus charissimus*. Et ad Timotheum: *Lucas est mecum solus*. Hunc Evangelistam audita magis, quàm visa descripsisse testatur idem S. *Hieronymus* in Præfatione, quàm præfixit Commentariis in Matthæum: *Tertius*, inquit, *Lucas, natione Syrus, Antiochensis, cujus laus in Evangelio, qui & ipse discipulus Apostoli Pauli, in Achajæ Bœotiæque partibus volumen condidit, quædam altiùs repetens, & ut ipse in Proœmio confitetur, audita magis quàm visa describens*. Græcè Evangelium scripsit S. *Lucas*, & causam, quæ ad illud scribendum impulerit, declarat in Proœmio sui Evangelii dicens: *Quandò quidem multi conati sunt ordinare narrationem, quæ in nobis completæ sunt rerum, sicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipsi viderunt, & ministri fuerunt sermonis: Visum est & mihi assecuto omnia à principio diligenter ex ordine tibi scribere, optimè Theophile, ut cognoscas eorum verborum, de quibus eruditus es, veritatem*. Fuerant quippè nonnulli Pseudo-Evangelistæ, qui Vitam Iesu Christi scribere aggressi, narrationes suas falsis rumoribus, & variis fabulis asperserant, quibus S. *Lucas* suum opposuit Evangelium, in quo totam Iesu Christi Historiam ab initio usque ad finem, sicut à *Paulo*, aliisque Apostolis, qui ceu testes & spectatores rerum à Christo gestarum fuerant, audierat, in Evangelio conscripsit. S. *Ambrosius* tribuit S. *Lucæ* stylum Historicum. Cum enim sua singulis Evangelistis attribuisset, inquit: *At verò S. Lucas velut quemdam historicum ordinem tenuit, & plura nobis gestorum Domini miracula revelavit, ita tamen ut omnes sapientiæ virtutes Evangelii istius complecteretur historia*. Idem aliquantò post: *Historico enim stylo diximus hunc Evangelii Librum esse digestum. Denique describendis rebus, quàm exprimendis præceptis; studium uberius, comparatione aliorum, videmus impensum. Et ipse Evangelista historico more de narratione sumpsit exordium*: Fuit, *inquit*, in diebus Herodis, Regis Iudææ, Sacerdos quidam nomine Zacharias, *eamque historiam plenâ digestione prosequitur*. Multa Loca ex Evangelio S. Lucæ, tanquàm partes insinceras & assutas temerario ausu expunxit olim ac resecuit Hæreticus *Marcion*, quem *Tertullianus* solidè confutavit, præsertim Libro quarto, quem contra illum Hæreticum lucubravit.

Quartus Evangelista est S. *Joannes*, cujus vitam in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum describens S. *Hieronymus*, hæc habet: *Ioannes Apostolus, quem Iesus amavit plurimùm, filius Zebedæi, frater Iacobi Apostoli, quem Herodes post Passionem Domini decollaverat, novissimus omnium scripsit Evangelium, rogatus ab Asiæ Episcopis adversùs Cerinthum, aliosque hæreticos, & maximè tunc Ebionitarum dogma consurgens,*

ſurgens, qui aſſerunt, Chriſtum ante Mariam non fuiſſe. Vndè & compulſus eſt divinam eius nativitatem edicere. Sed & aliam cauſam hujus ſcripturæ ferunt; quòd cùm legiſſet Matthæi, Marci, & Lucæ volumina probaverit quidem textum Hiſtoriæ, & vera eos dixiſſe firmaverit, ſed unius tantùm anni, in quo & paſſus eſt, poſt carcerem Ioannis Hiſtoriam texuiſſe. Prætermiſſo itaque anno, cujus Acta à tribus expoſita fuerant, ſuperioris temporis antequàm Ioannes clauderetur in carcere, geſta narravit, ſicut manifeſtum eſſe poterit iis, qui diligenter quatuor Evangeliſtarum volumina legerint. Evangelium à Sancto *Ioanne* fuiſſe Græcè ſcriptum, extra omnem dubitationis aleam poſitum eſt. Si autem ſcire aveat lector cauſas, ob quas, *Marcus, Lucas, & Ioannes* Evangelium Græcè ſcripſerint, duas hìc brevitèr indicabo. Prima cauſa petitur ex communitate Linguæ Græcæ. Nulla ſi quidem Lingua eo tempore, quo Chriſtianæ Religionis pomæria per totum, quà latè patet, Orbem dilatanda erant, & Evangelium in gratiam non modò Iudæorum, ſed & multarum aliarum Nationum litteris conſignari debebat; nulla, inquam, id ætatis Lingua magis nota, pervulgata & familiaris fuit, quàm Lingua Græca, utpotè quæ per Victorias Alexandri Magni, & Imperium Græcorum in plurimis locis plantata, apud omnes ferè Orientales in uſu, & quaſi vernacula fuit. Hinc & *Græca ubivis legi, Latinam autem linguam ſuis finibus exiguis contineri*, ait *Cicero* in Oratione pro *Archia*. Quin, & ipſis Iudæis Linguam Græcam in uſu fuiſſe aſſerunt viri eruditi, idque conſtat exemplo *Joſephi*, qui, etſi Iudęus eſſet, Græco tamen idiomate ſua Opera conſcripſit. Altera cauſa deſumitur ex dignitate Linguæ Græcæ, quâ tota Gentilium Philoſophia erat ſcripta, quæque apud omnes in maximo pretio habebatur. Cùm ergò Gentes cum Iudæis ad Fidem eſſent vocandæ, congruentiſſimè Linguâ Gentilitiâ, ſeu Græcâ, quæ inter Linguas Gentilitias nobiliſſima erat, Evangelium à *Marco, Luca* & *Joanne* fuit exaratum.

Quod ſpectat ſtylum, ſeu modum ſcribendi Evangeliſtarum, conſtat illum non eſſe affectatum, limatum & excultum, ſed facilem, ſimplicem, & ad captum populorum, in quorum gratiam ſcribebant, accomodatum. Hinc appoſitè *Lactantius Firmianus* lib. 5. *Divinarum Inſtitutionum* cap. 1. ait: *Hæc in primis cauſa eſt, cur apud ſapientes, & doctos, Principes hujus Sæculi, Scriptura Sancta Fide careat, quòd Prophetę communi ac ſimplici ſermone, ut ad populum, ſunt locuti. Contemnuntur itaque ab iis, qui nihil audire, vel legere niſi expolitum, ac diſertum volunt, nec quidquam inhærere animis eorum poteſt, niſi quod aures blandiori ſono permulcet. Illa verò, quæ ſordida videntur, anilia, inepta, vulgaria æſtimantur. Adeò nihil verum putant, niſi quod auditu ſuave eſt, nihil credibile, niſi quod poteſt incutere voluptatem. Nemò rem veritate ponderat, ſed ornatu. Non credunt ergò divinis, quia fuco carent.* Hunc autem Scriptu-

ræ Sacræ impolitum stylum fastidiunt Grammaticuli, qui toto vitæ suæ tempore solos *Cicerones*, *Demosthenes*, *Homeros*, *Varrones*, cæterosque Poëtas mirantur, eorum voculas aucupantur, & in ornandis limandisque periodis bonas horas malè collocant. Sed non advertunt isti Grammaticuli, morosi munditiarum in stylo exactores, eam, quæ in Evangelistarum stylo, licèt inculto, se se prodit, conspicuam sinceritatem, nativam, minimèque affectatam persuadendi vim, admirabilem denique, quam nulla artis lenocinia attingunt, facilitatem, quæ nec caret, nec superbit suis ornamentis, quamque Deus cum tanta dignitate & sapientia conjunxit, ut summa ingenii subtilitas, & maxima doctrinæ copia satis superque quod discat, quod expendat, quod miretur, hic invenire queat. Velint itaque nolint Grammaticuli, debent in simplici Evangelistarum stylo agnoscere eorum in scribendo sinceritatem, rerum quas narrant, veritatem, & animum, à captanda vanâ gloriâ penitùs alienum. In hos Grammaticulos, qui in tractandis Mysteriis Iesu Christi, aliisque piis & Christianis argumentis omnem sermonis simplicitatem elato supercilio contemnunt, & illecebroso gloriolæ gustu titillati, antiquorum Oratorum & Poëtarum eloquentiam plenis buccis crepantes, ubique *Ciceroniani* audire gestiunt, jure optimo *Desiderius Erasmus* in suo *Dialogo*, cui titulus est *Ciceronianus*, invehitur his verbis: *Quale porro sit, materiam piam ob hoc ipsum putère nobis, quòd piè tractata sit? At piè tractari qui potest, si numquàm dimoveas oculos à Virgiliis, Horatiis, ac Nasonibus? Nisi fortè quorumdam studium approbas, qui fragmentis Homericorum, aut Virgilianorum versuum, undique decerptis, & in centonem consarcinatis, Christi vitam descripserunt. Operosum sanè scribendi genus, sed cui unquàm ista lacrymulam extuderunt? Quem ad pietatem commoverunt? Quem ab impura vita revocarunt? Atqui non ita multùm dissimilis est istorum conatus, qui verbis, sententiis, figuris ac numeris ex Cicerone congestis, convestiunt argumentum Christianum. Quid tum laudis fert ille rhapsodus? Nempè quòd accuratè versatus est in Homero sive Virgilio. Quid fructus affert hic Ciceronianus? applauditur diligenter in M. Tullii scriptis versato, sed tantùm ab iis, qui & ipsi in iisdem versati, quid unde decerptum sit agnoscunt. Habet ea res voluptatem quamdam, fateor, sed quùm apud perpaucos, tum eius generis, ut facilè vertatur in satietatem; postremò, quę nihil aliud sit quàm voluptas. Cæterùm, illud, sine quo Fabius negat esse mirabilem eloquentiam, quod in concitandis affectibus situm est, prorsus abest. Et tamen nobis interim videmur Marones ac Cicerones .... Oportebat enim omnem Christianorum Orationem resipere Christum, sine quo nec suave, nec splendidum est quidquam, nec utile, nec honestum, nec elegans, nec facundum, nec eruditum, liceat sanè præludere ad seria pueris. In veris, in seriis, quodque gravius est, in piis materiis, quis ferat ista paganica progymnasmata?* Et sub finem eiusdem Dialogi ait idem Scriptor: *Proindè de rebus Sacris pri-*

primùm ea combibenda est persuasio, quæ verè Christiano digna sit. Id si fiat, nihil videbitur ornatius cœlesti Philosophiâ, nihil suavius Iesu Christi nomine, nihil venustius vocabulis, quibus Ecclesiæ lumina res arcanas tractarunt. Nec videbitur ullius sermo venustus, qui non congruit personæ, nec rebus est accommodatus, monstrosus etiam, qui res pietatis tractat verbis impiorum, quique materiam Christianam Paganicis nugis contaminat. Hùc discuntur Disciplinæ, hùc Philosophia, hùc Eloquentia, ut Christum intelligamus, ut Christi gloriam celebremus. Hic est totius eruditionis & eloquentiæ scopus &c. Facessant igitur Grammaticuli illi, quibus displicet simplex Evangelistarum stylus, & discant ab Apostolo *Paulo*, Deum non elegisse ad prædicandum, vel scribendum Evangelium Oratores, eloquentes ac facundos viros, sed simplices, ignobiles & incultos homines, ut doctrinæ Evangelicæ per totum Orbem propagatio nullis humanis præsidiis, sed soli omnipotentiæ Dei accepta referretur: *scriptum est enim* [verba sunt Apostoli primæ Epist. ad Corinth. cap. 1.] *perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Ubi Sapiens? ubi Scriba? ubi Conquisitor hujus Sæculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam hujus Mundi? Nam quia in Dei sapientia non cognovit Mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes... sed quæ stulta sunt Mundi elegit Deus, ut confundat sapientes, & infirma Mundi elegit Deus, ut confundat fortia, & ignobilia Mundi & contemptibilia elegit Deus, & ea, quæ non sunt, ut ea, quæ sunt, destrueret, ut non glorietur omnis caro in conspectu ejus.*

Plura de Evangelistarum stylo impræsentiarùm non dicam, sed præcipuam quæstionem, quæ spectat veritatem Historiæ Jesu Christi in Evangeliis descriptæ, paucis verbis attingam. Quamvis enim pluribus, iisque invictis planè momentis in superiori Dissertatione contra Iudæos, Infideles, & viros incredulos ostenderim, Evangelistas, qui Historiam Iesu Christi litteris mandarunt, fuisse homines candidos, simplices, & ingenuos, qui nec alios decipere voluerunt, nec potuerunt, etiamsi voluissent, eosque veritatem Historiæ, quam descripserunt, manifestò comprobasse tam Oraculorum, quæ antiqui Iudæorum Prophetæ de venturo Messia cecinerunt, complemento; tum publicis miraculis, quæ ediderunt, tùm stupendâ barbararum Gentium ad Fidem Christi conversione; tum evidenti ruina totius Nationis Iudaicæ, quæ ob summam pervicaciam, Evangelio credere noluit; tum denique diris suppliciis, carcere, exilio, ludibriis, & ignominiosâ morte, quam pro defensione veritatis Evangelii, quod scripserant, constanter & impavidis animis subjerunt; quamvis, inquam, his & aliis id genus argumentis Historiæ Iesu Christi ab Evangelistis descriptæ veritatem stabiliverim, nihilosecius non abs re erit breviter hic ostendere, Historiam, ab Evangelistis descriptam, omnibus Notis & caracteribus præditam esse, quibus vera & indubitata Historia secerni solet à falsa vel suspectâ.

Di-

Dico itaque secundò, Historiam Iesu Christi ab Evangelistis concinnatam omnibus veritatis notis & characteribus præfulgere, quibus vera Historia distinguitur à falsa aut suspecta .

Prima veritatis Nota, quam habet Historia Iesu Christi ab Evangelistis descripta, in eo potissimùm sita est, quòd quatuor Evangelistæ in rerum, quas de Jesu Christo scripserunt, narratione, perfectissimè cohæreant cum aliarum Nationum Historiis, cum quibus Vita Iesu Christi, ab illis exarata, maximam conjunctionem habet. Multa quidem Historiæ addere possunt Impostores, at si hæc Historia ab Impostoribus consarcinata cum aliis diversarum Nationum Historiis sit conjuncta, & ea cum illis conferatur, vix fieri potest, ut mendacium non deprehendatur, & impostores se se apertè prodant mendaces. Porrò, omnia, quæ dicunt & referunt Evangelistæ, apprimè consentanea sunt Historiis Iudæorum, Samaritanorum, Romanorum & aliorum Gentilium. Et primò quidem, Evangelistæ non solùm indicant Pontifices, qui præerant populo Iudaico, cùm *Jesus* in Terris degeret, quosque etiam memorant Iudæi in Catalogo suorum Pontificum, sed insuper apertam mentionem faciunt *Ioannis*, cognomento *Baptistæ*, *Herodis*, Regis, qui illum interfecit, *Herodiadis*, *Pontii Pilati*, *Caiphæ*, & aliorum, quorum meminit *Josephus*, Iudæus, in ea, quam edidit, Iudæorum Historia. Secundò, Evangelistæ testantur, Messiam jam venisse eo tempore, quo scribebant. Qua in re Evangelistæ consentientes habebant Iudæos, quos hæc pervaserat opinio, Messiam nasci debere eo tempore, quo Iesus Christus natus est, sicut ostendemus in Paragrapho secundo Dissertationis septimæ hujusce Tractatus. Quin, & veteres Samaritanos agnovisse Prophetias de Messia, quem expectabant, debuisse impleri eo tempore, quo Christiani docent in Iesu Christo fuisse impletas, luculenter probat exemplum *Dosithei*, genere Samaritani, qui [teste *Eulogio*, Patriarchâ Alexandrino, apud *Photii* Bibliothecam Codice 220.] coævus fuit Hæresiarchæ *Simoni Mago*, hoc est, floruit temporibus Apostolorum. Hic siquidem *Dosithæus* voluit persuadere Samaritanis suis, *quod ipse erat Christus prædictus à Mose*, & visus est induxisse nonnullos in suam sententiam, quemadmodùm narrat *Origenes* lib. 1. contra *Celsum*, & confirmat laudatus *Eulogius*. Consentiebant itaque Iudæi, & Samaritani cum Evangelistis nasci debere Messiam eo tempore, quo Christus prodiit in Mundum. Tertiò Iudæi non aliundè, quàm ex suorum Prophetarum vaticiniis scire poterant, Messiam eo tempore nasci debere, quo Iesus Christus in lucem editus est; atqui Evangelistæ clarissimè ostendunt, Iesum Christum natum & mortuum esse his temporibus, quibus eorumdem Prophetarum vaticinia ortum & mortem Messiæ assignarunt. Commonstrant etiam iidem Evangelistæ, nullum esse actum Vitæ Iesu Christi, qui non habuerit clara Prophetarum vaticinia, & mortem, quam pertulit in Cruce, non tam videri à Prophetis prænunciatam, quàm enarratam ab Historicis, qui hujus testes

stes oculati fuissent. Concordat itaque Historia Iesu Christi ab Evangelistis descripta cum Sacra Iudæorum Historiâ, quâ continentur antiqua de venturo Messia Prophetarum Oracula. Denique, nullâ in re ab Historia Romanorum, vel aliorum Gentilium discrepat Historia Iesu Christi ab Evangelistis tradita litteris. Nam Evangelistæ tempora, quibus natus, baptizatus, & mortuus est Jesus Christus, signant nominibus Imperatorum Romanorum *Augusti*, & *Tiberii*. Ajunt, Imperatorem *Augustum*, paulò antequàm nasceretur Jesus Christus, promulgasse Edictum, quo describeretur universus Orbis. Narrant, Magos ad cunas Christi, præeunte stellâ venisse. Referunt stragem, quam de infantibus edidit *Herodes*, crudelissimus Judæorum Rex. Memorant prodigiosissimum illud solis deliquium, quod, moriente Jesu Christo, contigit. Quæ omnia verissima esse confitentur tùm Historici Romani *Cornelius Tacitus*, *Suetonius*, & *Phlegon Trallianus*, Hadriani Imperatoris Libertus, tum alii Scriptores Ethnici *Macrobius*, & *Chalcidius*, Platonicus, nec ea unquàm *Porphyrius*, *Celsus*, & *Julianus*, Imperator Apostata, omnes Christianis infensissimi, ausi sunt negare. Patet igitur, Historiam Jesu Christi ab Evangelistis scriptam consentire cum Judæorum, Samaritanorum, Romanorum, aliarumque Gentium Historiis, eamque subindè præcipuo veritatis caractere munitam esse, quo vera Historia discernitur à falsâ & spuriâ.

Altera veritatis Nota, quâ Historia Jesu Christi facilè secerni potest ab Historia falsâ & spuriâ, in eo præsertim posita est, quòd quatuor Evangelistæ in diversis ac distantibus locis Historiam Iesu Christi litteris consignarunt, & tamen ubique in sua narratione sibi semper constant, & nullibi veris, seu realibus antilogiis, seu contradictionibus, implicantur, quod sanè non solùm evidens est maximum veritatis & sinceritatis testimonium, sed etiam luculentissimum argumentum specialis assistentiæ Spiritus Sancti, qui Evangelistarum menti impressit illustrationem & cognitionem rerum, quas litteris mandare debebant, eorum voluntatem movit inspirando, excitando, & singulari afflatu impellendo, ut fidelitèr & constantèr eas litteris consignare vellent; eorum manui continuâ assistentiâ adfuit, ac denique sic eos scribentes direxit, ut nullam, vel minimam falsitatem sive his, quæ divinitùs ipsis revelata erant; sive his, quæ viderant, vel audierant, immiscerent. Occurrunt quidem, fateor, in Sacris Evangeliis nonnullæ difficultates, & apparentes antilogiæ, quæ tamen tantùm abest, ut Evangelistarum auctoritatem deprimant, ut potiùs majorem illis fidem concilient. Per eas siquidem apparentes antilogias palàm innotescit omnibus bona & sincera fides Evangelistarum, nullique ampliùs superest suspicandi locus, quatuor Evangelistas, quasi ex compacto & conspiratione inter se se factâ ad scribendam Historiam Jesu Christi animum appulisse, aut alium ex alio scripsisse: *Si aliqui* [Evangelistæ] *De temporibus, ac locis, & numeris dixerunt variè,*

nihil dictorum præjudicat veritati. Si enim ex toto, inque omnibus consonarent, & cum eximia diligentia, atque curâ ad tempora ac loca omnia usque ad singula equalitèr concurrerent, nemo inimicus credidisset unquam, quin illi communi ad decipiendum consilio congregati, quasi ex humana quadam conspiratione Evangelium condidissent. Nunc verò, quæ videtur in rebus exiguis dissonantia, ab omni illos suspicione tuetur, satisque clarè scribentium existimationem defendit, verba sunt S. *Ioannis Chrysostomi* Homilia 1. in Cap. 1. *Matthæi*. Cæterùm, antilogias, quæ in Sacris Evangeliis occurrunt, non esse veras & reales, sed dumtaxàt apparentes, liquidò constabit ex his, quæ in sequenti Paragrapho sum dicturus.

Tertia veritatis Nota, quâ Historia Jesu Christi ab Evangelistis descripta distinguitur ab Historia falsâ vel suspectâ, petitur ex infallibili judicio Ecclesiæ Catholicæ, quæ, ut superiùs observavimus, secuta antiquam Traditionem Patrum, quibusdam pseudo-Evangeliis, procusis ab Hæreticis, omnem omninò fidem & authoritatem abrogavit, quatuor vero Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Ioannis*, tanquam divinâ authoritate prædita, à temporibus Apostolorum ad nostram usque ætatem excepit, approbavit, consecravit, summâque diligentiâ omni ævo cavit, ne vel levissimus error temporum injuria in ea irreperet. Scripturarum autem vindex est Traditio, Traditionis verò index est antiquitas, & antiquitate fulta Catholica Ecclesia discernit indeficienti judicio vera Evangelia à falsis. Repudiat falsa Evangelia, & se ab illorum deformitate pravitateque abstrahit. Vera Evangelia approbat, genuina declarat, eorumque incorruptâ nititur integritate. Hoc infallibile Ecclesiæ Catholicæ in secernendis Libris Sacris genuinis à spuriis judicium semper Sancti Patres opposuerunt his, qui sacrilegâ temeritate, Sacrorum Librorum veritatem, antiquitatem, & authoritatem negarunt, aut impugnare moliti sunt. Hic in exemplum afferam *Faustum*, Manichæum, qui Evangelicarum & Apostolicarum Scripturarum veritatem acritèr oppugnans, hæc olim obiiciebat Christianis: *Nec immeritò nos ad hujusmodi scripturas tam inconsonantes & varias, numquàm sanè sine judicio ac ratione aures afferimus; sed contemplantes omnia, & cum aliis alia conferentes, perpendimus utrùm eorum quidque à Christo dici potuerit, necne. Multa enim à Majoribus vestris eloquiis Domini nostri inserta verba sunt, quæ nomine signata ipsius, cum ejus Fide non congruant: Præsertim, quia, ut jam sæpè probatum à nobis est, nec ab ipso hæc sunt, nec ab ejus Apostolis scripta, sed multa post eorum assumptionem à nescio quibus & ipsis inter se non concordantibus, semi-Iudæis per famas opinionesque comperta sunt, qui tamen omnia eadem in Apostolorum Domini conferentes nomina, vel eorum, qui secuti Apostolos viderentur, errores ac mandacia sua secundùm eos se scripsisse mentiti sunt*. Huic *Fausti*, Hæretici Manichæi, & Evangelicarum, Apostolicarumque Scripturarum veritatis acerrimi insectatoris, Objectioni S. *Augustinus* lib. 33. contra eumdem Hæreticum

cap. 6.

cap.6. respondet his verbis : *Quæ unquàm litteræ ullum habebunt pondus auctoritatis, si Evangelicæ, si Apostolicæ non habebunt ? De quo Libro certum erit cujus sit, si litteræ, quas Apostolorum dicit & tenet Ecclesia, ab ipsis Apostolis propagata, & per omnes Gentes tantâ eminentiâ declarata, utrùm Apostolorum sint, incertum est : Et hoc erit certum scripsisse Apostolos, quòd huic Ecclesiæ contrarii hæretici proferunt auctorum suorum nominibus appellati, longè post Apostolos existentium ? Quasi verò & in Litteris Sæcularibus non fuerint certissimi auctores, sub quorum nominibus posteà multa prolata sunt, & ideò repudiata, quia vel iis, quæ ipsorum esse constaret, minimè congruerunt, vel eo tempore, quo illi scripserunt, nequaquàm innotescere, & per ipsos, vel familiarissimos eorum in posteros prodi, commendarique meruerunt. Nonne, ut alios omittam, sub Hippocratis, Medici nobilissimi, nomine quidam Libri prolati, in auctoritatem à Medicis non recepti sunt ? Nec eos adjuvabit nonnulla similitudo rerum atque verborum, quandò comparati eis, quos verè Hippocratis esse constaret, impares judicati sunt, & quid ab eo tempore, quo & cætera scripta ejus non innotuerunt, quòd verè ejus essent. Hos autem Libros, quibus illi, qui de transverso proferuntur, comparati respuuntur, undè constat esse Hippocratis, undè si quis hoc neget, nec saltem refellitur, sed ridetur, nisi quia ab ipso Hippocratis tempore, usque ad hoc tempus, & deinceps successionis series commendavit, ut hinc dubitare dementis sit. Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Varronis, aliorumque eiusmodi Auctorum Libros, undè noverunt homines quod ipsorum sint, nisi eadem temporum sibimet succedentium contestatione continua? Multi multa de Litteris Ecclesiasticis conscripserunt, non quidem auctoritate canonicâ, sed aliquo adiuvandi studio sive discendi. Undè constat quid cujus sit, nisi quia his temporibus, quibus ea quisque scripsit, quibus potuit, insinuavit atque edidit, & indè in alios atque alios continuata notitia latiùsque firmata ad posteros, etiam usque ad nostra tempora pervenerunt, itaùt interrogati cuius quisque liber sit, non hæsitemus, quid respondere debeamus? Sed quid pergam in longè præterita ? Ecce istas litteras, quas habemus in manibus, si post aliquantum tempus vitæ huius nostræ, vel illas cuiusquam Fausti esse, vel has neget esse meas, unde convincitur, nisi quia illi, qui nunc ista noverunt, notitiam suam ad longè etiam post futuros continuatis posterorum successionibus trajiciunt ? Quæ cùm ita sint, quis tandem tanto furore cæcatur, nisi dæmoniorum, mendaciloquorum malitiâ atque falláciâ consentiendo subversus sit, qui dicat, hoc mereri non potuisse Apostolorum Ecclesiam, tam Fidem, tam numerosam fratrum concordiam, ut eorum scripta fideliter ad posteros trajicerent, cùm eorum Cathedras usque ad præsentes Episcopos certissimâ successione servarint, cùm hoc qualiumcumque hominum scriptis, sivè extra Ecclesiam, sivè in ipsa Ecclesia, tantâ felicitate proveniat.* Hoc, longiusculum licèt, S. *Augustini* Testimonium hic exscribere haud piguit, ut indè magis elucesceret veritas Historiæ

 Iesu

Iesu Christi, descriptæ in quatuor Evangeliis, quæ continuâ & ab ipsis Apostolis ad nostram usque ætatem nunquàm interruptâ sæculorum serie, tanquàm vera, genuina, & divina prædita auctoritate semper summâ veneratione prosecuta est, eaque sarta tecta custodivit Catholica Ecclesia. Sed de veritate & auctoritate quatuor Evangeliorum satis hactenùs dictum sit, passisque velis veniamus nunc ad objectiones, queis nonnulli increduli, fidem eis derogare nituntur, ad quas diluendas sequentem Paragraphum instituemus.

PARAGRAPHUS SECUNDUS,

In quo diluuntur objectiones, quibus increduli fidem & auctoritatem quatuor Evangeliorum impetere solent.

OBjectiones, quas ad labefactandam fidem & auctoritatem quatuor Evangeliorum proponunt viri increduli, sunt duplicis generis. Aliæ quippè eò tendunt, ut probent, quatuor Evangelia fuisse interpolata, seu à Christianis progressu temporis eis assuta esse quædam fragmenta, quæ non extant in antiquis Codicibus. Aliæ objectiones eò collimant, ut ostendant, multas in quatuor Evangeliis offendi Antilogias, seu contradictiones, quæ illis omnem omninò fidem abrogant. Verùm, quia inter illas objectiones aliquæ sunt, quibus plenissimè faciemus satis in Dissertationibus hujus Tractatus *De Mysteriis & annis Iesu Christi*, ideò, ne Lectori iteratis repetitionibus fastidium ingeramus, ejusmodi objectiones hìc dumtaxat obitèr indicabimus, & Lectorem ad illa loca Tractatus nostri remittemus, in quibus illas objectiones abundè diluemus. Cęteras verò objectiones, quas ad oppugnandam fidem, veritatem & auctoritatem quatuor Evangeliorum viri increduli obtrudere solent, quasque in Dissertationibus hujusce Tractatus nostri non attigimus, singillatim in hoc Paragrapho excutiemus, & quàm leves, quamve futiles sint commonstrabimus.

Objectiones, quas proponunt Viri increduli contra Evangelium S. Matthæi.

IN primis, *Faustus*, Manichæus, Genealogiam Iesu Christi, quæ legitur cap. 1. Evangelii *S. Matthæi*, expungendam, ac rejiciendam esse pertendebat, quia in ea Genealogia usque ad Baptismum Christi nunquàm dicitur, Iesum Christum esse Filium Dei, sed tantùm esse Fi-

Filium hominis; quod Ebionitarum, Iesu Christi divinitatem negantium, Hæresim olet. Præterea, idem *Faustus* ajebat, in aliis tribus Evangeliis *Marci*, *Lucæ*, & *Ioannis* non legi Christum dixisse, se habere Patrem aut Matrem in terris, sed potiùs eum sæpè profiteri, quòd non esset de hoc Mundo, quòd ab æterno Patre processerit, quòd neque Mater, aut frater sibi sit, nisi ille, qui facit voluntatem Patris ejus, qui in Cœlis est. Undè inferebat ille Hæreticus, id totum, quod in Evangelio *Matthæi* legitur de Genealogia Christi, non pertinere ad Evangelium, nec Divina pollere auctoritate, sed *Genisidium* appellari debere: *Evangelium quidem cæpit à prædicatione Christi, & esse cæpit & nominari, in quo tamen ipse nusquàm se natum ex hominibus dicit. At verò Genealogia adeò non est Evangelium, ut nec ipse eius Scriptor ausus fuerit eam Evangelium nominare. Quid enim scripsit? Liber* Generationis Iesu Christi filii David. *Non ergò Liber Evangelii Iesu Christi, sed Liber Generationis, quippè qui Stella inducitur, quæ confirmat Genesim, ut rectè Genisidium hoc magis nuncupari possit, quàm Evangelium*. Verba sunt *Fausti*, Manichæi, apud S. *Augustinum* cap. 1. lib. 2. quem Aquilinus ille Doctor edidit adversùs eumdem Hæreticum. Addebat insuper *Faustus*, Matthæum, aliosque Evangelistas vidisse dumtaxàt Christum in carne, & ea, quæ gessit in Terris, cùm Christus esset annorum triginta, ac subinde *Matthæum* certò narrare ac describere non potuisse Genealogiam Christi, perindè ac cæcus ea, quæ, non vidit, & surdus ea, quæ non audivit, certò narrare minimè possunt.

Ad singula hujus objectionis capita respondet S. *Augustinus*, & primò ostendit, oppidò falsum esse, quod dictitabat *Faustus*, videlicèt in ea, quam texuit S. *Matthæus*, Genealogià Christi usque ad ejus Baptismum, dici dumtaxat, Iesum Christum esse filium hominis, & nunquàm filium Dei. Nam S. *Matthæus*, postquàm texuit Genealogiam Iesu Christi, confestim subdit, eum, quem filium David nuncupat, de Spiritu Sancto esse conceptum, & in eo impletum esse Vaticinium Isaiæ cap. 7. *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum, nobiscum Deus*. Legesis S. *Augustinum* lib. 23. contra *Faustum* cap. 5. Ad alterum objectionis caput respondet idem Aquilinus Doctor, quòd, quandò Christus ait, se non habere in Terris Patrem, aut Matrem, aut consanguineos, id intelligendum est eodem prorsùs modo, quo suos edocens Discipulos dicebat: *Ne vobis dicatis Patrem in Terra, unus enim est Pater vester Deus*. Nimirùm, Christus non Matrem aut consanguineos, quantùm ad humanitatem, quam assumpsit, se habere unquàm inficias ivit, sed eos etiam, qui nos genuerunt, omnemque generis necessitudinem, propter Regnum Cælorum contemnere nos debere suo exemplo docuit, &, ut idem faciamus, adhortatur his verbis: *Et omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios*,

lios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Matth. cap. 19. v. 29. Videsis S. *Augustinum* cap. 2. lib. 7. contra *Faustum*. Quod spectat tertium objectionis caput, respondet S. *Augustinus* cap. 6. lib. 2. contra *Faustum*, quòd licèt *Matthæus* suum Evangelium non auspicatus fuerit his verbis: *Liber Evangelii*, sed istis: *Liber Generationis*, seu *Genesis*, indè tamen non sequitur, istud principium non pertinere ad Evangelium, dicique debere *Genisidium*. Alioqui, quia S. *Ioannes* primum sui Evangelii caput non incepit his verbis: *Evangelium Iesu Christi*, sed istis: *In principio erat Verbum*, dicendum itidèm esset, primum istud S. *Joannis* caput non pertinere ad Evangelium, & appellari debere non *Evangelium*, sed *Verbi-dium*, quod sanè tam absurdum est, quàm quod maximè. Addo etiam duplici momento evinci posse, Generationem Iesu Christi secundùm Carnem ex semine David pertinere ad Evangelium. Primò, quia id apertè docet Apostolus *Paulus* Epist. 2. ad *Timoth*. cap. 2. dicens: *Memor esto, Christum resurrexisse à mortuis è semine David, secundùm Evangelium meum*. Deindè, Generationem Iesu Christi secundùm naturam humanam ab ipso assumptam pertinere ad Evangelium, clarè etiam demonstrat ipsamet notio *Evangelii*, quod *bonum nuntium* significat. Quis autem negare audeat, Generationem Iesu Christi secundùm carnem, per quam declaratur ejus Incarnatio, seu naturæ humanæ assumptio, bonum, faustumque nuntium toti Orbi attulisse? Ultimum objectionis caput solvit S. *Augustinus* cap. 2. lib. 7. contra *Faustum*, ubi ait, quòd licèt *Matthæus* Christum nascentem haùd viderit, sed ei, jam annos triginta nato, adhærere dumtaxat cœperit, peculiari tamen Spiritus Sancti afflatu perspectas habuit omnes circumstantias ortus & generationis Christi, vel illas in tam recenti Natalis Christi memoriâ à testibus locupletissimis & probatissimæ Fidei accepit, in quibus posteà describendis Spiritus Sanctus ei speciali assistentiâ adfuit, ne memoriæ lapsu, aut alio congenito defectu humano vel minimùm à vero exorbitaret.

Alias objectiones contra Genealogiam Iesu Christi à S. *Matthæo* descriptam proponebant olim Manichæi, quorum agmen ducebat *Faustus*, easque recentiores Hæretici Anabptistæ, instar crambis recoctæ, etiamnùm decantare solent. Verùm, quia eiusmodi objectiones opportuniùs in nostris Dissertationibus Tractatus *De Mysteriis & annis Iesu Christi* elidemus, sat superque impræsentiarùm sufficiet, eas quasi digito monstrare, & Lectorem ad ea Tractatus nostri remittere loca, in quibus eas cumulatissimè solvemus.

Primò quidèm ajebant Manichæi, non posse ex Genealogia Jesu Christi, quam texit S. *Matthæus*, probari, Iesum Christum ex prosapia Davidis Regis esse oriundum, quia hæc Christi Genealogia ad *Josephum*, ex Familia *Davidis* Regis ortum, tota devoluitur; ex quo tamen minimè sequitur, Iesum Christum ex *Davidis* Regis Stirpe prodiisse, quia dog-

dogma Fidei est, Iesum Christum ex semine Iosephi non fuisse procreatum, sed Spiritus Sancti operatione in utero Virginis Mariæ esse conceptum. Nullo igitur pacto Genealogia *Iosephi* ad Iesum Christum poterat pertinere.

Hanc Manichæorum objectionem Lector plenè solutam inveniet in Dissertatione tertia, quam instituemus in Tractatu nostro *De Mysteriis & annis Christi*, ubi latè ostendemus, *Matthæum* texuisse Genealogiam Iesu Christi per *Iosephum*, quia *Iosephus* proximo agnationis gradu erat cum Maria conjunctus, & ex eadem Tribu Iudæ, & Stirpe Davidis Regis suum genus ducebat. Undè apertè colligitur, Iesum Christum, *Mariæ* Virginis filium, ex Tribu Iudæ, & ex stirpe *Davidis* Regis suam originem traxisse.

Secundò, pertendebant Manichæi, *Mariam*, Matrem Iesu Christi, non è Tribu Iudæ, & è Familia *Davidis* Regis descendisse, sed ex Stirpe Aaronis, seu è Tribu Levi, suum genus duxisse, quia *Lucæ* cap. 1. *Maria Virgo* dicitur cognata *Elisabethæ* de filiabus *Aaronis*. Quo semel posito, consequitur, Iesum Christum, juxta ipsius Genealogiam, quam texit Evangelista *Matthæus*, non potuisse tàm ex parte *Iosephi*, quàm ex parte Matris *Mariæ* Virginis, genus suum è Tribu Iudæ, & è prosapia *Davidis* Regis ducere.

Hanc Manichæorum objectionem dilutam reperiet Lector in eadem Dissertatione tertia, ubi latè exponemus, quî factum sit, ut *Maria*, Mater Christi, quæ è Tribu Iudæ, & ex Progenie *Davidis* Regis originem suam trahebat, fuerit attamen cognata *Elisabethæ*, quæ erat de filiabus *Aaronis*, seu de Tribu Levi, ibidèmque falsi convincemus spuriam traditionem, quam olim jactabant Manichæi, & quâ se posse probare autumabant, *Ioachimum*, Patrem *Mariæ* Virginis, è Tribu Levi suum genus duxisse.

Tertiò, asserebant Manichæi, Evangelistam *Matthæum* in texenda Genealogia Iesu Christi multis se se implicuisse Antilogiis, seu contradictionibus, quæ nullo pacto excusari, aut explicari possunt. Facit enim *Matthæus* in Genealogia Iesu Christi *Salathielem* filium *Iechoniæ*, & Patrem *Zorobabelis*, cùm tamen Propheta *Hieremias* cap. 22. conceptis verbis dicat, *Iechoniam* fuisse sterilem, ac nullam suscepisse prolem. Discordat etiam *Mathæus* ab Evangelista *Luca* in texenda Genealogia Christi. *Lucas* enim, in ea, quam describit, Genealogia Christi, enumerat à Davide Rege usque ad Christum quadraginta tres Generationes; *Matthæus* verò viginti octo ad summum recenset Generationes. *Lucas* Genealogiam Iesu Christi deducit ex Avis, Proavis, Atavisque diversis planè ab illis, quos Iesu Christo assignat Evangelista Matthæus, qui etiam *Iosephum*, Virum Mariæ, Matris Iesu Christi, ait esse filium *Iacobi*, nepotem *Mathan*, ex stirpe *Davidis* Regis per *Salomonem* propagatum. At *Lucas* Evangelista scribit, *Iosephum*, virum *Mariæ*, Matris Iesu Christi, esse

esse filium *Heli*, & nepotem *Mathat*, ex stirpe *Davidis* Regis per *Nathanem* deductâ. Quæ omnia è diametro opposita esse, nec ullo pacto conciliari posse affirmabant Manichæi. Nec minori Antilogiâ, effutiebant illi Hæretici, se se in texenda Genealogia Iesu Christi involvit Matthæus, quippè qui, cùm ab *Abrahamo* ad Iesum Christum tres generationum Tessaredecades esse dicat, & in unaquaque Tessaredecade quatuordecim generationes se percensuisse affirmet, in ultima tamen Tessaredecade non quatuordecim, sed tredecim tantùm collocat generationes, quodque gravius est, tres de industria resecat, seu omittit generationes, dicens: *Ioram* genuisse *Osiam*, cùm tamen ex Libris Regum constet, *Ioram* genuisse *Ochosiam*, *Ochosiam* genuisse *Ioasum*, *Ioasum* genuisse *Amasiam*, & *Amasiam* genuisse *Osiam*, ac proinde *Osiam* quarto gradu distare à *Ioramo*.

Hæ sunt Antilogiæ, seu contradictiones, in quas Evangelistam *Matthæum* in texenda Genealogia Christi impegisse ajebant olim Manichæi, quasque nunc innovantes eidem *Matthæo* obiiciunt Hæretici Anabaptistæ, sed has Antilogias, seu contradictiones, non esse veras & reales, sed dumtaxàt apparentes, easque facili negotio dilucidari, ac conciliari posse, copiosè ostendemus in Dissertatione quarta hujus Tractatus *De Mysteriis & annis Christi*, ubi Evangelistas *Matthæum*, & *Lucam* in texenda Genealogia Iesu Christi sibi constare, & utrumque nullà contradictione implicari commonstrabimus.

Quartò, Manichæi, ut authoritatem Evangelii Sancti *Matthæi* labefactarent, falsi arguebant Historiam, quam refert sacer ille Evangelista, Magorum, ad Christi cunas cum muneribus venientium, apparitionis Stellæ, & cædis Infantium ab *Herode*, Iudæorum Rege, perpetratæ. Hæc, inquam Facta Historica, ceu falsa, explodebant Manichæi, tùm quia nullus Evangelistarum, prętèr *Matthæum*, illorum meminit; Tum quia *Iosephus*, Hebræus, qui in describendis Gestis sui temporis accuratissimus, & in referendis sævitiis *Herodis*, Regis, diligentissimus fuit, ne minimum quidèm verbum de hac Stellæ apparitione, de celebri Magorum in Iudæam adventu, & de hac crudelissima Infantium cæde, ab *Herode*, Rege, editâ, ullibi in sua Historica Iudaica fecit.

Verùm, hanc Manichæorum objectionem, quam nunc eorum vestigiis insistentes, plenis buccis celebrant Hæretici Anabaptistæ, Lector retusam, & à nobis abundè solutam inveniet in Dissertatione octava hujus Tractatus *De Mysteriis & annis Christi*, ubi datâ operâ agemus de apparitione Stellæ, de adventu Magorum, & de immani Infantium cæde, quam *Herodes*, Rex, in ortu Christi Domini perpetravit.

Superest argumentum, quod contra *Matthæi* Evangelium opponebant Manichæi, petitum ex testimoniis, quę S. ille Evangelista profert tanquàm à Prophetis dicta, & quorum tamen in Prophetarum Libris ne vola quidem ac vel minimum vestigium apparet. Ait quippè *Mat-*

Matthæus cap. 2. verf. ultimo : *Et veniens Iefus, habitavit in Civitate, quæ vocatur Nazareth, ut impleretur, quod dictum eft per Prophetas : Quoniàm Nazaræus vocabitur.* Hæc verba, *quoniam Nazaræus vocabitur*, in nullis Prophetarum Libris leguntur. Rursùs idem Evangelifta cap.27. loquens de agro, triginta argenteis à *Iuda* proditore relatis empto, hæc habet : *Tunc impletum eft quod dictum eft per Hieremiam Prophetam dicentem, & acceperunt triginta argenteos, pretium appretiati, quem appretiaverunt à filiis Ifrael, & dederunt eos in agrum figuli, ficut conftituit mihi Deus.* Porrò, hæc Prophetia non extat in *Hieremia*, fed habetur apud *Zachariam*, Próphetam, capite undecimo, ubi etiam nec iifdem verbis legitur, nec dicitur, his triginta argenteis emptum effe agrum figuli, fed dicitur, eos delatos fuiffe ad Statuarium.

Huic Manichæorum objectioni refpondeo cum Sanctis Patribus & Scripturæ Sacræ Interpretibus, & ad primum teftimonium citatum ab Evangelifta *Matthæo*, dico cum S. *Hieronymo*, quòd S. *Matthæus* nullum in eo proferendo teftimonio fpeciatim Prophetam defignavit, fed folùm indicare voluit, prænunciatum fuiffe à Prophetis, Meffiam, feu Iefum Chriftum, fore Sanctum, & Nazaræorum more, Deo ab infantia fua confecratum iri. Addo etiam, non improbabilem effe conjecturam Danielis Huetii, Illuftriffimi Abrincenfis Epifcopi, qui in fua *Demonftratione Evangelica* Propofitione quartà afferit, hæc verba: *Quia Nazaræus vocabitur*, fuiffe à S. *Matthæo* citata, ac deprompta ex capite decimo tertio, verfu quinto Libri Iudicum, ubi legitur; *Erit enim Nazaræus Dei ab infantia fua.* Ad alterum quod fpectat teftimonium fub nomine Prophetæ *Hieremiæ* ab Evangelifta *Matthæo* citatum, varias Sancti Patres & Scripturæ Sacræ Interpretes adhibent refponfiones. Alii dicunt, librariorum ofcitantia *Hieremiam* pro *Zacharia* in Evangelium *Matthæi* fuiffe intrufum. Alii putant, Evangeliftam *Matthæum* fcripfiffe tantùm *per Prophetam*, omiffo omni Prophetæ nomine. Alii exiftimant, Prophetam *Zachariam* fuiffe binonimem, & etiam *Hieremiam* fuiffe appellatum, non fecùs ac Pater alterius cuiufdam *Zachariæ* binonimis fuit, utpotè & *Barachias* dictus & *Ioadas*. Alii probabilius opinantur, hoc teftimonium, ab Evangelifta *Matthæo* fub nominè Prophetæ *Hieremiæ* citatum, verè effe *Hieremiæ*, licèt in *Hieremiæ* Libro non reperiatur, quia, inquiunt, non omnes Prophetiæ fuerunt fcriptis mandatæ, fed quædam traditione tantùm, & privatis Hebræorum Annotationibus fervabantur. Hinc S. *Hieronymus* refert, fibi à quodam Nazarenæ Sectę homine librum fuiffe oftenfum, in quo continebantur Annotationes quarumdam Traditionum Iudæorum, & in quo hoc Vaticinium ab Evangelifta *Matthæo* productum extat fub nomine Prophetæ *Hieremię*. Alii denique, quibus ipfe affentior, autumant, Prophetam *Hieremiam* pro Propheta *Zacharia* divino confilio ab Evangelifta *Matthæo* pofitum, ut indè innotefceret, omnes Prophetas uno eodemque fpiritu ita inter fcribendum fuiffe afflatos,

ut quæcumque per eos Spiritus Sanctus dixit, & singula sint omnium, & omnia singulorum.

Quod Evangelistæ *Matthæi*, & Prophetæ *Zachariæ* in hoc describendo Vaticinio objectam dissonantiam attinet, mox laudatus *Daniel Huetius*, Abrincensis Episcopus, in sua *Demonstratione Evangelica* Propositione 9. cap. 125. respondet, manifestum esse ad Prophetæ sententiam attendisse Evangelistam *Matthæum*, verba neglexisse, quemadmodùm ab Interpretibus rectè observatum est. Tantùm abest ut in sententia inter illos disconveniat. Hunc autem morem in testimoniis è Scriptura Sacra recitandis tenuisse Evangelistas & Apostolos hoc loco observat S. *Hieronymus*, qui etiam in Libro *De optimo genere interpretandi* hunc nodum d[illegible]tà operâ solvens ait: *Absit hoc de pedissequo Christi dicere*; [Matthæum significat] *Cui curæ fuit non verba aut syllabas aucupari, sed sententias dogmatum ponere*. Queritur apud Prophetam *Zachariam* Deus, mercedem suam triginta argenteis esse appensam, atque tam exiguum vile sui pretium indignatus, jubet id Prophetam proiicere ad figulum, quod & ab hoc factum est, projectis in Domum Domini ad figulum. Planè cum jis congruit *Matthæus*, si sententiam dumtaxat spectes; nec multum abludunt verba. Perspicuum est præterea, ejusmodi esse vaticinationem hanc, ut in IesumChristum propriè conveniat, accuratè designatâ venditione, pretio venditionis, ac numero nummorum, projectione nummorum, loco etiam projectionis, ac nomine loci. Quæ si in Prohetæ *Zachariæ* tempora conferas, vix sanè ac ne vix congruent: Nam quid hoc esse dicas, Deum tempore Prophetæ *Zachariæ* pretio æstimari se voluisse ab Israelitis, ac illos, æstimatione Dei factâ, triginta argenteos Dei pretium appendisse? Sin hæc ad tempora *Zachariæ* Prophetæ in allegoriam trahere velis, nonnisi adhibitâ vi facies, nec ullum ex ea legitimum sensum extundes, cùm verum & proprium sensum reperias in Historia Iesu Christi, quem constat, triginta argenteis à Iuda proditore venditum fuisse. *Matthæus* itaque non verba quidem, sed Sententiam retulit Zachariæ Prophetiæ, quę in suo vero, nativo & historico sensu completa est in Iesu Christo Salvatore nostro.

Objectiones, quas proponunt Viri increduli contra Evangelium S. Marci.

P*orphyrius*, acerrimus Christianæ Religionis hostis, obiiciebat olim, quòd Evangelista *Marcus* Vaticinium quasi ab uno Propheta dictum referret, quod à duobus fuerat scriptum. Ait quippè *Marcus* cap. 1. sui Evangelii: *Sicut scriptum est in Isaia*: *Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam ante te: Vox clamantis in Deserto, parate viam Domini*. Constat autem, priorem huius Vaticinii, quod

quod citat Evangelista *Marcus*, partem non fuisse scriptam ab *Isaia*, sed à *Malachia*. Itèm Evangelista *Marcus* cap. 2. narrat, hæc fuisse à Christo Domino dicta: *Numquid legistis, quomodò David introivit in Domum Dei sub Abiathare, Principe Sacerdotum, & Panes Propositionis manducavit?* Quod tamen à Sacræ Historiæ veritate penitùs alienum est. Nam David Panes Propositionis non manducavit tempore *Abiatharis*, Principis Sacerdotum, sed sub *Achimelecho*, patre *Abiatharis*, sicut patet ex lib. 1. Regum cap. 21. In his igitur proferendis Scripturæ Sacræ testimoniis erravit Evangelista *Marcus*, ac subindè instinctu & afflatu Spiritus Sancti suum non conscripsit Evangelium.

Respondeo, Evangelistam *Marcum* ideò sub nomine *Isaiæ* citasse hoc Vaticinium: *Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam ante te: Vox Clamantis in Deserto, parate viam Domini*, quia priora hujus Vaticinii verba sunt quidem Prophetæ *Malachiæ*, hæc tamen posteriora verba: *Vox clamantis in Deserto parate viam Domini*, sunt Prophetæ *Isaiæ*. Porrò, *Marcus* siluit *Malachiam*, & dumtaxat citavit *Isaiam*, tùm quia contentus fuit citare Prophetam nominis celeberrimi; tum quia *Ioannes Baptista*, cujus in Deserto Predicationis exordium narrat ibidem Evangelista *Marcus*, Vaticino *Isaiæ* potissimùm nitebatur; tum quia denique hæc *Malachiæ* Prophetia implicitè, & quantùm ad sensum, in verbis *Isaiæ* continebatur. Eamdem difficultatem à *Porphyrio* Christianis obiectam versans S.*Hieronymus*, sic eam in Comment. in cap. 3. *Matthæi* diluit: *Cùm Testimonium de Malachia, Isaiaque contextum sit, quærit, sive obiicit Porphyrius, quomodò velut ab uno Isaia exemplum putemus assumptum? Cui Ecclesiastici viri plenissimè responderunt: Nos autem nomen Isaiæ putamus additum Scriptorum vitio, quod in aliis locis probare possumus, aut certè de diversis Testimoniis Scripturarum unum Corpus effectum.* Sunt nonnulli, qui se se ab hac difficultate, quam olim proponebat *Porphyrius*, facili negotio expediunt, dicendo, in Codicibus Græcis Evangelii S. *Marci* non legi: *Sicut scriptum est in Isaia Propheta* [uti legitur in Editione nostra Vulgata] sed legi: *Sicut Scriptum est in Prophetis*. At, cùm standum sit nostræ Editioni Vulgatæ, hac responsione, licèt expeditiori, uti minime possumus.

Ad alterum objectionis caput Respondeo, *Davidem*, comedisse Panes Propositionis sub *Achimelecho*, Pontifice Maximo, & Patre *Abiatharis*; sed Evangelistam *Marcum* nomen Abiatharis posuisse, sive quia notius erat in Historia Davidica; sivè etiam quia *Abiathar*, filius *Achimelechi*, præsens erat, quandò *David*, stimulante fame, Panes Propositionis comedit, tametsi posteà fuerit Summo Sacerdotio inauguratus. Addo quoque, dici posse, *Achimelechum* fuisse binomium, & *Abiatharis* nomine donatum, quod non est insolens in Sacris Litteris; immò apud Hebræos solenne olim ac pervulgatum fuisse norunt hi, qui in Iudæorum Historia sunt versati.

Anabaptistæ, Hæretici nostri temporis, duabus objectionibus Evangelium *Marci* impetunt, illudque vitiatum & adulteratum fuisse contendunt. Primò, quia *Marcus* cap.14. vers. 25. conceptis verbis asserit, Iesum Christum fuisse crucifixum horâ tertia: *Erat autem horâ tertia, & crucifixerunt eum*. Id autem rectâ fronte pugnat cum S. *Ioanne*, Evangelista, qui cap. 19. vers. 14. ait: Iesum Christum crucifixum esse horâ quasi sextâ: *Erat autem Parasceve Paschæ, hora quasi sexta*. Præterea, inquiunt Anabaptistę, *Marcus*, Evangelista in describenda Resurrectionis Iesu Christi Historia, asserit, Mulieres venisse ad Monumentum *orto jam Sole*, cùm tamen alter Evangelista *Ioannes* cap.20. affirmet, Mulieres accessisse ad Monumentum, *cùm adhuc tenebræ essent*. Verùm, in his duabus Anabaptistarum diluendis objectionibus in præsentia non immorabimur, quia priori objectioni faciemus satis in Paragrapho secundo Dissertationis decimæ quintæ hujus Tractatus *De Mysteriis & annis Christi*, ubi agemus de anno, die, horâ, & loco mortis & passionis Iesu Christi. Alteram objectionem solvemus in eiusdem Tractatus Dissertatione vigesima secunda, in qua de resurrectione Iesu Christi nobis sermo erit. Hìc dumtaxàt velim, ut obitèr lector advertat, S.*Hieronymum*, in secundo Dialogo adversùs *Pelagium* disputantem, testari, in fine Evangelii juxta S. *Marcum*, in nonnullis Exemplaribus, maximè Græcorum, coronidem fuisse adiectam hisce *Marci* verbis, quæ cap. 16. vers.14. leguntur: *Novissimè recumbentibus illis undecim apparuit, & exprobravit incredulitatem eorum, & duritiam cordis; quia jis, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt*. Hìc additum erat: *Et illi satisfaciebant dicentes: Sæculum istud iniquitatis & incredulitatis substantia est, quæ non sinit per immundos Spiritus veram Dei apprehendi virtutem. Idcircò iam nunc revela iustitiam tuam*. Hoc autem assumentum, quoniam nihil habet Evangelicæ gravitatis, sed olet potiùs Manichæorum Hæresim, jure optimo resectum ac rejectum est tam à Græcis, quàm à Latinis. Quò fit, ut caput decimum sextum, seu ultimum Evangelii S. *Marci* ab hac lacinia, seu additamento, purum legatur in Editione nostra Vulgata, in Codicibus Græcis, & in Versionibus Arabica & Syriaca. Quâ de re plura Legesis apud *Richardum Simonium* in *Historia Critica Novi Testamenti* cap.11.

Objectiones Virorum incredulorum adversùs Evangelium S. Lucæ.

ILlustrissimus *Daniel Huetius*, Abrincensis Episcopus, Cap.9.Propos.9. suæ *Demonstrationis Evangelicæ*, refert, *Joannem Bodinum* libro 5. pestiferi & exitialis Dialogi, nunquàm editi, & nunquàm edendi, in quo tractat *de abditis rerum sublimium arcanis*, negare duo priora Evangelii Lu-

Lucæ capita, in quibus splendidissimum extat *Mariæ* virginatis testimonium, esse germana ac legitima, eò quòd, ut ait prædictus *Bodinus*, tertii capitis initium videatur esse totius Evangelii S. *Lucæ* exordium, ob præfixam ab eodem Evangelista huic capiti tertio hanc notationem temporis: *Anno autem quintodecimo Imperij Tiberii Cæsaris* &c. Ab hac autem temporis notatione, quæ legitur cap. 3. Historiam Evangelicam auspicatum fuisse *Lucam* probat *Bodinus* exemplo petito à plerisque Sacris Auctoribus, qui Scripta sua ab his temporum notationibus orsi sunt. Fuit ea quidem Hæresiarchæ *Marcionis* sententia, multas inesse corruptelas & vitia Evangelio *Lucæ*, quod unum tamen, repudiatis cæteris Evangeliis, admittebat. Depravatum quoque *Lucæ* Evangelium credidit Hæreticus *Helvidius*. Nec solùm pleraque falsitatis suspecta in Evangelio *Lucæ* habebat *Marcion*, sed etiam duo ejusdem Evangelii priora capita, nullis subnixus rationibus, sed solâ suâ temeritate fretus, tanquàm insinceras partes, recidit, & expunxit. Hanc teterrimi Hæretici *Marcionis* sacrilegam temeritatem secutus *Joannes Bodinus*, duo itidèm priora S. *Lucæ* Evangelii capita negavit esse genuina, ob eam dumtaxàt, quàm mòx insinuavimus, rationem, petitam ex notatione temporis, quàm S. *Lucas* Capiti tertio sui Evangelii præfixit. Hanc autem, quâ utitur *Bodinus*, rationem infirmam & ficulneam esse Illustrissimus Abrincensis Episcopus loco laudato demonstrat multis argumentis, quæ hìc subnectere haud pigebit. Primò, hoc ipsum Sacrorum Auctorum exemplum, quo utitur *Bodinus*, ejus conjecturam falsi manifestè arguit, nedùm ei favet. Solent enim Sacri Auctores mediis quoque suis Scriptionibus temporum notationes inserere. Undè, si quis colligat antecedentia non esse genuina, omnibus se se deridendum propinabit. Nec alitèr sanè constare possunt rerum præteritarum Historiæ, nisi descriptæ res temporibus commodè dividantur. Quid, quòd Regum & Paralipomenon Libri, nullis præmissis temporum notis, subindè tamen procedente narratione certis distinguuntur temporum cardinibus. Secundò, tertium caput Evangelii S. *Lucæ* ab his inchoatur verbis: *Anno autem quintodecimo Imperii Tiberii Cæsaris*. Quæ particula *Autem* apertè indicat, tertium Caput Evangelii S. *Lucæ* connexum esse cum duobus prioribus. Tertiò, non aliâ de causa *Bodinus* duo priora Evangelii S. *Lucæ* Capita, ceu suppostititia, rejicit & explodit, nisi quia in his luculentissimum legitur testimonium Virginitatis *Mariæ*, quam ipse, Hæretici *Helvidii* errori adhærens, inficiatur. At non animadvertit impudens Scriptor, Evangelistam *Lucam* in sui Evangelii Capite tertio (quod ipsemet *Bodinus* genuinum agnoscit) apertè innuere, Virgine Matre natum esse Jesum Christum. Sic enim Cap. 3. vers. 22. & 23. hæc habet Evangelista *Lucas*: *Descendit Spiritus Sanctus corporali specie, sicut columba, in ipsum, & vox de Cælo facta est: Tu es Filius meus dilectus, in te complacuit mihi. Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta, ut putabatur, filius Ioseph*. Quæ verba declarant,

clarant, Virgine Matre natum esse Jesum, quippè qui *Iosepho* natus non sit, & alium Patrem non habuerit, quàm qui clarâ voce de Cœlo missâ prolem suam ipsum esse fassus est. Denique, si duo priora Evangelii *Lucæ* Capita detraxeris, nihil de Jesu Christo, ad quem tamen unum totum hoc Evangelium pertinet, *Lucam* dixisse reperies, sed ejus mentionem velut obiter & aliud agentem injecisse, dùm Cap. 3. v. 21. ait: *Factum est autem, cùm baptizaretur omnis Populus, & Iesu baptizato & orante apertum est Cœlum*. Quæ certè cùm de Evangelista *Luca*, Historiæ artis perito, sicut Evangelium hoc, & Apostolorum Acta, quæ scripsit, indicant, existimare non liceat, dicendum est, eum jam ante, in duobus nempè prioribus sui Evangelii capitibus, Jesu Christi meminisse, ac subindè duo illa priora Capita genuina esse, divinâ authoritate prædita, & ad Evangelium S. *Lucæ* pertinere, sicut ex perpetua & ab Apostolorum temporibus profectâ, atque jugitèr conservatâ Traditione docet Catholica Ecclesia, fallere & falli nescia.

Alias adversùs Evangelium S. *Lucæ* objectiones proponunt viri increduli. Et primò quidem, jam citatus *Ioannes Bodinus*, apud Illustrissimum Abrincensem Episcopum Cap. 10. Propos. 10. *Demonstrationis Evangelicæ*, objicit, hunc Censum, quem *Lucas* Cap. 2. sui Evangelii ait, nascente Jesu Christo, indictum fuisse ab Imperatore Augusto & à *Cyrino*, Syriæ Præside, actum, cum Historia Jesu haud quaquam congruere, quippè auctorem esse *Dionem*, hunc Censum factum fuisse anno, qui mortem Imperatoris *Augusti* præcessit, atque eo anno Iesum Christum jam annum decimumquartum attigisse. Sed quia responderi posset, duplicem ab Imperatore *Augusto* factam descriptionem; postremam eam, quam commemorat *Dio*; priorem verò per *Cyrinum*, ab Evangelista *Luca* memoriæ proditam, quæ cum ageretur, natus est Christus: hanc, inquam, responsionem impugnat *Bodinus*, dicens, rem alitèr se habere, ac priorem descriptionem, quæ contigit tempore, quo Christus natus est, peractam esse à *Quintilio Varo*, Syriæ Præside, & non à *Cyrino*, qui multò post Regis *Herodis* obitum Judææ Censum egit, quorum omnium testem *Bodinus* citat *Iosephum*, Hebræum. Sed in hac *Bodini* contra Evangelium *Lucæ* dissolvenda objectione moras hìc trahere supervacaneum esse existimo, quia ei cumulatissimè faciam satis in hujusce Tractatus *De Mysteriis, & annis Christi* Dissertatione sextâ, in qua inquiram, quoto anno Imperii *Augusti* natus sit Christus Dominus? Ibidèmque inter dirimendas objectiones ostendam, Censum, quem Imperator *Augustus*, nascente Jesu Christo, indixit, reverà fuisse inceptum à *Cyrino*, seu *Quirinio*, Syriæ Præside, ut ait S. *Lucas*, eumque posteà fuisse continuatum à *Sentio Saturnino*, Syriæ Præside, ac tandem perfectum & absolutum à *Quintilio Varo*, Syriæ itidèm Præside. Ut igitur brevitati consulam, Lectorem ad hanc Dissertationem sextam remitto, in qua hanc *Bodini* objectionem omni ex parte solutam ac difflatam inveniet. Consultò etiam hìc præter-

termitto aliam adversùs Evangelium *Lucæ* objectionem, petitam è Cainane juniore, quem *Arphaxad* inter & *Salem* in Genealogia Jesu Christi reponit Evangelista *Lucas*; de quo tamen juniore Cainane nulla prorsùs in Textu Hebræo & Samaritano, atque in antiquis Scripturæ Sacræ Versionibus Chaldaica, Syriaca, Arabica, Vulgata &c. fit mentio; hanc, inquam, objectionem petitam è Cainane juniore lubens hic prætermitto, quia in Dissertatione quinta hujus Tractatus *De Mysteriis & annis Christi*, ubi agemus de Chronologia Textus Hebræi, & Versionis 70. Interpretum, hanc difficultatem dilucidabimus, & ostendemus, hunc Cainanem juniorem non esse Patriarcham insititium, seu in Evangelium *Lucæ* nullâ interpolatrice manu fuisse intrusum, ejusque generationem non variare Chronologiam Textus Hebræi, quæ in putatione annorum, qui interfluxerunt à creatione Mundi usque ad Natale Jesu Christi, longè accuratior est Chronologiâ Versionis 70. Interpretum.

Denique, nonnulli objiciunt, Historiam, quæ de sudore Christi sanguineo, & de apparitione Angeli ipsum consolantis, legitur cap. 22. Evangelii *Lucæ*, non esse veram & genuinam, sed subdititiam & assutam, quia hanc Historiam in pluribus Codicibus tùm Græcis, tùm Latinis, suâ ætate desideratam testatur S. *Hilarius* lib. 10. *de Trinitate*, ubi hæc habet: *Nec sanè ignorandum nobis est & in Græcis & in Latinis Codicibus quàmplurimis, vel de adveniente Angelo, vel de sudore sanguineo nihil scriptum reperiri*. Verùm, hæc objectio nullius momenti ac roboris est, quia licèt hæc Historia de sudore Christi sanguineo, & de apparitione Angeli ipsum consolantis fuerit antiquitùs in nonnullis Codicibus Græcis & Latinis expuncta, erasa, ac deleta à quibusdam privatæ superstitionis hominibus, qui tàm insignia humanæ infirmitatis argumenta Jesu Christo tribuere metuebant, ne ipsius divinitati, quam id temporis inficiabantur Ariani, derogare viderentur, sicut observat S. *Hieronymus* Dialogo 2. contra Pelag. Nihilosecius hæc Historia in benè multis sinceris Evangelii S. *Lucæ* Codicibus Græcis, & in Versionibus Orientalibus legebatur, eamque, ut genuinam ejusdem Evangelii S. *Lucæ* partem, semper agnovit Catholica Ecclesia. Quâ de re plura legesis apud Sacræ Scripturæ Interpretes, præsertim apud *Jansenium*, Gandavensem Episcopum, in *Concordia Evangelica* cap. 136. & *Richardum Simonium* in *Historia Critica Novi Testamenti* cap. 12.

Objectiones, quas contra Evangelium S. Ioannis proponunt Viri increduli.

UT Evangelii S. *Joannis* Auctoritatem labefactare possint viri increduli, omnem omninò fidem abrogant Historiæ de Muliere adulterâ, quæ legitur cap. 8. S. *Ioannis*, eò quòd, fatentibus ipsimet Christianis Scri.

Scriptoribus, hæc Historia non extet in multis Codicibus Græcis. Testatur siquidem *Maldonatus* in caput 8. Evangelii *Ioannis*, se nec in antiquissimo Codice Vaticano, nec in viginti Patrum Græcorum Codicibus hanc Historiam scriptam offendisse: *Non habebat*, inquit, *antiquissimus ille Vaticani Codex, quem sæpè nominavimus, non Græcorum catena, in qua cùm tres & viginti Auctores sint, nemo ejus meminit. Habemus Græcos impressos multos, Origenem, Clementem Alexandrinum, Chrysostomum, Nonnum, Theophylactum, nemo eorum legit, cùm Chrysostomus & Theophylactus scripserint in totum Ioannem Commentarios.* Idem asserit *Richardus Simonius*, linguarum Orientalium peritissimus, qui capite 13. *Historiæ Criticæ Novi Testamenti* multos, quos vidit in Bibliotheca Regis Christianissimi & in Bibliotheca Colbertina, citat manuscriptos Codices, in quibus non extat hæc de adulterâ Muliere Historia.

Verùm, hæc objectio facilè solvitur. Quamvis enim viris incredulis ultrò demus, nonnullos fuisse Græcos Codices, immò & Latinos [teste S. *Hieronymo* Dialogo 2. contra Pelag.] qui hanc Historiam de Muliere adultera non habuerint; hanc tamen Historiam semper extitisse in Codicibus Græcis sincerioribus tàm certum est, quàm quod maximè: Tum quia ejus meminerunt antiqui Patres Græci, *Ammonius* in sua *Harmonia*, seu Concordia ex quatuor Evangeliis contextâ, Auctor *Synopsis Scripturæ Sacræ*, quæ vulgò attribuitur S. *Athanasio*, S. *Ioannes Chrysostomus* Homiliâ 60. in Evangelium *Ioannis*, ubi inter cætera, hæc habet: *ut quùm rogarunt, an liceret censum dare Cæsari, & an lapidanda esset adultera?* S. *Ioanni Chrysostomo* adjungo *Euthymium*, qui in suo Commentario in Evangelium *Ioannis* disertam de Historia Mulieris adulteræ mentionem facit: Tum quia etiam suppetunt complures Codices Græci, iique antiquissimi, in quibus [teste jam citato *Richardo Simonio*] descripta reperitur hæc Historia de Muliere adultera. Quod quidem fateri coäctus est *Theodorus Beza*, Hæreticus Calvinista, qui in suis Annotationibus in Evangelium *Ioannis*, de Historia Mulieris adulteræ hæc scribit: *Ex vetustis nostris Codicibus septemdecim, unus dumtaxàt illam non habet, in reliquis scripta quidem est.* Cùm igitur hæc Historia de Muliere adultera in Codicibus sincerioribus Græcis legatur, & antiquissimo Catholicæ Ecclesiæ usu, summoque consensu fuerit approbata, debet jure optimo recipi tanquam genuina pars Evangelii S. *Ioannis*.

Non me latet, esse quosdam viros incredulos, qui magnis animis contendunt, *Ioannem* Evangelistam in præfigenda die, quâ Iesus Christus Supremum Pascha cum Discipulis suis peregit, & in statuenda die, quâ in Crucem actus est, nullo pacto conciliari posse cum tribus aliis Evangelistis *Matthæo*, *Marco*, & *Luca*, qui ab eo planè dissentiunt. Sed quantùm hac in re fallantur viri increduli, patebit ex his, quæ dicturus sum in hujus Tractatus *de Mysteriis & annis Christi* Dissertatione decima nonâ, in qua lato calamo ostendam, Iesum Christum, anno quo mortuus est,

Pas-

Pascha cum Discipulis suis peregisse, juxta legis præscriptum, Luna decima quarta in secundis Vesperis, & Cruci suffixum fuisse die sequenti, seu Luna decima quinta, in quam incidebat solemnitas diei primæ Azymorum, atque nullam ea in re *Ioannem* inter & alios Evangelistas *Matthæum*, *Marcum*, & *Lucam* occurrere dissonantiam. Hanc itaque Dissertationem, si plura scire aveat Lector, consulere poterit.

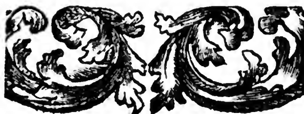
Denique, quidam impii ac viri increduli negant, Evangelium, quod Sancti *Ioannis* nomine insignitur, fuisse ab eo scriptum, tum quia Auctor illius Evangelii numero plurali de se loquitur cap. 21. v. 24. dicens: *Et scimus quia verum est testimonium eius*. Id putant, non nisi à pluribus scripta esse de uno, non ergo à *Ioanne* solo de se ipso; quippè non simul, & plurali numero, & singulari de se potuisse loqui. Tum quia etiam Auctor illius Evangelii, loco mox laudato, ait sub aliena persona de se: *Hic est Discipulus ille, qui testimonium perhibet de his, & scripsit hæc.* Sub aliena autem persona non locutus esset *Ioannes*, si reverà illud Evangelium conscripsisset. Sed hæ levissimæ virorum incredulorum conjecturæ nullo negotio exsufflantur. Ad primam quippè dico, pervulgata esse generis hujus exempla apud Scriptores, qui de se modò in numero plurali, modò in numero singulari loquuntur, & ne discedamus ab Evangelio *Ioannis*, legimus cap. 3. vers. 11. illius Evangelii, Iesum Christum locutum fuisse in numero plurali *Nicodemo*: *Amen, amen dico tibi, quia quod scimus, loquimur*. Præterea, hæc vox *scimus*, non ad *Ioannem* solùm, sed ad reliquos etiam Christi Discipulos spectat, perindè ac si *Ioannes* Evangelista dixisset: *Ego, ac Discipuli reliqui, scimus ea vera esse, quæ de Iesu Christo testificatus sum*. Futilis autem ac vana prorsùs est altera conjectura, quâ viri increduli nituntur Evangelium abjudicare *Ioanni*, eò quòd sub aliena persona in Evangelio loquatur. Nemo quippè negavit unquam *Iulium Cæsarem* scripsisse Commentarios, & *Josephum*, Historicum Iudæum, auctorem esse Librorum *De Bello Iudaico*, quamvis ambo Scriptores sæpiùs sub persona aliena loquantur. Præterquàm quòd, ut anteà dicebamus, hic liber genuinus est, quem proximæ & continuatâ serie sequentes ætates ab eo auctore scriptum esse crediderunt, à quo dicitur esse scriptus; atqui proximæ, & imperturbatâ Sæculorum serie sequentes ætates semper crediderunt, S. *Ioannem* scripsisse Evangelium, in dubium igitur revocari haùd potest, S. *Ioannem* esse auctorem Evangelii, quod ejus nomen præfert.

Ex his, quæ hactenùs de authoritate quatuor Evangeliorum diximus, facilè poterit Lector hæc duo invicta contra Atheos, Infideles, virosque incredulos colligere argumenta ad probandum, veracem esse Historiam Jesu Christi, quæ in quatuor Evangeliis describitur. Primum argumentum istud est: Ea verax est Historia, quæ à quatuor coætaneis Scriptoribus absque errore, fallacia, & contradictione, sed uno & eodem consensu, litteris mandata est, atqui Historia Iesu Christi à quatuor

 coæ-

coætaneis Scriptoribus, seu Evangelistis, citrà ullum errorem, fallaciam & contradictionem litteris mandata est, sicut in hacce Dissertatione ostendimus, igitur Historia Jesu Christi verax ab omnibus censeri debet. Alterum argumentum hoc est: Hæc Historia tanquàm verax haberi debet, quæ in omnibus factis, quæ narrat, consentanea est Historiis Iudæorum, Romanorum, & aliarum Nationum Gentilium, atqui Historia Iesu Christi, quam descripserunt quatuor Evangelistæ, consentanea est in omnibus Actis, quæ de Iesu Christo narrat, Historiis Iudæorum, Romanorum, & aliarum Nationum Gentilium, Historia igitur Iesu Christi à quatuor Evangelistis exarata, tanquàm vera, ab omnibus suscipienda est, hisque omnibus donata veritatis caracteribus, quibus vera & indubitata Historia à falsa, vel suspectâ secernitur.

Stabilitâ semel in hac Dissertatione veritate & authoritate quatuor Evangeliorum, in quibus describitur Historia Iesu Christi, præstat nunc, ut ad ejusdem Dissertationis calcem attexam brevem Descriptionem Historico-Chronologicam, quæ comprehendet non solùm ea, quæ de Vita, Gestis, Miraculis, Morte, Resurrectione, & in Cælum Ascensione Iesu Christi memoriæ prodiderunt quatuor Sacri Evangelistæ, sed etiam peregrinationem, quam Apostoli *Petrus* & *Paulus*, post Ascensum Christi in Cælum, ad prædicandum ubique Terrarum Evangelium, susceperunt. Sic Lector, antequàm nostrum aggrediamur Tractatum *De Mysteriis & annis Christi*, habebit non solùm Historiam Iesu Christi compendiosè descriptam, sed etiam exordium Historiæ Ecclesiasticæ usque ad obitum Apostolorum *Petri* & *Pauli*. Quòd si deindè lector scire aveat integram Historiam Ecclesiasticam ab obitu Apostolorum *Petri* & *Pauli* ad hæc usque nostra tempora, adire & lectitare poterit Opus, quod de Historia Ecclesiastica à me lucubratum, & duodecim in Tomos *in Octavo* tributum, nuperrimè Romæ publicam in lucem emisi, in quo ad consulendum utilitati & comoditati juvenum, qui post emensum Theologię stadium, ad Historiæ Ecclesiasticæ studium animum appellere gestiunt, Res pręcipuas, ab obitu Apostolorum *Petri* & *Pauli* ad hanc usque ætatem nostram, non solùm ad Historiam, sed ad Dogmata, Criticam, Chronologiam, & Ecclesiæ Disciplinam pertinentes, per varia Colloquia digessi, perstrinxi, atque in præclaro lumine collocare summoperè studui.

BRE-

BREVIS DESCRIPTIO HISTORICO-CHRONOLOGICA,

Comprehendens non solùm ea, quæ de Vita, Gestis, Miraculis, Morte, Resurrectione, & Ascensione Jesu Christi, in quatuor Evangeliis referuntur, sed etiam Peregrinationem, quam, secundùm rationem temporum, post Ascensum Iesu Christi in Cœlum, Apostoli Petrus & Paulus *ad prædicandam Doctrinam Evangelicam susceperunt.*

HAnc brevem Historico-Chronologicam Vitæ Iesu Christi descriptionem quinque in partes, majoris claritatis ergò, distribuam, quarum prima exhibebit ea, quæ ad Iesu Christi Nativitatem, Infantiam, & Pueritiam pertinent. Altera pars continebit Iesu Christi Baptismum, & ea quæ gessit anno primo Prædicationis suæ. Tertia pars complectetur Acta, quæ edidit Iesus Christus anno secundo Prædicationis suæ. Quarta pars ea perstringet, quæ Jesus Christus anno tertio Prædicationis suæ pro salute Humani Generis operatus est. Postrema pars ea referet, quæ Jesus Christus egit anno ineunte quarto Prædicationis suæ, usque ad illapsum Spiritus Sancti, quem ad Apostolos ac Discipulos misit in die Pentecostes.

PRIMA PARS

Exhibens ea, quæ ad Jesu Christi Nativitatem, Infantiam, & Pueritiam pertinent.

Anno à creatione Mundi quater millesimo centesimo trigesimo tertio, & anno trigesimo nono Imperii *Augusti*.

Sexennio ante Æram Vulgarem, Consulibus *D. Lælio Balbo*, & *C. Antistio Vetere*.

REgnante in Iudæa *Herode*, cui *Magno* cognomen fuit, *Ioannis Baptistæ* conceptionem Archangelus *Gabriel* prænunciavit Sacerdoti, qui appellabatur *Zacharias*, & cujus Uxor *Elisabetha* hactenùs sterilis fuerat, nec ulla

Anno à creatione Mundi quater millesimo cētesimo trigesimo quarto , & anno quadragesimo Imperii *Augusti* .

Quinquennio ante Æram Vulgarem, Consulibus *Augusto Cæsare XII. &* *L. Cornelio Sulla* .

ulla spes affulgebat ampliùs liberorum, quia uterque ad senectutem pervenerat . Non multò post concepit *Elisabetha* .

Sexto mense , postquàm *Elisabetha*, uxor *Zachariæ*, gravida esset, Deus vigesimâ quintâ die mensis Martii , sicut antiqua docet traditio , misit Archangelum *Gabrielem* Nazareth , quæ est urbs Galilæç, ad Virginem, cui *Mariæ* nomen erat, nuptam Iosepho, viro pauperi quidem, sed tamen ex prosapia Davidis Regis oriundo. *Maria*, Virgo, Archangelo Gabrieli nuncianti conceptionem verbi Divini in castissimo ejus utero, respondit, paratam se esse omnia Dei, cujus ancilla erat , exequi imperia, nec dubitare, quin futurum esset quidquid ille nomine Dei prædixerat. Quo Responso edito, Archangelus Gabriel ab ejus conspectu abiit, & actutùm Verbum divinum carnem humanam assumpsit in utero beatissimę *Mariæ* Virginis , hoc divinum opus edente Spiritu Sancto. Paulò post *Maria* , Verbo Dei plena, è Civitate *Nazareth* profecta est , & magnâ festinatione ivit in Urbem tractus Montani Iudæç, in qua habitabat Elisabetha, quò eam inviseret gravidam , sicut ab Archangelo *Gabriele* accèperat, mansitque cum ea per tres menses, quibus exactis , Domum reversa est . *Elisabetha* die 24. mensis Iunij ejusdem anni peperit *Joannem Baptistam*, qui fuit Prçcursor Iesu Christi , veri Messiæ . *Mariam* Virginem , ab Ædibus *Elisabeth* Domum reversam, *Iosephus*, ejus maritus, gravidam deprehendit , eamque clàm repudiare volens , in somnis admonitus est ab Angelo , ut eam non dimitteret, quippè quæ non ex stupro, sed inusitatâ divinæ potentiæ operâ gra-

gravida esset, ac propediem enixura filium, cui foret nomen *Iesu* imponendum, quod Salvatorem sonat. Excitatus è somno *Iosephus*, Mariam uxorem retinuit, & obtemperans Edicto, quo Imperator *Augustus* jubebat hominum descriptionem institui, non modò in Provinciis Populi Romani, sed & in vicinis Regnis, in quibus erant Reges, beneficio Romanorum constituti, se contulit Bethleemum, priscam Davidis Regis familię Sedem, ut eo in Oppido, in quo, juxta Prophetarum Oracula, verus Messias nasci debebat, describeretur vnà cum *Maria*, uxore sua gravidâ. Contigit autem, ut Bethleemum cùm appulissent, & illic in diversorio essent, expletis à conceptione novem mensibus, *Maria* die vigesimà quintà mensis Decembris, sicut constans fert traditio, pepererit Filium suum unigenitum, quem pannis involutum, Angeli & Pastores in cunis protinùs adorarunt.

Anno à creatione Mundi ter millesimo centesimo trigesimo quinto, & anno quadragesimo primo Imperii *Augusti*.

Quadriennio ante Æram Vulgarem, Consulibus *C. Calvisio Sabino, & Rufo.*

Octavo à Natalibus die, seu Kalendis mensis Ianuarii, pro more Iudæorum, circumcisus est puer, eique nomen inditum IESU, sicut jusserat Angelus. Die verò sextâ ejusdem mensis Ianuarii Magi ex Arabia Felice, prę-eunte Stellâ, Bethleemum venerunt, ubi invenerunt Puerulum cùm Maria Matre, eumque procumbentes adorarunt, & munera, quæ attulerant, ei obtulerunt, Aurum videlicet, Thus, & Myrrham. Expletis à partu Virginis *Mariæ* quadraginta diebus, quibus Puerpera, juxta Legem Mosaicam, à Templo arcebatur, *Iosephus*, & *Maria* Hierosolymam iverunt, ut puerum *Iesum* illic ex Legis Mosaicæ instituto coram Deo sisterent in Templo, ubi cùm præsentes adessent *Simeon*, & *Anna*, divino affla-

afflatu intellexerint, Puerum *Iesum* esse expectatum illum Israëlitarum liberatorem. Post hæc, Iosephus admonitus est in somnis, ut cum puerulo, ejusque Matre illicò fugeret in Ægyptum, & maneret illic donec divinitùs in Iudæam revocaretur, quia Herodes Rex mox quæsiturus erat *Iesum*, ut eum occideret. Expergefactus itaque *Iosephus*, abjectâ omni cunctatione, cum Maria, eiusque filio, se contulit in Ægyptum, & post elapsos aliquot dies, *Herodes*, Rex, immissis militibus, occidit omnes pueros Bethleemitas, qui à biennio jam nati erant, ne elaberetur puer *Iesu*, cui Magi Regnum Iudææ portendi nunciaverant his verbis: *Ubi natus est Rex Iudæorum? Vidimus Stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum*. Mortuus est non multò post Herodes, Rex post homines natos crudelissimus, & statim Angelus Iosephum monuit in somnis, tempus jam esse redeundi in Palæstinam, ubi, mortuo Rege Herode, qui vitæ Iesu antehàc insidiabatur, tutò vivere posset. *Iosephus* itaque excitatus profectus est cum uxore *Maria*, eiusque Filio in Palæstinam. Ast, dùm *Iosephus* ex Ægypto in Palæstinam pergeret, audivit, *Herodem Archelaum*, filium *Herodis Magni*, regnare in Iudea, quâ de causâ veritus est in eam redire, sed iterùm monitus ab Angelo ivit in Galilæam, & quidem in Civitatem Nazareth, ubi antea vixerat.

Anno à creatione Mundi quater millesimo cētesimo trigesimo nono, & anno quadragesimo quinto Imperii *Augusti*.	Annus primus ÆræVulgaris, Consulibus *C.Cæsare*,& *L.Æmilio Paulo*.	Annus primus Æræ Vulgaris initium habet à prima die Ianuarii anni à creatione Mundi quater millesimi centesimi trigesimi noni, anni Imperii Augusti quadragesimi quinti, quo Consules fuerunt *Cajus Cæsar*, & *L.Æmilius Pau-*

Paulus. Quò fit, ut Æra Vulgaris, cuius Author est *Dionysius exiguus*, sit qu[illegible]ennio solido & octo diebus posterior vero & proprio Natalitio Iesu Christi, sicut in coufesso est apud omnes Chronologiæ peritos.

Anno à creatione Mundi quater millesimo cẽtesimo quadragesimo sexto, & anno Imperii *Augusti* quinquagesimo secundo.

Anno octavo Æræ Vulgaris, Cõsulibus *M. Furio Camillo*, & *Sexto Nonio Quintiliano*.

Puer IESU in Civitate Nazareth, ad quam, monente Angelo, *Iosephus*, unà cum *Maria*, coniuge suâ, se se receperat, fuit educatus, cùmque iam adolevisset, & annum ætatis suæ ageret duodecimum, Hierosolymam profectus est cum Iosepho & Maria, quibus solenne erat quot annis ad celebrandum Pascha illùc ire. Sed, exactis diebus Festi, *Iosephus* & *Maria* iter unius diei confecerũt versùs Nazareth, existimantes, *Iesum* esse in Comitatu, quem tamen postquàm inter notos frustrà quæsivissent, reversi sunt Hierosolymam, ut eum investigarent, illumque tandem in Templo invenerunt, in Templo sedentem inter Doctores, eosque audientem, interrogantemque, & eorum Quæsitis facientem satis. Quicumque autem aderant, obstupescebant ob Qęstiones & Responsa Pueri, in quibus elucebat summa sapientia, cuius insigne exemplum prodidit etiam in Responso, quod dedit Matri suæ, cui querenti his verbis: *Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce Pater tuus & ego dolentes quærebamus te*; confestim respondit: *Quid est quod me quærebatis? Nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse*. Hæc sunt, quæ de Iesu Christi Infantia, Pueritia & Adolescentia memoriæ prodiderunt Sacri Evangelistæ, cætera verò, quæ in juventute sua egit Iesus Christus, alto & Sacro obtexerunt silentio, totamque ejus vitam usque ad Baptismum Sanctus *Lucas* cap. 2. sui Evangelii concludit

adri.

dit his verbis: *Et descendit*, IESUS, *cum eis*, ideſt, Ioſepho, & Maria, *& venit Nazareth, & erat ſubditus illis; & Mater ejus conſervabat omnia verba hæc in corde ſuo. Et Ieſus proficiebat ſapientiâ, & ætate & gratiâ apud Deum, & homines*.

SECUNDA PARS VITÆ JESU CHRISTI,

Continens ejus Baptiſmum, & ea, quæ geſſit in primo anno Prædicationis ſuæ.

Anno à creatione Mundi quater milleſimo centeſimo ſexageſimo tertio, anno Imperii *Auguſtæi* Tiberii, ſeu ab obitu Imp. *Auguſti*, duodecimo, Imperii verò Proconſularis *Tiberii* decimo quinto.	Anno Æræ Vulgaris vigeſimo quinto, ætatis Christi vigeſimo nono, Conſulibus *M. Aſinio Agrippa*, & *Coſſo Cornelio Lentulo*.	IOannes Baptiſta, filius *Zachariæ*, anno decimoquinto Imperii Proconſularis Tiberii, in deſertis locis verſans, juſſus eſt à Deo ire ad Judæos, eoſque ad ſanctiorem vitam vocare, eò quòd Regnum Cæleſte Meſſiæ immineret. Eo autem munere defungi cæpit *Ioannes Baptiſta* circà Iordanem, prædicans Baptiſmum Pœnitentiæ in remiſſionem Peccatorum. Vide ea, quæ in Diſſertatione decima hujus Tractatus dicemus de duplici Epocha Imperii *Tiberii*, ex quibus facilè intelliges, *Ioannem Baptiſtam* ſuum exorſum eſſe Miniſterium anno decimo quinto Imperii *Proconſularis* Tiberii, non verò anno decimo quinto Imperii *Auguſtæi* Tiberii, ſeu illius Imperii, quod Tiberius ab obitu Imperatoris *Auguſti* auſpicatus eſt.
Anno à creatione Mundi quater milleſimo centeſimo ſexageſimoquarto, Imperii *Auguſtæi* Tiberii, ſeu ab obitu Imperat. *Auguſti*, anno	Anno Æræ Vulgaris vigeſimoſexto, ætatis Christi ineunte trigeſimo, Conſulibus *Cn. Len-*	Ieſus Chriſtus anno decimo ſexto Imperii Proconſularis Tiberii venit ex Galilæa ad Ioannem Baptiſtam, ut ab eo Baptiſmum ſuſciperet, cùmque die ſextâ menſis Ianuarii, juxtà avitam Eccleſiæ traditionem, baptizatus fuiſſet & ex aqua egreſſus, aperti ſunt

decimo tertio; Imperii verò Proconsularis Tiberii anno decimo sexto.

tulo Getulico, & *C. Calvisio Sabino*. Imperii Proconsularis Tiberii anno decimo sexto.

sunt Cæli, & apparuit Spiritus Sanctus in forma Columbæ, quæ insedit capiti ejus, auditaque est vox Dei Patris, dicentis: *Tu es Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui*. A Joanne baptizatus Jesus Christus, continuò Spiritus Sancti afflatu secessit in solitudinem, Arabiæ vicinam, ubi tentatus est à Diabolo, cujus trinam tentationem cùm superasset, Angeli ad illum accesserunt, eique ministrarunt. Relicto Deserto, venit Iesus ad ripas Iordanis, tuncque Ioannes Baptista Legatis, quos ad ipsum miserant proceres Iudæorum, respondit, se Christi, seu Messiæ Præcursorem esse, non ipsum Christum. Post hanc Legationem Iesus Christus venit ad *Joannem*, à quo declaratus est Agnus Dei, verusque Messias ab omnibus exspectatus. *Andreæ* & *Petro*, piscatoribus Bethsaidensibus, Iesus primùm innotescit, & vocat *Philippum* Bethsaidensem, qui Nathanaeli eum patefacit, cum quo Iesus colloquitur. Venit Iesus in Galilæam, interest Nuptiis factis in Cana Galileæ, ubi aquam mutat in vinum. Posthæc, seipsum magis manifestaturus, ascendit Hierosolymam ad celebrandum Pascha, quod à suscepto Baptismate primum fuit, ibique flagello de funiculis facto abigit è Templo ementes & vendentes, castigatque eos, qui factum illud suum improbabant. Prædicit Resurrectionem suam. Credunt illi multi, sed se ipse Iudæis non credit. Circà dies festos Paschatis *Nicodemus*, Princeps Iudæorum, noctu *Iesum* adit, & cum eo colloquitur. Relictâ Hierosolymâ, Jesus abit in alium Judææ tractum, in quo Baptismo pœnitentes excipit, dùm *Ioannes Baptista* similia faceret in Samaria

maria ad Iordanem; quâ occasione; cùm Discipuli *Ioannis* quererētur apud ipsum, quòd plures ad Iesum confluerent, *Ioannes* rursùm testatus est, seipso longè superiorem esse Iesum, ac subindè necesse esse eum crescere, se autem minui. Paulò post, *Ioannes Baptista* ab *Herode*, Galilææ Tetrarchâ, ob reprehensum adulterium, in carcerem conjicitur. Quò factum est, ut, postquàm compertum habuisset *Iesus*, Pharisæos insidias ejus vitæ struere, & *Ioannem Baptistam* in carcerem fuisse detrusum, Iudæâ relictâ, Galilæam petierit per Samariam, quo in itinere, ad Sichem, Urbem, colloquitur cum Samaritana, & totam illam Urbem, ut sibi fidem haberet, adducit. Posteà, Iesus ivit in Galilæam, ubi benignè ab incolis receptus, felicissimo exitu prędicat Evangelium, sed à Nazarenis, popularibus suis, malè habetur. Quocircà recedit è Civitate Nazareth, & curat filium cujuspiam Ministri Herodis, Tetrarchæ, in Civitate Capharnaum, nobili Galilææ emporio, decumbentem. Hanc Civitatem Capharnaum, velut commodam suæ prædicationis sedem, pro mansione deligit Iesus. Docet illìc Galilæos, iisque pleniùs inculcat necessitatem Pœnitentiæ, eò quòd appropinquaret Regnum Cœlorum. Quam prædicationem, cum per universam Galilæam longè latèque spargeret, & morborum curatione illustraret, per totam Syriam celebre factum est nomen ejus, adeò ut undique ad eum cum ægris plerique confluerent. Stans juxta Mare Galilææ Iesus, miraculo copiosæ capturæ piscium ad se vocat *Petrum* & *Andream*, fratres, *Iacobum* itidem & *Ioannem*, fratres, Zebedæi filios, qui statim reli-

relictis retibus, & Navi, sequuti sunt Dominum: Cum his Capharnaum ingressus, Sabbato Spiritum immundum pellit à Dæmoniaco; dein, ad Ædes *Petri* accedens, ejus Socrum, febre laborantem, suo imperio sanat. Tum pergit per totam Galilæam prędicare Evangelium, curare ægros, & è corporibus obsessorum expellere Dæmones, quibus districtè vetat, ne dicant, ipsum esse Christum.

TERTIA PARS VITÆ JESU CHRISTI,

Complectens ea, quæ gessit anno secundo Prædicationis suæ.

Anno à creatione Mundi quater millesimo centesimo sexagesimo quarto. Imperii *Augustæi* Tiberii, seu ab obitu Imperatoris *Augusti*, anno decimo quarto, Imperii verò Proconsularis Tiberii anno decimo septimo.

Anno Æræ Vulgaris vigesimo septimo, & ætatis Iesu Christi trigesimo primo. Consulibus *M. Licinio Crasso*, & *L. Calpurnio Pisone*. Imperii Proconsularis Tiberii anno decimo septimo.

INstante Paschate Iudæorum, ascendit Iesus Hierosolymam ad celebrandum Pascha, quod à suscepto Baptismate fuit secundum. Sanat Sabbato apud Probaticam Piscinam virum, qui triginta & octo annos languebat, jussitque ut tolleret grabbatum suum; indèque Iudæi occasionem arripiunt eum calumniandi, quos Christus redarguit tùm Sermonibus suis, tùm Testimoniis, quæ Pater suus cælestis & Ioannes Baptista de ejus veritate doctrinæ perhibebant. *Matthæum* è Telonio vocat, quem jussit discipulum suum fieri, & se adsectari, quod ille è vestigio, rebus omnibus relictis, præstitit. Paralytico, per tegulas, ob turbam, ad se dimisso, peccata dimittit, eumque sanat, ringentibus legis peritis, sed admirantibus aliis. Sabbato curat hominem, manum aridam habentem, & defendit Discipulos suos vellentes spicas, easque in die Sabbati

comedentes. Curat etiam in die Sabbati Paralyticum, quod licitum esse ostendit. Tum descendit in Lacum Genesareticum, quò ad eum multi confluunt cùm sani, tum ęgri, qui ab eo curantur. Ex multis Discipulis, quos sibi prædicationis socios adsciverat, duodecim Apostolos elegit, cùmque ingens multitudo eum sequeretur, adscendit ad montem, ubi Sermonem habuit, qui complectitur summam perfectionis Christianæ Religionis, seu potissima capita Christianæ Ethices, Iudaïca multò præstantioris, præsertim in his, quæ spectant patientiam malorum, & beneficentiam ergà omnes. Multa etiam in eodem Sermone edisseruit Iesus Christus de eleemosynis, de precibus, de jejuniis, de vero thesauro, de vitanda anxietate circa futura, de Iudiciis, de prudentia in nuntiando Evangelio, de mutuo faciendo, de simulatoribus virtutis, deque iis, qui verè probi sunt. Hunc Sermonem Iesu Christi habitum in Monte secuta est Leprosi mundatio, quem mundatum Iesus Christus ad Sacerdotem misit. Ingressus deindè Iesus Capharnaum, Centurionis servum curat, & ad Civitatem Naim profectus, unigenitum Viduæ ejusdem Civitatis filium, mox sepulturæ mandandum, ad vitam revocat. Hæc Iesu Christi miracula statim ac ex Discipulorum suorum narratione audisset Ioannes Baptista, misit è carcere, in quo vinctus erat, Discipulos ad Iesum, qui quęrerent, quis Iesus esset? sive nùm esset expectatus Messias? Quibus Iesus non verbis, sed rebus ipsis se Messiam esse ostendit. Tùm incredulos Iudæos castigat, & omnes ad suscipiendam doctrinam, quam prædicabat, incitat.

citat. Posteà, convivatur Iesus Christus apud quemdam Pharisæum, ubi pedes eius in convivio ungit mulier, quæ ante hàc vitam parùm pudicam egerat, & cui Christus, divinæ gratiæ suæ beneficio ad meliorem frugem conversæ, peccata dimisit. Oblatum sibi Dæmoniacum, cęcum & mutum, protinùs sanat Christus Dominus, eâdemque operâ convincit Pharisæos ac Legis peritos, qui dictitabant, Iesum Christum, non potestate à Deo acceptâ, sed à Cacodæmonum Principe Beelzebub, eiicere Dæmones, & contumaciam Pharisæorum, aliorumque exprobrans, negat se ullum eis ostensurum miraculum, præter Resurrectionem suam, docetque, quos consanguineorum loco habeat. Multas Parabolas, videlicèt de homine seminante semen suum, de zizaniis, semini bono permixtis; de grano sinapis; de Thesauro & Margaritâ inventis, & omnium bonorum distractione emptis; de Sagena bonos simul & malos pisces concludente; ad instruendum Populum proponit & explicat. In Gadarensium tractum Iesus Christus cùm transiturus esset, multique eum sequi vellent, eorum dumtaxat duos alloquitur, & in Navi vehementem coortam tempestatem sedat, curatque appulsus duos viros à Cacodæmonibus vexatos, qui Cacodæmones, ipso permittente, in porcorum gregem irruunt. Porci in Mare præcipites aguntur, indèque ab incolis oratur *Iesus* illinc discedere, quod actutùm facit, relictis his viris, ex quibus Cacodęmones expulerat. Ad Occidentalem ripam Lacus Genesaretici appulsus Iesus Christus, curat mulierem, profluvio sanguinis laborantem; filiam *Iairi*, Principis Synagogæ,

gogæ, ad vitam revocat; & duobus cæcis visum restituit. In patriam suam Nazareth profectus, à Popularibus suis Propheta non creditur, eorumque subindè incredulitatem postquàm condemnasset, ab eis Civitate ejectus, subduxit se se de medio eorum, dùm conarentur è montis supercilio eum præcipitare. Vicina loca docendo circuit Iesus, sequentibus eum Apostolis, & aliquot mulieribus ei ministrantibus, quas inter *Maria Magdalena*. Duodecim Apostolos suos cum certis mandatis ac præscriptis ad prædicandum mittit, prædicendo eis mala, quæ ob Evangelicam prædicationem eos manebant, illisque ad ea forti constantique animo toleranda animos faciendo. Mandatis Iesu Christi absque mora obtemperantes Apostoli, se se ad prædicationem Evangelii accingunt, eoque sibi demandato officio ardenti zelo perfunguntur. Dùm hæc agerentur, contigit, ut *Herodes*, Tetrarcha, qui, ad petitionem saltantis puellę Herodiadis, *Ioannem Baptistam* in carcere decollari jusserat, auditâ famâ Iesu Christi, sibi persuaserit, *Ioannem Baptistam* surrexisse à mortuis. Ex quo intellexit Iesus, quam de se suspicionem haberet *Herodes*, aliòque, ad declinandam huius Principis invidiam, sibi migrandum esse. Hinc Iesus, postquàm duodecim Apostoli, quos, prædicandi Evangelii causâ, quaqua versùs miserat, ad eum rediissent, narravissentque omnia facta & dicta sua, tùm etiam qui fuisset primæ suæ prædicationis felix faustusque exitus; his, inquam, auditis, Iesus eos jussit secum venire, & conscensâ naviculâ navigavit cum illis ad ripam Orientalem Lacus Genesarethici, in desertum

tractum

tractum agri Bethsaidensis, trans mare Galilæę, quò multitudo magna hominum ex vicinis urbibus pedestri itinere eum secuta est. Quam ingentem multitudinem cùm inspexisset Iesus, è navicula egressus, benignè excepit, salutari doctrinâ imbuit, ægros, qui ei oblati sunt, sanavit, & quinque millia virorum, quinque panibus ordeaceis, & duodus piscibus satiavit. Sed, cùm animadverteret Iesus, se propter tàm insigne patratum miraculum, à turba raptum iri in Regem, fugit solus in montem, eiusque Apostoli naviculam conscenderunt, quos ipse posteà attigit, pedestri in Mari itinere veniens, eosque præsentiâ suâ confirmavit nocturno tempore consternatos, tum ob vehementem, quâ iactabantur, tempestatem, tùm quòd crederent, Iesum Christum, siccis vestigiis in Mari ambulantem, esse Phantasma. Tempestatem è vestigio sedavit Christus, & *Petro* facultatem dedit ambulandi super aquas. Posterâ die, cùm occasione miraculi multiplicationis quinque panum, plerique ad Iesum certatim convenirent, indè occasionem sumpsit Iesus eos panis corporalis desiderio abducendi ad quærendum panem cælestem, prolixè differendo de eo pane, quem jam Pater misisset in Mundum, quem & ipse pro vita Mundi daturus erat, quem qui ederet, haberet vitam æternam, qui verò non ederet. vitæ æternæ parciceps esse haud posset.

QVAR-

QUARTA PARS VITÆ JESU CHRISTI,

Continens ea, quæ gessit in tertio anno Prædicationis suæ.

Anno à creatione Mundi quater millesimo centesimo sexagesimo quinto. Imperii *Augustçi* Tiberii, seu ab obitu Imp. *Augusti*, decimo quinto, Imperii verò Proconsularis *Tiberii* anno decimo octavo.

Anno Æræ Vulgaris vigesimo octavo, ętatis Christi trigesimo secundo. Consulibus *Ap. Iunio Silano*, & *P. Silio Nerva*. Imperii Proconsularis Tiberii anno decimo octavo.

IEsus Christus, non multò post insigne, quod edidit, miraculum multiplicationis quinque panum, Hierosolymam se contulit ad celebrandum Pascha, quod à suscepto Baptismate tertium fuit, & statim propter odium, quo Judæi illum insectabantur, rediit in Galilæam, & eccè Scribæ & Pharisæi, è Hierosolyma venientes, accesserunt ad eum, querentes, quòd ejus Discipuli contra Seniorum Traditionem manducarent illotis manibus. Quibus expostulantibus vicissim objecit Christus neglectum mandatorum Dei, indèque occasionem sumpsit sermonem habendi de ablutione manuum, docens, ea, quæ intrant in os, non polluere hominem, sed quæ de ore ex corde prodeunt. E' Galilæa egressus Iesus, venit in partes Tyri & Sidonis, ubi filiam mulieris Chananęæ, à Cacodæmone vexatam, sanat, itemque surdum mutum, aliosque ægros curat. Misertus etiam multitudinis, quæ ipsum per triduum secuta erat, eam in Deserto pavit septem panibus, ac paucis pisciculis, sicque quatuor millia virorum, præter parvulos & mulieres, satiavit, ut superessent septem sportæ fragmentis plenæ, quo edito miraculo, statim conscensâ Navi, venit in fines Maggedan. Pharisæi & Sadducæi signum è Cælo frustrà petunt

tunt à Jesu, qui, eis dimissis, rursùm ascensâ Navi Lacum trajicit, Apostolos monet, ut sibi caveant à fermento Pharisæorum & Sadducæorum, eosque nimiùm sollicitos, quòd panes in Navim non asportassent, diffidentiæ coarguit, in illorum memoriam reducens duo superiora, quæ patraverat, multiplicationis panum miracula. Bethsaidam navigavit Iesus, quò cùm pervenisset, cæco ad se adducto visum restituit. Illinc digressus, in agrum Cæsareæ Philippi se contulit, & percontatur in via ab Apostolis, quem se putarent alii, cùm verò ipsi? Tunc *Petrus*, Apostolorum Princeps, post multorum opiniones ab aliis indicatas, ait: *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Quam Petri confessionem laudat Iesus Christus, eum *Beatum* pronunciat, & Primatu in Ecclesia suâ donat. Octavo die post hanc *Petri* confessionem, Iesus Christus in monte coram tribus Apostolis transfiguratus est, loquens cum *Moyse* & *Elia*, voxque è Cælo audita est, jubens eum audiri. Posterâ die Iesus sanat puerum à Cacodæmone obsessum, quem, ob imperfectionem Fidei, ejus Discipuli ejicere non potuerant, eisque Mortem, & Resurrectionem suam prædixit. Capharnaum reversus Iesus Christus, didrachma pro se ac Petro solvi jussit, statere in os piscis recepto. Discipulorum suorum ambitionem castigat, qui de prima dignitate in Regno Cælorum inter se contendebant. Docet, nemini offensionis causam præbendam, neminem contemnendum, & peccantibus in nos sæpiùs condonandum, efficaci ad hoc adhibitâ similitudine de Patrefamilias, qui servi sui, in conservum im-

misericordis, debitum decem millium Talentorum, semèl remissum, repetiit. His dictis, Iesus venit Hierosolymam ad Festum Tabernaculorum, sed clam. Mittit ante se septuaginta Discipulos binos in loca, per quæ transiturus erat, eosque mandatis instruit. Calamitates prænuntiat Chorozainensibus, Bethsaidensibus, & Capernaumensibus. Medio Tabernaculorum Festo pervenit Iesus Hierosolymam, ubi de se & de doctrina à Deo acceptâ orationem habet, sed Iudęi disceptant inter se, an sit Messias? Mulierem in adulterio deprehensam absolvit, eìque jubet, ut in posterum diligenter abstineat à peccato. Iudæos ad se posteà confluentes de sua à Patre Cœlesti Missione alloquitur, & eorum pravitatem ac incredulitatem vehementer redarguit. Curat Cæcum natum, variosque sermones habet cùm de causa ejus cæcitatis, tùm etiam de ejus curatione, quæ accendit invidiam Iudæorum, quòd Sabbato eum sanasset. Docet Iudæos, se esse verum Pastorem, qui moriturus erat pro ovibus suis, à quibus agnoscendus erat. In varias de illo sententias abeunt Iudæi. Redeunt septuaginta Discipuli ad Iesum, quibuscum loquitur, & ostendit beatissimos esse. Respondet Legisperito, quærenti, quo pacto Vitam æternam consequi posset, deque eo, qui *proximus* dicendus est? Excipitur à *Martha* & *Maria*. A Dæmonio muto virum obsessum curat, quod miraculum contra Pharisæorum calumnias defendit, admonetque Iudæos, ut sibi caveant, & declarat, quinam sint verè beati. Damnat contumaciam Iudæorum, miraculum flagitantium. Vocatur ad prandium

dium à Pharisæo, quâ ex occasione graviter simulatores virtutis perstringit, qui ei insidiantur. Varia Iesus Christus dat præcepta de vitando fermento Pharisæorum, quod est Hypocrisis, de Evangelio prædicando & absque metu, de contumelia in Spiritum Sanctum, de avaritia, & anxietate circà futura, de liberalitate in egenos, de vigilantia, de virtute eruditioni consentaneâ, de discordia ex Evangelii prædicatione, nequitiâ hominum nasciturâ; de signis secundi adventus sui, deque reconciliando sibi adversario. Hydropicum Sabbato sanat Christus, & decem Leprosos curat, quorum unus dumtaxàt de percepto beneficio gratias agit. Versans *Iesus* Hierosolymę, tempore Festi Dedicationis Templi, orationem habet in Porticu Salomonis de incredulitate Judæorum, propter quam Iudæi conantur eum lapidibus obruere, quorum furori se se eripit.

PARS QUINTA
VITÆ JESU CHRISTI,
Comprehendens ea, quæ gessit anno ineunte quarto Prædicationis suæ usque ad illapsum Spiritus Sancti in Apostolos in die Pentecostes.

Anno à creatione Mundi quater millesimo centesimo sexagesimo sexto. Imperii *Augustæi* Tiberii, seu ab obitu Imperatoris *Augusti*, anno decimo sexto, Imperii verò Proconsularis Ti-

Anno Æræ Vulgaris vigesimo nono, Consulibus *Cajo Rubellio Gemino*, & *Cajo Fusio Gemino*. Ætatis Jesu Christi anno trigesi

POst Templi Hierosolymitani Dedicationis Festos dies peractos, Iesus è Iudæa profectus, redit in Galilæam, in qua tamen diu moratus non est. Sed ivit versùs fines Iudææ, iterque fecit per tractus ad ortum Iordanis sitos, & constitit eo in loco, in quo Ioannes Baptista pœnitentes abluere cæperat. Ad hunc locum permulti undique ad Iesum Christum

 con-

berii anno decimo nono.

mo tertio. Imperii Proconsularis Tiberii anno decimo nono.

confluxerunt, cùm ejus audiendi gratiâ, tum etiam ut ægros curaret. Dùm autem his in locis versaretur Christus, docuit esse planè illicita in Matrimoniis divortia; divitias obstare multorum saluti; pueros ad se venire jussit, eorumque simplicitatem ad consequendam Vitam ęternam esse ęmulandam ac imitandam ostendit. Cuidam Adolescenti, quęrenti ab eo, quid sibi facto opus esset, ut adipisceretur Regnum Cęlorum? incunctanter respondit: *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*. Cùm *Jesus* adhùc esset in finibus illis Iudęę, in quos, Iudęorum persecutionem fugiens, secesserat, contigit *Lazarum*, Bethaniensem, ęgrotare, quem Iesus singulari amicitiâ prosequebatur. Is autem *Lazarus* frater erat *Marthæ*, & *Mariæ*, apud quas diversatus erat *Jesus*. Hę Sorores Iesum certiorem fecerunt de *Lazari* morbo. At Christus in Iudęam pergere noluit, nisi postquàm scivit, Lazarum esse mortuum. Tunc enim in Iudęam profectus, Bethaniam venit, & *Lazaro*, quatriduo mortuum, è Sepulchro suscitat, multis Judęorum, qui aderant, ad Fidem adductis. Hoc miraculum à Iesu Christo editum statim ac pervenisset ad aures Pontificum ac Pharisæorum, collecto Concilio, in eam sententiam iverunt Pontifices & Pharisæi, ut Jesum occiderent, cùmque appeteret tempus celebrandi Pascha, & Christus versùs Hiersolymam iter suum prosequeretur, iamque proximus esset Urbi Hierico, cœcum visu donavit, & ingressus Civitatem Hierico, *Zachæum*, se videndi cupidum, ex arbore vocavit, in illius ædibus mansit, eumque

ad

ad Fidem convertit. Ex Urbe Hierico egressus Iesus & pergens Hierosolymam, duobus cœcis visum restituit. Posteà, venit Bethaniam ante sex dies Paschatis, ibique in Domo *Simonis* leprosi honorificâ exceptus est cænâ, in qua, Lazaro accumbente cum aliis, & *Martha* ministrante, *Maria* pretioso unguento perfudit caput & pedes Iesu recumbentis. Feria primâ, quam nos *Dominicam* vocamus, quæque anno vigesimo nono Æræ Vulgaris, quo passus est Iesus Christus, incidit in diem vigesimam mensis Martii, triumphans Jesus asino insidens ingressus est Hierusalem per viam ramis instratam, & cum faustis totius Populi acclamationibus, deplorans tamen ante ingressum non multò post eventurum eiusdem Civitatis excidium. Templum deindè ingressus cœcos & claudos, ringentibus Pontificibus, Scribis ac Pharisæis, sanavit, & vespere eiusdem diei redit in Bethaniam. Feriâ secundâ, seu die Lunæ, quæ anno Æræ Vulgaris vigesimo nono incurrit in diem vigesimam primam mensis Martii, Iesus reversus in Hierusalem, ficui, fructibus carenti, in via imprecatus est, & maledicendo è vestigio aridam fecit. Mox Templum ingressus, ementes & vendentes procul ejecit, & sub Vesperam è Civitate egressus est. Feriâ tertiâ, seu die Martis, quæ anno Æræ Christianæ vigesimo nono incidit in diem vigesimam secundam mensis Martii, Discipuli redeuntes cum Christo Hierosolymam, viderunt admiratione defixi ficum arefactam esse, indèque *Iesus* occasionem sumpsit Fidei vim & orationis exponendi. Tùm Iesus versans in Templo, multis à Pharisæis,

risçis & Sadducæis subdolè quæstionibus impetitus est, quos ipse, variis quæstionibus, & aliquot propositis parabolis, vicissim notavit ac perstrinxit. Post hæc, Templo egressus, Discipulis, magnificam Templi structuram mirantibus, prædixit futuram illius ruinam, & Urbis Hierusalem eversionem. Perrexit ad montem Oliveti, vbi sedens cum Discipulis suis, de Templi & Urbis Hierusalem destructione, de terrificis signis, quæ secundum ejus adventum, seu futurum universale Iudicium, antevertere debent, disseruit. Feriâ quartâ, seu die Mercurii, quæ anno vigesimo nono Æræ Christianæ incidit in diem vigesimam tertiam mensis Martii, Proditor *Iudas* triginta argenteis Jesum Christum Dominum suum, de se tam benè meritum, vendidit Principibus Judæorum. Feriâ quintâ, seu die Jovis, quæ anno vigesimo nono Æræ Vulgaris incidit in diem vigesimam quartam mensis Martii, Jesus Christus sub Vesperam, dùm incipiebat prima dies Azymorum, Agnum Paschalem cum suis Discipulis manducavit, & hoc fuit quartum Pascha, quod à suscepto Baptismate celebravit. In hoc postremo Paschate lavit Discipulorum pedes, instituit in Azymo Sacro Sanctam Eucharistiam, & inter cænandum, *Iudam* proditorem indicavit. Cænâ peractâ, ivit Jesus cum Discipulis suis ad Hortum olivarum, ubi, præeunte Juda proditore, à Satellitibus, missis à Principibus Sacerdotum, captus est. Auriculam *Malci*, qui erat Summi Pontificis servus, gladio amputavit *Petrus*, quam confestim Christus ei in integrum restituit. Ductus est *Iesus* per noctem ad *Annam*, Socerum *Caiphæ*, Summi Pon-

Pontificis. Feriâ sextâ, seu die Veneris, quæ anno vigesimo nono Æræ Christianæ incidit in diem vigesimam quintam mensis Martii, Jesus Christus se stitit coram Sacerdotibus, qui, conculcatis divinis & humanis Legibus, dignum morte illum judicarunt. Hinc ductus est ad *Pilatum*, qui illum ad *Herodem* remisit, à quo iterùm transmissus est ad *Pilatum*, qui illum virgis cædi jussit. Interim proditor *Iudas*, culpã agnoscens, fatetur coram Principibus Sacerdotum, se tradidisse sanguinem justum, & in desperationem actus, ad restim confugit. Ad Calvarium Jesus Christus, Crucem suis humeris gestans, perductus est, ibique inter duos Latrones crucifixus. Eius vestimenta sibi milites diviserunt. Sol obscuratus est. Christus, felle & aceto potatus, moritur in Cruce, postquàm suis Crucifixoribus veniam concessisset. Mortuo Christo, velum Templi medium scissum est, Terra insolenti & stupendo motu concussa est, mortui è tumulis emerserunt, multique in Hierosolymorum Urbe apparuerunt. Centurio, qui Christum morientem viderat, eius divinitatem palàm confessus est. Miles lanceâ aperuit latus Jesu Christi, ex eo exivit sanguis & aqua. Vespere eiusdem diei, cùm immineret festivitas Sabbati, Corpus *Iesu* è cruce depositum in Sepulchro novo conditum est, ad cuius custodiam appositi sunt à Judæis milites, qui noctu diuque excubias agebant. Die primâ post Sabbatum, quam nos *Dominicam* vocamus, JESUS vivus è Sepulchro, devictâ morte resurgit, & apparet primò Mariæ Magdalenæ. Secundò, piis mulieribus, quæ ad illius monumentum venerant. Ter-

Tertiò, *Petro*, Apoſtolorum Principi. Quartò, Diſcipulis euntibus in Caſtellum Emmaus. Quintò, Apoſtolis; abſente *Thoma* Apoſtolo. Sextò, poſt dies octo apparet Apoſtolis, præſente *Thoma*, qui digitum ſuum immiſit in loca clavorum. Septimò, apparet in Monte Galilææ pluſquàm quingentis Fratribus. Octavò, viſus eſt *Iacobo* Apoſtolo. Nonò viſus eſt iterùm Apoſtolis, ad Mare Tyberiadis piſcantibus, ac ſæpiùs per quadraginta dies conveſcens & loquens de Regno Dei, ſe ſe Diſcipulis ſuis conſpicuum exhibuit. Die vero poſt Reſurrectionem ſuam quadrageſimo, qui anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo nono incidit in feriam quintam, ſeu in diem Jovis, Jeſus Chriſtus aſcendit in Cælum, & die decimâ poſt Aſcenſionem ſuam, ſeu Dominicâ, quæ erat Pentecoſtes Judæorum, miſit ad Apoſtolos ac Diſcipulos promiſſum Spiritum Sanctum, qui illos docêret omnem veritatem, notitiâ exoticarum linguarum imbueret, & ad prædicandum ubique Terrarum Evangelium idoneos Miniſtros efficeret. *Petrus* eâdem die, quâ in Apoſtolos illapſus eſt Spiritus Sanctus, in prima concione ſua tria millia hominum ad Chriſtum convertit. *Paulus* verò, poſt elapſum à Paſſione Chriſti annum, ex perſecutore effectus eſt Vas Electionis, & anno Æræ Chriſtianæ trigeſimo Fidem Jeſu Chriſti amplexus, per Terras, Mariaque volitavit, ut omnes Gentes, expulſis Idololatriæ tenebris, ſub iugum Chriſti redigeret. Horumce duorum Apoſtolorum *Petri*, & *Pauli*, qui inter alios eminent, peregrinationem in propagatione Evangelii ſubnectam, ut indè Lector intelligat,

quam

quam eximiam promulgationi Doctrinę Christi,seu Evangelii propagationi operam navaverint duo illi Apostoli, de quibus canit Ecclesia: *Petrus Apostolus, & Paulus Doctor Gentium, ipsi nos docuerunt Legem tuam Domine.*

Peregrinatio Apostolorum Petri & Pauli in propagatione Evangelii.

SAnctus *Petrus*, post mortem S. *Stephani*, Martyris, qui à Judæis, fuit lapidatus, profectus est vnà cum *Ioanne* (sicut legitur in Actis Apostolorum) in *Samariam* Civitatem, undè & tota Regio Samaria dicta est, ut comprobaret auctoritate suâ, perficeretque, quod illic per *Philippum*, Diaconum, in Prædicatione Evangelii cæptum erat. Est autem *Samaria* media inter Judæam & Galilæam. Peragravit S. Petrus varias Palæstinæ Regiones,antequàm veniret *Lyddam* & *Ioppen*,est autem *Lydda* in Palæstina, non procul à *Ioppe*, Civitate Littorali. Rursùs à *Ioppe* legitur profectus in *Cæsaream* Palæstinæ maritimam, quæ priùs dicebatur *Turris Stratonis*. Hic baptizavit *Cornelium* Centurionem. Hinc reversus est Hierosolymam. *Eusebius*, Cæsariensis Episcopus,asserit,S. *Petrum* prædicasse Evangelium apud Ponticos,Galatas, Capadoces, Asiaticos,Bithynos,quarum gentium meminit S. *Petrus* in exordio prioris suæ epistolę dicens: *Petrus, Apostolus Iesu Christi, electis advenis dispersionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ, & Bithyniæ.* Sedit S. Petrus Antiochiæ per septem annos,& anno duodecimo post Passionem Jesu Christi,seu anno Ærę Christianę quadragesimo primo,sub initium Imperii *Claudii*, Romam venit, ibique suam sedem fixit, sicut affirmat *Appollonius* apud *Eusebium* in Libro *de mortibus Persecutorum*. A die autem, quo S. *Petrus* Romam appulit, per viginti quinque annos Pontificatum tenuit, sicut, post *Eusebium*, & S. *Hieronymum*, fidem faciunt multi Scriptores Ecclesiastici. Tandèm Martyrio fuit Romæ coronatus exeunte anno duodecimo Imperii *Neronis*,seu anno Æræ Christianæ sexagesimo sexto, Consulibus C. *Luccio Telesino*, & C. *Suetonio Paulino*, sicut fusiùs commonstravi in Colloquio primo Tomi primi in Historiam Ecclesiasticam. S. *Petrum* inter omnes Apostolos Primatum à Christo obtinuisse patet, tùm quia apud Evangelistas omnes,atque etiam in Actis Apostolorum, semper *Petrus* in Catalogo duodecim Apostolorum primo loco recensetur: Tum quia etiam initio primus fuit ad dicendum. Nam & antè missum Spiritum Sanctum, congregatis in Cænaculo Discipulis, proponit de subrogando quopiam in locum proditoris *Iudæ*. Rursùs uoi tumultus esset in Populo,ob linguarum miraculum, *Petrus* solus auspica-

tur

tur Concionem Evangelicam. Primus omnium miraculum edit in nomine Jesu, pro Templi foribus sanato claudo, ac mox hac de causa concursu facto in Porticu Salomonis, *Petrus* concionatur ad Populum, denique, ne cætera alia commemorem, dum ageretur de electione septem Diaconorum, *Petrus* fecit verba solus, solus pronunciavit Sententiam in *Ananiam*. Quæ omnia probant, Apostolis compertum ac exploratum fuisse, *Petrum* in universa Ecclesia Primatu fuisse à Christo donatum, quandò in præmium Confessionis suæ, quâ illum agnovit *Filium Dei vivi*, hoc Responsum ab eo accepit: *Beatus es Simon Bar-Iona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in Cœlis est: Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam; & tibi dabo claves Regni Cœlorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis*, Matth. cap. 16. v. 17. 18. & 19.

Veniamus nunc ad peregrinationes, quas suscepit Apostolus *Paulus*, qui instar Solis, universum Mundum Evangelii luce illustravit. Primùm, Hierosolymis profectus est *Paulus* DAMASCUM. Ea est Civitas totius Syriæ caput inter Libanum & Antelibanum sita. Hic *Paulus*, qui antehàc furore percitus in Christianos acriter sæviebat, ad Christum conversus est, baptizatus, & Evangelii Prædicationem auspicatus. E Damasco profugiens venit in Arabiam, & indè reversus est Damascum, ac post annos tres demùm rediit Hierosolymam, ut videret *Petrum*, quemadmodùm ipsemet refert in Epistola ad Galatas. Rursùs Hierosolymis profugus, deductus est CÆSAREAM PHILIPPI, ea est Phænices Civitas ad radicem Libani montis, ubi sunt fontes Iordanis. A' Cæsarea dimissus est *Tharsum*, quæ Urbs est Metropolis Ciliciæ, & patria Apostoli *Pauli*, quam interfluit amnis Cydnus. A' Tharso per *Barnabam* reductus est Antiochiam, Metropolim Phænices. Hinc profectus est denuò Hierosolymam, ut exhiberet collectam pecuniam in subsidium pauperum. Quo facto, reversus est Antiochiam, undè venerat. Antiochiæ *Paulus* unà cum *Barnaba* Apostolico nomine donatus est, & statim perrexit *Seleuciam*, quæ est in Promontorio Antiochiæ Syriæ, obvia volenti proficisci ab Antiochiæ Civitate in Cyprum. E' Selucia solvit in *Cyprum*, insulam oppositam Ciliciæ, quæ est Asiæ minoris. Appulit autem *Salaminem*, quæ Civitas Cypri primùm occurit ad Orientem, & pervenit ad *Paphum*, quæ est extrema ad Occidentem, ubi quidam putant illi pro *SAULO*, commutatum PAULI nomen à SERGIO PAULO, eius Insulæ Proconsule, A Papho solvens Apostolus *Paulus*, appulit *Pergen*, ea Civitas est Pamphyliæ. Hinc Antiochiam Pisidiæ. Hinc *Iconium*, mox *Lystra*, quæ est Civitas Lycaoniæ. Hìc autem tum lapidatus est *Paulus*. A' Lystris profectus est *Derben*, quæ & ipsa Urbs est Lycaoniæ. Hinc remensus iter, quo venerat, reversus est *Lystra*, *Iconium*, & *An-*

Antiochiam Pisidiæ, ut quod cæptum erat confirmaret. Peragratâ etiam reliquâ Pisidia, rediit in Pamphyliam usque ad Pergen, ad quam primùm appulerat è Cypro. Hinc venit *Attaliam*, quæ est Civitas Maritima Pamphyliæ. Attaliâ solvens Paulus, navigavit Antiochiam Syriæ, undè primùm hoc iter fuerat auspicatus. Hinc rursùs Hierosolymam se contulit, ut cæteris Apostolis probaret quæ gesserat in Asia minore, sed interim prædicans Evangelium in Phænice, & Samaria, per quas iter conficiebat. Eo peracto, reversus est Antiochiam, undè venerat, & hic seiunctus à *Barnaba*, peragravit Syriam, ac mox Ciliciam. Inde iterùm revisit *Derben*, ac *Lystra*, ubi circumcidit *Timotheum*. A Lystris fecit iter per Phrygiam & Galatiam. Hinc venit in Mysiam, mox Troadem. A Troade, quæ est Regia Asiæ minoris, solvens, pervenit recto cursu in Insulam *Samothracem*, oppositam Thraciæ, quam habet ad Septentrionem. Hinc venit *Neapolim*, quæ Civitas est in littore, in confinio Macedoniæ ac Thraciæ. Hinc accessit *Philippos*, quam S. *Lucas* in Actis Apostolorum admonet esse Civitatem *Coloniam* in prima parte Macedoniæ. Ad Philippenses unam scripsit Epistolam Paulus. In hac *Philippos* Urbe virgis cæsus est Paulus, & in carcerem conjectus cum *Sila*, individuo itineris & laborum socio. Posthæc, per *Amphipolim*, quæ non longè abest à *Strymone* Flumine, & per *Apolloniam*, quæ Thessalonicæ proxima est, venit *Paulus Thessalonicam*, quæ Civitas est Metropolis Macedoniæ. Ad Cives hujus Urbis Thessalonicæ *Paulus* scripsit Epistolam. Orto in Civitate Thessalonicæ tumultu, Paulus clàm dimissus est *Berrhæam*, quam à Thessalonica dirimit *Pella*, quæ Patria est *Alexandri Magni*. Indè Athenas pervenit, ubi *Dionysium Areopagitam* ad Fidem Christi convertit. E Civitate Athenarum venit *Corinthum*, quę est Metropolis Achajæ. Hinc pervenit Ephesum, quæ Urbs est in littore Asiæ minoris, in parte, quę dicitur *Jonia*. Ab Epheso venit Cæsaream, deindè Antiochiam. Indè rediit in Asiam, &, post peragratas Regiones, in quibus ante docuerat, venit in Galatiam, hinc rursùs in Phrygiam, ubique confirmans Discipulos. Posteà, profectus est Ephesum, quùm jam *Apollos*, quem sibi socium adsciverat, profectus esset Corinthum. Hic *Paulus* proposuerat repetere Hierosolymam, sed priùs peragratâ Macedoniâ & Achajâ, per spiritum intelligens, sibi Romam esse eundum post aditam Hierosolymam. Itaque præmisit *Timotheum*, & *Erastum* in Macedoniam, & ipse commoratus est aliquandiù in Asia minore, ex qua, post tumultum per Argentarium quemdam, nomine *Demetrium*, excitatum, exire cöactus, secutus est eos, quos præmiserat. Peragratis autem superioribus partibus, venit in eam partem, quæ propriè *Græcia* dicitur, exindè repetiit Macedoniam, & è Macedonia pervenit *Philippos*, atque à *Philippis Troadem*, ubi adolescentulum ex ruina mortuum ad vitam revocavit. A' Troade pervenit *Asson*. Est autem *Asson* Civitas Littoralis, non longè infra Troadem, dicta etiam *Appollonia*. Asso solvens

P 2 Pau-

Paulus, appulit *Mytilenen*, quæ Civitas est *Lesbi* Insulæ, obvia ab *Asso* navigantibus *Chium*. A' Mytilene legens littora Asiæ, eò pervenit, ut *Chium* Insulam haberet ad dextram: *Chius* autem opposita est *Clazomenæ* in Littore Asiæ, media inter *Lesbium* & *Samum*, quò post adnavigavit • *Samus* autem opposita est *Trogyllio*, Promontorio Asiæ. A' Samo appulit Paulus *Trogyllium*, & à Trogyllio *Miletum*, quæ Civitas est *Cariæ* Littoralis. E' Mileto pervenit *Coum*, quæ Insula est inter *Samum* & *Gnidum*. A' *Coo* venit ad *Rhodum*, quæ Insula est opposita *Lyciæ*. A' Rhodo venit *Patara*, quæ Civitas est Littoralis *Lyciæ* Provinciæ. Hic nactus navim, quæ rectà peteret *Phœnicem Siriæ*, recto cursu cæpit eò tendere, & relictà ad lævam *Cypro* insula, appulit Tyrum. Ea est in Littore *Phœnices* infrà *Sidonem*, quæ est supra *Tyrum* A' Tyro venit *Ptolomaidem*, & hæc est Littorialis inter *Tyrum* & Montem *Carmelum*. Hinc pervenit *Cæsaream Palæstinæ*, & deindè *Hierosolymam*, undè, jussu Tribuni *Lysiæ*, catenis vinctus, deductus est *Antipatridem*, quæ media occurrit inter *Hierosolymam* & *Cæsaream*. Hinc per Equites ductus est *Cæsaream Palæstinæ*, undè jussu *Festi*, Præsidis Syriæ, qui *Felici* successerat, vinctus Romam deductus est hoc quidem itinere. Primùm impositus Navi, à *Cæsarea* pervenit *Sidonem*, quæ est supra *Tyrum*. Hinc, adigentibus ventis contrariis, advenit *Cyprum*, & prærerlegens Littora *Ciliciæ*, & *Pamphyliæ*, venit *Myra*, quæ est in *Lycia* non procul à Littore. Hinc, ægrè longâque navigatione eò progressi sunt Nautæ, ut *Gnidum* Promontorium haberent ad dextram, sed reflante vento, cursum flexerunt ad *Cretam*, quæ illis tum erat ad lævam, & venerunt ad portum, cui nomen *Salmon*. Illic, quoniam videbatur portus commodus, Nautæ decreverant hibernare; sed cùm adspirasset Auster ventus sat commodus, à portu solverunt ut appellerent *Phænicen*, cùm eccè subitò in diversum mutato vento, & pro Austro, flante vento, qui dicitur *Typhonicus*, vel Euro-Aquilo, Nautis formidabili, vi tempestatis delata est Navis in Insulam, quæ Act. Ap. cap.27. v.16. *Cauda* appellatur, & tandem desperatis rebus, nullàque ampliùs affulgente spe salutis, Nautæ impegerunt Navim in Insulam, quæ dicitur *Melite*, quæ est inter *Epirum*, & *Italiam*, spectans *Siciliam* ad Septentrionem. Hìc *Paulus* Viperam, quæ in ipsum insilierat, excussit absque noxa. Hic etiam Nautæ aliam navem nacti, nam altera perierat, appulerunt *Syracusas*, Urbem Siciliæ. Deinde devenerunt *Rhegium*, Oppidum in extremo agro Brutiorum. A' *Rhegio* recto cursu delati sunt *Puteolos*, idest, Promontorium in Campania, non procul à Neapoli. Hinc terrestri itinere pervenit usque ad *Forum Appii* ad locum, qui dicitur: *Tres Tabernæ*, atque hic Christiani, qui erant Romæ, occurrerunt Apostolo *Paulo*, qui hinc tandem anno tertio Imperii *Neronis* Romam adventavit, ibique totum biennium egit in vinculis, hoc est usque ad annum quintum *Neronis*, ibique S. *Lucas* in Actis Apostolorum finem imponit Historiæ Peregrinationum Apostoli *Pauli*. Cæterùm,

Scri-

Scriptores Ecclesiastici tradunt, Apostolum *Paulum*, postquàm causam suam coram Imperatore *Nerone* perorasset, fuisse absolutum, ac liberè ubi vellet, Evangelium prædicasse usque ad annum exeuntem duodecimum Imperii *Neronis*, seu usque ad annum Æræ Christianæ sexagesimum sextum, quo anno, cùm *Neronis* sævitia jam processisset in rabiem, ad eius Tribunal *Petrus*, & *Paulus* se sistentes, & mortis supplicio addicti, palmam Martyrii adepti sunt die vigesimâ nonâ mensis Iunii eiusdem anni, qui fuit trigesimus septimus à Christi Domini Passione; nam, ut superiùs diximus, Jesus Christus anno Æræ Christianæ vigesimo nono passus est, à quo anno usque ad annum Æræ Christianæ sexagesimum sextum interfluxere anni triginta septem. Porrò, *Petrum*, & *Paulum*, triginta septem annis post Passionem Iesu Christi elapsis, Martyrio fuisse coronatos, asserunt S. *Hieronymus* in Libro *De Scriptoribus Ecclesiasticis* tàm in Elogio S. *Petri*, quàm S. *Pauli*, Pontificale Romanum, *Chrysostomus*, *Honorius*, *Isidorus*, *Beda*, *Rabanus*, *Nicephorus*, & alii. Ex quo facilè intelligitur, Apostolum *Paulum*, qui ad Fidem Christi conversus & baptizatus est anno post Passionem Christi elapso, hoc est, anno Æræ Christianæ trigesimo, in Evangelico negotio versatum esse per triginta sex annos, quia ab anno Æræ Christianæ trigesimo, quo *Paulus* fuit baptizatus, usque ad annum Æræ Christianæ sexagesimum sextum, quo *Paulus* Martyrii coronam adeptus est, effluxere triginta sex anni.

TRA-

Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem, & sæcularia desideria, sobriè, & justè, & piè vivamus in hoc sæculo, expectantes beatam spem, & adventum magni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi: qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, Sectatorem bonorum operum. Hæc loquere, & exhortare, &c.

Epistolæ ad Titum cap. 2.

TRACTATUS
DE VITA, MYSTERIIS, ET ANNIS JESU CHRISTI,
Servatoris nostri,
DISSERTATIONIBUS
DOGMATICIS ET CHRONOLOGICIS,
Necnon Observationibus Criticis & Historicis,
JUXTA GERMANAM
DOCTORIS ANGELICI
MENTEM ILLUSTRATUS;
Et ad usum Scholæ accommodatus.

PROLUDIUM.

YSTERIA ET VITAM JESU CHRISTI, Servatoris nostri, variis Dissertationibus in hoc Tractatu illustrandi fuscepturus officium, operæ pretium me facturum esse duxi, si eas non solùm difficultates, in quibus eliquandis, tàm doctissimi Theologi, quàm periti hujus temporis Critici ac Chronologi, magno rei litterariæ emolumento, hactenùs desudarunt, pro meo modulo ventilandas ac discutiendas susciperem: verùm etiam, objectâ veritatis luce, omnes dissiparem tenebras, quas pervicaces Judæi, Infideles, & Hæretici, Mysteriis Christi datâ operâ offundere moliuntur; dum vel constantem illorum veritatem ac certitudinem, extra omnem dubitationis aleam positam, præfractè negant, vel ea sinistris interpretationibus perperàm explanare, & il-

& illotis, ut ajunt, manibus tractare præsumunt. Quamobrem, in his viginti quatuor, quas adornavi, Dissertationibus, in eum duntaxat scopum collimavi, ut omnia, quæ sacri Evangelistę de Mysteriis Christi memoriæ prodiderunt, litterisque consignarunt, procul ablegatis anilibus fabulis, quas nonnulli plus æquò creduli obtrudunt Auctores, in optimo lumine collocarem, telaque retūderem, jam licèt rubigine exesa, queis fidei hostes saniora Religionis Catholicæ dogmata impetere solent. Undè, quia Judæis effutire solenne est, Christum Dominum ex Josephi cum Maria carnali consortio fuisse procreatum, ab hac prætertim confutanda blasphemiâ hunc Tractatum auspicabor; Dein, de ingressu Christi in hunc mundum, de illius progressu in hoc mundo, de ejus exitu ex hoc mundo, de glorificatione Christi post ejus exitum ex hoc mundo, juxtà ordinem, quem sibi præfixit S. Thomas, & juxta accuratam Scholæ methodum, differere pergam. Sit igitur.

DISSERTATIO PRIMA

De matrimonio Mariæ cum Josepho, perpetua cum virginitate fœderato.

AD pleniorem hujusce quæstionis elucidationem, duos hac in Dissertatione instituam Paragraphos. In primo ostendam: Mariam verum & ratum iniisse cum Josepho matrimonium, ante legationem Gabrielis, seu ante conceptionem Verbi divini. In altero commonstrabo, istud matrimonium nunquàm virili congressu fuisse consummatum, ac subindè Mariam, quam Verbum divinum sibi matrem in tempore elegit, perpetuò illibatum virginitatis florem conservasse.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Utrum Maria inierit matrimonium cum Josepho ante Legationem Gabrielis?

ANtequàm de tempore, quo Maria inivit matrimonium cum Josepho, sententiam meam promam, non pigebit paucis in antecessum referre, & eâdem operâ refellere antiquas quidem, sed apocryphas traditiones, quæ circumferuntur de matrimonio Mariæ cum Josepho, quarum mentionem faciunt S. Gregorius Nissenus Oratione *de die natali Christi*, & S. Epiphanius hæresi 78. ut prudens Lector facilè negotio dijudicet, quam fidem mereantur istæ traditiones, quibus tot sunt assutæ fabulæ.

Legitur quippè in Libro *de ortu Virginis*, qui, ut concors est omnium Criticorum sententia, falsò tribuitur S. Hieronymo, & in Pro-

Proto-Evangelio, perperàm S. Jacobo adſcripto, quod inter monumenta orthodoxographa inſertum eſt : Mariam, poſtquam in templo vndecim annis, inſtar columbæ, fuiſſet educata, ac cibo de manu Angeli accepto nutrita, tandem à Sacerdotibus, quorum curæ demandata fuerat, in uxorem traditam fuiſſe Joſepho, qui tum temporis ſenex erat, & liberos ex priori conjuge procreatos habebat : Idque, quod ſanè lepidum ac feſtivum eſt, ſorte divina contigiſſe dicitur. Nam, cùm virgam accepiſſet Ioſeph, & templum fuiſſet ingreſſus; Eccè illicò virga, quam præ manibus tenebat, effloruit, & ex virga exiit columba, quæ illius capiti inſedit, quo ſigno admonitus Joſeph, Mariam, volens nolens, & à ſummo Sacerdote minis perterritus, in uxorem tandem accepit.

Sunt quidam hujus tempeſtatis Critici, qui ea non ſolùm reiiciunt, quæ huic narratiunculæ inſerta ad aniles fabulas ableganda eſſe mox oſtendam, verùm etiàm in dubium revocant, immò & negant, B. *Mariam* Virginem in Templo fuiſſe præſentatam, & ad teſtimonia, quæ ex Sanctis Patribus *Ioanne Damaſceno*, *Germano*, Patriarcha Conſtantinopolitano, *Andrea*, Cretenſi, *Georgio* Epiſcopo Nicomedienſi, *Cedreno*, & *Nicephoro Callixto* deprompta laudat *Baronius* in Annalibus Eccleſiaſticis ad probandam Præſentationem Mariæ Virginis in Templo; reſpondent, illos Scriptores Græcos eſſe recentiores, quàm ut illis certò fides habenda ſit. Pertendunt etiam iſti Critici, Feſtivitatem *de Præſentatione B. Mariæ Virginis in Templo*, quam Eccleſia cùm Græca, tùm Latina celecebrare ſolet die 21. menſis Novembris, eſſe potiùs Feſtivitatem de Præſentatione Jeſu Chriſti, à B. *Maria* Virgine oblati in Templo, quàm Feſtivitatem de Præſentatione B. *Mariæ* Virginis in Templo. Aſt, ne his Criticorum conjecturis calculum meum addam, vetat in primis ea, quæ Sanctis Patribus, ab Eminentiſſimo Annalium Parente citatis, debetur reverentia, & quorum teſtimoniis refragari minimè poſſum. Deindè, Feſtivitatem *de Præſentatione B. Mariæ Virginis in Templo* eſſe planè diſtinctam ab altera Feſtivitate *de Præſentatione Ieſu Chriſti à B. Maria Virgine oblati in Templo*, ex duplici momento facilè contra illos Criticos evinci poteſt. Primò, quia Feſtivitas de Præſentatione Jeſu Chriſti, à B. *Maria* Virgine oblati in Templo, peragitur die 2. menſis Februarii, ſeu die quadrageſimo poſt Natale Chriſti Domini, & hanc Feſtivitatem, quæ antiquiſſima eſt, Eccleſia Latina appellat *Purificationem B. Mariæ Virginis*; Eccleſia verò Græca eam vocat *Occurſus Domini ſolemnitatem*. Hinc, tot illi apud Eccleſiæ Græcæ Patres Sermones & Homiliæ in *Occurſu Domini*. Feſtivitas verò de Præſentatione B. Mariæ Virginis in Templo, quæ die 21. menſis Novembris celebratur, multò recentior eſt, minuſque ſolemnis in Eccleſia tam Græca, quàm Latinâ, nec iiſdem titulis decoratur. Secundò, ipſamet Oratio, quæ die Feſto de Præſentatione B. Mariæ Virginis in Templo, ſeu die 21. menſis Novembris, in Eccleſia Latina recitari ſolet, diſertam tantùm mentionem facit Præ-

sentationis B. *Mariæ* Virginis in Templo, non verò Præsentationis Jesu Christi, à B. *Maria* Virgine in Templo oblati. Hæc quippè Oratio, quæ Sæculo XVI. sub *Pauli III.* Pontificatu his verbis concepta erat: *Deus, qui Sanctam tuam Genitricem, Tabernaculum S. Spiritus post triennium in Templo præsentari voluisti &c.* Hæc, inquam, Oratio secutis inde temporibus à *Sixto V.* Pontifice Maximo, fuit in hanc formam reducta, quæ etiamnùm hodie in Sacro & publico Officio usurpatur: *Deus, qui B. Mariam semper Virginem, Spiritus Sancti habitaculum, hodiernâ die in Templo præsentari voluisti; præsta quæsumus, ut ejus intercessione in Templo gloriæ tuæ præsentari mereamur.* Mariam itaque Virginem fuisse in Templo præsentatam adversùs quosdam modernos Scriptores Criticos constantèr profiteor, candidè tamen dicam, huic, quam superiùs adduxi, Narratiunculæ, ex quibusdam Libris Apocryphis haustę, addita esse nonnulla de educatione B. Virginis *Mariæ* in Templo, de cælesti cibo, quo fuit ab Angelo pasta, de Virga florida, de Columba Josepho insidente, & de aliis ejusmodi, quæ puram putamque fabulam olere, facilè ex his, quas subnectam, rationibus intelliget pius ac eruditus Lector. Et primò quidem, quis credat, *Mariam* fuisse per 11. annos, instar Columbę, ab Angelis nutritam & educatam in Templo, in Sancto Sanctorum, quò nemini mortalium patuit unquam aditus, præterquàm Summo Pontifici, & quidem semel in anno, ut expressè notant *Apostolus* cap. 9. Epist. ad Hebræos, *Josephus* lib. 2. contra Appionem, & lib. 8. Antiq. cap. 2. necnon etiam *Philo*, Iudæus, in Libro *de Legatione ad Cajum Imperatorem*.Ettereà, S. Josephum, antequàm nuberet Mariæ, priorem conjugem habuisse, & ex ea filios sustulisse, tàm falsum est, quàm quod maximè, *Sanctus* quippè *Hieronymus* lib. adversùs Helvidium, & *Petrus Damiani* Opusc. 17. affirmant, Iosephum virginem jugiter permansisse, hancque piam Ecclesiæ Latinæ credulitatem esse, evincit *Bollandus* ad diem 19. mensis Martii. Tertiò, Sancti Patres, ut infra ostensurus sum, impensè laudant justitiam Iosephi, qui, cùm esset proximo agnationis gradu cum Maria conjunctus, ei juxtà legem & consuetudines patrias nupsit. Quorsùm igitur opus fuit tam ingenti prodigio ad seligendum præ cæteris Iosephum in Sponsum Mariæ Virginis? Hinc certè mirari non subit, si prædictum prodigium de virga S. Iosephi florescente, eique columbâ insidente, non magnum habeat apud viros eruditos auctoritatis pondus. Denique, ut cætera, quæ in hac narratione fabulam olent, brevitati consulendo, prætermittam, verosimile non est, Iosephum fuisse senem octogenarium, ut innuunt spuriæ illæ traditiones, quando matrimonium inivit cum Maria. In ea siquidem effœta ætate, non potuisset Iosephus, amaræ senectutis pondera ferens, suis laboribus alere familiam, Virginem defendere, & urgente periculo ea suscipere itinera, in quibus Beatæ Virginis individuus comes esse debebat, sed potiùs illi fastidio, tædio & oneri fuisset; nec aliundè expediebat

bat ad conservandum honorem Virginis, ut seni ætate multâ provecto nuberet, cujus matrimonio intempestiva canities, Virginis partum Iudæorum cavillationibus obnoxium reddidisset, nedùm à criminis suspicione defendisset. Longè itaque probabilius est, & litteris Evangelicis magis consentaneum, Iosephum, in matura & vigente adhuc ætate, fuisse cum Maria Matrimonio sociatum.

Explosis, itaque fabulosis & commentitiis illis traditionibus, & aliis id genus, quæ referuntur in Libris Apocryphis, videlicet in Libro quodam *Judaicarum Traditionum*, cujus meminit S. *Epiphanius* Hæresi 78. & 79. in Proto-Evangelio, quod falsò in Orthodoxographia S. *Jacobo* Apostolo adscribitur; in Libro *De Ortu Virginis*, quem nonnulli *Iacobo*, fratri Domini, alii S. *Cyrillo*, Patriarchæ Alexandrino, iniquè tribuunt; in Libro altero *De ortu Virginis*, quem Hæreticus *Seleucus* affinxit *Matthæo* Evangelistæ; in Historia incerti Auctoris, quam S. *Gregorius Nissenus* in Oratione *De Christi Natali* indigitat; in Opusculo *De Nativitate S. Mariæ*, inter Apocrypha S. *Hieronymi* rejecto ad calcem Tomi 9. in spuria S. *Evodii*, Patriarchæ Antiocheni, Epistolâ; in Apocrypho S. *Eustathii*, Patriarchæ Antiocheni, Commentario in Hexameron; ac denique in *Tragædia de Christo patiente*, quam Hæresiarcha *Apollinarius* supponit S. *Gregorio Nanzianzeno*. His inquam, rejectis fabulosis Traditionibus, quæ in citatis Libris Apocryphis leguntur, nunc discutiendam aggredior difficultatem, de tempore, quo Maria matrimonium inivit cum Iosepho. Circà quam difficultatem, tres versantur Theologorum sententiæ. Prima est quorumdam antiquorum, qui, ut videre est apud *Gratianum* Qu. 27. causa 2. cap. *quod autem*, & cap. *institutum*, specioso obtentu conservandæ virginitatis Mariæ, existimarunt, Mariam fuisse tantummodò Iosepho sponsione promissam, nunquàm tamen matrimonio junctam. Séd hanc sententiam omnes ad unum modò repudiant Theologi. Primò, quia è fronte opponitur Scripturæ Sacræ, quæ multis in locis Mariam uxorem Iosephi, ac vicissim Iosephum virum Mariæ, disertis verbis appellat. Secundò, quia Sponsalia nihil aliud sunt, quàm futurarum nuptiarum promissio: Si ergo Maria, & Ioseph post contracta sponsalia nunquàm nuptias iniissent, fidem datam in sponsalibus de cõtrahendis nuptiis violassent, immò nonnisi fictè & simulatè sponsalia contraxissent. Quid enim, amabo, aliud est pacisci & contrahere sine voluntate implendi id, quod promittitur, quàm æquivocationibus & mendaciis ludere illum, cui promittitur? Sibi ergo Maria & Josephus, in contrahendis sponsalibus, mutuò verba tantùm dedissent, si promissas nuptias nunquàm adimplere, & executioni mandare voluissent, quod dictu nefas est. Tertiò. Ecclesia ducentis ab hinc annis festum Desponsationis, seu matrimonii Mariæ cum Josepho, communi fidelium pietate celebrandum instituit. Denique, vetus illa sententia caduco & falso nititur fundamento; nam ideò illi antiqui negabant, Mariam fuisse Josepho conjugali vinculo sociatam, quia putabant,

bant, nuptialem concubitum esse partem essentialem matrimonii. Qua in re eos vehementer fuisse hallucinatos, in confesso est apud omnes Theologos, qui, post Sanctos Patres, quos sequitur S. Thomas, constanter docent, verum & ratum stare matrimonium, etiam secluso omni concubitu nuptiali, adeòque matrimonium, quod Maria inivit cum Josepho, ne leve quidem ejus virginitati præjudicium intulisse. Quocircà, ne actum agere videar, in hac veterum confutanda sententia, quæ jam penitùs antiquata est, & à scholis Theologorum exulat, diutiùs non immorabor.

Altera sententia eorum est, qui, licèt non inficias eant, Mariam fuisse cum Iosepho junctam matrimonio, docent attamen, Mariam ante legationem Gabrielis, necdùm fuisse Iosepho, ceù viro, traditam, neque ab ipso adscitam in consortium domesticum. In hanc opinionem, cui olim suffragati sunt aliqui Patres, nimirùm *Hilarius* in cap. 1. Matth. *Basilius* homiliâ *de humana Christi generatione*, & *Epiphanius* hæresi 78. plures, non minorum gentium eruditi, descenderunt, *Baronius* videlicèt, *Tostatus*, *Cajetanus*, *Montacutius* in Apparatu ad Origines Eccles. *Samuel Basnagius* tom. 1. Annal. *Fridericus Spanhemius* in Dubiis Euang. eamque obviis ulnis amplexus est *Bernardus Lamy* Congregationis Oratorii Presbyter, qui capitibus 3. & 8. Harmoniæ, quam edidit in Euangelia, hanc opinionem non solùm addito calculo approbat, sed etiam totis defendit lacertis, & multis undequaquè accitis argumentis ac in- ingeniosis proprio marte excogitatis conjecturis adstruere nititur, Mariam virginem matrimonium iniisse cum Iosepho, postquàm ab ædibus Elisabeth cognatæ suæ ad parentes reversa est; hoc est tribus jam emensis mensibus à legatione Gabrielis, seu à conceptione Verbi divini. Huic denique sententiæ subscribit nuperus quidem, sed doctissimus Scriptor, *Augustinus Calmet*, Monachus Benedictinus, in eo, quem Gallicè edidit, *Commentario Litterali in Evangelium Matthæi*.

Postrema sententia, cui, post S. Thomam, astipulantur omnes fermè Theologi & Scripturæ Sacræ Interpretes, statuit, Mariam fuisse Josepho nuptam, ante legationem Gabrielis, seu antequam in suo castissimo utero Verbum divinum concepisset. Quid de hac quæstione, de qua varias Scriptorum sententias hactenùs in medium protuli, magis mihi probetur, paucis ut aperiam,

DICO: *verum, & ratum intercessisse matrimonium, Mariam inter & Iosephum, ante legationem Gabrielis, seu ante conceptionem Verbi divini.*

Ad hanc probandam assertionem possem benè multa, eaque locupletissima laudare Scripturæ Sacræ testimonia, ex quibus liquido constat, Mariam, ante legationem Gabrielis, nuptam fuisse Iosepho. Sed, ne longior sim, illis referendis supersedebo, duasque duntaxat proponam rationes, quarum prima, desumitur ex epistola S. *Ignatii Martyris* ad Ephe-

Ephesios [quam quidem epistolam, unà cum sex aliis, quas *Isaac Vossius* ex manuscripto Græco Bibliothecæ Florentinæ Codice, & *Usserius* ex duobus Codicibus manu exaratis, in lucem ediderunt, germanum esse Sancti illius Martyris Opus, invictis rationum momentis demonstrant eruditissimi Critici, *Natalis Alexander* tom. 1. Histor. Eccl. *Nicolaus le Nourry* tom. 1. Apparatus ad Bibl. max. Patrum, *Pearsonius, Episc. Cestriensis*, in suis Vindiciis Epist. S. Ignatii, & multi alii, contra Blondellum, Dallæum, aliosque plures Presbyterianæ, Calvinianæque Sectæ homines] In hac autem epistola ad Ephesios asserit S. Ignatius, Christum ideò à Virgine nuptâ esse conceptum, quia volebat Deus, ut ortus Messiæ omninò lateret diabolum, dum eum putat non de virgine, sed de conjugata, more aliorum hominum, fuisse generatum. Porrò, hæc Sancti illius Martyris ratio nullius planè roboris esset, si Beata Virgo nuptias tantùm celebrasset cum Iosepho, quandò ab ædibus Elisabeth ad parentes reversa est. Nam, semel factâ illâ hypothesi, partus Virginis diabolo procul omni dubio innotuisset, vidisset quippè dæmon Mariam esse prægnantem post ipsius reditum à visitatione Elisabeth, novisset aliundè castimoniam Mariæ & Iosephi, & utriusque animum à libidine prorsus alienum, conceptum ergo Mariæ, non Iosepho tribuisset, cui necdùm Mariam nuptam esse apprimè cognovisset, nec ei vel minimum dubium de stupro, ob exploratam Mariæ castitatem, subolere potuisset. Abjectâ itaque omni hæsitatione confestim intellexisset, Mariam operatione Spiritus Sancti concepisse, & ex ea subindè nasciturum Messiam tot sæculis expectatum, cuius tamen partus, ut docet S. Ignatius, hujus sæculi Principi celari debebat.

Erunt, sat scio, nonnulli, qui reponent, hanc rationem Sancti Ignatii perindè contra nostram militare sententiam. Nam cum dæmon subtilitate intellectus sui, & acumine naturali, integrum & incorruptum corpus mulieris, licèt nuptæ, videre possit; facillimè itidèm, non obstante matrimonio, quod Beata Virgo iniisset cum Iosepho ante legationem Gabrielis, diabolus dignoscere potuisset Mariæ, etsi nuptæ, virginitatem omninò illæsam permansisse.

Verùm, hæc responsio nullo negotio elidi potest, nam licèt non diffitear, diabolum, intellectus sui subtilitate, Mariæ virginitatem post conceptionem Verbi divini, etiam non obstante matrimonio, detegere ac cognoscere potuisse, si reverà advertisset, contendo attamen, dæmonem eam exploratam non habuisse, quia volente & permittente Deo, non advertit. Cernens enim dæmon Mariam esse conjugatam, cætera rimari & speculari contempsit, matrimonio videlicet omnem illi impedicnte suspicionem. Quaproptèr, non difficultèr sibi persuasit, conceptum & partum esse ex viro, cui sciebat Mariam esse nuptam, non, quod non posset dæmon virtute naturæ suæ agnoscere Mariæ etiam nuptæ virginitatem, sed quod ulteriùs, Deo sic volente, in conjugata vestigare non curaverit.

raverit. Hanc rationem insinuat S. Thomas 3. p. q. 29. art. 1. ad 3. *diabolus*, inquit, *multa potest virtute suæ naturæ, à quibus tamen prohibetur virtute divina.* Admisso itaque matrimonio Mariæ cum Iosepho ante legationem Gabrielis, ratio tradita à S. *Ignatio*, quæ primâ facie videtur subobscura, intelligi & explicari potest; at in opinione illorum, qui matrimonium Mariæ procrastinant usque ad ejus reditum à visitatione Elisabeth, nullo pacto intelligi & explicari potest, immò falsi apertè convincitur hæc Sancti Martyris ratio, quâ tamen usi sunt *Origines* hom. 16. in Lucam, *Basilius* homil. *de humana Christi generatione*, *Damascenus* lib. 4. *de fide orthodoxa* cap. 5. *Hieronymus* in cap. 1. Matth. *Bernardus* hom. 2. super *Missus est*, S. *Thomas* 3. p 29. art. 1. & multi alii Patres, ac Sacræ Scripturæ Interpretes.

Altera ratio petitur ex S. *Thoma*, qui 3. p. q. 29. art. 1. docet, eâ potissimùm de causa voluisse Christum Dominum nasci ex virgine nupta, ut per matrimonium, quod Beata Virgo contraxit cum Iosepho, & suo, & matris consuleret honori. Si enim Maria peperisset aut concepisset innupta, Iudæi ex ipsius partu opportunam nacti fuissent occasionem, & matrem in stupri suspicionem adductam, juxtà legem puniendi, & filium, ceù spurium, dehonestandi. *Maluit*, inquit S. *Ambrosius* lib. 2. in Luc. *Dominus aliquos de suo ortu, quàm de matris pudore dubitare: sciebat enim teneram esse virginis verecundiam, & lubricam famam pudoris; nec putavit ortus sui fidem matris iniuriis adstruendam.* At, mehercle, non video, qui possit hæc ratio, quàm S. Thomas ex Patribus hausit, stare cum opinione illorum Theologorum, qui matrimonium Mariæ referunt ad ejus reditum à visitatione Elisabeth. Enimverò, si Maria nupta est Iosepho, postquàm ab ædibus Elisabeth reversa est, sequitur ergo eam prægnantem fuisse jam abhinc tribus mensibus, quandò Iosepho tradita est, seu matrimonio juncta, mansit siquidem Maria post conceptionem Verbi divini cum Elisabeth mensibus quasi tribus, ut perhibet S. *Lucas* cap. 1. Porrò, quis non videt, periclitatum fuisse honorem Mariæ, si tribus abhinc mensibus uterum gestasset, quandò nupta est Iosepho. Quid enim, sodes, suspicati non fuissent parentes, qui Mariæ tumentem uterum inspexissent nondùm celebratis nuptiis? Non eo quidem negatum, notam illis fuisse Mariæ morum probitatem, sed nunquid subdubitare potuissent: An ipsi vis fuisset illata, & furtivo concubitu deflorata atque compressa? Maximè, cùm id temporis planè ignorarent, Mariam, arcanâ Spiritus Sancti operatione concepisse, eamque Matrem Dei fuisse electam. Sed quas insidias Mariæ populares, quos sinistros rumores non sparsissent, ut ipsi infamiæ notam inurere possent? Si enim semel compertum habuissent, sicut erat necesse, Mariam tribus abhinc mensibus prægnantem fuisse, dum Iosepho nupta est, eamque post sex menses à celebratis nuptiis filium perperisse, absque dubio ex illo insolenti & intempestivo partu, in animum induxissent, Mariam in ædibus parentum fuisse fornicatam, adeò-

que

que iuxtà legem ad tribunal eam rapuissent, mortisque supplicio plectendam judicassent. Virgo namque, quæ in domo paterna fornicabatur, lapidibus obrui debebat, *si in puella non est inventa Virginitas, eiicient eam extra fores domus patris sui, & lapidibus obruent illam viri Civitatis illius, & morietur, quoniam fecit nefas in Israel*, *Deuteron.* cap. 22. &, si Sacerdotis filia esset, flammis absumebatur, *Levitici* cap. 21. Quam legem, teste *Maimonide* Præfatione in Seder Zeraim, Iudæi à Mosis temporibus, perpetuò observarunt. Nec solùm Mariæ honorem præmaturus illius partus in discrimen adduxisset, sed etiam Herodem & Iudæos, Christum persequentes, excusabiles reddidisset. *Quid enim*, inquit S. *Ambrosius* lib. 2. in Lucam, *Iudæis, quid Herodi posset adscribi: si natum viderentur ex adulterio persequi?* Denique, si Maria sex mensibus post initas nuptias Christum peperisset, ut innuit Cl. *Bernardus Lamy*, Iudæi, qui in perniciem Christi incumbebant, & vel levissimos rumores ad ipsum calumniis incessendum aucupabantur, non illum appellassent filium Iosephi, sicut legimus *Matth.* cap. 13. *Lucæ* cap. 4. *Ioannis* cap. 6. sed eum potiùs tanquam spurium & adulterinum filium ubique sugillassent. Nam *desponsata, si gravida fiat in domo patris sui, infans habetur pro spurio*, ut ait *Maimonides* in Tractatu de prohibitis congressibus cap. 15. num. 17.

Respondet doctissimus *P. Lamy*, honori & famæ B Virginis hoc pacto prospexisse Deum, ut confestim post legationem Gabrielis, Maria impulsa Spiritu Sancto, perrexerit in montana Iudææ, ubi extra rumores popularium suorum, versata est tribus mensibus in ædibus cognatæ suæ Elisabeth, eamque reversam ad parentes, jamque tribus abhinc mensibus prægnantem in ædes suas deduxerit Joseph, & cum ipsa matrimonium inierit. Deindè ait: Posse per plures menses celari tumentem uterum, eos maximè, quibuscum non intercedit familiaris consuetudo. Subdit denique: Imperatorem Augustum jussisse his temporibus, ut describeretur universus orbis, & in Bethleem profectos fuisse Mariam & Iosephum, ut morem gererent Imperatoris Edicto, Mariam ibi partu solutam esse extra rumores popularium suorum, ex quorum animis, omnem malam de Maria suspicionem amovebat nomen & fama Iosephi, quem sciebant esse justum; fugam etiam in Ægyptum, ac moram in longinqua illa regione effecisse, ut ad ea, quæ partum Mariæ spectabant, non illi mentem adverterint.

Sed hæc Responsio, pace illius Auctoris dixerim, non elevat, sed potiùs majorem vim conciliat argumento. Qui enim primò credibile est, parentes Mariæ permisisse unquam, ut puella necdum nupta hanc susciperet peregrinationem, & pergeret in montanam Iudææ regionem, contrà Iudæorum avitam consuetudinem, qui, ut omnes probè norunt, sedulò cavere solent, ne puellæ viris sponsione promissæ, & quæ in domo paterna adhuc versantur, vel minimà infamiæ labe aspergantur; Ma-

riæ autem peregrinatio, & ab ædibus paternis diuturna absentia, rumoribus & suspicionibus Iudæorum ansam & occasionem suppeditare potuissent. Quod autem ait doctissimus ille Auctor, *posse per plures menses celari tumentem puellæ uterum*, Incertum omninò est & infirmum argumentum; spatium enim trimestre ad rem istiusmodi detegendam, vulgò assignant Hebræi: *fœmina*, inquiunt, *viduata non nubit, nisi post nonaginta dies, ut nempè dignoscatur inter sobolem primi mariti, & secundi*. Legitur etiam Genesis cap. 38. quòd *post tres menses nunciaverunt Iudæ, fornicata est Thamar nurus tua, & videtur uterus illius intumescere*. Deindè, ægrè adducentur viri docti, ut credant, voluisse Deum honorem Beatæ Virginis, jam à tribus mensibus prægnantis, sartum tectum conservare, celando illius tumentem uterum; illius quippè novi, & hactenùs inauditi commenti ne apex quidem apud Sanctos Patres, & Scripturæ Sacræ Interpretes, vel minimum extat illius rei vestigium. Sed, ut dem, Mariam, quandò ab ædibus Elisabeth ad parentes reversa est, potuisse, celando tumentem uterum, declinare rumores popularium suorum; hos tamen rumores effugere haud quaquàm potuisset in suo partu, quem doctissimus P. *Lamy* contigisse putat sex mensibus à completis nuptiis. Insolitus namque, ut mox dixi, Mariæ partus popularium rumores facilè admodùm excitasset, quippè qui nunquam tale quidquam vel fando accepissent temporibus majorum suorum accidisse, unde statim in aliquam stupri suspicionem venissent, quam nec nomen, nec fama Iosephi, quantumvis justi, ab eorum animis evellere potuisset. Ecquis sanè tam bonus, ut velit puellam à fornicationis suspicione eximere, quæ post sex menses à celebratis nuptiis peperit propter nomen & famam mariti? Certè narrat *Dio* lib. 48. Cæs. Augustum, Imperatorem licèt optimum, à plebe fuisse derisum, eò quòd *Livia*, quam in uxorem duxerat, tertio mense post celebratas nuptias filium peperisset, ita ut per jocum id temporis hoc proverbii loco haberetur: *fortunatis hominibus trimestres quoque nasci liberos*. Decimestres aliquandò contingere partus, observat quidem *Hyppocrates*. Idem testantur *Virgilius*, dicens: *Matri longa decem tulerunt fastidia menses*, & Plautus in Cistellaria: *Tum illa, quam compresserat, decimo post mense exacto, sic peperit filiam*. Septimestres & Octimestres etiàm quandòque contingere partus non ægrè concedam, sed semestres partus, eosque legitimos, nec vidi, nec legi unquàm. Malè ergo Beata Virgo audiisset apud populares suos, nec se ab infamia liberare potuisset, nisi referando Mysterium, quod in illa peractum esse prorsùs ignorabant. Denique, à vero procul abest, quod ait idem Auctor: fugam scilicet in Ægyptum, & moram in longinqua illa regione in causa fuisset, cur populares Mariæ ad ipsius partum mentem non adverterint. Quasi verò, partus Mariæ tot signis & prodigiis conspicuus, adoratione Magorum ostensus, prædictione Simeonis & Annæ in Templo, atque strage infantium, quos inaudita crudelitate jugulari jussit Herodes, longè latèque

que in tota Iudæa notissimus; solis popularibus Mariæ non innotuerit, omnique sublato nunciorum commercio, ipsi soli peregrini & hospites fuerint in his, quæ Mariæ partum spectabant, id profectò ab omni veri specie abhorrere videtur. Rejectâ itaque responsione P. *Lamy*, multò probabilius est, ideò populares Mariæ nec animis fluctuasse, nec ullam de ea, quando prægnans ab ædibus Elisabeth ad parentes reversa est, sinistram suspicionem habuisse, quia compertum habebant, Mariam, antequàm se se ad iter accingeret, seu pergeret ad montana Iudææ, matrimonium iniisse cum Iosepho, ipsique tanquàm patri, conceptam prolem acceptam referri debere, minimè dubitabant.

DILUUNTUR

Contrariæ Sententiæ argumenta.

Arguitur primò, Maria, *Lucæ* cap. 1. dicitur desponsata viro, cui nomen erat Ioseph: *Missus est Angelus Gabriel à Deo in Civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo David, & nomen virginis Maria*. Ergo Maria ante legationem Gabrielis, necdum erat Iosepho nupta, sed tantùm desponsata, seu sponsione promissa.

Respondeo primò, neg. conseq. Creberrimè namque Scriptura Sacra *desponsatam* appellat non solùm puellam, quæ sponsione promissa est, & quæ adhuc in domo paterna versatur, sed eam etiam puellam, quę viro tradita est, & in illius domesticum consortium recepta, ut proclive mihi esset demonstrare ex benè multis, quæ suppetunt Scripturæ Sacræ locis, quæ laudat, ac dilucidè exponit Cl. Auctor *Gallicæ Analyseos R.P.Mauduit*, Congreg.Orat.Presbyter, Dissertatione secundâ. Unicum duntaxat, quò major lux affulgeat, & adversariorum detegatur hallucinatio, hîc adducere satis superque sufficiet. *Lucæ* cap.2. legimus: Iosephum venisse in Bethleem, *ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore prægnante*. Maria ergo dicitur à S. Luca *desponsata* Iosepho etiam eo tempore, quo vnà cum ipso Bethleemum venit, ubi Christum Dominum peperit, & tamen, nemine refragante, Maria, quando cum Iosepho in Bethleem se contulit, ut obtemperaret Cæsaris Edicto, non solùm erat Iosepho sponsione promissa, sed etiam illi reverà nupta erat, & tanquam viro tradita. Sic etiam Ecclesia, actu licet copulata Christo, vocatur *Sponsa*, cùm tamen hæc conjunctio verè matrimonialis sit. Patet itaque, solenne esse Scripturæ Sacræ, *desponsatam* promiscuè appellare sive puellam sponsione promissam, sive puellam iam nuptam, & viro traditam, ac subindè adversarios ex his Sancti Lucæ verbis, nihil ad suæ sententiæ præsidium petere aut extundere posse.

Respondeo secundò, Evangelistam Lucam, dum Mariam *desponsa-*

tam Iosepho, & non nuptam esse dicit, innuere duntaxat velle: Nullum fuisse Mariam inter & Iosephum actum matrimonii consummati, nullum nuptialem concubitum, sed non excludere verum & ratum matrimonium, quod, sicut exponit Doctor Angelicus 3. p. q. 29. art. 2. sistit in indivisibili conjunctione animorum, per quam coniuges fidem sibi mutuò datam servare, & omnes amoris reciproci vices, convictu communi, bonorum & malorum communione, citra tamen commixtionem quoad thorum, inter se se alternare tenentur. Hoc enim ratum matrimonium Mariæ cum Iosepho non obscurè insinuare videtur S. Lucas, dum eodem in capite sic Mariam inducit Angelum alloquentem: *Quomodo fiet istud, quoniam virum* (supple meum) *non cognosco?* Non potuisset autem Maria vocitare tum temporis Iosephum *virum suum*, nisi fuisset cum ipso coniugali vinculo actu sociata. Ut igitur S. Lucas ostenderet, Mariæ virginitatem non fuisse per matrimonium ereptam, aut violatam, sed, seposito omni concubitu nuptiali, illibatam perstitisse, Mariam Iosepho desponsatam dicere maluit, quàm nuptam. Eamdem adhibet interpretationem S. Thomas quibusdam testimoniis SS. Patrum, videlicet *Hieronymi* in cap. 1. Matth. & *Ambrosii* lib. 2. in Lucam, qui primâ fronte docere videntur, Mariam inter & Iosephum intercessisse tantùm sponsalia, & non nuptias. Dicit enim Angelicus Doctor: Ideò illos SS. Patres coniugium Mariæ cum Iosepho nuptias appellare noluisse, quia nuptiarum nomine intelligebant nuptialem concubitum, qui procul abfuit à matrimonio Mariæ cum Iosepho. Quapropter, ut violatæ virginitatis & maritalis consortii suspicionem, longiùs à matrimonio Mariæ amolirentur hi Sancti Patres, Mariam Iosepho *desponsatam*, non nuptam, esse dicunt. Cæterùm, S. *Augustinus* matrimonium Mariæ cum Iosepho, nuptias appellare non dubitat, ut videre est cap. 11. lib. *de nuptiis & concupiscentia*, ubi hæc habet: *Omne nuptiarum bonum completum est in illis parentibus Christi, proles, fides, & Sacramentum. Prolem cognoscimus ipsum Dominum Iesum: fidem, quia nullum adulterium: Sacramentum, quia nullum divortium. Solus ibi nuptialis concubitus non fuit.* His gemina habet S. Doctor lib. 5. *contra Iulianum* cap. 9. & lib. 22. *adversus Faustum* cap. 8. ubi ait: *Beatam Virginem inter & S. Iosephum extitisse coniugium non concubitu, sed affectu; non commixtione corporum, sed copulatione, quod est charius, animorum.*

Arguitur secundò, *Matth.* cap. 1. hæc verba leguntur: *Cùm esset desponsata Mater Iesu, Maria, Ioseph, antequàm convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu Sancto.* Hæc autem verba, *antequàm convenirent*, non possunt commodiùs exponi, & ad probandam Mariæ virginitatem aptiùs intelligi, quàm de conventione, seu congregatione ad cohabitandum, ita ut sensus sit: Mariam de Spiritu Sancto concepisse, priusquàm in eisdem ædibus cum Iosepho habitaret. Hac siquidem admissâ interpretatione, præripitur omnis argutiarum materies *Helvidio*, aliisque heterodoxis, qui maritali commercio Iosephum usum esse contendebant, post-

postquàm Maria peperisset Christum Dominum. Sequitur igitur, juxtà hanc interpretationem, Mariam, quando de Spiritu Sancto, concepit, adhùc in ædibus paternis fuisse versatam, ac subindè necdùm fuisse Iosepho nuptam, si enim Iosepho fuisset nupta, propriis jam relictis laribus, in ædes Iosephi con[illegible]isset.

Respondeo, hæc Matthei verba, *antequàm convenirent*, de conventione ad habitandum non esse exponenda, jam enim Maria, ut docent SS. Patres *Chrysostomus* homil.4.in Matth. & *Ambrosius* lib.2.in Lucam, intùs erat,& in eisdem ædibus cum Iosepho habitabat. Ita etiam censet S.*Thomas* 3.p, q.29. art.2. ad 3. *Beata Virgo*,inquit,*sic fuit desponsata Ioseph,quod etiam esset domi habita: nam sicut in ea,quæ in domo viri concipit,intelligitur conceptio maritalis,sic in ea,quæ extra domum concipit, est suspecta conceptio,& ita non esset sufficientèr provisum famæ Beatæ Virginis.* Hæc itaque verba, *antequàm convenirent*, non sunt accipienda de conventione ad cohabitandum, sed potiùs de concubitu coniugali, quem hoc modo honestè & verecundè significare voluit Matthæus, sunt intelligenda; sicut ea interpretatur S. *Hieronymus* in libro, quem lucubravit adversùs Helvidium. Hæc autem interpretatio Mariæ virginitati nequaquam officit, quia, ut optimè ait S.Thomas, hinc non sequitur, posteà inter se convenisse, seu copulam carnalem habuisse Iosephum & Mariam,quemadmodùm eò loci impiè colligebat *Helvidius*, sed solùm demonstratur, dum Ioseph & Maria videbantur conventuri, seu concubitum coniugalem habituri, prævenisse conceptionem factam operatione Spiritus Sancti, quò factum est, ut ulteriùs non convenirent. Sicut ex. gr. si aliquis dicat: *antequàm in portu pranderem navigavi*, non intelligitur, quòd in portu prandeat postquam navigavit, sed quia cogitabat in portu pransurus. Sic etiam dicimus, *Antiochum è vivis excessisse antequàm pœnitentiam ageret*, nec tamen sequitur, illum post mortem pœnitentiam egisse. Huic ergo standum est interpretationi, quæ verbis Evangelistæ apprimè congruit.

Arguitur tertiò, Matthæus eodem in capite subdit: *Ioseph autem cùm esset justus,& nollet eam traducere, voluit occultè dimittere illam*. Quorum verborum hic obvius & genuinus videtur esse sensus: Ioseph autem, cùm esset iustus, & nollet Mariam traducere è domo paterna in domum propriam, (apud Hebræos quippè desponsatio præcedebat, tum sequebatur introductio sponsæ in ædes sponsi) statuit apud se eam deferere. Hinc Angelus ancipiti cogitationum æstu fluctuanti Iosepho, & quid facturus esset hærenti dubio,dixit: *Noli timere accipere Mariam*,quasi diceret: *Ioseph contrahe nuptias, quas vis dissolvere, & quod restat faciendum; Mariam conjugem deduc in domum*. Ergo, quando Iosephus intellexit Mariam esse gravidam,nondùm Maria habitabat cum eo, nec proindè illi nupta erat. Dici itaque non potest, Mariam fuisse nuptam Josepho ante legationem Gabrielis.

Res-

Respondeo, hanc interpretationem, quæ in obiectione adducitur, esse planè detortam,& à vero S.Matthæi sensu omninò alienam. Id apertè liquet ex serie Sacri Evangelistæ contextus, qui sic habet: *Ioseph autem vir eius cùm esset iustus,& nollet eam traducere,voluit occultè dimittere illam*. Quomodò, quæso, Joseph dimittere Mariam potuisset, si in ejus domum necdùm fuisset traducta? nam, ut inquit S. *Ambrosius* lib. 2. in Lucam, *quam non accepit, nemo dimittit, & ideò qui volebat dimittere, fatebatur acceptam*. Quomodò etiam Ioseph libello repudii Mariam dimittere potuisset, si ipsi nondum esset nupta? Desponsata namque libello repudii non dimittebatur, cùm nec esset in potestate viri, nec in illius ædibus habitaret, nec fidem coniugalem ipsi oppignerasset. Denique, si Maria non fuit tum temporis Iosepho nupta, ut quid Matthęus Iosephum appellat virum Mariæ? *Ioseph autem vir ejus*. Ut quid etiam Angelus, qui Iosepho in somnis apparuit ut sedaret æstus, quos tacitus concoquebat, & omnem suspicionem, ac dubitationem ex ignoratione Mysterii nondùm ipsi revelati profectam dispelleret, Mariam vocat coniugem Iosephi? *Ioseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam*. Hæ siquidem appellationes *viri* & *coniugis*, in sponsalia de futuro, ex usitato hominum sermone convenire non possunt, alioquì, si eiusmodi appellationes ad sponsalia de futuro detorquere liceat, nullus profectò in tota Scriptura Sacra locus occurret, ex quo evinci possit, Mariam fuisse aliquando matrimoniali vinculo sociatam Josepho, quod tamen nemo impræsentiarum dicere audeat. Rejectâ itaque adversariorum interpretatione, duplex ad istum Matthæi locum potest adhiberi expositio, quam Sanctorum Patrum fulcit auctoritas. Prima hæc est: *Ioseph autem cùm esset iustus, & nollet eam traducere*, seu Mariam ignominiosè accusare, probro velut adulterii ream exponere, & criminalitèr in propriam uxorem agere, solemnes scilicet adhibendo formulas iuris, convocando senatum & parentes, ut moris erat apud Judæos, teste *Iosepho* lib.4. Antiq. cap.8. voluit, ut ipsius honori consultum foret, occultè dimittere illam, idest, ne quid infamiæ periculive puellæ conflaret, dare voluit libellum repudii coram paucis arbitris, parentibus, ac proximis agnatis, vel, ut aliis placet Scripturæ Sacræ Interpretibus, voluit Joseph, remoto omni strepitu, Mariam deserere, peregrinatione in aliam regionem commeando institutâ, eique potestatem facere ineundi nuptias cum eo, cujus consortio prægnans videbatur.

Alteram huius loci interpretationem, post aliquos Sanctos Patres affert *Gersonius*, sacræ Facultatis Parisiensis Canceliarius, in epistola secunda de festo S. Iosephi instituendo, quæ extat in quarta parte Operum eius. Dicit enim celeberrimus ille Doctor, Josephum per revelationem & colloquium Mariæ cognovisse, etiam antequàm pergeret in montanam Judææ regionem, eam prægnantem esse, & de Spiritu Sancto concepisse; tuncque Josephum stupore quodam perculsum, & tam sublimis

mis honoris admiratione defixum, simile aliquid cum Petro sensisse, ac dixisse: *Exi à me Domina, quia peccator sum*. Aut cum Centurione: *Domina, non sum dignus ut inhabites mecum*. Hanc doctissimi Cancellarii interpretationem piam esse fateor, & ad commendandam S. Iosephi humilitatem seu modestiam appositè, atque ingeniosè ex contextu Scripturæ Sacræ exculptam, priori tamen interpretationi potiùs standum esse censeo, quippe quæ, ut ait Doctor Angelicus 3.p.q.29. art.2.ad 3. magis consonat Evangelio.

Arguitur quartò: Omnes Theologi docent contra Calvinum, & Centuriatores Magdeburgenses, aliosque hujus furfuris heterodoxos, Mariam voto virginitatis sese obstrinxisse longè antequàm ab Angelo sciret, se Matrem Dei esse electam. Eò namque spectat plena Mariæ admirationis interrogatio: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* ex quibus verbis S. *Augustinus* lib. *de sancta virginitate* cap.4. Mariam virginitatem vovisse colligit, alioqui non apposita videretur interrogatio, si de præsenti tantùm, aut de præterito loqueretur Maria, non de futuro, potuisset siquidem Angelus respondere Mariæ: Etsi nunc virum non cognoscas, & necdùm cognoveris, postmodùm cognosces, aut cognoscere poteris. In eumdem planè sensum Virginis Mariæ ab Angelo salutatæ Responsum acceperunt, Votumque Virginitatis priùs ab ea emissum fuisse, ex illis verbis collegerunt Ecclesiæ Patres, & Scripturæ Sacræ Interpretes, S. *Gregorius Nissenus* Oratione in diem Natalem Christi, S.*Bernardus* serm.4. *super Missus est*, Venerabilis *Beda* in cap.1.Lucæ, B.*Edmerus* in libro *De Excellentia B.Virginis* cap.4. *Arnoldus*, Abbas, in *Laudatione B. Virginis*, & alii; Atqui voto virginitatis è diametro opponitur matrimonium, quia necessariò importat consensum in copulam carnalem, ergo verosimile est, Mariam aut nunquam matrimonium iniisse cum Josepho, aut saltem illud duntaxat contraxisse post Legationem Gabrielis, à quo didicit Incarnationis Mysterium, & nullum ex ineundo connubio virginitati suæ allatum iri nocumentum.

Respondet *Bollandus* tom.3. de Actis Sanctorum ad diem 19. mensis Martii, Mariam & Iosephum voti, cui se obstrinxerant, obligatione fuisse solutos, aut saltem meritò dubitasse: Num voti religione obligarentur, quandò matrimonium invicem contrahere debuerunt. Verba illius Auctoris subnectam: *Dirarum*, inquit, *omniumque malorum extremum censebatur in veteri Lege desperatio posteritatis, maximè si qui parentibus suis sic vicini essent, ut nisi procreandæ proli operam darent, frustrandi essent majores sui speratæ successionis bono, & retrò in caput volvenda hæreditas. Cùm itaque hæc omnia in Josepho atque Maria tantò fuerint majora, quantò propiùs illi per rectam tàm naturæ, quàm legis lineam ad illam spem admovebantur, cur ego hìc verear cogitationem meam utriusque honori non parùm fortè conducturam aperire, faterique, suspicari me rebus sic constitutis; reverà, & ex ipsa natura obligationis, simul cum*

tali

tali voto vix ac ne vix quidem consistentis, potiori debito prævalente, solutum fuisse ea religione utrumque, aut saltem dubitasse, num adhuc obligarentur. Hactenus *Bollandus*, cujus conjectura jejuna & frigida est, nec in Scriptura Sacra, nec in Sanctis Patribus, nec in tota retrò antiquitate vel minimum vestigium habet, immò Mariæ honori non satis prospicere videtur hic Auctor, dum eam emisso virginitatis voto, instante matrimonio, fuisse solutam, aut saltem dubitasse: Num voti adhuc religione obligaretur? nimiùm audacter ariolatur. Relictâ itaque hac *Bollandi* responsione.

Respondeo primò cum *S. Thoma* 3.p. q.28 art.4. Mariam, antequam cum Iosepho jungeretur matrimonio, non absolutè, sed solùm sub hac conditione: *si Deo placeret*, virginitatem ex voto Deo nuncupasse: *Nam tempore Legis Mosaicæ*, inquit Sanctus ille Doctor, *oportebat generationi insistere tàm mulieres, quàm viros, quia secundùm carnis originem cultus Dei propagabatur, antequàm ex illo populo Christus nasceretur, quapropter, licèt Virgo in desiderio virginitatem habuerit, super hoc tamen voluntatem suam divino commisit arbitrio.* Nec mirum, si sub hac conditione virginitatem voverit Maria, nam cùm certò ipsi non constaret, eo tempore quo vovit, an gratior esset Deo virginitas, quàm matrimonium, debuit hanc adhibere conditionem, *si Deo placeret*, quæ conditio propositum virginitatis haud minuit, sed potiùs obedientiæ merito decoravit. Hinc S. *Bernardus* homil. 4. super *Missus est* disertè docet, Mariam in ea fuisse præparatione animi, ut virginitatis, cui se obstrinxerat, votum frangeret, si ita Deo placeret. Sic enim Mariam inducit Gabrielem alloquentem: *Cùm sciat Dominus meus testis conscientiæ meæ, votum esse ancillæ suæ non cognoscere virum; qua lege, quo ordine placebit ei ut fiat istud? si oportuerit me frangere votum ut pariam talem filium, & gaudeo de filio, & doleo de proposito, fiat tamen voluntas ejus.* Addere etiam possum cum S. *Thoma*, Mariam ante legationem Gabrielis etiam absolutè virginitatem despondisse, quia speciali revelatione sciebat, votum à se editum Deo gratum & acceptum esse, nec nuptiis, quas cum Josepho celebrare debebat, copulam carnalem accessuram, unde in revelationibus Sanctæ Brigittæ lib.7. cap.25. Mater Dei famulæ suæ sic locuta legitur: *Ego in Spiritu Sancto certissimè scivi, quòd virginitas mea perpetuò permaneret illæsa, licèt ex occulta Dei dispensatione viro desponsabar.* Quapropter, illæso perstante virginitatis voto, quod edidit Maria, sive absolutum, sive conditionatum fuerit, potuit Maria ante legationem Gabrielis nuptias celebrare cum Iosepho.

Respondeo secundò: Idem argumentum posse retorqueri in adversarios, nam sponsalia opponuntur virginitatis voto, sunt etenim sponsalia futuri matrimonii inchoatio, seu futurarum nuptiarum promissio; & in hoc tantùm discrepant à matrimonio rato, quod matrimonium ratum sit contractus per verba, ut ajunt, de præsenti expressus, *accipio te in*

uxo-

uxorem, accipio te in virum; ſponſalia verò fiant per verba de futuro, ut loquuntur Scholaſtici, *acccipiam te in uxorem*, *accipiam te in virum*; ſi ergo Maria, propter emiſſum virginitatis votum, non potuiſſet ante legationem Gabrielis inire cum Ioſepho matrimonium, pari quoque ratione, nec ipſi ſponſalia contrahere licuiſſet, & tamen ultrò fatentur adverſarii, Mariam, non obſtante virginitatis voto, fuiſſe ante legationem Gabrielis Ioſepho ſponſione promiſſam; quidni ergo potuit, etiam ante legationem Gabrielis, vero & rato cum Ioſepho jungi matrimonio?

Arguitur quintò: Maria & Ioſeph nuptias proculdubio celebrarunt, ſervatis Hebræorum circa connubia legibus: Atqui *Maimonides* in Tractatu *de Connubiis Hebræorum* cap. 10. n. 17. aſſerit: Puellam non ſtatim poſt ſponſalia in domum conjugis fuiſſe deductam, ſed ei aliquam in parentum ædibus moram fuiſſe conceſſam, credibile itaque eſt, Mariam tempore legationis Gabrielis fuiſſe Ioſepho ſponſione promiſſam, eamque hoc temporis ſpatium, quod puellis deſponſatis ante ſolemnem in ædes conjugis deductionem concedebatur, inſumpſiſſe; commorando per tres menſes apud cognatam ſuam Eliſabeth, quibus exactis, Maria in ædes Ioſephi deducta eſt, & nuptias cum eo celebravit.

Reſpondeo: Tempus, quod puellis deſponſatis ante ſolemnem in ædes conjugis deductionem concedebatur, nullâ lege apud Hebræos fuiſſe præfixum, & aliquandò breve admodum fuiſſe, ut liquet exemplo Rebeccæ *Geneſis* cap. 24. ubi dicitur: Fratres Rebeccæ poſtulaſſe, ne ad Iſaac, cui modò fuerat deſponſata Rebecca, deduceretur, niſi poſt decem dies: *Maneat*, inquiunt, *puella ſaltem decem dies apud nos & poſtea proficiſcetur*. Tempus etiam illud puellis deſponſatis conceſſum, nullâ apud Hebræos fuiſſe Lege præfixum, teſtatur *Leo de Modena* part. 4. cap. 3. *hiſtoriæ de ritibus Judæorum*, ubi aſſerit: Quaſdam deſponſatas manere per integrum annum, alias per ſemeſtre, plus minus, pro voluntate & commoditate contrahentium. Quid ergo prohibet, ut dicam: Mariam, quatuor circiter menſibus ante legationem Gabrielis, fuiſſe Ioſepho ſponſione promiſſam; ſicque deſponſatam per tres menſes in ædibus paternis eſſe verſatam, quarto verò ineunte menſe à contractis ſponſalibus, matrimonium ſolemni ritu iniiſſe cum Ioſepho, & in eiſdem ædibus habitare cæpiſſe ante legationem Gabrielis. Hæc conjectura, quamvis non ſit omninò certa, plus tamen probabilitatis habet, quàm conjectura *P. Lamy*, aſſerentis: Mariam commorando per tres menſes apud cognatam ſuam Eliſabeth, id temporis inſumpſiſſe, quod puellis deſponſatis concedebatur ante ſolennem in ædes conjugis deductionem. Hæc ſiquidem doctiſſimi illius viri conjectura, aliena eſt à ritibus Judæorum, apud quos, ut teſtatur *Maimonides*, loco ſupra laudato, deſponſatæ verſari debent in domo paterna, quamdiù ſunt ſponſione ſolùm promiſſæ, & nondùm viris traditæ. Addo etiam, nec addidiſſe pigebit, veroſimile non eſſe, his legibus circa connubia ſancitis ita Hebræos fuiſſe

adſtrictos, ut ab illis, maximè ita volente & diſponente Deo, eximi haud potuerint Maria, & Ioſeph.

Arguitur ultimò: Non decebat, ut Maria ſubjaceret imperio mariti, & unà cum eo habitaret, qui necdùm ſciebat, eam eſse Matrem Dei electam; iſtud autem Myſterium Ioſepho patefieri non debebat, niſi elapſo aliquo tempore, poſt Verbi Divini conceptionem. Deſponſanda itaque erat Maria Ioſepho, ſed donec ille rem omnem eſset edoctus, congruebat, ut Maria intereà ab eo abeſſet poſt deſponſationem per aliquod tempus ante nuptias complendas, quò conſtare poſſet, Mariam neutiquàm rem habuiſſe cum Ioſepho, ſed ſolùm Spiritus Sancti operatione concepiſſe. Igitur Maria ante legationem Gabrielis fuit tantùm ſponſione promiſſa Ioſepho, &, poſt reditum à viſitatione Eliſabeth, fuit ipſi nupta, & in ejus conſortium domeſticum adſcita; eo ſiquidem tempore innotuit Ioſepho arcanum, quod ipſum antehàc latebat, Verbi Divini Incarnationis Myſterium.

Reſpondeo: Hanc jejunam & ſubleſtam eſſe conjecturam, quæ facilè admodum exſufflari poteſt. Enimverò expediebat potiùs, teſte S. *Ambroſio* lib. 2. in Lucam, ad Mariæ comprobandam virginitatem, ut in ædibus Ioſephi, habitaret, eique nupta eſſet, dum concepit, quàm ſi extrà domum Ioſephi eique nondum nupta concepiſſet: *Fides*, inquit ille Pater, *verbis Mariæ magis adſciſcitur, & mendacii cauſa removetur; videretur enim culpam obumbrare voluiſſe mendacio innupta prægnans, cauſam autem mentiendi deſponſata non habuit, cùm conjugii præmium & gratia nuptiarum partus ſit fœminarum*. Quibus verbis, ni mea me fallat mens, luculentèr docet S. *Ambroſius*, ad Mariæ adſtruendam virginitatem, & omnem ſuſpicionis cauſam removendam, convenientiſſimum fuiſſe, ut Maria cum Ioſepho nuptias celebraret, antequàm conciperet, eſſetque prægnans. Idem planè ſentit *Doctor Angelicus* 3.p.q 29. art.2. ad 3. Nullâ ergo ratione dici poteſt, Mariam tribus abhinc menſibus prægnantem fuiſſe, quando nupta eſt Ioſepho, & ab eo in conſortium domeſticum ſuſcepta. Nam, ut ſuprà obſervatum eſt, factâ ſemel illâ hypotheſi, Maria ſexto menſe poſt celebratas nuptias filium peperiſſet, quod ceſſiſſet in dedecus tàm Mariæ, quàm eius prolis, & Iudæorum animis tam inſoliti partus novitate ſuſpenſis, ſtupri ſuſpicionem facilè ingerere potuiſſet. Quod verò in obiectione ſubditur, non decuiſſe, ut Maria habitaret unà cum Ioſepho, qui necdum ſciebat eam eſſe Matrem Dei electam; frivolum omnino eſt & frigidum argumentum. Ioſephus ſiquidem perpetuus caſtitatis amator, & omnis prorſus libidinis expers, tranquillè cum puriſſima ſua coniuge ſub eodem tecto verſabatur, & per matrimonium, quod inierat cum Maria, nuptias à ſuſpicione criminis defendebat, virgineum partum tegebat, & Mariæ miniſterium exhibebat, undè nullum prorſus ex habitatione & ſocietate Mariæ cum Ioſepho, licèt Myſterium nondùm edocto, periculum emergere poterat.

An-

Antequàm huic paragrapho coronidem imponam, velim advertat obitèr Lector, *Joannem Gersonium*, Fac. Paris. Cancellarium, pro institutione festi Desponsationis, seu matrimonii Mariæ cum Iosepho, strenuam navasse operam; cuius eâ de re pag. 733. & 735. tom. 4. recentis & castigatæ Operum illius Editionis, à *Ludovico Ellia du Pin*, Doctore Sorbonico, adornatæ anno 1706. duæ extant epistolæ; unà cum Officio de hacce festivitate à Gersonio concinnato, quod diversum est ab Officio de eodem festo, edito à nostro *Aurato*, qui à Paulo III. Summo Pontifice obnixè postulavit anno 1546. ut illud suâ auctoritate approbaret pro die 22. mensis Ianuarii. Cæterùm, licèt modò plures Ecclesiæ festum Desponsationis, seu matrimonii Mariæ cum Iosepho, celebrent, discrepant tamen circa diem, quam huic festivitati assignant, ut videre est apud *Bollandum* ad diem 19. mensis Martii, ubi etiam varias inter orationes à variis conceptas Auctoribus, ut huic festo congruerent, hanc potissimùm refert ex *Colvenerio*, Universitatis Duacensis Cancellario, desumptam ex antiquo Brugensi Breviario, quæ sic habet: *Deus, qui Mariam virginem matrimonialiter Josepho sociasti, ut ex virginali conjugio virginum sponsus nasceretur; fac nos per utriusque intercessionem ipsum diligere virginitatis Auctorem Dominum nostrum Jesum Christum, &c.*

HYMNUS

In laudem Sancti Josephi, Beatissimæ Virginis Mariæ castissimi Sponsi.

REgum Progenies, Isacidum decus,
Festo te celebrent carmine conjuges,
Certatimque ferant candida Virgines,
Sponso lilia Virgini.

Tu Josephe, novi lux, nova fœderis,
Tu custos sociæ Virginis integer,
Tu Sanctæ thalamo conjugis abstines,
Tu Christi tamen es Pater.

Alto Progeniem quàm benè creditam
Servas consilio, depositum Dei!
Tecum pervigiles cælituum Pater
Curas, juraque dividit.

Artus invalidum tu puerum foves,
Infantique Deo pabula sufficis;
Et formata Dei te sine, de tuis
Crescunt membra laboribus.

Sint qui mille tubis undique personent,
Adventasse Deum, qui populos regat,
Tu commissa tibi non violabili
Velas Sacra silentio.

AL-

ALTER HYMNUS

In laudem ejusdem Sancti Josephi, Virginis Matris Conjugis castissimi.

MAtris intactæ venerande conjux,
Testis, & custos nivei pudoris,
Quid Deo plenam meditaris anceps
Linquere Sponsam.

Anxium, cœlo tibi missus Ales
Firmat; hinc Virgo tibi visa major:
Mente sedatâ modò nasciturum
Numen adoras.

Vix puer natus; redit ecce præpes
Nuncius Patri; Fuge, dixit, infans
Quæritur, Matrem puerumque tutas
Transfer in oras.

Tu nihil contra; per opaca noctis
Protinus Matrem, puerumque transfers.
Dirigit gressus, aperitque calles,
Dum silet infans.

Ora mox solvet; Solymas per urbes,
Quem dolens quæres comitante Matre
Hunc senes inter, puerum stupebis
Mira loquentem.

Anxias mentes, tenebrisque mersas
Christus illustret, Patris ipse splendor:
Nos inoffenso pede ducat astris,
Semita factus.

PA-

PARAGRAPHUS SECUNDUS

An matrimonium Mariæ cum Iosepho fuerit aliquando consummatum? seu utrùm Maria perpetuò permanserit virgo?

MAtrimonium Mariæ cum Josepho fuisse virili congressu consummatum, impiè etiamnùm contendunt obstinati Judæi, qui Christum ex carnali Josephi cum Maria consortio procreatum fuisse blasphemant. In eodem erroris luto hæserunt olim *Cerinthus* & *Ebionitæ*, quasi pauperes & mendici dicti, ut, juxtà vocis Hebraicæ ethymologiam, interpretatur *Eusebius* lib.3. Hist. Eccl. cap.27. Denique, quarto Ecclesiæ sæculo, & aliis sequentibus, infernus evomuit hæreticos, Mariæ virginitatis osores, *Antidicomarianos* nimirùm, *Iovinianum*, *Bonosum*, *Helvidium*, qui Mariam in partu, &, post partum virginitatis suæ jacturam fecisse asseverare non erubuerunt. Quorum ut confundatur impietas, & Catholicæ Ecclesiæ de perpetua Mariæ virginitate stabiliatur doctrina,

DICO PRIMÒ: *Matrimonium Mariæ cum Josepho non fuisse consummatum, ac subindè Christum Dominum ex carnali Iosephi cum Maria consortio non fuisse procreatum*.

Hanc assertionem Sole clariùs probant innumera Scripturæ Sacræ loca, quæ generatim ostendunt: Quod, sicut Christus secundùm divinam naturam fuit ἀμήτωρ, hoc est, sine Matre; ita secundùm naturam humanam fuit ἀπάτωρ, hoc est sine Patre; ut planè responderet typo Melchisedechi, qui dicitur ad Hebræos cap. 7. *sine Patre, sine Matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens*. Hinc in sacris Litteris Christus antonomasticè vocatur: *Semen mulieris*, Genesis cap. 3. *Lapis è monte excisus absque manibus*, Danielis cap. 2. Quibus omnibus Scripturæ locis, majorem lucem ac claritatem affundit celeberrimum vaticinium *Isaiæ* cap.7. ubi legimus, quòd, cùm à *Rasin*, Rege Syriæ, & *Phacee*, Rege Israel, obsessa esset Civitas Jerusalem, & impius *Achaz*, Rex Juda, signum à Deo, ob incredulitatem & hypocrisim, petere detrectaret; sic locutus fuerit Propheta: *Audite ergo domus David: nunquid parùm vobis est molestos esse hominibus, quia molesti estis & Deo meo? propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum. Ecce Virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel, butyrum & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum*. Hoc autem *Isaiæ* vaticinium fuisse adamussim impletum in Christo, quem Maria, integrâ & illibatâ virginitate, ex Spiritu Sancto concepit; docet Evangelista *Matthæus* cap.1. *Cùm esset*, inquit, *desponsata mater ejus Maria Ioseph, antequàm convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu Sancto .... Ioseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est, pariet autem filium, & vocabis nomen ejus Iesum: ipse enim salvum faciet populum suum à peccatis eorum*.

Hoc

Hoc autem factum est, ut adimpleretur, quod dictum est à Domino per Prophetam dicentem : Ecce Virgo in utero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel. Ex eo itaque clarissimo *Isaiæ* vaticinio planum ac expeditum est, Mariam citrà carnale Josephi consortium concepisse Christum Dominum, ac subindè virginem simul & matrem permansisse; quod etiam ipsâ rei veritate convictus negare non est ausus *Mahometes*, qui, licèt pleraque Christo Domino ornamenta sacrilego ore detraxerit, Mariæ tamen virginitatem nunquam negavit, immò eam laudavit in Alcorano, & Iesum Adamo comparavit, qui sine virili congressu conceptus & in lucem editus est. Soli recutiti Judæi, qui callum obduxerunt, hoc perspicuo *Isaiæ* oraculo, quantùm Christiana Fides nitatur, probè intelligentes, sinistris interpretationibus illud aliò detorquere, ejusque vim nonnullis responsionibus eludere ac elevare tentant, quas hîc brevi confutatione dispungere non absre erit.

Respondent primò Judæi: Ex hoc laudato *Isaiæ* vaticinio evinci nequaquàm posse, Mariam in conceptu & partu illibatam custodiisse virginitatem; quia apud *Isaiam* non legitur: *Ecce virgo concipiet*, sed potiùs legendum est: *Ecce adolescentula concipiet*. Vox siquidem *Alma*, inquiunt, quæ est in Textu Hebræo, significat juvenculam, seu adolescentulam, per quam indigitatur puella quæcunque, sive virum experta, sive intacta, sive nupta, sive innupta. Hinc *Theodotion* & *Aquila*, in his, quas adornarunt, Scripturæ Sacræ versionibus, hoc *Isaiæ* vaticinium hoc pacto sunt interpretati: *Ecce adolescentula in ventre habebit, & pariet filium*. Hanc suam responsionem tutantur Judæi ex Proverbiorum cap.30. v.19. ubi *Salomon* hæc habet: *Tria sunt difficilia mihi, & quartum penitùs ignoro: viam aquilæ in cælo, viam colubri super terram, viam navis in medio mari, & viam viri in Alma, hoc est, in puella*. Quod videtur non posse non designare puellam, quæ jam experta est virum; nam *Salomon* versu sequenti comparat hanc puellam cum muliere adultera, & dicit talem esse viam mulieris adulteræ, quæ castitatem jactat, nec servat tamen; & abstergens os suum dicit: *Non sum operata malum*.

Respondent secundò Iudæi: Hæc *Isaiæ* verba: *Ecce virgo concipiet, &c.* dicta esse de uxore Achaz, Regis Iuda, & de ejus filio Ezechia, quem propedièm paritura erat.

Verùm, utraque Iudæorum Responsio, quæ plena rimarum hàc illàc perfluit, multis, iisque invictis momentis convellitur. Primò, quia certissimè constat, hanc vocem, *Alma*, ei soli puellæ convenire, quæ virginitatem adhibitâ custodiâ servavit, & nunquàm virorum aspectibus patuit, sicut asserit S.*Hieronymus* Comment. in cap.7. Isaiæ: *Quantùm*, inquit, *cum mea pugno memoria, nunquàm me arbitror, Alma, in muliere nupta legisse, sed in ea, quæ virgo est, ut non solum virgo sit, sed virgo junioris ætatis, & in annis adolescentiæ*. Et in Traditionibus Hebraicis sic

sic S. Doctor refellit Judæos: *Ostendant igitur nobis Iudæi in Scripturis alicubi positum, Alma, ubi adolescentulam tantùm & non virginem sonet, & concedimus eis illud, quod in Isaia apud nos dicitur: Ecce virgo concipiet & pariet, non absconditam virginem, sed adolescentulam significare iam nuptam*. Secundò, hæc vox, *Alma*, sæpiùs in sacris Litteris ad designandam virginem viro omninò incognitam adhibetur, velut Geneseos cap. 24. ubi Rebecca puella pulchra nimis dicitur, virgoque incognita viro, in Textu Hebræo legitur, *Alma*, & Exodi cap. 2. Mariæ, sorori Moysis, quæ virgo itidèm erat, idipsum nomen *Alma* tribuitur in Textu Hebræo. Tertiò, *Septuaginta Interpretes* in sua versione, *Onkelosus*, & *Ionathan* in suis Paraphrasibus, hunc *Isaiæ* locum sic sunt interpretati: *Ecce virgo concipiet, &c.* Ita paritèr habent Versiones Syriaca & Arabica. Denique, certò certiùs est, *Isaiam* proponere conceptum virginis tanquàm mirabile signum, idest, seu rem novam, inusitatam, & prodigii loco habitam; porrò, si *Isaias* in hocce vaticinio loqueretur de adolescentula, quæ, post delibatam virginitatem, more cæterarum mulierum, concipere, & parere debebat, nullum professò in hoc mirabile signum, aut rarum prodigium Isaias proposuisset, cùm frequentèr accidat, ut adolescentula, factâ semel virginitatis suæ jacturâ, concipiat & pariat: *Absurdissimum autem est omnium, & ineptissimum*, inquit S. *Basilius* hom. 25. de hum. Christi generatione, *à Domino dari signum tanti mysterii, quod naturæ sit commune omni*. Theodotionis autem & Aquilæ præposteram interpretationem nihil moror; fuerunt enim, ut observat S. *Irenæus* lib. 3. adversus hæreses cap. 24. Iudæi proselyti, qui in suis Scripturæ Sacræ versionibus hoc Isaiæ oraculum, & alia quàmplurima Scripturæ loca, quæ Christianæ religioni favebant, de industria immutarunt, mutilarunt, interpolarunt. *Aquila*, gente Ponticus, urbe Synopæus, primùm Gentilis, posteà ex Christiano factus Iudæus, & Rabbini *Akibæ*, Christiani nominis hostis infensissimi, discipulus; Scripturæ Sacræ versionem Græcam conflavit sub Hadriano Imperatore circà annum Christi 130. teste S. *Epiphanio* lib. de pond. & mens. Hunc Iudæorum proselytum, Biblia in Græcam linguam contentiosè transtulisse affirmat S. *Hieronymus* Epist. ad Pammachium cap. 4. & Comment. in Isaiam cap. 8. *Theodotion* verò, qui sub Commodo, Imperat. suam Scripturæ versionem fecit, fuit natione Ponticus, qui Fidem Christianam amplexus, deindè ad Ebionis, & Marcionis hæreses prolapsus, tandèm proselytus & apostata, Iudæus factus est. Undè à S. *Hieronymo* Proœmio ad Danielem vocatur *incredulus* & *Ebionita*. Et epist. 89. ad Augustinum, *homo Iudæus, & blasphemus*.

Ad testimonium verò, quod Iudæi ad suam fulciendam interpretationem proferunt ex lib. proverbiorum cap. 30. quadrifariam respondetur. Primò dici potest, etiamsi eò loci vox *Alma*, designaret puellam corruptam, quod tamen oppidò falsum est, indè tamen minimè sequi, eamdem vocis significationem locum habere cap. 7. Isaiæ. Ratio est: Quia ali-

alibi, ubicumque hæc vox, *Alma*, in Sacris Litteris occurrit, Virginem semper designat; nemo autem non fatebitur, ex plurium locorum collatione potiùs de genuinâ illius vocis, *Alma*, significatione judicandum esse, quàm ex solius loci sensu. Secundò, dici potest, in Versione septuaginta Interpretum, sicut & in Editione nostra Vulgata non legi: *viam viri in Alma, seu in puella*, sed *viam viri in adolescentia*, quasi dicat sapiens: difficilè admodùm esse dignoscere viam viri in adolescentia, quia vaga, versatilis, inconstans est, & perindè difficilis exploratu, ac via aquilæ, serpentis, & navis, quæ nullum post se relinquunt vestigium. Solent enim juvenes in adolescentiæ æstu nunquàm sibi constare, sed in diversa singulis horis rapi, diversisque moveri affectibus, ita ut difficillimum sit eorum viam investigare posse, seu eorum vitę institutum ac scopum internoscere. Tertiò, dici potest, Salomonem, dum ait, se ignorare *viam viri in Alma*, voluisse conceptus, & partus Virginis Mariæ grande, & inexplicabile indicare Mysterium, quod longè difficiliùs sit cognitu viâ vel aquilæ, vel serpentis, vel navis, eò quòd in illis omnibus scissio aliqua datur, & divisio, in partu autem Mariæ Virginis nullum prorsùs vestigium transitus vel divisionis remanserit, sed claustra pudoris virginei penitùs intacta perstiterunt. Denique, dici potest, Salomonem eò loci innuere dumtaxàt velle, incerta esse Virginis integræ aut corruptæ indicia, tùm quia Virgines, etiam defloratæ, crimen suum strenuè mentiendo tegere & celare possunt; tùm quia clandestinæ, & occultæ sunt mille nocendi artes virorum, qui Virginibus insidiantur, & tortuosa eorum consilia, adeò ut perdifficile sit eorum fraudes, machinationes, & scelera detegere, ac penetrare.

Alteram quod spectat Iudęorum responsionem, manifestum est, eam apertè cum Historia Sacra pugnare; edita si quidem est hæc Isaiæ prophetia: *Ecce virgo concipiet*, *&c.* regnante jam *Achazo* Rege Juda; supponamus itaque eiusmodi vaticinium editum esse ab Isaia, anno quo regnum auspicatus est *Achaz*, certum est, non posse prædictum Isaiæ oraculum intelligi de Ezechia, quia Ezechias initio regni patris sui Achaz, iam ut minimùm novem annos natus erat. Regnavit quippè Achaz annos sexdecim, ut patet ex lib. 4. Regum cap. 16. &, eo mortuo, statim regnavit eius filius Ezechias, viginti quinque annos natus cum regnare cæpit, ut colligitur ex lib. 4. Reg. cap. 18. ex quo calculo sequitur: Ezechiam in exordio regni patris sui, iam nonum ætatis suæ attigisse annum. Se se ergo Iudęi plenis buccis deridendos propinant, dum illud Isaiæ oraculum, *Ecce virgo concipiet*, *&c.* intelligendum esse garriunt de vxore Achaz, & de eius filio Ezechia, quem propedièm paritura erat.

Elisâ utrâque Judæorum responsione, nunc propulsare iuvat insignem calumniam, quam *Celsus*, ethnicus auctor, Beatæ Mariæ Virgini temerario ausu importavit, asserens, ut testatur *Origenes* lib. 1. quem edidit contra hunc fidei hostem, Mariā in adulterio fuisse deprehen-

sam, eamque Christum, ex illicito cuiusdam *panthera* concubitu conceptum, clàm enixam fuisse. Hęc autem putidissima calumnia non solùm ex luculentissimo Isaiæ vaticinio, & ex historia Evangelica confutata manet, sed etiam evidenti ratione diffiari potest. Enim verò, ut solido utar ratiocinio Illustrissimi Danielis *Huetii*, Episc. Abrincensis, in lib. de Demonstr. Evangelica, propos. 9. quis credat, tantâ patientiâ fuisse Iosephum, ut manifestam criminis, quod Legibus Iudæorum tàm severâ animadversione puniebatur, securam vivere permiserit? quis credat, infamem mulierem, inter consanguineos & affines, inter infensos filio legisperitos, Sacerdotes, & Pharisæos tutam fuisse? quis credat, Iesum ipsum tam spurco, & damnato genitum concubitu, in Ecclesiam Domini fuisse admissum contra Mosis interdictum, neque ipsi ab invidis, & inimicis, quos complures sua ei virtus pepererat, obiectum publicè, & exprobatum? quis credat denique, Evangelistas, & Apostolos in manifesta re præfractè mentiri ausos, & adversùs rei propalàm editæ notitiam, superstitibus etiam pervulgati facinoris testibus, mirabilem quemdam Christi ortum esse commentos, & ad Davidem retulisse. Apagè ergò hanc teter rimam, malèque consutam calumniam, quam hic adduxisse, satis superque refutasse est.

DICO SECUNDÒ: *Mariam tàm in partu, quàm post partum, Virginem permansisse.*

Prima hujus assertionis pars probatur non solùm ex variis veteris Testamenti figuris, quibus Mariæ partus fuit præmonstratus, rubo videlicet ardente & incombusto, *Exodi* cap. 3. vellere Gedeonis, Iudicum cap. 6. & virgâ Aaronis, quæ absque ullo exterioris humoris adminiculo, solâ Dei virtute floruit, fronduit, ac fructum fecit, Numerorum cap. 17. sed etiam ex perspicuo adstruitur Scripturæ Sacræ testimonio petito ex cap. 44. Ezechielis, *porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non intrabit per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam.* Quod Prophetæ oraculum interpretantur SS.PP. de Maria Virgine, quæ ob perpetuam, quam conservavit, Virginitatem, verè fuit porta clausa, hortus conclusus, fons signatus: *Porta igitur Maria*, inquit, *S. Ambr.* lib. de Institut. Virginis cap. 7. *Per quam Christus intravit in hunc mundum, quandò virginali fusus est partu, & genitalia virginitatis claustra non solvit, mansit intemeratum septum pudoris, & inviolata integritatis duravere signacula, cum exiret ex Virgine.* Atque hæc est Sanctorum Patrum, *Augustini* lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. S. *Gregorii Magni* Homiliâ 26. in Evangelia, *Theodoreti* Dialogo 2. S. *Maximi*, Taurinensis, Homil. 2. de Nativitate, *S. Fulgentii* lib. de Fide ad Petrum cap. 2. & Ephesini prætereà Concilii Doctrinâ, Symbolorum protestationibus, & utriusque Ecclesiæ perpetuò consensu comprobata, quâ credimus, illibatam Mariæ in partu Virginitatem perstitisse, Christique corpus, clausis uteri virginalis repagulis, eodem modo foras prodiisse, quo obseratis fori-

foribus post resurrectionem ad Discipulos penetravit. Nascitur Christus, inquit *Catechismus Concilii Tridentini*, ex matre sine ulla maternæ virginitatis diminutione, & quomodò posteà ex sepulchro clauso, & obsignato egressus est, atque ad discipulos januis clausis introivit: vel ne à rebus etiam, quas naturâ quotidiè fieri videmus, discedatur, quomodò solis radii concretam vitri substantiam penetrant, neque frangunt tamen, aut aliqua ex parte lædunt: simili, inquam, & infinitis partibus altiori modo, Jesus Christus ex materno alvo, sine ullo maternæ virginitatis detrimento editus est. Quod quidem Spiritus Sancti virtute effectum est, qui in filii conceptione & partu, matri ità adfuit, ut ei fœcunditatem dederit. Cæterùm, tres rejici debent errores, in quos impegerunt quidam Scriptores, in modum, quo Corpus Christi clauso Virginis utero exivit, curiosiùs inquirere audentes. Alii quippè putarunt, quò d Corpus Christi ex Matris latere prodierit, quos meritò S. *Damascenus* cap. 14. lib. 4. *de Fide Orthodoxa*, juxtà postremam doctissimi nostri P. *Michaelis Le Quieu* Editionem, redarguit his verbis: *Conceptio quidèm per auditum facta est, ortus verò per eam partem, per quam exire fœtus consuescit; quamlibèt aliqui fabulentur, illum*, seu Christum, *per Genitricis Dei latus editum esse. Neque enim hoc impossibile erat, ut per portam transiret, sigillis eius nulla parte labefactatis*. Alii existimarunt, eo momento temporis, quo Christus è Virginis utero prodiit, aperta fuisse pudoris claustra, sic tamen ut Christus integritatem omnem nascendo sarciret: *Quasi*, Maria *ad horam Virgo fuerit, & ad horam perdiderit Virginitatem. Insanum est hoc dicere & credere prophanum*, inquit *Goffridus*, Abbas Vindocinensis, Sermone 4. de Nativitate Domini. Alii demùm, post *Joannem Mayronium* in 3. Sent. distinct. 4. quæst. unica, art. 6. finxerunt, Corpus Christi fuisse in utero Mariæ Virginis localitèr inextensum, ad eum scilicet modum, quo nunc in augustissimo Eucharistiæ Sacramento continetur, ac subindè mirum non esse, quòd, illæsis pudoris virginei claustris, è Virginis Mariæ utero prodierit. Sed hic error facilè refellitur, quia si Corpus Christi fuisset in utero Mariæ Virginis localitèr inextensum, nec foveri, nec nutriri, nec augeri potuisset, nullaque externa graviditatis signa in Maria Virgine comparuissent. Quæ omnia adversantur Scripturæ Sacræ, & Traditioni Sanctorum Patrum, qui communitèr docent, Corpus Christi, etsi localitèr extensum, per miraculum tamen, hoc est, per penetrationem, exiisse è Virginis Mariæ utero, non secus ac è sepulchro clauso prodiit per penetrationem redivivum.

Altera assertionis pars perpetuâ nititur Sanctorum Patrum traditione, *Origenis*, Homil. 7. in *Lucam*, *Hieronymi* adversùs *Helvidium*, & *Jovinianum*, *Basilii* Homil. 25. *Epiphanii* hæresi 78. Siricii Papæ Epist. 5. ad *Theophilum*, & *Anysium Episcopos*, *Ambr.* lib. de Institut. Virginis, *Chrysologi* Serm. 142. & 143. *Hildephonsi*, Episcopi Toletani, qui circa medium septimi Sæculi duos scripsit libros, in quibus latè differit de perpe-

tua Virginitate Mariæ, adversùs quosdam Hispanos, qui Helvidii hæresim recoquebant. Huic autem avitæ Sanctorum Patrum traditioni, inviolabili temporum serie ad nos usque propagatæ, & in Ecclesia Catholica conservatæ, nemo citrà hæresim refragari potest. Accedit etiam efficax, quam tradit *Sanctus Thomas*, ratio, 3. part. quæst. 28. art. 3. ubi ait: Impium errorem Helvidii, Mariæ post partum Virginitatem negantis, primò, injuriam irrogare Spiritui Sancto, cujus Sacrarium fuit uterus Virginalis. Secundò, derogare dignitati, & sanctitati Matris Dei, quæ post hominum memoriam ingratissima mulier videretur, si tanto filio contenta non fuisset, & Virginitatis, quæ in ea miraculosè fuerat conservata, sponte per carnis concubitum jacturam facere voluisset. Tertiò, ipsi Josepho ad maximam præsumptionem fore imputandum, si eò audaciæ venisset, ut eam, quam revelante Angelo, de Spiritu Sancto Deum concepisse cognoverat, polluere præsumpsisset.

DILUUNTUR

Iudæorum, & Hæreticorum objectiones.

Arguitur primò, hoc Isaiæ vaticinium: *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium*, intelligi non potest de Maria, quæ concepit & peperit Christum, sed aptari tantùm potest conceptui, & partui Prophetissæ, uxoris Isaiæ, ergo ex illo Isaiæ oraculo perperàm colligitur, Mariam illibatâ virginitate, & sine congressu virili concepisse & peperisse Christum. Prob. ant. ex serie rerum, quæ istud Isaiæ oraculum præcesserunt, eique occasionem dederunt. Refert quippè Scriptura Sacra, quòd, cùm esset obsessa à Regibus Syriæ, & Israel, Civitas Jerusalem, *Achaz*, qui tum temporis Iudææ Regni habenas moderabatur, hac Syrorum & Israelitarum in se facta conspiratione, cui repellendæ impar erat, perterritus & tantùm non exanimatus, spem omnem salutis & fiduciæ suæ anchoram in Rege Assyrio reponebat. Isaias hoc in præsentissimo discrimine Achazum constitutum hortabatur, ut Deo potiùs confideret, & ne dubitaret de proximè adfuturo auxilio divino, dedit ei optionem alicujus signi, quô cognosceret Achaz copias duorum illorum Regum *Razin* & *Pekach*, discessuras ex Iudæa irrito conatu, sed Achazo signum postulare nolente, sive ex hypocrisi, quasi major esset fides sua, quàm ut his egeret fulcris, sive ex odio Dei veri, ne per miraculum gloria ejus populo innotesceret, sed potiùs subsecutura liberatio, vel Idolis suis, vel etiam prudentiæ & fortitudini suæ accepta referretur, signum, inquam, Achazo postulare detrectante, Isaias, videns se surdo loqui, sermonem suum direxit ad domum David, eique proximæ liberationis signum dedit, dicens: *audite ergo Domus David . . . . . . Dominus dabit vobis signum, ecce virgo concipiet, & pariet filium*, quasi diceret:

ret: puella, quæ nunc virgo est, nubet, concipiet, pariet, & infantem educabit, & antequam ille infans, quem paritura est, sciat reprobare malum & eligere bonum, idest, antequàm adoleverit, perfectam ab his hostibus qui Iudæam infestant, liberationem consequemini. Proponit ergo Isaias puellæ partum, & infantem, qui ex illo partu prodire debebat, tanquàm signum proximæ liberationis Iudæorum, & fugæ duorum illorum Regum, qui ferro flammâque Iudæam depopulabantur. Non potest itaque hoc Isaiæ vaticinium congruere Mariæ, quæ tantùm septem post sæcula paritura erat Christum, cuius etiam nativitas, signum esse non poterat beneficii statim, vel brevi post tempore exhibendi Iudæis; sed potiùs ad Prophetissam, uxorem Isaię referri debet hoc vaticinium, idque apertè innuere videtur *Isaias* cap. 8. ubi sic loquitur: *& accessi ad Prophetissam, & concepit, & peperit filium*. Ergo istud Isaiæ vaticinium, *ecce virgo concipiet, & pariet filium*, intelligi non potest de Maria, Matre Christi, sed de prophetissa, uxore Isaiæ.

Respondeo primò, hoc Isaiæ oraculum: *Ecce virgo concipiet, & pariet filium*, de conceptu & partu Mariæ Virginis esse intelligendum. Quod quidem ut clariùs percipiatur, observari debet, conceptum & partum, de quo loquitur *Isaias* cap. 7. discerni omninò debere à conceptu & partu de quo sermonem habet cap. 8. Primus namque conceptus & partus est Mariæ Virginis, quem his verbis designat Isaias: *Ecce virgo concipiet, & pariet filium.* Alter, est conceptus, & partus Prohetissæ, uxoris Isaiæ, *& accessi ad Prophetissam, & peperit filium*. Primum puerum, quem ex partu Mariæ Virginis nasciturum vaticinatur Proheta, *Emmanuelem* vocat, illumque constituit ceù signum conservationis domus Davidicæ, ex qua proditurus erat Christus, Mariæ filius, undè ait: *audite ergo domus David.* Alterum verò, seù Prophetissæ filium, appellat, *accelera spolia detrahere, festina prædari*, illumque statuit tanquàm signum destructionis regnorum Syriæ, & Samariæ, ita ut antequam ille puer, quem prophetissa parere debebat, ætatem adultam attigisset, duo illi Reges, qui Iudæam vexabant, profligandi essent, eorumque regna destruenda. Ut igitur faciliùs solvatur Iudæorum obiectio & planior sit oraculi Isaiæ sensus, duo distingui debent conceptus & partus, duo itidem pueri, quorum primus sit Christus Dominus, natus ex Maria Virgine: alter prophetissæ uxoris Isaiæ filius. Verùm, quia ille puer, quem peperit prophetissa, fuit typus Christi, filii Mariæ Virginis, quæcùmque Isaias de puero prophetissæ vaticinatur, excellentiorem, & veriorem sensum habent, dum Christo Domino accomodantur. Exempli gratiâ, Isaias vaticinatur de puero prophetissæ, quod *antequàm sciat vocare Patrem suum, & Matrem suam auferetur fortitudo Damasci, & spolia Samariæ coram Rege Assyriorum*. Id autem perfectiùs fuit impletum in Christo, filio Mariæ Virginis, quàm in filio prophetissæ, uxoris Isaiæ: nam Christus in ipsa infantia prædam Damasci, & Samariæ, Regi Assyriorum,

riorum, hoc est gentes tenebris idololatriæ immersas, typicis nominibus designatas, eripuit dæmoni, typico pariter nomine adumbrato. Quod in adoratione, quam Magi Christo, adhuc vagienti in cunis, exhibuerunt, ac gentium in iisdem vocatione completum est, sicut præclarè edisserit *Tertullianus* lib. 3. adversùs Marcionem cap. 12.

Respondeo secundò cum aliis celeberrimis Theologis: *Isaiam* capitibus 7. & 8. de eodem conceptu, & partu Mariæ Virginis, & de ortu Christi agere. Quantùm autem ad signum quod pollicetur Isaias, dum ait: *Dominus dabit vobis signum, ecce virgo concipiet, &c.* dicunt illi Theologi, partum Virginis non statui ab Isaia tanquam signum proximę liberationis à duobus Regibus *Razin*, & *Pekach*, qui Iudæam armis infestabant, sed partum Virginis proponi ab Isaia velut signum conservationis familiæ David. Ratio est, quia postquam Propheta missus à Deo optionem dedisset Achazo, Regi Iuda, petendi aliquod signum ad confirmationem proximæ ab hostibus liberationis, quam ipsi nomine Dei pollicebatur, & Achaz huiusmodi signum postulare noluisset, tunc Isaias convertit se ad domum David, dicens: *Audite ergo domus David, Dominus dabit vobis signum: Ecce virgo concipiet & pariet filium.* Quasi diceret: ô Iudæi bonis estote animis, non est excidenda domus David, sed perpetuò conservanda, & propter hoc dabit vobis Deus signum: *Ecce virgo concipiet, & pariet filium*, scilicèt Christum, qui erit verus Messias ex domo & familia David oriundus. Addunt etiam illi Theologi, Isaiam ex illo signo, quod daturus erat Deus pro conservatione domus David in virgine paritura, sumpsisse argumentum à maiori ad minùs, ut trepidantes confirmaret Iudæorum animos, erga proximam liberationem ab illis duobus Regibus, à quibus vexabantur. Quasi diceret Isaias: ô Iudæi, Deus vobis pro perpetua conservatione domus David aliquando daturus est stupendum & prorsùs inauditum signum, ut virgo concipiat & pariat Emmanuelem! Procul igitur omnem abiicite timorem, & in certam erigimini spem, fore ut proximam à Deo consequamini liberationem ab illis duobus Regibus, qui vos impræsentiarum vexant; si enim Deus maximum illud, & penè incredibile beneficium, de cuius promissionis complemento nemo vestrum dubitat, aliquandò concessurus est, certè istud, quod minus est, quodque vestram ab hostibus liberationem spectat, multò faciliùs largietur.

Arguitur secundò, Matth. cap. 1. dicitur de Iosepho: *Et non cognoscebat eam*, idest Mariam, *donec peperit filium suum*. Particula autem *donec* indicat Iosephum cognovisse Mariam, postquam filium suum peperit. Deinde, *Tertullianus* in lib. de Monogamia cap. 8. ait: Mariam, post natum Iesum, coniugale solvisse debitum, *& Christum quidem*, inquit: *virgo enixa est, semel nuptura post partum*, quo exemplo probat, secundas nuptias permitti haud debere in Ecclesia. Denique, S. *Basilius* homilia 25. *de humana Christi generatione* exponens hæc verba: *non cognovit eam do-*

donec peperit, ſic loquitur: *affert hic locus ſuſpicionem, quòd, poſtquam generationi Domini per Spiritum Sanctum adminiſtrare caſtè purèque ſervivit, tum demum uſitata nuptiarum opera Maria non recuſaverit. Nos autem, quamvis nihil hoc doctrinæ pietatis officiat, ſiquidem eò uſque virginitas fuit, dum diſpenſationi illa ſerviret: quod autem deinde ſecutum eſt, tanquam nihil ad Myſterii rationem pertinens curioſiùs omittamus inquirere.* Ergo Maria ſaltem poſt partum virgo non permanſit.

Reſpondeo, particulam illam, *donec*, non innuere Ioſephum cognoviſse Mariam poſt partum, ſed ſignificare, ſicut docet S. Thomas, infinitum tempus, adeò ut ſenſus ſit: Ioſephum nunquam rem habuiſse cum Maria. Quæ explicatio aliis Scripturæ Sacræ locis illuſtrari poteſt. Nam, dum Pſalm. 119. dicitur: *Oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri*, non ſignificatur, quòd poſt impetratam miſericordiam oculi avertantur à Deo. Et *Geneſis* cap. 8. iuxtà editionem vulgatam, de corvo ex arca emiſſo dicitur: *qui egrediebatur, & non revertebatur, donec ſiccarentur aquæ*. Non indè tamen ſignificatur, corvum ſiccatis aquis rediiſse: cùm certum ſit corvum nunquam in arcam eſse reverſum, ſed vel cadaveribus incubuiſſe, vel arcæ inſediſse. Ad auctoritatem *Tertulliani* dico, eum, quando librum de Monogamia ſcripſit, jam à Fide Catholica deſciviſse. *De Tertulliano*, inquit S. *Hieronymus* cap. 9. lib. 3. contra Helvidium, *nihil ampliùs dico, quàm Eccleſiæ hominem non fuiſſe*. Denique, ad teſtimonium S. Baſilii reſpondeo: Sanctum illum Doctorem, dum ait: Nihil pietatis doctrinæ officere, ſi quis ſuſpicetur, Mariam poſt partum nuptialia opera viro non negaſse, non hoc dicere, quaſi unicuique integrum ac liberum ſit utrumvis opinari, ſed quòd putet, id nihil referre ad Myſterium ab Iſaia prædictum, *Ecce virgo concipiet, & pariet filium*, de quo Prophetæ oraculo potiſſimùm diſserit S. *Baſilius* in prædicta homilia. Nam huic Iſaiæ vaticinio ſua ſemper conſtaret veritas, etiamſi Maria poſt partum virginitatem non ſervaſset. Cæterùm, perpetuam Mariæ Virginitatem ad fidem & pietatem pertinere, manifeſtè docet S. *Baſilius* verbis proximè ſequentibus: *Nihilominus*, inquit, *quoniam Chriſtum amantium aures non ſuſtinent hoc audire, quod Dei Genitrix aliquando virgo eſſe deſierit, &c.* & deindè exponens illam particulam *donec*, ait: *Illud dicimus, quod*, donec, *etſi alicuius temporis terminum circumſcribere videatur, verè tamen infinitum aliquod præ ſe fert*. Quæ Sancti Doctoris explicatio, ut nemo non videt, perpetuam Mariæ Virginitatem adſtruit.

Arguitur tertiò, Matth. cap. 1. Jeſus appellatur *primogenitus* Mariæ, ſed primogenitus ille dicitur, poſt quem alius genitus eſt, alioquin non primogenitus, ſed unigenitus dici deberet. Ergo Maria, poſtquam peperit Chriſtum, procreandis liberis operam dedit, adeòque perpetuam non ſervavit virginitatem. Prætereà, in Evangelio commemorantur fratres Chriſti Domini, Matth. cap. 13. *Non ne hic eſt fabri filius? non ne*

Ma-

Mater ejus dicitur Maria? & fratres ejus Jacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas, & sorores ejus apud nos sunt? Si ergo Christus Dominus fratres & sorores habuit, necesse est, ut Maria post partum non permanserit virgo.

Respondeo: Christum appellari primogenitum Mariæ, non quòd Mariam alios post Christum genuerit filios, sed quia nullum ante Christum genuit filium. Etenim hic est solemnis Scripturæ Sacræ usus, ut unigeniti interdum vocitentur primogeniti. ex. gr. Deus in veteri Lege jubet sibi omnem primogenitum offerri & consecrari, & tamen si ovis unicum genuisset agnum, debuisset ille agnus, licèt unigenitus, vi Legis & præcepti divini, offerri & consecrari Domino tanquam primogenitus. Non absimili igitur ratione Christus, etsi filius Mariæ fuerit unigenitus, appellatur tamen à S. Matthæo, juxtà consuetudinem legis, Mariæ primogenitus.

Ad fratres, quod attinet Christi Domini, qui commemorantur in Evangelio, respondeo: illos fuisse fratres Christi non quidem naturâ, quasi eodem ex patre, aut eadem ex matre progeniti essent, sed cognatione dumtaxat, quippè qui erant filii Mariæ Cleophæ, quæ cognatione & sanguine juncta erat Mariæ virgini, & uxor erat Alphæi, ac mater Iacobi minoris, Iosephi, &c. vel ut putant *Baronius* in Apparatu, & *Bollandus* ad diem 9. mensis Aprilis, illi, qui *fratres Christi Domini* in Evangelio dicuntur, fuerunt filii Mariæ, uxoris Cleophæ, Cleophas autem erat frater Iosephi, Sponsi virginis Dei-paræ, sicut asserunt *Egesippus* apud Eusebium lib. 3. hist. Eccl. cap. 11. & alii Patres apud *Christophorum Castrium* Hist. Deiparæ cap. 1. Quapropter, sicut Iosephus, & Cleophas erant fratres, ita Maria, mater Iesu, & Maria, uxor Cleophæ, appellabantur sorores, & filii Mariæ, uxoris Cleophæ, dicebantur fratres Christi, filii Mariæ virginis, propter eam, quæ inter illos intercedebat, cognationem.

Non me fugit, esse aliquos Patres, *Origenem* in cap. 13. Matth. *Epiphanium* hæresi 78. *Eusebium* lib. 2. Hist. Eccl. cap. 1. *Hilarium* in cap. 1. Matth. & alios, qui existimant, eos, qui *fratres Christi* Domini in Evangelio appellantur, fuisse filios Josephi ex priori uxore susceptos. Sed, hæc viris doctis meritò non probatur sententia. Primò, quia ipsemet *Origenes* in Matth. juxtà editionem *Cl. Danielis Huetii* pag. 223. fatetur, hanc sententiam haustam fuisse ex libris apocryphis, nempè ex Evangelio Petri, aut ex Protoevangelio Jacobi, idque confirmat S. *Hieronymus* in cap. 12. Matth. ubi hæc habet: *Quidam fratres Domini de alia uxore Ioseph filios suspicantur, sequentes deliramenta apocryphorum.* Secundò, Iosephum perpetuò virginem permansisse docet S. *Hieronymus* in lib. contra Helvidium: *Tu dicis*, inquit, *Mariam virginem non permansisse: ego mihi plus vindico, etiam ipsum Ioseph virginem fuisse per Mariam, ut ex virginali conjugio virgo filius nasceretur. Si enim in virum sanctum for-*

fornicatio non cadit, *& aliam uxorem habuisse non legitur*. Denique, ut optimè notat *Baronius* in Apparatu, erroris arguuntur illi antiqui, qui senserunt Mariam, matrem Jacobi minoris, fuisse priorem uxorem Iosephi, Sponsi Mariæ virginis. Nàm Maria, quæ fuit mater Iacobi minoris, vivebat tempore passionis Christi Domini, ut constat cap. 15. Marci, *erant autem & mulieres de longè aspicientes : inter quas erat Maria Magdalene, & Maria, Iacobi minoris, & Ioseph mater, & Salome*. Si ergo Maria, mater Jacobi minoris, fuisset prior uxor Iosephi, Sponsi Mariæ virginis, habuisset Ioseph eodem tempore duas uxores, nempe Mariam, Iacobi minoris matrem, & Mariam, matrem Christi Domini, quod vel cogitare animus horret. Hac itaque antiquorum relictâ sententiâ, dicendum est cum S. *Thoma* 3. p. q. 28. art. 3. ad 6. illos, qui in Evangelio fratres Christi Domini nuncupantur, fuisse cognatos Christi. Nec enim in sacris litteris insolens est, ut cognati interdùm appellentur *fratres*, sic Abraham nepoti suo Loth dicit Genesis cap. 13. *fratres nos sumus*. Sic etiam Saram vocavit sororem suam. Sic denique Laban alloquitur Iacob generum suum Genesis cap. 29. v. 15. *Quoniam frater meus es, non servies mihi gratis*.

Arguitur ultimò, in lib. *de ortu Salvatoris* dicitur: Ad partum Mariæ accurrisse obstetrices, quæ necessariæ videntur mulieri patienti in partu dolorem ; atqui si Maria fuisset virgo in partu, obstetricibus opus nequaquam habuisset, quia pariendo nullum fuisset passa dolorem, ergo Maria in partu non permansit virgo. Præterea, *Tertullianus* lib. *de carne Christi* cap. 4. *Origines* hom. 14. in Lucam, *Irenæus* lib. 4. adversus hæreses cap. 66. *Ambrosius* in Lucam, & alii affirmant: Christum nascendo aperuisse vulvam matris, sed vulva aperiri non potest, nisi pariens mater virginitate spolietur, ergo Maria in partu virginitatem non servavit.

Respondeo: Mariam citra dolorem filium, quem absque libidine conceperat, peperisse. *Conceptus enim Christi*, inquit *S. Bernardus* Serm. 4. in vigilia Nativitatis, *fuit sine pudore, partus sine dolore*. Hinc fabularum loco accenseri debet id quod legitur in libro de *ortu Salvatoris* de obstetricibus ad partum Mariæ accurrentibus. Id quippè primò opponitur Scripturæ Sacræ *Lucæ* cap. 2. ubi dicitur, à Maria Virgine Puerum, quem pepererat, pannis fuisse involutum, & in Præsepio repositum. Secundò, liber *de ortu Salvatoris*, ut constans est omnium Criticorum judicium, ad apocryphorum classem ablegari debet. Tertiò, *S. Hieronymus* hanc de obstetricibus fabulam reiicit in lib. contra Helvidium: *Nulla*, inquit, *obstetrix, nulla muliercularum sedulitas intercessit, & mater & obstetrix fuit, pannis involvit Infantem, & posuit in Præsepio : quæ sententia apocryphorum deliramenta convincit*. Quartò, Eminentissimus Annalium Ecclesiæ parens, Card. *Baronius*, in Notis ad diem 25. mensis Decembris Martyrologii Romani carpit ac perstringit quos-

dam audaces, & imperitos homines, qui dictitabant, S. *Anaſtaſiam*, Virginem, obſtetricis officio in partu Mariæ Virginis eſſe defunctam, eâque de causâ factum putabant, ut in Sacro die Natalitio, eiuſdem Sanctæ Anaſtaſiæ memoriam celebret Eccleſia. Hoc, inquam, inſulſum commentum putido Anachroniſmo coniunctum refellit, ſeu potiùs ridet *Baronius*. Quî enim fieri potuit, ut S. *Anaſtaſia*, quæ tertio cadente Eccleſiæ Sæculo, Martyrium ſub *Diocletiano*, Imperatore, paſſa eſt, potuerit in partu *Mariæ* Dei-paræ obire obſtetricis officium? Eccleſia autem die vigeſimâ quintâ menſis Decembris, in quam Natale Chriſti incidit, ſolet in Miſſa ad Auroram celebrare memoriam S. *Anaſtaſiæ*, quia hæc Virgo eâdem die ſub *Diocletiano* Martyrii coronam promeruit, & *Statio* in Eccleſia, huic Virgini Sacrâ, Romæ eadem die 25. menſis Decembris quotannis peragitur. Denique, in cæteris quidem puerperiis obſtetrice opus eſt, quia ea multipliciter ſordent, & fœtus ex materno utero prodiens ſcatet fœcibus, & turpi illuvie fœdatus in lucem venire ſolet; at in virginis puerperio, nihil huiuſmodi accidit, quia in illius partu nihil fuit impurum, nihil illicitum, nihil purgandum, ſed omnia potiùs ſummâ puritate ac nitore tàm ex parte prolis, quàm ex parte matris contigerunt. Quaproptèr, Sancti Patres in obiectione laudati, dum aſſerunt, Chriſtum naſcendo aperuiſſe vulvam matris, nolunt dicere, ſicut rectè explicat *S.Thomas* 3.p.q.28. art.2. fractionem vel apertionem aliquam interceſſiſſe in hoc partu, ſeu reſerationem clauſtri pudoris virginei, ſed per vulvam apertam intelligunt dumtaxat, eam divino miraculo fuiſſe perviam, & nullatenùs obſtitiſſe exitui Corporis Chriſti ſubeuntis, integris tamen remanentibus pudoris virginei ſignaculis. Dicendum itaque eſt, hunc partum non aperuiſſe Virginis uterum, ſed illæſo pudoris ſignaculo Chriſtum ex utero Matris miraculoſa penetratione emerſiſſe, ſine dolore nixus, ſine diductione partis, quâ fœtus egreditur, ſine ſordibus & repurgamentis, quæ fœtum in cæteris puerperiis comitari ſolent.

Indè colliges, duas opiniones æquè improbabiles hîc iure optimo reiici debere. Prima opinio eſt *Ratramni*, Cænobii Corbeienſis Monachi, qui nono Eccleſiæ Sæculo ſcripſit Libellum *De Nativitate Chriſti* contra quoſdam Germanos, qui Corpus Chriſti ex utero Virginis Mariæ non viâ communi, ſed ſingulari, prodiiſſe affirmabant. In hoc autem Libello, qui extat Tomo 1. Spicelegii Dacheriani, contendit *Ratramnus*, Corpus Chriſti *per naturæ januam, per ſolemnem parturitionis viam ex utero Sacratiſſimæ Virginis Mariæ prodiiſſe, vulvamque aperuiſſe, non ut clauſam corrumperet, ſed ut eam ſuæ Nativitati oſtium aperiret, non quò violaret integritatem, ſed quò ventris palatium vacuaret*. Hanc *Ratramni* ſententiam *Paſchaſius Radbertus*, ejuſdem Cænobii Corbejenſis Monachus, quique etiam Sæculo nono florebat, confeſtim impugnavit in Libello, quem edidit, *de partu Virginis*, in quo oſtendit, *Ratramnum*

mnum in suo novo systemate sibi minimè constare. Nam si Christus aperuit uterum, sicut *Ratramnus* asserebat, quo pacto per clausum exivit? rursùs, si Christus nascendo vulvam Matris aperuit, quomodò Maria Virginitatem suam sartam tectam conservavit? Hæc sanè rectâ fronte secum pugnare nemo est, qui statim non videat. Poterit etiam Lector, si plura eâ de re scire desideret, legere ea, quæ adversùs hanc *Ratramni* sententiam diximus in Colloquio tertio in Historiam Ecclesiasticam noni Sæculi.

Altera sententia, quæ paritèr improbari debet, patronos nacta est quosdam Græcos, qui effutiebant, Corpus Christi ex utero Mariæ Virginis prodiisse pollutum, sordibus inspersum, & secundinis, seu membranis involutum. Quæ sententia multis momentis confutari potest. Primò, quia si Corpori Christi, è Virginis prodeunti utero, adhæsissent externæ illæ sordes, quæ ad nativam nascentis hominis conditionem pertinent, debuisset *Maria* Virgo nascentis Christi Corpusculum abluere, atque à sordibus purgare, antequàm illud pannis involveret; & tamen Evangelista *Matthæus* hæc tantùm de *Maria* pariente refert cap. 2. sui Evangelii: *Et peperit filium suum primogenitum, & pannis eum involvit, & reclinavit eum in Præsepio*; de ablutione verò Corporis Christi ne minimum quidem habetur verbulum. Prætereà, Sancti Patres *Augustinus* in Oratione de quinque Hæresibus, *Epiphanius* hæresi 69. *Leo Magnus* Serm. 2. de Nativitate, *Zeno Veronensis* Serm. 2. *Hildephonsus* lib. de perpetua *Mariæ* Virginitate, S. *Bernardus* Serm. 3. de Purificatione, & alii, nascentis Christi Corpusculum ab externis sordibus, communi nascentium hominum Lege adhærentibus, liberum faciunt, & non minùs à pariente Virgine, quàm à Christo nascente, fæces ac sordes longè ablegant. Quod si alitèr quidam alii Sancti Patres loqui videantur, eorum locutiones non ut propriæ, sed ut figuratæ accipi debent, ita ut sensus sit, Corpus Christi, licèt absolutè loquendo, ab omni sorde liberum prodierit ex Mariæ Virginis utero, nihilosecius comparatè ad Verbum Divinum, cui erat hypostaticè unitum, dici poterat sordidum; non secùs, ac exempli gratiâ, licèt uterum Mariæ Virginis mundissimum fuisse in confesso sit apud omnes Catholicos, attamen virgineum illum uterum (comparatè ad Verbum Divinum, quod in illo incarnari debebat) Divinæ Majestati concipiendæ, fovendæ, gestandæ, velut indignum profitetur Ecclesia in pia illa solemnique precatione: *Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginis uterum*. Addo insuper, Episcopos Græcos, in Synodo Trullana congregatos, damnasse Canone 79. sententiam illorum, qui Corpus Christi, secundinis, seu membranis involutum, ex utero Mariæ Virginis exiisse affirmabant. Sed dicet fortasse aliquis, si Corpus Christi nascendo debuit ab omni sorde, & secundinarum illuvie esse purum, quorsùm igitur Christus toto vitæ decursu humanæ naturæ contumelias, sordes, inquinamenta, non secùs ac nos ipsi,

perpessus sit? Quid flagris cædi, quid conspui, quid spinis in ludibrium coronari, quid Cruci suffigi, atque inter iniquos reputari voluerit? cùm & hæc omnia, si primâ fronte spectentur, vero homine Deo indigniora videri possint. Hæc, inquam, si quis dicat, breviter Respondebo cum S. *Ambrosio* lib.2. in Lucam, noluisse Christum suscipere eas naturæ humanæ contumelias, & sordes, in quibus periclitari potuisset Virginis Matris suæ pudor: Maluit Dominus *aliquos de suo ortu, quàm de Matris pudore dubitare: sciebat enim, teneram esse Virginis verecundiam; nec putavit ortus sui fidem Matris injuriis adstruendam.* Hæc autem effluentis sanguinis, ac secundinarum, quibus pueri Jesu nascentis corpusculum fuisset involutum, illuvies, haud parùm læsisset pudorem virgineum. Quid igitur mirum, si Christus noluerit hoc pacto nasci? Quamvis alias vitæ humanæ contumelias toto vitæ suæ decursu sponte subjerit.

DISSERTATIO SECUNDA

De circumstantiis & prodigiis conceptionis Christi Domini, quibus probatur eam fuisse planè miraculosam & supernaturalem.

UBi illuxit fortunata illa dies, quâ Deus homines primigeniâ protoparentis labe perditos in libertatem asserere, eosque variis idolorum cultibus distractos atque dissipatos, in unius veræ religionis societatem convocare statuerat; misit Archangelum Gabrielem ad Mariam virginem, ut ab ea peteret, an Mater Dei esse vellet? Sacrum colloquium, quod miscuit Gabriel cum Maria, descriptum legimus apud S. *Lucam* cap.1. cujus circumstantias paucis hîc delibabo, prætermissis fabulis, quæ habentur in Proto-Evangelio Jacobi.

In primis, Archangelus Gabriel, Mariam, quam solam in penetralibus, solam sine comite, solam sine teste offendit, his verbis consalutavit; *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* In qua salutatione, ut optimè observat S. *Thomas*, tria præstitit Angelus: Primò, Mariæ idoneitatem expressit, dicens: *Ave Maria, gratia plena.* Secundò, indigitavit conceptum, dum dixit: *Dominus tecum.* Tertiò, prænunciavit honorem consequentem his verbis: *Benedicta tu in mulieribus*, sivè inter mulieres, ob Filii Dei mox futurum conceptum, ob fœcunditatem cum perpetua virginitate conjunctam, ob partum omnis prorsùs doloris expertem, denique ob excellentissima dona, quibus tam Maria fuit nobilitata. Hanc autem Angelicam salutationem, quo animi sensu exceperit Maria, explicat S. *Lucas* dicens: Mariam non nihil turbatam fuisse in auditu hujus sermonis. Quæ quidem perturbatio profecta non

non est ex Angelico aspectu, quasi insolito, cùm potiùs Maria sæpè ab Angelis visitaretur, sed accidit ob conspectum Angeli in peregrina adolescentis specie apparentis, vel ob novam, blandam, neminique mortalium antehàc auditam salutationis formam, vel ob admirationem eorum, quæ ab Angelo dicebantur, quia de se tam magnifica non sentiebat post hominum memoriam modestissima Virgo, vel denique quia hæc turbatio conveniens fuit verecundiæ virginali: *Virginum est*, inquit S. *Ambros.* lib. 2. in Lucam, *ad omnes viri ingressus pavere, & omnes viri affatus vereri, Maria etiam salutationem Angeli verebatur*. Mariam trepidantem his verbis confirmavit Angelus: *Ne timeas Maria, invenisti gratiam apud Deum, ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jesum, &c.* Sed Maria de adamato virginitatis suæ thesauro, quô nihil secundùm Deum antiquius habebat, plurimùm sollicita; Angelum interrogavit: *Quomodò fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Quæ interrogatio, non dubitantis Mariæ, aut fluctuantis animi motum, sicut blaterant Calvinus, Lutherus, eorumque gregales, sed Mariæ admirationem prodit. Hinc penitùs proscribi debet sententia Auctoris libri *Quæstionum veteris & novi Testamenti*, qui quæst. 51. asserit, *Virgini ambigenti de conceptu possibilitatem Angelum prædicasse*. Hic siquidem liber, qui olim sub ementito S. Augustini nomine circumferebatur, Pelagianis erroribus refertus est, multisque aliis nævis infuscatur, ut luce meridianâ clariùs evincunt *Bellarminus* in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis verbo *Augustinus*, *Possevinus* in Apparatu, & Lovanienses in Censura huic Operi præfixâ, Augustinianorum operum tomo quarto. Idque liquet ex benè multis quæstionibus, quæ passim occurrunt in hoc libro, maximè decimâ tertiâ, vigesimâ primâ, quadragesimâ quintâ, octuagesimâ, centesimâ nonâ, &c. ubi illius libri Auctor, Pelagianæ hæreseos fuligine tinctus, docet: Homines *non nasci filios diaboli*, aliaque id genus absona, dura, & à veritate prorsus aliena obtrudit, quæ jam laudati Auctores, & doctissimi Patres Benedictini Congregationis S. Mauri in recenti & castigatissima Operum S. Augustini editione optimo jure perstringunt. Rejecto itaque illius Auctoris, & hæreticorum errore, convenit inter omnes Theologos, Mariam, quæ omnia oracula Prophetarum, qui Messiam venturum cecinerunt, ad unguem callebat; de possibilitate conceptionis Christi Domini nunquam dubitasse, sed modum dumtaxat, quo mirabile istud Mysterium adimpleri debebat, non curiositatis, sed admirationis affectu impulsam inquisiisse ab Angelo, qui eam confestim hunc ineffabilem modum edocuit, in hæc verba prorumpens: *Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi &c.* quasi diceret: ô Maria, concipies, non naturali viâ, non virili concursu, sed solâ operatione Spiritus Sancti, qui in te novo & planè incomprehensibili modo illapsus, virtute & efficaciâ fœcundam te reddet, & ex tuis purissimis sanguinibus corpus verbo Dei aptando formabit,

mabit, nec alium sponsum quàm Deum habebis; quapropter, virginitas tua nullum ex conceptu patietur detrimentum, sed potiùs sanctus hic divinæ naturæ cum humana coitus pudicitiam tuam consecrabit. Quæ ubi audiisset Maria, demissè respondit ac præstitit assensum, dicens: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundùm Verbum tuum*. Et è vestigio in castissimis ejus visceribus operâ Spiritus Sancti ex purissimis Virginis sanguinibus Deum hominem, cui omnes mortales felicitatem acceptam referre debent, formatum esse, docent SS. Patres, *Augustinus* serm. 18. de Sanctis, *Gregorius Magnus* lib. 18. Moralium, cap. 27. *Joannes Damascenus* lib. 3. de Fide Orthodoxa cap. 2. S. *Bernardus* Serm. 4. super *Missus est*, & alii. Hæ sunt circumstantiæ colloquii Gabrielis cum Maria Virgine, quibus ex Historia Evangelica prælibatis.

Dico: *Conceptionem Christi Domini esse planè miraculosam & supernaturalem*.

Hæc assertio, quæ est S. Thomæ & omnium SS. Patrum, efficaciùs stabiliri non potest, quàm brevitèr expendendo sublimia artis & beneficentiæ divinæ miracula, quæ in conceptione Christi Domini certatìm collucent, eamque solitis hominum conceptionibus immensùm antecellere apertissimè demonstrant.

Primò, in conceptione Christi Domini Maria virgo simul & mater permansit. Hoc quippè eximium ac singulare privilegium soli Mariæ in conceptione Christi asserunt Sancti Patres, quorum traditioni indivulsè adhærens Sedes Apostolica damnavit anno 1677. quemdam Auctorem Italum, *Imperialem* dictum, qui apocryphorum librorum *de ortu Virginis*, & Tragœdiæ, quæ inscribitur, *Christus patiens*, deliramenta secutus, docebat, S. Annam, citra suæ virginitatis jacturam, Mariam concepisse, sicut observat *Tilmontius* Nota 3. de Beata Virgine Tom. 1. Documentorum Hist. Eccl. Nec minus, meâ quidem sententiâ, improbari debent nugacissimi quidam Auctores, qui, pro innatâ, quâ titillantur, cudendi fabulas prurigine, satis ludicrè fingunt Annæ puerperium absque dolore contigisse, & Mariam absque actu conjugii à Ioachimo & Anna, aut saltem in mentis raptu & osculo, in momento, adeòque excluso astrorum concursu, & sine præscriptis à natura tegumentis editam fuisse. Quæ omnia inter gerras & aniles fabulas jure merito reponunt viri eruditi, qui nullam, præter Christi Domini conceptionem, supernaturali modo & in utero Virginis factam unquàm fuisse, ex Scriptura Sacra & ex perpetua Sanctorum Patrum traditione constanter profitentur.

Secundò, conceptionem Christi miraculosam & planè supernaturalem fuisse, probat repentina ejus corporis in utero Virginis conformatio. Enimverò, statim ac Beata Virgo, voluntaria sui obsequii postulanti Deo munera offerens, Gabrieli præbuit assensum, dicens: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundùm Verbum tuum*. Mirum dictu! eodem momento,

mento, nullâque interpositâ morâ, abscedente Angelo, Spiritus Sancti operatione, quæ tarda molimina nescit, compactum est in virginis utero corpus Christi integrum, omnibusque organicis membris absolutum; *Angelo nuntiante, & Spiritu Sancto adveniente*, inquit S. *Gregorius* lib. 18. Moralium cap. 35. *mox Verbum in utero, mox intra uterum Verbum caro*. Hæc autem repentina corporis Christi in castissimo Virginis utero formatio, longè excedit omnes limites naturæ, quæ paulatim, variisque gradibus puerulos maternis in visceribus format, suaque opera non tàm citò maturat, sed tardo gressu ad perfectionem provehit, ut videre est in aliis solitis hominum conceptionibus, in quibus nonnisi pedetentim & interiecto diuturno temporis intervallo, corpus humanum disponere, & in carnem, ossa, cæteraque, quibus conflatur membra, conformare cònsuevit.

Tertiò, in generatione ordinaria semen continuâ serie elaboratum distinguitur in membra, donec menti suscipiendæ fiat idoneum die post conceptum circiter quadragesimo, at Corpus Christi non solùm in momento conceptionis fuit integrè formatum, sed insuper eodem momento fuit animatum animâ rationali, *simul caro, simul Verbi Dei caro, simul verò animata anima rationali*, inquit S. *Damascenus* lib. 3. *de Orthodoxa Fide* cap. 2. Hoc Fidei dogma impugnarunt olim Ariani, qui, ut testantur S. *Epiphanius* hæresi 60. & S. *Augustinus* lib. *de hæresibus ad quod vult Deum*, pertendebant, Christum animâ humanâ fuisse destitutum, eiusque vices Verbum divinum supplevisse. In eumdem errorem abierunt Apollinaristæ, sic dicti ab *Apollinario*, qui sub Valentiniano, Imperatore, & Damaso, Romano Pontifice, docere cœpit, Christum corpus sumpsisse quidèm ex Beata Virgine, sed sine anima. Posteà, quasi palinodiam decantans, addidit, Christum sumpsisse quidem animam, sed quæ mente careret, Verbumque divinum ei fuisse mentis loco. Quæ hæresis, cùm sit è regione opposita Scripturę Sacræ, quæ multis in locis Christo Domino spiritum & animam tribuit, fuit meritò confutata à Sanctis Patribus *Athanasio*, utroque *Gregorio*, *Nazianzeno*, & *Nisseno*, *Basilio*, *Ambrosio*, *Epiphanio*, *Theodoreto*, atque in pluribus Conciliis damnata, *Alexandrino* videlicet anno Christi 362. ab Athanasio, cæterisque Catholicis Episcopis, coacto, *Romano*, anno 373. Præside Damaso, Summo Pontifice, & tandem in Æcumenico secundo, Constantinopoli habito, sub eodem Damaso, anno 381.

Quartò, Corpus Christi in instanti conceptionis fuit unitum Verbo divino, itaut Christus per ineffabilem illam unionem, & utriusque naturæ, divinæ scilicet & humanæ, consortium, fuerit Deus & homo, duasque habuerit voluntates & operarationes, divinam scilicet & humanam: *Non est intervallum temporis æstimandum inter conceptæ carnis initium, & concipiendæ divinitatis adventum; unà quippè fuit in utero Mariæ virginis conceptio divinitatis & carnis, & unus est Dei filius in utraque natura*

tura conceptus, inquit S. *Fulgentius* cap.4 libri *de Incarnatione & gratia.* Hinc tria Fidei dogmata circà conceptionem Christi Domini firmitèr credenda proponit Ecclesia Catholica. Primò, docet, naturam humanam à Christo assumptam aliam non habuisse hypostasim præter hypostasim Verbi divini, contra *Nestorium*, Patriarcham Constantinopolitanum, qui sub Theodosio, Imperatore, & Cœlestino I. Romano Pontifice, anno circiter 427. cœpit asserere, duas in Christo esse personas, duosque Christos, unum filium Dei, & filium hominis alterum, ac subindè Mariam virginem non Dei, sed hominis matrem esse, dicendamque non θεοτόκον, sed χριστοτόκον. Quam hæresim longè latèque per omnes fermè Orientis plagas grassantem profligavit Concilium Ephesinum celebratum anno 431. In Nestorium etiam calamum acuit S. Cyrillus, Patriarcha Alexandrinus, eiusque exitialem hæreseos labem, obiectâ Catholicæ veritatis luce, atque doctissimis editis lucubrationibus, strenuè oppugnavit. Secundò, docet Ecclesia, naturam humanam per unionem hypostaticam non fuisse absorptam à natura divina, sed potiùs admirabilem illam coniunctionem utriusque naturæ, divinæ scilicet & humanæ, actiones & proprietates sartas ac tectas conservasse, itaut *nec inferiorem consumeret glorificatio, nec superiorem minueret assumptio*, sicut ait S. *Leo* Serm. 1. *de Nativ. Chr. Domini.* Id etiam definitum est contra *Eutichetem*, Archymandritam Constantinopolitanum, qui magno animi æstu Nestorii hæresim impugnans, contrariam in partem deflexit, & à Fide Catholica descivit: negans in Christo duas esse naturas, & asserens carnem in ipso Incarnationis articulo in divinitatem fuisse commutatam, & ex utraque natura divinâ & humanâ, substantiam coaluisse unam; sicque Christum, ut Deum, fuisse passum. Quæ hæresis confixa est in Chalcedonensi Æcumenica Synodo sub Marciano, Imperatore, & Leone I. Romano Pontifice, anno Christi 451. indictâ, in qua sancitum est duas in Christo Domino distinctas & inconfusas esse naturas, divinam nimirùm & humanam. Denique, docet Ecclesia, duas in Christo esse voluntates & operationes, divinam scilicet & humanam, contra hæreticos Monothelitas, qui ex infecta Eutychianorum stirpe, tanquàm mali surculi pullularunt, & Christo humanam voluntatem & operationem abjudicabant, dictitantes, in Christo esse unicam voluntatem & operationem, scilicet divinam. Quæ hæresis proscripta est in sexta Synodo generali sub Constantino Pogonato, Imperatore, & Agathone Papâ anno 680. atque juxtà Scripturam Sacram & traditionem SS. Patrum approbata fuit doctrina de duabus in Christo voluntatibus & operationibus, divinâ nimirùm & humanâ.

Quintò, Christus in instanti conceptionis suæ fuit verus Sacerdos, idque constat primò ex Apostolo ad Hebræos cap.5. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron, sic & Christus non semetipsum clarificavit ut Pontifex fieret: sed qui locutus est ad eum: filius meus*

meus es tu, ego hodiè genui te. Quemadmodum & in alio loco dicit: Tu es Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech. Ex quibus Apostoli verbis sic conficitur argumentum: Christus tum temporis fuit Sacerdotio inauguratus, quando Pater sic eum allocutus est: *Filius meus es tu, ego hodiè genui te*: Atqui Pater sic alloquutus est Christum in primo conceptionis momento, eo quippè primo instanti Christus fuit filius Dei naturâ, & à Patre missus, ut esset Mediator Deum inter & homines, ac cruento in Cruce sacrificio eorum peccata expiaret; Christus igitur in primo suæ conceptionis instanti fuit inauguratus Sacerdos, non verò postquàm à mortuis excitatus cœlos ascendit, sicut impiè docet *Socinus* in libro, cui titulus est: *Christianæ Religionis Institutio*. Præterea, Sacerdotis officium est, Deo sacrificium offerre, atqui Christus in momento conceptionis suæ verum sacrificium Deo Patri offerre cœpit, incarnari namque perindè est ac victimam Deo Patri immolandam à Deo Verbo assumi, nec alio fine, ut docent Sancti Patres, à Verbo divino, quod vitæ ubertate omninò redundabat, assumpta est natura hominis, quàm velut rationalis hostia Deo offerenda. Cùm igitur Incarnatio, juxtà doctrinam Sanctorum Patrum, non tàm vitæ humanæ, quàm mortalitatis & mortis sit assumptio, sequitur, Christum in momento Incarnationis suæ sacrificium fuisse auspicatum, quod toto vitæ suę tempore produxit, & in Cruce consummavit, sicut infrà adversùs Socinum multis momentis evincam.

Sextò, Christus à momento conceptionis suæ fuit Rex quantùm ad jus & dominium, non quantùm ad usum, & exercitium, seu non quòd externum & temporale habiturus esset regnum, leges nimirùm politicas condendo, arces ædificando, populum suum vi armorum defendendo, hostes corporalibus pœnis afficiendo, sicut falsò carnales Iudæi de suo Messia jactare solent; sed Christus à momento conceptionis suæ fuit Rex, eò quòd spirituale ac sempiternum habiturus esset regnum, populum suum videlicet à peccati servitute redimendo, dæmonum potentiam debellando, æternas fidelibus divitias ministrando, animæ sanctitatem, corpori vitam perrennem impartiendo, & in hoc sensu Christus sæpiùs in Scriptura Sacra appellatur *Rex*, ejusque Imperium æternum fore prædixit *Isaias* cap. 9. his verbis: *Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus: & vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri Sæculi, Princeps pacis. Multiplicabitur ejus Imperium, & pacis non erit finis: super solium David & super regnum ejus sedebit, ut confirmet illud & corroboret in judicio & justitia, à modò usque in sempiternum.* Regnum autem Messiæ, inquit *Cornelius Jansenius* Concord. in Lucam, dicitur sedes & regnum David, non quòd temporale esset, sensibile & terrenum, sed quòd in regno Davidis fuit adumbratum, & Davidi in proprio semine promissum sub typo regni sui. Hinc Christus,

quamdiù vixit, ab omni fastu alienus, summâ semper fuit humilitate conspicuus, non aureis, sed vilibus vestibus usus, pauperibus comitibus stipatus, & ut omnem affectati imperii suspicionem à se removeret, palàm atque apertè coram Pilato professus est, regnum suum non esse de hoc mundo. Idem testati sunt Christi, Servatoris nostri, propinqui, qui, interrogati à Domitiano, Imperatore, de Christi Regno, cujusmodi esset, quandò & ubinam locorum apparêret? Responderunt, teste *Eusebio* lib. 3. Hist. Eccl. cap. 20. non hujus mundi, nec terrenum illud imperium esse, sed Angelicum ac planè cœleste. Id egregiè confirmat S. *Hilarius*, Arelatensis Episcopus, dùm de *Herode*, Rege, sibi, suoque Regno, ob Natale Christi, metuente, sic loquitur: *Putabat infelix, se regali solio detrudendum, sed non est ita, non enim ad hoc venerat Christus, ut alienam invaderet gloriam, sed ut suam donaret, non ut Regnum terrestre praeriperet, sed ut cæleste conferret: non venerat ad dignitates recipiendas, sed ad injurias perferendas: non ut caput ad gemmarum diadema, sed ad spineam coronam præpararet, non ut super sceptra constitueretur magnificus, sed ut crucifigeretur illusus.* Quibus apprimè consentit *Tertulliani* Sententia lib. *de Idololatria*, cap. 8. ubi hæc habet: *Si potestatem quoque nullam Christus ne in suos quidem exercuit, quibus sordido ministerio functus est, si Regem se denique fieri conscius, regni sui fieri refugit, plenissimè dedit formam suis de reiiciendo fastigio & suggestu tàm dignitatis, quàm potestatis. Quis enim magis his usus fuisset quàm Dei filius? Quales & quanti eum fasces perducerent? Qualis purpura de humeris ejus floreret? Quale aurum de capite radiaret? Nisi gloriam Sæculi alienam & sibi, & suis judicasset.*

Postremo: Conceptionem Christi fuisse miraculosam & supernaturalem, facilè colligitur ex beatissima cœlestium donorum copia, & omnigenâ virtutum suppellectili, quâ in momento conceptionis suæ fuit cumulatissimè exornatus. Enim verò, Christus in instanti conceptionis suæ non solùm fuit sanctus sanctitate accidentariâ per gratiam habitualem, quâ ipsius anima fuit plenissimè donata, verùm etiam fuit sanctus sanctitate substantiali, à Verbo Divino naturæ humanæ Christi substantialiter unito, profectâ. Habuit insuper à momento conceptionis suæ gratiam, quam Theologi vocant *Capitalem*, quâ constitutus est Caput Angelorum & hominum. Præditus fuit scientiâ divinâ, quatenus Deus, & habuit, quatenus homo, scientiam acquisitam, scientiam infusam & scientiam beatam, cujus beneficio jam comprehensor ab instanti conceptionis factus, essentiam Dei videbat, omnia præterita, præsentia & futura, singulasque cordium cogitationes etiam secretiores penetrabat. Perfectum denique habuit intellectus & voluntatis usum, per quem statim gloriam accidentalem corporis sui promereri cœpit. Hunc omnium donorum apparatum, quo fuit illustrata conceptio Christi, eleganter describit *S. Bernardus* Homil. 2. super *Missus est*, ubi explicans verba Jeremiæ cap. 31. *Creavit Dominus novum super terram, fœmina circum*

cumdabit virum : ſic loquitur: *Virum autem dixerim fuiſſe Jeſum , non ſolùm cum jam diceretur vir Propheta potens in opere & ſermone , ſed etiam cum tenera adhuc ætate infantis membra Dei Mater blando foveret in gremio, vel geſtaret in utero . Vir igitur erat Jeſus necdum etiam natus, ſed ſapientia,non ætate , animi vigore , non viribus corporis ,maturitate ſenſuum , non corpulentia membrorum , vel potius non minus fuit ſapientia Jeſus conceptus , quàm natus : parvus , quàm magnus ; ſive ergo latens in utero , ſive vagiens in Præſepio, ſive grandiuſculus interrogans Doctores in Templo,ſive jam perfectæ ætatis docens in Templo , æquè profectò plenus fuit Spiritu Sancto . Nec fuit hora in quacumque ætate ſua , qua de plenitudine illa , quam in ſui conceptione accepit in utero , vel aliquid minueretur ,vel aliquid eidem adiiceretur, ſed à principio perfectus ; à principio , inquam , plenus fuit Spiritu ſapientiæ & intellectus, Spiritu conſilii & fortitudinis , Spiritu ſcientiæ & pietatis, & Spiritu timoris Domini* . His prodigiis, donis, ac privilegiis condecorata fuit conceptio Chriſti , ex quibus facilè quiſque intelligere poteſt, eam fuiſſe miraculoſam & ſupernaturalem .

Supereſt nunc , antequàm objectionibus faciam ſatis , ut paucis exponam , qua die & quo anno conceptus fuerit Chriſtus Dominus . Et in primis, circa diem conceptionis Chriſti , exiſtimo : ſtandum eſſe perantiquæ traditioni Eccleſiæ,quæ conceptionem Chriſti, ſeu Annunciationem Beatæ Virginis præfixit diei vigeſimæ quintæ menſis Martii , ſeu octavo Kalendas Aprilis . Teſtatur enim S. *Auguſtinus* lib.4. *de Trinitate* cap.5. Chriſtum Dominum, juxtà avitam traditionem, auctoritate Eccleſiæ roboratam , conceptum fuiſſe octavo Kalendas Aprilis , hoc eſt , die 25. menſis Martii : *Sicut à Majoribus* , inquit ille Pater, *traditum ſuſcipiens Eccleſiæ cuſtodit auctoritas , octavo Kalendas Aprilis conceptus creditur Chriſtus , quo & paſſus* . Id etiam conſtat ex praxi Eccleſiæ Orientalis , quæ Feſtum Conceptionis,ſeu Incarnationis Verbi divini,celebrat die 25. Martii , ut videre eſt in Græcorum Menologiis,Menæis , & Synaxariis, apud *Bollandum* Tom. 3. *de Actis Sanctorum* pag. 135. Ægyptii etiam , Copti, Syri, Chaldæi & Rutheni Feſtum Conceptionis Chriſti, ſeu Annunciationis Beatæ Virginis eâdem die 25. Martii recolunt , ut compertum eſt ex eorum Kalendariis & Martyrologiis . Nec diſſentiunt Latini , qui feſtum Conceptionis,ſeu Incarnationis, ex pervetuſta conſuetudine aſſignarunt diei 25. menſis Martii , ſicut ex benè multis illorum Martyrologiis, Breviariis & Miſſalibus probat idem *Bollandus* , ſed potiſſimùm ex libro Sacramentorum Gregorii Magni, in quo ad 8. Kalendas Aprilis celebratur Annunciatio Angeli ad Beatam Mariam . Porrò , hic tam conſtans & uniformis uſus , qui in utraque obtinet Eccleſia celebrandi feſtum Conceptionis Chriſti , ſeu Incarnationis Verbi divini , ſtatâ die 25. Martii , argumento eſt , univerſalem Eccleſiam ex perantiqua traditione perſuaſum habuiſſe,hac die Chriſtum Dominum fuiſſe conceptum .

Fuerunt tamen quędam particulares Ecclesiæ, quę festum Conceptionis, seu Annunciationis Mariæ Virginis, transtulerunt ad diem octavam ante Nativitatem Christi, seu ad diem decimam octavam mensis Decembris. Hunc ritum observavit Ecclesia Toletana, ut liquet ex canone 1. Concilii Toletani decimi, anno Christi 656. celebrati. Ecclesia etiam Ambrosiana, seu Mediolanensis, festum Annunciationis Beatę Virginis transtulit ad Dominicam sextam Adventus, qui in prædicta Ecclesia auspicatur à vesperis Sabbati proximi festo Sancti Martini, quò fit, ut Dominica sexta Adventus sit Dominica dies, quæ Natalem Domini præcedit. Ex hoc autem particularium Ecclesiarum ritu colligi non potest, Christum non fuisse conceptum die 25. Martii, tum quia ille ritus fuit à paucis Ecclesiis observatus, tum quia etiam, particulares illæ Ecclesiæ eo dumtaxat fine festum Conceptionis Christi, seu Annunciationis Beatæ Virginis, in aliam transtulerunt diem, quia, dum illa festivitas præfixa erat diei 25. Martii, interdùm in Quadragesimam, vel in festum Paschale incidebat, quibus temporibus condignè, & eâ, quâ par erat, solemnitate celebrari haud poterat, sicut innuunt Patres Concilii Toletani decimi, Can. 1. Notat etiam *Bollandus*, Ecclesiam Toletanam, ne recederet à vetusta consuetudine celebrandi festum Conceptionis Christi, seu Annunciationis B. Virginis, die 25. mensis Martii, hanc festivitatem geminasse in eodem anno, idque probat ex lectione, quæ in secundo nocturno Officii Annunciationis Virginis recitatur in Ecclesia Toletana, quæ sic habet: *Quamvis Annunciationis B. Mariæ festum octavo Kalendas Aprilis nunc celebretur, Toletana tamen Ecclesia utramque retinet solemnitatem, alteram mense Martio, ut Romanæ Ecclesiæ, quæ Magistra omnium Ecclesiarum & Mater est, sanctissimum institutum sequatur; alteram octavo die ante Natalem Domini: tum quòd hæc solemnitas ab ipsa Toletana Ecclesia instituta fuerit, & magna veneratione ab aliis Ecclesiis suscepta, per universam Hispaniam hactenùs celebretur.* Consulat Lector, si plura desideret, *Bollandum* loco supra laudato, *Thomassinum* in libro *de celebratione festorum*, Gallico conscripto idiomate, & *Baronium* in Notis ad Martyrologium ad diem 25. mensis Martii.

De anno, quo Maria concepit Christum Dominum, non convenit inter Chronologos. Verùm, quia juxta probabiliorem Theologorum sententiam, quam infra benè multis adstruam argumentis, Maria peperit Christum die 25. mensis Decembris, anni Urbis Romæ conditæ 749. Imperii Augusti 40. ante æram vulgarem, seu Christianam, 5. Consulibus C. Cæsare Augusto 12. & L. Cornelio Sylla, dicendum est, Mariam hoc eodem anno & die 25. mensis Martii Christum Dominum concepisse. Quoto autem anno ætatis suæ Maria conceperit Christum? etsi certò definiri non possit, probabilius tamen est, Mariam, exeunte anno ætatis suæ decimo quarto, Christum Dominum in suo castissimo utero concepisse; nec enim admitti debet nova *Caietani* sententia,

tia, asserentis in cap. 1. Lucæ: Beatam Virginem, dum concepit & peperit Christum, fuisse novemdecim, aut viginti quatuor annorum.

Extat etiamnum, ad solatium & pietatem fidelium, sacra Deiparæ Virginis ædicula, in qua filium Dei de Spiritu Sancto concepit, & quam, habitatione multorum annorum, Jesus, Deipara, & Josephus consecrarunt. Memoriæ siquidem prodiderunt Historici probatissimæ fidei, hanc sacram ædiculam, è Galilæâ Syriâque in Dalmatiam primùm, & mox è Dalmatia in Picenum miraculo delatam, in Recinetensis agri sylva, piæ Matronæ, cui Lauretanæ nomen, propriâ, consedisse; & indè ortam esse appellationem Lauretanæ domus B. Virginis, quam & in ipso Piceno ter sedem infra annum, iterato divinitùs miraculo, Angelicâ ope mutasse, iidem testantur Historici. Rem, omnium litteris & constanti famâ comprobatam, Summorum Pontificum decretis confirmatam, confluentium populorum numero longè latèque celebratam, sanctitate loci, & frequentiâ miraculorum luce clariùs manifestatam, hîc contra quosdam nimiùm morosos & Criticæ intemperantioris viros fusiùs demonstrare supervacaneum omninò esse arbitror; maximè cùm hac Provinciâ egregiè jam defuncti sint viri doctissimi, *Horatius Turselinus*, Scriptor elegans Historiæ Lauretanæ, *Petrus Canisius* lib. 5. *de Virgine Deipara* cap. 25. *Baronius* & *Spondanus* in Annalibus Eccles. quos Lector adire potest, si plura scire aveat.

Ad recolendum Conceptionis Christi, seu Incarnationis Verbi divini Mysterium, Christiani impræsentiarùm recitare solent Salutationem Angelicam, cuius prima pars, quæ Angeli est, & quæ incipit: *Ave Maria gratia plena, Dominus tecum &c.* in Horis, seu precibus Canonicis, non fuit in usu ante Sæculum XI. ut probat doctissimus *Mabillonius* Præfatione in Acta quinti Sęculi Benedictini, ex omnibus Statutis, quæ ad fidei, morumque institutionem ad illud usque sęculum edita sunt. In his siquidem Statutis sola Oratio Dominica, & Simbolum Apostolorum proponuntur absque Salutatione Angelica. Et, ne quis putet Salutationem Angelicam, quæ Orationi Dominicæ adiungi solet, ipsius Orationis Dominicæ nomine latè sumpto significari, profert hic Cl. Auctor librum precum *Hemmæ*, Reginæ, Lotharii Francorum Regis, conjugis, in Bibliotheca Remigiana asservatum, in quo Oratio Dominica & Simbolum integra, citra Salutationem Angelicam sunt descripta. Eadem etiam Salutatio Angelica Fratribus laicis & illiteratis non pręscribitur in Statutis Guigonis; sed neque in Regulis Templariorum, Carmelitarum, & Minorum, nec in Testamento S. Francisci, nec in Ritibus Humiliatorum, teste *Ioanne à Vitriaco*, immò, nec habetur in Breviario Ordinis Fratrum Prædicatorum ad preces Canonicas. Cùm igitur Orationi Dominicæ non semper fuerit adiuncta Salutatio Angelica, dici non potest, Orationis Dominicæ nomine latè sumpto importari etiam Salutationem Angelicam. Addit etiam doctissimus *Mabillonius*, quòd, licèt circa

XI.

XI. Sæculum prima pars Salutationis Angelicæ in vulgari fidelium usu esse cœperit, altera tamen pars, quæ incipit his verbis: *Sancta Maria Mater Dei &c.* fuit tantùm post XV. Sæculum, instar appendicis, addita, quia, ante Breviarium jussu B. Pii V. Summi Pontificis reformatum, in solo Breviario Cardinalis S. Crucis occurrebat. Non caret tamen probabilitate sententia aliorum, qui Angelicæ Salutationis posterioris partis: *Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus*, originem & usum altiùs repeti debere autumant. Cæterùm, hæc integra Salutatio Angelica, quam mox devotè omnes in Ecclesia Catholica recitant fideles, solis hæreticis, iuratis pietatis hostibus, displicet, quamvis nihil omninò sit, quod tantillùm carpere aut vellicare possint in hac Salutatione Angelica, in qua dumtaxat voces Angelicas repetimus, verba, quæ Elisabeth, Spiritu Sancto repleta, protulit, usurpamus; *Iesum*, Servatorem nostrum, & ventris Mariæ fructum, collaudamus, Verbi divini Incarnationis Mysterium in mentem nostram revocamus, ac denique Mariam Patronam & Advocatam adhibemus, sive eius auxilium & interventionem nunc & in hora mortis postulamus.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

ARguitur primò: Christus non est conceptus operatione Spiritus Sancti; ergo conceptio Christi non est supernaturalis & miraculosa. Prob. antec. Si Christus fuisset operatione Spiritus Sancti conceptus, deberet dici filius Spiritus Sancti, sicut dicitur filius Mariæ. Immò potiori iure esset filius Spiritus Sancti, qui fuisset conceptionis ejus principium activum, quàm esset filius Mariæ, quæ solùm materiam subministravit; atqui Christus non est filius Spiritus Sancti, alioquin non esset ex semine Adæ, nec filius Davidis, & Abrahæ; ergo Christus non est conceptus operatione Spiritus Sancti.

Respondeo cum S. *Thoma* 3. p. qu. 32. art. 3. ad 1. Christum conceptum esse ex Maria virgine, materiam ministrante, in similitudinem naturæ, seu speciei, & ideo dici filium eius; Christum autem, quà homo est, fuisse quidèm conceptum de Spiritu Sancto, sicut de activo principio, non tamen secundùm similitudinem speciei, & ideò Christum non dici filium Spiritus Sancti. Hæc autem S. Thomæ ratio probat, Christum Dominum, etsi conceptum Spiritus Sancti operatione, ipsius tamen filium, sive perfecta, sive imperfecta sumatur filiatio, esse non posse. Primò, Christus nequit esse filius Spiritus Sancti, filiatione perfectâ; quia non procedit à Spiritu Sancto in similitudinem naturæ humanæ, quam in sua conceptione assumpsit; in qua tamen similitudine, ut docent omnes Theologi, sistit perfecta filiatio, utpotè orta ex generatione, quæ est origo viventis à vivente in similitudinem naturæ. Secundò: Christus esse non potest filius Spiritus Sancti filiatione imperfectâ, quæ con-

consequitur gratiam sanctificantem; quia hæc filiatio imperfecta efficit dumtaxat homines filios Dei adoptivos, ratione videlicet similitudinis imperfectæ, quam beneficio gratiæ sanctificantis habent cum Deo; Christus autem, sicut omnes profitentur Catholici, non adoptione, sed naturâ fuit filius Dei, idque definitum est in Concilio Francofordiensi contra duos Episcopos, Felicem, Urgelitanum & Elipandum, Toletanum.

Aliam rationem adducit *Paschasius*, S. R. E. Diaconus, lib. 1. *de Spiritu Sancto* cap. 2. cur Christus non sit filius Spiritus Sancti, licet ipsius operatione conceptus? *Quia*, inquit, *homo assumptus ex Maria, & operatio Spiritus Sancti fuit, non portio; nec ab eo genitus, sed creatus; conceptus est potentia, non substantia; operatione, non participatione; virtute, non genere*. Nascitur itaque Christus de Spiritu Sancto, & de Maria virgine, nec tamen est filius Spiritus Sancti, sed Mariæ virginis; quia suam illi confert Spiritus Sanctus potentiam, non substantiam; Maria utrumque: confert illi Spiritus Sanctus operationem suam, non genus; Maria utrumque: nascitur de Spiritu Sancto per gratiam, nascitur de Maria generante per naturam. Legi potest Enchiridion S. Augustini cap. 39. & 40. ubi S. Doctor hanc quæstionem: Cur Christus operatione licèt Spiritus Sancti conceptus, illius tamen filius non sit? solidè tractat, eamque multis exemplis dilucidè explanat.

Arguitur secundò: Si conceptio Christi fuisset miraculosa & supernaturalis, corpus ipsius, quod operatione Spiritus Sancti in castissimo Virginis utero supponitur formatum, debuisset esse venustum, elegans, omnibusque suis numeris absolutum, sicut sentiunt Theologi de corpore Adami, quod fuit à Deo immediatè productum, atqui ex Scriptura Sacra, & ex Sanctis Patribus constat, Corpus, quod habuit Christus, non fuisse venustum, sed potius deforme & indecorum. *Isaias* namque cap. 43. de Christo dicit, quòd *non est ei species neque decor*. Sancti Patres *Clemens Alexandrinus* lib. 6. Stromatum, *Origenes* lib. 6. contra Celsum, *Tertullianus* lib. de carne Christi, & lib. 3. contra Marcionem, aliique nonnulli asserunt, Corpus Christi fuisse indecoræ & illiberalis formæ. Corpus igitur Christi non fuit Spritus Sancti operatione formatum, ac subindè eius conceptio non est supernaturalis & miraculosa.

Respondeo: Corpus, quod Verbum divinum assumpsit, quodque in mundissimo B. Virginis alvo miraculosè Spiritus Sancti operatione compactum est, summam quidem pulchritudinem non habuisse, deforme tamen & indecorum nullatenùs fuisse. Primò namque non decebat, ut corpus, quod Verbum divinum assumpsit, esset elegans ac venustum, tum quia non expediebat, ut Verbum divinum, quod in incarnatione se se exinanivit, formam servi accipiens, corporis pulchritudinem, quam despectui habere debemus, assumeret; tum quia etiam, si Christi corpus fuisset elegans ac venustum, homines plus æquò sensibus addicti, nimiùm

miùm fortassis tribuissent gratiæ corporali, seu eximio Christi corporis, præstantiorisque vultus lenocinio, quàm gratiæ cœlesti, & occultæ divinitati. Propter has & alias huiusmodi rationes non congruebat, ut corpus Christi, operatione licèt Spiritus Sancti in Mariæ utero formatum, summam pulchritudinem ac venustatem haberet. Secundò, corpus, quod Verbum divinum assumpsit, non fuit deforme & indecorum; tum quia nunquàm Judæi corporis deformitatem Christo exprobrarunt, qui tamen livore & odio in ipsum perciti, eum à capite ad calcem, ut dicitur, observabant, & subobscuros parentes illi vitio vertebant, *hic est faber, & fabri filius*; tum quia etiam incredibile omninò videtur, ex omni divinitatis plenitudine, quæ in Christo corporaliter inhabitabat, ut ait Apostolus ad Coloss. cap.2. nullum in eius corpus profluxisse radium, quo illud mediocri saltem formâ perfuderit. Quocircà, mihi præ cæteris arridet sententia illorum Theologorum, qui Christo Domino nec illiberalem speciem, quâ homines offendere, aut à se repellere potuisset, nec summè venustam, sed mediocrem formam tribuunt. Undè quando *Isaias* cap.43. de Christo ait: quòd *non est ei species neque decor*, hoc non est accipiendum de corporis Christi specie & formâ, sed de Christo, cùm in crucem ageretur, plagis, verberibus, à planta pedis ad verticem usque lacerato, & sputis propter nos deformato. Hinc *Hieronymus* in cap.43. Isaiæ. *Despectus*, inquit *erat* Christus *& ignobilis*; *quando pendebat in cruce, & factus est pro nobis maledictum*. Vel, ut ait S. *Augustinus* Serm.22. de verbis Apostoli, *Pendebat ergo deformis in cruce, sed deformitas illius pulchritudo nostra erat*. Similiter, quando ex adversò Vates Regius psalm.44. Christum vocat, *Speciosum forma præ filiis hominum*; id de externa corporis Christi elegantia intelligi non debet, sed de interna potiùs illius pulchritudine, quæ innocentiâ, sanctimoniâ, justitiâ, & divinâ omnium virtutum complexione sita est. *Speciosum forma Dominum appellat Propheta*, inquit S. *Basilius* in eumdem psalmum, *cum aciem mentis pressiùs intendisset in eius divinitatem, non carnis pulchritudinem laudat*. Sic etiam Vatem Regium interpretantur alii Sancti Patres, S. *Cyrillus Alexandrinus* in cap. 53. Isaiæ, *Theodoretus* in Psalmum 44. S. *Irenæus* lib.4. adversùs Hæreses cap. 66. S. *Isidorus Pelusiota* lib. 3. Epist. 130. S. *Augustinus* pluribus in locis, & præcipuè in Psalm. 118. *Cassiodorus* in Psalm. 44. quibus succinit S. *Thomas* in Psalm. 44. ubi ait: *Pulchritudinem Christus habuit, secundùm quod competebat ad statum & reverentiam suæ conditionis. Non est ergò intelligendum, quòd Christus habuerit capillos flavos, vel fuerit rubeus, quia hoc non decuit eum*. Et in cap.53. Isaiæ hæc habet idem Angelicus Doctor: *Christo non erat aspectus magnificus, secundùm quod dicitur, quòd species Priami digna est Imperio*. Dici etiam potest, Christum Dominum non semper, sed interdùm quibusdam hominibus eximiæ pulchritudinis virum se se videndum præbuisse, & suavissimis sermonum leporibus, atque stupendis, quæ ede-

edebat, miraculis quamdam adjunxisse oris venustatem, quæ tamen oris venustas, corporisque elegantia erat tantummodò ad tempus, atque à nativa,& eâ,quam præ se ferre solitus erat,diversa. Ad hanc mediam sententiam, quam ipse probabiliorem esse autumo, benignâ interpretatione flecti & adduci possunt supra laudati SS.Patres,*Clemens Alexandrinus*,*Origenes*, & *Tertullianus*, qui affirmare videntur, Christum fuisse indecoræ & illiberalis formæ. Nam vel illi Patres corpori Christi formæ leporem, oris & vultus præstantem elegantiam tantùm abjudicant, vel loquuntur de corpore Christi plagis & verberum ictibus deformato, vel denique, comparant formam corporis Christi cum pulchritudine divinitatis ipsi hypostaticè unitæ, quâ factâ comparatione, jure merito dicunt, formam corporis Christi cum divinitate collatam deformem fuisse & indecoram. Legi potest super hac re liber *de forma Christi*, editus à *P. Vavassore Soc. Jesu*.

Arguitur tertiò: Conceptio, quæ est ex muliere, non est supernaturalis & miraculosa, sed planè naturalis, immò immunda, juxtà illud Job cap.25. *Numquid potest apparere mundus natus de muliere?* Sed conceptio Christi fuit ex muliere; dicit enim Apostolus ad Galatas cap.4. *Misit filium suum factum ex muliere*. Ergo conceptio Christi non fuit miraculosa & supernaturalis.

Respondeo cum S. *Thoma* 3.p. q.33. art 4. Conceptionem Christi, si consideretur ex parte materiæ, quam Virgo Mater subministravit, fuisse naturalem; sed,si spectetur ex parte virtutis activæ, omninò supernaturalem & miraculosam fuisse, utpotè novum atque admirabile Spiritus Sancti opus.Ex quo colligit *Angelicus Doctor*, Conceptionem Christi fuisse omnis immunditiæ expertem, quia immundities, quæ solitis hominum conceptionibus inesse solent, originem trahunt ex peccato, quatenus cum libidine quis concipitur ex commixtione maris & fœminæ. Quæ quidem carnalis commixtio locum non habuit in conceptione Christi. *Omnis homo*, inquit *Origenes* Homil.12. in Leviticum, *in patre & matre pollutus est, solus verò Jesus Dominus meus in hac generatione mundus ingressus est, in matre non est pollutus. Ipse enim erat, qui dudùm per Salomonem dixerat: magis autem cùm essem bonus, veni ad corpus incoinquinatum. Non est ergo contaminatus in matre. Sed ne in patre quidem; nihil enim Joseph in generatione ejus præter ministerium præstitit & affectum*. Nec solùm Christus in conceptione sua impollutus omninò remansit, sed etiam matrem suam sanctificavit, ejusque pudicitiam auxit, ut docet S. *Augustinus* in libro contra quinque hæreses cap. 5. *Dicit Deus Creator hominis, filius hominis, quid est, quod te promovet in mea nativitate? Non sum libidinis conceptus cupiditate: ego matrem,de qua nascerer, feci, si Solis radius cloacarum sordes siccare novit, quantò magis splendor Lucis æternæ, quocumque radiaverit, mundare potest, & ipse, pollui non potest*. Idem repetit *Aquilinus* ille Doctor lib. de Fide & Sim-

bolo cap.4. Quandò itaque Apoſtolus dicit : Chriſtum factum eſſe ex *muliere*, per *mulierem* indicare voluit fœminam non corruptam, ſed virginem. Nam, ut inquit *Tertullianus* libro de velandis virginibus cap.5. *hujus vocabuli*, ſcilicet mulieris, *proprietas ad ſexum ipſum, non ad gradum ſexus pertinet*. Cur autem Chriſtus carnem ex fœmina ſuſceperit, cùm tamen alio pacto incarnari potuiſſet, ſi reverà voluiſſet ? Duplicem rationem afferunt Sancti Patres. Prima eſt : Ut nobilitaret totam naturam humanam; hinc S. *Auguſtinus* libro de Agone Chriſtiano cap.11. *Nolite*, inquit, *vos ipſos contemnere viri, filius Dei virum ſuſcepit. Nolite vos ipſas contemnere fœminæ, filius Dei natus eſt ex fœmina*. Alteram rationem tradit S. *Ambroſius* lib. de Incarnationis Dominicæ Sacramento cap.6. Quia, ſi Chriſtus conceptus & natus haud fuiſſet ex fœmina, occaſionem inde facilè arripuiſſent hæretici aſſerendi, ejus humanitatem non eſſe veram, ſed phantaſticam. At conceptus Chriſtus ex fœmina, ſeu corpus ex puriſſimis virginis ſanguinibus formatum aſſumens, oſtendit, ſe veram carnem corpuſque humanum habere, cùm illud omnium hominum corporibus commune ſit, ut ex matris ſanguine formentur, ſicque in anteceſſum præfocavit Chriſtus hæreſim Cerdonianorum, Marcionitarum, Valentinianorum, Appellitarum, & Manichæorum, aſſerentium : Verbum divinum non veram, ſed phantaſticam & apparentem ſumpſiſſe carnem, vel eam è cœlo detuliſſe; nec ipſum ex Maria fuiſſe genitum, ſed in opinione dumtaxat apparuiſſe, atque virgineo utero tanquam canali uſum eſſe. Legatur Epiſtola S. *Auguſtini* 137. aliàs 3. ad Voluſianum, in qua S. Doctor hanc & alias hujuſmodi difficultates ſibi à Voluſiano propoſitas, & ineffabile Incarnationis Myſterium ſpectantes, luculentèr exponit.

Arguitur quartò : Maria fuit mater Chriſti Domini, atqui matres in conceptione filiorum concurrunt activè per effuſionem ſeminis, ut poſt Galenum & Avicennam docent celeberrimi recentiores Medici, Ergo Maria activè concurrit in conceptione Chriſti Domini, ac ſubindè conceptio Chriſti non fuit miraculoſa & ſupernaturalis, etiam ex parte virtutis activæ.

Reſpondeo : Huic quorumdam Medicorum opinioni, præferendam eſſe ſententiam S.Thomæ, & aliorum Theologorum, qui docent, Mulieres in generatione non concurrere activè, ſed ſolùm paſſivè, ſubminiſtrando videlicet materiam, hoc eſt, ſanguinem ad prolis formationem neceſſarium. Hæc ſiquidem S.Thomæ ſententia, magis conſentanea eſt doctrinæ omnium Sanctorum Patrum, qui totam efficaciam, ſeù virtutem activam conceptionis Chriſti, ſoli Spiritui Sancto tribuunt, ita ut Maria activè per ſeminis emiſſionem non fuerit operata. Sanè, ægrè audiunt caſtæ aures, vixque ſalvo pudore dici poteſt, Beatam Virginem in conceptione Chriſti activè concurriſſe, & ſemen, inſtar aliarum mulierum, emiſiſſe. Nam, ſi Maria in conceptione Chriſti ſemen emiſit, ſequitur

tur primò, eam passam esse delectationem veneream, quod cum illibatâ ejus virginitate cohærere nequit. Secundò sequitur, Christum fuisse in Adamo secundum seminalem rationem, & non tantùm secundùm corpulentam substantiam; quia eatenùs alii homines secundùm seminalem rationem in Adamo esse dicuntur, quatenùs ab Adamo per virtutem activam viri propagantur, si ergò ponatur activum semen in Beata Virgine quoad generationem Christi, planum erit, Christum, quà homo est, & quoad ipsam naturam humanam, fuisse in Adamo, secundùm seminalem rationem, quod tamen tam falsum est, quàm quod maximè, sicut benè multis, iisque invictis rationibus demonstrat S. *Thomas* 3. part. qu. 31. art. 6. 7. & 8. dicendum igitur est cum Angelico Præceptore, nullam in Beata Virgine factam esse resolutionem seminis, propter integerrimam ejus virginitatem, ac subindè Mariam in conceptione Christi activè non fuisse operatam, eam tamen Christi Domini Matrem fuisse, quatenùs submnistravit materiam, seù purissimum sanguinem, ex quo Spiritus Sanctus corpus Christi in ejus utero, ad prolis conceptionem à natura destinato, formavit, non verò in illius pectore, seù corde, sicut perperàm visum est cuidam Doctori Italo, qui, nescio cujus fanaticæ mulieris somniis, & præstigiis delusus, Bononiæ inter concionandum dixit, Mariam concepisse Christum ex tribus guttis purissimi sanguinis in pectore, seù in corde suo, quæ malè nata, ac temerè in vulgus sparsa sententia fuit Romæ, teste nostro Cardinali Cajetano, qui tùm præsens aderat, confixa & natalitiis tenebris damnata. Pulchrum etiam contra hoc delirium, novumque commentum *Baptista Mantuanus* edidit opusculum.

Brevitèr dicam, hoc Systema, hactenùs inauditum, apertè Scripturæ Sacræ & experientiæ adversari, Scripturæ quidèm Sacræ, quæ quotiès Christi Conceptionem memorat, totiès in utero Virginis *Mariæ* factam contestatur. Matthæi cap. 1. v. 18. *Inventa est in utero habens de Spiritu Sancto*. V. 23. *Ecce Virgo in utero habebit.* Lucæ cap. 1. v. 31. *Ecce concipies in utero, & paries Filium*. Vers. 41. *Benedictus fructus Ventris tui*. Lucæ cap. 2. v. 21. *Priusquam in utero conciperetur*, & Lucæ cap. 11. vers. 27. *Beatus venter, qui te portavit*. Repugnat itidèm experientiæ hoc novum systema, quia nullus locus, præter mulieris uterum, ad fætum formandum fovendumque à natura est destinatus. Nec enim mulier, quæ juxtà cor aut stomachum intumesceret, reverà prægnans, aut gestans puerum diceretur, sed potiùs ea intumescentia contracto morbo à Medicis jure optimo adscriberetur. At, Virgo Maria per plures menses externa patentiaque graviditatis signa prodidit, fuitque verè Mater Christi Domini, sicut mox ex constanti Sanctorum Patrum traditione ostendam; debuit ergò Virgo Maria Jesum Christum, qui verus homo, verique hominis Filius fieri voluit, concipere in utero, qui locus est ad formandum fætum à natura destinatus, & in quo cæteræ matres fætus concipere ac formare solent. Legitur quidèm apud aliquos Sanctos Pa-

tres, quòd *Virgo Maria Christum corde conceperit*, & quòd *Dei Verbum ad Virginem Mariam per aurem illapsum fuerit*. Verùm, istæ Patrum locutiones non propriæ sunt, sed figuratæ, quibus id unum significatur, Mariam Virginem non solùm carne, seu in utero, concepisse Christum Dominum, sed etiam Fide & Spiritu illum concepisse in corde, vocemque Angelicam, Virginis aure perceptam, cui & ipsa Virgo fidem actutùm præbuit, primum instrumentum, seu organum fuisse, quo illa ad Christum utero concipiendum adducta fuit, ita ut hæc auris organo excepta Angelica vox fuerit fæcunditatis Virginis Mariæ Nuncia & Administra.

Ex hac responsione facilè Lector colligere potest, Beatam Virginem non solùm veram esse & naturalem Matrem Christi, in quantum ex purissimis ejus sanguinibus corpus Christi in illius utero Spiritus Sancti operatione fuit formatum, sed eam verè Dei Genitricem esse, non quòd sit Mater divinitatis, sed quia personæ habentis divinitatem, & humanitatem, est mater, secundùm humanitatem. Hæc est Ecclesiæ Catholicæ doctrina, Sanctorum Patrum testimoniis, & Conciliorum generalium decretis contrà Nestorium firmata, atque roborata. Nam primò, Ignatius martyr in epistola ad Ephesios, Justinus in Dialogo cum Tryphone, Irenæus lib.3. adversùs hæreses cap.31. Dionysius Alexandrinus in epistola contra Paulum Samosatenum, Tertullianus in lib. de Carne Christi cap.17. disertè profitentur: *filium Dei natum esse ex Maria, Verbum Divinum extitisse de Virgine*, id est, de illius substantia formatum, ex quo necessariò sequitur, Beatam Virginem esse Deiparam. Secundò, Athanasius Oratione 4. contra Arianos, Basilius homilia 25. de humana Christi generatione, Gregorius Nazianzenus epist.1. ad Cledonium, & Cyrillus Alexandrinus in lib. de recta Fide ad Reginas, seù ad Pulcheriam, & Eudoxiam, cap.6. Beatam Virginem appellant θεοτόκον, seù Deiparam. Immò Joannes Antiochenus, qui Nestorii personæ impensiùs favebat, ultrò fatetur in Epistola, quam scripsit ad Nestorium, quàm plurimos Ecclesiæ Doctores Mariam, Dei Genitricem nuncupasse, sic enim loquitur in prædicta epistolâ: *Etenim nomen θεοτόκον nullus unquàm Ecclesiasticorum Doctorum repudiavit, qui enim illo usi sunt, & multi reperiuntur, & apprimè celebres*, & infrà: *Etenim, si id quod nominis significatione offertur, non recipimus, restat, ut in gravissimum errorem prolabamur; immò verò, ut inexplicabilem unigeniti filii Dei œconomiam abnegemus, quando quidem, hoc nomine sublato, vel hujus nominis ratione repudiata, sequitur mox illum non esse Deum, qui admirabilem illam dispensationem nostræ salutis causa suscepit*. Hanc avitam Sanctorum Patrum doctrinam suis Decretis confirmant Concilia Generalia. Ephesinum Canone 1. anathemate percellit eum, qui *non confitetur Deum esse secundùm veritatem Emmanuel, & propter hoc Dei Genitricem Sanctam Virginem*. Et Synodus quinta Œcumenica Canone 6. anathemate itidem ferit eum, *qui Sanctam Gloriosam semper Virginem Mariam non confitetur*

verè,

verè, & propriè Dei Genitricem. Nec indè tamen inferri poteſt: Mariam genuiſſe divinitatem, aut Deam appellari debere, quemadmodùm inſcitè objectabat Neſtorius. Nam Maria non ideò Dei Genitrix appellatur, ut inquit Sanctus Cyrillus in epiſt. ad Monachos, quòd genuerit divinitatem, ſed quia hominem Deum genuit, non ſecùs ac etſi mulieres non niſi terrenorum ſint corporum Matres, nihilominùs, cum totum animal pepererint ex anima & corpore compoſitum, non ſolam ejus partem peperiſſe dicuntur; nec aliquis, exempli causâ, dixerit, Eliſabetham, Matrem Joannis, carnis eſſe genitricem, non animæ: peperit enim animatum Baptiſtam. Hujuſmodi quidpiam actum eſſe fatebimur in Emmanuelis generatione. Quippè natum eſt ex Dei Patris ſubſtantia unigenitum ipſius Verbum, cùm autem carnem ſuſcepit Dei Filius, eamque propriam ſibi fecit, ut filius hominis eſſet, & noſtri ſimilis foret; tunc minimè abſurdum dictu, immò neceſſariò profitendum: illum ex muliere ſecundum carnem genitum eſſe, quemadmodùm & hominis anima unà cum proprio corpore gignitur, & unum cum eo reputatur: tametſi naturâ intelligatur, & ſit ab eo diverſa ſecundum propriam rationem. Maria ergo dicitur Dei genitrix, quia genuit Chriſti humanitatem, cui in momentò Conceptionis divinitas fuit hypoſtaticè unita.

Arguitur ultimò: Chriſtus non fuit in inſtanti Conceptionis ſuæ donatus plenitudine ſapientiæ, nec copiâ virtutum ac donorum ſupernaturalium, ergo ejus Conceptio non fuit miraculoſa & ſupernaturalis. Probatur antecedens, Lucæ cap. 2. legitur, quòd *Jeſus proficiebat ſapientia & ætate coràm Deo, & hominibus*. Cùm igitur Chriſtus profecerit ſapientiâ ſicut & ætate, argumento eſt, eum in inſtanti Conceptionis ſuæ nec plenitudine ſapientiæ, nec copiâ virtutum, ac donorum ſupernaturalium fuiſſe donatum.

Reſpondeo: hæc verba S. Lucæ eo in ſenſu accipi debere, quòd Chriſtus proficiebat ſapientiâ quoad actum, non quoad habitum, ſicut exponit Sanctus Thomas 3. part. qu. 12. art. 2. Majora quippè Chriſtus in dies edebat ſapientiæ opera, non ut augmentum aliquod acciperet, inquit Sanctus Gregorius Nazianzenus Oratione 1. ad Cledonium, cùm ab initio omni gratiâ, ac ſapientiâ eſſet abſolutus, ſed quòd dotes, quibus ob unionem hypoſtaticam erat cumulatiſſimè inſtructus, magis expromeret, dùm ingenua, quâ pollebat, indoles, mores amabiles, ſapiens, ſibique ſemper conſtans vivendi ratio, in agendo maturitas, in loquendo prudentia, eum in dies magis admirandum redderent, tùm apud homines, quorum ſaluti conſulebat, tùm apud Deum, cujus gloriam virtute miraculorum illuſtrabat. Hinc Sanctus Lucas eodem in capite ait, quod *ſtupebant omnes, qui audiebant ſuper prudentia & reſponſis ejus*. Profectus itaque ille non erat aliud, quàm manifeſtatio divinæ illius ſapientiæ, & ſcientiæ, quæ, inſtar theſauri, erant in Chriſto abſconditæ, & quas Chriſtus in infantili ætate prodere non debebat, ne homines eum

ultrà

ultrà ætatem sapere videntes, de illius humanitate dubitassent. Hac responsione falsi convincitur futilis interpretatio *Erasmi*, qui in suis Annotationibus in cap. 2. *Lucæ*, ait: deitatem per gradus quosdam, dotes, quibus prædìtus fuit Christus, impartitam esse naturæ humanæ assumptæ: ac subindè Christum, sicut profecit ætatis accessu, ità profecisse dotium incrementis.

Advertat primò in fine hujusce Dissertationis Lector, totam Sacram Triadem individuâ operatione concurrisse ad opus conceptionis Christi, juxtà illud in Scholis consecratum Theologorum effatum, opera Dei ad extra sunt indivisa, & toti Trinitati communia. Cùm igitur opus Conceptionis Christi sit ad extra productum, toti Trinitati commune esse debet. Id etiam non obscurè insinuare videtur *Sanctus Lucas* cap. 1. his verbis: *Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Quæ verba sic interpretatur Rufinus in Expositione Simboli, *vide*, inquit; *cooperantem sibi invicem Trinitatem, Spiritus Sanctus venire dicitur super Virginem, & virtus Altissimi obumbravit ei. Quid est virtus Altissimi, nisi ipse Christus, qui est Dei virtus, & sapientia. Cujus est virtus? Altissimi. Adest ergo Altissimus, adest & virtus Altissimi, adest & Spiritus Sanctus.* Huic interpretationi favent multi SS. Patres, *Chrysostomus* homil. 49. in Genesim, *Gregor. Magn.* lib. 18. Moral. *Bernardus* hom. 4. super *missus est*, & *Sanctus Thomas* 3. par. qu. 32. art. 1. Non desunt tamen alii SS. Patres, & Scripturæ Sacræ Interpretes, qui, ut videre est in Præfatione Operibus Sancti Hilarii recentis editionis à PP. Benedictinis adornatæ præfixâ, per *Spiritum Sanctum* in Virginem supervenientem, intelligi volunt, vel omnipotentiam Patris, vel filium Dei, seu Verbum Divinum. Verùm, etsi hujusmodi interpretationes cum analogia Fidei non pugnent, meliùs tamen, per *Spiritum Sanctum* in Virginem supervenientem, intelligitur tertia persona Sanctissimæ Trinitatis, quę Spiritus Sancti nomine in sacris Litteris signatur, & per *virtutem Altissimi* rectiùs paritèr intelligitur *filius Dei*, qui per unionem hypostaticam obumbravit Mariæ, & ex illa carnem, & membra humana assumens, sibi naturam humanam intimè adunavit, atque indivisibili nexu sociavit. Cœterùm, quamvis omnia, quæ de rebus creatis extra se agit Deus, tribus personis ex æquo sint communia, neque unam magis, quàm aliam, aut unam sine alia agere fides doceat, interdùm tamen sacræ Litteræ earum operationum, quæ personis omnibus communes sunt, aliam alteri personæ adjudicare solent, sicut creationem Patri, Redemptionem filio, sanctificationem Spiritui Sancto, non secùs ac Patri potentiam, filio sapientiam, Spiritui Sancto amorem. Quamobrem, opus Conceptionis Christi, etsi toti Trinitati commune sit, nihilosecius Spiritui Sancto speciatim asseritur propter tres rationes, quas affert Sanctus Thomas, & quas hic compendiosè proponam. Primò, quia in Conceptione Christi immensus Dei erga homines profun-

fundítur ămor ,*sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenttum daret*, *Joannis* cap.3. Porrò, Spiritui Sancto maximè tribuitur amor, quippè qui à Patre Filioque procedit,& est terminus eorum voluntatis. Secundò,quia Conceptio Christi facta est ex nullis præcedentibus meritis,sed ex sola gratia, ex pura,& gratuita Dei voluntate, sicut compluribus in locis inculcat Sanctus Augustinus; at Spiritus Sanctus est fons uberrimus ex quo omnes gratiæ scaturiunt, juxtà illud 1. ad Cor. cap.12.*divisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus*. Tertiò denique: quia Christi Conceptio fuit Sancta, & Immaculata, *non enim*,inquit *Sanctus Augustinus* Tractatu 4. in *Joannem*, *cònceptus est Christus in iniquitate, quia non de mortalitate Conceptus est, nec eum in peccatis mater eius in utero aluit, quem virgo peperit, quia fide concepit, fide suscepit*: Sanctificatio autem tribuitur Spiritui Sancto, qui cap.1.Epist.ad Rom.appellatur *Spiritus Sanctificationis*. Ex his D. Thomæ rationibus liquet, opus Conceptionis Christi, toti licèt Sacræ Triadi commune,peculiari tamen ratione Spiritui Sancto esse asserendum.

Advertat secundò Lector, *Mariam* Virginem, postquàm salutationem Angelicam excepisset, Deumque & hominem suo in castissimo utero concepisset, peregrinationem in montanam Iudææ Regionem suscepisse, ut cognatam suam *Elisabetham*, in senectute divinitùs gravidam, officiosâ salutatione conveniret: *Vbi hoc audivit Maria* (inquit S. Ambrosius lib.2. in Lucam) *non quasi incredula de Oraculo, nec quasi incerta de Nuncio, nec quasi dubitans de exemplo*, sibi ab Angelo dato sterilis Elisabethæ, sextum jam graviditatis mensem agentis, *sed quasi læta pro voto, religiosa pro officio, festina præ gaudio, in montana perrexit*. Huic itineri *Mariam* non quidèm solam & absque comite se dedisse certum est, sed quem itineris comitem habuerit, an *Josephum*, maritum suum? An prudentem aliquam Matronam? Non liquet. Narrat dumtaxàt Scriptura Sacra, *Mariam* Virginem, quoniàm ex Angeli sermone didicerat, *Elisabetham*,consobrinam suam, sextum jam mensem esse gravidam, relictis ædibus suis, profectam esse in montana, magnâque celeritate pervenisse in Civitatem Iudæ, ubi habitabat *Zacharias*, Pater *Joannis Baptistę*. Domum *Zachariæ* ingressa *Maria*,quæ fontem omnium Donorum cælestium secum ferebat in utero, suique fætus afflatu jam tota spirabat Deum, salutem & gratulationem obtulit cognatæ suæ *Elisabethæ*, ex qua gratulatione factum est, ut statim ac Virginis salutatio tetigit aures *Elisabethæ*, Infans, quem anus gestabat in utero, gaudio gestiens exilierit. In hoc latentis in utero materno Ioannis Baptistæ gaudio,duo miracula Scripturæ Sacræ Interpretes agnoscunt. Primum est, quòd iste *Joannis Baptistæ* in utero materno subsultus non à natura prodierit (quasi ex Matris gaudio motus exilientis pueruli obortus fuerit, sicut impiè effutiunt quidam Novatores) sed ex peculiari Spiritus Sancti motu atque impulsu contigerit, nec corporis tantùm motus extiterit,sed & ani-

& animi *Ioannis Baptistæ*, qui repletus Spiritu Sancto ad repentinum Iesu Christi, in utero Virgineo conclusi, adventum exultavit, velut occurrere gestiens Domino suo, ac debitum honoris exhibere officium. Porrò, tantùm abest,ut pueri *Ioannis Baptistæ* exilientis motus ex Matris gaudio naturaliter processerit, sicut comminiscuntur Novatores, ut potiùs ex ipso parvuli *Ioannis Baptistæ* exilientis motu enatum sit Matris gaudium: *Exultavit Infans, & repleta est Mater. Non priùs repleta Mater, quàm filius; sed cùm filius repletus esset Spiritu Sancto, replevit & Matrem*, inquit S. *Ambrosius* lib. 3. in *Lucam*. Alterum, quod in hac *Ioannis Baptistæ*, in Matris utero adhùc delitescentis, exultatione miraculum observant Sacri Interpretes, in hoc positum est, quòd in *Ioanne Baptista* Infantulo acceleratum fuerit donum rationis, seu præproperus ei concessus fuerit usus rationis divinâ luce illustratæ, cuius beneficio Verbum Dei carne vestitum agnovit, & supplex veneratus est, gestiens quodammodò priùs illud nunciare, quàm nasci. In hoc consentiunt omnes Sancti Patres, quorum aliqui datum *Ioanni Baptistæ* jam tunc Propheticum lumen affirmant, quod certè nemini, nisi ratione pollenti, concedi potest. Cęterùm, an ille inditus tunc *Ioanni Baptistæ* rationis usus fuerit dumtaxàt momentaneus ac transitorius? an usque ad ipsius nativitatem, & deinceps sit continuatus? non convenit inter Scripturæ Sacræ Interpretes. Ipse verò cum S. *Ambrosio* probabilius existimo, usum rationis fuisse in puerulo *Ioanne Baptista* continuatum; eumque primo Virginis *Mariæ* aditu sanctificatum, virtute deinceps etiam in utero Matris profecisse. Sic enim loco mox à me laudato scribit Sanctus ille Doctor: *Non sola familiaritatis est causa, quod apud Elisabetham Maria diù manserit, sed etiam tanti viri profectus. Nam si primo ingressu tantus profectus extitit, ut ad salutationem Mariæ exultaret Infans in utero, repleretur Spiritu Sancto Mater Infantis, quantum putamus usu tanti temporis Sanctæ Mariæ addidisse præsentiam?* Non potuisset autem *Ioannes Baptista* per trium fermè illorum mensium spatium, quo *Maria* Virgo in ædibus *Elisabethæ* permansit, virtute & meritis proficere, nisi rationis usu fuisset donatus. Hunc Marianæ salutationis fructum derivatum *in Ioannem Baptistam*, alius protinùs sequutus est, qui in eius Matrem *Elisabetham* promanavit, effusus nimirùm in eam Spiritus Sanctus, eique concessum Propheticum lumen, quo Deum in utero Virginis factum hominem agnovit, & magnâ voce, quam ingens suppeditabat affectus, exclamavit, in hæc verba prorumpens: *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus Ventris tui. Et undè hoc mihi, ut veniat Mater Domini ad me? Eccè enim, ut facta est vox salutationis in auribus meis, exultavit gaudio Infans in utero meo. Et Beata, quæ credidisti, quoniam perficientur ea, quæ dicta sunt tibi à Domino*. Quasi diceret *Elisabetha*, ô felix virgo, tu primam laudem obtinebis inter omnes laudatas mulieres, è cuius utero proditurus est flos ille mirabilis, qui gentium omnium voce prædica-

dicabitur per uniuersum Orbem,& de quo jam olim vaticinati sunt Prophetæ. Sed quonam meo merito tanta felicitas mihi contigit, ut Mater Domini mei ultrò veniat ad me? Argumento siquidem indubitato sensi Domini mei adventum. Ecce enim, simul ac vox salutationis tuæ personuit aures meas, sensi Infantem subsultantem in utero meo. Hoc certè nomine felix es, quòd Angeli promissis assensum, absque ullâ vel minimâ animi hæsitatione, præbuisti. Concepisti citra virilem operam, nec dubium est, quin eâdem fide sint tibi præstanda cætera, quæ Domini nomine pollicitus est Angelus.

Hæc cùm afflatu Prophetico dicta essent ab Elisabetha, protinùs *Maria*, quæ hactenùs virginali pudore texerat animi sui gaudia, Spiritu Sancto correpta, quo jamdudùm erat plena, gratulabundum illud cælestis sapientiæ, Mysteriorumque plenissimum, cecinit Canticum: *Magnificat anima mea Dominum &c.* In quo Cantico non linguâ tantùm, sed ex intimis præcordiis exultavit *Maria* gaudio ineffabili, non in se [illegible], sed in Deo, qui cunctis totius salutis est auctor, & cui uni tam singulare, & à Sæculis inauditum beneficium retulit acceptum, dicens: *Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo: Quia fecit mihi magna qui potens est &c.* Infinita Mysteria, quæ magnâ verborum simplicitate supra terrenarum mentium capacitatem in isto cælesti Cantico proloquuta est *Maria* Virgo, Interpretibus Scripturæ Sacræ, ne longior sim, explananda relinquo. Addiderim dumtaxat, *Mariam* Virginem commoratam esse apud cognatam suam *Elisabetham* fermè tribus mensibus, ut eam sanctis colloquiis, & amicis obsequiis sublevaret: *Mansit autem Maria cum illa mensibus quasi tribus & reversa est in domum suam* Lucæ cap. 1. vers. 56. Cæterùm, an B. Virgo *Maria* domum suam, idest, Nazarenos lares, repetierit ante partum *Elisabethæ*? vel an ejus partui interfuerit? Nihil certi super hac quæstione tum ex Scriptura Sacra, quæ, interjectâ particulâ *quasi*, rem dubiam facit, tùm ex Sanctis Patribus, qui in varias scinduntur opiniones, statui potest. Magis tamen, ut candidè fatear, propendeo in sententiam illorum Scripturæ Sacræ Interpretum, qui asserunt, *Mariam* Virginem, sub instantem cognatæ suæ *Elisabethæ* partum, suam repetiisse domum, tum quia non conveniebat Virgini obstetricandi officium, à pudore, & verecundia Virginis omninò alienum: Tum etiam, quia *Maria* mox affluxuram turbam, quæ cognationis, vel amicitiæ titulo ad *Elisabetham*, à partu decumbentem, ventura erat, prudenter fugere ac declinare voluit.

HYMNUS

De Incarnatione Christi, seu Annunciatione Dominica.

HÆc illa ſolemnis dies,
Dies ſalutis nuntia,
Quâ miſſa cælo, triſtibus
Venêre terris gaudia.

Unius omnes crimine,
Caſu gravi lapſi ſumus
Ut ipſe lapſos erigat,
Deſcendit in terras Deus.

Qui, Patris æterno ſinu,
Æterna proles naſcitur,
Obnoxius fit tempori,
Sinum non horret Virginis.

Mortale corpus induit,
Orbi piando victimam;
Ut innocenti ſanguine,
Scelus nocentum diluat.

Qui cuncta complet numine,
Noſtros ſe in artus colligit:
Ut nos reducat ad Deum,
Eſt ipſe nobiſcum Deus.

Cæleſtis ales nuntiat
Implenda mox Myſteria:
Virtute fæcunda Deus
Illapſus implet Virginem.

Qualis ſtupendo gloria
Te, Virgo, de partu manet!
Conceptus in tuo ſinu
Natus Deo, nunc eſt tuus.

De virginali ſanguine,
Quem nulla labes inficit,
Fingente Sancto Spiritu,
Chriſti caro compingitur.

Nobis per hanc mortalibus
Lacteſcit eſca Cælitum:
Nos paſcit infantes homo,
Qui paſcit Angelos Deus.

Pulſum ſupernis ſedibus,
Umbris tot annos obſitum,
Cæleſtis ignarum viæ,
Errabat humanum genus.

Supremus ergò Cælitum
Rex monſtrat ad cælum viam,
Secumque ducat exules,
Se ſpontè fecit exulem.

Se deviis præbet ducem,
Vires dat ambulantibus,
Eſt ipſe, quâ ducit, via,
Quò ducit, ipſe terminus.

Deus ſuprema veritas,
Umbrata velo corporis,
Puris videnda mentibus
Luſtra tuo nos lumine.

Et tu, tuorum ſis memor,
Quæ dum modeſto pectore
Te dicis ancillam Dei,
Regina mundi diceris.

De Incarnatione Christi seu Annunciatione Dominica, Prosa, *quæ in quibusdam Ecclesiis inter Missarum solemnia canitur*.

HUmani generis
Cessent suspiria;
Beata miseris
Affert hic nuntia
Dies mortalibus.

Unius scelere
Cuncti cecidimus;
Lapsos erigere
Venit Altissimus
De Cæli sedibus.

Delectæ Virgini
Quæ Deum pariat,
Angelus Domini
Salutis nunciat
Nostræ Mysterium.

O beatissima
Præ mulieribus,
Virgo castissima,
Deum visceribus
Suscipe filium.

Virtute Spiritûs
In sinu Virginis,
Innocens penitùs
A labe criminis
Caro compingitur.

Per hanc infantibus
Lactescet teneris
Ille, qui mentibus
Panis à Superis
In Cælis editur.

Quod sine tempore
De Patre nascitur
Mortali corpore
Verbum induitur,
Ut salvet hominem.

Corpus hoc offeret
In Sacrificium;
Servos ut liberet,
Totum in pretium
Effundet sanguinem.

Errabam devius
Exul à Patria,
Semitæ nescius
Ad vera gaudia,
Per quam regrediar.

In mea Dominus
Venit exilia,
Viæque terminus
Ipse fit, & via:
Tutus hàc gradiar.

O veritas latens
Sub velo corporis,
Sed oculis patens
Mundati pectoris,
Tu nos illumina.

Et tu pro miseris
Supplica Numini,
Quæ te dùm asseris
Ancillam Domini,
Fis Mundi Domina.

HYMNUS

In laudem B. Mariæ Virginis, quæ postquàm in castissimo suo utero Iesum Christum, Deum & hominem, solâ Spiritus Sancti operatione concepisset, Elisabetham, cognatam suam, visitavit.

VAtum patent Oracula,
Promissa priscis Patribus
En Virgo, quæ gravis Deo,
Nobis parem parit Deum.

Toto quid Orbe par fuit,
Virgo parens, homo Deus?
Quo nascitur partu Puer,
Hoc nascitur Mundi salus.

Ut nocte caligantibus
Cæleste lumen temperet,
Velo tegi vult corporis,
Hoc, Virgo, velum præparas.

Quod prima mater perdidit,
Mater reformat altera:
Mors ipsa nobis profuit,
Dum vita per te redditur.

Per te Deo conjungimur,
Cui corpus aptasti Parens:
Per te Dei nos filii,
Per te Dei fratres sumus.

Tu Dux Olympi prævia,
Clausas diù pandis fores:
Nos exules, si nos amas,
Reddas paternis sedibus.

Quis ore digno te canat
Virgo, Dei puerpera?
Adeste puri Spiritus,
Vestri sit illud muneris.

Quis intret augustissima
Mentis tuæ Sacraria,
Dotes quis enarrans tuas
Perterritus non hæreat?

Dic, Virgo, quæ vis traxerit
Patri coævum filium,
De Patris æterno sinu
Mortalis in matris sinum?

Ad hos honorum gradus
Non virginalis te pudor,
Non extulit tantùm fides,
Nec igne fervens charitas.

Sed quæ sibi numquàm placet
Deo placens modestia:
Quâ tu tibi sis vilior,
Hâc digna sis mater Dei.

Quàm celsa! quæ se deprimens,
Altum Tonantem deprimit!
In te, sui jam non memor,
Descendit è cælo Deus.

Quò sanctus ardor te rapit,
O Virgo, flos ó Virginum?
Quò tendis, & cito gradu
Conscendis alta montium?

Urget sacer te Spiritus
Toto repletam numine:
Matris Dei jam dignitas,
Nil charitati detrahit.

Tibi propinquam sanguine
Matrem puella prævenis;
Concessa cui divinitus
Grataris alvi munera.

O quanta matrum gaudia?
Stupente naturâ gravem
Anum stupes, quę Virginem
Plenam Deo te prædicat. Ab-

Abſconditum ſub intimo,
Ceu nube, portabas ſinu
Solem, ſuo qui protinùs
Luſtrabit Orbem lumine.

Ad prima verba Virginis,
Intùs movente Spiritu
In Matris alvo conditus
Infans Joannes geſtiit.

Agnovit infantem Deum;
Quem ſenſit, ardet prodere;
Vates & infans, quà poteſt,
Adeſſe Chriſtum nuntiat.

Hic jam Redemptoris vices,
Præconis ille ſuſtinet:
Materna clauſtra non vetant,
Quin ambo munus impleant.

Felix puer, felix parens,
Felix Sacerdos, & domus,
Quæ per parentem Virginem
Deo fruuntur hoſpite!

Montes ſuperbum verticem,
Quà Virgo tranſit, ſubdite,
Cui ſe libenter ſternerent
Vel ipſa Cæli ſidera.

Occulta, quæ latet domi,
Audet foras ſe prodere.
Semper ſibi timens pudor
Se charitate protegit.

It illa: non nectit moras:
Fugit videri, nec minus
Fugit videre, ne ſuo
Quidquam pudori detrahat.

Beata, quam preſſit pede
Tellus! beata ſemita!
Colles beati, qui ſimul
Cum matre ſenſiſtis Deum!

Beatiores hoſpites,
Vos ô quibus, cæleſtia,
Loquente Matre Virgine,
Audire verba contigit.

ALTER HYMNUS

In laudem B. Mariæ Virginis, Cognatam ſuam Eliſabetham Viſitantis.

HUnc diem feſtum veneremur omnes,
Quo Deus noſtrum miſeratus ævum,
Cum novis ſignis oriens ab alto
Viſitat Orbem.

Ceſſet humani generis querela
Virginis clauſtrum ſubiit Redemptor;
Girat & cælum recubans ſub arcto
Tegmine matris.

Ut ſuo felix utero Maria
Sentit æternum ſobolem recondi,
Tranſilit montes gravidata digno
Munere Virgo.

Vix

Vix in occursu gravidam salutat
Cui prius durum sterilem vocari;
Ipse cùm clausus genitricis alvo
Subsilit infans.

Parvulus miles Dominum salutat
Et suum complet Dominus clientem;
Phosphorus tandem rutilat propinqui
Lumine Solis.

Quod Prophetarum chorus omnis olim
Quodque tot Reges cupiere, matris
Viscerum clausus latebris Joannes
Percipit infans.

Qui paras talem Deus alme terris,
Ut tuo Christo præeat lucernam
Hunc chorum turmis precibus Mariæ
Junge supernis.

DISSERTATIO TERTIA

De Stemmate, & de Origine Christi Domini, seù utrùm Christus ex stirpe Abrahæ, & Davidis Regis, ac subindè ex Tribu Juda, ex qua proditurus erat Messias, suum genus duxerit?

TOt inter Fidei articulos, quos Christiana Religio fidelibus credendos proponit, non alius est, meâ quidem sententiâ, in quo oppugnando plus Ethnici, & Judæi insudarint, operæque posuerint, quàm in isto, de genere, seu origine Christi, Servatoris nostri, quem, hac in Dissertatione, pro meo modulo, dilucidandum aggredior. Enim vero, cùm Ethnici, & Judæi compertum, ac exploratum haberent, Messiam ex stirpe Davidica, & è Tribu Juda, juxtà Prophetarum oracula, proditurum; in id præsertim incubuerunt, omnesque ingenii sui vires contulerunt, ut obscurarent genus, & originem Christi, quem, ob plusquàm adamantinam cordis duritiem, ac stupendam mentis cæcitatem, verum Messiam agnoscere, atque profiteri detrectarunt. Primò, ex gentilibus emersit *Celsus*, qui in genus Christi aperto marte insurrexit, eumque ex Regio Davidis sanguine satum esse insulsè negavit, quem *Origenes* perdoctè confutavit. Celsum secutus est *Porphyrius*, sicut testatur Sanctus Hieronymus, & Porphyrii vestigia pressit *Iulianus Apostata*, qui de industria varias conquisivit, ac congessit cavillationes, quibus Evangelistarum fidem elevare atque sollicitare posset. In hunc fidei transfugam, & Christianæ Religionis infensissimum hostem, calamum acuit Sanctus *Cyrillus*. Nec defuere etiam hæretici, qui genus Christi aggressi sunt; *Tatianus* quippè, teste *Theodoreto* lib. 1. Fab. hæret. amputavit in Harmonia, quam edidit in quatuor Evangelia, genealogias, & alia, quæ ostendunt, Christum Dominum natum esse ex Davide secundùm carnem. *Faustus* itidem Manichæus, ne fateri cogeretur, Christum ex Regio Davidis sanguine cretum, seu oriundum esse, ausus est asserere: Christi genealogiam, à Matthæo contextam, nec Evangelium esse, nec ad Evangelium pertinere, adeòque, salvâ Evangelii veritate, à se reiici posse. In hunc hæreticum multos libros conscripsit Sanctus Augustinus, sed illius errorem, circà genealogiam Christi, potissimùm confutavit in libris 2. 3. 7. & 23. quos edidit contrà hunc hęreticum Manichæum. Ut igitur tot infrunitorum, malèque feriatorum hominum calumniæ retundantur, & omnibus Scripturæ Sacræ oblatrantibus ora obturentur, probandum hac in Dissertatione suscipio, Christum Dominum

num verè ex stirpe Abrahæ, & Davidis Regis, atque è Tribu Juda oriundum esse, sicut Sancta, & Catholica credit Ecclesia.

DICO IGITUR: *Christum Dominum verè ortum esse ex stirpe Abrahæ, & Davidis Regis, ac subindè ex Tribu Iuda, ex qua proditurus erat Messias, suum genus duxisse.*

Hæc assertio inconcussè ex utroque stabilitur Testamento, in quo sæpiùs referuntur promissiones à Deo factæ Abrahæ, & Davidi de Messia ex eorum semine nascituro. Enim verò, postquàm Deus præcepisset Abrahæ, ut de terra & cognatione sua egrederetur, pollicitus est ei, in præmium obedientiæ, Messiam, ex ipsius semine nasciturum, in quo benedicerentur omnes gentes, *Genesis* cap. 12. dicit Dominus ad Abraham: *in te benedicentur universæ cognationes terræ*. Et cap. 22. *benedicentur in semine tuo omnes gentes*. Quæ verba sic exponit Apostolus ad *Galatas* cap. 3. *Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini ejus. Non dicit in seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, & semini tuo, qui est Christus.* Simili privilegio fuisse donatum Davidem Regem, patet Primò, ex psalmo 88. ubi Deus de Davide sermonem habens, hæc dicit: *Ponam in sæculum sæculi semen ejus. Semen ejus in æternum manebit*. Secundò, in multis historiæ Regum locis, Deus, sæpiùs licèt ad iracundiam concitatus sceleribus posterorum Davidis, affirmat tamen: Se eos exterminare nolle, eo quòd, juxtà verbum suum, servare vellet lucernam David, idque apertiùs declarat *Isaias* cap. 11. *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice ejus ascendet*. Quæ divini oraculi verba, R. Abenesra, R. Salomo, R. Kimchi, R. Arbabenel, R. Arama, quibus assentiuntur Lipmannus in Nizzachon, & plerique recentiores Hebræi, de Messia interpretantur. Denique, eamdem veritatem sexcentis in locis inculcat Novum Testamentum, *Lucæ* cap. 3. *Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta; ut putabatur filius Ioseph, qui fuit Heli . . . . qui fuit Iudæ . . . . . . qui fuit Abrahæ*. *Ad Romanos* cap. 10. *Manifestum est enim, quòd ex Iuda ortus sit Dominus noster*. Et, ut cætera id genus mittam testimonia, quæ Sacras Litteras legenti passim obvia sunt, *Matthæus* cap. 1. sic suum auspicatur Evangelium, *Liber generationis Iesu Christi, filii David, filii Abraham &c.* Porrò, si Christus reverà non fuisset ortus ex stirpe Abrahæ, & Davidis Regis, Matthæus in Evangelii sui exordio sibi omnem omninò abrogasset fidem apud Judæos, in quorum gratiam suum conscripsit Evangelium. Judæi namque integras genealogias tàm privatim, quàm publicè in Tabulariis Sacris, & in publicis Archivis maximâ curâ, & religione asservabant, eorum præsertim, qui ex Tribu *Levi*, vel ex Tribu *Iuda* originem habebant; ex Tribu quidem *Levi*, ne Sacerdotium quisquam ab ea Tribu alienus temerario ausu invaderet, ut videre est apud *Iosephum* lib. 1. contrà *Appionem*; ex Tribu verò *Iuda*, ob Messiam ex ea nasciturum. Et quia promissio generalis de prodituro Messia ex Tribu Iuda, posteà restricta fuit ad domum, & familiam Davidis

dis Regis, hac de causa Iudæi nihil tam curæ habebant, quàm ut singulari diligentiâ custodirent Tabulas genealogicas eorum, qui à Davide Rege suum genus ducebant, sicut testatur *Iulius Africanus* in Epistola ad *Aristidem* apud *Eusebium* lib. 1. Hist. Eccl. cap. 7. Si ergo Evangelista Matthæus falsò asseruisset, Christum ex Abrahamo per Davidem fuisse propagatum, confestim reclamassent Iudæi, Matthæo acerrimè contradixissent, ipsum mendacii palàm insimulassent. Certum autem est, Iudæos nunquam reclamasse, nec ullam super hac re litem Matthæo movisse, quamvis Christum, & Evangelistas calumniandi impotenti libidine æstuarent; Silentium itaque Judæorum, in re tanti momenti, liquidò probat, eos pro comperto habuisse, Christum Dominum prodiisse ex prosapia Abrahæ, & Davidis Regis.

Prætèr hæc momenta ex Sacris litteris petita, aliud, ad genus Christi stabiliendum, efficax suppetit argumentum, quod in hanc formam redigi potest: Christus natus est ex Maria Virgine, atqui Maria, Mater Christi, orta est ex stirpe Davidis Regis, ergò itidèm Christus. Probatur minor, primò, quia S. *Lucas* cap. 2. ait: *Iosephum ascendisse à Galilea de Civitate Nazareth in Iudæam, in Civitatem David, quæ vocatur Bethleem, eò quòd esset de domo, & familia David, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore prægnante*. Ex quibus Sacri Evangelistæ verbis colligunt SS. Patres, Ambrosius, Hieronymus, & Augustinus, Mariam ideò cum Iosepho venisse in Bethleem, Davidis gentilem Civitatem, ut juxtà Cæsaris Edictum nomen daret, quia ex Tribu Iuda, & stirpe Davidica vnà cum castissimo suo Sponso erat oriunda. Et meritò quidem id ex verbis Evangelistæ colligunt Sancti Patres. Nam si Beata Virgo non fuisset orta ex stirpe, & familia Davidica, necesse haud fuisset, ut Ioseph Mariam jam fætam, immò cuius partus in procinctu erat, tanto itinere fatigaret, eamque secum duceret in Civitatem Bethleem, in qua hi solùm, qui erant de domo, & familia David, profiteri debebant iuxtà Cæsaris Edictum. Secundò, Maria ideò fuit nupta Iosepho quia, ut mox ex Sanctis Patribus evincam, proximo agnationis gradu erat Iosepho conjuncta, ita ut Maria, & Ioseph ex eadem Tribu, & familia essent; atqui Iosephus, ut Sacri testantur Evangelistæ, ex Regio Davidis sanguine editus est, ergo Maria Virgo ex eadem quoque prosapia genus suum ducebat. Denique, ut solidè arguit *Sanctus Augustinus* lib. 23. contra Faustum Manichæum, Christus ad stirpem David, & Tribum Juda pertinere haud poterat per Josephum, ex cujus semine natus non est, sed tantùm per Mariam Virginem, in cuius utero carnem humanam assumpsit. Cùm itaque Christus, sicut sæpiùs in utroque perhibetur fœdere sacro, ortus sit ex stirpe Davidica, & è Tribu Iuda, necesse est ut credamus Mariam, ex qua Christus Dominus natus est, ad Davidis Regis consanguinitatem pertinuisse; Consanguinitas quippè cum Davide non potuit Christo communicari nisi per Mariam Virginem. *Quisquis itaque*, inquit *San-*

ctus Augustinus cap.9. mox citati libri, *dicit*: *Mariam ad consanguinitatem David non pertinuisse, manifestum est, quod istarum Scripturarum tam excellenti auctoritati obluctetur, ipse ergo convincat non eam pertinuisse ad semen David, & hoc ostendat non ex quibuscumque literis, sed Ecclesiasticis, Canonicis, & Catholicis*. Quibus verbis Sanctus Doctor dispungit vanam, & frivolam Fausti Manichæi objectionem, asserentis: Mariam non fuisse ortam ex Tribu *Iuda*, sed ex Tribu *Levi*, eò quòd in quibusdam Scripturis apocryphis, & fabulosis traditionibus legisset, *Ioachim*, Patrem Mariæ Virginis, fuisse Sacerdotem, undè insulsè inferebat, Iesum esse de genere Aaronidarum. Qui error ex summa sacrarum Historiarum ignoratione profluxit, perindè ac alius error qui habetur in *Alcorano* cap.2. de familia *Amrami*, & cap. 1. lib.3. cui titulus est *de Maria*, ubi asseritur: Mariam Virginem, Jesu Christi Matrem, esse sororem Aaronis, & filiam Amrami; quod sanè putidum mendacium est. Nam Maria, Mater Christi, orta est tempore Zachariæ, quandò non erant Reges, nec in Juda, nec in Israel, sed jam sceptrum erat translatum ad Herodem, quem non fuisse genere Judæum, sed Idumæum, infra ostendemus. Maria autem, quæ fuit filia Amrami, & soror Moysis, & Aaronis, orta est tempore Pharaonis in Ægypto, & mortua est in *Cades*, ut legitur cap.20. lib.Numerorum vers.1. Cùm igitur inter utramque Mariam multæ sæculorum myriades intercesserint, non potuit author Alcorani, nisi per summam, & plusquam supinam Sacrarum Scripturarum ignorantiam, promiscuè confundere Mariam, Matrem Christi, quæ ex stirpe David, & è Tribu Iuda orta est, cum Maria, filia Amrami, & sorore Moysis, & Aaronis, quæ ex Tribu *Levi* originem traxit.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

Arguitur primò: Christus Dominus ortus est è Tribu Levi, ergo nec ex Tribu Iuda, nec ex Prosapia Davidica genus suum duxit. Prob. antec. Benè multi SS.Patres & antiqui Scriptores tradunt: Evangelistam Lucam texuisse Christi Domini genealogiam per lineam Sacerdotalem, seu per lineam *Nathanis*, qui fuit filius naturalis *Vriæ*, Sacerdotis, à Davide Rege, post initum cum *Bersabea*, uxore Uriæ, matrimonium, adoptatus; ergo Christus, juxtà genealogiam, quam edidit Lucas, ortus est è Tribu Levi, non ex Tribu Juda.

Respondeo: Maximâ quidem cum veneratione excipiendam esse SS. Patrum, & antiquorum Scriptorum sententiam in iis, quæ ad fidem & morum regulam spectant, neminem tamen SS Patrum, quando in unam & eamdem sententiam non conspirant, in his præsertim, quæ ad historiam, & minuta, leviaque rerum genera pertinent, auctoritate ita constringi debere, ut ab ea interdùm recedere non liceat, maximè, quando certô certius constat, sententias, quas tradiderunt, minus verita-

ti

ti consonas esse. Porrò, multis momentis evinci potest: sententiam illorum Patrum & antiquorum Scriptorum, qui docuerunt, Lucam texuisse genealogiam Christi per lineam Sacerdotalem, non esse veritati consentaneam. Primò, quia minimè constat, *Vriam*, virum Bersabeæ, fuisse Sacerdotem, nec proindè *Nathanem*, quem illi antiqui putarunt esse Uriæ filium naturalem, ad lineam Sacerdotalem pertinuisse. Secundò, *Nathan* non fuit filius naturalis *Vriæ*, viri Bersabeæ, sed potiùs Davidis Regis, ut claro adstruitur sermone lib. 1. Paralip. cap. 3. ubi sic referuntur generationes Davidis Regis: *Porrò, in Ierusalem nati sunt ei filii Simmaa, & Sobab, & Nathan, & Salomon, quatuor de Bersabea, filia Ammiel.* Tertiò, *Iosephus* lib. 20. Antiq. Jud. cap. 18. in serie, quam edidit, Pontificum, nullius meminit eorum, quos Lucas recenset à Nathane usque ad Josephum, virum Mariæ, quod quidem argumento est, neminem eorum fuisse Sacerdotem. Denique, si S. Lucas edidisset genealogiam Christi per lineam Sacerdotalem, ut visum est illis antiquis, Christus fuisset ortus ex Sacerdotibus, adeòque ex Tribu Levi suum genus duxisset, quod tamen erroris arguit Apostolus in Epist. ad Hebræos cap. 7. ubi hæc habet: *Si ergo consummatio per Sacerdotium Leviticum erat, ... quid adhuc necessarium fuit secundùm ordinem Melchisedech alium surgere Sacerdotem, & non secundùm Aaron dici? ..... manifestum est enim, quod ex Iuda ortus sit Dominus noster, in qua Tribu nihil de Sacerdotibus Moyses locutus est.* Quamvis ergo nonnulli SS. Patres & antiqui Scriptores existimaverint, Lucam Christi Domini texuisse genealogiam per lineam Sacerdotalem, nihiloseciùs nobis religio esse non debet ab eorum descifcere sententia, nam, ut optimè ait *Vincentius Lirinensis* cap. 39. sui Commonitorii: *Antiqua Sanctorum Patrum consensio, non in omnibus divinæ Legis quæstionibus, sed solùm in certa præcipuè fidei regula, magno nobis studio & investiganda & sequenda est.* Sed de auctoritate SS. Patrum plura legesis apud nostrum *Melchiorem Canum* lib. 7. de locis Theologicis.

Arguitur secundò: Si Christus ortus esset ex stirpe Abrahæ, & Davidis Regis, sequeretur: eum fuisse in Adamo, & decimatum in lumbis Abrahæ, atqui nullâ ratione dici potest, Christum fuisse in Adamo, & decimatum in lumbis Abrahæ, alioquì ejus caro fuisset obnoxia peccato originali, quod transfunditur in omnes, qui ab Adamo propagantur; ergo Christus non fuit ortus ex stirpe Abrahæ, & Davidis Regis.

Respondeo cum *S. Thoma* 3. p. q. 31. art. 6. ad 1. Christum fuisse in Adamo secundùm corpulentam, seu corporalem substantiam, quia substantia corporis Christi, idest, materia, quam sumpsit ex virgine Maria, fuit in Adamo sicut in principio activo, non autem sicut in materiali principio. Nam materia illa non fuit formata in corpus Christi per virtutem seminis ab Adamo profectam, sed per solam Spiritus Sancti operationem; & ideò concludit *S. Thomas*: Christum non fuisse in Ada-

mo secundùm seminalem rationem, per quam ad omnes omninò homines viâ ordinariâ propagatur peccatum originale, cujus penitùs expers fuit Christus Dominus. Similitèr, respondet Doctor Angelicus: Christum non fuisse decimatum in lumbis Abrahæ, quia nomine decimationis intelligit Apostolus in Epist.ad Hebræos cap.7. actionem illam, quâ, ut narratur Geneseos cap. 14. Abraham decimas obtulit Sacerdoti Melchisedech, illâ actione figurans, & quasi protestationem faciens, quòd Melchisedecum tanquàm superiorem agnosceret, se verò imperfectum & inferiorem. Undè infert Apostolus, Sacerdotium Melchisedeci, in quantum gerit figuram Christi, esse majus Sacerdotio Levi, qui erat in lumbis Abrahæ, & simul cum eo decimatus, utpotè per Isaac & Jacob ab eo propagatus. Si igitur Christus esset in lumbis Abrahæ decimatus, fuisset subditus & inferior Melchisedeco, quod palàm Scripturæ Sacræ adversatur. Dicitur enim de Christo Psalmo 109. *Tu es Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech*. Quapropter, dicendum est cum S.Thoma: Omnes quidem in Abrahamo fuisse decimatos, idest, præfiguratos indigere curatione, quæ est per Christum, at in lumbis Abrahæ non fuisse decimatum Christum Dominum, quia ab eo secundùm seminalem rationem non fuit propagatus. Id præclarè exponit *S. Augustinus* lib.10. de Genesi ad litteram cap.20.his verbis: *Nec Levi, nec Christus in lumbis Abrahæ secundùm animam, secundùm verò carnem & Levi & Christus, sed Levi secundum concupiscentiam carnalem, Christus autem secundùm solam substantiam corporalem; cùm enim sit in semine & visibilis corpulentia, & invisibilis ratio, utrumque concurrit ex Abraham, vel etiam ex ipso Adam usque ad corpus Mariæ, quia & ipsum eodem modo conceptum & exortum est. Christus autem visibilem carnis substantiam de carne Virginis sumpsit; ratio verò conceptionis ejus non à semine virili, sed longè aliter, & desuper venit. Ille igitur est decimatus in Abraham qui sic est natus ..... per legem scilicet repugnantem legi mentis, & invisibilem concupiscentiam, &c. Non autem & ille ibi decimatus est, cujus caro inde non fervorem vulneris, sed materiam medicaminis traxit; nam cùm ipsa decimatio ad præfigurandam medicinam pertinuerit, illud in Abrahæ carne decimabatur, quod curabatur, non illud unde curabatur*. Idem docet *Aquilinus Doctor* Serm.14.de verbis Apostoli cap.10.

Arguitur tertiò: Christus pertinere non potuit ad stirpem & familiam Davidicam, nisi per Mariam virginem, ex qua natus est; atqui Maria virgo non est orta ex progenie & familia David, ergo nec pariter Christus. Maj. certa est: Christus enim pertinere non potuit ad stirpem & familiam David per Josephum, cùm fidei dogma sit, Josephum non fuisse patrem naturalem Christi, nihilque ipsi cum generatione Christi fuisse commune. Probatur itaque minor propositio: Maria virgo, Lucæ cap.1. dicitur cognata Elisabeth de filiabus Aaron, atqui Aaron erat de Tribu Levi, Exodi cap.6. ergo Maria, quæ erat cognata

Eli-

Elisabeth, ex Tribu Levi suam originem ducebat.

Respondeo: Mariam virginem fuisse quidem cognatam Elisabeth, indè tamen deduci minimè posse, eam fuisse de Tribu Levi, seu de Tribu Sacerdotali. Ratio est, quia Sacerdotes, quorum Deus portio erat, eâ lege non adstringebantur, quâ cautum erat, ut qui hæreditate potiebantur, intra suam Tribum & familiam nuberent, ne hæreditates permiscerentur, quæ lex habetur Numerorum libri cap. ultimo, sed cuilibet Sacerdoti integrum erat sibi ex omni Tribu uxorem adsciscere. Fieri ergo potuit, inquit S. *Thomas* 3.p. q.31. art.2. ad 2. ut pater Elisabeth, qui erat de Tribu Sacerdotali, uxorem duxerit de stirpe David, ratione cuius matrimonii Maria virgo ex stirpe David oriunda cognationem habuerit cum Elisabeth. Vel potuit pater, aut aliquis majorum Mariæ virginis uxorem ducere de stirpe Aaron, seu de Tribu Levi, iisdem cum Elisabetha parentibus prosatam. Lex siquidem, quæ lib. Numerorum cap. ultimo jubet intra eamdem Tribum virgines nubere, ad solas spectat virgines, quæ, defectu prolis masculæ, ex asse hæredes erant, seu quæ patri in hæreditate succedebant, & non ad illas, quæ nullam sortiebantur hæreditatem, sicut exponit S. *Thomas* 1.2. q.105. art.2. ad 2. eamdemque huic legi adhibent interpretationem doctissimi Scripturæ Sacræ Interpretes, *Paulus à Sancta Maria, Burgensis Episcopus*, ad cap. 36. lib. Numerorum. *Cajetanus* in Commentario, *Andreas Masius* Comment. in Iosue cap. 17. *Mariana* in Scholiis, *Bonfrerius*, & alii. Immò virgines, quæ hæredes erant, modò hæreditatem, quæ illis obtingebat, repudiarent, & avitis renunciarent juribus, poterant cum aliis Tribubus jungere connubia. Hinc lib. Judicum cap. 21. legimus: Cæteras Tribus, quominùs filias suas nuptum darent Beniaminitis, ostendisse, se non lege divinâ, sed iusiurandi religione dumtaxat prohiberi. Constat etiam ex lib. 1. Regum cap. 18. Davidem sine ulla religione aut scrupulo Beniamitidem duxisse uxorem; & lib. 2. Paralip. cap. 22. *Jojada* Pontifex nupsit filiæ Ioram, quæ erat de Tribu Juda. Alia id genus exempla passim in sacris litteris occurrunt. Cùm itaque Leviticæ gentis virgines rerum soli capaces non essent, idest, nullam sortirentur hæreditatem, poterant viris extra Tribum suam nubere. Potuit ergo Maria virgo esse cognata Elisabeth, quia aliquis majorum Mariæ virginis, licet de stirpe Davidis esset, nupsit virgini Leviticæ. Quod quidem, sicut observat S. *Thomas* post S. *Gregorium Nazianzenum* in carmine de genealogia Christi, nutu superno contigit, ut Christus Dominus, qui Rex est & Sacerdos, ab utroque genere tàm Regio, quàm Sacerdotali nasceretur secundùm carnem, & dum unus in Cœlo Dei filius ante sæcula ineffabili nascitur exordio, etiam in terra ex clara Regum pariter & Sacerdotum progenie ortus, illustrium titulorum sibi apices vindicaret.

Instabis: in Editione Vulgata, quæ à Concilio Tridentino *authentica* fuit declarata, sic legitur cap. ultimo lib. Numerorum: *Omnes viri ducent*

cent uxores de Tribu & cognatione sua, & cunctæ fœminæ de eadem Tribu maritos accipient. Quæ quidem lex his verbis concepta omnes omninò viros & fœminas comprehendit, ipsisque indiscriminatim vetat, ne nubant extra suam Tribum. Falsum igitur est, hanc legem, latam Numerorum cap. ultimo, non spectasse Sacerdotes, quorum Deus portio erat, aut illas virgines, quæ nullam sortiebantur hæreditatem, vel quæ hæreditati nuncium remittebant.

Respondeo, Editionem Vulgatam id unum dumtaxàt (sicut docent periti Scripturæ Sacræ Interpretes) innuere, omnes Viros, qui non erant è genere Sacerdotali, debuisse uxores ducere de Tribu & cognatione sua; omnes itidèm filias, quæ possidebant hæreditatem, non alios, quàm de Tribu sua, maritos accipere potuisse. Quò fit, ut Editio Vulgata circà connubiorum legem, latam cap. ultimo libri Numerorum, optimè consentiat non solùm cum Textu Hebræo, sed etiam cum antiquis Scripturæ Sacræ Versionibus, quæ eamdem legem limitant ad filias, quæ, ob defunctum fratrem, paternam hæreditatem colligebant. Sic enim habet Text. Hebr. *Omnis ideò filia possidens hæreditatem de Tribubus filiorum Israel, alicui de familia Tribus patris sui erit in uxorem, ut hæreditent filii Israel singuli possessionem patrum suorum*. Targum Onkelosi: *Et omnis filia hæres possessionis de Tribu filiorum Israel, Uni de familia Tribus patris sui sit in uxorem, ut hæreditent filii Israel singuli possessionem patrum suorum*. Syriaca versio: *Et quæcumque filia possederit hæreditatem ex Tribu filiorum Israel, alicui ex Tribu domus patris sui nubat, ut possideat quisque filiorum Israel hæreditatem patris sui*. Idem legitur in versione Arabica, & in versione 70. Interpretum. Quocircà, cùm Textus Hebræus, & antiquæ Scripturę Sacrę versiones legem, latam Numeror. cap. ultimo de ineundis connubiis intra eamdem Tribum, limitent ad filias, quæ, defectu prolis masculæ, possident hæreditatem, dicendum est, eodem in sensu esse intelligendam nostram editionem vulgatam. Addo etiam: non deesse Criticæ disciplinæ peritos, & Scripturæ Sacræ doctissimos Interpretes, qui existimant: Editionem vulgatam, loco mox laudato, in quo legem de ineundis connubiis non satis clarè explicat, corrigi, & emendari debere ad normam Textus Hebræi. Qamvis enim Concilium Tridentinum cæteris, quæ id ætatis circumferebantur Scripturæ Sacræ versionibus Latinis, editionem vulgatam prætulerit, eamque authenticam declaraverit; non eam tamen eo in sensu authenticam declaravit, ut præponi debeat originariis, seu primigeniis exemplaribus Hebraicis, & Græcis, cùm certum sit; Summos Pontifices Sixtum V. & Clementem VIII. etiam post Concilium Tridentinum, nonnulla editionis vulgatę loca, quæ temporis, rerum omnium edacis, injuriâ, vel incuriâ Typographorum, vel ignorantiâ sciolorum erant interpolata, aut minus accuratè translata, ad normam Hebrçorum, & Græcorum Codicum correxisse, atque diligenter castigasse; sed solùm eo in sensu editionem

tionem vulgatam authenticam pronunciavit Sac. Synodus Tridentina, ut nihil prorsus contra Fidem, & bonos mores complectatur. *Eatenus igitur*, verba sunt *Andreæ Vegæ*, qui Concil. Trid. aderat, cùm Decretum illud de Sac. Scripturis editum est, lib. 15. in Concil. Trident. cap. 9. *Voluit Synodus anthenticam haberi* (editionem vulgatam) *ut certum omnibus esset, nullo eam defœdatam errore, ex quo perniciosum aliquod dogma in fide, & moribus colligi posset.* Hanc nonnullorum hujus temporis Theologorum sententiam obiter dumtaxàt refero, nec tamen approbo. Consulat Lector nostrum *Natalem Alexandrum* in Differt. de Edit. vulg. & in Anticriticâ contra *P. Frassenum, Franciscanum*.

Arguitur quartò: Si Maria reverà orta esset ex prosapia Davidis Regis, debuissent *Matthæus* & *Lucas* texere Christi genealogiam per Mariam, ex qua Christus natus est, non verò per Iosephum, qui, ut Fides docet, non fuit pater naturalis Christi, & cuius proindè genus ad Christum pertinere minimè potuit; atqui *Matthæus*, & *Lucas* genealogiam Christi per Mariam non texuerunt; sed per Josephum, argumento itaque est, Mariam non esse oriundam ex stirpe Davidis Regis, ac subindè Christum ad familiam, & stirpem Davidicam nullo pacto pertinere posse.

Antequàm huic lubricæ & implexæ difficultati, quæ omnibus stemmatis, seu genealogiæ Christi Expositoribus crucem fixit, faciam satis; varias subnectam responsiones, quas ad hunc gordium nodum dissolvendum varii excogitarunt Auctores.

Primò, respondent nonnulli: *Matthæum* & *Lucam* genealogiam Christi duxisse usque ad Josephum, cujus tamen filius naturalis non fuit, quia *Matthæus* & *Lucas* in texenda genealogia Christi se se accommodarunt opinioni Judæorum, & Paganorum, qui putabant, Christum esse filium naturalem Josephi, & hoc pacto Evangelistas ostendisse, Christum, juxtà Iudæorum, & Infidelium hypothesim, ortum esse ex stirpe, & familiâ David, siquidem Judæi, & Pagani inficiari haud poterant, Josephum, quem patrem naturalem Christi esse arbitrabantur, ex stirpe, & semine David processisse.

Verùm, hæc responsio admitti non debet. Primò, quia Spiritus Sanctus, cujus lumine afflati fuerunt Sacri Evangelistæ, veritatem fallo medio non probat; porrò, si *Matthæus* & *Lucas* dixissent: Christum Dominum ortum esse ex stirpe Davidis Regis eo sòlo nomine, quòd Christus à Judæis, & Paganis filius naturalis Josephi putabatur, veritatem falso medio probasset Spiritus Sanctus, qui per Evangelistas loquebatur; falsum quippè est, Josephum fuisse patrem naturalem Christi. Secundò, ex hac responsione sequeretur: *Matthæum* consultò voluisse Iudæis occultare Mysterium Incarnationis, quod tamen à fine, & scopo *Matthæi* omninò alienum est, nàm tantùm abest, ut *Matthæus* Mysterium Incarnationis Dominicæ reticeat, ut potiùs cap. 1. disertè dicat: Mariam gravidam

dam fuisse ex Spiritu Sancto, probetque ex prophetia Isaiæ, Christum nasci debuisse ex Virgine Maria. Denique, hæc responsio probaret, Evangelistas *Matthæum*, & *Lucam* non Christi, sed Josephi tantùm, texuisse genealogiam, quæ non magis ad Christum pertinere potuisset, quàm genealogia vitrici ad privignum. Quis autem non videt, id è diametro oppositum esse scopo, quem sibi *Matthæus* proponit in limine sui Evangelii, quod sic orditur: *Liber generationis Jesu Christi*.

Respondent secundò *Hugo Grotius* in cap. 1. Matth. & *P. Bernardus Lamy* cap. 6. Commentarii in Concordiam Evangelicam: *Matthæum*, & *Lucam* perduxisse genealogiam Christi usque ad Josephum, quia origo Iosephi non est existimanda aliena à genere Christi. Originem autem Iosephi non fuisse alienam à genere Christi probant prædicti Auctores Primò, quia Christus, ex lege connubii Mariæ cum Iosepho, idem genus habebat, ac ipse Ioseph, verus, & legitimus Matris ejus Sponsus. Secundò, quia Ioseph Christum natum ex Maria, sponsâ suâ, in filium suum adoptaverat, ex quo inferunt, quòd, etiamsi Virgo Maria non fuisset orta ex prosapia Davidis Regis, Christus attamen per Iosephum ad regiam Davidis stirpem, & familiam pertinuisset. Sic enim loquitur Grotius: *Si ea vis est legis, ut partus viduæ, ex agnato viri defuncti conceptus, in omne jus defuncti succedat, non alitèr quam si ex ipsius genitura ortum traxisset, & proles à fratre genita, semen vocatur non illius, per quem suscepta est; sed illius, cui suscepta est, nempè fratris, sine liberis defuncti, quid ni id, quod sine humana opera ex legitima Josephi conjuge natum est, quasi ipsius solo divinitùs insitum, ipsius proprium censeatur? Atque hinc est nimirùm, quod non tantum ab Evangelii Scriptoribus Josephus pater Christi, nuptiis videlicet patrem demonstrantibus, nominetur, sed & Christus omnia obsequia, atque operas præstitit, quæ expectari possunt à filio in sacris paternis constituto. Quod si ubique gentium adoptivi liberi ex ejus generis, cui velut insiti sunt, nobilitate censentur; quantò justius omnia jura gentilitia Josephi, ac promissiones divinæ ipsius majoribus factæ ad Dominum Iesum pertinebant?* Hactenus Grotius.

At meritò displicet hæc responsio: Primò, quia si Christus ad stirpem, & familiam Davidicam dumtaxàt pertinuisset ratione legitimi matrimonii, quod erat Mariam inter & Iosephum, vel ratione filiationis adoptivæ, quam accepisset à Iosepho, non debuissent, nec potuissent Evangelistæ veram, & naturalem Christi genealogiam texere per parentes Iosephi, ex quibus verè, & naturalitèr natus non fuisset. Nec enim parentes Iosephi poterant esse veri, & naturales parentes Christi ex lege matrimonii Mariæ cum Iosepho, vel ex sola filiatione adoptiva, quam Christus à Iosepho sortitus fuisset. Certum quippè est, parentes, & majores illius, qui aliquem adoptat in filium, non esse veros, ac naturales parentes illius, qui adoptatur, ac subindè veram, & naturalem genealogiam filii adoptivi texi haud posse per parentes illius, à quo fuit adoptatus. Sequeretur

retur itaque ex hac responsione, nullum Evangelistam veram & naturalem Christi genealogiam edidisse, quod tamen, ut mox observatum est, apertè falsi convincitur ex verbis, quæ *Matthæus* in fronte sui Evangelii proscripsit: *Liber generationis Iesu Christi*. Secundò, Scriptura sacra sexcentis in locis asserit, Christum verâ, & naturali generatione ortum esse ex stirpe Davidis Regis, & tamen juxtà hanc *Grotii*, & *P. Lamy* responsionem, Christus non verâ, & naturali generatione, sed tantùm legali, & per meram adoptionem ad stirpem, & familiam Davidicam pertinuisset. Denique, exemplum, quod afferunt prædicti Auctores, Levirorum, seu Patrum Legalium, ineptè omninò ad Iosephum respectu Christi applicatur, tùm quia Christus non est suscitatus ad conservandum nomen, & memoriam Iosephi, quæ causa potissima fuit seminis, & generationis legalis; tùm quia Christus non est genitus à fratre, vel agnato Iosephi, vel ab aliquo mortali, sed à Spiritu Sancto formatus; tùm quia denique filii legales gignebantur, prioribus maritis jàm demortuis, at Iosephus adhùc in vivis erat, quando Christus in lucem editus est, quò fit, ut illud exemplum Levirorum, seu Patrum Legalium, ad Iosephum respectu Christi nullà ratione applicari possit.

Respondent denique alii Theologi, & Scripturæ sacræ Interpretes: ideò *Matth.* texuisse genealogiam Christi per Iosephum, quia Iosephus proximo agnationis gradu erat cum Maria junctus, itaut communes avos, & Majores haberent Maria, & Iosephus. *Lucam* verò edidisse genealogiam Christi per Mariam Virginem, cujus pater naturalis fuit *Heli*, dictus etiam *Eliakin*, & *Ioakin*; hanc autem Mariæ genealogiam, quam describit S. Lucas, ad Christum Dominum pertinere nullus inficias ire potest, cùm Christus fuerit filius Mariæ Virginis.

Sed hæc responsio, quatenùs supponit S. Lucam Christi genealogiam non per Iosephum, sed per Mariam, texuisse, non mihi probatur. Primò, quia nunquàm solenne fuit Iudæis texere genealogias per fœminas, nec verosimile est S. Lucam, qui hanc Iudæorum consuetudinem apprimè callebat, ab ea recedere voluisse. Secundò, incertum omninò est, an *Heli*, cujus S. Lucas in genealogia Christi meminit, idem sit ac *Eliakin*, & *Ioakin*, qui fuit pater naturalis Mariæ virginis? ex nullo quippè Scripturæ sacræ loco id clarè evinci potest. Tertiò, si *Heli*, qui ex Salomone per Nathanem descendit, fuit pater naturalis Mariæ virginis, sicut ariolantur illi Theologi, sequitur, promissionem de nasciturо Messia à Deo Davidi factam, impletam fuisse non in linea Salomonis, sed in linea Nathanis, quod sanè adversatur antiquissimorum Patrum, & omnium fermè Theologorum doctrinæ, asserentium, promissionem de nasciturо Messia impletam fuisse in linea Salomonis, & non in linea Nathanis. Denique, si Maria fuit filia *Heli*, qui ex Davide per Nathanem descendit, necesse est, ut familia Mariæ virginis diversa fuerit à familia

Iosephi; nàm Maria, sicut affirmant illi Theologi, orta est ex familia *Heli*, qui ex Davide per Nathanem descendit; & Iosephus ortum suum traxit ex Iacob, qui ex Davide per Salomonem genus suum ducebat. Id autem planè alienum est à doctrina Sanctorum Patrum, qui, ut mox ostensurus sum, constantèr docent: Iosephum non tantùm fuisse contribulem Mariæ, sed ex eadem familia fuisse oriundum, & hac de causa nupsisse Mariæ, iuxtà legem latam lib. Numerorum cap. 36. quâ præcipitur, ut viri intrà suam Tribum, & familiam uxores ducant, ne hæreditates permisceantur. Rejectis itaque illis responsionibus.

Respondeo primò: *Matthæum*, & *Lucam* ideò ad Iosephum, & non ad Mariam virginem retulisse Christi genealogiam, quia Hebræi, ut observant *Sancti Patres*, *Ambrosius*, *Hilarius*, *Hieronymus*, *Chrysostomus*, *Damascenus*, & *S. Thomas*, non solent texere fœminarum genealogias, ut viri alicujus genus ostendatur. Hinc tritum est illud apud Hebræos effatum: *Matris familia non familia*; quod tamen non ità est accipiendum, quasi mulierum in sacris litteris nunquàm texantur genealogiæ, nàm Iudith cap. 8. heroinæ illius fœminæ describitur genealogia; sed in hoc sensu dumtaxàt est intelligendum, ut Iudæi nunquàm describant genealogiam viri per fœminas. Undè non mirum, si *Matthæus*, & *Lucas*, iuxtà morem, qui obtinet apud Hebræos, Christi genealogiam describentes, eam non ad Mariam, sed ad Iosephum retulerint, ne videlicet ab avita illa consuetudine recedentes in ipso Evangelii exordio impingerent, & in se Iudæorum, qui id ægrè admodùm tulissent, odium intempestivè concitarent.

Respondeo secundò: *Matthæum* & *Lucam* ideò texuisse genealogiam Christi per Iosephum, quia Maria & Iosephus consanguinei erant, seù proximo agnationis gradu coniuncti, ac subindè sacros Evangelistas, dum directè describunt genealogiam Iosephi, indirectè quoque edidisse genealogiam Mariæ, ex qua Christus Dominus natus est. Quod verò Maria & Iosephus proximo fuerint consanguinitatis gradu coniuncti, constans est omnium Sanctorum Patrum sententia, quorum agmen ducit *S. Ambrosius*, qui lib. 3. in Lucam hæc habet: *Cur Ioseph magis quàm Mariæ generatio describatur, cùm Maria generaverit Christum, & Ioseph à generatione Domini videatur alienus, dubitare possemus, nisi consuetudo instrueret Scripturarum .... noli mirari, quod Ioseph origo descripta est, etenim secundùm carnem natus, usum debuit sequi carnis: & qui in sæculum venit, sæculi debuit more describi, maximè cùm in Ioseph origine etiam origo sit Mariæ, nam cùm vir iustus fuerit Ioseph, utique ex Tribu sua, & ex patria sua* (seu familia) *accepit uxorem, nec potuit iustus facere contra id, quod Lege præceptum est*. In eamdem sententiam conspirant *Eusebius* lib. 1. Hist. Eccles. cap. 7. *Chrysostomus* hom. 2. in Matth. *Hieronymus* Comment. in Matth. *Hilarius* in cap. 1. Matth. & *S. Thomas* 3. p. q. 28. art. 1.

art. 1. Asserunt quippè omnes illi Patres, Iosephum, cùm esset iustus, transgredi haud potuisse Legem, quæ lib. Numerorum cap. 36. occasione filiarum Salphaad, sancita est, quâ jubetur ut puellæ, quæ hæreditatem adeunt, nubant suæ Tribus & familiæ hominibus, & quia casus prædictæ Legis in Beata Virgine contigit, quæ unica Ioachimi proles, atque ex asse hæres erat, ideò necesse fuisse dicunt, ut, juxtà Legem editam, Iosephus, qui erat ejusdem Tribus & familiæ ac Maria, illam uxorem duceret. Quod autem Maria fuerit unica Ioachimi & Annæ proles, ac subindè ex asse hæres, disertè docent Sancti Patres, sicut testatur Eminentissimus Annalium parens *Baronius* in Apparatu ad Annales Ecclesiasticos, ubi hæc habet: *Univiram fuisse beatam Annam, nec post obduratam sterilitatem, ex voto conceptam, repromissione obtentam, susceptamque in senectute filiam, alios novisse partus, tàm veteres, quàm Orthodoxi Patres sunt professi.*

Nec valet si quis dicat, Mariam fuisse pauperrimam, adeòque non fuisse adstrictam huic Legi Numerorum cap. 36. quæ spectabat solas virgines, quæ amplam poterant sortiri hæreditatem, ne possessiones in aliam Tribum vel familiam abirent. Non valet, inquam, si quis illud regerat; nam primò, constat ex Scriptura Sacra, *Ruth*, licèt extremè egena esset, nuptiarum tamen spe adiisse propinquum suum Boozum, cui juncta est matrimonio, juxtà Legem Numerorum cap. 36. Deindè, *S. Epiphanius* hæresi 78. quæ est *Antidicomarianitarum*, asserit: Mariam virginem fuisse reverà hæredem, quamvis tenuis esset illius hæreditas: *Beata Virgo*, inquit, *Iosepho tradita est, quò illam jura hæreditatis, quam possidebat, adegerant.* Non potuit ergo Maria, quæ fuit unica Ioakimi proles & hæres, transgredi hanc Legem, quam fuisse à Iudæis summâ ac perpetuâ religione observatam, patet ex lib. Tobiæ cap. 6. ubi Angelus sic Tobiam alloquitur: *Est hic Raguel nomine, vir propinquus de Tribu tua, & hic habet filiam nomine Saram. Sed neque masculum, neque fœminam ullam habet aliam præter eam. Tibi debetur omnis substantia ejus, & oportet eam te accipere conjugem.* Author etiam, qui Iudithæ historiam scripsit, ait: Maritum eius non modò eiusdem Tribus, sed etiam eiusdem familiæ fuisse. Denique, hanc Legem, de ineundis connubiis intrà eamdem Tribum & familiam, perpetuo in usu apud Iudæos fuisse, scribit *Philo*, Iudæus, eamque temporariam fuisse non meminit *Iosephus* in Antiquitatibus & ritibus Iudæorum versatissimus.

Arguitur ultimò, si Maria & Iosephus fuissent proximo agnationis gradu coniuncti, possent & deberent Theologi indicare quinam fuerit proximus ille agnationis gradus, atqui Theologi, & Scripturæ Sacræ Interpretes, nec ex Scriptura, nec ex traditione Sanctorum Patrum assignare possunt proximum illum agnationis gradum, quo supponunt Mariam, & Iosephum fuisse coniunctos, gratis ergò dicitur, Mariam, & Iosephum fuisse proximo agnationis gradu coniunctos.

Respondeo: quòd licèt Theologi, & Scripturæ Sacræ Interpretes assignare non possint agnationis gradum, quo Maria, & Iosephus fuerunt coniuncti, attamen non solùm ex constanti Sanctorum Patrum traditione, ut suprà ostensum est, verùm etiam ex Scriptura Sacra luculentèr commonstrant: Iosephum, & Mariam proximo fuisse agnationis gradu coniunctos. At enim, *Matthæus* in exordio sui Evangelii apertè profitetur, se texere genealogiam Christi, & aliundè disertis verbis asserit: Iosephum non fuisse Patrem naturalem Christi. Non potuit ergo *Matthæus* texere genealogiam Christi per Iosephum, nisi quia probè compertum habebat, idque omnibus tùm temporis notum erat, Iosephum proximo agnationis gradu fuisse cum Maria coniunctum. Ratio evidens est, nam cùm Iosephus se habuerit ergà Christum sicùt Vitricus ad privignum, quemadmodùm fatentur omnes, Vitricorum Avos, Proavo que nullo prorsùs modò ad genealogiam privignorum pertinere, ità certum est, parentes, seù Avos, & Proavos Iosephi (factâ hypothesi, quòd Iosephus nullo cum Maria agnationis gradu fuerit coniunctus) ad Christi genealogiam pertinere minimè potuisse. Si ergo Iosephus non fuisset proximo agnationis, seù consanguinitatis gradu cùm Maria conjunctus, sequeretur, Matthæum, dùm Christi genealogiam per Iosephum, eiusque Maiores descripsit, vel imprudentem in ipso Evangelii limine aberrasse, vel de industria Lectoribus fucum facere voluisse, & cum evidenti famæ suæ periculo, cum pernicie credulitatis nostræ genealogiam Christi pollicitum, non nisi verba dedisse, & otiosam plane nominum sylvam, nihil ad Christum pertinentium induxisse. Quod sanè citrà impietatem, ne cogitari quidem potest de Sacro illo Evangelista, quem in conscribendo Evangelio divinitùs afflatum, instructum, & adiutum fuisse certissimè constat. Manifestum igitur est: ideò Matthæum texuisse genealogiam Christi per Iosephum, quia pro comperto habebat, Iosephum proximo cum Maria consanguinitatis gradu esse coniunctum, ac subindè genealogiam Iosephi ad Christum itidèm pertinere, quod abundè sufficit, etiamsi nec Theologi, nec Scripturæ Sacræ Interpretes assignare possint proximum agnationis gradum, quo Maria, & Iosephus erant coniuncti.

Non me latet tamen, quosdam esse doctissimos Theologos, & Scripturæ Sacræ Interpretes, qui proximum consanguinitatis gradum, quo Maria & Josephus fuerunt coniuncti, assignare, ac præfigere volunt. Sed, ut ingenuè fatear, coniecturæ, quibus indulgent, etsi ingeniosè, argutè, atque subtilitèr sint excogitatæ, precariæ tamen sunt, jejunæ, nulloque solido nixæ fundamento, sicut facili negotio judicabit Lector, si eas tantisper expendere non gravetur.

In primis, Petrus Possinus in *Diallactico Theogenealogico*, *Bollandus* ad diem 19. mensis Martii, & Dominus *de Marca* in Dissertatione de *Stemmate Christi*, inter ipsius Opuscula posthuma à doctissimo Baluzio in lucem

lucem edita, asserunt, Joakimum, Patrem Mariæ Virginis, & Josephum, eiusdem Sponsum, fuisse filios *Heli*, quorum prior, idemque primogenitus, uxore ductâ, serò tandem Mariam genuerit, alter verò, scilicèt Josephus, raro tùm exemplo cælebs, & virgo vixerit; qui tamen Mariam, pupillam relictam majoris fratris, domum suam ducere, sibique despondere lege sit coâctus. Undè colligunt prædicti Authores, Iosephum fuisse Patruum Mariæ Virginis. Sed hæc coniectura stare non potest, nam si Joakin, & Iosephus fuerunt fratres, uti volunt prædicti Authores, necesse est ut Josephus annosus fuerit, & in ætate provecta quandò nupsit Mariæ, Joakin siquidèm tantùm in senectute sua genuit Mariam Virginem. Porrò, fabulosum omninò est, ut jam observavimus, Iosephum fuisse senem quandò cum Maria connubium junxit.

Secundo, *Hugo Grotius* in Annotationibus ad cap. 3. Lucæ existimat, Josephum fuisse proximo agnationis gradu cum Maria Virgine junctum, quia Iosephus erat fratruelis, seu consobrinus *Barpant'heris*, quem putat ille Author fuisse Proavum Mariæ Virginis. At, hæc coniectura præcedenti nihilò melior est, immò continet rem planè absurdam, quæ illicò in omnium incurrit oculos, nam si Josephus fuit fratruelis, seu consobrinus Proavi Mariæ Virginis, debuit ad minùs Iosephus esse centenarius quandò matrimonium inivit cum Maria. Quis autem tam bonus, ut in animum inducere possit, Mariam homini depontano, & plusquàm centenario fuisse nuptam?

Tertiò denique, Author Gallicæ Analyseos, & multi alii Scripturæ Sacræ interpretes affirmant: Josephum fuisse fratruelem, seu consobrinum Mariæ Virginis. Supponunt namque, Mathanem, qui ex Davide per Salomonem descendebat, genuisse Jacob, & Annam, Jacob verò genuisse Iosephum, Annam autem, Sororem Jacob, fuisse Matrem Mariæ Virginis, quæ proindè proximo agnationis gradu ex materno genere erat Iosepho coniuncta, & eumdem Avum, scilicèt Mathanem, communem habebat cum Iosepho. Sed hæc coniectura non plus probabilitatis habet, nam primò, incertum est an Mathan fuerit Pater S. Annæ, Matris Mariæ Virginis? de hoc si quidem altum est in sacris litteris silentium, nec ullum antiqui Authoris probatæ fidei extat testimonium. Secundò, huius sententię patroni supponunt, Mariam virginem secundùm dumtaxât maternum genus ex Davide per Salomonem descendisse, secundùm verò paternum genus dicunt, eam ex Davide per lineam Nathanis originem traxisse, ita ut pater naturalis Mariæ Virginis fuerit *Heli*, qui ex Davide per Nathanem genus suum ducebat. Quod sanè penitùs abhorret à pervulgata sententiâ Theologorum, qui docent, promissiones, factas à Deo, Abrahamo, & Davidi Regi de nascituro Messia, impletas fuisse non in linea Nathanis, sed in linea Salomonis; At, si *Heli*, qui ex Davide per Nathanem descendebat, fuisset pater naturalis Mariæ Virginis, ut censent illi Authores, promissiones à Deo factæ de nascituro-Mes-

Messia fuissent impletæ non in linea Salomonis, sed in linea Nathanis, quod cùm Scripturæ Sacræ nullo nitatur testimonio, & communi Theologorum opinioni adversetur, non multùm ponderis apud viros eruditos habere potest hæc precaria recentiorum coniectura.

Reiectis itaque his coniecturis, quibus nonnulli Theologi, & Scripturæ Sacræ Interpretes proximum agnationis gradum, quo Maria, & Ioseph fuerunt coniuncti, assequi se posse confidunt; potiùs standum est sententiæ Theologorum, qui, licèt fateantur, Mariam, & Iosephum proximo fuisse agnationis gradu coniunctos, quinam tamen fuerit proximus ille agnationis gradus? nec curiosiùs investigari debere, nec certò assignari posse consultius esse putant.

DISSERTATIO QUARTA

In qua conciliatur antilogia, seu apparens contradictio, quæ videtur esse Matthæum inter & Lucam, in ea, quam describunt, genealogia Christi.

MAtthæus cap. 1. & *Lucas* cap. 3. texunt Stemma genealogicum Christi Domini, illudque perducunt, usque ad Iosephum, virum Mariæ. At in quibusdam conveniunt, in aliis verò discrepare, & quasi datâ operâ sese mutuò intestinâ conflictatione collidere videntur. In primis, Matthæus, & Lucas consentiunt in numerandis Maioribus Christi ab Abrahamo, usque ad Davidem Regem, parem siquidem generationum numerum, & easdem exhibent personas, cum isto tamen discrimine, quod Matthæus incipiat ab Abrahamo, & deindè descendat usque ad Christum, Lucas verò vice versâ auspicetur à Christo, dein, ascendendo, generationum numerum non terminet in Abrahamo, sed ad Deum usque perducat. Verùm, ubi ad Davidem Regem pervenerunt ambo illi Evangelistæ, diversam planè in describenda genealogia Christi viam ineunt. Matthæus namque per Salomonem, Davidis filium, texit genealogiam Christi, & stirpem Davidicam perducit, usque ad *Iacob*, quem Iosepho patrem tribuit, Lucas autem per prolem Nathanis, alterius Davidis filii, ascendit à Iosepho, usque ad Davidem Regem, totamque stirpem Davidicam terminat in *Heli*, quem Iosepho patrem adscribit; quò fit, ut Matthæus, & Lucas diversos Christi avos, atque proavos à Davide Rege ad Iosephum, usque recenseant. Scio, nonnullos esse Scripturæ sacræ Interpretes, qui autumant, in Salathiele, & Zorobabele, utramque Salomonis, & Nathanis lineam coaluisse, sive per nuptias, sive aliquâ ratione legali; post Zorobabelem verò utramque decussari lineam, & Matthæum genealogiam

giam Iosephi ex Abiude, filio primogenito Zorobabelis, texere, Lucam verò ex Rhesa, filio Zorobabelis secundo genito; sed ipse haud levibus adductus rationibus, quas infrà in medium proferam, probabilius arbitror: Salathielem, & Zorobabelem, quos in genealogia Christi inserit Matthæus, alios esse ab illis, quos recenset Lucas, adeòque omnes Christi avos, atque proavos, quos à Davide Rege ad Iosephum usque numerat Matthæus, esse omninò diversos ab his, quorum meminit Lucas. Hæc autem avorum Christi diversitas, juncta cum necessitate duos Iosepho assignandi patres, *Iacob* scilicèt & *Heli*; veterum Scriptorum ab ipsis Ecclesiæ incunabulis vehementer torsit, & tantùm non oppressit ingenia, summumque etiamnùm gravissimis Theologis facessit negotium, ità ut candidè fateantur: se, ob multas, quas in utraque Matthæi, videlicèt & Lucæ, genealogia Christi nanciscuntur difficultates, hærere ad aquas, & quà sibi vadum tentandum sit prorsùs ignorare. Quod sanè nemini mirum videri debet, nam, etsi temporibus Evangelistarum genealogia Christi Domini omnibus fuerit notissima, modò tamen sæculorum caligine quasi involuta, nec ampliùs extantibus antiquis Iudæorum Tabulis genealogicis, unde lux aliqua affulgere posset, implexa, ac perobscura evasit, amplamque suppeditat viris eruditis disputandi materiem. Non is certè ego sum, qui tantas velim componere lites, omnesque eximere scrupulos, qui animum subire possunt circà genealogiam Christi, ex qua Ilias disputationum enata est; sed solum statui breviter, quoad ejus fieri poterit, rationem, quam ad conciliandum utrumque Evangelistam, tradit Iulius Africanus, proponere, eamque à cavillis, quibus recentiores quidam Critici eam audaciùs, quàm par esset, impetere solent, vindicare. Difficultas autem, quam in præsentia ventilandam suscipio, in hoc potissimùm sita est, cur Matthæus Iosepho, viro Mariæ, patrem tribuat *Iacob*, Lucas verò Iosepho patrem tribuat *Heli*? hæc est famosa Evangelistarum in origine Iosephi antilogia, seu apparens contradictio, quam olim *Celsus*, *Porphyrius*, *Iulianus*, apostata, cæterique huius furfuris homines, ut Evangelistarum fidem, & authoritatem labefactarent, Christianis objecerunt.

DICO ITAQUE: *Ad conciliandum utrumque Evangelistam Matthæum, videlicet, & Lucam, in origine Iosephi, nullam rationem efficaciorem, expeditioremve esse eà, quam tradit Iulius Africanus antiquissimus Author in Epistola ad Aristidem, apud Eusebium* lib. 1. Histor. Eccles. cap. 7.

Ut efficaciùs hæc nostra stabiliatur assertio, in primis, proponenda est ratio, quam affert Iulius Africanus ad conciliandum utrumque Evangelistam in origine Iosephi. Ait igitur antiquissimus ille Author loco mox laudato: quòd *Mathan*, qui ex Davide per Salomonem descendebat, uxorem duxit nomine *Esthàm*, & ex ea filium sustulit, *Iacob* appellatum, Mathane autem mortuo, eamdem Estham, viduam Mathanis, matri-

trimonio sibi sociavit *Melchi*, seu potiùs *Mattath*, qui ad Davidem per Nathanem suam referebat originem (lex quippè minimè vetabat, ne mulier vidua, viro ipsius mortuo, alteri nuberet) *Melchi* autem, seu potiùs *Mattath*, secundus maritus *Esthæ*, suscepit ex ea filium, *Heli* dictum. Hoc modo Iacob, & Heli, diverso licèt genere prognati, fratres erant uterini, quorum alter, scilicèt *Iacob*, cum frater ipsius uterinus *Heli* sine liberis decessisset, viduam eius coniugem sibi accipiens, ex ea Iosephum genuit naturali quidem ratione filium suum, sed secundùm legem filium *Heli*, quia eius semen Iacob frater jure leviratus suscitaverat, juxtà legem, quę habetur *Deuteronomii* cap. 25. Quocirca Iosephus, juxtà Julium Africanum, duos Patres habuit, naturalem unum, scilicèt *Iacob*, qui ex Davide per Salomonem descendebat, legalem alterum videlicèt *Heli*, qui ex Davide per Nathanem procedebat. Undè, quia Lucas describit legalem dumtaxat successionem parentum Iosephi, ideò patrem ipsi tribuit *Heli*; Matthæus verò, quia naturalem parentum Iosephi genealogiam texit, ipsi Patrem asserit *Iacob*. Hæc est ratio, quâ ad conciliandum utrumque Evangelistam in origine Iosephi, usus est Iulius Africanus, & quam ex cognatis Servatoris nostri, se apud Eusebium, loco mox citato, accepisse profitetur his verbis: *Cognati enim Servatoris nostri, sive ad ostendendam generis sui nobilitatem, sive ut simpliciter rem docerent, veraci utique sermone hæc nobis tradiderunt*.

Fuerunt nonnulli, qui putarunt, Iustinum martyrem, ante Iulium Africanum, eamdem utrumque conciliandi Evangelistam rationem tradidisse in libro Responsionum ad Orthodoxos ad quasdam quæstiones. Sed illos Authores, pace eorum dixerim, Criticæ disciplinæ ignorantia fefellit, nam hic liber responsionum ad Orthodoxos Iustinum martyrem non habet Authorem, quia non solùm Irenæus, Episcopus Lugdunensis, Iustino posterior, in eo citatur, sed etiam ad Origenis libros, ut ex eis nominum Hebraicorum interpretationes edoceantur, Lectores suos Author remittit, nemo autem nescit, Iustinum esse Origene antiquiorem. Quin etiam Manichæi, ipso etiam Origene recentiores, ibidèm notantur. Undè Sixtus Senensis, Bellarminus, & alii huius temporis periti Critici hunc librum Iustino martyri meritò abiudicant.

Hactenùs proposuimus rationem, quam Iulius Africanus profert ad conciliandum utrumque Evangelistam in origine Iosephi, nunc paucis expendamus, & semoto omnium partium studio, libremus momenta, quibus gravissimi Theologi, post Sanctum Thomam, hanc Iulii Africani rationem cęteris omnibus ad conciliandum utrumque Evangelistam longè efficaciorem, atque expeditiorem esse docent.

Primo, certum est, in hanc Iulii Africani rationem omnes antiquos SS. Patres tàm Græcos, quàm Latinos, ad conciliandum utrumque Evangelistam, manibus, pedibusque iivisse. Idque non negat *Petrus Possinus* Soc. Iesu Scriptor doctissimus, in libro superiùs citato, in quo, licèt hanc

hanc Iulii Africani rationem omnibus ingenii, & eloquentiæ suæ viribus oppugnet, disertè attamen fatetur: eam omnibus Patribus fuisse probatam, quorum authoritate se nihil planè conturbari elato supercilio, ac fronte perfrictâ pronunciat; sic enim loquitur: *Itaque nihil nos conturbat authoritas Patrum, quo minùs omni metu, ac reverentia soluto animo, ad examen istius sententiæ accedamus, qua obiter dumtaxat usi sunt, periculo eius in se minimè suscepto*. Qua in re modestiam, ac reverentiam Possini Sanctis Patribus debitam desiderare cogor, quam penitùs exuisse videtur, dùm inflatis tibiis sententiam suam, levissimis, ut mox ostendam, fultam conjecturis, totius retrò antiquitatis judicio anteponit, seque, ut ajunt, cornicum confixisse oculos ineptè gloriatur.

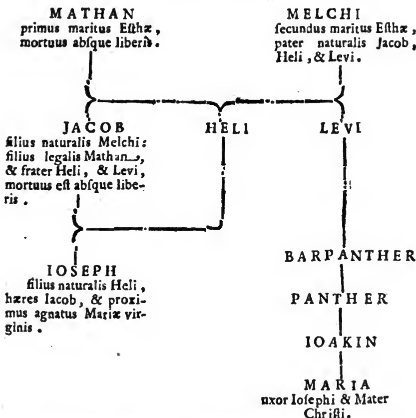
Secundò, hanc Julii Africani rationem ad conciliandum utrumque Evangelistam in origine Josephi unam instar omnium esse, cæterisque longè expeditiorem, evidentiùs patebit, si hic tantisper expendamus alias rationes, quas ad conciliandam apparentem istam Evangelistarum contradictionem moderni excogitarunt Critici, & Scripturæ Sacræ Interpretes, easque paucis confutemus.

Fuerunt in primis aliqui Theologi, qui, ut conciliarent utrumque Evangelistarum in origine Iosephi, affirmarunt, *Iacob*, & *Heli* non fuisse diversos homines, sed eumdem binominem, quomodò alios binomines, immò, & quosdam trinomines in sacris litteris legere est.

Sed hæc sententia, inquit S. *Thomas* 3. part. quæst. 31. artic. 3. *stare minimè potest, quia Matthæus ponit unum filiorum David, scilicèt Salomonem, Lucas autem ponit alium, scilicèt Natham, quos secundùm historiam libri Regum constat fratres fuisse*. Prætereà, Matthæus alios *Iacob*, Lucas verò alios *Heli* parentes assignant, nec parentes modò, sed etiam Avos, Proavos, Atavos, & Tritavos. Quis autem credat, omnes istos fuisse binomines, ac de industria voluisse Lucam semper eos isto vocare nomine, quo viderit abstinuisse Matthæum. Hæc itaque sententia, seu ratio conciliandi utrumque Evangelistam in origine Josephi, omni probabilitate caret.

Aliam viam, utrumque in origine Iosephi conciliandi Evangelistam, iniit *Hugo Grotius*, vir peritissimus, acerrimique iudicii, in cap. 3. *Lucæ*. Supponit quippè prædictus Author: *Mathanem*, qui ex Davide per Salomonem descendebat, uxorem duxisse nomine *Esthan*, Mathane autem mortuo absque liberis, *Melchi*, qui ex Davide per Nathanem procedebat, nupsisse Esthæ, viduæ Mathanis, & ex ea tres suscepisse filios, videlicèt *Iacob*, *Heli*, & *Levi*, sed, Iacobo mortuo etiam sine prole, *Heli*, qui erat frater *Iacob*, genuisse *Ioseph*, qui subindè fuit filius naturalis *Heli*, & hæres *Iacob*. Undè concludit *Grotius*: ideò Matthæum Iosepho Patrem assignasse *Iacob*, quia Iosephus fuit hæres *Iacob*, Lucam verò tribuisse Iosepho Patrem *Heli*, quia Iosephus fuit filius naturalis *Heli*. Denique, supponit Grotius, *Levi*, quem dicit fratrem fuisse *Iacob*,

& *Heli*, genuisse *Barpantherem*, quem putat esse Proavuum Mariç, virginis, Barpantherem autem genuisse *Pantherem*, Pantherem verò genuisse *Ioakimum*, Patrem Mariæ virginis. Hoc est Grotii de genealogia Christi Systema, quod, ut clariùs percipiatur, illud in sequenti schemmate oculis Lectoris subiicio.

Hoc Systema, quod ad conciliandum utrumque Evangelistam in origine Iosephi induxit *Grotius*, meo calculo probare non possum. Primò, quia, ut in superiori Dissertatione observatum est, si Iosephus fuisset fratruelis, seù consobrinus Barpantheris, quem Mariæ Proavum putat esse Grotius, necesse esset, ut Ioseph, quandò nupsit Mariæ virgini, esset ad minùs centenarius, quò quid absurdiùs dici, aut fingi possit, certè non video. Secundò, non solùm gratis, sed etiam falsò supponit

Gro-

Grotius, Mathanem, qui ex Davide per Salomonem descendebat, obiisse absque liberis. Nam, si reverà *Mathan* absque prole è vivis excessisset, non debuisset Matthæus recensere Mathanem in genealogia Christi, ad cuius generationem nihil prorsùs contulisset Mathan. Non debuisset etiam idem Evangelista tam longam exhibere seriem Avorum Mathanis, ex quibus Christus non descendisset, si Mathan fuisset absque liberis demortuus. Idem dicendum est de Iacob, quem frustrà itidem Matthæus in genealogia Christi inseruisset, si absque liberis è vita migrasset, ut dictitat *Grotius*. Tertiò, sine ullo prorsùs fundamento Grotius supponit, *Iacob*, *Heli*, & *Levi* fuisse filios Melchi, qui ex Davide per Nathanem descendebat; undè enim, amabo, illud colligit Grotius? certè non ex Scriptura Sacra, cùm potiùs Matthæus apertè dicat, Iacob fuisse filium Mathanis, qui ex Davide per Salomonem genus suum ducebat, *Mathan genuit Iacob*. Constat etiam ex Evangelio Lucæ, *Levi* non fuisse fratrem Heli, sed potiùs ipsius Avum, sic enim habet Lucas: *qui fuit Heli, qui fuit Matthat, qui fuit Levi*. Quartò, si Joseph non esset filius naturalis Iacob, sed tantùm ipsius hæres, sicut ait *Grotius*, quorsùm igitur Matthæus diceret: *Iacob genuit Ioseph*. Hic enim loquendi modus non solùm durus, sed à communi loquendi usu esset penitùs alienus, hæres siquidem, iuxtà tritum, ac vulgarem loquendi usum, non dicitur *genitus* ab eo, cuius hæreditatem sortitur. Denique, *Levi*, fuisse Patrem *Barpantheris*, Barpantherem patrem *Pantheris*, Pantherem verò genuisse *Ioakimum*, Patrem Mariæ virginis, asserunt periti Critici, purum figmentum esse, quod prodiit ex schola Rabbinorum, qui vento, & fabulosis traditionibus pascuntur. Sed, quia Sanctus *Damascenus* cap. 15. lib. 4. De *Fide Orthodoxa*, in texenda Genealogia Christi disertam inter Avos Christi mentionem facit *Pantheris*, & *Barpantheris*, nolim ipse hanc Traditionem ad aniles Rabbinorum fabulas ablegare, sed potius cum *Possino*, & *Bollando*, doctissimis Soc. Iesu Scriptoribus, censeo, *Pantherem*, & *Barpantherem*, quorum, loco mox laudato, in serie Avorum Christi meminit *S. Damascenus*, non esse diversos à *Mattath* & *Heli*, ita ut *Levi* genuerit *Mattath*, cognomento *Pantherem*, cuius filius, seu *Heli*, dictus est *Barpanther*, eò quòd *Pantheris*, seu *Matthath*, filius esset; & sic intelligendus est *S. Joannes Damascenus*, qui hac in re Systemati *Grotii* minimè favet. De *Panthere*, & *Barpanthere*, quos Genealogiæ Iesu Christi inseruit S. *Joannes Damascenus* plura legesis apud *Danielem Huetium*, Episcopum Abrincensem, in *Demonstratione Evangelica*, Propositione IX. & doctissimum nostrum *Michaelem Le Quien*, Annotatione secundâ in cap. 15. lib. 4. *De Orthodoxa Fide*. Reiici itaque debet Systema Grotii, cùm vanis dumtaxàt nitatur coniecturis, quæ in Sacri Evangelii interpretatione non sunt admittendæ, ne infirmis vacillandi detur occasio, & desultoriis, ac procacibus ingeniis de Sacri Textus authoritate dubitandi, aut eum præter genuinum scopum aliò flectendi latissima porta pandatur.

Tertiam rationem, seu viam conciliandi utrumque Evangelistam in origine Iosephi, suppeditat *Petrus Possinus* in libro, cui titulum dedit, *Diallacticon Theogenealogicum*, seu *de genealogia Christi Domini*. Vult etenim eruditus ille Author: Matthæum legalem tantùm successionem, seu ordinem juris ad Regiam dignitatem fuisse secutum; Lucam autem naturalis generationis ordinem attendisse. Quo posito, asserit: Matthæum ideò Iosepho Patrem assignasse *Iacob*, quia Jacob Pater erat legalis Iosephi, habitâ ratione legalis successionis, seu ordinis juris ad Regiam dignitatem; Lucam autem Iosepho Patrem tribuisse *Heli*, quia Heli Pater erat naturalis Iosephi. Eandem viam conciliandi utrumque Evangelistam in origine Iosephi sectantur *Bollandus* ad diem 19. mensis Martii, Dominus *de Marca* in Dissertatione *de Stemmate Christi*, Bernardus *Lamy* in sua Harmoniâ Evangelicâ, &c. Verùm, quominùs huic sententiæ calculum adiiciam, obstant primò, verba quibus Matthæus, & Lucas in describenda genealogia Christi utuntur, & quæ nullum omninò de eorum mente dubitandi locum relinquunt. Ecquid enim, sodes, sonant hæc verba, quæ usurpat Matthæus: *Iacob genuit Ioseph*, nisi veram, & naturalem generationem? Quid verò indigitant ista verba, quibus utitur Lucas, *Iesus, ut putabatur, filius Ioseph, qui fuit Heli*, nisi filiationem legalem? Nullum siquidem in Scriptura Sacra potest proferri exemplum, quo verbum *genuit*, intelligatur de successione in hæreditate, vel de adoptione, vel de filiatione legali, sed semper determinatè sumitur, ad veram, naturalem, & carnalem procreationem significandam. Secundò, affirmant prędicti Authores, extincto absque liberis Iechonia, Rege Iuda, stirpem Salomonicam penitùs exaruisse, & à Salomonidis ad Nathanitas, hoc est, à linea Salomonis ad lineam Nathanis transiisse promissionem à Deo factam de nascituro Messia ex semine David, adeò ut illa promissio non fuerit impleta in linea Salomonis, sed in linea Nathanis, alterius Davidis filii. Id autem, ut suprà observavimus, communi adversatur antiquorum Patrum, & Theologorum sententiæ, qui docent, promissionem de nascituro Messia ex semine David fuisse impletam in linea Salomonis, & non in linea Nathanis. Denique, me ab illorum Authorum sententia abducunt luculentissima testimonia Sanctorum Patrum, qui in prioribus Ecclesiæ sæculis ad conciliandum utrumque Evangelistam in origine Iosephi unanimi consensu tradiderunt: Iacob fuisse Patrem naturalem Josephi, cui tamen antiquæ Sanctorum Patrum traditioni apertè refragantur istius sententiæ assertores, qui censent, Iacob fuisse Patrem legalem Iosephi, Heli verò Patrem ipsius naturalem. Coniecturas, quas magno quidem, sed inani studio, ad suam astruendam sententiam, congerunt hi Authores, opportuniùs inter solvendas obiectiones refellemus.

Postremam rationem, seu viam conciliandi *Matthæum* & *Lucam* in ori-

origine Iosephi, tradit clarissimus Auctor Gallicæ analyseos Dissertatione quintâ, ubi cum multis Scripturæ Sac. Interpretibus docet, *Matthæum* edidisse genealogiam Iosephi, cuius pater naturalis fuit *Iacob*, qui ex Davide per Salomonem descendebat, *Lucam* verò texuisse genealogiam Mariæ, cuius pater naturalis fuit *Eli*, qui idem est ac *Eliakim*, seu *Ioakim*, & qui fuit etiam pater civilis Iosephi, utpotè ipsius generi, ratione veri & legitimi matrimonii cum Maria virgine contracti. Ex quo infert prædictus Auctor, *Matthæum* ideò Iosepho patrem assignasse Iacob, quia *Matthæus* edidit genealogiam Iosephi, cuius pater naturalis fuit Iacob; *Lucam* verò Iosepho patrem tribuisse Heli, quia Iosephus fuit gener Heli, patris naturalis Mariæ virginis, cuius genealogiam descripsit *Lucas*. Itaque, juxtà doctissimum illum Auctorem, cùm Ioseph esset gener *Heli*, potuit à *Luca* appellari filius *Heli*; fatentur siquidem Scripturæ Sacræ Interpretes, interdùm generos appellari filios eorum, quorum sunt generi. Addit etiam idem Auctor; quòd, quia non erat consuetudinis Hebræorum texere genealogias per fœminas, & aliundè *Lucas* referre non potuerit patrem naturalem Christi Domini, quo in terris caruit, solâ nimirum Spiritus Sancti operatione conceptus; ideò *Lucas* gradum fecit à nepote ad avum, ita ut, quando *Lucas* dicit: *Iesus erat incipiens quasi annorum triginta, ut putabatur, filius Ioseph, qui fuit Heli*, illa dictio, *qui*, non referatur ad Iosephum, sed ad Christum, ut sit sensus: Christus putabatur filius Ioseph, qui tamen, Christus, fuit *Heli*, idest, nepos *Ioakim*, patris Mariæ virginis. Sed hæc sententia, licet primâ fronte cęteris plausibilior, & ad secandum nondum expeditior esse videatur, mihi tamen arridere non potest, supponit quippè, *Lucam* texuisse genealogiam Christi per Mariam contra consuetudinem Hebræorum, & patrem naturalem Mariæ virginis fuisse *Heli*, qui ex Davide per Nathanem descendebat, quod etiam nullum in Scriptura, & traditione Patrum fundamentum habet, ut supra diximus.

Prolixior fortassis fui in referendis & confutandis rationibus, quas ad conciliandum utrumque Evangelistam in origine Iosephi excogitarunt moderni quidam Critici, & Scripturæ Sacræ Interpretes, at, hæc prætermittere non debui, ut Lector clariùs intelligeret: omnibus, illis recens adinventis rationibus præponendam esse *Iulii Africani* rationem, omnium antiquorum Patrum auctoritate munitam, & ad conciliandam apparentem istam Evangelistarum antilogiam, magis appositam, & efficacem.

DILUUNTUR OBIECTIONES.

Arguitur primò: *Iulius Africanus* loco supra citato ait: *Melchi* fuisse patrem *Heli*, nullâ vel *Mattath*, vel *Levi* mentione factâ, atqui hoc esse falsum constat ex Scriptura Sacra, quæ *Lucæ* cap. 3. sic ha-

habet: *Qui fuit Heli, qui fuit Mattath, qui fuit Levi, qui fuit Melchi*. Ergo admitti non debet hæc Iulii Africani ratio.

Respondeo: quòd licèt audaciores quidam Critici, quos inter numerantur *Cordesius*, Canonicus Lemovicensis, & *Hugo Grotius*, ex ea omissione factâ à *Iulio Africano*, occasionem sumpserint suspicandi *Levi*, & *Mattath* in Textum S. *Lucæ* irrepsisse, aut oscitantiâ Librariorum fuisse intrusos, ac subindè expungendos esse; nullus tamen dubito, quin standum sit lectioni nostræ editionis vulgatæ, in qua legimus, *Melchi* fuisse patrem *Levi*, *Levi* autem patrem esse *Mattath*, *Mattath* patrem esse *Heli*. Omnibus quippè Theologis & Scripturæ Sacræ Interpretibus religio esse debet, citrà antiquorum Codicum, aut translatorum fidem, vel minimum apicem in sacris Litteris Antiqui & Novi fœderis ex ingenio immutare. Undè S. *Hieronymus*, qui novum Testamentum jussu Damasi, Summi Pontificis, Græcæ fidei reddidit, *Mattath*, & *Levi* in Textu S. *Lucæ* agnovit & servavit. Quapropter, ipse probabiliùs censeo cum doctissimo *Valesio* in annotationib. ad cap. 7. Hist. Eccl. Eusebii, *Julium Africanum* eò loci memoriâ fuisse lapsum, dum dicit: *Heli* fuisse filium *Melchi*, quem potiùs filium *Mattath* dicere debuisset. Cæterùm, hic lapsus ne tantillùm quidem sententiæ *Iulii Africani* labefactat fundamentum, in eo præcipuè positum, quod *Iacob* & *Heli* fuerint uterini fratres ex eadem matre, patre tamen diverso prognati. Nodum ergo in scirpo quærunt, qui, ex hoc *Iulii Africani* memoriæ lapsu, rationem, quam tradidit ad conciliandum utrumque Evangelistam in origine Iosephi, infringere se posse putant.

Arguitur secundò: *Iulius Africanus* asserit, naturalem à *Matthæo* exhiberi successionem parentum Iosephi, legalem verò à *Luca*, atqui hoc apertè falsi convincitur, nam *Matthæus* legalem tantùm successionem, seu ordinem juris ad regiam dignitatem describere voluit; *Lucas* autem naturalis generationis ordinem secutus est, ergo concidit *Iulii Africani* ratio. Prob. min. ex modo, quo uterque Evangelista descripsit genealogiam Christi. *Matthæus* siquidem, quia ostendere dumtaxat voluit jus regnandi, nepotibus Abrahæ & Davidis Regis promissum, ad Christum Dominum pertinere, ideò genealogiæ Christi exordium ducit ab Abrahamo, cui primùm promissiones factæ sunt, posteà, Davidem ipsum, cæterosque Reges Iudæorum invicem sibi sanguinis jure succedentes proponit usque ad Iechoniam, & eius fratres sub ipsa Babilonici exilii tempora. Dein, subiungit successionem Principatus Judaici in Salathiele, & Zorobabele, qui ex Davide per Nathanem descendebant, quia ad eos, extinctâ stirpe Iechoniæ, Regis Iuda, qui ex Davide per Salomonem genus ducebat, jus ad regiam dignitatem fuit devolutum. Denique, quia jus regnandi à Zorobabale transmissum est ad Abiudem, primogenitum Zorobabelis, ideò *Matthæus* Abiudis posteros persequitur usque ad Jacob, quem, habitâ ratione successionis ad regiam dignitatem, patrem assignat

gnat Iosepho. At, ex adverso, *Lucas*, cùm in describenda genealogia Christi ordinem naturalis successionis sibi proposuerit, orsus est ab Adamo, primo omnium parente, deindè, stirpem Davidicam perduxit usque ad Salathielem & Zorobabelem, non per lineam Salomonis,& aliorum Regum,vel Principum, sed per lineam Nathanis, eiusque posterorum, qui jure ad regiam dignitatem non potiebantur. Denique, postquàm *Lucas* pervenit ad Zorobabelem, totam stirpem Davidicam per Rezam, filium secundò genitum Zorobabelis, eiusque posteros, qui jus ad regiam dignitatem non habebant, terminat in Heli, quem, attento solùm ordine generationis naturalis, patrem tribuit Iosepho. Patet itaque ex modo,quem uterque Evangelista in describendo stemmate Christi tenuit, *Matthæum* voluisse dumtaxat exhibere legalem succesfionem, seu ordinem juris ad regiam dignitatem; *Lucam* verò, prætermissâ illâ successione ad regium sceptrum, naturalis tantùm generationis ordinem fuisse secutum.

Respondeo primò: *Matthæum* genealogiæ Christi exordium duxisse ab Abrahamo, cui promissiones de Messia nasciturο datæ sunt, eamque continuasse per Davidem, Salomonem, cæterosque Reges, ac Principes Iudæorum, non solùm ut ostenderet jus ad regiam dignitatem pertinere ad Christum, sed etiam ut demonstraret,Christum non legali, sed verâ & naturali ratione ortum esse ex stirpe Abrahæ, & Regum Iuda, ac subindè ipsum esse verum Messiam; quia promissiones de Messia nasciturο fuerunt potissimùm factæ Abrahamo & Davidi Regi, sicut expendit *S. Thomas* 3.p. q.31. art.2. *Lucam* verò genealogiam Christi ab Adamo fuisse auspicatum, ut doceret,beneficia Messiæ, qui pro salute omnium erat venturus, non solùm pertinere ad Abrahamum, eiusque posteros, sed ad ipsum etiam Adamum,totius generis caput, ac proindè ad omnes omninò homines, qui ab Adamo propagantur.

Respondeo secundò: Quædam ab adversariis in obiectione supponi tanquam certa & indubitata, quæ tamen non solùm precaria sunt, sed penitùs abludunt à vero. Supponunt enim primò, extinctâ stirpe Iechoniæ,Regis Iuda, qui ex Davide per Salomonem descendebat, jus ad Regium sceptrum,quod in posterisSalomonis ad Iechoniam usque fuerat iugiter conservatum, devolutum tandem esse ad Salathielem & Zorobabelem, qui ex Davide per Nathanem procedebant, & hanc volunt fuisse rationem, ob quam *Matthæus* immediatè post Iechoniam subiunxerit successionem Principatus Iudaici in Salathiele & Zorobabele, qui iure regnandi in se devoluto, quantùm per Assyrios licebat, potiebantur. Verùm,mox ostendam, falsam esse hanc adversariorum suppositionem, nec fuisse extinctam stirpem Iechoniæ, nec jus regnandi, quod erat assertum nepotibus Salomonis, fuisse unquàm translatum ad posteros Nathanis. Secundò, supponunt adversarii, *Abjudem*, per quem *Matthæus* stirpem Davidicam perduxit usque ad Iacob, esse filium primogenitum

Zoro-

Zorobabelis, *Rezam* verò, per quem *Lucas* stirpem Davidicam perduxit usque ad Heli, esse filium secundògenitum Zorobabelis. Sed hanc suppositionem itidem falsam esse contendo cum multis peritis Scripturæ Sacræ Interpretibus, qui docent, Abiudem fuisse filium Zorobabelis, qui ex Davide per Salomonem descendebat, Rezam autem fuisse filium alterius Zorobabelis, qui ex Davide per Nathanem genus suum ducebat, quò fit, ut, juxtà doctissimos Scripturæ Sacræ Interpretes (quorum sententiæ utroque pollice subscribo) Salathiel, & Zorobabel, quos in genealogia Christi reponit *Matthæus*, sint planè diversi à Salathiele & Zorobabele, quos in genealogia Christi recenset *Lucas*, quamvis iisdem nominibus insigniantur, quod sanè non est insolens in sacris Litteris.

Arguitur tertiò: *Matthæus* dicit, Iechoniam fuisse patrem Salathielis, *Lucas* verò scribit, *Neri* fuisse patrem Salathielis, atqui Iechonias non fuit pater naturalis Salathielis, sed solùm legalis, *Neri* autem fuit reverà pater naturalis Salathielis, ergo *Matthæus* non est secutus naturalis generationis ordinem, sed potiùs *Lucas*. Prob. min. ex Ieremiæ cap.22. ubi Propheta prædixit Iechoniæ, Regi Juda & deportationem in Babylonium Solum, & orbitatem, ita ut nullus ex eius stirpe, Davidis solium insessurus, vel potestatem in Juda nacturus esset, *Scribe virum sterilem, &c.* quibus verbis, inquit *Possinus*, absoluta atque irrevocabilis damnatio exprimitur, palàmque declaratur: neminem Jechoniæ superstitem filiorum, nepotumve fuisse, qui generis seriem post ipsum propagaverit. Quapropter, ne falsa sit divini illius oraculi comminatio, necesse est, ut dicatur: Iechoniam non fuisse patrem naturalem Salathielis, sed solùm legalem. Undè, quandò *Matthæus* dicit: Iechoniam genuisse Salathielem, vult tantùm ostendere sacer ille Evangelista, extinctâ stirpe Iechoniæ, qui ex Davide per Salomonem descendebat, jus ad regiam dignitatem fuisse devolutum ad Salathielem, filium naturalem *Neri*, qui ex Davide per Nathanem procedebat; & quia Salathiel ordine juris ad regiam dignitatem successit Iechoniæ, ideò *Matthæus* Salathielem appellat filium Jechoniæ, habitâ scilicèt ratione legalis successionis, seu spectato dumtaxat ordine iuris ad regiam dignitatem; quod quidem manifestò probat: *Matthæum*, in conscribenda genealogia Christi, legalem tantùm successionem, seu ordinem juris ad sceptrum exhibuisse, *Lucam* verò ad naturalem successionem, seu ad naturalis generationis ordinem attendisse.

Respondeo: Jechoniam fuisse patrem naturalem Salathielis, nec contrarium evinci posse ex prædictione Ieremiæ, in qua adversarii suæ conjecturæ proram puppimque constituunt. At enim, quamvis Deus per suum Prophetam denunciaverit, Jechoniam futurum sterilem, hæc tamen divina maledictio non orbitatem prolis, sed dumtaxat Regni, prosperitatisque negationem significat, hæc dicit Dominus: *Scribe virum sterilem, virum, qui in diebus suis non prosperabitur: neque erit de semine*

ejus

eius vir, qui sedeat super solium David & potestatem habeat ultra in Iuda. Idque constat ex ipsomet Ieremia, qui cap. 18. testatur, Iechoniam filios reverà procreasse, & ex lib. 1. Paralip. cap. 3. ubi numerantur octo filii Iechoniæ, quorum secundus appellatur *Salathiel*, quæ sanè Scripturæ Sacræ loca omni tergiversationi, & comminiscendi libidini aditum præcludunt. Cæterùm, quamvis Iechonias filios genuerit, non fuit attamen cassa sacri oraculi comminatio, nam in Iechoniæ filios reapsè incubuit divina maledictio, quandò quidem, sicut refert Scriptura Sacra, è regio fastigio exciderunt, & in statum inferiorem sunt redacti, illumque maximam partem luctuosum, probrosum, variisque adversæ fortunæ casibus & calamitatibus obnoxium. Ita hunc *Jeremiæ* locum interpretantur Sancti Patres, potissimùm *Hieronymus* in cap. 22. illius Prophetæ, S. *Thomas* 3. p. q. 31. art. 2. ad 3. Prætereà, etsi darem, Iechoniam obiisse improlem, falsum tamen esset, quod afferunt adversarii, videlicet extinctâ stirpe Iechoniæ, qui ex Davide per Salomonem descendebat, jus regnandi ad posteros Nathanis fuisse devolutum. Enim verò, quî credibile est, nullos, mortuo Iechonia, extitisse superstites nepotes Salomonis? Legimus cap. 11. lib. 2. Paralip. Roboamum, filium Salomonis, genuisse viginti octo filios: Abiam, filium Roboami, genuisse viginti duos, cap. 12. Iosaphat procreasse septem, cap. 21. & sic de cęteris Regibus Iuda usque ad Iechoniam, verosimile autem non est, numerosam stirpem tot nepotum Salomonis, qui à tempore Roboami usque ad obitum Iechonię in plures familias succrescere & sobolescere potuerunt, ità post obitum Iechoniæ fuisse extinctam, ut ne ullus quidem ex stirpe Salomonis residuus fuerit, qui jus haberet ad regiam dignitatem, & ad eam necessarium fuerit asciscere posteros Nathanis. Denique, quamvis *Matthæus* dicat, Salathielem esse filium Iechoniæ, *Lucas* verò Salathieli patrem assignet *Neri*, indè tamen nullo pacto colligi debet, Iechoniam fuisse patrem dumtaxat legalem Salathielis, *Neri* autem fuisse patrem naturalem Salathielis, sed potiùs indè colligitur id, quod mox dicebamus, duos videlicèt extitisse Salathieles, unum, qui fuit filius Iechoniæ, qui ex Davide per Salomonem descendebat; alterum, qui fuit filius *Neri*, qui ex Davide per Nathanem suam originem trahebat, illius meminisse *Matthæum*, istius *Lucam*. Et certè, cùm alii fuerint Salathielis Maiores apud *Lucam*, quàm apud *Matthæum*, longè probabilius est, utrumque Evangelistam diversarum personarum mentionem fecisse. Idem dicendum puto de Zorobabele, quem in genealogia Christi reponit *Matthæus*, & quem alium fuisse arbitror à Zorobabele, cuius, in describendo stemmate Christi, mentionem facit *Lucas*. Ita post *Iulium Africanum* docent antiqui Sancti Patres, qui constanter affirmant: *Iacob* ex Davide per lineam Salomonis descendisse, & promissiones de Messia nasciturо in linea itidem Salomonis fuisse impletas; porrò, si Salathiel & Zorobabel, quos ex Davide per Nathanem descendentes exhibet S. *Lu-*

cas, essent iidem ac Salathiel,& Zorobabel, quos *Matthæus* in genealogia Christi recenset; Iacob non ex Davide per lineam Salomonis, sed per lineam Nathanis descendisset, & promissiones à Deo factæ Davidi de nasciturо ex eius semine Messia, non in linea Salomonis, sed in linea Nathanis fuissent adimpletæ. Sicut ergo duo distingui debent Salathieles, quorum unus pertinet ad lineam Salomonis, & fuit filius naturalis Iechoniæ, cuius meminit *Matthæus*, alter verò pertinet ad lineam Nathanis, & fuit filius naturalis *Neri*, quem *Lucas* recenset: sic duo discerni debent Zorobabeles, quorum unus ex Davide originem habet per lineam Salomonis, & fuit filius naturalis Salathielis, ut ait *Matthæus*; alter verò ex Davide per Nathanem descendit, & est filius naturalis alterius Salathielis, quem inter posteros Nathanis *Lucas* reponit. Idque duplici momento confirmari potest, primò, quia Zorobabel, cuius meminit *Matthæus*, diù post captivitatem Babylonicam genitus fuit, Salathiel namque pater ipsius fuit genitus in captivitate Babylonica, at Zorobabel, quem exhibet *Lucas*, fuit vel ante captivitatem Babylonicam, vel saltem primis annis captivitatis genitus, utpotè qui iam annis maturus populum Iudaicum è captivitate ad patrium solum reduxit, sicut legitur lib.2. Esdræ cap.2. Deindè, à Zorobabele, quem refert *Matthæus*, usque ad Iosephum, novem dumtaxat putantur generationes, sed à Zorobabele, quem producit *Lucas*, septemdecim numerantur generationes, ex quibus apparet, utrumque Zorobabelem, non unum, sed duos planè diversos homines fuisse.

Arguitur quartò: *Matthæus*, texendo genealogiam Christi, asserit Iosiam fuisse patrem Iechoniæ: *Iosias*, inquit, *genuit Iechoniam*. Atqui Iosias non fuit verus & naturalis pater Iechoniæ, nam constat ex lib. 4. Reg. cap.24. lib.2. Paralip. cap.36. & Ieremiæ cap. 22. Ioakinum fuisse patrem naturalem Iechoniæ, ergo *Matthæus* non est secutus naturalis generationis ordinem.

Priusquàm diluam hanc objectionem, quam olim *Porphyrius*, sicut testatur S. *Hieronymus* in cap.1. Danielis, Christianis tanquam inextricabilem obiiciebat, præstat observare, quòd interfecto Iosiæ, Regi Iuda, in prælio Mageddonensi suffectus est *Ioachaz* filius Iosiæ, sed cùm paulò post *Ioachaz* exutus Regno obiisset captivus in Ægypto, victor *Pharao Nechao* successorem Ioachazo dedit *Eliakim* fratrem eius, alterum scilicèt Iosiæ filium, qui etiam *Ioakim*, & *Iechonias* est nuncupatus. Hic regnum per annos undecim variâ & ancipiti fortuna tenuit, sed tandem ab Ægyptiorum servitute recedens, Nabuchodonosori Chaldæorum Regi cùm se addixisset, fidem ei datam violare, & impositum sibi iugum excutere tentavit, at id non impunè tulit, nam Syrorum & vicinarum gentium incursionibus vexatus, tot inter discrimina, acerbosque casus vitâ functus est, filiumque reliquit, qui Binominus fuit, dictus scilicèt *Ioakin*, & *Iechonias*. Hic, tribus mensibus in Principatu exactis, deportatus est

in

in Babylonem, & in eius locum subrogatus est Sedecias, Iosiæ filius, & patruus Iechoniæ, qui, post annos undecim, oculis effossis abductus est Babylonem. Hac præmissâ observatione.

Respondeo: Duos debere distingui Iechonias, primum videlicèt & secundum. Iechonias primus, qui & Eliachim, ac Ioakim est appellatus, fuit filius Iosiæ, eum quippè Iosias genuit in transmigratione Babylonis, hoc est, sub tempora transmigrationis Babylonicæ, jam nutante statu populi Judaici, & imminente deportatione Babylonicâ. Iechonias verò secundus, qui etiam dictus est Ioakim, fuit filius Jechoniæ primi, nepos Iosiæ, & Pater Salathielis, quem genuit post transmigrationem Babylonis, idest, postquàm populus iudaicus fuisset in Babylonem asportatus. Quamvis enim iste Iechonias secundus, post tres menses in principatu exactos, fuerit, ut mox diximus, in captivitatem abductus, ibique catenis vinctus, & in carcere durè admodùm, vivente Nabuchodonosore, habitus, illo tamen mortuo, & ab Evilmerodacho, filio Nabuchodonosoris, è carcere eductus, Regiè in illius aula habitus est, sicut legitur *Ieremiæ* cap.52. & lib.4. Reg. cap.25. quo tempore, perstante adhuc captivitate Babylonicâ, Salathielem genuit. Utrumque Iechoniam accuratè distinguit Matthæus in genealogia Christi, nam quando dicit: *Iosias genuit Iechoniam & fratres eius in transmigratione Babylonis*, indicat Matthæus his verbis Jechoniam primum, qui *Eliakim*, ac *Ioakim* est appellatus, quem Iosias circà transmigrationis tempora genuit, quique fratres habuit *Ioachazum, & Sedeciam & Sellum*. Quandò vero subdit idem Evangelista: *& post transmigrationem Babylonis Iechonias genuit Salathiel*, his verbis designat Matthæus Iechoniam secundum, qui fuit filius Iechonię primi, nepos Josiæ, Pater Salathielis, nullosque fratres habuit. *Non ergò*, inquit S. *Ambrosius* lib.3. in *Luc. suppressit alterum Evangelista, sed utrumque signavit, quod uterque Iechonias dictus sit.* Idem docent SS. Patres, Epiphanius hæresi VI. *Hieronymus* in cap.1. *Matthæi*, & *Sanctus Thomas* 3. part. quæst.31. art.3. ad 3. ubi asserunt, in Iechoniam primum, qui fuit filius Iosiæ, desinere secundam tessaredecadem, seu numerum quatuordecim personarum, quas in secunda classe exhibet Matthæus, & à Iechonia secundo, qui fuit filius Iechoniæ primi, & nepos Iosiæ, tertiam incipere tessaredecadem, quæ desinit in Christum. Quapropter, audiri non debent moderni quidam Critici, qui suspicantur mendosum esse codicem Matthæi, putantque Ioakimum, patrem Iechoniæ, omissum esse in secunda classe, ita ut vera sic debeat restitui lectio, *Iosias genuit Ioakim, Ioakim genuit Iechoniam*. Refellitur etiam coniectura *Petri Possini*, qui existimat, Matthæum unius dumtaxàt Iechoniæ, patris Salathielis, mentionem fecisse, alterum verò silentio penitùs obruisse. Refellitur, inquam, hæc vana Possini conjectura; nàm si Matthæus unius tantùm Iechoniæ, patris Salathielis, mentionem fecisset, tredecim solùm personæ reperirentur in tertia classe, seu in

 tertia

tertia tessaredecade à transmigratione Babylonis, usque ad Christum, cùm tamen certum sit, quatuordecim numerari à Matthæo. Nec valet, quod reponit *Possinus*, ad complendum numerum quatuordenarium in tertia classe, præter Iosephum numerari debere etiam Mariam, Matrem Christi; futilis, inquam, est hæc responsio; nàm primò, moris non erat apud Hebræos, sicut anteà observavimus, ut fœminæ in genealogiis hominum censerentur. Secundò, cùm pater, & mater unius dumtaxàt generationis sint authores, Iosephus, & Maria non potuerunt, respectu Christi, nisi unius generationis numerum conficere. Non potuit ergò Lucas, ad complendum in tertia classe numerum quatuordenarium, Mariæ generationem computare quasi diversam à generatione Iosephi. Quapropter, ut plenæ, & integræ stent tres classes, seu tres tessaredecades, quas in genealogia Christi exhibet Matthæus, necessariò dicendum est: eum utriusque Iechoniæ mentionem fecisse, idque Lector facilè intelliget ex ordine genealogiæ Christi secundùm Matthæum, quem in fine hujus Dissertationis attexam.

Arguitur quintò: Matthæus in genealogia Christi ait, Achazum, Regem Juda, genuisse Ezechiam, atqui tamen Achaz non fuit pater naturalis Ezechiæ, ergò Matthæus, in describenda genealogia Christi, non est secutus naturalis generationis ordinem, sed solùm successionem, seu ordinem juris ad Regiam dignitatem Prob. min. Legitur lib. 4. Reg. cap. 16. Achazum, Regem Juda, Joathami filium, regnare cæpisse anno ætatis suæ vigesimo, eumque sexdecim annis Regnum occupasse, sicque in integrum vixisse triginta sex annis. Et cap. 18. eiusdem libri dicitur: Ezechiam, Achazi filium, & immediatum in Regno successorem, viginti quinque fuisse annorum cùm regnare cœpit, si ergò viginti quinque anni, quos natus erat Ezechias, dùm Regni habenas moderari cæpit, detrahantur de annis triginta sex, quos habebat Achazus quandò mortuus est, constabit Ezechiam fuisse conceptum ab Achazo dùm adhùc puerulus decennis erat, & anno undecimo vitæ Achazi natum esse Ezechiam, quòd sanè tam experientiæ, quàm consueto naturæ ordini omninò repugnare videtur, nemo quippè in tota historia, seu sacrâ, seu exoticâ, auditus est, qui genuerit decennis. Longè ergo vero similius est, Achazum non fuisse verum, & naturalem patrem Ezechiæ, sed Achazo absque liberis mortuo, proximum Regii sanguinis Principem, seu Ezechiam, ritu generis, & jure recepto, successisse. Quod quidem jus ad Regiam dignitatem attendens Matthæus, dicit, Achazum genuisse Ezechiam, quia Ezechias in Regia dignitate successit Achazo, quamvis non esset filius ipsius naturalis.

Prætereà, lib. 4. Reg. cap. 16. legitur, Achazum transtulisse filium suum per ignem, secundùm Idola gentium, idest, eum flammis combussisse sacrilego gentium ritu, ergò Achazus nullum post suum obitum reliquit superstitem filium, ac subindè esse non potuit pater naturalis Ezechiæ.

Huic

Huic obiectioni respondet *S.Hieronymus* Epist. 132. ad Vitalem, Achazum anno decimo ætatis suæ reverà genuisse Ezechiam, pleraque adducit exempla, ut probet, Achazum, impotentis libidinis æstu abreptum, hac in juvenili ætate procreare potuisse Ezechiam tanquàm præcocem protervæ, & luxuriantis pueritiæ fructum. Huic S. Hieronymi responsioni subscribit *Fridericus Spanhemius* part. 2. Dubiorum Evangelicorum, Dubio 5. ubi ætatem undecim annorum quandòque fœturæ habilem esse probat exemplo, quod *Scaligerus* memoriâ suâ contigisse narrat in Civitate Lectoratensi Novem populaniæ, in qua puer minor annorum undecim genuit ex puella consobrina sua, quæ nondùm decimum annum expleverat. Verùm, quia difficile creditu est, Achaz antè pubertatis annos genuisse Ezechiam, ideò

Respondeo cum multis Scripturæ Sacræ Interpretibus: Achazum fuisse quatuordecim annorum quando genuit Ezechiam. Ratio est, quia in Scriptura Sacra tacentur anni incompleti Achazi; erat enim Achaz, cùm regnare cœpit, viginti annorum & unius incompleti, quem non numerat Scriptura, rursùm Achaz regnavit sexdecim annis scilicet integris, & decimo septimo incompleto: quare, juxtà hunc computum, Achaz mortuus est anno ætatis suæ trigesimo octavo. Similiter, Ezechias erat tantùm viginti quatuor annorum completorum cùm regnare cæpit, sed inchoarat annum vigesimum quintum. Si ergo numerus viginti quatuor annorum completorum, quos natus erat Ezechias, quando Regnum capessivit, detrahatur de annis triginta octo, quos habebat Achaz, quando è vivis excessit, perspicuum erit, Achazum anno ineunte decimo quarto ætatis suæ genuisse Ezechiam, quod sanè non est incredibile, utpotè nec experientiæ, nec naturæ ordini contrarium.

Ad aliam obiectionis partem respondeo: Achazum non combussisse filium suum, sed illum dumtaxàt traduxisse per ignem, hoc est, filium suum, iuxtà sacrilegum gentium ritum, lustrasse & consecrasse Idolo Moloch. Hinc lib. 2. Paralip. cap. 28. dicitur de eodem Achazo, quod lustravit filios suos in igne. Non est autem verosimile, Achazum truculentâ superstitione & feritate plusquàm Scythicâ in honorem Idoli Moloch filios suos holocausto consumpsisse.

Arguitur sextò: *Matthæus* in genealogia Christi asserit, Zorobabelem genuisse Abiudem, atqui tamen lib. 1. Paralipom. cap. 3. inter filios Zorobabelis nullus nominatur Abjud, igitur Zorobabel non fuit pater naturalis Abiudis, ac proindè *Matthæus* non est secutus naturalis generationis ordinem.

Respondeo: *Matthæum* non ex libris Paralip. recensuisse in genealogia Christi Abiudem, Zorobabelis filium, eiusque posteros usque ad Iosephum, sed hanc seriem genealogicam Abiudis, filii Zorobabelis, legisse *Matthæum* in Tabulis genealogicis, quæ, ut superiùs diximus, maximâ curâ & religione apud Judæos servabantur, & quæ nunc omni-

nò

nò perierunt. Cur autem hæc series genealogica Abiudis non fuerit à Scriptore Sacro lib. Paralip. observata ?Hanc rationem probabilem assignant Scripturæ Sacræ Interpretes; dicunt enim, genealogiam à *S. Matthæo* contextam, & ad Iosephum per Abiudem perductam, fuisse quidem hominum è Davidis familia progenitorum, sed obscuræ admodùm conditionis, & singulari Dei dispensatione ad statum privatum, vilem & abiectum redactorum; & quia ista declinatio in Abiude, filio Zorobabelis, facta est, indè fortè contigisse, ut Auctor librorum Paralip. nec Abiudis, nec posterorum eius, Maiorum Josephi obscuram vitam agentium, meminerit, sed eos dumtaxat filios Zorobabelis, illorumque posteros memorarit, quorum tùm temporis nomen clarius & celebrius erat.

Arguitur septimò: *Matthæus* in genealogia Christi scribit, *Ioramum* genuisse *Oziam*, atqui tamen *Joram* non genuit *Oziam*, sed potius *Joram* genuit *Ochosiam*, Ochosias genuit *Ioasum*, Joasus genuit *Amaziam*, Amazias genuit *Oziam*, ut constat ex libris Regum & Paralip. ergo *Matthæus* tres generationes prætermisit, cuius omissionis alia nequit afferri ratio, nisi quia *Matthæus* in genealogia Christi non naturalem successionem exhibere voluit, sed solùm proponere ordinem iuris & successionis ad regiam dignitatem.

Præthereà, *Matthæus* in genealogia Christi à *Salmone*, filio *Naasson*, usque ad nativitatem Davidis Regis, quatuor tantummodò numerat generationes, videlicet *Salmon*, *Booz*, *Obed*, & *Iesse*, atqui plures quàm quatuor debuerunt esse generationes à Salmone usque ad nativitatem Davidis Regis, nam *Salmon*, postquam Israelitæ ingressi sunt in terram Chanaan, seu paulò post excidium Urbis Jericho, uxorem duxit *Rahab*, & genuit Boozum. Chronologi autem ab ingressu Israelitarum in terram Chanaan usque ad nativitatem Davidis Regis numerant ad minus trecentos sexaginta sex annos; porrò, credibile non est, quatuor tantummodò generationes implere potuisse spatium trecentorum sexaginta sex annorum, debuissent enim *Salmon*, *Booz*, & *Obed* in affecta & decrepita senectute, immò ultrà centesimum ætatis annum procreandis liberis operam dare. Sed quis non videt, absurdum esse in tribus personis eiusdem familiæ sibi invicem succedentibus tàm tardas & intempestivas ponere generationes, iis propè temporibus, quibus dies annorum hominis *septuaginta anni, si autem in potentatibus octoginta anni, & ampliùs eorum labor & dolor*, ut habetur Psalm. 89. Constat igitur, *Matthæum* à Salmone usque ad ortum Davidis Regis aliquas reticuisse generationes, ac proindè illum naturalis generationis ordinem non fuisse secutum.

Respondeo ad primam obiectionis partem: *Matthæum* quidem in genealogia Christi tres prætermisisse Reges, *Ochosiam* nimirùm, *Ioasum*, & *Amasiam*; indè tamen non sequi: *Matthæum* in genealogia Christi naturalem parentum Iosephi successionem non exhibuisse. Ratio est, quia licet *Ozias* immediatè non successerit Joramo, ei tamen mediatè &

se-

secundùm naturam, utpotè ipsius nepos, successit. Nec *Matthæo* vitio verti debet, quòd in genealogia Christi aliquas omiserit generationes, in genealogiis namque aliquas personas reticeri posse fatentur omnes, quia salvâ recti sermonis proprietate dici potest, filium à patre, nepotem ab avo, & pronepotem à proavo genitum fuisse; undè, sicut nepotes dicuntur filii apud Hebræos, ita avi, proavi, & atavi, patres appellantur, qui censeri possunt nepotes genuisse, generatione videlicet mediatâ, quâ reverà ab illis genus ducunt. Cur autem *Matthæus* in texenda genealogia Christi tres illos Reges prætermiserit? Hæc ratio afferri potest, voluit quippè *Matthæus* totam seriem progenitorum Christi tribus tessaredecadibus, hoc est, quatuordecim personarum numero ter repetito, sive rotundandi numeri, vel memoriæ iuvandæ causâ, complecti. Cùm igitur in secunda classe maiorum Christi septemdecim occurrerent generationes, ut numerus quatuordenarius sibi constare posset, tres illos Reges prætermisit Evangelista, ob peculiarem Dei maledictionem domui Achab, scelestissimi Israel Regis, per Eliam Prophetam 3. Reg. cap. 21. & 4. Reg. cap. 9. prædictam, & quia Deus, solito furore exardescens, in castigandis filiis ob peccata parentum ultrà tertiam, vel quartam generationem pœnam protendere non consuevit, sicut legitur Exodi cap. 20. ideò *Matthæus*, omissis tribus illis Regibus, recenset alios Reges, qui in eadem linea ab Achabo per fœmineum genus, idest, per Athaliam, Jorami uxorem, & filiam Achabi, genus ducebant. Sunt nonnulli Auctores, qui dicunt: *Matthæum* ideò tres illos Reges, Ochoziam, Joazum, & Amasiam silentio damnasse, quia in Tabulis genealogicis, quas Judæi maximâ religione asservabant, trium illorum Regum nomina desiderabantur, utpotè per quamdam veluti excommunicationis, quam viventes incurrerant, sententiam, ex iisdem Sacerdotali expuncta iudicio, ignominiæ causâ, non secus ac deindè in Ecclesia Catholica mos usurpatus est, nomina quorumdam Episcoporum mortuorum, qui ob fidem malè audiebant, & graviori maculâ notati erant, è sacris dyptichis eradendi. Sed hæc conjectura, ut verum fatear, precaria est, nulliusque antiqui & probatæ Fidei Auctoris testimonio nixa.

Ad alteram objectionis partem respondeo: *Matthæum*, à tempore, quo *Salmon* duxit uxorem *Rahab*, hoc est, ab ingressu Israelitarum in terram Chanaan usque ad ortum Davidis Regis, aliquas generationes silentio præteriisse. Enimverò, à tempore, quo *Salmon* matrimonium inivit cum *Rahab* usque ad ortum Davidis Regis, non solùm interfluxere trecenti sexaginta sex anni, ut vulgò opinari solent Chronologi, sed potiùs elapsi sunt quadringenti nonaginta duo anni, supputando videlicèt annos servitutum Israelitarum distinctos ab annis præfecturæ Judicum, sicut re verà distingui debere, infrà in Canone Chronologico probabo ex libro Iudicum, in quo anni servitutum Israelitarum, qui post obitum Iosue, alienis interdùm servierunt Regibus, accuratè recensentur.

tur distincti ab annis Præfecturæ Iudicum. Si ergo à tempore, quo Salmon sibi matrimonio *Rahab* sociavit, usque ad ortum Davidis Regis, quadringenti nonaginta duo interfluxerunt anni, impossibile est, ut quatuor tantummodò generationes tàm diuturnum impleverint temporis intervallum, nisi dicatur Salmonem speciali miraculo ultra centesimum & vigesimum quintum ætatis annum genuisse Boozum; idemque miraculum in eadem familia fuisse in *Boozo, Obede*, & *Iesse* iteratum, quod sanè ægrè credi, ac multò difficiliùs persuaderi potest. Quapropter, standum est sententiæ virorum eruditorum, qui docent: *Matthæum*, à Salmonis tempore usque ad nativitatem Davidis Regis, aliquas prætermisisse generationes, sive ut in omni classe numerum quatuordecim personarum sibi præfixum retineret, sive ob aliam rationem, quam Deus nobis ignotam & occultam esse voluit; quod tamen non impedit, quin *Matthæus*, sicut mox exposuimus, naturalis generationis ordinem fuerit secutus.

Arguitur ultimò: Ideò *Iulius Africanus* asserit, Iosephum filium fuisse naturalem *Iacob*, & filium legalem *Heli*, quia supponit, quòd defuncto Heli absque liberis, *Iacob*, qui erat frater ipsius uterinus, ei, juxtà legem Deuteronomii cap.25. suscitavit semen, & genuit Iosephum naturali quidem ratione filium suum, sed secundùm legem filium *Heli*, atqui lex, quâ jubetur Deuteronomii cap. 25. ut frater demortui fratris uxorem viduam ducat, atque prolem suscitet, non intelligitur de fratribus uterinis, sed solùm de fratribus consanguineis, ad conservanda scilicèt familiarum jura, quæ ex sola agnatione censentur; fratres autem uterini non sunt inter agnatos, immò possunt esse ex diversa Tribu & familia orti; igitur *Iulii Africani* ratio falso nititur fundamento.

Respondeo: Legem latam Deuteronomii cap.25. esse intelligendam, juxtà SS. Patres, qui *Iulii Africani* rationem secuti sunt, non solùm de fratribus germanis, sed etiam de fratribus uterinis, qui tenebantur uxorem ducere fratris defuncti absque liberis, eique jure leviratus suscitare prolem. Quocircà, cùm in hoc consentiant SS. Patres, flocci fieri debet hæc recentium Criticorum conjectura.

Prætereà, negari non potest hanc legem, de suscitando semine fratris absque liberis demortui, extendi etiam ad propinquos, ut constat ex facto *Ruth*, quæ in matrimonium ducta fuit à *Boozo*, ut hic suscitaret semen *Mahaloni*, propinquo suo; falsum igitur est, hanc legem restringi ad solos fratres, qui ex eodem patre geniti sunt.

Denique, quamvis hæc lex Deuteronomii cap.25. fratres uterinos ab hæreditate fratris, & ab uxoris ejus viduæ nuptiis removeret; necessariò tamen hujus legis exceptio esset admittenda in specie proposita *Iacob*, & *Heli*, qui erant duo fratres uterini. Ratio est, quia Heli fuit ultimus eorum, qui ex Davide per Nathanem descendebant; mortuo itaque Heli absque liberis, & in eo extinctâ stirpe Davidis per Nathanem, hæreditas Heli devoluta fuit ad Iacobum, fratrem ipsius uterinum, qui ex Da-

vide

vide per Salomonem descendebat; quamobrem, Iacob ad capessendam hæreditatem Heli fratris sui uterini absque liberis defuncti, fuit lege Deuteronomii adactus inire cum vidua Heli matrimonium, cuius matrimonii onus, unà cum hæreditatis honore fuit coniunctum, & sic, extincta stirpe Davidis per lineam Nathanis, hæreditas Heli, qui fuit illius lineæ postremus, conservata est in familia Iacob, qui ex Davide per lineam Salomonis originem ducebat.

Instabis, si Iosephus fuisset filius legalis Heli, debuisset ejus nomine appellari, nam *Deuteronomii* cap.25. in descriptione juris, & exercitii Leviratus præcipitur, ut primogenitus suscitatus fratri defuncto nomen ejus suscipiat; atqui constat, Iosephum non fuisse appellatum nomine Heli, argumento itaque est, Iosephum non fuisse filium legalem Heli.

Respondeo cum *Sancto Augustino* Quæst. 46. in *Deuteron.* hac lege Leviratus præcipi, non ut filius procreatus nomen defuncti Patris, cui suscitatur, obtineat, sed quod ille non sine posteritate mortuus esse videatur, ideò permaneat eius nomen, hoc est, memoria. *Neque etiam si ipse filium genuisset*, inquit Aquilinus ille Doctor, *nomen suum ei fuerat impositurus, ut nomen ejus non deleretur ex Israel; sed ex hoc utique non deleretur, quia non sine liberis ex hac vita emigraret. Et hoc jubetur in ejus uxore frater ejus implere, quod ille non potuit, nam etsi frater non fuisset, & propinquus ducebat uxorem ejus, qui sine filiis mortuus esset ad suscitandum semen fratri suo: sicu fecit Booz ducendo Ruth ut semen excitaret propinquo suo*, Mahaloni scilicet, *cujus fuerat uxor, nec de illo pepererat, & tamen qui de illa natus est, ex nomine quidem defuncti constitutus est, quia filius ejus est dictus, atque ità factum est, ut nomen defuncti non deleretur ex Israel, nec tamen ejus nomine appellatus est*, sed dictus est *Obed*. His gemina habet *S. August.* lib.2. Retract. cap.7. & 12.

ORDO GENEALOGIÆ CHRISTI

ſecundùm Matthæum.

Prima Teſſaredecas.	*Secunda Teſſaredecas.*	*Tertia Teſſaredecas.*
1 Abraham.	1 Salomon.	1 Iechonias ſecundus.
2 Iſaac.	2 Roboam.	2 Salathiel.
3 Iacob.	3 Abias.	3 Zorobabel.
4 Iuda.	4 Aſa.	4 Abiud.
5 Phares.	5 Ioſaphat.	5 Eliacim.
6 Efron.	6 Ioram.	6 Azor.
7 Aran.	7 Oſias.	7 Sadoc.
8 Aminadab.	8 Ioathan.	8 Achim.
9 Naaſson.	9 Achaz.	9 Eliud.
10 Salmon.	10 Ezechias.	10 Eleazar.
11 Booz.	11 Manaſses.	11 Mathan.
12 Obed.	12 Amon.	12 Iacob.
13 Ieſse.	13 Ioſias.	13 Ioſeph.
14 David.	14 Iechonias primus.	14 CHRISTUS.

ORDO GENEALOGIÆ CHRISTI

ſecundùm Lucam.

1 Adam.
2 Seth.
3 Enos.
4 Cainan.
5 Malaleel.
6 Iared.
7 Enoch.
8 Mathuſale.
9 Lamech.
10 Noe.
11 Sem.
12 Arphaxad.
13 Cainan.
14 Sale.
15 Heber.
16 Phaleg.
17 Ragau.
18 Sarug.
19 Nacor.
20 Thare.
21 Abraham.
22 Iſaac.
23 Iacob.
24 Iuda.
25 Phares.
26 Efron.
27 Aram.
28 Aminadab.
29 Naaſson.
30 Salmon.

31 Booz.

31 Booz.
32 Obed.
33 Iesse.
34 David.
35 Nathan.
36 Mathata.
37 Menna.
38 Melca.
39 Eliakim.
40 Jona.
41 Iofeph.
42 Iuda.
43 Simeon.
44 Levi.
45 Mattath.
46 Iorim.
47 Eliezer.
48 Iesu.
49 Her.
50 Elimadan.
51 Cosan.
52 Addi.
53 Melchi.
54 Neri.
55 Salathiel.
55 Zorobabel.
57 Resa.
58 Ioanna.
59 Iuda.
60 Ioseph.
61 Semei.
62 Mathatias.
63 Maath.
64 Nagge.
65 Hesli.
66 Nahum.
67 Amos.
68 Mathatias.
69 Ioseph.
70 Ianne.
71 Melchi.
72 Levi.
73 Mathat.
74 Heli.
75 Ioseph.
76 CHRISTUS.

In hac Genealogia CHRISTI, quam texit *S. Lucas*, septuaginta sex enumerantur generationes. At, si Deus, ad quem *S. Lucas* generationum numerum perducit, his generationibus accenseatur, erunt generationes septuaginta septem, ut optimè observat *S. Thomas* 3. part. quæst. 31. art. 3. ad 3. ubi mysticam illius numeri septuaginta septem generationum expositionem tradit.

DISSERTATIO QUINTA

In qua evincitur, in putatione annorum, qui à Mundi primordio ad Natale usque Christi Domini interfluxerunt, standum esse sacri Textus Hebræi, & Editionis nostræ vulgatæ Chronologiæ, non autem calculo versionis LXX. *Interpretum.*

Quamvis tàm ex sacra, quàm ex prophana historia supputari possint anni, qui à mundi exordio ad Natale Christi Domini effluxerunt, fateri tamen necesse est, hanc temporum notitiam hisce præsertim temporibus lubricam nimis, implexam & operosam evasisse, ob incredibilem Chronologorum opinandi diversitatem, & penè inexplicabiles, quas invexerunt, difficultates, quæ plurimum laboris & negotii etiam viris doctis exhibere solent. Alii siquidem, quos inter hac tempestate celebriores fuerunt *Jo. Morinus* in suis *Exercitationibus Biblicis*, *Isaacus Vossius*, Vintoniensis in Anglia Canonicus, in *Syntagmate de* LXX. *Interpretibus*, & Pater *Paulus Pezronus*, Ordinis Cisterciensis, sacræ facultatis Parisiensis Doctor, in Gallico libro, anno 1687. edito, cui titulus est: *Antiquitas temporum restituta, & propugnata adversùs Judæos, & recentiores Chronologos*, contendunt, LXX. Interpretum Chronologiam, in putandis annis, qui à conditu mundi ad Natale usque Christi interfluxêre, longè præferendam esse sacri Textus Hebraici, & editionis vulgatæ Chronologiæ, idque potissimùm probant ex Chaldæorum, Ægyptiorum, Sinarumque antiquitatibus, quæ cum sacri Textus Hebræi Chronologia, utpotè contractiori, nullo pacto cohærere possunt. Sed non advertunt sagacissimi illi antiquitatis indagatores, nationum Orientalium populos ignorantiæ, & idololatriæ tenebris immersos, ut gentis suæ primordia augustiora redderent, splendida mendacia adornasse, nullasque, præter Sacram, esse Historias, quæ primas suas origines fabulis permixtas non habeant. Alii ex adversò viri doctissimi sacri Textus Hebræi Chronologiam, cui apprimè consona est nostra Editio vulgata, pro aris ac focis tuentur, eamque in putandis annis, qui à mundi creatione usque ad Natale Christi elapsi sunt, LXX. Interpretum Chronologiæ anteponendam esse afferunt. Hæc autem Chronologorum opinandi diversitas nata est ex discrepantia Hebræorum, Græcorumque Codicum in numerandis annis primæ, & secundæ ætatis, seu in recensendis annis Patriarcharum antè, & post diluvium. Græcus siquidem Codex, seu Versio LXX. Interpretum, addit supra

pra Textus Hebræi calculum mille fermè & quingentos annos, quæ discrepantia multos hujus temporis doctissimos Chronologos ad scribendum impulit, aliis calculum Hebræorum, calculo Græcorum, seu LXX. Interpretum, anteponentibus, aliis stantibus pro calculo LXX. Interpretum. Accedit ad difficultatis cumulum, quod eorum, qui vel LXX. Interpretum, vel Hebræorum sequuntur Chronologiam, non una sit omnium sententia. Nàm primò, inter eos, qui LXX. Interpretum sectantur Chronologiam, alii sunt, qui à creatione mundi usque ad Natale vulgare Christi numerant annos 5493. sicut Græci Antiocheni, alii numerant annos 5501. sicut Græci Alexandrini, alii recensent annos 5509. ut Græci Constantinopolitani, alii denique, cum *Paulo Pezrono*, mox citato, computant à conditu mundi usque ad Natale Dionysianum, seu vulgare Christi, annos 5873. Secundò, non minùs inter se diffident hi, quibus probatur sacri Textus Hebræi Chronologia. Sunt etenim, qui cum doctissimo *Petavio* subducunt à creatione mundi usque ad Natale vulgare Christi, annos 3983. Sunt alii, qui cum *Usserio* numerant annos 4003. uno verbo, quilibet Chronologus in consignando anno mundi, quo natus est Christus Dominus, suis indulget conjecturis, adeò ut in re tam obscura quidquam certi definiri posse non videatur. Verùm, ut quod ipse probabilius esse censeo, aperiam; multis argumentis hac in Dissertatione probandum aggredior, sacri Textus Hebræi Chronologiam in consignando anno mundi, quo natus est Christus Dominus, præferendam esse LXX. Interpretum Chronologiæ. Quoto autem mundi anno natus sit Christus Dominus? opportuniùs ostendam in Canone Chronologico, quem ad calcem hujusce Tractatus in rem Chronologiæ studiosorum attexam, & in quo per singulas mundi decurrendo ætates, & supputando annos servitutum Israelitarum (quos, nonnulli Chronologi, tempora plùs iustò contrahentes, cum annis præfecturæ Judicum perperàm confundere solent) Natale vulgare Christi consignabo anno mundi 4138.

DICO ITAQUE: *In putatione annorum, qui interfluxerunt à creatione mundi usque ad Natale Christi Domini, præferendam esse sacri Textus Hebræi Chronologiam calculo* LXX. *Interperetum, ac subindè Christum Servatorem nostrum natum esse expleto quarto mundi millenario, juxta sacri Textus Hebræi calculum, non verò in sexto mundi millenario, sicut habent mendosi, & interpolati Codices Græci.*

Hæc assertio probatur primò, convellendo præcipuum fundamentum, quo nituntur LXX. Interpretum Chronologiæ patroni. Huic siquidèm standum est Chronologiæ, quæ à Mosis tempore ad hanc usque ætatem semper pura, integraque permansit, nec à Iudæis fuit unquàm corrupta, atqui sacri Textus Hebræi Chronologia à Mosis tempore ad hanc usque ætatem pura, integraque permansit, nec unquàm Judæorum malitiâ fuit corrupta, ergò standum est sacri primigenii Textus He-

Hebræi Chronologiæ. Prob. min. multis momentis, primò, quia credibile non est, Iudæos, odio licèt in Christianos percitos, in depravandam, sacri Textus Hebræi Chronologiam incumbere, & certatim conspirare potuisse. Quæ enim, amabo, spes esse potuisset neminem inter ipsos alieno animo fore, neminem intercessurum, neminem fraudem proditurum? Ecquis tam bonus, ut in animum inducat, Iudæos, qui longè latèque per Orbem terrarum erant dispersi, & inter se factionibus divisi, qui etiam sacras Litteras tantâ veneratione prosequebantur, ut earum causâ, si opus esset, mortem oppetere non detrectassent, sicut testantur *Philo* apud *Eusebium* libro 8. de Præparat. Evangel. cap. 2. & *Iosephus* apud eumdem *Eusebium* lib. 3. cap. 10. Hist. Eccles. clàm id funesti consilii inire, tamque horribile potuisse patrare sacrilegium, quod si Christianis innotuisset, sicut erat necesse (cùm à Judæis ad Christianos aliqui nullo non die perfugerent, ut prodit *Eusebius* lib. 3. Hist. Eccl. cap. 31.) nonne prævidebant Iudæi, fore ut, cùm nihil omninò assequerentur, suæ prætereà parti præiudicium afferrent, si se faterentur, eam defendere, & fovere causam, quam sibi conscii essent non alitèr posse se quàm sacrorum Codicum depravatione defendere. Secundò, quis credat, Judæos tàm effusè temerarios, & audaciæ tam projectæ fuisse, ut sacram immutarint Chronologiam, quæ nihil, aut parum adjumenti Christianæ Religioni afferebat, dùm tamen sacra Prophetarum oracula, aliaque id genus luculentissima testimonia, quibus Messiæ adventus, & Christianæ Religionis veritas luce meridianâ clariùs demonstrantur, nunquàm adulterarunt, sed teste S. Hieronymo, inviolabili temporum serie jugitèr sarta tecta conservarunt? Certè, Iudæos ab hoc nefando crimine semper fuisse alienos liquidò probat summa illa diligentia peritiorum Scholæ Tyberiadis Rabbinorum, qui vulgò *Massorethæ* nuncupantur, quique circa quintum Ecclesiæ sæculum, ut volunt multi Critici, vel circà octavum sęculum, ut censet doctissimus Pater *Thomassinus* in suo *Glossario Hebraico*, omnia Scripturæ sacræ capita, vocabula, versus, radices, & litteras, Herculeo labore, & accuratissimo Criterio censuerunt, ut genuinam Scripturæ sacræ lectionem ab omni corruptione servarent immunem, undè Opus suum *Massoram* * appellarunt.

Eamdem diligentiam in describendis libris sacris semper adhibuerunt Iudæi, ut videre est in libro *Sopherim*, seu Scribarum, in quo de maximis, & minimis præceptis ad rectam Sacrorum librorum descriptionem requisitis, de litteris maiusculis, & minusculis, suspensis, intortis, &c. scrupulosè, & tantùm non superstitiosè pertractatur, sicut observat cla-

* Massora *nihil aliud est, quàm Critica Hebræorum doctrina, in sacra Scripturæ litteris, vocibus, versibus, accentibus, & punctis vocalibus occupata, ut sic genuina permaneat Scriptura sacra lectio. Inde* Massora *a Rabbinis* sepimentum Legis *appellitatur*.

clarissimus Pater *Morinus*, Hebræis licèt infensus, cap. 3. Exer. 14. lib. 2. *de Hebræi, Græcique Textus sinceritate*. Denique, si Judæi sacri Textus Hebræi Chronologiam de industria corruperunt, sicut contendunt moderni quidam Chronologi, quorsùm igitur Christiani, quorum plurimi intererat Judęorum detegere, ac propalare fraudem, nunquàm reclamarunt? Quorsùm Sancti Patres tam immane scelus ipsis nunquàm exprobrarunt, sed potiùs illos Capsarios nostros, & librorum sacrę Fidei Bajulos sæpiùs appellant? Quare etiam S. Hieronymus sacri Textus Hæbræi Chronologiam sic immutatam, & vitiatam in nova, quam lucubravit, Scripturæ sacræ versione, sectatus est? Ut quid Patres Concilii Tridentini, Spiritus Sancti lumine, quo erant congregati, affusi, editionem vulgatam, quæ sacri Textus Hebręi Chronologiæ ad amussim respondet, authenticam declararunt, suoque calculo comprobarunt? Addo etiam, nec addidisse pigebit, credibile non esse, Providentiam Divinam permisisse, ut sacri libri, omniaque Scripturæ sacræ Exemplaria Judæorum malitiâ corrumperentur. Concidit ergò ruinosum fundamentum, quo, ceu baculo arundineo, nituntur LXX. Interpretum Chronologiæ defensores, dùm asserunt, sacri Textus Hebræi Chronologiam à Judæis datâ operâ fuisset corruptam.

Probatur secundò hæc nostra assertio argumento petito ex auctoritate Ecclesiæ. Huic standum est Chronologiæ, quam sua auctoritate approbat Romana, seu Catholica Ecclesia, atqui Ecclesia Romana suâ auctoritate approbat sacri Textus Hebræi Chronologiam, eamque præponit calculo LXX. Interpretum, ergo uni Textus Hebræi Chronologiæ standum est. Prob. min. primò, quia Ecclesia Romana Editionem vulgatam à mille & trecentis circiter annis à *S. Hieronymo* concinnatam, atque à sac. Tridentina Synodo approbatam, etiamnùm retinet, & fideliter custodit; porrò, Editio vulgata, nemine refragante, in annorum calculo optimè cohæret cum sacri Textus Hebræi Chronologia, & è contra ab epilogismo LXX. Interpretum, quàm longissimè distat. Præterea, hunc sensum Ecclesiæ Romanæ expressit sacræ Indicis Congregatio, quæ, dùm *Censorio* stigmate confixit tertium *Sancti Iuliani* Archiepiscopi Toletani librum, declaravit certum, & exploratum omnibus esse debere, Ecclesiam Catholicam in editione vulgata approbare annorum rationem, quæ est in Codicibus Hebræis. Hæc sacræ Cardinalium Congregationis censoria Nota legitur (teste nostro *Malvenda* lib. 2. de *Antichristo* c. 8.) in margine Operis *Sancti Iuliani* in editione posteriori Operum *Bibliothecæ Patrum*. Eadem etiam Congregatio, damnando Annotationes, quas *Antonius Cointius*, Doctor Bituricensis, in Chronologiam Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani edidit, hunc Auctorem ideò censurâ perstrinxit, quòd, dùm nimio studio LXX. Interpretum Chronologiam tuebatur, non videret se incautè Hebraici fontis, & editionis vulgatæ Chronologiam labefactare, & Sanctos Patres corruptelam Chronologiæ

giæ LXX. Interpretum ingenuè profiteri. Hæc censoria Nota Tomo septimo *Bibliothecæ Patrum* editionis Parisiensis anni 1585. in Chronologia Nicephori affixa est. Denique, sacra Bibliorum Congregatio sub Gregorio XIV. Summo Pontifice, cuius Acta manuscripta Romæ in Bibliotheca Angelica asservantur, sanxit, ut in emendandis sacris Bibliis, quotiescùmque Codices Græcos inter & Hebræos aliqua occurrit dissonantia, Codices Hebræi semper præponantur Græcis, iuxtà regulam, quam tradit S. *Augustinus* cap. 13. lib. 15. *de Civitate Dei*. Patet itaque, calculo LXX. Interpretum sacri Textus Hebræi Chronologiam esse præferendam, quia Ecclesia Catholica, ut ait sacræ Indicis Congregatio, in Editione vulgata approbat annorum rationem, quæ est in Codicibus Hebręis, & Sancti Patres corruptelam Chronologię LXX. Interpretum ingenuè profitentur.

Probatur ultimò: LXX. Interpretum Chronologia multis mendis scatet, quorum expers est sacri Textus Hebræi Chronologia, ergò Textus Hebræi calculus anteponendus est calculo LXX. Interpretum. Probatur ant. Primò, in Chronologia LXX. Interpretum Patriarchis primæ, & secundæ ætatis multæ adduntur annorum centuriæ, quæ non extant in Editione vulgata, Textui Hebræo omninò consonâ. Secundò, LXX. Interpretum Chronologiam in cap. 4. *Geneseos* sub mendo cubare observant periti Chronologi. Ibi nàmque, juxtà calculum LXX. Virûm, Mathusalem invenitur vitâ functus annis quatuordecim post diluvium, quod, ut nemo non videt, apertè adversatur Scripturæ sacræ, quæ primæ Epist. *Petri* cap. 3. disertè asserit, octo tantùm animas, Noemum scilicet & uxorem eius, tres eius filios, cum tribus eorum uxoribus universalis diluvii exitium evasisse. Quod quidem, ut clariùs intelligatur, sciendum est, Mathusalem, iuxtà Chronologiam LXX. Interpretum, genuisse Lamechum, cùm esset annorum 167. & rursùs Lamechum, cùm esset 188. annorum, genuisse Noemum; fiunt itàque ad diem nativitatis Noemi, anni vitæ Mathusalem trecenti quinquaginta quinque, diluvium autem universale contigit anno sexcentesimo vitæ Noemi, & sic, habitâ supputatione per partes, anno nongentesimo quinquagesimo quinto vitæ Mathusalem diluvium accidisse convincitur: cùm autem Mathusalem, nemine reclamante, nongentis sexaginta novem annis vixerit, nulli dubium est, quin Mathusalem, iuxtà Codices Græcos, quatuordecim annis vixerit post diluvium. At, in sacri Textus Hebræi Chronologia omnia sunt plana, expedita, & optimè sibi cohærentia, nam juxtà Hebræos Codices, sicut argumentatur S. *Hieronymus* in lib. *Quæst. Hebraicarum in Genesim*, Mathusalem genuit Lamechum, cùm esset annorum 187. Lamechus autem genuit Noemum, cùm esset annorum 182. à die ergo nativitatis Mathusalem, usque ad nativitatem Noemi, sunt trecenti sexaginta novem anni, quibus si addas sexcentos annos, quos natus erat Noemus, quando diluvium in totum, quà latè patet, orbem

gras-

grassari cœpit, comperietur, Mathusalem anno vitæ suæ nongentesimo sexagesimo nono obiisse, eodem videlicet anno, quo contigit diluvium. Hic est profectò nodus implicatissimus, in quo dissolvendo, postquàm *S. Augustinus*, Versioni LXX. Interpretum alioquin addictissimus, omnes ingenii sui vires exacuisset, ipsâ tandem difficultatis mole oppressus fatetur candidè lib. 15. *de Civitate Dei* cap. 13. LXX. Interpr. Chronologiam fuisse adulteratam, & in generatione Mathusalem correctione indigere, immò ibidem asserit, *hunc errorem non casum redolere, sed industriam*. Et cap. 11. ejusdem libri sic loquitur *Sanctus Doctor*: *Sed inquiunt, Iudæos, dum nobis invident, quod Lex, & Prophetæ ad nos interpretando transmiserunt, mutasse quædam in Codicibus suis, ut nostri minueretur auctoritas, hanc opinionem, vel suspicionem accipiat quisque ut putaverit, certum est tamen, non vixisse Mathusalem post diluvium, sed eodem anno fuisse defunctum*.

Respondent moderni quidam Chronologi: Hoc mendum circa annos vitæ Mathusalem irrepsisse quidem in nonnulla exemplaria Græca, sed non omnia pervasisse. Testatur quippè *S. Augustinus*, se tria exemplaria Græca vidisse, in quibus legebatur, Mathusalem vitâ functum esse sex annis ante diluvium.

Sed hæc responsio falsi convincitur. *Eusebius* siquidem Cæsariensis in Chronico profitetur, se legisse in omnibus Codicibus Græcis Mathusalem genuisse Lamechum, cùm esset annorum 167. adeòque illum superstitem fuisse quatuordecim annis post diluvium. Ita etiam cum *Eusebio* legerunt Theophylus Antiochenus, & Georgius Syncellus, ita etiam legitur in versione LXX. Interpretum, quæ extat in *Hexaplis Origenis*, & quam *S. Hieronymus* in Ep. 135 ad *Sunniam* & *Fretellam* scribit, fuisse cæteris omnibus exemplaribus Græcis correctiorem. Ita denique scriptum est in omnibus Scripturæ sacræ versionibus Latinis, quæ ad normam versionis LXX. Interpretum sunt concinnatæ, prẹsertim in Editione Italica, quæ ante Hieronymianam, seu vulgatam Editionem, publicè in Ecclesia legebatur, & quam doctissimus *Flaminius Nobilius* è tineis, cum quibus extremum agonem agebat, eruit, lucique denuò restituit. Quod autem spectat tria illa exemplaria Græca, in quibus *Sanctus Augustinus* asserit, se legisse Mathusalem è vivis excessisse sex annis antè diluvium, dici potest, tria illa exemplaria Græca, quæ sine hoc mendo extabant tempore *Sancti Augustini*, fuisse ex Textu Hebræo correcta, & emendata. Nàm, quemadmodùm *Aquila, Symmachus, Theodotion, Origenes, Hesychius*, & *Lucianus*, Martyr, benè multa in versione LXX Interpretum omissa addiderunt ex Textu Hebræo, aut mutilata castigarunt ad normam Textus Hebræi, ità non absimili ratione fieri potuit, ut nonnulli deprehensum in versione LXX. Interpretum circà annos ætatis Mathusalem errorem, juxtà veritatem Hebraicam, in tribus illis exemplaribus Græcis correxerint, atque repurgarint.

DILUUNTUR

Oppositæ sententiæ argumenta.

ARguitur primò: Huic Chronologiæ standum non est, quam à Judæis fuisse corruptam certis argumentis evinci potest, atqui certis argumentis evinci potest, sacri Textus Hæbræi Chronologiam fuisse à Judæis vitiatam, ergo &c. Prob. min. primò, quia constans est, & usu apud Judæos recepta hæc traditio, fore ut Messias appareat in sexto mundi millenario, quâ Judæorum traditione cùm Christiani in primis Ecclesiæ temporibus uterentur ad probandum Christum esse verum Messiam, utpotè natum in sexto mundi millenario, *Akibah*, famosus Rabbinus, qui sub Hadriano Imperatore, seu in secundo vivebat sæculo, ut se se faciliùs ab illo Christianorum argumento, quod Iudæorum jugulum petebat, expediret, mille ac quingentos circiter annos ex Textus Hebræi Chronologia de industria expunxit, ne Christum verum esse Messiam fateri cogeretur. Quâ facta annorum detractione, accidit, ut sacri Textus Hebræi Chronologia modò contractior sit mille ac quingentis fermè annis calculo LXX. Interpretum; hinc igitur prima labis origo. Secundò, Judæi in primo, vel secundo Ecclesiæ sæculo facilè admodùm depravare potuerunt Textus Hebræi Chronologiam, nam tum temporis soli Judæi linguam Hebraicam callebant; Christiani verò, linguæ Hebraicæ penitùs ignari, solam versionem LXX. Interpretum legebant & sectabantur, cùm igitur Christiani, ob linguæ Hebraicæ imperitiam, reclamare, & impiis Judæorum obsistere conatibus haud possent; quid mirum, si Judæi id temporis Textus Hebræi corruperint Chronologiam, ex qua Christiani invictum poterant adversus illos petere argumentum ad probandum Christum esse verum Messiam?

Respondeo: Has conjecturas, quas ad sacri Textus Hebræi Chronologiæ auctoritatem elevandam adducunt moderni quidam Chronologi, non solùm inanes & futiles esse, verùm etiam apertè falsas. Primò siquidem falsum est, hanc traditionem, de nascituro Messia in sexto mundi millenario, fuisse apud Judæos pervulgatam, cùm potiùs apud illos vigeret traditio huic planè opposita & inserta in *Talmude* Tractatu *Sanhedrin*, juxtà quam Messias nasciturus est in quarto mundi millenario. Porrò, antequàm *Talmud* Babylonicum esset à Rabbinis septimo Ecclesiæ cadente sæculo editum, (sicut ex Iudæorum traditionibus colligit *Morinus* lib. 2. Exercit. 6. cap. 4.) nulla erat apud Judæos traditio de nascituro Messia sive in quarto, sive in sexto mundi millenario. Prætereà, falsum itidem est, Rabbinum *Akibah* è sacri Textus Hebræi Chronologia mille & quingentos expunxisse annos, quò faciliùs ab eo se extricaret argumento, quod in ipsum intorquebant Christiani, ad probandum Christum esse verum Messiam. Enimverò, Christiani & antiqui Patres nunquàm con-

trà

tra Iudæos calculatoriis disputarunt argumentis, sed potiùs clarissima usurparunt Prophetarum vaticinia, quæ in Christum Dominum mirum in modum quadrant, & ad quæ Iudæi, licet in omne latus se se versent, ac miserè torqueant, nihil hactenus solidi hiscere, atque mussitare potuerunt. Unde, si Iudæi, ut Sanctorum Patrum eluderent argumenta, scripturas ipsas depravare voluissent, procul omni dubio non in Chronologia veterum Patriarcharum primæ & secundæ ætatis,quæ ad eorum disputationem nihil omninò conferebat, sed in prophetiis Isaiæ, Danielis, & aliorum id tentassent, quod tamen eos nunquàm tentasse compertum est. Tertiò, Rabbinus *Akibah* quemdam nomine *Barcochebam*, tanquam verum Messiam, propalavit, sicut testatur *S. Hieronymus* in cap.8. Isaiæ, at, non solùm imprudens, sed post homines natos stultissimus fuisset Rabbinus *Akibah*,si, dum *Barcochebam* tanquam Messiam Iudæis obtrudebat, detraxisset è Chronologia Hebræorum mille & quingentos annos, ne fateri cogeretur Christum esse verum Messiam,factâ siquidem illâ annorum detractione, ludibrium dedisset Rabbinus *Akibah*, seque unà cum suo Pseudo-Messia Iudæis perindè ac Christianis plenis buccis deridendum propinasset. Denique, *S. Augustinus* cap.13. lib.15. de Civitate Dei, ait: Hanc discrepantiam, quæ Codices Hebræos inter & Græcos reperitur in putatione annorum, non esse refundendam in malitiam Iudæorum, sed acceptam referri debere huic Scriptori,qui è Bibliotheca *Ptolomæi Philadelphi*,Ægyptiorum Regis, sacrum Codicem, seu versionem adornatam à LXX.Interpretibus describendam primus accepit. Ille quippe Scriptor persuadere volens Ægyptiis, annos, quibus genuerunt, vel vixerunt Patriarchæ primæ & secundæ ætatis, non fuisse Solares, qui constant diebus 365. & horis sex, sed potiùs à Mose accipi tanquam menstruos, hoc est, Lunæ senio definitos, quales Ægyptii numerabant (uti asserunt *Censorinus* cap. 19. lib. de die Nat. *Macrobius* cap.12. lib.1. Saturnal. *Plutarchus* in Numa, *Plinius* lib.7. & *Diodorus Siculus* in Bibliotheca) multis centenariis Patriarcharum ante & post diluvium vitas auxit, ut eorum ætas habilis, seu tempestiva ad generandum inveniretur, juxtà supputationem brevium illorum annorum. *Nimirum*, inquit Sanctus ille Pater, *cùm vellet persuadere, qui hoc fecit, ideò numerosissimos annos vixisse antiquos, quòd eos brevissimos nuncupabant, & hoc de maturitate pubertatis, qua idonea filii gignerentur, conaretur ostendere; atque in illis centum annis decem nostros insinuandos putaret incredulis, ne homines tamdiù vixisse recipere in fidem nollent; addidit centum, ubi habilem gignendis filiis non invenit ætatem; eosdemque, post genitos filios, ut congrueret summa, detraxit. Sic quippè credibiles voluit facere idonearum generandæ prolis convenientias ætatum, ut tamen numero non fraudaret universas ætates viventium singulorum. Quod autem in sexta generatione id non fecit, hoc ipsum est, quod magis movet illum ideò fecisse, cùm res, quam dicimus, postulavit, quia non fecit ubi non postula-*

ſtulavit. Invenit namque in eadem generatione apud Hebræos vixiſſe Iared, antequam genuiſſet Enoch, centum ſexaginta duos annos, qui ſecundùm illam rationem brevium annorum fiunt anni ſexdecim, & aliquid minus quàm menſes duo; quæ jam ætas apta eſt ad gignendum: & ideò addere centum annos breves ut noſtri viginti ſex fierent, neceſſe non fuit. Ex quibus *S. Auguſtini* verbis exſufflatur inanis illa conjectura, quâ nituntur moderni quidam Chronologi aſſerentes: Rabbinum *Akibah* Codices Hebræos in annis Patriarcharum primæ & ſecundæ ætatis interpolaſſe, eumque mille & quingentos annos è ſacri Textus Hebræi Chronologia expunxiſſe, ne fateri cogeretur: Chriſtum eſſe verum Meſſiam.

Ad alteram objectionis partem reſpondeo: Falsò ab adverſariis ſupponi, nec in primo, nec in ſecundo Eccleſiæ ſæculo fuiſſe Chriſtianos, qui linguam Hebraicam callerent, & impiis Iudæorum poſſent intercedere conatibus in temerandis Scripturis ſacris. Legimus quippè apud *Euſebium* lib. 3. Hiſt. Eccl. cap. 31. & lib. 5. cap. 5. Iudæos, qui à paſſione Chriſti Domini ad tempus uſque Rabbini *Akibah* Chriſtianæ Religioni nomen dederunt, in maximo numero fuiſſe, adeò ut univerſa Eccleſia Hieroſolymitana ex ſolis Hebræis ad Fidem Chriſti converſis eſſet conflata; ſic enim loquitur Euſebius: *Tùm temporis univerſa Hieroſolymitana Eccleſia conſtata erat ex Hebræis fidelibus, qui jam inde ab Apoſtolorum ætate ad illam uſque obſidionem permanſerunt, quâ Iudæi iterùm à Romanis deficientes, maximis præliis domiti ſunt atque expugnati.* Fuerunt ergo tàm in primo, quàm in ſecundo Eccleſiæ ſæculo benè multi Chriſtiani, qui Hebraicæ linguæ notitiâ erant exculti, utpotè genere Hebræi, quique in Eccleſia Hieroſolymitana permanſerunt uſque ad Imperatorem Hadrianum, qui in ſecundo Eccleſiæ ſæculo Civitatem Hieroſolymitanam armis occupavit, & ex ea Iudæos, & Chriſtianos expulit, ſicut refert *Baronius* ad annum Chriſti 137. Quo anno etiam Rabbinus *Akibah*, unà cum ſuo inſigni impoſtore *Barcocheba*, pſeudo-Meſſia, fuit ab exercitu Imperatoris Hadriani occiſus, vel, ut alii referunt Hiſtorici, in anguſtiſſimum ac teterrimum conjectus carcerem, in quo paulò poſt fœtidam animam exſpuit. Nullam ergo vel leviſſimam veritatis umbram habet hæc adverſariorum conjectura.

Arguitur ſecundò: Textus Samaritanus à diluvio uſque ad Abrahamum, exceptâ generatione ſecundi Cainanis, quam omittit, aliorum Patriarcharum numerat annos juxtà calculum LXX. Interpretum, ergo præferendus eſt epilogiſmus Septuaginta Interpretum calculo Hebræorum.

Reſpondeo: Pentateuchum Samaritanum, quem doctiſſimus *Joannes Morinus* poſt tot annorum ſilentium è tenebris eruit, eruditis Exercitationibus illuſtravit, ipſumque cæteris antiquioribus verſionibus admiſcuit in Heptaplis Pariſienſibus, & in Bibliis Polyglottis Londinenſibus, fuiſſe in annis Patriarcharum mutilatum. Id conſtát primò, quia S. *Hieronymus* in lib. Quæſt. Hebr. in Geneſim, ait: ſe legiſſe in Pen-

Pentateucho Samaritanorum, Mathusalem genuisse Lamechum anno ætatis suæ 187. & tamen *Morinus* specimen exhibet Samaritani Codicis, ubi Mathusalem vixisse dicitur annis 67. antequàm genuit Lamechum; *Josephus* etiam *Scaliger* affirmat in exemplari Samaritano, quod præ manibus habebat, reperiri annos 77. nempè quos habebat Mathusalem quandò genuit Lamechum. Quæ profectò legendi varietas plurimùm derogat Codicis Samaritani sinceritati, immò apertè demonstrat eum fuisse vitiatum. Oportet siquidem, ut aliud fuerit exemplar Samaritanum *Sancti Hieronymi*, aliud Patris *Morini*, aliud *Scaligeri*. Non me latet, *Seldenum* Præfatione in Marmora Arundelliana, memoriæ lapsum impingere S. *Hieronymo*, quòd in Textu Samaritano sectatus fuerit numeros diversos ab illis, quos ante ipsum sequutus fuerat *Eusebius*; at inanem esse hanc *Seldeni* conjecturam, ex eo maximè constat, quòd Sanctus ille Doctor famosam illam quæstionem *de annis Mathusale* enodaturus, libros non tam Hebræorum, quàm Samaritanorum indefesso labore, & accurato criterio examinaverit. Potiùs ergo dicendum est, apud Samaritanos varia & discrepantia extitisse exemplaria, præsertim in numeris; adeòque aliud *Eusebium*, aliud *Hieronymum* nactos esse exemplar Samaritanum. Secundò, Codicem Samaritanum in annis Patriarcharum ante diluvium fuisse vitiatum nullus negare potest, quandò quidem à creatione mundi usque ad diluvium in Codice Samaritano numerantur dumtaxat anni 1307. quem quidem numerum contractiorem esse convenit inter omnes Chronologos. Sicut ergò in annis Patriarcharum ante diluvium depravatus est Text. Samarit. ita & in annis Patriarcharum post diluvium potuit corrumpi. Nec desunt viri eruditi, qui autumant, Samaritanos vel propter idololatriam, vel propter vatinianum illud odium, quo Judæos prosequebantur, eosque cane pejus & angue oderant, suum Pentateuchum etiam in annis Patriarcharum interpolasse. Ut ut sit, inconfesso est apud omnes, non aliam Pentateucho Samaritano auctoritatem concedi debere, quàm aliis antiquis exemplaribus, quæ injuriâ temporum, vel negligentiâ Scribarum, vel ignorantiâ Sciolorum nævos & maculas quasdam contrahunt, quæ ex aliorum primigeniorum, seu Hebraicorum Codicum collatione corrigi & emendari debent. Cùm igitur hodiernus Samaritanus Pentateuchus in annis Patriarcharum primæ & secundæ ætatis sit mendosus, ad normam Textus Hebræi originarii Codicis est castigandus.

Arguitur tertiò: in serie Chronologica Patriarcharum post diluvium nulla in Textu Hebræo *Cainanis* fit mentio, cuius tamen meminit versio LXX. Interpretum, atqui Cainanem verum fuisse Patriarcham, & filium Arphaxad, apertè testatur S. *Lucas* cap. 3. sui Evangelii, ubi hæc habet: *qui fuit Sale, qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad*; ergo LXX. Interpr. Chronologia præponenda est Textus Hebræi calculo.

Respondent huic objectioni periti quidam huius temporis Critici: Cai-

Cainanem juniorem esse Patriarcham insititium, idque probant primò, quia illius Cainanis, ne vola, ne vestigium quidem extat in Textu tam Hebræo, quàm Samaritano, nec in antiquis Scripturæ sacræ versionibus, Syriacâ, Arabicâ, Chaldaicâ, Vulgatâ, & LXX. Interpretum versione, quæ extabat in Hexaplis Origenis, & quæ, teste S. Hieronymo Epist.135. ad Sunniam & Fretellam, erat emendatissima. Secundò, quia Philo, & Josephus, peritissimi Judæi, necnon auctores prophani *Berosus* Chaldæus, Græcis Interpretibus antiquior, & *Eupolemus*, citatus ab Alexandro Polysthore apud Eusebium lib.9. Præp. Evang. prædictum Cainanem alto silentio prætermittunt. Tertiò, quia Sancti Patres illius Cainanis nullam mentionem faciunt. Irenæus lib.3. adversus hæreses cap.33. Theophylus Antiochenus lib.3. ad Autolycum, Epiphanius hæresi 55. quæ est Melchisedechianorum, Origenes, Julius Africanus, & Eusebius Cæsariensis, qui in suo Chronico, à Scaligero edito, veterum Patriarcharum ante, & post diluvium annos ex triplici Textu, Hebræo nimirum, Græco, & Samaritano recensens, in nullo eorum juniorem Cainanem reponit, unde Georgius Syncellus carpit Julium Africanum & Eusebium, quòd Cainanem in serie Patriarcharum, qui post diluvium vixêre, non numerando, centum & triginta annis in suo calculo fuerint hallucinati: Denique, certum est, inquiunt illi auctores, Moysem temporum historias, & Patriarcharum annos integrè, exactè, ac pefectè in libro Geneseos describere voluisse, porrò, si Cainan iunior, cujus generationem prætermisit Moses, verus esset Patriarcha, pertubatam, ac confusam Chronologiam reddidisset Moses, & sùs dèque miscuisset historias temporum, nemo quippè inficias ire potest, iunioris Cainanis adiectione, vel detractione haud parùm variari Chronologiam; quæ diluvium inter & Abrahamum à Moyse describitur.

Huic responsioni, quæ multis probatur viris doctissimis, quominùs calculum adiiciam, vetat auctoritas S. Lucæ, qui cap. 3. Evangelii texens Genealogiam Christi Domini disertè Cainanem inter Salem, & Arphaxad medium reponit. Nemini igitur fas esse puto, Cainanem juniorem velut Patriarcham suppostitium ex Evangelio expungere, quem vetustissimi, sanctissimique Doctores, & Scripturarum Interpretes, potissimùm Augustinus lib.16. de Civit. Dei cap. 10. & S. Hieronymus in translatione Evangelii secundùm Lucam, legerunt, agnoverunt, retinuerunt, quemque etiam Romana, post sacrorum Codicum emendationem, jussu Summorum Pontificum Sixti V. & Clementis VIII. adornatam, legit, agnoscit, & retinet Ecclesia.

Scio, laudari à peritissimis quibusdam Criticis vetustissimum Codicem manuscriptum Græco-latinum B. Lucæ Evangelistæ in antiquissimis membranis literis majusculis sine spiritibus, & accentibus descriptum, in quo Cainanis illius junioris reticetur generatio. Hic autem Codex quatuor Evangeliorum & Actuum Apostolorum complectitur historias, & ex

& ex Græcia olim in Gallias asportatus in Monasterio S.Irenæi in suburbio Lugdunensi repositus est, ibique asservatus, donec exorto civili bello anno 1562. repertus est à Theodoro Beza, qui eum Cantabrigensis Academiæ Bibliothecæ dono dedit anno 1581.

Sed, ut candidè fatear, huic manuscripto Codici, cui maiorem, quàm par sit, auctoritatem quidam Critici conciliare moliuntur, duo gravissima momenta fidem derogare debent. Primò, quia Codex ille nullo pacto præponi potest editioni vulgatæ à sacrosancto, & œcumenico Tridentino Concilio, & Sede Apostolica probatæ, & emendatæ, in qua cap. 3. Evangelii S. Lucæ conceptis verbis legitur Cainan insertus Arphaxad inter & Salem: verosimilius siquidem est negligentiâ alicuius Amanuensis iuniorem Cainanem fuisse omissum in illo manuscripto Codice, quàm ipsum, nemine reclamante, irrepsisse in Evangelium S.Lucæ, eumque sic intrusum legi, & retineri ab Ecclesia Romana. Secundò, hic manuscriptus Codex fuit dumtaxat exaratus circa sextum sæculum, sicut probant eruditi Critici Richardus Simon cap. 30. hist. Textus novi Testamenti, & Ellias Dupin §.2. cap.3. lib.2.To.3.Differt. prælim. in sacra Biblia, adeòque manuscriptus ille Codex posterior est translatione, quam lucubravit S. Hieronymus, Evangelii secundùm Lucam, in qua S. Doctor, post accuratam antiquorum Scripturæ sacræ Codicum lectionem, Cainanem reposuit Arphaxad inter & Salem. Nec ullam veri speciem habet conjectura Friderici Spanhemii, qui in prima parte Dubiorum Evang. Dubio 23. ariolatur, Cainanem in Evangelium S. Lucæ fuisse intrusum à quodam sciolo hisce temporibus, quibus Ecclesia sub Imperatoribus Decio, Valeriano, Diocletiano, & Tyrannis aliis exagitata, vexata, & dissipata fuit, atque non solùm in Corpora Christianorum, sed & in libros sacros, præsertim sub Diocletiano, & Maximiano Collegis, ferro, flammâque id ætatis sævitum est. Hæc inquam Spanhemii coniectura nullam veri speciem habet; incredibile namque est Providentiam Divinam permisisse unquàm, ut falsaretur S. Lucæ Evangelium, quod eo fine conscribi voluit, ut ex illo sacro fonte omnes gentes salutares Christianæ Religionis, vitæ, & doctrinæ Christi haurirent aquas.

Ad obiectionem itaque breviter ipse respondeo: Moysem nullam quidem in Textu Hebræo Genesis cap.11. Cainanis junioris mentionem fecisse, inde tamen inferri haud posse, Cainanem è numero Patriarcharum fuisse à Mose sublatum, alioqui, quia S. Matthæus in Genealogia Christi tres omisit Reges Iuda, dicendum itidem esset, tres illos Reges ab Evangelista omissos, nunquàm in rerum natura extitisse, sed planè commentitios esse, quod tamen tam falsum est, quàm quod maximè. Nemini autem mirum videri debet, quod in antiquis Scripturæ sacræ versionibus Cainanis junioris reticeatur generatio, illæ siquidem Scripturæ sacræ versiones exactæ sunt ad normam Textus Hæbræi, in quo Moy-

Moyses Cainanem illum prætermisit. Idem judicium ferendum est de his SS. PP. & de Scriptoribus tam Judæis, quàm profanis, qui Cainanis junioris non meminerunt; hi siquidem omnes Scriptores Textum Hebræum, in quo desideratur Cainanis generatio, sectati sunt. Cæterùm, inter SS. Patres, & Scriptores, seu Judæos, seu profanos, nullum reperire est, qui disertis verbis Cainanem ex albo Patriarcharum post diluvianorum expungat, & ex adverso multi sunt sancti Patres, & Scriptores Ecclesiastici, qui post S. Lucam cap. 3. Evangelii, Cainanem iuniorem inter Patriarchas reponendum esse autumant.

Ut autem Cainanis junioris adiectio non variet Chronologiam, quę diluvium inter & Abrahamum à Mose in Genesi describitur, dicendum est cum Genebrardo lib. 1. Chronographiæ, quòd Arphaxad genuit Cainanem anno ætatis suæ 18. & quod Cainan genuit Salem anno ætatis suæ 17. quâ ratione dici potest, Salem natum esse ipsi Arphaxad, cùm Arphaxad annum ætatis suæ ageret trigesimum quintum, sicut legitur in Textu Hebræo, & in Edit. vulg. Genesis cap. 11. v. 12. Nam & more loquendi sacris litteris non inusitato genuisse nepotem avus verè dicitur, quamvis eum immediatè non genuerit. In eamdem Genebrardi sententiam descendit P. Io. Harduinus, recens Soc. Jesu Scriptor, in Chronologia Vet. Testam. ad Vulgatam versionem exactâ, inter selecta illius Opera edita Amstelodami anno MDCCIX. Hunc igitur Genebrardi modum conciliandi generationem Cainanis junioris cum Chronologia Textus Hebræi, & Editionis vulgatæ, obviis ulnis ipse amplector, quandòquidem ad illam concordiam ineundam, nulla alia, meâ quidem sententiâ, expeditior suppetit via.

Arguitur quartò: Benè multi SS. Patres, quos laudant *Baron. in Appar. ad Annal. Eccles. Morinus* cap. 1. Exercit. 7. lib. 1. *de Hebræi, Græciq; Textus sinceritate*, *Pezronus* in lib. *de antiquitate temporum restituta &c.* annos ab origine mundi iuxtà LXX. Interpretum calculum subduxerunt, ergo potiùs standum est LXX. Interpretum Chronologiæ, quàm sacri Textus Hebræi calculo. Prætereà, Ecclesia Romana suâ authoritate etiamnùm approbat Chronologiam LXX. Interpretum, quippè quæ singulis annis in pervigilio Natalis Christi in Martyrologio, quod publicè recitatur, numerat annos ab exordio Mundi usque ad Natale Christi Dom. iuxtà calculum LXX. Interpr. quem sequitur *Euseb.* in suo Chronico, à S. *Hieronymo* latinitate donato. Denique, sexta Synodus œcumenica Constantinopoli celebrata, iisdem numeris sua Acta consignavit, à mundi siquidem origine usque ad illud tempus celebrati Concilii, anni numerantur sex mille centum nonaginta novem anni. Ergò tam ex SS. PP. quàm ex Tabulis Ecclesiasticis constat, Chronologiam LXX. Interpr. anteponendam esse sacri Textus Hebræi Chronologiæ.

Respond. ad singula illa momenta, & primò, quòd spectat SS. PP. dico: Eorum authoritati præponendam esse authoritatem Ecclesiæ,

quia

quia, ut optimè observat S. *Thomas* 2.2. qu.10. art.12. *Doctrina Catholicorum Doctorum ab Ecclesia auctoritatem habet, adeòque magis standum est auctoritati Ecclesiæ, quàm auctoritati Augustini, vel Hieronymi, vel cujuscumque Doctoris*. Quapropter, cùm Ecclesia Catholica, ut supra probatum est, Hebræorum Chronologiam in nostra Editione vulgata approbaverit, auctoritati Ecclesiæ, velut sacræ anchoræ, indivulsè adhærere debemus, & ab ea ne latum quidem unguem desciscere. Nemini autem mirum videri debet, quòd SS. PP. in primis Ecclesiæ temporibus Chronologiam LXX. Interpretum sectati fuerint, nam Ecclesia id ætatis nullà alià Scripturæ sacræ versione utebatur præterquàm versione LXX. Interpretum, quæ proindè, ut ait *Morinus*, Ecclesiam Christianam peperit, lactavit, educavit, fovit, ac instituit. Quapropter, SS. PP. tempori servientes, & Fidelium utilitati consulere volentes, versionem, & Chronol. LXX. Interp. in tanto tum temporis pretio habitam immutare, aut non sequi religioni duxerunt. At, propagatâ semel Christianâ Religione, Sancti Patres, & præcipuè Hieronymus, & Augustinus, postquàm hanc quæstionem maturo, & accurato criterio examinassent, Textum Hebræum, eiusque Chronologiam versioni, & calculo LXX. Interp. præponi debere disertè pronunciarunt, multisq; argumentis comprobarunt; quorum judicio stetit Ecclesia Latina, quæ, repudiatâ versione LXX. Interpretum, quam olim in Editione, vulgò dictâ *Itala*, sequebatur, obviis ulnis amplexa est editionem vulgatam, quam *Sanctus Hieronymus* ad normam sacri, & primigenii Textus Hebræi concinnavit.

Secundò, quod attinet ad Martyrologium Romanum, quod in pervigilio Natalis Christi Domini recitari solet, brevitèr respondeo: Hoc Martyrologium in Ecclesia recitari juxtà Chronologiam LXX. Interpretum, non quòd veram, & incorruptam eam esse Chronologiam censeat Ecclesia, cùm potiùs huic è diametro adversantem, ut veram, & genuinam, quæ in Editione vulgata consignata est, omnibus recipiendam proponat; sed quia vult Ecclesia, ut ait noster *Malvenda* lib.2. de Antichristo cap.16. vetus aliquod exhibere venerandæ antiquitatis monumentum, tametsi lacerum, ac deforme, & pannis, annisque obsitum; omnibusque palàm facere, quam olim Scripturæ sacræ versionem secuti fuerint antiqui Patres in numerandis annis ab orbe condito ad Christum nascentem. Solent enim vetera antiquitatis monumenta, quantumvis corrosa, & attrita, gratum inspectantibus præstare intuitum. Addo etiam, Ecclesiam non multo abhinc tempore uti prædicto Martyrologio, nam olim Ecclesia utebatur alio Martyrologio, quod ab *Heriberto Rosuveido* Parisiis anno 1613. fuit typis excusum, in quo, absque annorum numero, hæc tantùm modò verba leguntur: *Nativitas Domini secundùm carnem*.

Denique, ad auctoritatem sextæ Synodi generalis, dico: Concilia œcumenica convocari ad dirimendas emergentes tam circa fidem, quàm circa mores Controversias, in quibus definiendis infallibili pollent au-

ctoritate, at non congregari Concilia ad expendendas Chronologicas quæstiones, de quibus salvâ fidei regulâ hinc indè disceptari potest. Præterquàmquòd, oppidò falluntur adversarii, dùm hanc Synodum appellant sextam generalem, quæ tamen reverà non fuit sexta Synodus generalis, sed potiùs pseudo-Synodus, dicta *Trullana*, vel *Quini-sexta*, tempore Iustiniani Imperatoris celebrata, quæ nullam prorsùs in Ecclesia Latina, ut multis probat noster *Melchior Canus* lib. 5. *de Locis*, obtinet auctoritatem.

Arguitur quintò: Iosephus, peritissimus Iudæus, lib. 1. Antiqu. cap. 4. & cap. 7. annos Patriarcharum antè diluvium recenset juxtà Chronologiam LXX. Interpretum. *Philo* etiam, Iudæus, annos à creatione mundi numerat juxtà calculum LXX. Interpretum; ergò præponenda est LXX. Interpretum Chronologia calculo Hebræorum.

Respondeo: Josephum in putatione annorum non aliam, quàm sacri Textus Hebræi Chronologiam esse sectatum, sicut ex multis locis Operum Iosephi evincunt periti huius temporis Chronologi, potissimùm doctissimus *P. Le Quien* cap. 5. partis 2. *Defensionis Textus Hebræi*, & *Fridericus Spanhemius Chronolog. Sac.* par. 2. cap. 3. idque probant viri illi eruditi primò, quia si annos, quos Iosephus in lib. 7. Antiq. cap. 2. & in lib. 10. Antiq. cap. 11. numerat à creatione mundi usque ad fabricam Templi, quæ facta est anno quarto Salomonis, accuratè quis supputare velit, reperiet à creatione mundi usque ad structuram Templi effluxisse dumtaxàt, juxtà calculum Iosephi, ter mille & quadraginta quinque annos, qui Iosephi calculus optimè consentit cum epilogismo Hebræorum. Secundò, idem Iosephus lib. 1. contrà *Appionem* cap. 2. ab exordio mundi usque ad Moysis obitum scribit interfluxisse tria propè annorum millia, sic enim loquitur: *Neque innumera apud nos habentur volumina, inter se invicem discordantia, sed duo tantùm & viginti sunt libri, ex quibus quinque sunt Moysis continentes Leges, vitæ, & successionis humanæ prosapiam, quod quidem tempus tria propè annorum millia comprehendit*. Porrò, si Iosephus in putatione annorum sequutus fuisset LXX. Interpretum Chronologiam, numerasset à creatione Mundi usque ad Moysis obitum non tantùm tria propè annorum millia, sed quatuor annorum millia, nàm juxtà calculum LXX. Interpretum, sicut fatetur doctissimus *Pezronus*, à creatione Mundi usque ad Moysis obitum numerantur anni ter mille nongenti octoginta tres anni. His, & aliis momentis, quæ adducunt viri eruditi, liquet, Iosephum annos Mundi juxtà sacri Textus Hebræi Chronologiam subduxisse. Fateor tamen, Iosephi Chronologiam, in annis Patriarcharum antè & post diluvium, fuisse deindè à Græcis datâ operâ interpolatam, ut tanti viri patrocinio in fabulosa sua antiquitate gloriari possent. Huius corruptionis factæ à Græcis multa deprehenduntur vestigia. Duo hìc dumtaxàt, brevitatis ergò, indicabo, ut prudens Lector, tanquàm ex ungue leonem, prædi-

ctæ

ctç labis originem compertam habere possit. In primis, cap. 4. lib. 1. Antiq. scriptum legimus, à creatione Mundi ad diluvium usque effluxisse annos bis mille sexcentos quinquaginta sex, & tamen si anni Patriarcharum in eodem capite, & Textu hodierno Iosephi ad calculum revocentur, summam dumtaxàt, à creatione Mundi usque ad diluvium, conficient bis mille ducentorum quinquaginta sex annorum. Quis autem non videt, Iosephum reverà scripsisse à creatione Mundi usque ad diluvium mille sexcentos quinquaginta sex interfluxisse annos, & posteà à Græcis hunc Iosephi calculum in annis Patriarcharum antè diluvium interpolatrice manu fuisse depravatum, ità ut tamen apertum reliquerint suæ corruptionis vestigium. Non enim qui ad fraudem callidi sunt, tantum audent, quantum excogitant; sæpèque accidit, ut hi, qui audaciâ cæteris eminent, imprudentiâ labantur. Deindè, Iosephus à diluvio usque ad ortum Abrahami ait: se numerare dumtaxàt annos ducentos nonaginta duos, & tamen si anni Patriarcharum post diluvianorum accuratè, computentur, sicut in hodierno Iosephi Textu sunt descripti, summam dabunt à diluvio usque ad ortum Abrahami annor. nongentorum nonaginta duorum. Hinc Clar. *Arnaldus Dandilly* in sua Gallica versione Operum Iosephi fatetur ingenuè, Iosephi calculum, in annis Patriarcharum antè, & post diluvium, fuisse de industria à Græcis vitiatum. Immò, *Morinus* cap. 1. Exercit. 7. lib. 1. *de Hebræi*, *Græcique Textus sinceritate*, asserit, à quodam sciolo multos Textui Iosephi additos esse centenarios: *Nàm*, inquit, *cùm videret*, *ille sciolus*, *Iosephum in priori distributione antè diluvium vitas Patriarcharum*, LXX. *Interpretibus æquales fecisse*, *idem existimavit in posteriori distributione post diluvium esse faciendum*. Hæc habet *Morinus*, qui tamen falsò supponit, Iosephum in priori distributione antè diluvium vitas Patriarcharum calculo LXX. Interpretum æquales fecisse, cùm potiùs dicere debuisset, Textum Iosephi tàm in priori distributione antè diluvium, quàm in posteriori post diluvium, fuisse à Græcis in annorum numeris interpolatum, sicut mox ostendimus, idque etiam apertè declarant innumeræ contradictiones, quibus, in annorum numeris, scatet hodiernus Iosephi Textus; neque enim credibile est, Josephum, in scribendo diligentissimum, atque gravissimum Auctorem, tot contradictionibus in notandis temporibus sese implicuisse, ut observat noster *Melchior Canus* lib. 11. *de Locis* cap. 5. ad argum. 9. *Sed in numeris Josephi libri menda habent innumera*, *quæ ego menda viro diligentissimo*, *atque gravissimo assignare nec volo*, *nec debeo*.

Quòd spectat *Philonem*, Judæum, testantur *Sixtus* Senensis lib. 5. *Bibliothecæ Sanctæ*, & *Ricciolius* cap. 2. lib. 7. *Chronologiæ reformatæ*, eum Patriarcharum annos numerasse juxtà calculum Hebræorum, nec contrarium probari potest ex libro, qui *de temporibu* inscribitur, & quem noster *Joannes Annius*, Viterbiensis, *Philoni* Judæo perperàm asserit. Constat enim apud viros eruditos, hunc librum spurium esse *Philonis*

Iudæi fœtum, tùm quia *Eusebius* lib.2. *Histor. Eccles.* cap.18. & S. *Hieronymus in Catalogo Scriptorum Eccles. Philonis* Iudæi Opera diligenti criterio censuerunt, & tamen nullum memorant Opus, in quo *Philo* res gestas Regni cuiusquam temporaque notarit; tùm quia etiam liber ille multa falsa, multa absurda, nonnulla contrà Scripturam sacram profert, totque mendis, & anilibus fabulis à capite ad calcem refertus est, ut nemo, qui eum tantisper lectitare voluerit, confestim non fateatur, hunc librum malè consarcinatum *Philoni* Judæo vindicari haud posse.

Arguitur sextò: Multi Ethnici Historici, qui antè Christum vixerunt, videlicèt *Demetrius Phalereus*, *Eupolemus*, *Philo senior*, & *Alexander Polysthor*, in conscribendis suis Historiis, & numerandis annis, qui elapsi sunt ab exordio mundi, LXX. Interpretum Chronologiam sunt secuti, & ad eam ætatem, in qua floruerunt, quinque mille supra ducentos, & ampliùs annos numerarunt, ut videre est apud *Clementem Alexandrinum* lib.1. *Stromatum*, & apud *Morinum* cap.2. Exercit.7. lib.1. *de Hebræi Græcique Textus sinceritate*, atqui ille annorum numerus, quem secuti sunt prædicti Historici Græci, cohærere non potest cum Hebræorum Chronologia, benè tamen cum Chronologia LXX. Interpretum; ergò potiús standum est LXX. Interpretum Chronologiæ, quàm Hebræorum calculo.

Respondeo: Hoc argumentum petitum ex testimoniis Historicorum Græcorum elumbe, immò nullius esse momenti. Primò, quia illi Historici, utpotè Græci, gentis Iudaicæ Chronologiam hauserunt ex versione LXX. Interpretum, quæ tunc in illa regione vulgata erat. Secundò, quia in hac causa audiri minimè debent Historici illi prophani, qui in sacris Codicibus Hebræis peregrini & hospites fuerunt, sicut optimè observat *Josephus* lib.1. contrà *Appionem* cap.8. ubi sermonem habens *de Demetrio Phalereo*, *Philone seniore*, & *Eupolemo*, hoc de illis fert judicium: *Plurimi namque prædictorum virorum veritate quidem antiquarum causarum frustrati sunt .... non enim inerat eis, ut nostras Litteras possent omni scrupulositate sequi.* Quid igitur mirum, si errarint illi Historici Græci, veram Codicum Hebræorum ignorantes Chronologiam, & ex ea, quæ apud ipsos promulgata erat, LXX. Interpretum versionis Chronologiâ, gentis Judaicæ historiam describentes. Rejectis ergò horum Græcorum testimoniis, uni Textui Hebræo, cui consona est nostra Editio vulgata, mordicùs adhærere debemus, quia, ut ait *Tertullianus* in libro *de Præscriptionibus Hereticorum* cap.12. *Nemò indè instrui potest, undè destruitur, nemo illuminatur, à quo contenebratur; quæramus ergò in nostro, & à nostris, & de nostro; idque dumtaxat, quod salva regula fidei potest in quæstionem devenire.*

Arguitur septimò: Iuxtà sacri Textus Hebræi Chronologiam *Geneseos* cap.11. à diluvio usque ad ortum *Phaleg*, filii Heberis, quo tempore facta est divisio terræ, & dispersio hominum, centum tantummodò

modò numerantur anni, atqui credibile non est, *Sem*, *Cham*, & *Japhet*, tres Noemi filios, potuisse intrà centum annos tot gignere filios, ex quibus regna, populi, & numerosæ coloniæ ad universam terram incolendam formarentur; ergò sacri Textus Hebræi Chronologia paulò contractior esse videtur, ac subindè minùs accurata in consignatione temporum.

Præthereà, à diluvio usque ad nativitatem Abrahæ, ducenti nonaginta duo anni, iuxtà calculum Hebræorum, dumtaxat effluxerunt, verosimile autem non est, in tàm exiguo temporis intervallo tot Reges, qui Abrahamo fuerunt coætanæi, ex quatuor hominibus, Noemo videlicet, & tribus eius filiis à diluvio superstitibus, prodire potuisse. Enimverò, ut nihil dicam de Assyriorum, Ægyptiorumque Regibus, qui etiam ante ortum Abrahami amplissima jam regna occupabant, & multa sævissima bella movebant; Scriptura Sacra *Genesis* cap. 14. mentionem facit novem Regum, qui Abrahamo coævi & suppares fuerunt, quorum vni, scilicet *Chodorlahomor*, quinque Reges annis duodecim servierunt, annoque decimo quarto redintegratum est bellum, quo *Loth* captus est, & ab Abrahamo servatus. Cùm igitur, juvene adhùc Abrahamo, tot extiterint Reges, multaque exarserint bella, intellectu difficillimum est, quomodò tot Reges, totque nationes longè à se invicem separatæ, ex quatuor hominibus intra spatium ducentorum nonaginta duorum annorum pullulare, & exsurgere potuerint. Chronologia igitur Hebræorum æquò brevior est, ac proindè ipsi anteponenda est LXX. Interpr. Chronologia, quæ à diluvio usque ad nativitatem Abrahami numerat annos mille centum & septuaginta tres. Facillimè quippè, juxtà hunc LXX. Interpr. calculum, intelligitur tempore Abrahami fuisse amplissima Regna, potentissimos extitisse Reges, consertisque inter se præliis acritèr dimicuisse.

Respondeo ad primam objectionis partem: Scripturam Sacram non assignare confusionem linguarum, sicut & divisionem terræ, ac dispersionem hominum nativitati *Phaleg*, sed tantùm innuere, Patriarcham *Heber* filio suo indidisse nomen *Phaleg*, eò quòd in diebus ejus divisa fuerit terra. Cæterùm, an in nativitate Phaleg, an verò in ejus morte, an denique in medio ipsius vitæ intervallo factum id fuerit? Scriptura non indicat. Probabiliùs autem ipse existimo, confusionem linguarum, ac terræ divisionem accidisse anno nonagesimo secundo ætatis Phaleg, hoc est, anno mundi 1848. sic enim fiet, ut à diluvio ad divisionem usque terræ anni sint 192. Non est autem incredibile intrà spatium 192. annorum, tres Noemi filios, divinâ maximè favente, ac fæcundante benedictione, pares fuisse procreandis hominibus, qui ad Turrim Babylonicam struendam, & diversa regna, quæ initio admodùm angusta, & tenuia fuerunt, condenda, sufficere potuerunt; idque eò faciliùs credi potest, quòd post diluvium fuerit à Deo permissa Polygamia ad sobolis huma-

næ

næ incrementum, ad Orbis vastitatem instaurandam. Undè homines id ætatis, cùm proptèr vivax, & vegetum corporis robur ad multos annos superstites essent, multis procreandis liberis operam dederunt, & quot annis singulos filios susceperunt, aliquandò geminos, nonnunquàm ter geminos habuerunt. Addo etiam, non deesse Auctores graves, qui per regulas Arithmeticæ evidentèr probant, tempore, quo facta est Orbis divisio, extare potuisse numerum trecentorum octoginta octo millium, sexcentorum & quinquaginta marium, totidemque fœminarum, quæ demonstratio legi potest apud Petavium,& alios Chronologos, qui hanc rem ex professo tractarunt.

Ad alteram objectionis partem; Respondeo: à diluvio usque ad ortum Abrahami fluxisse annos 352. non verò annos tantùm 292. ut constabit ex his, quæ dicturus sum in Canone Chronologico, ubi ostendam, Abrahamum, juxtà calculum Hebræorum, natum esse non anno septuagesimo ætatis *Thare*, ut nonnulli putant Chronologi, sed anno centesimo trigesimo vitæ *Thare* prodiisse in lucem, ex quo, factà annorum supputatione, colligitur, à diluvio usque ad ortum Abrahami numerari debere annos 352. Et rursùs à diluvio usque ad vocationem Abrahami intercessisse annos 426. Non est autem creditu difficile, intra spatium 352. vel 426. annorum, à tribus filiis Noemi, eorumque posteris sic homines fuisse propagatos, ut Abrahami tempore multi extiterint Reges, jamque conditæ fuerint Assyriorum, Ægyptiorumque Monarchiæ, quæ tamen in ortu suo parvæ fuerunt, tenues, & angustæ. Quò fit, ut fabulis accenseri debeat id, quod *Diodorus* de Assyriorum imperii amplitudine, ac potentia sub *Nino* refert lib.2. ubi ait: Ninum, amplissimà sui nominis conditâ Urbe, Armeniam, Mediam, Syriam, Asiam, Ægyptum, Phænicíam, & Asianos tractus omnes, præter Indiam, occupasse; postremò Bactrianos infinitis copiis fuisse aggressum, ita ut in ejus exercitu peditum essent deciès septiès centena millia, equitum ducenta & decem millia, falcatorum curruum centum millia cum sexcentis. In qua narratione Diodorus, ut Assyriorum Imperii, cujus historiam describebat, originem augustiorem redderet, de Nini potentia ejusque Regni amplitudine multa finxit, &, ut vulgò ajunt, ex Musca Elephantem fecit.

Arguitur ultimò: Ægyptiorum Dynastiæ, Assyriorum, seù Chaldæorum, atque Sinensium antiquitates, nullo pacto conciliari possunt cum Textus Hebræi Chronologia, benè tamen cum calculo LXX. Interpretum, ergò potiùs standum est LXX. Interpr. Chronologiæ, quàm calculo Hebræorum. Prob. ant. Assyriorum, seu Chaldæorum Regnum cæpit ter mille annis, & ampliùs ante Christum. Regnum verò Ægyptiorum conditum est annis plusquam 2960. ante Christum. Regnum denique Sinensium præcessit natale Christi annis plusquam 2950. atqui certum est à diluvio usque ad natale Christi numerari non posse, juxtà calculum Hebræorum, nisi annos circitèr bis mille, & quadrigentos annos,

nos, cùm tamen juxtà LXX. Interpr. Chronologiam, à diluvio usque ad ortum Christi ter mille, & ampliùs effluxerint anni. Ergò Ægyptiorum, Assyriorum, seu Chaldæorum, & Sinensium antiquitates cum arctiori Textus Hebraici calculo cohærere haud possunt, benè tamen cum LXX. Interpr. Chronologia.

Respondeo primò: nullam fidem habendam esse Ægyptiorum, & Chaldæorum Historiis, teste S. *Augustino* lib. 12. de Civitat. Dei cap. 10. ubi dicit, non esse credendum Litteris, quas Chaldæi, & Ægyptii plenas fabulosis antiquitatibus proferunt contra authoritatem vetustissimorum, divinorumque librorum. Idem asserit *Lactantius* lib. 7. Divinarum Institutionum cap. 14. Idque triplici momento confirmari potest. Primò, quia *Callisthenes*, qui se Alexandro Magno in expeditione Babylonica comitem adjunxit, retulit Aristoteli, teste Simplicio lib. 2. de Cælo, Chaldæos Astronomicas habere Observationes annorum 1903. usque ad tempus, quo Alexander M. Dario devicto Babylone potitus est. Qui annorum computus, sicut fatentur omnes Chronologi, optimè consentit cum Hebræorum Chronologia, fabulosasque ostendit antiquitates quas jactant Chaldæi. Secundò, peritissimi Astronomi illas immensi temporis Astronomicas Observationes, quas venditant Chaldæi, tanquàm omninò fabulosas explodunt, quia de illis nullam prorsùs mentionem fecerunt veteres Astronomi *Ptolomæus* scilicet, *Hyparchus*, *Aristarchus*, & alii, quas tamen non omisissent, si reverà factę fuissent, cum omnibus exploratum sit, Observationes Astronomicas, quò antiquiores sunt, eò esse utiliores & aptiores motibus cælestium corporum rimandis, ac detegendis illis, qui sunt tardiores, & qui non nisi magno spatio deprehendi, & dignosci possunt. Denique, Historici, qui de Assyriorum Imperii exordio, ac duratione scripserunt, adeò inter se dissident, ut nihil certi, meâ quidem sententiâ, super hac re statui, aut definiri possit. *Ctesias* namque Assyriorum Imperium à prima sui origine, usque ad Sardanapalum, hoc est, usque ad defectionem Medorum, perdurasse ait annis 1305. *Diodorus* 1360. *Georgius Syncellus* 1460. *Æmilius Sura*, & *Justinus*, *Trogi* breviator, 1300. *Castor Rhodius* 1280. *Eusebius* 1240. denique *Herodotus*, quem peritissimi hujus temporis Critici veriùs, & accuratiùs Historiam Assyriorum descripsisse affirmant, Assyriorum Imperio á prima sui fundatione, usque ad defectionem Medorum, tribuit dumtaxat annos 520. Hęc autem Historicorum, circâ Assyriorum Chronologiam, tam patens dissonantia manifestò evincit, Assyriorum, seu Chaldæorum Historias cimmeriis plusquàm tenebris esse involutas, eorumque Imperii originem incertam planè & incompertam esse.

Respondeo secundò: Chaldæorum, & Ægyptiorum Historias non solùm Hebræorum calculo, sed etiam LXX. Interpr. Chronologiæ adversari. Nam Chaldæi, ut Auctores sunt *Diodorus* lib. 2. Bibliothecæ, & *Cicero* lib. 1. de Divinatione, tempore expeditionis Alexandri Magni in Asiam,

Asiam, numerabant quadringenta, & septuaginta tria annorum millia, ex quo apud ipsos sydera observari cæptum est. Ægyptii verò, teste eodem Diodoro, viginti tria annorum millia, immò nonnulli apud ipsos centum annorum millia numerabant, quandò Alexander M. Asiam ingressus est. Quod quidem commentum his verbis refellit *Sanctus Augustinus* lib.18. de Civitat. Dei cap.40. *Frustrà vanissima præsumptione garriunt quidam dicentes, ex quo rationem syderum comprehendit Ægyptus, ampliùs quàm centum annorum millia numerari. In quibus enim libris istum numerum collegerunt, qui non multùm ante annorum duo millia litteras, Magistra Iside, didicerunt.* Cùm igitur fictitiæ Regnorum illorum antiquitates tàm Hebræorum calculo, quàm LXX. Interpr. Chronologiæ adversentur, inter aniles fabulas jure meritò computari debent, quippè quæ à regula veritatis omninò discrepant, & eò tantùm modò tendunt, ut ei insulsæ fabulæ de hominibus ante Adamum existentibus aliqua addatur authoritas, eô si quidem argumento, petito ex incompertissimis & fabulosis Nationum Orientalium originibus, potissimùm usus est Auctor systematis Præadamitarum.

Respondeo ultimò: tàm ex sacra, quàm ex profana Historia evinci posse, Ægyptiorum, & Chaldæorum Regna post diluvium condita fuisse. Nam primò, Ægyptus vocatur *Cham* non tantùm in sacris litteris, verùm etiam in gentilium libris, hoc enim nomine insignitur à Plutarcho. Ideò autem Ægyptus vocatur *Cham*, quià data fuit Chamo, Noemi filio, qui ibi habitavit, & cujus posteri Africam implevere. Undè *Chamus*, Noemi filius, fuit primus Ægypti Rex, quem *Menem* appellant *Herodotus*, *Diodorus Siculus*, *Eratosthenes*, & ex Manethone *Julius Africanus*, *Eusebius*, & *Georgius Syncellus*. Ægyptus etiam appellatur *Misraim*, propter *Misraim*, filium Chami, sicut testantur *Georgius Syncellus* in sua Chronographia, & *Josephus* lib.1. Antiq. c.12. Duo itaque illa nomina, *Cham*, & *Misraim*, Ægypto imposita, apertè demonstrant, Ægyptiorum originem non altiùs, quàm à filiis Noemi post diluvium esse arcessendam. Nulla ergò fides adhibenda est Manethoni, qui, origines Ægyptiacas describens, triginta Dynastias Deorum, Semideorum, mortaliumque Regum pro arbitrio finxit. Hinc, Eusebius suum Canonem Chronicum à nativitate Abrahæ pertexens, quindecim Ægyptiorum Dynastias, à Manethone, & à Iulio Africano recensitas, expunxit, quod quidem argumento est, Eusebium putasse, hujusmodi Regum Ægyptiorum Dynastias maximam partem fabulosas esse. Quin etiam Julius Africanus, & Georgius Syncellus in Regum Ægytiorum Dynastiis describendis longè latèque à Manethone discrepant. Addo etiam, multos esse hujus temporis doctissimos Chronologos, qui asserunt, Dynastias Ægyptiorum Regum non fuisse successivas, sed collaterales, hoc est, non complecti seriem propriè Regum, qui sibi continuò in Ægypti Regno successerint, sed exhibere dumtaxàt diversos regulos, qui in-

di-

diversis Ægypti Nomis,seu Præfecturis,simul, & eodem tempore regnarunt. Consulere potest Lector Chronicum Canonem Ægyptiorum editum à *Marshamo*, in quo Ægyptiorum Dynastiæ, cum Hebræorum calculo conciliantur, & Tabulas Chronologicas Regni Ægyptiorum, quas doctissimus *Ellias du Pin*, Doctor Sobornicus, inseruit in sua Bibliotheca universali Historicorum.

Secundò, Chaldæos, seù Assyrios diluvio posteriores esse, ex eo maximè liquet, quòd Chaldæi, referente Diodoro, ex Ægyptiis suam ducunt originem, in quo cum Mose Diodorus consentit, nam *Moses* cap. 10. *Geneseos*, Chaldæorum originem repetit à *Chus*, filio Chami. Quapropter, Assyriorum historiæ, etiam in sententia eorum, qui Ctesianam sectantur Chronologiam, conciliari possunt cum Hebræorum calculo, si semel è serie Regum expungantur septem Reges Chaldæi, & sex Reges Arabes, quos *Georgius Syncellus*, *Julius Africanus*, & *Eusebius*, Berosi, fabulosi Auctoris, testimonio nixi, asserunt regnasse annis 444. ante Belum, seù Nembrodum. Non desunt attamen periti hujus temporis Chronologi, qui, repudiatâ Ctesianâ Assyriorum Chronologiâ, docent, juxtà Herodoti de Assyriorum Imperii duratione calculum, posse cum Hebræorum Chronologia optimè cohærere tempora, quæ Georgius Syncellus, & alii mox laudati Auctores adscribunt septem Regibus Chaldæis, & sex Arabibus: Herodotus siquidem, quem Cicero appellat *Historiarum Patrem*, scribit lib. 1. cap. 95. Assyriorum Imperium perstitisse dumtaxàt annis 520. usque ad defectionem Medorum, qui contra Assyrios rebellantes, *Dejocem* sibi Regem præfecerunt, novumque Imperium condiderunt. Medorum autem Imperium, juxtà eumdem Herodotum, centum quinquaginta duravit annis, usque ad Astyagem, ultimum Medorum Regem, quem vicit, ejusque Regnum occupavit Cyrus, Persa, anno periodi Julianæ 4155. ante Christum 559. Imperium itaque Assyriorum, juxtà Herodoti chronologiam, cœpit anno periodi Julianæ 3485. ante Christum 1229. ac subindè longè post diluvium. Falluntur ergo illi Chronologi, qui asserunt Assyriorum Imperii exordium Natale Christi antevertisse annis 3000. Herodotum in Chronologia Assyriorum præferendum esse Ctesiæ, multis momentis evincunt D. *Bernardus Monfaucon* in sua Historia Judith. P. *le Quien* in Responsione ad defensionem antiquitatis temporum, & *Ellias du Pin* in Bibliotheca universali Historicorum, in *Herodoto*, & in *Ctesia*.

Denique, quòd spectat Sinensium antiquitates, non est quod in his refellendis diutiùs immorer, maximè cùm ipsimet Sinenses, teste P. *Martinio* S. J. lib. 1. Historiæ Sinicæ, pro dubiis, & suspectis habeant omnia, quæ de Imperii sui exordio ante Imperatorem, dictum *Fohi*, narrantur, utpotè quæ quàmplurima falsa, & ridicula complectuntur, nullæque antè prædictum Imperatorem essent apud Sinas, litteræ, nullæ leges, nullæ artes, nulla religio. Quin etiam, asserit idem Auctor, è Sinensium

Annalibus delendos esse sex primos Imperatores, & ab Imperatore, dicto *Yao*, ducendum esse initium, quia omnia, quæ antè illum Imperatorem in Sinensium Annalibus gesta produntur, fabularum loco haberi debent, & à sapientibus, apud Sinas, tanquam mera vulgi deliria exsibilantur. Idem testatur P. *Philippus Cuppletus* S. J. qui, cum tribus aliis ejusdem Soc. Patribus, Sinarum Imperium perlustravit, in Declaratione Proœmiali ad Opera Confucii, quæ Latino idiomate donavit. Ut ut sit, etiam si Sinensium, aliarumque Nationum Orientalium Historiæ cum sacri Textus Hebræi Chronologia nullo pacto conciliari possent, semper tamen & indivulsè standum esset Hebræorum Chronologiæ, quam in nostra Editione vulgata etiamnùm retinet, & sequitur Ecclesia Catholica: nam, ut ait *Sanctus Augustinus* lib. 18. de Civit. Dei cap. 40. *Quomodò non isti ridendi potiùs, quàm refellendi sunt, qui de spatio temporum tam diversa, & huic tam exploratæ veritati contraria persuadere conantur, cui etenim meliùs narranti præterita credamus, quàm qui futura prædixit, quæ præsentia jam videmus, nam & ipsa historicorum inter se dissonantia copiam nobis præbet, ut ei potiùs credere debeamus, qui divinæ, quam tenemus, non repugnat veritati.*

DISSERTATIO SEXTA

De anno Natalis proprii Christi, seù quoto Imperii Augusti anno natus sit Christus Dominus?

AD hanc celeberrimam dignè, uti par est, pertractandam difficultatem, de qua ab ipso nascentis Ecclesiæ exordio diversæ fuerunt Sanctorum Patrum sententiæ, & magno animorum æstu etiamnùm digladiantur inter se periti hujus temporis Chronologi; necessarium foret notitiam præmittere principiorum, quibus potissimùm nititur doctrina temporum. Verùm, ne nimiâ prolixitate Lectoribus fastidium ingereret hæc Dissertatio, consultiùs facturum me esse duxi, si hanc principiorum Chronologiæ notitiam traderem in Apparatu Chronologico, quem ad calcem hujusce Tractatus subnectam, & in quo differam de Cyclis, Periodis, Æris, & Epochis, quæ sunt sicut fixi cardines, & indices, quibus rerum gestarum indigitantur tempora. Hanc autem difficultatem de anno, cui illigari debet proprium Natale Christi, eò lubentiùs hìc excutiendam aggredior, quòd illius elucidatio ad vitam Christi Domini illustrandam plurimùm juvare potest. Enim verò, Sacri Evangelistæ, dùm vitæ Christi historiam describunt, annum ipsius natalitium tribus præcipuè characteribus consignant. Primò, notatione Regni *Herodis*, *Matth.* cap. 2. deindè notatione Imperii *Augusti*,

gusti, & Descriptionis primæ institutæ à *Cyrino*, seu *Quirinio*, Præside Syriæ, *Lucæ* cap.2. denique, notatione anni decimi quinti Imperii *Tiberii*, & ætatis, quam habebat Christus, dùm accessit ad Baptismum, *Lucæ* cap.3. quæ omnia rectè explicari, & intelligi haud possunt, nisi Fastorum Consulum Romanorum, & Historiæ Imperatorum habeatur notitia, quia, ut observat S. *Augustinus* lib.2. de Doctrina Christiana cap.28. *per Olympiades, & Consulum nomina, multa sæpè quæruntur à nobis, & ignorantia consulatus, quo natus est Dominus, & quo passus est, non nullos coëgit errare*. Hinc viri doctissimi *Onuphrius*, *Baronius*, *Petavius*, *Norisius*, *Pagius*, *Gruterus*, *Vaillantius*, aliique benè multi, diù multùmque insudarunt, ut ex nummis, inscriptionibus, cæterisque id genus venerandæ vetustatis monumentis, è terræ ruderibus effossis, præcipuas explanarent epochas, Fastosque Romanorum Consulum digererent, & in optimo lumine collocarent. Hæc igitur difficultas, quam in præsentia versamus, cùm ad vitam Christi illustrandam plurimum lucis ex historia profana afferre possit, debet à nobis accuratè pertractari, & majori, quâ fieri poterit, perspicuitate explicari. Quamobrem, præmittam quasdam observationes, ut omnia, quæ deinceps dicturus sum, nullo negotio Lector assequi possit.

Observandum itaque primò, duplicem præsertim à Chronologis distingui Epocham Imperii *Augusti*, sub quo natus est Christus Dominus. Prima Epocha Imperii *Octaviani Augusti* sumit exordium ab anno secundo Juliano, seu ab anno Urbis Romæ conditæ septingentesimo decimo, ante Æram vulgarem quadragesimo quarto. Hoc siquidem anno, die xv. Martii, *C. Julius Cæsar* in curuli sedens à Senatu occisus est, eoque occiso, *Octavianus Augustus*, Julii Cæsaris nepos, Imperium iniit, sicut disertè ostendit *Cl. Pagius* in Apparatu chronologico ad Annales Baronii ex locupletissimis testimoniis *Iosephi* lib.18. Antiq. cap.3. *Eusebii* lib.1. Hist. Eccles. cap.9. & celeberrimorum Scriptorum, qui annos Imperii Augusti numerant ab anno secundo Iuliano, seu ab anno Romæ conditæ septingentesimo decimo. Altera Imperii *Augusti* Epocha auspicatur anno Urbis Romæ conditæ septingentesimo vigesimo tertio, seu anno Iuliano decimo quinto, ante Æram vulgarem trigesimo primo, quo anno Imperator *Augustus* die 2. Septembris de *Antonio*, & *Cleopatra* victoriam in pugna Actiaca reportavit, quemadmodùm, refert *Dio* lib.51.

Observandum secundò, duplicem itidem à Chronologis distingui Epocham Regni *Herodis*, quo in Judæa regnante, natus est Christus Dominus. Prima Regni Herodis Epocha ducit initium ab anno quinto Imperii *Augusti*, seu ab anno sexto Iuliano, ab anno Urbis Romæ conditæ septingesimo decimo quarto, & periodi Iulianæ quater millesimo sexcentesimo septuagesimo quarto, Consulibus *Cn. Domitio Calvino*, & *C. Asinio Pollione*, in Autumno, seu mense Octobri, sicut multis mo-

mentis evincit Cardinalis *Norisius* in Cenotaphiis Pisaniis Dissertatione secunda, maximè ex ludis Apollinaribus, quos Agrippa, Prætor, teste Dione, exhibuit mense Julio dimidiâ sui parte jam exacto, ideft, quarto idus Julias anni Urbis Romæ conditæ septingentesimi decimi quarti, quo tempore *Sextus Pompejus* Thurios, ac Cosentiam obsidebat, *Antonius* verò Brundusium militari coronâ vallatum premebat. Constat enim mense Septembri ejusdem anni, *L. Coccejum*, Imperatori Augusto, & Antonio ex æquo gratum, ultrò citròque ad eos commeantem, certis quibusdam conditionibus pacem diù in Italia exoptatam inter utrumque felicitèr conciliasse, Senatum verò ob initam concordiam decrevisse, ut ambo ovantes Romam ingrederentur, quod quidem totâ plaudente, & gratulante Italiâ factum est. Sub idem tempus, Herodes, instructâ apud Rhodum trireme, Brundusium appulit, indè, Romam profectus narravit Antonio ea omnia quæ sibi in Iudæa contigerant, quomodò videlicèt *Antigonus* Palæstinam invasisset, & à Pacoro, Parthorum Rege, fuisset Judæis Rex impositus, *Hircanus* verò è solio deturbatus esset & in vincula conjectus; quomodò etiam ipse malâ alite, variisque jactatus procellis Romam venisset, ut ejus pro afflictâ, atque tum ab hoste obsessa familiâ patrocinium imploraret, melioraque fata post tot adversos fortunæ casus sperare posset. *Antonius*, miseratione mutatæ fortunæ Herodis permotus, vicemque amici dolens, re cum Collegâ, triumviro, ideft, *Augusto*, communicatâ, communi consilio decreverunt ambo, Herodem Iudæorum Regem designare; itaque convocatis Patribus Regnum Palestinæ, seu Iudęæ, Herodi delatum est. Hæc refert *Iosephus* lib.14. Antiq. cap.26. ex quo liquidò patet, Herodem fuisse Regem Iudęæ declaratum anno quinto imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditę 714. ac proindè ab illo anno putandos esse Regni Herodis annos, sicut illos hoc modo computarunt *Iosephus*, qui Historię Judaicæ peritissimus, & ipsius Herodis tempori valdè proximus fuit, *Philo* etiam Judæus, qui Herodis temporibus fuit Iosepho proximior, & *Nicolaus Damascenus*, scriptor egregius, qui Herodi contemporaneus, & familiarissimus fuit, eidemque superstes. Fallitur ergo Cardinalis Baronius, dùm asserit, annos Regni Herodis putari debere à pugna Actiaca, seu ab anno Urbis Romæ conditæ septingentesimo vigesimo tertio, quandò videlicèt Imperator Augustus navali prælio Antonium, & Cleopatram debellavit.

Altera Regni Herodis Epocha cœpit à morte Antigoni, seu ab expugnatione Hierosolymorum, quæ facta est ab Herode, & Sosio Kalendis Ianuarii, sicut videtur *Usserio*, vel ut putat *Bucherius* sub finem mensis Iunii anni Urbis Romæ conditæ septingentesimi decimi septimi, & periodi Iulianæ quater millesimi sexcentesimi septuagesimi septimi, *M. Agrippa*, & *Caninio Gallo* Consulibus. Hoc est, tribus annis, postquàm Herodes fuit à Senatu Romano Rex Iudææ salutatus. In hac Epocha

Re-

Regni Herodis dissentit ab aliis Chronologis Cardinalis *Norisius* in Cenotaphiis Pisanis, putatque cum *Dione*, Hierosolymorum expugnationem, factam ab *Herode*, & *Sosio*, incidisse in annum Urbis Romæ conditæ septingentesimum decimum sextum, ac subindè ab illo anno cœpisse alteram Regni Herodis Epocham. At, non debuisset doctissimus ille Cardinalis propter Dionis testimonium recedere à communi Chronologorum sententia, fides namque potiùs adhibenda est Iosepho, qui Hierosolymorum expugnationem refert ad annum Urbis Romæ conditæ 717. quàm *Dioni*, qui lib. 49. eam incidisse scribit in annum Urbis Romæ conditæ 716. *Iosephus* quippè res Iudaicas apprimè callebat, easque diligentiùs executus est exscribens vitam Herodis ex voluminibus *Nicolai Damasceni*, à quo illa fuit exarata. *Damascenus* autem, ut mox diximus, fuit amicus fidelissimus, & intimus Herodis Consiliarius, cujus nomine legatione functus est ad Cæsarem.

Observandum denique, duplex à Chronologis distingui Natale Christi. Aliud est Natale Christi, quod appellatur *Dionysianum*, vel *vulgare*, seu commune. Et aliud est Natale Christi, quod dicitur *verum* & proprium. Natale Christi Dionysianum, seu vulgare ac commune, consignari debet anno quadragesimo quarto Imperii Augusti. Sic autem appellatur, quia licèt vulgò, putetur, Christum natum esse anno quadragesimo quarto Imperii Augusti; periti tamen Chronologi invictis argumentis demonstrant, in hunc annum incidere non potuisse *verum* & *proprium* Natale Christi, sicut falsò sibi persuasit *Dionysius Exiguus*, Æræ vulgaris, seu Christianæ, Auctor. Nam hoc anno quadragesimo quarto Imperii Augusti jam è vivis excesserat Herodes, ut ex his, quæ mox dicturus sum, manifestò patebit. Constat autem, Christum natum esse in diebus Herodis Regis, *Matth.* cap. 2. Deindè, hoc anno quadragesimo quarto Imperii Augusti immensum in Germania bellum erupit, & *Cajus Cæsar* adversùs Parthos pugnavit, sicut ex *Vellejo Paterculo* probant Cardinalis *Norisius* in Cenotaphiis Pisanis, & *P. Pagius* in fine Apparatus Chronologici ad Annales *Baronii*, porrò, anno, quo Christus, Servator noster, in lucem prodiit, totum Orbem in pace compositum fuisse in sequenti Dissertatione commonstrabo. Erravit ergo *Dionysius Exiguus*, dum Natale Christi consignavit anno quadragesimo quarto Imperii Augusti, & in hoc consentiunt omnes Chronologi, quamvis in assignando anno *veri & proprii* Natalis Christi varient linguis & sententiis. Alii enim cum *Antonio Capello*, *Keplero*, *Bollando*, *Pagio*, *Harduino*, & *Schelstrato* asserunt, proprium Natale Christi illigari debere anno 39. Imperii Augusti, seu anno Juliano 40. anno 3. Olymp. 193. Urbis Romæ conditæ 748. Periodi Iulianæ 4708. ante Æram vulgarem, seu Christianam, quinquennio solido, Consulibus *Lælio Balbo*, & *Antistio vetere*. Alii cum *Dionysio Petavio*, *Bucherio*, *Usserio*, *Senescallo*, *Natali Alexandro*, *Norisio &c.* sentiunt, proprium Natale Christi consignandum esse anno

anno 40. Imperii Augusti, seu anno Iuliano 41. anno 4. Olymp.193. Urbis Romæ conditæ 749. Periodi Iulianæ 4709. ante Æram vulgarem quadriennio solido, Consulibus *Augusto Cæsare XII.* & *L. Cornelio Sylla*. Alii cum *P. Bernardo Lamy* in Apparatu Chronologico par.1. cap.11. autumant, proprium Natale Christi præfigendum esse anno 41. Imperii Augusti, seu anno Iuliano 42. anno 1. Olymp. 194. Urbis Romæ conditæ 750. Periodi Iulianæ 4710. ante Æram vulgarem triennio solido, Consulibus *C. Salvisio Sabino II.* & *L. Passieno Rufo*. Alii denique cum Eminentissimo Annalium parente *Baronio*, *Josepho Scaligero*, *Setho Calvisio*, *Guillelmo Langio*, & *Ioanne Gerardo Vossio* censent, proprium Natale Christi incidisse in annum Imperii Augusti quadragesimum secundum, seu in annum Iulianum 43. in annum secundum Olymp.194. Urbis Romę conditæ 751. Periodi Iulianæ 4711. ante Æram vulgarem biennio solido, Consulibus *Cn. Cornelio Lentulo*, & *M. Valerio Messalino*. Quænam ex tot diversis circa Natale proprium Christi sententiis probabilior ac verior sit, etsi definire non sit ita facilè, eam tamen opinionem, quæ mihi præ cæteris magis probatur, hîc proponam, multisque adstruam argumentis.

DICO ITAQUE: *Verum & proprium Natale Christi consignari debere anno quadragesimo Imperii Augusti, anno quadragesimo primo Iuliano, anno quarto Olympiadis centesimæ nonagesimæ tertiæ, à pugna Actiaca anno vigesimo septimo, Regni Herodis trigesimo sexto, à morte Antigoni trigesimo tertio, Urbis Romæ conditæ septingentesimo quadragesimo nono, Periodi Iulianæ quater millesimo septingesimo nono, quadriennio integro ante æram vulgarem, Consulibus Augusto Cæsare XII. & L. Cornelio Sylla.*

Probatur hæc assertio: Christus natus est in diebus Herodis Regis, idest, regnante Herode in Judæa, atqui Herodes è vivis excessit anno quadragesimo primo Imperii Augusti, ergo proprium & verum Natale Christi consignari debet anno quadragesimo Imperii Augusti, &c. Maj. certa est, & à nullo in dubium revocari potest, cùm Scriptura Sacra *Matthæi* cap.2. conceptis verbis dicat: Christum natum esse in diebus Herodis Regis. Totius itaque difficultatis cardo vertitur in minori propositione, in qua supponimus: Herodem Regem mortuum esse anno quadragesimo primo Imperii Augusti, seu anno à condita Roma septingentesimo quinquagesimo. Probatur igitur minor multis, iisque efficacissimis momentis.

Primò: Auctoritate Josephi, testis, ut fatetur *Eusebius*, probatissimæ fidei, & omni exceptione majoris, cuique inter omnes, qui Historiam Herodianam conscripsêre, palma citrà controversiam debetur. *Josephus* itaque lib.17. Antiq. capitibus 8. & 9. de morte Herodis Regis sermonem texens, ait, eum quinto die, post occisum filium suum Antiparum, extremum diem clausisse, anno videlicet, ex quo à Romanis Regnum

gnum Judææ obtinuit trigesimo septimo, anno vero, ex quo vicit Antigonum, & cœpit Hierosolymam, trigesimo quarto. *Moritur Herodes*, inquit Josephus, *cùm regnasset, post sublatum Antigonum, triginta quatuor annos, postquam verò renunciatus fuerat Rex à Romanis, triginta septem*. Porrò, Herodes, sicut supra observavimus, Regnum Judææ à Romanis obtinuit anno quinto Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ 714. & vicit Herodes Antigonum tribus annis, postquàm à Romanis Regnum Judææ obtinuisset, hoc est, anno octavo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ 717. Si igitur anno quinto Imperii Augusti, quo Herodes in Judæa regnare cœpit, addas annos triginta septem (incluso tamen, in hoc 37. annorum numero, Imperii Augusti anno quinto, hoc enim anno regnare cœpit Herodes) incides in annum quadragesimum primum Imperii Augusti, & in annum Urbis Romæ conditæ 750. quo anno è medio sublatus est Herodes. Similitèr, si anno octavo Imperii Augusti, quo Herodes, devicto Antigono, solus in Judæa Regnum obtinuit, addas triginta quatuor annos (incluso tamen, in hoc 34. annorum numero, Imperii Augusti anno octavo, quo anno Herodes vicit Antigonum) incides itidem in annum quadragesimum primum Imperii Augusti, & in annum Urbis Romæ conditæ 750. quo extinctus est Herodes, postquam Regnum Judææ, solus, devicto Antigono, triginta quatuor annis occupasset. Patet itaque ex illo locupletissimo Josephi testimonio, Herodem in vivis esse desiisse anno quadragesimo primo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ 750. ante Æram vulgarem quadriennio integro.

Secundò: Herodem mortuum esse anno quadragesimo primo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ 750. certò colligitur ex eclipsi Lunæ, quæ Hierosolymis conspicua visa est, teste *Josepho* lib. 17. Antiq. cap. 8. quæ quidem eclipsis Herodis fatalis fuit, illiusque mortis, pœnas ipsius impietatis exigente Numine, prænuncia.

Eodem siquidem anno, quo Hierosolymis accidit hæc eclipsis, è vivis raptus est Herodes. Atqui hæc eclipsis Lunæ Hierosolymis accidit anno quadragesimo primo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ 750. ergo eodem anno occubuit Herodes.

Advertendum tamen est cum doctissimo *Schelstrato* in lib. de Antiq. Eccl. duas Lunæ eclipses Hierosolymis accidisse anno 41. Imperii Augusti, quarum primam laudatus Auctor asserit incidisse in diem 12. mensis Martii, & non in diem 13. ut visum est *Petavio*, aliisque Chronologis. Alteram verò Lunæ eclipsim censet *Schelstratus*, accidisse die quinta mensis Septembris ejusdem anni quadragesimi primi Imperii Augusti, & post illam secundam Lunæ eclipsim Herodem vitâ functum fuisse die 25. mensis Novembris. Hæc *Schelstrati* sententia mihi videtur probabilior opinione illorum, qui asserunt, Herodem mortuum esse circa Paschatis festum, hoc est, post primam Lunæ eclipsim. Nam primò, Judæi mortem

tem Herodis assignant *in volumine jejunii* septimo mensis *Casleu*, idest; diei vigesimæ quintæ mensis Novembris, quæ dies ideò à Judæis festiva habetur, quòd in ea Herodes, qui sapientes odio prosecutus est, mortem obiit. Hujus autem *voluminis jejunii* auctoritatem & antiquitatem commendant *Usserius* in suis Annalibus, & *Schelstratus* in libro mox citato. Præterea, vix fidem faciunt, qui Herodem circà Paschatis festum anni quadragesimi primi Imperii Augusti mortuum esse asseverant. Enimverò, inter hanc Lunam, quæ defecit die 12. vel 13. Martii, & alteram Lunam, quæ festi Paschatis propria fuit, unicus dumtaxat interfuit mensis. Verosimile autem non est, in tantulo spatio, seu intra brevissimum mensis intervallum, Herodem hæc omnia gerere potuisse, quæ ab illo post eclipsim Lunæ gesta fuisse narrat *Iosephus*. Herodes siquidem, teste *Iosepho*, post Lunæ defectionem non statim mortuus est, sed morbus ipsius ingravescere cœpit, & post varia, quæ frustrà adhibuit remedia, ut deploratæ valetudini consuleret, profectus est ultrà Jordanem, ubi calidis se se fovebat aquis, ibi cùm visus esset efflare animam, Jerichuntem repetiit, atque hùc nobilissimos inter Judæos ferali edicto accersiit, & in Circo conclusit, datis mandatis Salomæ, sorori suæ, ut, postquàm expirasset, per milites occiderentur. Interim, Româ accepit litteras, quibus ab Imperatore Augusto ipsi potestas permittebatur animadvertendi in filium suum Antipatrum, quem irâ percitus trucidari jussit, & quintâ die post occisum Antipatrum è vita decessit. Profectò, hæc omnia intra mensis spatium ab Herode fieri potuisse difficile creditu est. Denique, si Herodes mortuus esset circa Paschatis festum, non sibi constaret *Iosephus*, dum scribit: Herodem, postquam à Romanis fuisset Rex Judææ renunciatus, triginta septem regnasse annis. Herodes namque Rex Judææ à Romanis est renunciatus anno quinto Imperatoris Augusti, in mense Octobri, ac proindè annus trigesimus septimus Regni Herodis inire dumtaxat potuit mense Octobri anni quadragesimi primi Imperii Augusti; si ergo Herodes mortuus esse ante Paschatis festum, non regnasset annos 37. imò nec trigesimum sextum omninò complevisset. Probabilius itaque est: Herodem mortuum esse non post primam Lunæ eclipsim, quæ Hierosolymis die 12. vel 13. Martii accidit, idest, in ipsa nocte, quâ Herodes Judam, Sariphæi filium, & Matthiam Margolothum, eorumque socios vivos exuri jussit ob deturbatam Aquilam auream, quam supra majorem portam Templi ipse contra legem erexerat, sed mortuum esse post alteram Lunæ eclipsim, quæ eodem anno, die Septembris quintâ Hierosolymis accidit.

Tertiò: Herodem mortuum esse anno quadragesimo primo Imperii Augusti, seu anno à condita Roma 750. facilè probatur ex epocha, seu initio Regni Archelai, qui, teste Josepho, septem diebus post obitum Patris Herodis, regnare cœpit in Judæa, sed anno sequenti, cùm fuisset coram Augusto Imperatore accusatus, quòd, illo inscio, Regnum patris occu-

occupasset, Romam profectus est, eumque Augustus dimidiâ parte ditionis patris donavit,& Ethnarcham Judææ declaravit, ei etiam pollicitus regiam dignitatem,si virtutem exhiberet Regno convenientem. Scribit autem Iosephus,quòd,postquàm Archelaus regnasset in Iudæa decem annis (computando illius Regni exordium ab obitu Herodis patris ejus) vel, ut alibi Iosephus dicit, postquàm Archelaus regnasset novem annis (illius videlicèt Regni initium ducendo ab anno post obitum patris Herodis, quando nimirùm Archelaus ab Imperatore Augusto dimidiâ parte ditionis paternæ donatus est) omnes proceres tàm Iudæi, quàm Samaritani, tyrannidem Archelai ægrè ferentes, eum apud Imperatorem Augustum denuò accusarunt, quò factum est, ut Imperator Archelaum, omni pecuniâ multatum, Viennam in Galliis in exilium amandarit. Hæc refert Iosephus lib.2. de Bello Judaico cap. 6. & lib. 17. Antiq. cap.15. Hæc autem exauctoratio,seu Archelai abdicatio,ab Imperatore Augusto facta, incidit, teste *Dione* lib.55. in annum Imperii Augusti quinquagesimum, quo anno Consules erant *M. Æmilius Lepidus*, & *L. Arruntius*. Jam verò si ex annis quinquaginta Imperii Augusti decem eximas annos, per quos Archelaus statim ab obitu patris sui Herodis regnavit in Judæa, comperies Archelaum in Judæa regnare cœpisse anno quadragesimo primo Imperii Augusti,ac subindè eodem anno Herodem,Archelai patrem, mortuum fuisse. Similitèr, si ex annis quinquaginta Imperii Augusti novem semoveas annos, per quos Archelaus fuit Ethnarcha Iudææ, invenies Archelaum fuisse ab Imperatore Augusto Ethnarcham Iudææ institutum anno Imperii Augusti quadragesimo secundo, idest, anno jam elapso ab obitu patris sui Herodis. Ex quo evidenter sequitur, Herodem, patrem Archelai, obiisse anno quadragesimo primo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ 750. quadriennio integro antè Æram vulgarem.

Quartò: Herodem mortuum esse anno quadragesimo primo Imperii Augusti probat initium Regni *Herodis Antipæ*, qui fuit frater Herodis Archelai.Repertus quippè est nummus æneus minimi moduli,quem Cardinalis *Norisius* in Præfatione Operis sui de Epochis Syro-Macedonum publicâ luce donavit, & quem etiam exhibent *Pagius*, *Harduinus*, *Schelstratus*, *Lamy*, & alii periti huius temporis Chronologi; in parte autem priore illius nummi ænei legitur intra *Lauream* inscriptio Græca, sic Latinè reddita: CAJUS CÆSAR GERMANICUS. In altera verò parte exhibetur ramus palmæ cum altera inscriptione Græca, sic Latinè reddita: HERODES TETRARCHA ANNO XLIII. Ex hac gemina nummi ænei inscriptione constat primò, Herodem Antipam Galilææ Tetrarchiam obtinuisse per annos 43. deindè, hunc nummum fuisse cusum anno tertio Caii Imperatoris, nàm, teste Josepho, Herodes Antipas anno quarto Caii Imperatoris fuit Tetrarchiâ Galilææ privatus, & unà cum uxore Herodiade Lugdunum in Galliis pulsus in exilium. Oportet

ergò, ut annus quadragesimus tertius Herodis Tetrarchæ Galilææ referatur ad annum tertium Caii Imperatoris, quo anno Herodes Antipas Tetrarchiâ Galilææ adhuc potiebatur. Hoc autem semel supposito, liquet Herodem Antipam occupare cœpisse Galilææ Tetrarchiam anno quadragesimo primo Imperii Augusti. Ab eo siquidem anno usque ad annum tertium Gaii Imperatoris numerantur ab omnibus Chronologis anni quadraginta tres, per quos Herodes Antipas Tetrarchiam Galilææ rexit. Porrò, si Herodes Antipas Tetrarchiâ Galilææ potiri cœpit anno quadragesimo primo Imperii Augusti, necesse omninò est, ut Herodes, pater ipsius, eodem anno vitâ functus fuerit, nam *Herodes Antipas* Galilææ Tetrarchiam obtinuit dumtaxàt post obitum Herodis, patris sui, qui eum primò per Testamentum suum Regem Iudææ designaverat, sed mutatâ voluntate Regnum Iudææ Archelao reliquit, Herodi verò Antipæ Tetrarchiam Galilææ adjudicavit.

Quintò: Herodem mortuum esse anno quadragesimo primo Imperii Augusti, seu anno à condita Roma septingentesimo quinquagesimo, probari potest ex his, quę refert Josephus de Philippo, filio Herodis, & fratre *Archelai*, & *Herodis Antipæ*. Philippus enim, ut scribit *Iosephus* lib. 18. Antiq. cap. 3. cùm esset Tetrarcha Traconitidis, Gaulanitidis, ac Bataneæ, *rebus suæ Tetrarchiæ ordinatis, & dispositis, vico Bethsaide in ripa lacus Genesarethini Urbis speciem addidit, frequentato incolis, & aucto opibus, quem Iuliæ, Cæsaris filiæ, cognominem esse voluit*. Verosimile autem non est, Philippum hanc Urbem voluisse dedicare Iuliæ, Augusti Imperatoris filiæ, postquàm evulgata est ejus infamia, ejusque adulteria fuerunt propalata, quę Augusti animum ita ab illa abalienarunt, ut ne minimam quidem ipsius mentionem ferre posset, sicut *Suetonius* in Octavio, & *Tacitus* lib. 1. Annalium memoriæ prodiderunt. Omnes verò Chronologi fatentur, Iuliæ flagitia, seu propudiosa adulteria fuisse detecta anno quadragesimo tertio Imperii Augusti, & Urbis Romæ conditę septingentesimo quinquagesimo secundo, Consulibus *Augusto XIII. & M. Plautio Silvano*. Negari etiam non potest, Philippum biennio integro opus habuisse tùm ad res suæ Tetrarchiæ ordinandas, tùm ad novam, quam moliebatur, Urbem perficiendam. Oportet igitur, ut Philippus jam cœperit esse Tetrarcha Traconitidis anno quadragesimo primo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ septingentesimo quinquagesimo, eodemque anno è vita migrarit Herodes, pater Philippi.

Denique, Herodem mortuum esse anno quadragesimo primo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romę conditę septingentesimo quinquagesimo, evinci potest ex judicio, quod tulit Imperator Augustus ad dirimendam litem exortam inter filios Herodis de paterni Regni successione. Testatur siquidem Josephus lib. 17. Antiq. cap. 12. filios Herodis de paterni Regni successione litigantes, Romam ad Augustum integram deru-

detulisse Causam, Augustum verò in amicorum Consilio rem discussisse, quos inter Josephus recenset *Cajum*, Agrippę, & Julię filium, ab Imperatore Augusto jàm adoptatum. Illud autem judicium habitum est, sicut solidè probat Cardinalis *Norisius* in Cenotaphiis Pisanis, anno Urbis Romę conditę septingentesimo quinquagesimo primo, seu Imperii Augusti quadragesimo secundo, adeò ut in annum proximè insequentem protrahi nullatenùs possit, nàm si illud judicium habitum fuisset anno Urbis Romę 752., seu Imperii Augusti 43. procul omni dubio *Lucius*, *Cæsar*, qui hoc anno virilem togam induit, Princeps juventutis, omnibusque honorum titulis Cajo, majori natu fratri, ęquatus est, Consul que designatus, vnà cum Cajo fratre suo ad idem judicium fuisset ab Imperatore Augusto admissus; cùm igitur *Lucius* ad illud consilium non fuerit adscitus, argumento est, filios Herodis anno superiori, seu Urbis Romę conditę 751. & Imperii Augusti anno 42. hoc est, anno ab obitu patris Herodis jam emenso, Romam venisse, eodemque anno litem de successione paterni Regni inter ipsos enatam in Consilio Imperatoris fuisse Romę dijudicatam, atque compositam.

Patet itaque ex omnibus illis momentis, quæ hactenus adduximus, Herodem mortuum fuisse anno quadragesimo primo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditę septingentesimo quinquagesimo, ac subindè verum, & proprium Natale Christi consignandum esse anno superiori, quo adhùc vivebat Herodes, scilicet anno quadragesimo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romę conditę septingentesimo quadragesimo nono, antè Æram vulgarem quadriennio integro. Sic enim stat Scripturę sacrę veritas, dùm *Matth.* cap. 2. dicit, Christum natum esse *in diebus Herodis Regis*.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

Arguitur primò: Ecclesia Latina in numerandis annis, qui ab Incarnatione Christi Domini ad hanc usque ætatem interfluxerunt, utitur Ærà vulgari, seu Christianâ, cujus auctor fuit circa initium sexti sæculi *Dionysius*, natione Scytha, & Abbas, cognomento *Exiguus*; atqui juxtà Æram Dionysianam, seu vulgarem, Natale Christi consignari debet anno quadragesimo quarto Imperii Augusti, ergo Natale Christi non est illigandum anno quadragesimo Imperii Augusti.

Respondeo primò: Duplex, ut antehàc observatum est, Natale Christi esse discernendum, unum, quod dicitur *proprium*, alterum, quod *vulgare* nuncupatur. Natale proprium Christi illud est, quod reverà contigit in diebus Herodis Regis, sive, sicut mox latè probavimus, quod incidit in annum quadragesimum Imperii Augusti, quo anno adhùc in vivis erat Herodes. Natale vulgare Christi illud dicitur, quod *Dionysius Exiguus* consignavit anno quadragesimo quarto Imperii Augusti.

Quà in re *Dionysium* fuisse hallucinatum inconfesso est apud omnes Chronologos, qui Sole clariùs ostendunt, Herodem jam vita functum esse anno quadragesimo quarto Imperii Augusti. Mortuus est enim Herodes anno quadragesimo primo Imperii Augusti, sicut ex his, quæ supra diximus manifestò patet. Quapropter, *Dionysius Exiguus* in assignando anno Natalitio Christi Domini quadriennio integro à recta via aberravit. Nec assertioni nostræ officit consuetudo Ecclesiæ, quæ annos Christi, juxtà Æram à *Dionysio Exiguo* excogitatam, numerare solet, dùm ex. gr. hunc annum, quem decurrimus, dicit esse ab Incarnatione Domini millesimum septingentesimum vigesimum tertium. Enim verò, Ecclesia Latina Æram Dionysianam, seu vulgarem, in usum transtulit, non quòd eam omni ex parte accuratam esse judicaverit, sed quòd eam Christiani à tempore *Dionysii Exigui*, qui eam invexit, in numerandis annis Christi communitèr usurpaverint. Has etenim temporum, annorumque minutias, & quisquilias non moratur, aut penitiùs expendit Ecclesia, sed potiùs hujusmodi tricas, gravitate, & auctoritate suâ indignas, permittit Chronologis discutiendas, ac dirimendas. Non secùs ac, licèt Ecclesia in Martyrologio, quod in pervigilio Natalis Christi singulis annis recitatur, calculum LXX. Interpretum retineat, hoc tamen perantiquo non obstante Ecclesiæ Latinæ usu, omnes fermè periti hujus temporis Chronologi constanter docent, calculum LXX. Interpretum multis scatere mendis. Quamvis ergò Ecclesia Latina numeret annos Christi juxtà Æram Dionysianam, seu vulgarem, indè tamen hanc Æram accuratam esse evinci minimè potest.

Respondeo secundò: Hanc consuetudinem subducendi annos Christi juxtà Æram Dionysianam non semper viguisse in Ecclesia Latina, siquidem, antè *Dionysium Exiguum*, mos in Ecclesia obtinebat notandi annos per Olympiades Græcorum, per annos Imperatorum, & Consulum Romanorum, sed potissimùm per Æram Alexandrinorum Martyrum, seu per Æram Diocletiani Imperatoris, qui in Christianos ferro, flammâque sæviit, & maximam ipsorum stragem edidit. *Dionysius* autem ægrè ferens, quòd Christiani ab exordio Imperii Diocletiani suos notarent annos, Æram illam, quæ dicitur *vulgaris*, aut *Christiana*, adinvenit, quam tamen Ecclesia non confestim in usum transtulit. Observat quippè doctiss. *Pagius* in Dissertatione de periodo Græco-Romana, in Galliis, primâ dumtaxàt Francorum Regum stirpe deficiente, hanc *Æram Dionysianam* in usum vocatam esse, sicut videre est in Capitularibus Regum Francorum ab erudito *Baluzio* publicatis, quorum etiam mentionem facit doctissimus *P. Mabillonius* in libro *De re Diplomatica*. Hispani quoque, & Lusitani nonnisi paucis abhinc sæculis Æram Hispanicam antiquarunt, & in ejus locum *Dionysianam*, seù *vulgarem*, subrogarunt; quin & Summi Pontifices eamdem Æram tardiùs in suis Diplomatibus expresserunt, Eugenius quippè IV. suasu *Blondi*, Æram Dionysianam adhibere cœpit. Ar-

Arguitur secundò: Ideò maximè proprium Natale Christi consignari deberet anno quadragesimo Imperii Augusti, quia Herodes, quo in Judæa regnante, natus est Christus Dominus, supponitur mortuus, juxtà calculum Josephi, anno quadragesimo primo Imperii Augusti, atqui Herodes non est mortuus anno quadragesimo primo Imperii Augusti, sed potiùs anno quinquagesimo, ergò concidit præcipuum, & unicum sententiæ nostræ fundamentum. Prob.min. Anni triginta septem, quos Regno Herodis tribuit Josephus, putari non debent ab anno quinto Imperii Augusti, sed ab anno decimo quarto illius Imperii, quandò videlicet Imperator Augustus in pugna Actiaca vicit Marcum Antonium, qui, spretâ Octaviâ, sorore Augusti, quam, pace apud Brundusium factâ, vxorem duxerat, deindè cum Cleopatra, Reginâ Ægypti, matrimonium iniit. Ab eo siquidem anno Imperii Augusti decimo quarto numerari debere annos triginta septem Regni Herodis, ex eo præsertim suaderi potest, quòd cùm Herodes vafro, ac politico esset ingenio præditus, maximusque Cæsaris adulator, ubi primùm intellexit, Marcum Antonium, patronum, & Mœcenatem suum, in pugna Actiaca fuisse profligatum, omniaque illius Acta ab Imper. Augusto fuisse omninò rescissa, tunc ut gratiam victoris Augusti faciliùs aucupari, & in ejus amicitiam blandiùs irrepere posset, ipsum Rhodi degentem convenit, depositoque diademate veniam supplex flagitavit, quòd Antonio contrà Augustum suppetias tulisset, quo quidem obsequio Herodes benevolentiam Augusti sibi conciliavit, & ab ipso confirmatum Judçæ Regnum recepit. Quapropter, Herodes ab hoc anno decimo quarto Imperii Augusti annos Regni sui deinceps numerare cœpit. Cùm igitur Herodes, teste Josepho, regnaverit annis triginta septem, mors ipsius incidit in annum quinquagesimum Imperii Augusti, nàm si ab anno decimo quarto Imperii Augusti numeres annos triginta septem Regni Herodis, comperies Herodem obiisse anno quinquagesimo Imperii Augusti. Hanc conjecturam urget Cardinalis Baronius in Apparatu ad Annales Ecclesiasticos, & postquàm multa congessit ad fidem elevandam Josephi, qui annos triginta septem Regni Herodis numerat ab anno quinto Imperii Augusti, sic tandem sermonem concludit: *Si Josephum quis sibi sequendum proponat, deserat necesse est Evangelicam veritatem, utpotè qui Judæus auctor (ut ostendimus) antè Christum natum ponat Herodis senioris obitum. Sed redarguimus ejusdem auctoris levitatem, & inconstantiam ex ipsiusmet scriptis recitatis; Porrò, si quis eidem secum ità pugnanti, & Evangelicæ veritati penitùs repugnanti fidem adhibendam putaverit, hac ex parte Celsum, Porphyrium, Julianum se superasse cognoscat, cùm iidem, licèt Christianæ Religionis hostes infensissimi, & contradictores acerbissimi, nunquàm tamen ausi reperiantur præponere Josephum Evangelistis, &c.*

Respondeo: Hanc Eminentissimi Annalium Parentis conjecturam solidam non esse, nec ullo probatæ fidei auctoris testimonio fultam.

nul-

Nulla quippè proferri potest ratio, cur Herodes Regni sui annos numerarit ab eo tempore, quo Augustus in pugna Actiaca Antonium expugnavit. Nàm quod ait Baronius, Herodem ab ea Augusti victoria annos Regni sui numerasse, quia Augustus omnia Antonii Acta rescideràt, à veri vestigiis longissimè abest. Constat siquidem, Imperatorem Augustum non rescidisse post pugnam Actiacam Decretum illud, quo anno quinto ipsius Imperii Herodes fuerat Senatus Romani auctoritate Rex Judęæ declaratus, Eccur, quæso, illud Decretum rescidisset Augustus, cùm ipsemet unà cum Antonio, sicut refert Josephus, hanc regiam dignitatem ultrò Herodi concessisset? Præterea, hallucinatur Baronius, dùm ait, Herodem eodem anno, quo apud Actium pugnatum est, adiisse Augustum in insula Rhodo, veniam ab ipso supplicem petiisse, & Regnum denuò ab eo impetrasse. In hoc, inquam, hallucinatur Baronius, primò, quia Josephus cap. 10. lib. 15. Antiq. disertis verbis asserit Herodem etiam post pugnam Actiacam partes Antonii adhùc sequutum fuisse. *Herodes*, inquit Josephus, *properavit Rhodum, ut illic Cæsari occurrat. Quò postquàm appulit, posito tantùm diademate, de cætero apparatu regio nihil mutavit: admissusque ad colloquium tùm maximè ostendit animi sui magnitudinem, neque ad supplicationes (ut in tali forma mos est) versus, neque preces adhibens quasi rogandi veniam, sed facti sui rationem reddens intrepidè*. Secundò, ex Historia Romana liquet, Imperatorem Augustum non fuisse in Asiam profectum illo ipso anno, quo ad Actium victus est Antonius, sed post hanc insignem victoriam petiisse Italiam, & anno demùm sequenti in Græciam, & insulam Rhodum concessisse, ubi eum Herodes invisit, & nihil de Regio apparatu mutans Judææ Regnum ab Imperatore Augusto precariò obtinuit. Debuisset ergo Baronius initium novæ hujus Epochæ Regni Herodis ducere non ab anno decimo quarto Imperii Augusti, seu ab annno Juliano xv. quo pugnatum est ad Actium, sed ab anno decimo quinto Imperii Augusti, seu ab anno Juliano xvi. quo Consules fuerunt *Augustus IV.* & *M. Licinius Crassus*. Denique, Herodem annos Regni sui numerasse ab anno quinto Imperii Augusti, quo Senatus Romani auctoritate Judææ Regnum obtinuit, non verò ab eo anno, quo Augustus vicit Antonium, luculento probari potest exemplo Archelai, qui ab Antonio Cappadociæ Regnum obtinuerat anno Urbis Romæ conditæ septingentesimo decimo octavo, sicut scribit *Dio* lib. 49. quique in Antonii castris contrà Augustum stetit, huic tamen Augustus post victoriam Actiacam veniam dedit, eique Regiam dignitatem, ac nomen reliquit. Verùm, demortuo Augusto, Tiberius Imperator eumdem Archelaum, qui jàm per quinquaginta annos regnaverat in Cappadocia, Romam evocavit, *Tacito* hæc scribente: *Rex Archelaus quinquagesimum annum Cappadocia potiebatur invisus Tiberio, quòd eum Rhodi agentem nullo officio coluisset*. Porrò, constat, Archelaum, Cappadociæ Regem, fuisse Romam à Tiberio accitum anno

Urbis conditæ 770. *Cæcilio Rufo*, ac *Pomponio Flacco* Consulibus, quemadmodùm testantur *Cornelius Tacitus*, & *Dio Cassius*; non potuit ergo Archealus annos Regni sui numerare ab eo tempore, quo post victoriam Actiacam fuit ab Augusto in Regno Cappadocię confirmatus, quandò quidem à victoria Actiaca, quam retulit Augustus anno Urbis Romæ conditæ septingentesimo vigesimo tertio, usque ad annum, quo Archelaus Romam venire jussus est, hoc est, usque ad annum Urbis Romæ conditæ septingentesimum septuagesimum, intercesserunt tantùm anni septem supra quadraginta, cùm tamen *Tacitus*, & *Dio* scribant, Archelaum jàm quinquaginta abhinc annis Cappadociâ potitum esse, quandò à Tiberio Romam fuit vocatus. Sicut ergo *Archelaus* annos Regni sui ab eo tempore computavit, quo Regnum Cappadociæ obtinuit ab Antonio, non verò ab eo tempore, quo in Regno Cappadociæ fuit ab Augusto post pugnam Actiacam confirmatus; ità, non absimili ratione, Herodes annos Regni sui ab eo tempore numeravit, quo à Romanis Judææ Regno donatus est, idest, ab anno quinto Imperii Augusti, non autem ab eo tempore, quo post victoriam Actiacam in Regno Judææ fuit ab Imper. Augusto confirmatus. Standum itaque est calculo Josephi, qui cum Evangelica veritate optimè consentit, & à quo dùm recessit *Baronius*, in multos circà Chronologiam errores impegit, quos in sua Critica doctissimus *Pagius* observavit, & accuratè emendavit.

Arguitur tertiò: non sibi constat Josephus in numerandis annis vitæ Herodis, ergò nullam omninò meretur fidem. Prob. ant. *Josephus* lib. 14. Antiq. cap. 17. scribit, Antipatrum commisisse filio suo Hierodi curandam, seu regendam Galilæam, quandò Herodes adhùc juvenis erat, idest, natus dumtaxàt annos quindecim, idque contigisse ait septem annis, antequam Herodes fuisset à Romanis, idest, anno quinto Imper. Augusti, Rex Judææ salutatus. Insuper, idem Auctor lib. 17. Antiq. cap. 8. dicit, Herodem vitâ functum esse circitèr annum ætatis suæ septuagesimum. In quo calculo Josephus se se manifestâ implicat antilogiâ, nam juxtà Josephum Herodes quindecim annos erat natus, quandò Antipater ei tradidit curandam Galilæam, quibus quindecim annis si addas annos illos septem, qui effluxerunt ab eo tempore, quo Herodi ab Antipatro tradita est curanda Galilæa, usque ad quintum Imperii Augusti annum, quo Herodes fuit à Romanis Rex Judææ renunciatus, summam habebis annorum viginti duorum, quos natus erat Herodes quandò Rex Judææ anno quinto Imperii Augusti fuit designatus. Si ergo Herodes mortuus est anno ætatis suæ septuagesimo, sicut scribit Josephus, necessum est ut Herodes, qui juxtà calculum Josephi natus erat annos viginti duos, quando à Romanis anno quinto Imp. Augusti Rex Judææ fuit salutatus, regnaverit annis quadraginta octo: & objerit anno quinquagesimo tertio Imper. Augusti, & tamen Josephus exertè pronunciat, Herodem mortuum esse anno trigesimo septimo Regni sui. Secùm

cùm igitur apertè pugnat Josephus, & calidum ac frigidum simul ex eodem ore perflat, ac proindè in numerandis annis vitæ Herodis sibi omnem omninò abrogat fidem. Hæc & alia hujusmodi ad labefactandam authoritatem Josephi obiicit P.*Harduinus*, Societ. Jesu, in Prolusione de Nummis Herodiadum.

Respondeo primò: cum doctissimo *Schelstrato* in lib. de Antiq. Eccl. Herodem reverà fuisse dumtaxàt annos quindecim natum, quandò Antipater illi regendam Galilæam demandavit, mendum tamen in Textum Josephi irrepsisse, circa annos vitæ Herodis. Conjicit quippè sagacissimus ille Auctor, Herodem non esse mortuum anno ætatis suæ septuagesimo, sicut nunc legitur in Textu Josephico, sed mortuum esse anno ineunte ætatis suæ sexagesimo. Quæ quidem Schelstrati conjectura, si vera sit, omnem solvit difficultatem, nam si Herodes mortuus est anno ineunte sexagesimo vitæ suæ, facili negotio intelligitur, Herodem fuisse annorum quindecim, quandò Antipater illi regendam Galilæam concredidit, eumque è vivis excessisse anno trigesimo septimo Regni sui, seu anno quadragesimo primo Imperii Augusti.

Respondeo secundò cum aliis doctissimis hujus temporis Chronologis: mendum irrepsisse in hodiernum Textum Josephi, & loco *quindecim*, legendum esse *viginti quinque annos*, quos natus erat Herodes, quandò ipsi ab Antipatro curanda fuit tradita Galilæa. Enim verò, cùm in Codice Græco Josephi omni procul dubio scriptum esset χέ, idest, 25. in ιέ, hoc est, 15. Librariorum errore facilè mutari potuit. Hanc conjecturam probat Cardinalis Norisius ex ipsomet Josepho, qui lib. 14. Antiq. cap. 12. asserit, Antipatro quatuor filios fuisse, videlicet *Phasaelum*, *Herodem*, secundo genitum, *Pheroram*, ac *filiam Salomem*, quos idem Antipater apud *Aretam*, Regem Arabum, deposuit, dum bellum contrà Aristobulum gereret, hoc est, annò Urbis Romæ conditæ 688. Herodes ergo, filius Antipatri, anno Urbis Romæ conditæ 688. vivebat obses Regi Arabum datus, atque tum temporis natus erat annos circitèr quinque, Herodes namque major natu erat ipso Pherora. Antipater autem, juxtà Josephum, curandam Herodi tradidit Galilæam anno Urbis Romæ conditæ 707. Hoc est, viginti annis postquam Herodem filium suum Quinquennem Regi Arabum obsidem dedisset, annos itaque viginti quinque, juxtà calculum Josephi, natus erat Herodes, quandò ipsi Antipater regendam commisit Galilæam. Et sanè, tot egregia facinora, quæ Josephus ibidèm refert ab Herode gesta, postquàm illi Antipater curandæ Galilææ Provinciam demandasset, apertè innuunt, Herodem tum temporis attigisse annum ætatis suæ vigesimum quintum, in qua robusta ætate sat virium, fortitudinis, & prudentiæ habere potuit, ut par esset tot exantlandis laboribus, & arduis suscipiendis, atque felici exitu perficiendis Expeditionibus. Addo insuper, perdoctum *Usserium* in Annalibus Veteris Testamenti rectè observare, primos vitæ Herodianæ descriptores

Pto-

Ptolomæum, scilicet, & *Nicolaum Damascenum*, ex quibus sua Josephus hausit, non quindecim, sed viginti quinque annos tribuisse Herodi, quandò illi Antipater curandam tradidit Galilæam. Hoc autem errore, qui Textum hodiernum Josephi pervasit, semel emendato, planum ac expeditum est, Herodem obiisse anno ætatis suæ septuagesimo, sicut scribit Josephus. Enim verò, ad calculos, si placet, revocemus Herodis annos. Herodes viginti quinque annos natus erat, quandò ab Antipatro illi tradita fuit curanda Galilæa anno Urbis Romæ conditæ 707. his ergo annis viginti quinque Herodis adde alios septem annos, qui elapsi sunt à tempore, quo Herodi tradita fuit ab Antipatro curanda Galilæa, usque ad annum Urbis Romæ conditæ 714. seu usque ad annum quintum Imp. Augusti, quo anno Herodes Regnum Judææ à Romanis obtinuit, & fiet summa annorum triginta duorum, quos natus erat Herodes, quandò à Romanis Rex Judææ fuit salutatus. Adde denique triginta septem annos Regni Herodis, & summam habebis vitæ Herodis sexaginta novem annorum, quibus si adjicias aliquot menses qui prætermissi sunt, liquidò constabit Herodem mortuum esse anno ineunte ætatis suæ septuagesimo, anno verò Regni Judææ sibi à Romanis concessi trigesimo septimo, quemadmodùm scribit Iosephus. Facessat itaque *Harduinus*, qui meritò apud viros eruditos malè audit, eò quòd tàm in sua *Chronologia veteris Testamenti*, quàm in Prolusione de *Nummis Herodiadum*, Josephi in Herodiana describenda Historia fidem elevat, omniū penè Sanctorum Patrum, & Historicorum auctoritatem sùs dèque habet, & omne genus monumentorum, quibus apud nos res Historica nititur, convellere ausu temerario aggreditur. Sed *Harduinum*, ejusque socium *Germonium*, totius venerandæ Antiquitatis memoriam abolere gestientes, pro meritis castigarunt, plautinoque sale asperserunt viri hujus temporis eruditi, qui nobilissima tàm sacræ, quàm prophanæ Antiquitatis monumenta, quibus Christiana religio cæteris omnibus antecellit, à paradoxis, quibus ambo illi Auctores seipsos, quasi cœli convexa tetigerint, superbiùs jactant, egregiè vindicarunt, *Joannes Mabillonius*, *Bernardus Lamy*, *Justus Fontaninus*, *Dominicus Lazarinus*, *Spanhemius* in lib. de Usu, & Præstantia Numismatum Antiquorum Dissertationibus 5. 7. & 8.

Arguitur quartò: verum, & proprium Natale Christi huic anno consignari debet, quo exiit Edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur universus Orbis, sicut testatur Sacer Evangelista *Lucas* Cap. 2. atqui census, seu hæc universalis descriptio facta est anno quadragesimo secundo Imp. Augusti, ut videre est apud Eusebium in Chronico, ergo verum, & proprium Natale Christi illigari non debet anno quadragesimo Imp. Augusti, sed potiùs anno quadragesimo secundo.

Respondeo negando minorem: hæc quippè universi Orbis descriptio, cujus mentionem facit S. *Lucas* cap. 2. non incidit in annum quadragesimum secundum Imp. Augusti, sicut perperàm visum est Eusebio,

sed fieri cœpit anno trigesimo septimo Imp. Augusti, hoc est, octo annis ante Æram Dionysianam, seu Christianam. Quod quidem, ut clariùs intelligatur.

Observandum est, Imperatorem Augustum, teste *Suetonio* in *Octavio* cap.82. tèr Censum, seu descriptionem populi egisse, primum, ac tertium Censum egisse cum Collega, medium verò sine Collega. Id ipsum testatur Imperator Augustus in Indice, seu Breviario vitæ suæ in monumento apud Suburbium Ancyræ reperto, quod *Augerus Gislenius Busbequius* Turcarum immanitati ereptum, sicut narrat *Casaubonus*, in Europam asportavit, & ab *Andræa Scotto*, *Lipsio*, *Grutero*, aliisque clarissimis viris publicatum fuit. Ex hac, inquam, Inscriptione Ancyrana manifestò constat, primum Censum ab Augusto, & Collegâ Agrippa peractum fuisse, dum ambo Consulatum gererent, hoc est, anno decimo septimo Imp. Augusti, & anno vigesimo octavo ante Æram vulgarem. Alterum Censum eadem Inscriptio Ancyrana indicat fuisse peractum ab Augusto solo, seu anno trigesimo septimo Imp. Augusti, & anno octavo ante Æram vulgarem, Consulibus *C. Mario Censorino*, & *C. Asinio Gallo*. Tertius denique Census, juxtà Inscriptionem Ancyranam, peractus est ab Augusto, & Collega Tiberio, anno quinquagesimo septimo, seu anno ultimo Imp. Augusti, & anno decimo quarto Æræ vulgaris, Consulibus *Sexto Pompejo Magno*, & *Sexto Apulejo*. Hoc autem semel supposito, certum est apud omnes, nec per primum, nec per tertium Censum indicari posse verum, & proprium Natale Christi, sed tantùm per secundum Censum, qui, ut mox diximus, ab Augusto, absque Collega editus est, anno trigesimo septimo ipsius Imperii, quo anno *Cyrinus*, seù *Quirinius*, missus est ab Imperatore Augusto, cum plena, & extraordinaria potestate in Syriam, aliasque Orientis Provincias, ut indiceret Censum, quem hoc anno incepit quidem *Quirinius*; sed eum paulò post intermittere coactus est, ut Homonadenses, qui contra Romanos rebellarant, in ordinem redigeret; sicut testatur *Cornelius Tacitus* lib.3. Annalium, ubi scribit *Quirinium*, *mox expugnatis per Ciliciam Homonadensium Castellis, insignia triumphi fuisse adeptum*. Idem de *Quirinio* testatur *Strabo* lib.12. ubi, teste *Lipsio* in Commentario ad Annales *Taciti*, hæc habet: *Homonadenses autem Quirinius fame expugnavit, quatuor millia virorum cepit, & in vicinas Urbes distribuit, regione spoliata omni juventute*. Hic itaque Census, seu hæc populi descriptio, quæ, ut perhibet Sanctus Lucas, facta est tempore Natalis Christi Domini, incepta fuit à Cyrino, seu Quirinio, anno trigesimo septimo Imperii Augusti, sed cùm hæc descriptio, ob tumultum Homonadensium, fuisset à Quirinio intermissa, deindè à *Sentio Saturnino*, tum temporis Præside Syriæ, fuit continuata, & denique absoluta est anno quadragesimo Imperii Augusti à *Quintilio Varo*, qui in Syriæ præfectura successit Sentio Saturnino. Quapropter, hoc anno Imp. Augusti quadragesimo, quo

quo absoluta est hæc populi descriptio, natus est Christus Dominus.

Arguitur quintò: *Josephus* sub finem lib. 17. Antiq. narrat quo pacto Archelaus filius Herodis ab Imperatore Augusto fuerit Viennam Allobrogum relegatus, & lib. 18. Antiq. cap. 1. ait: Quirinium, post exilium Archelai, missum fuisse ab eodem Imperatore in Syriam, ut illam administraret, & facultates censeret omnium, etiam Judæorum, atqui constat Archelaum fuisse Viennam in Galliis pulsum in exilium anno Imperii Augusti quinquagesimo, seu anno Urbis Romæ conditæ septingentesimo quinquagesimo nono, & anno sexto Æræ vulgaris; ergo hæc descriptio, quæ indicta est ab Imperatore Augusto paulò ante ortum Christi, non est facta à Cyrino, seu Quirinio.

Respondeo: Duplicem à Cyrino, seu Quirinio, factam esse Judææ descriptionem. Prima Judææ descriptio facta est à Cyrino, seu Quirinio, anno trigesimo septimo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ septingentesimo quadragesimo sexto, & anno octavo ante Æram vulgarem. Hoc siquidem anno, ut mox diximus, *Quirinius* missus est ab Imperatore Augusto cum plena & extraordinaria potestate in Syriam. Altera Judææ descriptio facta est ab eodem Quirinio post relegatum Archelaum Viennam in Galliis. Tunc enim, uti refert *Josephus* lib. 18. Antiq. cap. 1. *Ipse Quirinius in Judæam venit jam attributam Provinciæ Syriæ, & ut percenseret facultates eius regionis civium, & Archelai pecuniam in potestatem suam redigeret*. Prima Judææ descriptio, facta à Quirinio, dum adhùc in vivis esset Herodes, non fuit propriè Census, qualis erat cæterorum populorum, qui sui juris non erant, & omnem amiserant libertatem. Judæi siquidem, quamdiù in Judæa regnavit Herodes, fuerunt immunes à persolvendis Tributis, non secùs ac socii, & amici Romanorum, qui non censebantur, seu quibus vectigalia aut tributa Romani non imponebant. At, altera descriptio Judææ, facta à Quirinio post exilium Archelai, fuit verus Census; tunc namque Judæa, dejecto Archelao potestate sua & in exilium misso, fuit attributa Provinciæ Syriæ, teste *Iosepho*, suæque libertatis jacturam omninò fecerunt Judæi. *Fridericus Spanhemius* par. 2. Dubiorum Evang. Dub. 3. dilucidè exponit primam descriptionem, factam à Quirinio paulò ante ortum CHRISTI Servatoris nostri, esse planè diversam ab altera descriptione factâ ab eodem Quirinio post exilium Archelai. Hanc autem diversitatem repetit ex sex capitibus. Primò, ex ratione causæ impulsivæ. Secundò, ex ratione formæ. Tertiò, ex ratione finis. Quartò, ex ratione temporis. Quintò, ex ratione latitudinis. Sextò, ex ratione successus. Prioris descriptionis causa impulsiva, fuit vel curiositas, vel ambitio Augusti, vel utraque conjunctim. Posterioris descriptionis causa impulsiva, fuit Judæorum criminationes, Augusti indignatio, & Archelai tùm abdicatio, tùm relegatio. Forma prioris descriptionis erat sine Censu, hoc est, sine pensitatione, & tributi cujusdam consueti exa-

ctione. Posterioris descriptionis forma, fuit cum Census pecuniarii exa-ctione. Finis prioris descriptionis erat vel ostentatio potentiæ Imperii Romani, vel ejus securitas. Finis posterioris descriptionis, incrementum ærarii ex Archelai facultatibus. Prior descriptio facta est tempore, quo adhuc vivebat Herodes. Posterior descriptio facta est novennio jam completo à morte Herodis, Archelao ejus filio jam Viennam Galliæ relegato. Prior descriptio fuit universalis & œcumenica. Posterior descriptio particularis fuit, nec attigit nisi Syriam, & Judæam. Prior denique descriptio peracta est saltem in Judæa sine tumultu. Posterior descriptio multos in Judæa excitavit tumultus, sicut refert *Josephus* lib. 18. Antiq. cap. 1. Patet itaque primam Judææ descriptionem, factam Quirinio paulò ante Christi ortum, diversam esse ab altera Judææ descriptione factâ ab eodem Quirinio post exilium Archelai. Quam etiam diversitatem haud obscurè insinuare videtur S. *Lucas* his verbis: *Hæc descriptio prima facta est à Præside Syriæ Cyrino.* Vocat enim *S. Lucas* hanc descriptionem factam à Cyrino, seu Quirinio, *primam*, ut eam discernat à secunda Syriæ descriptione, quæ facta est ab eodem Quirinio post exilium Archelai, seu anno Urbis Romæ conditæ 760. anno Imperii Augusti quinquagesimo primo, anno septimo Æræ Christianæ. Consulibus *A. Licinio Nerva Silano*, *&* *Q. Cæcilio Metello Cretico*. Sunt nonnulli Critici, qui putant Textum *S. Lucæ* in mendo cubare, nec legendum esse: *Præside Syriæ Cyrino*, seu *Quirinio*; sed legendum esse: *Præside Syriæ Quintilio*. Verùm, hæc Criticorum conjectura admitti non debet, tùm quia falsi convincitur ex omnibus *S. Lucæ* Codicibus, in quibus legitur: *Præside Cyrino*, seu *Quirinio*. Tùm quia Sancti Patres, & Scriptores veteres *Quirinium* legunt, non *Quintilium*. Tùm quia denique, nefas est omninò quidquam Sacris Codicibus addere, mutare, aut expungere.

Arguitur ultimò, *Tertullianus* lib. 4. contra Marcionem cap. 19. ait: Censum, qui paululùm præcessit Nativitatem Christi, peractum fuisse sub *Sentio Saturnino*, Syriæ Præside, atqui Sentius Saturninus non erat Syriæ Præses anno quadragesimo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ 749. sed Quinctilius Varus, qui Sentio Saturnino in Syriæ Præfectura successit, sicut compertum est ex multis nummis, quos exhibent periti hujus temporis Chronologi; ergo verum & proprium Natale Christi consignari haud debet anno quadragesimo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ 749.

Hoc argumento convicti *Pagius*, *Harduinus*, *Schelstratus*, *Bollandus*, *&c.* autumant, verum & proprium Natale Christi consignandum esse anno trigesimo nono Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ septingentesimo quadragesimo octavo, & anno Juliano quadragesimo, quo anno putant Saturninum fuisse adhuc Syriæ Præsidem. Sed hæc sententia stare non potest. Primò, quia constat, Quinctilium Varum successisse Sentio Saturnino in Præfectura Syriæ anno trigesimo octavo Imperii

rii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ septingentesimo quadragesimo septimo, & anno Juliano trigesimo nono. Id, inquam, constat ex nummo, qui cusus est anno, quo *Quinctilius Varus* successit Saturnino, & Syriæ Præfecturam suscepit. Hic autem nummus, Teste Cardinali *Norisio*, Differt.2. de Epochis Syro Macedonum, asservatur Florentiæ in Scriniis Marchionis *Francisci Richardi*, & in eo hæc legitur Inscriptio Græca:

ΕΠΙ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΚ.

Hoc est: *Sub Varo Antiochensium anno vigesimo quinto*: seu anno vigesimo quinto à pugna Actiaca. Antiochenses enim, partes Augusti secuti, Æram suam deducebant à victoria, quam de Antonio in pugna Actiaca reportavit Imperator Augustus die 2. Septembris anni Urbis Romæ conditæ 723. sicut latè probat Card. *Norisius* Differt.3. de Epochis Syro-Macedonum, ex pluribus Nummis Præsidum Syriæ, quos ibidem exhibet. Patet itaque ex hoc nummo, Quinctilium Varum successisse Saturnino, & Syriæ Præfecturam suscepisse anno vigesimo quinto à pugna Actiaca; seu anno vigesimo quinto Regni Augusti in Syria. Porrò, annus vigesimus quintus Regni Augusti in Syria, hoc est, à pugna Actiaca, incidit in annum trigesimum octavum Imperii Augusti, seu in annum Urbis Romæ conditæ 747. & in annum Julianum 39. sicut fatetur ipsemet Cl. *Pagius* in sua Critica Baronii. Cùm igitur juxtà *Pagium*, & alios supra memoratos Auctores, Christus natus fuerit anno trigesimo nono Imperii Agusti, seu anno Urbis Romę conditæ 748. nullâ ratione asseri potest: Christum natum fuisse sub Sentio Saturnino Syriæ Præside, siquidem Saturninus ante diem 2. Septembris anni 39. Imperii Augusti, seu Urbis Romæ conditæ 748. debuit è Syriæ Præfecturâ abire, & Varo locum cedere, quia annus Æræ Antiochenæ vigesimus quintus, quo currente, Varus successit Saturnino, fuit die 2. Septemb. anni 39. Imperii Augusti, seu anni Urbis Romæ conditæ 748. completus. Quapropter, in sententia *Pagii*, & aliorum, qui asserunt, Sentium Saturninum fuisse Syriæ Præsidem, quandò Christus natus est, necessariò dicendum est: aut Christum natum esse anno 38. Imp. Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ 747. quo anno Sentius Saturninus adhuc erat Syriæ Præses. Vel dicendum: Christum natum esse ante mensem Septembrem anni 39. Imperii Augusti, seu anni Urbis Romæ conditæ 748. Nam ante mensem Septembrem ejusdem anni jam Varus successerat Saturnino in Præfectura Syriæ. Hinc non benè sibi constare videtur doctissimus *P. Pagius*, quippè qui ex una parte affirmat, Saturninum fuisse Syriæ Præsidem, quando natus est Christus, & ex alia parte asserit: Christum natum esse die vigesimâ quintâ Decembris anni trigesimi noni Imperii Austusti, seu anni Urbis Romæ conditæ septingentesimi quadra-

gesimi

gesimi octavi, quo tempore fatentur omnes periti Chronologi, Sentium Saturninum jam è Syria abscessisse, eique Quinctilium Varum in Præfectura Syriæ successisse.

Hanc difficultatem subodoratus est *P. Harduinus*, & ut ab ea se expediret, ait: Christum natum esse mense Septembri anni Imperii Augusti trigesimi noni, dum adhùc Sentius Saturninus esset Syriæ Præses. Sed hoc inane *Harduini* effugium adversatur antiquę traditioni Ecclesię. Quâ, sicut testantur Sancti Patres *Chrysostomus*, & *Augustinus*: Christus natus creditur die vigesimâ quintâ mensis Decembris. In qua traditione consentit tàm Orientalis, quàm Occidentalis Ecclesia. Hac itaque relictâ Auctorum sententiâ.

Respondeo ad argumentum propositum, vel omninò deserendum esse Tertullianum, cujus auctoritas, sicut docent *Norisius*, in Cenotaphiis Pisanis, & *Bernardus Lamy* in Apparatu Chronologico, tanti non est, ut à nobis assensum impetrare debeat, vel sic explicandum esse Tertullianum, ut velit dumtaxàt Censum indictum ab Imperatore Augusto inceptum fuissę à Cyrino, seu Quirinio, quem Augustus anno 37. Imperii sui misit in Syriam cum potestare extraordinaria, dum adhuc Sentius Saturninus esset Præses Syriæ. Potuit enim Tertullianus hunc Censum Sentio Saturnino adscribere, tum quia Saturninus Syriæ Præses erat, quandò ad illum Censum incipiendum cum plena & extraordinaria potestate *Cyrinus* seu *Quirinius* missus est in Syriam. Tum quia, *Saturninus*, Quirinio in debellandis Homonadensibus occupato, Censum ab eo inceptum continuavit, quem postea absolvit *Quinctilius Varus*, qui Saturnino in Syriæ præfectura successit.

Advertendum est primò in fine hujusce Dissertationis, *Baronium*, virum alioquin de Historia Ecclesiastica optimè meritum, lapsum esse non solùm in assignando anno Natalis proprii Christi, verùm etiam in præfigendo exordio Æræ Dionysianæ, seu vulgaris, aut Christianæ. Nàm primò *Baronius* asserit: Christum natum esse die vigesimâ quintâ mensis Decembris anni quadragesimi secundi Imperii Augusti. Quod tamen oppidò falsum est, nam anno quadragesimo secundo Imperii Augusti jam è vivis excesserat Herodes, sicut constat ex his, quæ supra diximus. Christum autem natum esse regnante in Judæa Herode sacrum perhibet Evangelium. Secundò, erravit Baronius in præfigendo exordio Æræ Dionysianæ, seu vulgaris. Nam annum primum Æræ vulgaris ortus est Kalendis Januarii anni quadragesimi tertii Imperii Augusti, Consulibus *C. Cæsare Augusto XIII. & M. Plautio Silvano*. Cùm tamen in confesso sit apud omnes Chronologos, annum primum Æræ Dionysianæ, seu vulgaris, initium habuisse Kalendis Januarii anni quadragesimi quinti Imperii Augusti, Consulibus *Cajo Cæsare, Augusti nepote, & L. Æmilio Paulo*. Hinc Eminentissimus ille Annalium Parens duobus integris annis in præfigendo exordio Ærę vulgaris à vero deflexit usque ad

ad annum ejusdem Æræ ducentesimum quinquagesimum primum, ubi suis Annalibus inserendo primum Decii Imperatoris Consulatum, quem tamen non ordinarium, sed suffectum fuisse disertè ostendit doctissimus *Pagius* ad annum Æræ vulgaris, seu Christianæ, 251. non ampliùs biennio, sed triennio solido ab Æra vulgari exorbitavit *Baronius*, qui tamen ubi primùm animadvertit se integro triennio in adornandis Ecclesiæ Annalibus ab Æra vulgari recessisse, ut deprehensum corrigeret errorem, primò expunxit è fastis Consularibus Consulatum *Fulvii Æmiliani*, & *Pomponii Bassi*, quos anno Æræ vulgaris 259. Consules fuisse testantur Fasti Græci tàm Theonis, quàm Heraclii, Fasti Idatiani, quos *Sirmundus*, & *Labbæus* publici juris fecerunt, fragmentum etiam Consulare, quo usus est *Cuspinianus*, quodque Cardinalis *Norisius* egregiis Notis illustravit ad calcem lib. *de Epochis Syro-Macedonum*; varia denique Rescripta Codicis Justinianæi, quæ laudat idem Cardinalis in Dissertatione *de votis decennalibus*. Secundò, *Baronius* expunxit è Fastis Consularibus Consulatum *Cornelii Sæcularis*, & *Iulii Donati*, quos tamen anno Æræ vulgaris 260. fuisse reverà Consules, convenit inter omnes eruditos. Porrò, omisso utroque illo Consulatu, *Baronius* anno Christi 261. Æram Dionysianam, seu vulgarem, esset assecutus, nisi, ut mox diximus, primum Decii Imperatoris Consulatum, quem suffectum esse certissimè constat, tanquàm ordinarium intrusisset. Quapropter, *Baronius* anno Christi 261. ab Æra Christiana adhuc integro anno recedebat, quam, post longum erroris cursum, ut tandèm aliquandò attingere posset, anno Christi 278. Probi Imperatoris II. Collega Lupo, Consulatum abdicavit, quem tamen Consulatum ordinarium fuisse *Norisius* cap. 3. Differt. 2. *de Epochis Syro-Macedonum*, & *Pagius* ad annum Christi 278. latè probant ex libello de Præfectis Urbis, & ex Fastis Idatii, Prosperi, Victorii, Cassiodori, &c. Hoc autem prætermisso secundo Probi Imperatoris Consulatu, *Baronius* Æram Christianam assecutus est anno Christi 280. à qua deinceps in suis Annalibus nunquàm recessit. Observant etiam *Norisius* & *Pagius* locis mox citatis, *Baronium* ad assequendam Æram vulgarem non solùm tres Consulatus ordinarios è Fastis Consularibus abrasisse, sed etiam Imperatori *Probo* duos ademisse annos, ut videlicet Imperatorum annos cum Æra vulgari connectere posset. Nam cùm *Baronius* mortem Imperatoris Augusti illigasset anno 16. Æræ vulgaris, idest, duobus annis eam postposuisset (mortuus quippè est Imperator Augustus anno 14. Æræ vulgaris) hunc errorem in consignandis Imperatorum annis cum Æra Christiana retinuit *Baronius*, donec in Æram Imperatoris Diocletiani impingens, animadvertit initium Imperii Diocletiani amoveri non posse ab anno Æræ Christianæ, seu vulgaris, 284. Quamobrem, ut in viam redire posset *Baronius*, & annos Imperatorum cum Æra vulgari connectere, Imperium Probi aggressus duos illi eripuit annos, dans ei dumtaxàt annos quatuor, cùm tamen

tamen sex annis eum imperasse, Auctores sint *Eusebius* in Chronico, *Cassiodorus*, *Idatius*, *Eutropius*, *Victor Scotticus*, multaque indubitatæ fidei evincant Antiquitatis monumenta. Sic *Baronius*, sublatis illis duobus annis Imperii Probi, in viam rediit anno Christi 280. ab eo siquidem anno non solùm Fasti Consulares, sed & Imperatorum anni cum Æra vulgari, seu Christianâ, perfectè in Annalibus *Baronii* consentiunt.

Advertendum secundò: Errasse itidem *Baronium*, dum annum quadragesimum quintum Imperii Augusti, qui fuit primus Æræ vulgaris seu Christianæ annus, consignat per Consulatum Augusti XIV. & Æmilii Pauli. Hunc errorem refellit Cardinalis *Norisius* Differt.2. *de Cenotaphiis Pisanis* cap.13. ubi invictis argumentis demonstrat, Imperatorem Augustum tredecim dumtaxat Consulatus egisse. Doctissimus etiam *Pagius*, bono Historiæ Ecclesiasticæ natus, in Critica *Baronii* ad annum primum Æræ Christianæ, luculenter ostendit, Consulatum decimum quartum Imperatoris Augusti esse planè commentitium, & in vetustis ac correctis Dionis Codicibus legi *Cajum Cæsarem* fuisse Consulem cum Æmilio Paulo, non verò *Cæsarem Augustum*, quò fit, ut interpolata fuerint illa Dionis Exemplaria, quæ consuluit Cardinalis *Baronius*, & in quibus legit, Imperatorem Augustum Consulatum egisse decimum quartum cum Æmilio Paulo.

Huic Dissertationi finem imposueram, nec quidpiam ei addere animus erat. Sed posteà animadvertens, notitiam anni, quo Christus Dominus natus est, pendere ex Historia Romana, præsertim ex serie Romanorum Consulum (penès enim Romanos, ut nemò nescit, suprema erat potestas etiam in Judæa, his temporibus, quibus Christus Dominus natus est) non abs re facturum me esse duxi, si ad hanc Dissertationem de anno, quo Christus Dominus sub Imperatore *Augusto* natus est, magis ac magis illustrandam, Lectoris ob oculos ponerem seriem Consulum Romanorum ab anno Urbis Romæ conditæ 709. quo anno *Caïus Julius Cæsar* quartum Consulatum gessit, usque ad annum ejusdem Urbis conditæ 754. seu usque ad annum quadragesimum quintum Imperii *Augusti*, quo anno Kalendis Ianuarii auspicatur primus annus Æræ Christianæ. Exhibebo autem seriem Romanorum Consulum, qualem doctissimus *Antonius Pagius* in sua *Critica Baroniana* exposuit, digessit, expressitque ex antiquis & probatissimæ fidei Historicis, atque ex vetustissimis Nummis, Inscriptionibus, cæterisque id genus monumentis ita egregiè confirmavit, ut nullus sit hac tempestate Scriptor, aliquâ eruditionis laude clarus, qui in rebus Chronologicis, seu in disponenda Romanorum Consulum serie, *Antonio Pagio*, fasces ultrò non submittat, ac candidè fateatur, sepultam penè olim rationem temporum, immenso tanti viri labore fuisse excitatam, & ab eo innumeras Historiæ, cùm Ecclesiasticæ, tum Prophanæ ambages fuisse felicitèr solutas, & Chronologiam veritati tandèm aliquandò restitutam. Hujus itaque Clarissimi viri

viri vestigiis insistens, Chronologicam Romanorum seriem aggrediar, eâdemque operâ brevem tradam notitiam rerum, quæ observatione dignæ contigerunt sub Consulibus Romanis ab anno Urbis Romæ conditæ 709. usque ad annum ejusdem Urbis conditæ 754. hoc est, usque ad annum quadragesimum quintum Imperii *Augusti*, quo anno numerari cœpit annus primus Æræ Christianæ.

Series Consulum Romanorum ab anno Urbis Romæ conditæ 709. usque ad annum ejusdem Urbis conditæ 754. idest, ad annum usque quadragesimum quintum Imperii Augusti, quo anno cœpit primus annus Æræ Christianæ.

ANno *Urbis Romæ conditæ 709. Anno quarto Olympiadis* 183. *Anno Iuliano I. Anno Periodi Iulianæ* 4669. *Ante Æram Christianam anno* 45. *Consules fuerunt C. Iulius Cæsar IV. & M. Æmilius Lepidus, Magister Equitum.* Hoc anno *Cajus Iulius Cæsar*, qui anno præcedenti ad luxati Romani anni correctionem animum adjecerat, eumque, adhibito *Sosigene*, aliisque Mathematicarum Disciplinarum viris peritissimis, ad illam, quâ nunc Orbis Christianus utitur, formam redegerat; voluit, ut à Kalendis Ianuarii hujusce anni Urbis conditæ 709. quo quartum Consulatum iniit, primus ordinationis Julianæ annus annumeraretur. Ab hoc igitur Urbis conditæ anno 709. exordium ducit annus Romanus, à *Iulio Cæsare* correctus, qui idcircò annus *Iulianus* appellatur, sicut asserit *Censorinus* in lib. de die Natali cap. 20.

Anno Urbis conditæ 710. *Anno primo Olympiadis* 184. *Anno Iuliano secundo. Anno Periodi Iulianæ* 4670. *Anno primo Imperii Caii Octaviani Augusti. Ante Æram Christianam anno* 44. *Consules fuerunt C. Iulius Cæsar V. & M. Antonius, Magister Equitum.* Eodem anno, cùm *Cajus Iulius Cæsar* in Curiam venisset, Expeditionem Parthicam meditans, ibi in curuli sedentem Senatus eum invasit, tribusque & viginti vulneribus perfodit, dùm annum ætatis suæ ageret quinquagesimum sextum, exactis, ut inquit *Iosephus*, Hebræus, in Principatu suo tribus annis cum dimidio. Post necem *C. Iulii Cæsaris*, nomen *Cæsaris* assumpsit *Cajus Octavius*, qui erat *Caii Iulii Cæsaris* ex Sorore Nepos, seseque in Iuliam gentem adsciscens, pro *Cajo Octavio*, se deinceps *Cajum Cæsarem Octavianum* appellavit, sicut testatur *Dio* lib. 45. Ab isto *Cajo Cæsare Octaviano*, qui primus cœpit appellari *Augustus*, & non à *Cajo Iulio Cæsare*, ejus Avunculo, deduci debet exordium Imperatorum Romano-

rum, quia, vivente *Cajo Iulio* Cæsare, quædam adhùc extabat libertatis, Reipublicæque species.

Anno Vrbis conditæ 711. *Anno secundo Olympiadis* 184. *Anno Periodi Iulianæ* 4671. *Anno Iuliano tertio*. *Anno secundo Imperii Octaviani Augusti*. *Anno ante Æram Christianam* 43. *Consules ordinarii fuerunt C. Vibius Pansa, & A. Hirtius*. *Duo etiam eodem anno fuerunt suffecti, seu extraordinarii Consules, videlicèt Octavianus Cæsar*, & *Q. Pedius*. Eodem anno *Cæsar Octavianus*, *M. Antonius*, & *Æmilius Lepidus*, Imperium Romanum quasi hæreditatem quamdam inter se partiti sunt, simulque constituerunt, ut Triumviri essent Reipublicæ in proximum quinquennium. Cæptus est autem Triumviratus V. Kalendas mensis Decembris ejusdem anni, sicut videre est in Inscriptione Gruteriana pag. 298. Hinc, seu ex initio Triumviratus, initium Imperii *Cæsaris Octaviani Augusti* deducunt *Suetonius* in *Octaviano* cap. 8. & *Eutropius* lib. 7.

Anno Vrbis conditæ 712. *Olympiadis* 184. *Anno tertio*. *Periodi Iulianæ anno* 4672. *Anno Iuliano quarto*. *Anno tertio Imperii Octaviani Augusti*. *Ante Æram Christianam anno* 42. *Consules fuerunt M. Æmilius Lepidus II. & L. Munatius Plancus*. Eodem anno Bellum contra *Cassium*, & *Brutum*, necis *Caii Iulii Cæsaris* auctores, ab *Octavio Cæsare Augusto*, & *M. Antonio* gestum est, de quibus, commisso prælio in campis Philippicis in Macedonia, Victores extiterunt.

Anno Vrbis conditæ 713. *Anno quarto Olympiadis* 184. *Periodi Iulianæ anno* 4673. *Anno Iuliano quinto*. *Anno quarto Imperii Octaviani Augusti*. *Antè Æram Christianam anno* 41. *Consules fuerunt L. Antonius, & P. Servilius Isauricus*. Eodem anno *Cæsar Octavianus Augustus* in Italiam, M. *Antonius* in Asiam profecti sunt. *Herodes à Marco Antonio* in colloquium admissus, illum sibi adeò conciliavit, ut ejus accusatores, à Iudæis missi, nequidem auditi, re infectâ, discesserint.

Anno Vrbis conditæ 714. *Anno primo Olympiadis* 185. *Periodi Iulianæ* 4674. *Anno Iuliano sexto*. *Anno quinto Imperii Octaviani Augusti*. *Anno primo Regni Herodis in Iudæa*. *Antè Æram Christianam anno quadragesimo*. *Consules fuerunt C. N. Domitius Calvinus, & C. Asinius Pollio*. Eodem anno *Cæsar Octavianus Augustus*, expugnatâ Perusiâ, profectus est in Galliam, injungens *Vipsanio Agrippæ* Bellum gerendum contra *Sextum Pompejum*. Pergit *M. Antonius* hyemare in Ægypto, dùmque ibi sine Insigniis Imperii otiaretur, sive tamquàm in alieno Imperio, Civitateque Regiâ esset, *Cæsarem Octavianum Augustum* suum hostem fecit, & cum *Pompejo* amicitiam junxit. Parthi etiam eodem anno arma in Syriam intulerunt, suppetiasque *Antigono* contra *Hircanum* tulerunt. Tunc *Marcus Antonius*, ineunte Vere, relictâ Ægypto, navigavit in Asiam, sed usque in eam prætervectus, transmisit in Græciam. *Cæsar Octavianus Augustus* Bellum in Galliam intulit; & circà tem-

tempora Pentecostes *Antigonus*, expugnatis Hierosolymis, Regnum eripuit *Hircano*, & expulit *Herodem*, qui *Massadam*, Arcem munitissimam, se se recepit, & primùm in Arabiam, deindè Pelusium venit. Circà mensem Iulium ejusdem anni *Vipsanius Agrippa* exhibuit ludos Apollinares. Quam occasionem nactus Sextus Pompejus irruit in Italiam. solvens Alexandriâ *Herodes*, Rhodum appulit, ubi Triremem ad navigandum instruxit. *Marcus Antonius*, ex Græcia transmittens, expugnat Brundusium. At, *Cæsar Octavianus Augustus*, è Gallia magnis itineribus revertens, castra ponit propè Brundusium, & pace ibidem cum *M. Antonio* initâ, ambo Romam reversi sunt, & in illam ovantes ingressi. *Herodes*, ab *Antigono* Hierosolymis expulsus, Brundusium venit, Autumni tempore, hinc Romam se contulit, ubi à Senatu Romano Rex Judææ declaratus est. Ab hoc igitur anno Urbis conditæ 714. deducenda est Herodiani in Judæa Regni Epocha, secundùm quam dicitur à *Iosepho* lib. 1. de Bello Judaico cap. ult. *Herodem* regnasse *annos triginta septem, postquàm Rex à Romanis designatus est*.

Anno Urbis conditæ 715. *Anno secundo Olympiadis* 185. *Periodi Iulianæ anno* 4675. *Anno Iuliano septimo. Anno sexto Imperii Octaviani Augusti. Anno secundo Regni Herodis. Ante Æram Christianam anno trigesimo nono. Consules fuerunt L. Martius Censorinus, & C. Calvisius Sabinus*. Eodem anno *Ventidius*, in Asiam à *M. Antonio* missus ut reprimeret Parthos, Syriam infestantes, armis aggressus est *Labienum*, qui, post Philippensem pugnam, ad Parthos defecerat, eorumque exercitus Dux evaserat. Hunc itaque *Labienum* fugientem insequutus est *Ventidius*, eumque tandem vicit, cepit, & Syriam, à Parthis relictam, recepit, indèque in Iudæam venit. *Massadam*, validissimam Arcem, in qua propinqui & domestici Regis Herodis erant conclusi, *Antigonus* oppugnavit, &, instante hyeme, *M. Antonius* venit in Græciam, meditans Expeditionem in Parthos.

Anno Urbis conditæ 716. *Anno tertio Olympiadis* 185. *Periodi Iulianæ anno* 4676. *Anno Juliano octavo. Anno septimo Imperii Octaviani Augusti. Anno tertio Regni Herodis. Ante Æram Christianam anno trigesimo octavo. Consules fuerunt Appius Claudius Pulcher, & C. Norbanus Flaccus*. Eodem anno M. Antonius è Græcia venit Brundusium, ut opem ferret *Cęsari Octaviano Augusto* adversùs *Sextum Pompejum*, Magni Pompeii filium. Posteà, in Græciam reversus est. Parthis Bellum intulit *Ventidius*, & in Comagenam, adversùs *Antiochum* duxit exercitum. *Herodes* verò, collecto exercitu, appulit Ptolomaida, cùm Parthi jam cessissent Syriâ. Massadam properans *Herodes*, coactus est in itinere oppugnare Ioppem. Quâ expugnatâ, liberavit Massadam, & propinquos, domesticosque suos in ea arce obsessos. Deindè, obsidione cinxit Hierosolymam. Sed, ob appetentem hyemem, dimisit in hyberna milites Romanos, qui in ipsius castris militabant. *M. Antonius*, qui in Orientem venerat,

tunc Samosatam obsidebat. *Herodes* verò, dimisso in hyberna exercitu, venit Sephorim hyemali tempore.

Anno Urbis conditæ 717. *Anno quarto Olympiadis* 185. *Anno Periodi Iulianæ* 4677. *Anno Iuliano nono*. *Anno octavo Imperii Octaviani Augusti*. *Anno quarto Regni Herodis*. *Anno ante Æram Christianam* 37. *Consules fuerunt M. Vipsanius Agrippa, & L. Caninius Gallus*. Eodem anno *Herodes* Galilæam totam subegit, victis pulsisque Antigonianis, sive his, qui à partibus *Antigoni* stabant. Dein, ad *M. Antonium*, qui Samosatam oppugnabat, properavit. Certis cum *Antiocho* pactis conditionibus, *M. Antonius* Samosatam cepit. *Herodes* autem, unà cum *Sosio*, Hierosolymam venit, eique *M. Antonius* Syriam, exercitumque tradidit. *Herodes*, & *Sosius* obsident Hierosolymam, sed *Herodes*, durante obsidione, Samariam profectus, ibi nuptias iniit cum *Mariamne*, reversusque ad obsidionem, cepit Urbem Hierosolymam in die festo Expiationis, multisve pecuniis induxit *M. Antonium*, ut *Antigonum*, qui ad illum vinctus deductus fuerat, è medio tolleret, eumque apud Antiochiam securi percuti juberet. Quo semel facto, tum demùm *Herodes*, omni metu liberatus, regnavit in Iudæa, sublato penitùs Principatu *Assamonæorum*, quorum ultimus fuit *Antigonus*, qui in Judæa regnavit annis tribus & tribus mensibus. Ab isto anno Urbis conditæ 717. desumenda est secunda Regni *Herodis* Epocha, secundùm quam *Iosephus*, Hebræus, ait, *Herodem*, devicto *Antigono*, idest, triennio postquàm Rex Judææ à Senatu Romano fuerat declaratus, regnasse annnos XXXIV.

Anno Urbis conditæ 718. *Anno primo Olympiadis* 186. *Anno Periodi Iulianæ* 4678. *Anno Iuliano decimo*. *Anno nono Imperii Octaviani Augusti*. *Anno quinto Regni Herodis*. *Anno ante Æram Christianam* 36. *Consules fuerunt L. Gellius Poplicola, & M. Coccejus Nerva*. Eodem anno *Hircanus*, Judæorum Pontifex, quem *Phraates*, Parthorum Rex, captivum detinebat, dimissus à Parthis, reversus est in Judæam, eumque honorificè excepit *Herodes*, Rex Judææ, eique, quominùs suspicaretur insidias, quas ei parabat, primum in Conventibus locum tribuit. Sed cavens, ne quis Procerum crearetur Pontifex Maximus, *Ananelo*, obscuri generis Sacerdoti, Summum Pontificatum donavit.

Anno Urbis conditæ 719. *Anno secundo Olympiadis* 186. *Anno Periodi Julianæ* 4679. *Anno Iuliano undecimo*. *Anno decimo Imperii Octaviani Augusti*. *Anno sexto Regni Herodis*. *Anno ante Æram Christianam* 35. *Consules fuerunt L. Cornificius, & Sextus Pompejus, qui alius est à Sexto Pompejo, filio Magni Pompeii*. Eodem anno *Herodes*, Rex Judææ, *Aristobulum*, adolescentem septemdecim annorum, *Mariamnis*, uxoris suę, fratrem, assiduis ejusdem *Mariamnis* precibus victus, vivo adhùc *Ananelo* successorem in Pontificatu dedit. Sed quia *Aristobulus* populo gratus & acceptus erat, curavit *Herodes*, Rex crudelissimus, ut præfocaretur, dùm nataret, annos tunc decem & octo dumtaxàt natus.

Anno

Anno Urbis conditæ 720. Anno tertio Olympiadis 186. *Anno Periodi Iulianæ* 4680. *Anno Iuliano duodecimo. Anno Imperii Octaviani Augusti undecimo . Anno septimo Regni Herodis. Anno ante Æram Christianam* 34. *Consules fuerunt Antonius II. & L. Scribonius Libo .*

Anno Urbis conditæ 721. *Anno quarto Olympiadis* 186. *Anno Periodi Iulianæ* 4681. *Anno Iuliano decimo tertio. Anno Imperii Octaviani Augusti duodecimo. Anno octavo Regni Herodis. Anno ante Æram Chrstianam* 33. *Consules fuerunt Augustus Cæsar II. & L. Volcatius Tullus .*

Anno Urbis conditæ 722. *Anno primo Olympiadis* 187. *Anno Periodi Julianæ* 4682. *Anno Juliano decimo quarto. Anno Imperii Octaviani Augusti decimo tertio. Anno nono Regni Herodis . Anno ante Æram Christianam* 32. *Consules fuerunt C.N. Domitius Ahenobardus , & C. Sosius .*

Anno Urbis conditæ 723. *Anno secundo Olympiadis* 187. *Anno Periodi Julianæ* 4683. *Anno Iuliano decimo quinto. Anno Imperii Octaviani Augusti decimo quarto. Anno decimo Regni Herodis. Ante Æram Christianam anno* 31. *Consules fuerunt Augustus Cæsar III. & M. Valerius Messala .* Eodem anno pugna Actiaca *Octavianum Cæsarem Augustum* inter & *M. Antonium* habita est IV. Nonas Septemb. id est, die secundâ Septemb. sicut testatur *Dio* lib. 51. Victor in pugna Actiaca extitit *Octavianus Cæsar Augustus* , & hac insigni reportatâ victoriâ , solus evasit totius Imperii Romani Supremus Monarcha; Jam enim *Æmilius Lepidus*, tertius Triumvir, omni potestate fuerat exutus . Ab eodem anno Urbis conditæ 723. quo *Octavianus Cæsar Augustus* devicit in pugna Actiaca *M. Antonium* & *Cleopatram*, Ægypti Reginam, peti debet exordium Æræ Antiochenæ, eò quòd hoc anno cum Antiochię Urbs partes *Octaviani Cæsaris Augusti* , ad Actium Victoris, fuisset amplexa, novam in honorem *Cæsaris Augusti* Antiocheni instituerunt Epocham , quæ in variis Numismatibus Præsidum Syriæ legitur, sicut superiùs ostendimus . Nonnulli etiam Scriptores Historici initium Imperii *Octaviani Cæsaris Augusti* deducunt ab isto Urbis conditæ anno 723. quo *Octavianus Cæsar Augustus* , profligato in pugna Actiaca *M. Antonio* , solus in Imperio Romano summâ rerum potitus est.

Anno Urbis conditæ 724. *Anno tertio Olimp.* 187. *Anno Juliano decimo sexto. Anno Periodi Iulianæ* 4684. *Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti decimo quinto. Anno Regni Herodis undecimo. Ante Æram* Christianam 30. Co*nsules fuerunt Augustus* Cæ*sar IV. & M. Licinius* Cra*ssus.* Eodem anno *M. Antonium* , qui in pugna Actiaca anno superiori habitâ victus, in Ægyptum ad *Cleopatram*, Reginam, fugerat, Bello prosecutus est Victor *Octavianus Cæsar Augustus* . Alexandriam , Urbem Ægypti Regiam , cepit in mense sextili , qui ejus nomine *Augustus* fuit appellatus, totâque Ægypto potitus est . Sibi in Ægypto necem conscivit *M. Antonius*, mortuusque est in sinu Cleopatræ, Ægypti Reginæ, quæ ipsa etiam metuens, ne à Victore C*æsare Augusto* in triumpho duceretur , Aspidis mor-

morſu periit. Eodem anno Herodes, Iudææ Rex, qui partes *M.Antonii* fuerat ſequutus, ad Victorem *Cæſarem Auguſtum*, ſummâ rerum potientem, properavit, Rhodumque venit, ut illic *Cæſari Auguſto* occurreret. Benignè à *Cæſare Auguſto* exceptus eſt *Herodes*, & dono ejus, atque Senatus Conſulto Rex Iudææ, fuit confirmatus. Eminentiſſimus Eccleſiaſticorum Annalium Parens, Cardinalis *Baronius*, exiſtimat, annos Regni *Herodis* triginta ſeptem, quos, illi tribuit *Ioſephus*, Hebræus, inchoari debere ab iſto Urbis conditæ anno 724. quo Regnum Judçæ ab *Auguſto*, Imperatore, fuit *Herodi* traditum, & ex S. C. confirmatum. Sed hoc in calculo Regni annorum *Herodis* fuiſſe hallucinatum doctiſſimum illum Cardinalem, eumque nec initium, nec exitum Regni *Herodis* rectè aſſignaſſe, ſat ſuperque, poſt peritiſſimos Chronologiæ Scriptores, Cardinalem *Noriſium*, & *Antonium Pagium*, ſuperiùs commonſtravi.

Anno Urbis conditæ 725. *Anno quarto Olympiadis* 187. *Anno Iuliano decimo ſeptimo. Anno Periodi Iulianæ* 4685. *Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti decimo ſexto. Anno duodecimo Regni Herodis. Anno ante Æram Chriſtianam vigeſimo nono. Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar V. & Sextus Apulejus.* Eodem anno Ara Victoriæ V. Kalendas Septembris in Curia dedicata eſt, ſicut in antiquo Kalendario notatur, quâ *Cæſar Auguſtus* oſtendere voluit, ſe ex Victoria, quam de *M.Antonio* in pugna Actiacâ retulerat, Imperium eſſe adeptum. De hac Victoriæ Ara, poſt pacem à *Conſtantino M.* Imperatore, Chriſtianis redditam, magna Chriſtianos inter & Paganos fuerunt oborta diſſidia, de quibus lato calamo diſſerit in Annalibus Eccleſiaſticis Cardinalis *Baronius*.

Anno Urbis conditæ 726. *Anno* 1. *Olympiadis* 188. *Anno Iuliano decimo octavo. Anno Periodi Julianæ* 4686. *Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti decimo ſeptimo. Anno decimo tertio Regni Herodis. Anno ante Æram Chriſtianam vigeſimo octavo. Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar VI. & M.Vipſanius Agrippa II.*

Anno Urbis conditæ 727. *Anno ſecundo Olympiadis* 188. *Anno Iuliano decimo nono. Anno Periodi Julianæ* 4687. *Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti decimo octavo. Anno decimo quarto Regni Herodis. Anno ante Æram Chriſtianam vigeſimo ſeptimo. Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar VII. & Vipſanius Agrippa III.* Eodem anno *Auguſti* nomen Octaviano Cæſari tributum eſſe ſcribunt Cenſorinus in Lib. *de die Natali* cap. 21. & *Dio* lib. 53.

Anno Urbis conditæ 728. *Anno tertio Olympiadis* 188. *Anno Iuliano vigeſimo. Anno Periodi Iulianæ* 4688. *Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti decimo nono. Anno Regni Herodis decimo quinto. Anno ante Æram Chriſtianam vigeſimo ſexto. Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar VIII. & T.Statilius Taurus II.*

Anno Urbis conditæ 729. *Anno quarto Olympiadis* 188. *Anno Iuliano vigeſimo primo. Anno Periodi Iulianæ* 4689. *Anno Imperii Octaviani Cæ-* *ſaris*

ſaris Auguſti vigeſimo. Anno decimo ſexto Regni Herodis. Ante Æram Chriſtianam anno vigeſimo quinto. Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar IX. & M. Iunius Silanus.

Anno Vrbis conditæ 730. Anno primo Olympiadis 189. Anno Iuliano vigeſimo ſecundo. Anno Periodi Iulianæ 4690. Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo primo. Anno decimo ſeptimo Regni Herodis. Ante Æram Chriſtianam anno vigeſimo quarto. Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar X. & C. Norbanus Flaccus.

Anno Vrbis conditæ 731. Anno ſecundo Olympiadis 189. Anno Iuliano vigeſimo tertio. Anno Periodi Iulianæ 4691. Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo ſecundo. Anno decimo octavo Regni Herodis. Ante Æram Chriſtianam anno vigeſimo tertio. Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar XI. & C. N. Calpurnius Piſo. Eodem anno Senatus Imperatori *Auguſto* perpetuam Tribunitiam poteſtatem contulit, indèque, ut ait *Dio* lib.53. exortum eſt, ut Imperator *Auguſtus*, quique eum ſecuti ſunt Imperatores, lege quadam uterentur Tribunitiâ poteſtate.

Anno Vrbis conditæ 732. Anno tertio Olympiadis 189. Anno Iuliano vigeſimo quarto. Anno Periodi Iulianæ 4692. Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo tertio. Anno decimo nono Regni Herodis. Ante Æram Chriſtianam anno vigeſimo ſecundo. Conſules fuerunt M. Claudius Marcellus Æſerinus, & L. Arruntius.

Anno Vrbis conditæ 733. Anno quarto Olympiadis 189. Anno Iuliano vigeſimo quinto. Anno Periodi Iulianæ 4693. Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo quarto. Anno vigeſimo Regni Herodis. Ante Æram Chriſtianam anno vigeſimo primo. Conſules fuerunt Q. Æmilius Lepidus, & M. Lollius.

Anno Vrbis conditæ 734. Anno primo Olymp. 190. Anno Iuliano vigeſimo ſexto. Anno Periodi Iulianæ 4694. Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo quinto. Anno vigeſimo primo Regni Herodis. Ante Æram Chriſtianam anno vigeſimo. Conſules fuerunt M. Appulejus, & P. Silius Nerva.

Anno Vrbis conditæ 735. Anno ſecundo Olympiadis 190. Anno Iuliano vigeſimo ſeptimo. Anno Periodi Iulianæ 4695. Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo ſexto. Anno vigeſimo ſecundo Regni Herodis. Ante Æram Chriſtianam anno decimo nono. Conſules fuerunt Q. Lucretius Viſpillo, & C. Sentius Saturninus. Eodem anno Beatiſſimam Virginem *Mariam*, Matrem Chriſti Domini, natam eſſe menſe Septembri exiſtimo.

Anno Vrbis conditę 736. Anno tertio Olympiadis 190. Anno Iuliano vigeſimo octavo. Anno Periodi Iulianæ 4696. Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo ſeptimo. Anno vigeſimo tertio Regni Herodis. Ante Æram Chriſtianam anno decimo octavo. Conſules fuerunt P. Cor. Lentulus Marcellinus, & C. N. Cornelius Lentulus. Eodem anno *Maria*, Virgo, Mater

ter Christi Domini, complevit annum ætatis suæ primum.

Anno Vrbis conditæ 737. Anno quarto Olympiadis 190. Anno Iuliano vigesimo nono. Anno Periodi Iulianæ 4697. Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti vigesimo octavo. Anno vigesimo quarto Regni Herodis. Ante Æram Christianam anno decimo septimo. Consules fuerunt C. Furnius. Et C. Iunius Silanus. Eodem anno *Maria*, Virgo, Mater Christi Domini, complevit annum ætatis suæ secundum.

Anno Vrbis conditæ 738. Anno primo Olympiadis 191. Anno Iuliano trigesimo. Anno Periodi Iulianæ 4698. Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti vigesimo nono. Anno vigesimo quinto Regni Herodis. Ante Æram Christianam anno decimo sexto. Consules fuerunt L. Domitius Ahenobardus, & P. Cornelius Scipio. Eodem anno *Maria*, Virgo, Mater Christi Domini, complevit annum ætatis suæ tertium.

Anno Vrbis conditæ 739. Anno secundo Olympiadis 191. Anno Iuliano trigesimo primo. Anno Periodi Iulianæ 4699. Anno Imperii Octaviani Augusti trigesimo. Anno Regni Herodis vigesimo sexto. Ante Æram Christianam anno decimo quinto. Consules fuerunt M. Livius Drusus Libo, & L. Calpurnius Piso. Eodem anno *Maria*, Virgo, Mater Christi Domini, complevit annum ætatis suæ quartum.

Anno Vrbis conditæ 740. Anno tertio Olympiadis 191. Anno Iuliano trigesimo secundo. Anno Periodi Iulianæ 4700. Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti trigesimo primo. Anno Regni Herodis vigesimo septimo. Ante Æram Christianam anno decimo quarto. Consules fuerunt M. Licinius Crassus, & C.N. Cornelius Lentulus. Eodem anno *Maria*, Virgo, Mater Christi Domini, complevit annum ætatis suæ quintum.

Anno Vrbis conditæ 741. Anno quarto Olympiadis 191. Anno Iuliano trigesimo tertio. Anno Periodi Iulianæ 4701. Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti trigesimo secundo. Anno Regni Herodis vigesimo octavo. Ante Æram Christianam anno decimo tertio. Consules fuerunt Tiberius Claudius Nero & P. Quinctilius Varus. Eodem anno *Maria*, Virgo, Mater Christi Domini, complevit annum ætatis suæ sextum.

Anno Vrbis conditæ 742. Anno primo Olympiadis 192. Anno Iuliano trigesimo quarto. Anno Periodi Iulianæ 4702. Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti trigesimo tertio. Anno Regni Herodis vigesimo nono. Ante Æram Christianam anno duodecimo. Consules fuerunt M. Valerius Messalla Barbatus, & P. Sulpicius Quirinus. Eodem anno *Maria*, Virgo, complevit annum ætatis suæ septimum.

Anno Vrbis conditæ 743. Anno secundo Olympiadis 192. Anno Iuliano trigesimo quinto. Anno Periodi Iulianæ 4703. Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti trigesimo quarto. Anno Regni Herodis trigesimo. Ante Æram Christianam anno undecimo. Consules fuerunt Paulus Fabius Maximus, & Q. Ælius Tubero. Eodem anno *Maria*, Virgo, complevit annum ætatis suæ octavum.

Anno

Anno Urbis conditæ 744. *Anno tertio Olympiadis* 192. *Anno Iuliano trigesimo sexto*. *Anno Periodi Iulianæ* 4704. *Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti trigesimo quinto*. *Anno Regni Herodis trigesimo primo*. *Antè Æram Christianam anno decimo*. *Consules fuerunt Iulius Antonius, & Q. Fabius Max. Africanus*. Eodem anno *Maria*, Virgo, Mater Christi Domini, complevit annum ætatis suæ nonum.

Anno Urbis conditæ 745. *Anno quarto Olympiadis* 192. *Anno Iuliano trigesimo septimo*. *Periodi Iulianæ* 4705. *Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti trigesimo sexto*. *Anno Regni Herodis trigesimo secundo*. *Ante Æram Christianam anno nono*. *Consules fuerunt Nero Claudius Drusus Germanicus, & T. Quinctius Crispinus*. Eodem anno *Maria*, Virgo, complevit annum ætatis suæ decimum.

Anno Urbis conditæ 746. *Anno primo Olympiadis* 193. *Anno Iuliano trigesimo octavo*. *Periodi Julianæ* 4706. *Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti trigesimo septimo*. *Anno Regni Herodis trigesimo tertio*. *Ante Æram Christianam anno octavo*. *Consules fuerunt C. Martius Censorinus, & C. Asinius Gallus*. Eodem anno *Maria*, Virgo, complevit annum ætatis suæ undecimum.

Anno Urbis conditæ 747. *Anno secundo Olympiadis* 193. *Anno Iuliano trigesimo nono*. *Periodi Iulianæ* 4707. *Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti trigesimo octavo*. *Anno Regni Herodis trigesimo quarto*. *Ante Æram Christianam anno septimo*. *Consules fuerunt Tiberius Claudius Nero II. & Cn. Calpurnius Piso*. Eodem anno *Maria*, Virgo, complevit annum ætatis suæ duodecimum. *Ioannes Harduinus*, Societatis Iesu Scriptor, opinatur Christum Dominum mense Septembri ejusdem anni natum fuisse.

Anno Urbis conditæ 748. *Anno tertio Olympiadis* 193. *Anno Iuliano quadragesimo*. *Periodi Iulianæ* 4708. *Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti trigesimo nono*. *Anno Regni Herodis trigesimo quinto*. *Ante Æram Christianam anno sexto*. *Consules fuerunt D. Lælius Balbus, & C. Antistius Vetus*. Eodem anno *Maria*, Virgo, complevit annum ætatis suæ decimum tertium. Sub his Consulibus ejusdem anni Christum Dominum natum esse censent *Marcus Antonius Capellus*, *Keplerus*, *Henschenius*, & *Antonius Pagius* in suo Apparatu Chronologico ad Annales Baronii.

Anno Urbis conditæ 749. *Anno quarto Olympiadis* 193. *Anno Iuliano quadragesimo primo*. *Anno Periodi Iulianæ* 4709. *Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti quadragesimo*. *Anno Regni Herodis trigesimo sexto*. *Ante Æram Christianam anno quinto*. *Consules fuerunt Augustus Cæsar XII. & L. Cornelius Sulla*. Eodem anno Christum Dominum die 25. mensis Decembris natum esse probabilius existimo cum viris doctissimis, *Ioanne Dekerio*, *Dionysio Petavio*, & aliis. Beatissima itaque Virgo *Maria*, anno labente ætatis suæ decimoquarto, & elapsis à conceptione novem mensibus,

fibus, peperit *Jesum Christum*, omnium hominum Salvatorem.

Anno Urbis conditæ 750. *Anno primo Olymp.* 194. *Anno Iuliano quadragesimo secundo. Anno Periodi Iulianæ* 4710. *Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti quadragesimo primo. Anno Regni Herodis trigesimo septimo. Ante Æram Christianam anno quarto. Consules fuerunt C. Calvisius Sabinus, & Rufus*, seu *Rufinus*, sicut legitur apud *Severum Sulpicium*. Eodem anno *Herodes*, Rex Iudææ, post occisos puerulos à bimatu & infrà, ut ait Scriptura Sacra, mortuus est.

Anno Urbis conditæ 751. *Anno secundo Olympiadis* 194. *Anno Iuliano quadragesimo tertio. Anno Periodi Julianæ* 4711. *Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti quadragesimo secundo. Ante Æram Christianam anno tertio. Consules fuerunt Cn. Cornelius Lentulus, & M. Valerius Messalinus*. Cum eodem anno Natale Christi Domini Eminentissimus Cardinalis *Baronius, Scaliger*, & *Sethus Calvisius* copulant.

Anno Urbis conditæ 752. *Anno tertio Olympiadis* 194. *Anno Iuliano quadragesimo quarto. Anno Periodi Iulianæ* 4712. *Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti quadragesimo tertio. Ante Æram Christianam anno secundo. Consules fuerunt Augustus Cæsar XIII. & M. Plautius Silvanus*. Sub hujus anni Consulibus Natale Christi Domini consignat *Onuphrius Panuinus*, doctissimus Fastorum conditor.

Anno Urbis conditæ 753. *Anno quarto Olympiadis* 194. *Anno Iuliano quadragesimo quinto. Anno Periodi Iulianæ* 4713. *Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti quadragesimo quarto. Ante Æram Christianam anno uno. Consules fuerunt Cornelius Lentulus, & L. Calpurnius Piso*. In hunc annum *Dionysius Exiguus, Abbas*, quem sequuntur *Philippus Labbeus*, & *Iacobus Grandamicus*, aliique, Natale Christi Domini contulit. Immò, Ecclesia Latina, seu Occidentalis, quæ primum Christi annum à *Caii Cæsaris*, & *M. Æmilii Pauli* Consulatu, qui anno sequenti, seu Urbis conditæ 754. & anno Iuliano XLVI. exorditur, numerare solet, supponit cum *Dionysio Exiguo*, Christum natum esse anno Urbis conditæ 753. seu anno Iuliano XLV. At Ecclesia Latina judicium suum ad has tricas Chronologicas discutiendas, ut superiús ostendimus, judicium suum non interponit, hoc annorum computo, qui vulgò receptus est, contenta. Cæterùm, convenit modò inter omnes Chronologiæ peritos, distinguendum esse *duplex Natale* Christi, videlicet *proprium Natale Christi*, & *Natale Christi Dionysianum*, seu *commune*, ac *Vulgare*. Primum, seu Natale proprium Christi, est illud, quod quilibet probabilius putat. Alius quippè annum Iulianum XL. alius annum Iulianum XLI. alius alium, intra tamen annum Julianum XL. & XLVI. inclusivè. Nam aliquo eorum annorum Jesum Christum natum esse, extra omnem dubitationis aleam positum est. Nobis, sicut ostendimus in ista Dissertatione, magis arridet opinio illorum, qui *Natale proprium* Christi copulant cum anno Iuliano XLI., seu cum anno Urbis conditæ 749. ita ut *Natale proprium* Chri-

Christi, juxta probabiliorem, quam sequor, sententiam, præcesserit quadriennio integro Natale Christi, quod vocatur *Dionysianum*, seu *Vulgare* ac *commune*. Porrò, illud Natale proprium Christi nullam potest constituere Æram Christianam: Alioquin tot essent Æræ Christianæ, quot sunt de anno *Natalis proprii* Christi sententiæ. At verò, Natale Christi, quod dicitur *Dionysianum*, seu *Vulgare* ac *commune*, non pendet à Doctorum opinionibus, sed necessariò copulandum est cum anno Urbis conditæ 753. seu cum anno Iuliano XLV. quo Consules fuerunt *Cornelius Lentulus*, & *L. Calpurnius Piso*, cùm *Æra Christiana*, seu *Dionysiana*, incipiat à Kalendis mensis Ianuarii anni Urbis conditæ 754. seu anni Iuliani XLVI. Christumque die 25. mensis Decembris anni antecedentis natum supponat.

Anno Urbis conditæ 754. Anno primo Olympiadis 195. Anno Juliano quadragesimo sexto. Anno Periodi Julianæ 4714. Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti quadragesimo quinto. Anno primo Æræ Christianæ. Consules fuerunt Cajus Cæsar, & L. Æmilius Paulus. Initium Æræ Christianæ, *seu Dionysianæ*, peti debere à Kalendis Ianuarii hujus anni, quo Consules fuerunt *Cajus Cæsar*, & *L. Æmilius Paulus*, certissimis demonstrationibus evincunt periti hodierni Chronologi. Quarè à recta via aberravit Cardinalis *Baronius*, dùm Æram Christianam, seu *Dionysianam*, exorsus est à Kalendis Ianuarii anni Urbis conditæ 752. seu anni Iuliani XLIV. Quò factum est, ut *Baronius* biennio integro anteverterit Æram Christianam, seu *Dionysianam*, sicque, in suis Annalibus Ecclesiasticis, annis duobus, & aliquando etiam tribus, ab Æra Christiana, seu Dionysianâ, usque ad annum Christi CCLXX. distet, sicut passim in sua *Critica Baroniana* ostendit doctissimus *Antonius Pagius*. Fuerunt quidem, fateor, nonnulli, qui Cardinalem *Baronium* editis Lucubrationibus defenderunt, eumque Æræ Christianæ, seu Dionysianæ, exordium rectè consignasse commonstrare conati fuerunt. Immò, *Henricus Spondanus*, Appamiarum in Gallia Episcopus, & de universa Ecclesia optimè meritus, in fine Apparatus in Annales *Baronii* dicit, aliquos à se petiisse, ut Annales *Baronii* in Epitomen redigens, eosdem etiam emendaret, & à vera Æra Christiana, seu *Dionysiana*, non ab anno Urbis conditæ septingentesimo quinquagesimo secundo cum Cardinali *Baronio* inciperet, sed ab anno Urbis conditæ 754. quo *Cajus Cæsar*, & *L. Æmilius Paulus* Consules fuerunt, inchoaret; istud tamen sibi à quibusdam insinuatum consilium auscultare, & executioni mandare noluisse, quòd alii non deessent viri docti, quibus etiam Cardinalis *Baronii* computandi ratio probaretur. Verùm, hanc *Spondani*, & aliorum quorumdam, Cardinali *Baronio* suffragantium, opinionem certissimis demonstrationibus falsi convincunt *Cardinalis Norisius*, & *Antonius Pagius*, luceque meridianâ clariùs probant, exordium Æræ Christianæ, seu *Dionysianæ*, juxtà usum Ecclesiæ Latinæ, removeri haud posse ab anno Urbis con-

ditæ 754., qui insignitur Consulatu *Caii Cæsaris*, *&* *L. Æmilii Pauli*. Hujus Cardinalis *Norisii*, & *Antonii Pagii*, quibus ætas nostra nullos Chronologiæ peritiores tulit, sententiæ, manifestis demonstrationibus innixæ, standum esse censeo, quia, ut vulgò dicitur, miserum est vesci glandibus, inventis frugibus.

Hactenùs pertexui seriem Consulum Romanorum ab anno Urbis conditæ 709. quo *Cajus Julius Cæsar* quartum Consulatum iniit, usque ad annum ejusdem Urbis conditæ 754. hoc est, usque ad annum quadragesimum quintum Imperii *Octavianii Cæsaris Augusti*, quo cæpit annus primus Æræ Christianæ, seu *Dionysianæ*; in Dissertatione autem hujusce Tractatus decimâ, in qua de anno, quo Christus Dominus Baptizatus est, sermonem institurus sum, seriem exhibebo Consulum Romanorum, qui ab anno Urbis conditæ 754. seu ab anno quadragesimo quinto Imperii *Augusti*, quo cæpit annus primus Æræ Christianæ, seu *Dionysianæ*, usque ad annum ejusdem Urbis conditæ septingentesimum septuagesimum nonum, qui concurrit cum anno Æræ Christianæ, seu *Dionysianæ*, vigesimo sexto, quo anno Christum Dominum sub Consulatu *Cn. Lentuli Gentulici*, *&* *C. Calvisii Sabini*, fuisse in Iordane à Ioanne Baptisatum, multis momentis adstruere conabor.

DISSERTATIO SEPTIMA

De vaticinio Iacob, Genesis cap. 49. Non auferetur Sceptrum de Juda, &c. *&* *de circumstantiis Nativitatis Christi Domini*.

HAnc Dissertationem partiar in duos Paragraphos. In primo ostendam, hoc vaticinium Jacobæum Geneseos cap. 49. *Non auferetur Sceptrum de Juda*, *&c.* fuisse impletum in Nativitate Christi. In altero adversùs Judæos commonstrabo, ex circumstantiis Nativitatis Christi invictè probari, eum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum.

PARAGRAPHUS PRIMUS

Utrùm hoc Jacobi vaticinium: Non auferetur Sceptrum de Juda &c. *fuerit impletum in Nativitate Christi?*

EA est Judæorum pervicacia, ut in lectione Moysis ultrò velamen cordi suo obducant, & in tanta Prophetarum, Evangeliique luce sicut noctuæ ad Solem cæcutiant. Hinc, omnibus Prophetarum oraculis,

lis, quæ in Christo Domino fuere adamussim completa, tenebras consultò offundunt, suosque oculos ad tot assulgentes veritatis radios deploranda cæcitate occludunt. *Excæca cor populi hujus, & aures ejus aggrava, & oculos ejus claude, ne fortè videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & convertatur, & sanem eum.* Isaiæ cap.6. Quapropter, ut eorum obstinatio magis ac magis retundatur, hoc in Paragrapho probandum suscipio, in Christi Nativitate fuisse completum illud vaticinium Patriarchæ Jacobi morientis his verbis conceptum: *Non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium*, simulque ostendam, omnia tela, quæ adversùs tam evidentem Jacobi prædictionem intendunt increduli Judæi, adeò infirma, frigida, & obtusa esse, ut eam potiùs confirment, quàm labefactent.

DICO ITAQUE: Hoc vaticinium Jacobi morientis, *non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium, &c.* fuisse impletum in Nativitate Christi Domini.

Probatur hæc assertio unico, sed efficacissimo argumento. Patriarcha *Jacob* hoc vaticinio prædixit, venturum Messiam eo tempore, quo, potestate Judæorum deficiente, Sceptrum, sivè Regia, vel Ducalis dignitas ad alienigenam transire debebat, atqui Christus Dominus natus est eo tempore, quo Sceptrum, seù Regia, vel Ducalis dignitas Judæis ablata ad alienigenam transivit, ergo hoc vaticinium Jacobi morientis fuit reverà impletum in Nativitate Christi. Major constat ex tenore vaticinii Jacobæi, quod juxtà Editionem vulgatam sic habet: *non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium.* In Textu verò Hebræo sic legitur: *non recedet Sceptrum de Juda, neque Dux de inter pedes ejus, donec veniat Siloh, & ipsi obedientia populorum.* Hoc est, ejus doctrinam populi recipient, illiusque præceptis, ac mandatis obtemperabunt. Voce autem *Siloh* Messiam significari consentiunt Chaldæi Paraphrastæ, videlicet *Thargum Onkelosi, Hierosolymitanum*, & *Ionathanis*. Sicque etiam unanimi calculo interpretantur omnes Sancti Patres, qui licèt in Jacobæi oraculi interpretatione in varias abeant sententias, in eo tamen concordes sunt, quod velint, illud Oraculum venturi Messiæ prædictionem continere, & ad ipsum esse referendum. Probatur igitur minor, videlicèt Christum natum esse eo tempore, quo Sceptrum, seù Regia, vel Ducalis dignitas non solùm à Tribu Juda, sed etiam à tota gente Iudaica ablata transivit ad alienigenam. Christus natus est Herode regnante in Iudæa, sicut legitur *Matth.* cap.2. atqui Herodes fuit alienigena; ergo Christus natus est eo tempore, quo Regia, vel Ducalis dignitas non tantùm à Tribu Iuda, sed etiam à tota gente Iudaica ablata transivit ad alienigenam. Quòd Hærodes fuerit alienigena, liquet ex multis momentis.

Pri-

Primò, quia Herodes nec postulato, nec expectato Iudæorum consensu, sed solo favore, atque ope Romanorum adjutus, Judææ Regnum obtinuit anno quinto Imperii Augusti. Secundò, Iosephus passim in lib. 14. Antiqu. & in lib. 1. de Bello Iudaico cap. 25. asserit, Herodem, Antipatri filium, genere Idumæum fuisse. Tertiò, idem testantur veteres SS. Patres, & Scriptores Ecclesiastici, qui Herodem alienigenam, & *allophylum*, seù extraneum, & peregrinum summo consensu pronunciant; quamvis quidam illum *Ascalonitam*, quidam *Idumæum* appellent. Ita sentiunt *Origenes* hom. 17. in Genesim, *Eusebius* lib. 1. Histor. Eccles. cap. 6. *Ambrosius* lib. 3. in Lucam, & libro *de Benedictionibus Patriarcharum* cap. 9. *Hieronymus* Commentario in cap. 3. Oseæ, *Augustinus* lib. 18. de Civitat. Dei cap. 45. *Theodoretus* dialogo primo, *Sulpicius Severus* lib. 2. Hist. Sacræ cap. 27. & alii quàmplurimi, quorum sententiæ subscribit *S. Thomas* 3. part. quæst. 35. art. 8. ad 2. Porrò, tam cano, tamque venerando totius antiquitatis consensui, citrà temeritatem reclamare non licet. Quartò, Herodem fuisse alienigenam, & non genere Judæum, colligitur ex Secta Herodianorum, qui, sicut docent *Tertullianus*, *Epiphanius*, & *Philastrius*, ità appellabantur, quòd Herodem haberent pro Messia, eò quòd, cùm esset alienigena, Regnum Iudææ occupasset; Regno quippè Iudææ ad extraneum hominem translato, sibi persuaserunt Herodiani, Herodem esse Messiam, quod ex eo Scripturæ loco consequi videbatur: *non auferetur Sceptrum de Iuda, donèc veniat qui mittendus est*. Quintò, Herodem fuisse alienigenam apertè declarant ea quæ, teste *Iosepho* lib. 15. Antiq. cap. 11. gessit postquàm fuit à Romanis Regiâ dignitate auctus. Nam Iudæorum instituta peregrinis ritibus violavit, instituit Athletica certamina, quinto quoque anno, in honorem Cæsaris, theatrum in Urbe, & amphiteatrum in campo extruxit, Sacerdotio, aut abdicavit, aut promovit quos voluit, sibi omne jus, supremam, atque Regiam in Iudæa authoritatem arrogavit, & exercuit; Samariam, *Sebasten* dictam, Augusti honori dicavit, Davidis sepulchrum reclusit, interemit eos, qui ex stirpe Regia erant oriundi, & omnes libros, qui de Iudææ Regum genealogia conscripti erant, sedulò conquiri, & comburi jussit, ne videlicet genti Herodianæ, utpotèquæ nec ex Davidis familia, nec ex Judaico genere prodierat, aditus ad Regnum Judææ præcluderetur. Hac potissimùm de causâ Herodes, politicis artibus insignis, suæque ignobilitatis conscius, in omnes prosapiæ Regiæ Judæos grassari, eorumque genealogias penitùs abolere sibi necessarium duxit, *existimans*, inquit Eusebius lib. 1. Histor. Eccles. cap. 6. *Se nobilem videri posse, si novicius esse, & advena Israelitici generis nullis conscriptionum Fastis urgeretur*. Sextò, tâm constans erat apud Judæos fama, Herodem non esse Judæum, sed alienigenam, adeòque nullum ipsi jus ad Regnum Judææ esse assertum, ut benè multi ex Essenis, aliisque Judæorum Sectis adduci nunquam potuerint, ut in ejus fidem jurarent, plurimique etiam tor-

tormentis, & comminatione ad juramentum illud præstandum fuerint compulsi. Denique, quî credibile est, Herodem fuisse genere Judæum, quem constat infensissimum fuisse hostem Judæorum, eosque odio plusquam vatiniano semper fuisse prosecutum, ita ut etiam in illos ultrà funus suum sævire voluerit, dùm *Salomæ*, sorori suæ, & *Alexæ*, Salomæ viro, ferale illud dedit mandatum occidendi post suum obitum omnes nobiles Judæos, quos in hunc finem, paulò antequàm animam efflaret, in Circo concludi jusserat? Ex his itaque momentis manifestò patet, Herodem non fuisse genere Judæum, sed alienigenam, ac subindè reverà in Nativitate Christi fuisse impletum hoc Jacobæum oraculum: *non auferetur Sceptrum de Iuda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est, &c.*

Scio, quosdam esse Theologos, qui putant illud Jacobi oraculum, non fuisse reapsè completum regnante Herode, sed eo dumtaxàt tempore, quo omnis Magistratus Civilis, & Hierarchicus, apud Judæos abolitus est, quod quidem contigit anno Æræ vulgaris LXX. quandò videlicèt captâ per *Titum*, Imperatorem, Jerosolymorum Urbe, & solo æquatâ, Templum quoque funditùs dirutum est. Verùm, etsi ipse non inficias eam, Judæos non destitisse efficere populum distinctum à reliquis gentibus, eosque Leges, & mores suos servasse, donec à *Tito*, & *Vespasiano* vastati per totum Orbem dispersi sunt; contendo attamen, Sceptrum, seù Regiam, & Supremam potestatem è tota Judaica gente fuisse sublatam tempore Herodis, qui Regnum Judææ Romanorum auctoritate invasit. At enim, tunc non solùm Judæi Romanorum Imperium, ac jugum subjerunt, duramque servitutem servierunt, sed & Regem habuerunt Herodem non origine Judæum, sed Idumæum; eo itaque regnante completum est illud Jacobæum oraculum: *non auferetur Sceptrum de Iuda*, *& Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est*, &c. Quo oraculo prænunciare voluit Jacob, sublato semel è gente Judaica Sceptro, & ad alienigenam transeunte, venturum Messiam.

Hoc argumentum Judæorum jugulum petit. Inficiari si quidem non possunt, Regiam potestatem è tota gente Judaica, regnante Herode, fuisse ad peregrinum, seù alienigenam, translatam, seque omnes post cladem Jerosolymitanam fuisse quo quo versùm dissipatos, alienis parēre cōactos legibus, nihil eorum prorsùs habentes, quibus constat Regia potestas, putà jus reos morte plectendi, belli denunciandi, ac gerendi, monetam cudendi, leges ferendi. Imò, inviti licèt, nunc experiuntur, se tanquam bipedum vilissimos contemptui, & ludibrio haberi, sine Rege, sine sacrificio, exules, & in summa rerum omnium penuria vivere, adeò ut Teste *Tertulliano* Apologetici cap. 21. *Dispersi, palabundi, & Cæli, & Soli sui extorres vagentur per Orbem sine homine, sine Deo Rege, quibus nec advenarum jure terram patriam saltèm vestigio salutare conceditur.* Quæro ergo nunc à Judæis, quænam tot calamitatum, quibus impræsentiarum

tiarum tantùm non opprimuntur, potuerit esse causa? Certè idololatriam causari non possunt, ob quam Deus interdùm illos in captivitatem abduxit, nam constat, Judæos post captivitatem Babylonicam nunquàm fuisse in idololatriam prolapsos, semperque totis obstitisse viribus, ne in Dei Templum imagines quævis Deorum, hominumque inferrentur, vel illud Templum, alteri, quàm vero Deo, sacraretur. Quid etiam egerint, quidvè passi fuerint Judæi, nè *Cajus Caligula* in Templo suam imaginem poneret, aut illud suo Numini, nomine Iovis illustris, dedicaret, uberrimè exponunt Philo *de legatione ad Cajum*, & *Josephus* lib. 18. Antiq. cap. 11. Quin etiam *Cornelius Tacitus* lib. 5. Historiarum de Iudæorum ritibus loquens, hæc habet: *Judæi mente sola, unumque Numen intelligunt, summum illud, & æternum, neque mutabile, neque interiturum. Igitur nulla simulachra Urbibus suis, nedùm Templis sunt. Non Regibus hæc adulatio, non Cæsaribus honor ...... jussi à Cajo Cæsare effigiem ejus in Templo locare, arma potiùs sumpsere.* Undè ergò, amabo, in tot mala inciderunt Iudæi, quibus à tempore passionis Christi Domini continuò vexantur? nisi quia Christum, verum Messiam, in cujus ortu impletum est Iacobi oraculum, suscipere, & agnoscere detrectarunt, & etiamnùm persequentem, ut ità loquar, fugiunt veritatem, dum Prophetarum de Christo vaticinia vanis argutiis incrustare, & obscurare moliuntur. Sed difficilè non est futiles rationes, ac sinistras interpretationes, quibus Iudæi Christianorum argumenta eludere tentant, confutare; & Iacobi vaticinium, quod præcipuè impetunt, ab eorum cavillis vindicare.

DILUUNTUR

Judæorum objectiones.

Arguitur primò: Iacobi morientis vaticinium sic exprimitur in Textu Hebræo, *non recedet Sceptrum de Iuda, neque Dux de inter pedes ejus donec veniat Siloh.* Atqui Tó *Siloh* ad Messiam referri minimè debet, sed potiùs ad Urbem *Silo*, in qua *Saul*, & *Ieroboam* Reges inaugurati sunt; adeò ut hic sit genuinus prophetiæ Iacobi sensus, non auferetur Sceptrum de Iuda, donec veniat tempus, quo vel Saul, vel Ieroboamus inungetur Rex in Urbe *Silo*. Ergo hæc Iacobi prædictio ad Messiam nullatenùs pertinet.

Respondeo: Iudæos in meridie planè cæcutire, dùm hoc Iacobi vaticinium ad Saulem, vel ad Ieroboamum referendum esse pervicacitèr contendunt: Nam primò, præter quàm quòd, nec Saul, nec Ieroboamus in Urbe *Silo* potestatem Regiam acceperunt (si quidem Saul electus est Rex in *Maspha*, confirmatus in *Galgala*, & unctus à Samuele in *Ramathain Sophin*, sicut legitur lib. 1. Reg. cap. 10. Ieroboamus verò in Sichem Rex fuit consecratus, ut habetur 3. Reg. cap. 12.) præter hòc, in-

inquam, manifestum est, Sceptrum Iuda, tum temporis, necdùm defecisse, cùm potiùs post mortem Saulis in Davide emicuerit, immò, post mortem Salomonis in duabus Tribubus, usque ad captivitatem Babylonicam, perseveraverit. Secundò, antequàm regnaret Saul, Sceptrum nondum erat in Tribu Iuda, sed in Tribu Levi, nam *Heli*, & post ipsum *Samuel* Iudæis tanquam Judices præfuerunt. Non potuit ergo Principatus è Tribu Iuda transferri ad Saulem. Tertiò, non dixit Iacob, non auferetur Sceptrum de Iuda, donec veniat aliquis ungendus in *Silo*, sed, inquit, donec veniat ipse *Siloh*, idest, Messias, sicut Paraphrases Onkelosi, & Ionathæ, nec non Targum Hierosolymitanum exponunt, sic enim habet Onkelos: *usque dum veniat Messias*. Ionathas verò, & Targum Hierosolymitanum, *usque ad tempus, quo veniet Rex Messias*. Versio LXX. Interpretum *non deficiet Princeps ex Juda, & Dux de femore ejus, donec veniant quæ reposita sunt ei. Et ipse est expectatio gentium*. Textus Samaritanus, *non auferetur Sceptrum de Iuda, & Dux de vexillis ejus donec veniat pacificus, & ad ipsum congregabuntur populi*. Denique hoc Iacobi vaticinium non de alio quàm de Messia intelligi debere fatentur ipsi Rabbini in Talmude, Tractatu *Sanhedrin* cap. 12. *Rabba* in Genesim, *Raschi*, *Salomon Jarchi*, *David Kimki*, & alii. Ex quo patet, frivolas omninò esse interpretationes recentiorum Iudæorum, quorum alii hanc Iacobi prædictionem ad Mosem, alii ad Saulem, alii ad Davidem, alii ad Ieroboamum, alii ad Nabuchodonosorem, alii ad Ahiam Silonitem, alii ad Herodem, alii ad Vespasianum referunt, quibus tamen omnibus hæc Iacobæi oraculi verba, *& ipse erit expectatio gentium*, nullatenùs convenire possunt, sed soli Messiæ, seù Christo Domino.

Arguitur secundò: sensus vaticinii Iacobi non est ille, quem ipsi violentâ interpretatione affingunt Christiani, videlicèt, quòd in gente Iudaica permansurum sit Sceptrum Regium donec veniat Messias, sed potiùs hic est oraculi Iacobæi sensus, quòd premendi, ac vexandi sint Iudæi, virgâque afflictionis puniendi, donec veniat Messias, à quo in pristinam libertatem sunt asserendi. Ergo ex eo Iacobi vaticinio colligi non potest, Christum esse verum Messiam, licèt in ejus ortu fuerit è gente Iudaica ablatum Sceptrum, & ad alienigenam, seù Herodem, translerit. Prob. ant. In fonte, seù in Textu Hebræo, sic legitur: non recedet *Schebeth* seu *Sebet*, *à Iuda*, hæc autem vox *Schebeth*, non significat Regium Sceptrum, sed virgam afflictionis, quâ Iudæi cædi debent, donec veniat Messias, ergo verus sensus Iacobi vaticinii hic est, quòd Iudæi virgâ afflictionis premi, & flagellari debent, donec veniat Messias eorum liberator.

Respondeo: Hoc vaticinio Iacobi reverà prædici permansurum in gente Iudaica Sceptrum Regium, donèc veniat Messias, ac subindè vanam, frivolam, tortam, & impiam esse expositionem, quam adhibent Neoterici Iudæi, asserentes, per *Schebeth*, seu *Sebet*, significari virgam afflic-

afflictionis, quâ Iudæi cædi debent, donèc veniat Messias. Id ex multis momentis demonstrare proclive est. Primò, quia constat, Patriarcham Iacob, dùm benedixit filio suo Iudæ, imprecari ei noluisse, nèc quidquam infausti ominari, sed potiùs ei aliquid faustum, ac singulare prædicere voluisse. Secundò, in hoc vaticinio Iacobæo de ea virga sermo est, quæ spectat ad Regiam, vel Ducalem dignitatem, nàm habetur: *Non auferetur Sceptrum de Iuda, & Dux &c.* Porrò, virga, quæ ad Regiam, vel Ducalem spectat dignitatem, non est virga afflictionis, sed virga Principatus, & dominationis. Tertiò, certum est, Iudæos non fuisse semper virgâ afflictionis punitos, sed potiùs temporibus Regum Davidis, & Salomonis res eorum maximè floruisse. Regnum siquidem Salomonis fuit opibus abundans, ditione augustum, pacis munere fortunatum. Quartò, illa prædictio Iacobi de perpetua afflictione non stat cum eo, quod dicit idem Patriarcha, videlicèt manum Iudæ fore in cervicibus inimicorum suorum, nèc illa perpetuæ afflictionis virga convenit, cùm voce Hebræa, *Mechokek*, quæ non indicat tyrannum, sed Legislatorem, & Scribam, sicut fatentur periti Rabbini. Quintò, vox *Scheveth*, seu *Sebet*, ingerit non afflictonis, sed dignitatis notionem, seu significat Principatum, Imperium, Magistratum, Regiam dignitatem, sicut ex Hebræorum dictionariis, & ex quàmplurimis Scripturæ sacræ locis compertum est; immò, hanc vocem *Scheveth*, seu *Sebet*, eo in sensu non semel usurpavit Psalmista, *Reges eos in virga ferrea*. Psalm. 2. *Virga directionis, virga Regni tui*. Psalm. 44. Sextò, hanc vocem *Scheveth*, seu *Sebet*, LXX. Interpretes, qui diù antequàm Christus oriretur, sacra Biblia Hebraica Græcè reddiderunt, de regia, seu summâ auctoritate sunt interpretati. Hos secuti sunt *Theodotion, Aquila*, & *Symmachus*, quibus succinunt paraphrastæ Chaldæi, sic enim vertit *Onkelosus*: *Non deficiet exercens dominium*. Paraphrasis Ionathanis sic habet: *Non cessabunt Reges, & Principes*. Targum Hierosolymitanum: *Non cessabunt Reges*. Sic etiam legendum esse docent celebriores Rabbini, nimirùm R. *Raschi*, R. *Rabba*, auctor libri Berescith, R. *Maimonides*, R. *Bechai*, R. *David Kimki*. R. *Hischia*, R. *Salomo Urbinas*, & alii. Undè patet, Iudæos negare non posse hanc vocem *Scheveth*, seu *Sebet*, in oraculo Iacobi sceptrum, seu regiam dignitatem significare, quin suas paraphrases Scripturę sacræ, quas tamen in summo pretio habent, explodant, & celebriores gentis suæ Magistros, quos tam impensè venerantur, & tantùm non adorant, errasse contendant. Abeant ergò nunc Iudæi, quorum tanta est impudentia, ut quascumque absurdissimas licèt interpretationes, quas ad eludenda Christianorum argumenta adducere possunt, non abhorreant; tantùm ne colla veritati subdere, atque Christum, ceù verum Messiam, fateri, atque agnoscere cogantur. Digni profectò homines, qui, divino cùm sint rebelles lumini, & clarissimis Prophetarum oraculis fidem habere nolint, suis plusquàm cimmeriis tenebris perpe-

tuò

tuò obvolvantur. Verùm, pergamus alias Iudæorum argutias proponere, atque diluere.

Arguitur tertiò: Tempore, quo Iesus Christus natus est, Sceptrum è gente Iudaicâ nondùm erat ablatum, nec ad alienigenam transierat, ergo hoc Iacobi vaticinum: *Non auferetur Sceptrum de Iuda, &c.* exitum non habuit in Nativitate Christi. Prob. ant. Christus natus est in diebus Herodis Regis in Iudæa, atqui Herodes non erat alienigena, sed Iudæus genere, *Nicolaus* siquidem *Damascenus*, qui genus, & stemma Herodis apprimè noverat, illum genere Iudæum esse scripsit, nec ab eo dissentit Iosephus, qui lib. 20. Antiq. cap. 6. referens Contentionem ortam Cæsareæ Syros inter & Iudæos, ait: Iudæos, qui Cæsareæ erant, ideò Syris præponi voluisse, quòd Urbis Cesareæ conditor Herodes, Rex, fuerit Iudæus genere: *Apud Cæsaream*, sunt verba Iosephi, *inter Iudeos habitatores, & Syros de pari jure Civitatis rixa exorta est, nam Iudæi potiori conditione volebant esse, quòd Vrbis hujus conditor, Herodes, Rex, fuerit Iudæus genere. Id Syri, non inficiabantur quidèm, sed ajebant, Vrbem Turris Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitasse inibi.* His momentis *Scaliger*us, famosus olim Criticus, pertendit, *Herodem*, quo regnante in Iudæa natus est Christus Dominus, fuisse genere Iudæum. Non ergò è gente Iudaica ablatum fuit Sceptrum, quandò in Iudæa regnavit Herodes.

Respondeo: Me jam satis supèrque inter probandam assertionem, tàm ex testimonio Iosephi, & Sanctorum Patrum, quàm ex multis aliis momentis ostendisse, Herodem, quo in Judæa regnante, natus est Christus Dominus, alienigenam fuisse respectu Judæorum, quapropter, nulla fides habenda est *Nicolao Damasceno*, dùm, assentandi, palpandique studio ductus, finxit Herodem esse genere Iudæum, & à Iudæis oriundum, qui Babylone captivi fuerunt, immò eum è Tribu Iuda genus suum duxisse ait. Quæ fabulosa Herodis genealogia jure meritò rejicitur à Iosepho, qui asserit, Herodem non fuisse genere Iudæum, sed Idumæum; undè *Nicolaum Damascenum*, contrarium effutientem, tanquàm ignavum Herodis assentatorem perstringit. Nec sibi contradicit Iosephus, quandò refert, loco in objectione laudato, Iudæos Cæsarienses, ut jus Civitatis contra Syros sibi asciscere possent, dixisse, Herodem genere Iudæum fuisse: non in hoc, inquam, sibi contradicit Iosephus, quia id dumtaxàt historicè refert, ut reverà à Judæis Cæsariensibus dictum, illud tamen suo calculo non probat, quin potiùs, sicut mox diximus, invehitur in *Nicolaum Damascenum*, qui, ut Herodi palpum obtruderet, eum genere Iudæum fuisse commentus est. Cæterùm, quamvis Herodes non fuerit genere Iudęus, negari tamen haud potest, illum fuisse religionis professione Iudæum. Erat quippè Idumęus; Idumæi autem, ex quo *Ioannes Hircanus*, Judęorum Pontifex, atque Rex, ipsos edomuit, circumcisione acceptâ ad Iudæos aggregati sunt, quamvis nihilominùs diversos ritus, & Instituta

stituta habuerint. Hinc *Idumæi* in Scriptura sacra alienigenæ respectu Iudæorum appellantur, *in Idumeam extendam calceamentum meum, mihi alienigenç amici facti sunt*. Addo etiam, *Herodem* non fuisse genere Iudæum, quia ejus mater, dicta *Cypros*, oriunda erat ex Arabia, ut fatentur omnes Historici, ac subindè non origine Iudæa erat, sed Ethnicorum Religioni addicta. Cùm igitur juxtà leges tam Hebræorum, quàm Romanorum, & aliarum Nationum, *partus ventrem sequatur*, planum est, *Herodem* non potuisse esse genere Israëlitam, seu Iudæum. Sed quorsùm, dicet fortasse aliquis, ritus, ac leges *Idumæorum* Iudæis non imposuit Herodes, si esset ipsemet Idumęus? Huic quæstioni facilè fit satis, dicendo, Herodem, licèt genere Idumęum, id tamen non ausum esse tentare, tùm quia probè sciebat, Iudæos Legi, ac ritibus suis addictos, quidvis potiùs toleraturos, quàm eorum immutationem. Undè, ne intempestivâ rituum mutatione, eorum animos, jàm satis commotos, exasperaret, in Iudaicis ritibus nihil immutandum esse duxit. Tùm quia etiam Herodes, utpotè vir politicus, fortunæ tantùm, ac tempori serviens, de religione parùm admodùm curabat, undè quamvis genere esset Idumæus, Iudaico tamen more semper vixit, ut constat ex Dicto Imperatoris Augusti, quod refert *Macrobius* lib. 2. *Saturn.* cap. 4. *Meliùs est porcum Herodis esse, quàm filium*, eô quippè Dicto insinuatur, Herodem Mosaicæ Legis ritus observasse, & à porcis, aliisque id genus animalibus à Lege prohibitis, abstinuisse. Consulat Lector opusculum, quod *Serarius* edidit *de Herode*. Legat etiam eruditum librum, à Cl. Viro D. *Ferrando*, in supremo Parisiensi Senatu Causidico, Gallicè editum, cui titulus est: *Reflexions sur la Religion Chretienne*, sed præsertim Tomum I. qui complectitur Doctissimam Explanationem Prophetiarum *Iacobi*, & *Danielis* de adventu Messiæ.

Arguitur quartò: Tamdiù Sceptrum Regium permansit in gente Iudaica, quamdiù penès eam fuit jus vitæ, & necis, atqui penès gentem Iudaicam fuit jus vitæ, & necis, etiam post passionem Christi Domini, ergo è gente Iudaica non fuit ablatum sceptrum tempore Nativitatis Christi. Prob. min. Pilatus compellans Judæos, *Matth.* cap. 27. ait: *Habetis custodiam, ite, custodite sicut scitis*. Dùmque eum instigarent Iudæi, ut Iesum in crucem ageret, respondit: *Accipite eum vos, & secundùm Legem vestram judicate eum*. Ioannis cap. 18.Ittereà, Judæi, post passionem Christi, potestatem judiciariam exercuerunt in *Stephanum*, quem lapidibus obruerunt, sæpiùs etiam Apostolos in vincula conjecerunt. Denique, Paulus, qui tùm temporis appellabatur *Saulus*, cum mandatis Principum Sacerdotum profectus dicitur Damascum, ut si, quos nactus fuisset Iudæos Christianis adhærentes, vinctos perduceret Hierosolymam. Quæ omnia apertè probant, Iudæos, etiam post passionem Christi, exercuisse judiciariam potestatem, & habuisse jus vitæ, & necis.

Respondeo: Hanc potestatem judiciariam, quam Iudæi post natum Chri-

Christum exercuerunt, non fuisse supremam, sed umbratilem, precariam, & fiduciariam, quam videlicèt Romani, Iudææ Procuratores, ipsis Iudæis indulgebant, ut eis omnem tumultuandi occasionem adimerent, vel hanc potestatem judiciariam fuisse à Iudæis usurpatam insciis Procuratoribus Romanis: Hæc responsio triplici momento confirmari potest. Primò, quia constat, ejecto Archelao, qui, post obitum patris sui, Ethnarchæ Iudææ titulum ab Imper. Augusto obtinuit, Iudæam fuisse à Romanis in Provinciam redactam, summamque illius administrandæ auctoritatem fuisse penès Procuratores, qui Romà mittebantur. Testatur enim Iosephus lib. 18. Antiq. cap. 1. & lib. 2. de Bello Judaico cap. 12. *Coponium*, qui primus, post abdicatum Archelaum, in Iudæam à Romanis missus est, jus habuisse vitæ, & necis, *missus est*, inquit Iosephus, *Coponius*, *Eques Romanus, in Judæam cum potestate occidendi*. Secundò, legimus in Evangelio Ioannis cap. 18. quòd, postquàm Pilatus Iudæis, Christum ad mortem postulantibus, dixisset: *Accipite eum vos, & secundùm Legem vestram judicate eum*, incunctantèr ei responderunt Iudæi: *Nobis non licet interficere quemquam*. Tertiò, Iosephus lib. 20. Antiq. cap. 8. refert, quòd postquàm junior *Ananus*, Summus Pontifex, mortuo *Festo*, Iudææ Præside, & *Albino*, ejus successore, adhùc agente in itinere, Synedrium advocasset, & fratrem Iesu Christi, Iacobum nomine, & unà quosdam alios reos impietatis peractos, lapidandos tradidisset, quidam Iudæi Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum, non licuisse Anano Synedrium sine ipsius consensu advocare, quorum verbis ille persuasus scripsit Pontifici, daturum sibi pænas minitans. Ex quo Iosephi loco colligitur, Synedrium à Summis Iudæorum Pontificibus convocari haud potuisse absque consensu eorum, qui ad procurandam Iudæam à Romanis mittebantur. Quod spectat lapidationem S. *Stephani*, dico: hanc lapidationem non per judiciariam potestatem, & secundùm solemnes juris formas statutam fuisse, sed potiùs tumultuario impetu à Iudæis factam esse, sicut narrat S. *Lucas* cap. 7. v. 57. Actuum Apostolorum, ubi hæc habet: *& exclamantes*, seu Iudæi, *voce magnâ continuerunt aures suas, & impetum fecerunt unanimitèr in eum* (idest, in *Stephanum*) *& ejicientes eum extra Civitatem lapidabant*. Quæ verba apertè innuunt, lapidationem *Stephani* non potestate judiciariâ, sed præcipiti, & tumultuario Iudæorum impetu factam fuisse. Addo etiam, fateri ipsosmet Judæos in Talmude, Tractatu Sanhedrin cap. 5. quadraginta annis ante eversionem, seu devastationem Templi, judicium animarum, ut loquuntur, seu potestatem judicandi in Causis criminalibus Synedrio fuisse ablatam, porrò, Templum eversum est anno Æræ Christianæ septuagesimo. Undè manifestum est Judæos, nato semel Christo Domino, supremâ potestate judicandi fuisse exutos, nèc aliam nisi umbratilem, & precariam exercere potuisse.

Arguitur quintò: *Rabbi Benjamin Tudelensis*, qui tempore Alexandri

dri III. Summi Pontificis, & Friderici Ænobarbi, Imperatoris, varias Orbis Regiones perlustravit, in sui Itinerarii historia asserit, se propriis inspexisse oculis in Urbe *Bagdad*, maxima & amplissima Civitate, multa millia Israelitarum, ubertate rerum omnium affluentium, amœnissima loca incolentium, & ab omni reliquorum hominum societate, & aditu seclusorum propter vastissimas solitudines interjectas, aitque etiam, ibi sedem habere quemdam *Æcmalotarcham*, seu Principem, è Tribu Juda oriundum, & in Asia Judaicum Imperium tenentem, cujus dignitatem perpetuâ successione ad Messiam usque duraturam scribit. Ergò etiamnùm perseverat in gente Judaica Regia, seu suprema potestas.

Respondeo: Hancde Asiatico Judæorum Imperio, & de Æcmalotarcha narrationem, puram putamque fabulam esse vel ad Judæorum, qui, ut omnes norunt, chymæris, & commentis pascuntur, miserum solatium excogitatam, vel ad Christianorum faciliùs eludenda argumenta à Rabbinis consarcinatam. Quod quidem multis momentis evinci potest. Primò, quia post Hierosolymorum expugnationem permixtæ adeò sunt Tribus, ac promiscuè confusæ familiæ, ut earum origines, aut genealogiæ ne levi quidem suspicione internosci possint. Secundò, constat, Judæos à tempore Nativitatis Christi jus Sceptri, ditionemve ullam, aut Imperium nusquàm gentium obtinere, immò quicumque Orientem peregrinationibus lustrarunt, & longinquarum, quas complectitur, Regionum accuratam notitiam tradiderunt, inter aniles fabulas reponunt ea, quæ Judæi de Israelitarum in Oriente amplissimo Senatu, gloria, dominio, & Regno splendidè mentiuntur. Legi potest super hac re *Buxtorfius* in Præfat. ad librum *Cosri*, in qua fabulosas refert quorumdam Rabbinorum epistolas de gloria, potentia, & fictitio Judæorum Regno, dicto *Cozar*, ex quibus, quàm fæcundum sit Judæorum in commentis fingendis ingenium, quilibet facilè intelligere potest. Tertiò, Judæi tempore passionis Christi publicè protestati sunt, se nullum habere Regem, nisi Cæsarem. Quartò, fatetur ipsemet *Rabbi Benjamin Tudelensis*, Æcmalotarcham illum, seu Principem, à Mahumedanorum Calipha potestatem per sigilli traditionem accipere solitum esse. Non ergò proprium, & absolutum, sed precarium, ac fiduciarium est illius dominium. Denique, præcipui Rabbini hujus Judaici Imperii Asiatici nullatenùs meminerunt, immò potiùs ingenuè fassi sunt, Regiam potestatem è gente Judaica penitùs defecisse. *David* siquidem *Kimchi*, cujus auctoritas maximi ponderis est apud Judæos, explicans caput 3. *Oseæ*, ubi dicitur, quòd *dies multos sedebunt filii Israel sine Rege, sine Principe, sine sacrificio, sine Altari, sine Ephod, & sine Theraphim*. Hæc habet: *Hi sunt dies exilii, in quo hodiè sumus, nec Regem, nec Principem ex Israele habemus; sed in potestate Gentilium sumus, & in potestate Regum ipsorum, & Principum ipsorum*. *Abrabaniel*, alter Judæorum doctissimus Rabbinus, exponens versum octavum cap. 33. *Isaiæ*, ait: *Præterea meminit Isaias tertii*

tii

tii generis malorum, exilii nempè, quod penès Israelitas non sit Regnum, nec dominium, nec Sceptrum judiciale. His duobus Rabbinis assentiuntur Rabbi *Bechai*, Rabbi *David Ganz*, & Rabbi *Manasses*, ut videre est apud Illustriss. Episcopum Abrincensem Danielem *Huetium*, Propositione 9. Demonstrationis Evangel. quam Lector adire potest, si plura hoc de argumento nosse desideret.

Arguitur sextò: Hoc Jacobæum oraculum: *Non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est*, ad solam Tribum Juda restringi debet, cum exclusione Leviticæ, Beniamiticæ, & aliarum Tribuum, ità ut illius Iacobæi oraculi hic sensus sit: Non auferetur Sceptrum de Tribu Iuda, & Dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est. Atqui Sceptrum ablatum est à Tribu Iuda multo tempore antequàm Christus nasceretur, ergò illud Iacobi vaticinium in Nativitate Christi non fuit completum. Major videtur certa, nàm Patriarcha Iacob filium suum Iudam alloquebatur, eique benedictionem impertiebatur, dùm hæc vaticinatus est, quò fit ut ad aliam Tribum prædictum vaticinium pertinere non possit. Probatur itàque minor. Tempore captivitatis Babylonicæ Sceptrum è Tribu Iuda ablatum est in Iechonia, & Sedecia; post solutam verò captivitatem Babylonicam, Aristocratiæ formam assumpsit Iudæorum Respublica, ità ut Iudæi nunquàm ampliùs Regiam, & absolutam imperandi formam obtinuerint. Nàm primùm Persarum Monarchis subditi fuerunt. Deindè; postquàm *Alexander Magnus*, Macedo, Dario Codomanno, & Persarum simùl Imperio deleto, omnem hujus gloriam ad Græcos transtulit, Iudæi Græcis paruerunt, seu Asiæ minoris, & Ægypti Regibus, donec à Romanis devicti tandèm Iudæi sub jugum missi sunt. Atqui per totum illud temporis intervallum, quod à captivitate Babylonica fluxit usque ad Christum, nullos Duces habuerunt Iudæi è Tribu Iuda oriundos, sed summâ rerum potiti sunt Pontifices, quæ potestas per Assamonæos in ordine Sacerdotali firmata est usque ad tempus Herodis, qui, devicto Antigono, genus Assamonæorum extinxit, & Regnum Iudææ à Senatu Romano obtinuit. Patet igitur, quingentis, & ampliùs annis ante Christum, hoc est, à tempore captivitatis Babylonicæ fuisse ablatum Sceptrum à Tribu Iuda, ac proindè hoc Iacobi vaticinium in Nativitate Christi non fuisse completum.

Antequàm huic argumento faciam satis, non abs re erit observare, esse quosdam Theologos, qui Iacobi vaticinium non de tota gente Iudaica, sed de sola Tribu Iuda exponendum esse docent, variasque responsiones ad diluendum illud argumentum adhibere solent.

Primò respondent, illos Pontifices, qui post reditum captivitatis Babylonicæ usque ad Herodem Reipublicæ Iudaicæ præfuerunt, iniisse Matrimonia cum filiabus ortis è Tribu Iuda, ac subindè Sceptrum semper hoc pacto permansisse in Tribu Iuda, quia hi Pontifices, licèt paterno

no genere essent oriundi ex Tribu Levi, materno tamen genere ex Tribu Iuda originem ducebant.

Secundò: Respondent fuisse apud Iudæos Synedrium, seu Senatum, vel Collegium LXX. Virûm, qui ex Tribu Iuda selecti erant. Hoc autem Synedrium, quod apud Iudæos supremâ pollebat auctoritate, extitisse volunt usque ad Herodem, & in eo sensu Sceptrum, seu supremam potestatem semper fuisse penès Tribum Iuda.

Tertiò: Respondent Sceptrum usque ad adventum Christi permansisse in Tribu Iuda, non quidem eo sensu, quòd sẽper actu fuerit penès Duces ortos è Tribu Iuda, sed quòd illa Tribus, ex quo Sceptrum obtinuit, nusquàm exciderit jure, quod in illud habebat, hoc est, quamvis Tribus Iuda aliquandò Regni usumfructum non habuerit, illius tamen proprietatem non amiserit; sicut, exempli gratiâ, dici potest, non ablatum fuisse Angliæ Sceptrum à Stuartorum gente, postquam in eam semel concessit, quamvis Iacobus III. Rex Angliæ, patriâ, Regnoque depulsus vivat, quia videlicèt nunc quoque jus ad Regnum, & Regni proprietatem habet, etsi actu illo non potiatur.

Denique, respondent, quòd, quamvis Tribus Iuda Sceptrum amiserit, quandò, extincto Sedecia, ultimo Davidici sanguinis Rege, gens Iudæorum captiva ducta est Babylonem, vaticinium tamen Iacob reverà fuit impletum, quia, inquiunt, Iacob non prædixit filio suo Iudæ, quod ab eo, ejusque Tribu nunquám recederet Sceptrum, sed tantùm prædixit, quòd à Iuda, ejusque Tribu non recederet Sceptrum in perpetuum. Quod verè impletum est, nàm etsi Tribus Iuda, mortuo Sedecia, Sceptrum amiserit, illud tamen non in perpetuum amisit, quia illud recuperavit in Christo, qui ex sanguine, seu ex Tribu Iuda, satus fuit.

Verùm, ut cordatè fatear, quatuor istæ Theologorum responsiones ad solvendam propositam difficultatem parùm solidæ esse videntur, nec ullo pacto mihi probari possunt.

Prima responsio non placet, quia, præterquàm quòd illi Theologi gratis, & citra ullam Scripturæ, aut Sanctorum Patrum auctoritatem affirmant, Pontificum uxores fuisse de Tribu Iuda, certum est, istam uxorum successionem, si qua fuisset, sufficere nequaquàm potuisse ad continuationem Sceptri in familia David, & in Tribu Iuda, quia familia matris apud Iudæos non vocatur familia. Addo etiam, quòd si Pontifices materno genere fuissent oriundi ex Tribu Iuda, paterno verò genere ex Tribu Levi, Maria itidèm, quæ Christum genuit, paterno quidèm genere fuisset orta ex Tribu Iuda, materno verò ex Tribu Levi, ac subindè Christus in utraque Tribu Iuda scilicèt, & Levi censeri deberet, possetque dici Sacerdos ex Tribu Levi, idest, secundùm ordinem Aaronis, quod tamen negat Apostolus cap. 7. Epist. ad Hebræos.

Altera responsio præcedenti nihilo solidior est. Nàm in primis, incertum est, an illud Synedrium perseveraverit usque ad Herodem. Dein-

Deindè, gratis ſupponunt illi Theologi, Synedrium conflatum fuiſſe dumtaxàt ex viris ſelectis ex Tribu Juda. Id quippè alienum eſſe videtur à conſuetudine Judæorum, quibus ſolemne ſemper fuit, ut quotiès ad Reipublicæ pertractanda negotia certus aliquis virorum prudentum deligendus eſſet numerus, ii ex omnibus Tribubus indiſcriminatim ſeligerentur, qui jus ſingulis Tribubus dicturi eſſent. Undè Exodi cap. 18. Moſes, prudenti ſoceri ſui conſilio, conſtituit Judices ex ſingulis Tribubus delectos; & in lib. Numerorum legimus, ſeptuaginta viros, quos Moſes elegit, de ſenibus Iſrael, non autem de ſenibus tantùm Tribus Juda delectos fuiſſe. Denique, undè, amabo, habent illi Theologi Regiam auctoritatem, ſeu ſupremam poteſtatem in rebus politicis, & Iudæorum negotiis pertractandis penès Synedrium fuiſſe? nullum ſiquidem hujuſce rei ſuppetit argumentum, vel minimum in Scriptura ſacra veſtigium, immò potiùs conſtat, ſummam rerum apud Judæos fuiſſe ante captivitatem Babylonicam penès Reges. poſt verò reditum ex captivitate Babylonica fuiſſe penès Pontifices. Certè *Alexander Magnus*, cùm Tyrum oppugnaret, non ad Ducem aliquem, ſed ad Pontificem Judæorum litteras ſcripſit, & ab eo petiit commeatum, & alia, quæ Dario priùs pendebantur, eique Hieroſolymam ingredienti non Dux aliquis, ſed *Iaddus* Pontifex occurrit, ſicut narrat Ioſephus lib. 11. Antiq. cap. 8. quod ſanè argumento eſt, poſt captivitatem Babylonicam ſummâ rerum potitos fuiſſe Iudęorum Pontifices.

Tertia reſponſio parum etiam probabilitatis habet. Primò, quia ſi hæc vox, *Sceptrum*, de ſolo jure ad Sceptrum ſemel explicetur, quemadmodùm placet illis Theologis, infringitur robur demõſtrationis, quam ex eo oraculo Iacobęo petitam Chriſtiani Iudæis proponunt ad probandum Chriſtum eſſe verum Meſſiam Lege promiſſum. Siquidem pertinaces Iudæi facili negotio reſpondere poterunt, Sceptrum ſenſu, quo ſumitur, necdùm receſſiſſe à Tribu Juda, ſeu dictitare poterunt, Tribum Iuda etiamnùm jurę potiri ad Sceptrum, ac ſubindè nondùm eſſe completum Iacobi oraculum. Secundò, poterunt regerere Iudæi, hoc Iacobi oraculum non fuiſſe ſaltem completum in nativitate Chriſti, ſeu eo tempore, quo Herodes in Iudæa regnabat, nàm cùm Herodis tempore diſtinctio Tribuum, & familiarum adhuc apud Iudæos accuratè ſervaretur, Tribus Iuda jus habebat ad Sceptrum, quod Herodes alienigena uſurpaverat, ſpemque habebat illud aliquandò recuperandi.

Poſtrema reſponſio admitti non debet, quia vim apertè facit verbis Patriarchæ Iacobi, qui nullam in Iuda Sceptri interruptionem prędicit, ſed potiùs vaticinatur perpetuam in Iuda fore Sceptri continuationem, donec veniat Meſſias. Quaproptèr, rejectis illis reſponſionibus Theologorum, qui hoc Iacobi vaticinium de ſola Tribu Iuda exponunt, ſupereſt, ut propoſito argumento faciam ſatis.

Reſpondeo itaque, hoc Iacobi vaticinium: *Non auferętur Sceptrum*

de Iuda &c. de tota gente Iudęorum, non verò de sola Tribu Juda esse intelligendum. Sic primò, censent Sancti Patres, *Iustinus* Martyr in dialogo cum Tryphone, *Athanasius* lib. de Incarn. *Eusebius* lib. 8. Demonstr. Evang. *Chrysostomus* homilia 77. in Genesim, *Ambrosius* lib. de benedictionibus Patriarcharum cap. 4. *Augustinus* lib. 18. de Civitate Dei cap. 45. *Theodoretus* quęst. 110. in Genesim, aliique Sancti Patres, & Scriptores Ecclesiastici, adeò ut vix nullum inter veteres, præter *Sanctum Cyrillum Alexandrinum*, reperire sit, qui hanc sententiam suo calculo non probaverit. Secundò, compertum habemus ex Scriptura sacra, à Iacobi morientis edito vaticinio usque ad Christum, plures extitisse gentis Iudaicæ Duces, ac Principes, qui ex Tribu Iuda non fuerunt oriundi. *Moses* namque, & *Iosue*, qui post egressionem ex Ægypto populo Judaico prefuerunt, ex Tribu Iuda originem non ducebant, sed Moses erat de Tribu Levi, Iosue verò de Tribu Ephraim. Inter Judices posteà, qui apud Iudæos summâ potestate præditi erant, duo tantùm fuêre ex Tribu Juda prognati, videlicèt *Othoniel*, & *Abesan*. Et post captivitatem Babylonicam supremum dominium fuit penès Pontifices, qui ex Tribu Levi suum genus ducebant. Quapropter, ut huic vaticinio Iacobęo, de non auferendo Sceptro à Iuda, veritas constet, necessum est, ut de tota Judæorum gente, & non de sola Tribu Iuda exponatur. Tertiò, si hoc Iacobi vaticinium: *Non auferetur Sceptrum de Iuda &c.* de sola Tribu Iuda, & non de tota gente Iudaica esset exponendum, sequeretur, Assamonęos, seu Machabęos, qui non erant de Tribu Iuda, sed de Tribu Levi, non fuisse legitimos Reges, aut Duces Iudæorum, sed potiùs tyrannos, quippè qui usurpassent Sceptrum, & supremum dominium, quod soli Tribui Iuda erat assertum. Probabiliùs igitur est hoc Iacobi vaticinium esse de tota gente Iudaica, & non de sola Tribu Iuda, exponendum.

Hac autem semel admissâ sententiâ, proclive est ostendere, hoc Iacobi oraculum in ortu Christi fuisse completum. Nàm Iudæi ad Herodem usque semper habuerunt ex gente sua, seu ex genere suo, & ex aliqua Tribu, Reges, Duces, aut Principes. Regia siquidem potestas permansit in Tribu Iuda, & in familia Davidica usque ad captivitatem Babylonicam; à tempore autem captivitatis Iudæi habuerunt Duces ex genere itidem suo, seu Principes exercitus, qui ipsis reducibus, & proprio solo, laxatâ captivitate, restitutis prefuerunt. His Ducibus successerunt Pontifices, & Assamonæi, seu Machabęi, qui ex genere Iudæorum erant, & quibus incumbebat totius Reipublicæ Iudaicæ cura. Denique, hanc supremam Reipublicę Iudaicę administrandæ potestatem conservarunt Assamonæi, donec Herodes, genere Idumæus, devicto Antigono, ultimo Assamonæorum Principe, Regnum Iudęæ à Romanis obtinuit. Quo tempore, cùm Iudææ Regnum ad Herodem alienigenam transierit, advenit Messias juxtà Iacobi vaticinium.

Unum

Unum tamen est, ne quid dissimulem, quod adversùs nostram Jacobæi vaticinii expositionem opponi potest. Nam si hoc vaticinium Iacob *non auferetur Sceptrum Juda, &c.* de tota gente Iudaica, & non de sola Tribu Iuda est exponendum, nihil ergo, dicet fortasse aliquis, peculiare prædixit Patriarcha Iacob de filio suo Iuda, dum ei, antequam moreretur, suam benedictionem largitus est. Et tamen legimus in Scriptura sacra, Patriarcham Iacob morti proximum convocatis filiis suis, singulis viritim, speciatim, ac distinctè benedixisse, atque prædixisse ea, quæ ipsis, eorumque posteritati olim obventura erant. Verùm, hæc difficultas solvitur dicendo, hanc benedictionem, seu prædictionem Iacob morientis, *non auferetur Sceptrum de Iuda, &c.* sic toti Iudæorum genti, idest, omnibus Tribubus esse communem, ut tamen ipsi Iudæ peculiariùs accommodari debeat, ejusque Tribum magis quàm cæteras alias respiciat. Primò, in eo quod soli filii Iudæ à Davide usque ad captivitatem Babylonicam, hoc est, per annos circitèr quingentos Regnum obtinuerint, idque sub Davide, & Salomone florentissimum. Secundò, in eo quod, post captivitatem Babylonicam, cum ad aliam Tribum suprema potestas transire cœpit, nihilominùs universus populus Israeliticus à *Iuda* nomen sortitus sit, tumque primùm Israelitæ cœperunt cognominari *Iudæi*. Tertiò, in eo quod eodem tempore, quo suprema potestas penès Assamonæos, aliosve Sacerdotes futura erat, Regio tamen ipsa, quâ Imperium, seu Regnum continebatur, tota, aut maxima ex parte ad sortem Tribus Iuda pertinere debebat. Quartò, in eo quod Tribus Iuda sive in castris ponendis, sive in ordine offerentium, sive in divisione Terræ Chanaan, cæteris Tribubus præstantiâ quàdam & excellentiâ singulari præire debebat. Quintò denique, in eo quod Christus verus Messias ex stirpe Iuda proditurus erat. Quapropter, licèt, hoc Iacobi vaticinium omnibus Tribubus commune sit, peculiari tamen ratione Tribui Iudæ, proptèr rationes mox adductas, accommodari debet. Consulat Lector *Eusebium* lib.8. Demonst. Evang. ubi hanc difficultatem perdoctè versat, & dilucidè explanat.

Arguitur septimò: Messias, juxtà vaticinium Iacob, venturus est eo ipso tempore, quo Sceptrum à Iuda, seu à tota gente Iudaica auferetur. Atqui Christus natus non est eo ipso tempore, quo Sceptrum à Iuda, seu à tota gente Judaica est ablatum; ergo Christus non est Messias, quem venturum prædixit Patriarcha Iacob. Prob. minor: Sceptrum ablatum est à Iuda, seu à tota gente Iudaica, statim ac Herodes, qui fuit alienigena, regnare cœpit in Iudæa. Atqui Christus non est natus statim ac Herodes regnare cœpit in Iudæa, sed solùm anno trigesimo sexto Regni Herodis, sicut in superiori Dissertatione ostensum est; ergo Christus non est Messias, quem venturum prædixit Patriarcha Iacob.

Respondeo: Hoc Iacobi vaticinium: *Non auferetur Sceptrum de Iuda, donec veniat, qui mittendus est, &c.* non designare aliquod momentum

mentum indivisibile, in quo Messias, ablato à Iuda, & gente Iudaica Sceptro, statim proditurus esset, sed aliquam temporis admittere latitudinem, adeò ut sensus sit: venturum Messiam, quandò Sceptrum à Iuda, idest, à gente Iudaica esset ablatum. Cùm igitur Christus natus sit regnante in Iudæa Herode, qui, utpotè alienigena, Sceptrum à gente Iudaica primus removit, verè dici potest, hoc Iacobi vaticinium in Christi ortu exitum habuisse. Addo etiam, quòd cùm ablatio Sceptri à gente Iudaica signum esse deberet dignoscendi adventum Messiæ, conveniens erat, ut hæc Sceptri ablatio paululùm anteverteret Nativitatem Christi, ut indè faciliùs intelligerent Iudæi, complementum hujusce vaticinii Iacobæi, tempusque à Deo destinatum Natali Messiæ, jam advenisse.

Arguitur ultimò: Si hoc Iacobæum vaticinium fuisset in Christo impletum, omni procul dubio Christus, Apostoli, & Evangelistæ illud aliquando adduxissent, quò majorem dictis suis fidem conciliare possent. Atqui nec Christus, nec Apostoli, nec Evangelistæ illud Iacobæum vaticinium, unquam adduxerunt; argumento itaque est præfatum Iacobæum oraculum in Christo non fuisse completum.

Respondeo: Neque Christo Domino, neque Apostolis, neque sacris Scriptoribus propositum unquam fuisse, singula Prophetarum recensere oracula; alioquin si Prophetarum vaticiniis, quæ in Christo exitum habuerunt, pugnare voluissent, totum vetus Testamentum in medium proferre debuissent. Id autem minimè erat necessarium, sed abundè sufficiebat, ut Christus Iudæos remitteret ad vetus Testamentum, quod ad Messiam spectare non inficiabantur. Porrò constat, id à Christo sæpiùs factitatum fuisse, dicendo Iudæis: *Scrutamini Scripturas, & illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me . . . . . si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi: de me enim ille scripsit. Si autem illius litteris non creditis, quomodo verbis meis credetis?* Joannis cap. 5. & rursùm Luc. cap. 16. *Habent Moysem, & Prophetas, audiant illos.* Si igitur Iudæi monenti Christo obtemperassent, & Moysem, atque Prophetarum oracula, eâ, quâ par erat, spiritus humilitate, & fusis ad Deum precibus lectitassent, confestim intellexissent, hoc Iacobi vaticinium fuisse in Christo completum. Sed illi superbiâ tumidi, odio & invidiâ flagrantes, prophetias perperàm interpretabantur, Christum docentem aut aspernabantur, aut malignè auscultabant, aut seditiosè interrogabant, ut eum caperent in sermone. Undè non mirum, si divino lumine non fuerint illustrati, & nunc, tanquam cæci in meridie palpantes, sacrarum Scripturarum sensum non assequantur.

PA-

PARAGRAPHUS SECUNDUS,

In quo ex circumstantiis Nativitatis Christi probatur ipsum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum.

QUales fuerint circumstantiæ Nativitatis Christi, Servatoris nostri, breviter hic tàm ex Historia Evangelica, quàm ex perpetua Ecclesiæ traditione perstringere necessarium est, ut deindè faciliùs ex his circumstantiis adversùs Iudæos probemus, Christum esse Messiam, Prophetarum vaticiniis prædictum.

Refert autem sacer Textus, quòd Beatissima Virgo, propediem paritura, & castissimus ejus Sponsus Ioseph Bethleem venerunt, ut morem gererent Imperatori Augusto, qui, summâ pace terrarum Orbe composito, jussit Edicto promulgato describi quidquid in eo erat suæ ditioni subjectum, ut in sua quisque Civitate, unde originem duceret, & progenitores haberet, nomen daret publicis tabulis recensendum; cùmque castissimi Conjuges Bethleemum pervenissent, ibique ob confertam multitudinem hospitum, & peregrinorum, qui Bethleemum ad profitendum appulerant, nullum in hospitii cubiculis locum nacti fuissent, secesserunt in eam hospitii partem, quâ jumenta excipiebantur. Hunc locum appellat S. *Hieronymus* Epist. 17. & 18. *Parvum terræ foramen.* Sic enim scribit ad *Marcellam*. *Ecce in hoc parvo terræ foramine Cælorum conditor natus est: Hic pannis involutus, hic visus à Pastoribus, hic demonstratus à Stella, hic adoratus à Magis &c.* Beda lib. de loc. sanct. cap. 8. ait esse *Semiantrum*. Nicephorus lib. 1. Hist. Eccl. cap. 12. *Tugurium humile.* Alii denique probabiliùs speluncam esse putant. Observat quippè ex Strabone *Casaubonus* Exercit. 2. in Baronium, totam regionem circa Hierosolymam usque ad sexagesimum lapidem esse petrosam, atque in illo tractu multas fuisse domos saxis inclusas, vel potiùs cellas, in quibus homines religionis ergò se se includerent. Cæterùm, an spelunca, in quam se receperunt Maria, & Ioseph, fuerit in Bethleemo sita, vel in ejus suburbiis, seu propè Bethleemum? Alii affirmant, alii negant; id, quia incertum est, in medio relinquo. Ut ut sit, in hoc humili loco natus est Christus, Mundi Salvator, exacto à conceptione nonimestri spatio, media hyeme, die 25. mensis Decembris, sub frigidam mediæ noctis auram. Qua in re observet Lector, & expendat illas Nativitatis Christi circumstantias, quæ apertè demonstrant admirabilem Dei in Filii sui Nativitate providentiam. Nam primò, statuerat Deus, immò per Prophetam Michæam prædixerat, egressurum Messiam ex Bethleem, ut autem id fiat, indicitur ab Imperatore Augusto descriptio totius Orbis, publicatur in Iudæa, Maria virgo, ut obediat Imperatoris Edicto, è Nazareth in Bethleem, adverso licèt anni sydere, venit, partus urget, & in

in Bethleem virgo Christum enititur, quem domi, seu Nazareth, parere constituerat. Secundò, Christus in hyeme, & sub obscuræ noctis silentium nascitur, ut omnes mortales, qui vitiis & erroribus impliciti per inextricabiles tenebras jamdudum oberrabant, intelligerent Christum esse verum Messiam, qui humanorum pectorum, in quibus refrixerat charitas, glaciem solvere, flammas in his Divini amoris accendere, & tenebrarum caliginem, quâ obductus erat totus, quà latè patet, mundus, dissipare debebat. Unde ait Isaias cap.9. *Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, habitantibus in regione umbræ mortis lux orta est eis.* Eâ ratione permoti Sacræ Scripturæ Interpretes fermè omnes, in eam sententiam conspirant, ut Iesus Christus mediâ nocte prodierit in lucem, idque partim ex Ecclesiæ traditione, quæ idcircò eam noctis partem anniversariis precibus ac vigiliis celebrat jam à primis Ecclesiæ Sæculis, ut ostendit *Albinus Flaccus* Cap.1. *De Divinis Officiis*, partim ex Vaticinio, quod legitur cap.18. libri Sapientiæ: *Cùm quietum silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet. Omnipotens sermo tuus, domine, exiliens de Cælo à regalibus sedibus, durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit.* Quod de Divini Verbi, facti hominis, Nativitate dictum plerique Sancti Patres interpretantur.

Scio, Josephum Scaligerum, Sethum Calvisium, Samuelem Basnagium, & alios Novatores negare, Christum natum esse in hyeme, seu 25. mensis Decembris; dicunt enim, hanc tempestatem asperiorem fuisse, quàm ut Pastores sub dio, & intempestâ nocte excubias in agris agere, & pecudes, quæ caulis clausæ tum temporis latere solent, custodire possent. Constat autem ex Luc. cap.2. Pastores, quandò natus est Christus, in agris vigilasse & custodiisse vigilias noctis super gregem suum; ex quo inferunt prædicti Novatores: Christum vel mense Septembri, vel mense Aprili natum esse. Verùm, hanc conjecturam futilem esse ex eo maximè patet, quòd Iudæa est Regio temperatissima, quę hyemis asperitatibus non est obnoxia. Quapropter, si in Anglia, sicut testantur *Casaubonus* Exercit.2. ad annum 1. Christi, & *Montacutius* in lib.de Vita Christi pag. 48. armenta toto anno in agro pernoctare solent, & si in Dania, ut asserit *Langius* ex ea Regione oriundus lib.2. de Annis Christi part. 2. cap. 2. oves totâ hyeme in agris degunt; nemini sanè mirum videri debet, quòd in Judæa, Regione admodùm temperatâ, eadem vigeat consuetudo. Hinc etiam solvitur alia conjectura, quâ nituntur isti Novatores, dum dicunt, Christum natum esse eo tempore, quo Census, indictus ab Imperatore Augusto, agi commodè potuit, & quo itidem Judæi potuerunt ascendere in loca sibi assignata, quale non est tempus hybernum. Hæc, inquam, conjectura ex his, quæ mox diximus, abundè soluta manet. Nam cùm Regio, quam incolebant Judæi, fuerit temperata, facili negotio potuerunt Judæi, aut saltem absque ullo gravi

gravi incommodo, sub tempus hybernum iter peragere, maximè cùm menses November & December in multis tractibus Europæis satis & amœni sint & temperati. Præterquàm quòd dici etiam posset, Judæam totam exiguis finibus fuisse circumscriptam, adeòque non longinquo itinere opus fuisse Judæis, ut Imperatoris obedirent mandato. Christus ergo, juxtà perpetuam Ecclesiæ traditionem, natus est die 25. mensis Decembris, non verò sub finem mensis Septembris, ut visum est Scaligero, & Calvisio: nec mense Aprili, ut putat *Nisbetus*; nec die sexta Januarii, sicut censet *S. Epiphanius* hæresi 51. Videsis, si plura hac de re scire aveas, *Baronium* in Notis ad Martyrologium ad diem 25. Decembris, & in Apparatu ad Annales Eccles. n.120. *Petavium* in Notis ad mox citatum Epiphanii locum, & lib.2. de doctrina Temp. cap.1. & seq. *Baillium* lib.2. Operis Hist. quæst. 1. 2. & 3. *Pagium* in Apparatu chronologico n.138. *Schelstratum* lib.1. de antiq. Eccl. *Montacutium* in Apparatu ad origines Ecclesiasticas Apparatu 11. & complures alios.

Difficultas est inter Criticos, an ad latera Christi in fœno jacentis duo reverà procubuerint animalia, bos scilicet & asinus? Id negat *Erasmus* in Notis ad Hymnum Prudentii de Natali Christi, ubi hæc habet: *A priscis usque sæculis manavit ad nos pictura, quæ Jesu Præsepi addit bovem & asinum, quod tamen in sacris literis nusquam apertè proditum est; sed occasio sumpta videtur ex Isaiæ Prophetia, quæ dicit: Cognovit bos possessorem suum, & asinus Præsepe Domini sui, populus autem Israel me non cognovit, & populus meus non intellexit. Certè hùc spectavit Prudentius: bos enim & asinus nihil crediderunt, sed barbaræ gentes servientes dæmoniis & cupiditatibus suis, ac brutorum in morem viventes crediderunt Christo, quùm populus Israeliticus etiam hodiè Christo rebellet.* Hactenùs *Erasmus*, cujus sententiæ subscribunt *Casaubonus* Exercit. 2. ad 1. Annum Christi, *Montacutius* in lib. de Vita Christi pag.28. & 29. & *Samuel Basnagius* tomo 1. Annal. politico-Ecclesiast. cap. 112. Sed hanc præposteram Novatorum, aliorumque id genus intemperantioris Criticæ hominum dubitationem damnat constans ac perpetua Ecclesiæ traditio, quam rectè exponit Eminentissimus Annalium Parens *Baronius* ad annum 1. Christi, ubi citat Sanctos Patres *Hieronymum*, *Gregorium Nazianzenum*, *Gregorium Nissenum*, *Prudentium*, & alios, qui affirmant, bovem & asinum ad Præsepe Domini fuisse alligatos, verbaque *Isaiæ* mox adducta, non ad sensum allegoricum detorqueri debere, sed in sensu litterali esse intelligenda. Ab hac igitur perantiqua Ecclesiæ traditione, communi SS. Patrum interpretatione roboratâ, fideles desciscere non debent.

Hactenùs satis superque expendimus Nativitatis Christi circumstantias, nunc operæ pretium est ex illis probare adversùs Judæos, Christum esse verum Messiam.

DICO ITAQUE: *Ex circumstantiis Nativitatis Christi Domini in-*

invictè adversùs Judæos probari posse, Christum esse verum Messiam, Prophetarum oraculis prædictum.

Prob. primò: Messias, Prophetarum oraculis prædictus, nasci debuit eo tempore, quo, sedatis omnibus bellis, summa pax per totum Orbem vigebat; atqui Christus Dominus natus est eo tempore, quo summa pax per totum Orbem vigebat, ergo ex ea circumstantia Nativitatis Christi certò evinci potest ipsum fuisse verum Messiam, Prophetarum oraculis prædictum. Major patet ex benè multis Scripturæ sacræ locis, in quibus promittitur Messiæ adventus. *Orietur in diebus ejus justitia & abundantia pacis*, Psalm. 71. *Misericordia & veritas obviaverunt sibi, justitia & pax osculatæ sunt*. Psalm. 84. *Non levabit gens contra gentem gladium*. Isaiæ cap. 2. *Vocabitur nomen ejus Princeps pacis*. Isaiæ cap. 9. Probatur igitur minor: primò, ex S. Luca, qui cap. 2. sui Evangelii ait, exiisse *Edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur universus Orbis*. Hæc autem œcumenica descriptio fructus fuit, ac universalis indicium pacis, nec enim imperari, aut executioni mandari potuisset, nisi totus Orbis fuisset in pace compositus. Deindè, idem Evangelista scribit: Angelos immediatè post Nativitatem Christi pacem suis cantibus per aëra celebrasse his verbis: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus, &c.* Tertiò, in Fastis Sanctorum, seu in Martyrologio Romano die 25. Decembris Natali Christi sacrâ, legitur: Christum natum esse *toto Orbe in pace composito*. Quartò, Christum natum esse, pace ubique florente, una est omnium SS. Patrum & Scriptorum Ecclesiasticorum sententia, *Origenis* lib. 2. contra Celsum, *Eusebii* lib. 1. de Præp. Evang. cap. 3. *Ambrosii* Comment. in Psalm. 45. *Augustini* lib. 18. de Civit. Dei cap. 46. ubi hæc habet: *Regnante ergo Herode in Judæa, apud Romanos jam Reipublicæ mutato statu, imperante Cæsare Augusto, & per eum Orbe pacato natus est Christus.* Id ipsum legitur apud *S. Hieronymum* Comment. in Isaiam cap. 2. *Veteres*, inquit, *revolvamus Historias, & inveniemus usque ad vigesimum octavum annum Cæsaris Augusti; cujus quadragesimo primo anno Christus natus est in Judæa, in toto Orbe terrarum fuisse discordiam, & singulas Nationes contra vicinas gentes arsisse studio præliandi, ita ut cæderent, & cæderentur. Orto autem Domino Salvatore, quando sub Præside Syriæ Cyrino prima est in Orbe terrarum facta descriptio, & Evangelicæ doctrinæ pax Romano Imperio præparata, tunc omnia bella cessaverunt, & nequaquam per oppida & vicos exercebantur ad prælia, sed ad agrorum cultus: militibus tantùm, legionibusque Romanis contra barbaras Nationes bellandi studio delegato, quando impletus est ille Angelorum concentus: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Hactenus S. Hieronymus. Denique, Christus natus est anno quadragesimo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ 749. sicut in superiori Dissertatione

tione ostensum est, atqui hoc anno totus Orbis in pace erat compositus, ergo Christus natus est eo tempore, quo pax per totum Orbem vigebat. Prob. minor ex *Suetonio*, Historico Romano, qui in vita Augusti cap. 22. hæc habet: *Janum Quirinum semel atque iterùm à condita Urbe memoriam ante suam clausum, in multo breviore temporis spatio, terra marique pace parta, tèr clausit*. Nonnulli Critici putant, in *Suetonio* non *tèr*, sed *tertiò clausit*, legendum esse, ita ut sensus sit, Jani Templum, quod ante Imperatoris Augusti ævum bis clausum fuerat, clausum fuisse tertiò ab Augusto. Sed *Baronius*, *Casaubonus*, *Lipsius*, *Norisius*, *Pagius*, aliique ex *Dione* lectionem Suetonii confirmant, ostenduntque, Imperatorem Augustum tèr Jani fores clausisse. Enim verò, *Cassius Dio* lib. 51. ad annum Urbis Romæ conditæ 725. scribit, inter cætera, à Senatu Romano decreta ob victoriam Actiacam, maximæ voluptati Augusto fuisse, *quod portæ Jani ab ipsis clausæ sunt*. Idem *Dio* lib. 53. ait: Imperatorem Augustum anno Urbis conditæ 729. belli Cantabrici curis ac difficultatibus vexatum, in morbum incidisse, cùm gereret Consulatum IX. Collegâ *M. Junio Sylano*. Barbaros tamen, *C. Antistii* Legati operâ, devicisse; tùmque Augustum sanitati restitutum, ac bellis ubique felicitèr confectis, Jani Templum, quod propter bella Cantabricum, & Germanicum fuerat reseratum, clausisse. Cæterùm, quo anno Imperator Augustus Jani fores tertiò clauserit? non convenit inter Scriptores, probabiliùs autem ipse existimo cum *Antonio Bynæo* lib. 1. de Natali Christi cap. 4. *Norisio*, & *Pagio* locis mox laudatis, Jani fores ab Imperatore Augusto fuisse tertiò obseratas anno Imperii sui trigesimo nono, seu anno Urbis Romæ conditæ 748. Ab eo siquidem anno usque ad annum Urbis Romæ conditæ 752. nulla à quoquam Scriptore Romanorum bella produntur. Cùm igitur Christus natus fuerit anno quadragesimo Imperii Augusti, seu anno Urbis Romæ conditæ 749. manifestò sequitur, Christum natum esse eo tempore, quo totus Orbis sub uno Principe Augusto summâ pace fruebatur. Non me latet, *Joannem Massonum*, Presbyterum Anglicanum, in contrariam descendisse sententiam, eumque novitatis studio abreptum, totâ licet reclamante traditione, in libro, quem inscripsit: *Jani Templum Christo nascente reseratum*, mordicùs contendere, Jani Templum tempore Nativitatis Christi non fuisse clausum, nec subindè pacis in sinu quievisse Imperium Romanum. Sed quàm infirmo tibicine nitatur novum istud, & hactenùs inauditum nuperi illius hæretici systema, opportuniùs inter diluendas objectiones commonstrabo.

Hìc tantùm velim obitèr advertat Lector, errasse *Paulum Orosium* lib. 6. cap. 22. & *Casaubonum*, qui ipsum secutus est in Notis ad cap. 22. Suetonii, dum scribunt: Christo nato Jani Templi portas ab Augusto fuisse tertiò clausas usque ad cladem Varianam, quæ accidit anno Urbis Romæ conditæ 762. Consulibus *Sulpicio Camerino*, & *Poppæo Sabino*, easque per duodecim fermè annos remansisse obseratas. Quod sanè pro-

cui abest à vero, & est purum *Orosii* commentum, nam constat, anno Urbis conditæ 752. erupisse bellum Parthicum, ad quod conficiendum Imperator Augustus Cajum Cæsarem hoc anno destinavit. Immò varia bella, videlicet Germanicum, Dalmaticum, Pannonicum, Dacicum, Illyricum, &c. sequentibus annis à Romanis gesta fuisse, latè probant *Norisius* in Cenotaphiis Pisanis cap. 8. & *Pagius* in Apparatu chronologico ad Annales Baronii.

Probatur secundò ex altera circumstantia Nativitatis Christi. Messias, juxtà Prophetarum vaticinia, in Bethleem nasci debet: *Et tu Bethleem Ephrata parvulus es in millibus Juda, ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel,* inquit *Michæas* cap. 5. Atqui Christus natus est in Bethleem, Iudæ viculo, qui ab Urbe Hierosolymâ sexto milliario distat, idque constat ex locupletissimis testimoniis *Matth.* cap. 2. & *Lucæ* cap. 2. deindè ex Tabulis censualibus Romanorum, ad quas olim provocarunt *Justinus* in Apologia 2. *Tertullianus* in libris adversùs Marcionem, & *Sanctus Chrysostomus*. Tertiò, *Origenes* lib. 1. contrà Celsum, & *Eusebius* libro 7. Demonstr. Evang. cap. 2. testantur, ab ipsis Christianæ Religionis hostibus ostensam fuisse Bethleemi speluncam, in qua Jesum peperit Maria. Illustre hic proferam *Origenis* testimonium: *Quod autem*, inquit, *in Bethleem sit genitus Jesus, si velit aliquis post Micheæ testimonium, & post Evangelii per Jesu discipulos conscriptam historiam, fieri aliàs certior, intelligat, & in Bethleem speluncam ostendi, ubi ille sit natus, quod utique, & in locis percelebre est, vel apud eos, qui à fide sunt alieni, fama, & nomine circumfertur eadem & in spelunca Jesum quemdam, quem adorent, & demirentur, genitum esse*. Denique, ipsimet Judæi non negant Christum Bethleemi natum esse, sed id ultrò agnoscit *R. David Ganz* in germine Davidis, sicut observat Illustrissimus Episcopus Abrincensis Propos. 9. Demonstr. Evang.

Nec valet si quis dicat, Christum in Scriptura Sacra sæpiùs appellari *Nazaræum*, & *Galilæum*, eumque à Pilato ad Herodem, Galilææ Tetrarcham, esse remissum, tanquàm hominem Galilææ ditionis, ac subindè Christum Nazarethi, & non Bethleemi esse natum. Non valet, inquam, si quis illud opponat: nam, ut optimè ait *Sanctus Thomas* 3. part. quæst. 35. art. 7. ad 2. Christus in Scriptura *Nazaræus* appellatur, non ad significandum locum, in quo natus est, sed quem parentes ejus incolebant, & in quo ipse fuerat educatus. Porrò, locum, in quo quis educatus est, patriam vulgò dici solere, benè multis prophanorum Auctorum testimoniis evincit Illustrissimus Abrincensis Episcopus loco mox laudato.

Probatur tertiò. Verus Messias, juxtà Prophetarum oracula, nasci debet ex Virgine, & eo tempore quo à Juda, idest, à tota gente Judaica Sceptrum est auferendum: atqui Christus natus est ex Virgine, ut in 2. Parag. primæ Differt. ostendimus; natus est etiam eo tempore, quo à gente Judaica ablatum est Sceptrum, ut abundè probatum manet ex his,

quæ

quæ in superiori Dissertatione diximus; ergo Christus est verus Messias à Prophetis prædictus. Major constat ex *Isaiæ* cap.7. *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium &c.* & *Genesis* cap.49. *Non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est.*

Probatur ultimò. Verus Messias, juxtà Judæorum traditionem, debet Mundo apparere quatuor mille annis à Mundo condito præteritis: legitur enim in *Gemara* ad Tractatum *Sanhedrin*: *traditio domus Eliæ: sex mille annos durat Mundus: bis mille annis inanitas, & vastitas: bis mille annis lex: denique bis mille annis dies Christi.* Ex qua traditione, quæ passim in Judæorum libris occurrit, liquidò patet, Messiam, fatentibus ipsismet Judæis, nasci debere expleto quarto Mundi millenario à creatione Mundi: atqui Jesus Christus reverà natus est expleto quarto Mundi millenario, juxtà calculum Codicis Hebræi, quem calculo LXX. Interpretum præponendum esse in Dissertatione quinta latè probavimus; ergò Christus, juxtà pervulgatam hanc Judæorum traditionem, verus est Messias. Hæc autem opinio de venturo Messia post expletum quartum Mundi millenarium adeò Judæos circà tempora Nativitatis Christi pervaserat, ut palàm id temporis assererent, instare tempus, quo toti Orbi dominarentur. Rem narrant Scriptores Romani. *Cornelius Tacitus* lib.5. Historiarum, oraculum, quod ad se trahebant Judæi, interpretatur de Imperatoribus Vespasiano, & Tito. *Pluribus*, inquit, *persuasio inerat*, nempè Judæis, *antiquis Sacerdotum litteris contineri, eo ipso tempore fore ut invalesceret Oriens, profectique Judæa rerum potirentur, quæ ambages Vespasianum, ac Titum prædixerunt.* Idem vaticinium referunt *Suetonius* in Vespasiano, & *Josephus* lib.7. de Bello Iudaico cap.31. Falluntur tamen prædicti Scriptores, dum assentandi, palpandique studio ejusmodi vaticinium, quod jactabant Judæi, ad Vespasianos detorserunt, quibus tamen convenire non poterat. Nam Regnum Messiæ, quem Judæi id ætatis expectabant, & quem Prophetæ prædixerunt, toti Orbi salutare, ac sempiternum esse debebat, at Vespasianorum principatus, nec fuerunt diuturni, nec toti Orbi multùm profuerunt: *Flavius* quippe *Vespasianus* pater, annis tantùm novem imperavit, *Titus*, ejus filius, natorum major, tantùm annis duobus, *Domitianus* verò, filiorum minor, imperavit quindecim annis, & in hoc ultimo, qui fuit scelestissimus, tota Vespasianorum domus extincta exaruit. Verùm, quamvis illi Auctores hæc oracula, quæ solùm Christum spectabant, de Vespasianis perperàm sint interpretati, hoc tamen certò ex eorum testimoniis colligitur, Judæos expectasse Messiam eo ipso tempore, quo Christus in lucem prodiit.

Hoc argumentum torquet Iudæorum animos, & ut ab illo se se expediant, duo perquàm absurda comminiscuntur. In primis dicunt, Messiæ adventum propter peccata populi fuisse retardatum. Deindè fatentur, se planè ignorare, quandònam venturus sit Messias? immò, im-

precantur illis, qui calculo subducunt tempus venturi Messiæ. Legitur quippè in Talmude, dixisse Ioachanem, *rumpantur ilia eorum, qui terminos captivitatis supputant*. At, inania, hæc Iudæorum effugia facili negotio præcludi possunt. Nam primò, adventus Messiæ ex mera gratia, & misericordiâ divinâ profluxit, ejusque primarius scopus fuit peccatorum populi absolutio, ac subindè nihil ex parte hominum adventum Messiæ procrastinare potuit, maximè, cùm, juxtà Prophetarum oracula, removendo, & destruendo peccato esset destinatus. Falsum igitur est, Messiæ adventum ob populi peccata fuisse retardatum, ut dictitant Iudæi, cùm potiùs divina bonitas sua in peccatores acceleret beneficia, nunquàm retardet, ubi præsertim definitum est tempus, quo Deus peculiare aliquod promisit beneficium. Deindè, stupenda est pervicacia Iudæorum, quorum alii, cum Rabbino *Abarbanel* Comment. in Danielem, valere jussâ Scripturâ Sacrâ, adventus Messiæ tempus ex constellatione syderum, seù ex conjunctione Saturni, & Iovis in sydere piscium colligere se posse præsumunt. Alii verò profitentur, se impræsentiarùm omninò ignorare, quandònam venturus sit Messias? Sed præterquam quòd eorum ignorantia conclamatæ, quam obstinatis animis defendunt, causæ manifestum est argumentum, convincitur insuper eorum ignorantia luculentissimo vaticinio Danielis, qui spatio LXX. hebdomadum, nativitatis, vitæ, & mortis Messiæ tempus circumscripsit. Convincitur etiam ignorantia Iudæorum ex Sybillinis oraculis, (non iis quidem quæ nunc circumferuntur, & quæ ficta, ac supposititia esse probant periti hujus temporis Critici,) sed ex his quæ sunt genuina, & ante Christi ortum vulgata, quæ magnum Regem oriturum portendunt, circa tempus, quo Christus Servator noster editus est, quæque passim citantur à Sanctis Patribus, *Lactantio*, *Justino*, aliisque, qui adversùs Gentiles pro defensione Christianæ Religionis Apologias adornarunt.

Hæc si Iudæi æquis, uti par esset, animis expenderent, facilè admodùm intelligerent, omnia Prophetarum oracula, quæ compluribus sæculis ante Christi ortum fusa fuerunt, suum in Christo exitum sortita fuisse. Sive enim Iudæi Christi originem velint, sive requirant gentem, Tribum, familiam, matrem, patriam, nativitatis locum, tempus, doctrinam, vitam, miracula, resurrectionem, uno verbo, quid quid de Christo credimus; id totum invenient longè antehàc prædictum à sacris Prophetis, qui in his omnibus præluserunt sacris Evangelistis; quò fit ut non tàm Prophetæ, quàm Evangelistæ sint nuncupandi. *Venit Christus*, inquit *Sanctus Augustinus* epist. 137. aliàs 3. ad Volusianum, *complentur in ejus ortu, vita, dictis, factis, passionibus, morte, resurrectione, ascensione, omnia præconia Prophetarum*. Iam verò, si ad calamitates, quibus tot abhinc sæculis miserrimè vexantur Iudæi, tantispèr mentem adverterint; velint nolint, agnoscent, se non ob aliam causam nunc per universum Orbem esse dispersos, miseriis, & calamitatibus oppressos, laribus, &

solo

solo avito profligatos, Republica, & Civitate propriâ privatos, sine Rege, sine Duce, sine Templo, sine Sacrificio, sine Sacerdote, nisi quia, ut antè dicebamus, Christum verum Messiam non agnoverunt, sed in crucem egerunt. Nec enim Deus ad misericordiam propensus gentem illam, sibi olim tàm caram, populum prædilectum, quem tot tantisque beneficiis cumulavit, & singulari protectione dignatus est, pateretur tot abhinc sæculis tribulationibus exagitari, innumerisque subjacere pænis, nisi ille populus reus esset nafandissimi post hominum memoriam sceleris, quo se polluit, dum Christum verum Messiam profiteri, ejusque doctrinam auscultare detrectavit. Certè, tot calamitatibus justo Dei judicio puniri Iudæos, agnovit, paulò post mortem Christi, *Titus* Imperator in obsidione Hierusalem, & excidio Templi. Nam hic Imperator, teste *Iosepho* lib.7. de Bello Judaico cap.16. post expugnatos Judæos, Civitatem Jerusalem ingressus, ejusque munitiones, ac turrium cautes, altitudinem, & magnitudinem miratus, in hæc verba erupit: *Deo planè adjuvante pugnavimus, & Deus erat qui detraxit ab istis munimentis Iudæos, nam quæ hominum manus, aut quæ machinæ ad ista valerent?* Idem etiam *Iosephus* cap. seq. describit tragædiam calamitatum, quas passi sunt Judæi tempore obsidionis Hierusalem, quâ durante, undecies centum millia fame consumpta sunt, captivorum numerus nonaginta & septem millium, tota insuper Judæa ferro flammâque vastata, ac sanguine Judaico cruentata est, templum pollutum, & solo æquatum. Denique, ne quid deesset ad malorum omnium cumulum, post illam Urbis expugnatæ sub *Vespasiano*, & *Tito* desolationem, iterùm Urbs Hierusalem ab *Adriano* Imperatore destruitur, nova Civitas Hierosolymitanis in ruderibus jussu illius imperatoris ædificatur, cujus ingressu prohibentur Iudæi. Quis ergo non videt tot malorum agmina, quibus hactenùs vexantur Judæi, evidentissima esse argumenta divinæ ultionis, quam ipsis comminatus est Christus, dicens *Lucæ* cap.21. *Cùm autem videritis circumdari ab exercitu Hierusalem, tunc scitote quia appropinquavit desolatio ejus: tunc autem qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes, & qui in medio ejus, discedant, & qui in Regionibus, non intrent in eam, quia dies ultionis hi sunt, ut impleantur omnia quæ scripta sunt.* Nec causari possunt Iudæi, se ob Idololatriæ crimen fuisse universali illa clade punitos; non, inquam, id causari possunt Judæi, cùm certum sit, eos à tempore adventus Christi nunquàm fuisse in Idololatriam prolapsos, immò sic ab illa abhorruisse, ut, teste *Origene* lib.4. contra *Celsum*, *in Civitate eorum nullus Pictor admitteretur, nullus Statuarius, legibus totum hoc genus arcentibus, ne qua occasio præberetur hominibus crassis, neve animi avocarentur de cultu ad res humanas per hujusmodi illecebras.* Quod idem ex *Philone*, Iudæo, non obscurè colligitur, lib. de *Decalogo*, & lib. de *Legatione ad Cajum*, nec non ex *Iosepho*, itidèm Iudæo, lib.17. Antiq. Jud. cap.8. Quid ad hæc mutire possunt obstinati Judæi, quibus post universalem illam

cla-

cladem nihil monumentorum supereſt ad ſecernendas Tribus ſuas, nihilque ſpei relictum eſt extruendi templi ſui, in quo, juxtà Moyſis Legem, religionem ſuam publicè exercere posſint ? Tentavit quidem Imperator *Iulianus*, Apoſtata, in odium Chriſtianorum Templum Hieroſolymitanum dirutum inſtaurare, ſed flammis è fundamentis erumpentibus, variiſque id genus portentis, quæ refert id ætatis ethnicus Scriptor *Marcellinus*, ab incepto opere deſiſtere coactus eſt. Idem teſtantur S. *Chryſoſtomus* Oratione 3. contra Iudæos, S. *Gregorius Nazianzenus* Oratione 4. quæ eſt 2. contra Iudæos, *Sozomenus* lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 21. & alii Scriptores Eccleſiaſtici. Immò, id totum multò ante prædixerat *Daniel* cap. 9. ſuæ Prophetiæ, ubi ait, quod, poſt occiſum Chriſtum veniet Populus, ideſt, Romanus, qui Civitatem Hieruſalem & Sanctuarium ita diſſipabit, ut in Templo perpetua & uſque ad finem Mundi, abſque ulla ſpe inſtaurationis, futura ſit abominatio deſolationis: *Et poſt Hebdomades ſexaginta duas occidetur Chriſtus, & non erit ejus populus, qui eum negaturus eſt. Et Civitatem, & Sanctuarium diſſipabit populus cum Duce venturo, & finis ejus vaſtitas, & poſt finem Belli ſtatuta deſolatio. Confirmabit autem* (Chriſtus) *pactum*, ſeu Doctrinam ſuam Evagelicam, *multis hebdomadâ unâ, & in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia & Sacrificium, & erit in Templo abominatio deſolationis, & uſque ad conſummationem, & finem perſeverabit deſolatio*; Hoc eſt, Templum Hieroſolymitanum, à *Tito*, & exercitu Romano deſtructum ac ſolo æquatum, non ampliùs inſtaurabitur. Hæc omnia, inquam, ſi obſtinati Iudæi, ſemotis tantiſpèr præjudiciis, expendere non gravarentur, Chriſtum eſſe verum Meſſiam non minùs clarè cernerent, quàm Solis radii meridianâ luce cernuntur. At nunc præ cæcitate videre non poſſunt juxtà terribilem illam Moyſis comminationem, quæ legitur *Deuteronomii* cap. 28. *Percutiat te Dominus amentia, & cæcitate, ac furore mentis, & palpes in meridie, ſicut palpare ſolet cæcus in tenebris, & non dirigas vias tuas, omnique tempore calumniam ſuſtineas, & opprimaris violentia, nec habeas qui liberet te*.

DILUUNTUR OBJECTIONES

Tàm Criticorum, quàm Iudæorum.

Arguitur primò: Meſſias, juxtà Prophetarum oracula, eo tempore naſciturus eſt, quo pax per totum Orbem vigebit: atqui Chriſtus natus non eſt eo tempore, quo pax per totum Orbem vigebat; ergo vel Chriſtus non fuit verus Meſſias, vel ſaltem pax, de qua loquuntur Prophetæ, non debebat eſſe terrena, ut vulgò creditur, ſed ſpiritualis, quam Chriſtus naſcendo attulit hominibus, eos è captivitate diaboli aſſerendo in libertatem filiorum Dei. Prob. minor, Chriſtus, ut in ſexta Diſſerta-

fertatione probatum est, natus est anno Urbis Romæ conditæ 749. seu anno Imperii Augusti quadragesimo: atqui hoc anno complura bella contra Parthos, Armenos, Arabes, Germanosque à Romanis gerebantur, ergo Christus natus non est eo tempore, quo pax per totum Orbem florebat. Prob. minor, ex *Vellejo Paterculo*, qui lib.2. cap.100. hæc scribit de Tiberii Neronis ab Urbe Româ discessu: *Sensit terrarum Orbis digressum à custodia Neronem Urbis. Nam Parthus desciscens à Societate Romana, adjecit Armeniæ manum, & Germania aversis domitoris sui oculis rebellavit*. Quibus verbis disertè innuit *Vellejus Paterculus*, statim ac Tiberius Nero Rhodum secessit, bella Armeniacum, Parthicum, ac Germanicum contra Romanos erupisse. Porrò, constat ex *Dione* lib.55. idque fatentur *Norisius*, & *Pagius*, Tiberium Româ Rhodum secessisse anno Urbis Romæ conditæ 748. *Antistio Vetere*, & *Lælio Balbo* Consulibus. Bella igitur Armeniacum, Parthicum, & Germanicum exorta sunt anno Urbis Romæ conditæ 748. quæ solùm post ortum Christi fuerunt composita, nam ad Bellum Armeniacum, & Parthicum missus est *Cajus* anno Urbis Romæ conditæ 752. & ad Bellum Germanicum missus est *Tiberius* anno Urbis Romæ conditæ 754. Cùm itaque Christus natus sit, anno Urbis Romæ conditæ 749. manifestò sequitur illum inter Bellorum motus, & armorum fragorem editum fuisse.

Respondeo, cum Cardinali *Norisio*, ex verbis citatis Velleii Paterculi colligi non posse Bella Armeniacum, Parthicum, & Germanicum sæviisse, statim ac Tiberius Româ Rhodum secessit, sicut perperàm visum est Joanni *Massono*, Presbytero Anglicano. Enim vero, *Vellejus Paterculus* volens eò loci Tiberio pro more suo adulari, asserit quidèm, illius absentiam Barbaris addidisse animos, ut Romanorum jugum excutere tentarent; at eodem anno, quo Tiberius Româ Rhodum profectus est, hæc bella continuò erupisse, ne verbo quidem indicat Vellejus Paterculus. Immò, hic Auctor lib.2. cap.104. scribit, bellum Germanicum esse dumtaxàt inchoatum anno Urbis Romæ conditę 754. ait quippè, mortuo *Cajo* Cæsare anno Urbis Romæ conditæ 757. Tiberium v. kal. Jul. fuisse ab Imp. Augusto adoptatum, & confestim in Germaniam missum, *ubi ante triennium immensum exarserat bellum*. Igitur, juxtà Vellejum Paterculum, bellum Germanicum non fuit inchoatum anno Urbis Romæ conditæ 748. sed anno 754. quod verò spectat bellum Armeniacum, dico Armenos bis defecisse, seu rebellasse contrà Romanos. Primò, quidèm rebellarunt anno Urbis Romæ conditæ 748. sicut *Dio*, apud *Zonaram* refert, at Imperator Augustus, ejectis è Regno Armeniæ filiis Tigranis, & *Artavasde*, seu, ut alii dicunt, *Artabazano* Rege Armenis imposito, hanc motam apud Armenos rebellionem eodem anno compescuit, ac sedavit; quarè non fuit necesse proptèr exortam illam Armenorum seditiunculam, quæ statim sopita, & compressa est, Iani Templum aperire. Altera autem Armenorum rebellio contigit anno Urbis

Romę

Romæ conditæ 752. quandò nimirùm *Artavasdes*, quem Augustus Armenis Regem imposuerat, ab altero Tigrane, cum Phraate Parthorum Rege sibi fœderato, fuit è solito dejectus, & è Regno pulsus. Hujus secundæ Armenorum rebellionis meminit *Dio*, apud *Zonaram*, quippè qui, cum narrasset, togam virilem anno Urbis Romæ conditæ 752. Lucio Cæsari ab Imp. Augusto datam esse, addit: *Cùm Armenii defecissent, & à Parthis juvarentur*, *ea de re dolens*, scilicèt Imper. Augustus, *quid ageret, ambigebat, nec enim propter senectutem bellum gerere poterat, & Tiberius, ut dictum est, jam secesserat*. Hæc itaque secunda Armenorum rebellio locum dedit bellis Armeniaco, Parthico, ad quæ gerenda Templum Iani reseratum est. Errant ergo illi Auctores, qui putant, contrà Armenos, Parthos, & Germanos bella movisse Romanos anno Urbis Romę conditę 748. cùm potiùs ex prophanis Scriptoribus certissimè constet, nulla bella ab anno Urbis Romæ conditę 748. usque ad annum 752. à Romanis gesta fuisse, ex quo sequitur, Christum Dominum, cujus ortus consignatur anno Urbis Romę conditæ 749. natum esse eo tempore, quo Iani Templum erat occlusum, & universus Orbis altissimâ sub Imp. Augusto pace fruebatur.

Arguitur secundo: Vaticinium Prophetæ *Michææ* de prodituro Duce è Bethleem applicari, nec convenire post Iesu Nazareno; ergo ex eo Michææ vaticinio probari nequit Christum esse verum Messiam. Prob. antec. primò, quia in eo Michææ vaticinio fit sermo de Duce, qui Israelem liberaturus erat ab Assyriis, & filios Israel è captivitate Assyriaca ad patrium solum reducturus: at Jesus Nazarenus illud minimè præstitit. Secundò, loquitur Propheta de eo Duce, qui futurus esset dominator in Israele: at constat, Iesum Nazarenum non fuisse Judæis dominatum, sed potiùs Iudæos illi imperasse. Tertiò, de illo agit Propheta, qui pascere debebat Israelem in *fortitudine Domini*, *in sublimitate nominis Dei sui*. Quod sanè ad Iesum Nazarenum pertinere non potest, vel si ad ipsum pertineat, sequitur illum non fuisse Deum, sed Deo subditum.

Respondeo neg. ant. ad cujus probationem dico, liberationem ab Assyriis, de qua in prædicto Michææ vaticinio fit sermo, non in litterali, sed in mystico sensu esse accipiendam, adeò ut hæc liberatio ab Assyriis significet vindicationem Ecclesiæ ab omnibus hostibus suis, qui à Christo Domino expugnari, ac profligari debebant. Alioqnin si de Israelis liberatione è captivitate Assyriaca ibi sermo fieret, sequeretur hoc Michææ vaticinium nunquàm fuisse impletum, constat enim ex Scriptura Sacra, Israelem, sive decem Tribus nunquàm reductas fuisse è captivitate Assyriaca, immò nec fuisse reducendas, dicente Propheta *Osee* cap. 1. *Deum non additurum ultrà misereri domus Israel*. Ad id verò quod subditur, Iesum Nazarenum non fuisse dominatum Iudæis, sed potiùs versâ vice Iudæos imperasse Christo; Dico, Christum, quà homo est, dominium temporale non exercuisse, sed solùm dominium spirituale,

& internum, quo Israeli dominabatur, sed, quà Deus erat, utrumque dominium obtinuisse, quod nunc, velint nolint, experiuntur Iudæi, qui ubique terrarum Christianis sunt obnoxii, eisque serviunt. Ad tertium dico, Christum Dominum pavisse Israelem *in fortitudine Domini*, *in sublimitate nominis Dei sui*, per suam scilicèt doctrinam, miracula, & gloriam passionis. Non est autem inconveniens, quòd Christus secundùm suam generationem temporalem, & formam servi, quam assumpsit, Deo sit subditus, cùm ipsemet *Joannis* cap.20. Patrem æternum appellet Deum suum: *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum.* Hoc itaque Michææ vaticinium in Christo fuit impletum, nec ad Zorobabelem, ut volunt Iudæi, pertinere potest, quia *Zorobabel* non in Judęa, nedùm Bethleemi, natus est, sed in captivitate Babylonica: Dux autem, de quo loquitur *Michæas*, nasci debebat in Bethleem. Secundò, quià Zorobabeli convenire non potest hęc pars vaticinii: *Egressus ejus ab initio, à diebus æternitatis*. Denique, hoc Michææ vaticinium non de Zorobabele, sed de Messia esse intelligendum ultrò fatentur Paraphrastes Chaldæus Ionathan, auctores Talmudis in libro Sanhendrin cap. ult. & in lib. de Paschate, Rabbi *Salomo*, & Rabbi *David Kimki*.

Arguitur ultimò: Multa sunt Prophetarum oracula; quæ in Messiæ adventu adimpleri debent, & quæ tamen in Nativitate Christi completa non fuerunt; ergo Christus non est verus Messias Prophetarum Oraculis prædictus. Prob. ant. primò, Messias proditurus est *in novissimis diebus*, *Isaiæ* cap.2. hoc est, senescente jàm Mundo: Christus autem jàm multis abhinc sæculis natus est. Secundò, prædicit Isaias, quòd ad Messiam *confluent omnes gentes*, id tamen in adventu Christi nullatenùs impletum est. Tertiò, quod *conflabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces*; quod *non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultrà ad prælium*: quòd *habitabit lupus cum agno, & pardus cum hædo accubabit, leo & ovis simul morabuntur &c.* Tanta autem pax sive inter homines, sive inter bruta animantia necdùm visa est. Denique, verus Messias terreno Regno potiturus est, juxtà illud Psalmi 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ*: Christus autem pauper in stabulo natus est, pauperculam Matrem habuit, & privatam vitam, ac ignobilem degere affectavit, Ergo multa Prophetarum Oracula, quæ in Messiæ adventu adimpleri debent, non fuerunt completa in Nativitate Christi.

Respondeo ad hæc singula Judæorum argumenta, & ad primum dico: Tempus Messiæ tribus de causis appellari ab Isaia novissimum, & ultimum. Primò, quia in Messia, scilicèt in Christo, compleri debebant omnes veteris Legis figuræ, ac Prophetiæ, quæ ad ipsum tanquàm totiús legis finem collimabant. Secundò, quia Messias, seu Christus, debebat esse ultimus Legislator, & Propheta, quem Moyses *Deuteron.* cap.18.

genti Iudaicæ post se à Deo datum iri pollicitus fuerat : *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus: ipsum audies*. Cujus oraculi veritatem in Christo Domino eluxisse, accuratâ, & luculentâ comparatione Mosem inter & Christum institutâ, probat *Eusebius* lib.3. de Demonstratione Evang. cap.2. Denique, tempus Messiæ dicitur novissimum, & ultimum, quia ætas, in qua Christus, verus Messias, venit, est ultima, seu novissima respectu quinque aliarum præcedentium. Scilicèt prior Mundi ætas ab Adamo ad diluvium fluxit, altera à diluvio usque ad Abrahamum, tertia ab Abrahamo usque ad Davidem, quarta à Davide usque ad captivitatem Babylonicam, quinta à captivitate Babylonica usque ad Christum, sexta tandem, quæ novissima est, quamque Prophetæ prænunciarunt, auspicatur à Christo, & ad finem sæculorum perdurabit. Addo etiam, Christum, ut mox ostensum, est, eo venisse tempore, quo Messias à Judæis expectabatur, hoc est, jàm expleto quarto Mundi millenario; congruo igitur tempore natus est Christus.

Ad secundùm dico: Hæc Prophetæ Isaiæ verba: *Fluent ad eum omnes gentes*, in Christo fuisse impleta: Tùm quia Christus natus, & mortuus est ad redimendum omne genus hominum, & ad universas totius Orbis nationes à peccatis liberandas. Tùm quia etiam Lex gratiæ, seu Evangelii, ad omnes omninò gentes diffusa est, illiusque tuba, ministerio Apostolorum, qui universum Orbem peragrarunt, insonuit. Prætereà, dici potest, quòd sæpiùs hæc vox *omnis* in Scriptura Sacra non singulos, sed plurimos significat.

Ad tertium, & quartum dico: *Isaiam* his expressionibus usum esse, ut denotaret altissimam illam pacem, quæ toto Orbe, pacatis bellorum discordiis, sub Imperatore Augusto vigere debebat, quod, ut supra commonstravimus, Christo nascente contigit. Ea autem, quæ Isaias de pace inter bruta animantia futurâ vaticinatur, non ad litteram sumi debent, sed ad sensum quemdam mysticum sunt potiùs trahenda, adeò ut sit sensus, barbaras gentes, quæ morum sævitiâ ante Incarnationem, & ortum Christi belluas æquabant, vel superabant, Evangelii prædicatione in mansuetissimos agnos esse convertendas. Quâ in re maximè deploranda est obstinatio Iudæorum, qui ne fateri cogantur, Iesum Christum esse verum Messiam, Prophetarum Oraculis prædictum, non pauca Prophetarum vaticinia de venturo Messia, quæ ad litteram sumi debent, ad sensum mysticum, & allegoricum detorquere solent, alia verò Prophetarum Oracula, quæ mysticum in sensum sumenda veniunt, mortiferam secuti litteram, præposterè accipiunt, ut necdùm Prophetias omnes impletas obtendant.

Ad ultimum dico: Messiam non caduco, & temporario Regno potiri debere, uti sibi perperàm persuadent Judæi, qui etiamnùm expectant venturum Messiam opibus, copiis, reliquisque mundanis præsidiis affluen-

fluentem, sed potiùs Messiæ Regnum spirituale, & æternum fore, atque in eo præsertim positum, quòd omnes gentes, & omnes linguæ nomen ejus venerentur, majestatem confiteantur, virtutes imitentur, præceptis ejus obtemperent, Divinitatem adorent, suamque omnes salutem ipsi referant acceptam. Cæterùm, Messiam pauperem futurum prædixerunt Prophetæ: dicitur enim in persona Messiæ Psalm.35. *Ego autem mendicus sum, & pauper*; & Zachariæ cap.9. *Ipse pauper, & ascendens super asinam, & super pullum asinæ*. Hæc Prophetarum de Messiæ paupertate Oracula, ut eludant Judæi, asserunt duos Christos, seu Messias, in Sacris Litteris esse promissos, unum videlicèt, in quem conveniunt abjecta quæque, & humilia de Christo in Sacris Libris prædicta, alterum, cui splendida, & magnifica omnia de eodem nunciata tribuunt. Priorem nominant Messiam filium Josephi, posteriorem vocant Messiam filium Davidis. Deindè dicunt, Messiam, filium Josephi, in certamine *Gog*, & *Magog* interfectum iri, sed tamen à mortuis excitandum per virtutem alterius Messiæ filii Davidis, qui redimet Israel, ejusque Regnum restituet, Sacerdotium Leviticum instaurabit, Salomonis Templum, & Hierosolymam à fundamentis eriget, ac demùm totam Gentem Judaicam, per Orbem dispersam & profugam, relictis, spretis, atque armatâ manu debellatis Gentilibus, omnibus bonis locupletabit, ac ubique beatam fortunatamque reddet. Verùm, in hac, & in aliis hujusmodi fabulis, quas obtrudunt Rabbini, apertissimo documento probant, quàm mala, & deplorata sit Judæorum causa, quam nonnisi putidis commentis tueri, ac defendere possunt. At enim, nihil insulsius est, quàm duos fingere Messias, cum nullibi Scriptura Sacra duos Messias commemoret, sed unius tantùm Messiæ duplicem notet adventum, unum quidem ut Redemptoris in humilitate, alterum verò in majestate ut Judicis. Sed Judæi, qui vento, & chymæris pascuntur, Scripturam Sacram tot inanibus figmentis corrumpunt, ut facilius esset Augiæ stabulum repurgare, quàm fabulas, quibus eorum libri scatent, retegere, & confutare.

ODE

De Casa Natalitia Pueri Iesu, deque paupere Puerperio Virginis Dei-paræ Mariæ.

Altero versu heroico hexametro, altero Iambico dimetro.

ECquid adhuc veterum sequimur spectacula rerum?
Huc huc frequentes currite.
Hæc casa, quæ lacera & stat agrestibus horrida culmis,
Novum dabit spectaculum,
Quale nihil seclis proavi videre vetustis,
Nihil videbunt posteri.
Hic, cujus tonitru tellusque tremiscit & æther,
Teneris crepat vagitibus.
Hic Orbis magni moderator maximus infans.
Virginea mulget ubera.
His ego non stabulis augusta Palatia Romæ
Feliciora judicem.
Non (operosa licèt) Solomonia Templa, nec auream,
Lydi Tyranni Regiam.
Salve clara domus, Cœloque beatior ipso,
Partus Sacrati conscia,
Jure tibi Jovis invideant Capitolia falsi
Divis superba saxeis.
Ægyptus Sancta invideat cunabula, monstris
Finem datura turpibus.
Nec minus apta Deo es, quod hiantibus undique rimis,
Imbres & euros excipis.
Talia nascentem decuere cubilia Christum, ut
Qui dedocere venerit
Fastum, nullaque non suadentem turpia luxum.
Non hic renident purpuræ,
Sertave frondea, non imitantes fulmina tedæ.
Non mensa sumptuosior,
Non strepit officiis domus ambitiosa, nec alti
Fovent puerperam thori.
Pannosus jacet in duris Præsepibus infans:
Divinus attamen vigor
Emicat, & patrios vagitu dispuit ignes.
Sensere præsentem Deum,

Quod

Quodque licet, puero jumenta tepentibus auris
Frigus Decembre temperant.
Upilio calamis iisdem, quibus ante capellis,
Agreste, sed pium canit,
Æthereique chori volitant cunabula circum,
Ut mensibus Vernis, Apum
Degenerem simul ac pepulere examina Regem,
Regi novo, faventibus
Applaudunt alis, sublimemque agmine tollunt,
Sic turma cælitum Duci
Circumfusa suo, gaudens stupet, atque jacentem
Pronis adorat vultibus,
Et natalitium sonat ad Præsepia carmen.
Conjux pudicus interim,
Fusus humi, magnum trepidus veneratur alumnum.
Porrò Puella nobilis,
Pars bona spectacli, defixis hæret ocellis,
Primùmque se se non capit,
Seque suumque stupens genitrix virguncula partum
Nulli marito debitum.
At simul ejecit pietas materna stuporem,
Prædulce pignus corripit,
Ac modo porrectis cohibet vagire papillis,
Modo tepente frigidum
Blanda fovet gremio, parvisque dat oscula labris.
Nunc pectori adprimit suo,
Nunc blæso teneros invitat murmure somnos.
Amabili invicem modo,
Lætam prole Deo videas gestire parentem,
Prolem parente Virgine.

DIS-

DISSERTATIO OCTAVA

De manifestatione, seu signis Nativitatis Christi, de Magis, qui ad ipsius cunas accesserunt, & de strage Infantium ab Herode editâ.

MAgnum illud pietatis Sacramentum, quod, ficut ait Apostolus 1. ad Timotheum cap. 3. *Manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est gentibus, creditum est in Mundo, assumptum est in gloria*, nihil aliud est, quàm ineffabile Incarnationis Mysterium, quod *Pastoribus* ostensum est in ipsa Nativitate Christi, *Magis* in die Epiphaniæ, *Simeoni*, & *Annæ* in Templo Hierosolymitano. *Ad omnium hominum spectat salutem* (inquit S. *Leo*, Papa, Serm. 1. in Epiphaniam cap. 1.) *quòd infantia Mediatoris Dei & hominum jam universo declarabatur Mundo, cùm adhuc exiguo detineretur oppidulo. Quamvis enim Israëliticam gentem, & ipsius gentis unicam familiam delegisset, de qua naturam universitatis assumeret, noluit tamen intra maternæ habitationis angustias, ortus sui latêre primordia. Sed mox ab omnibus voluit agnosci, qui dignatus est omnibus nasci. Tribus igitur Magis in Regione Orientis Stella novæ claritatis apparuit, quæ illustrior cæteris, pulchriorque syderibus, facilè in se intuentium oculos animosque converteret, ut confestim adverteretur non esse otiosum, quod tam insolitum videbatur. Dedit ergò aspicientibus intellectum, qui præstitit signum; quod fecit intelligi, fecit inquiri, & se inveniendum obtulit requisitus.* Decebat autem, ut probat S. *Thomas* 3. p. q. 36. art. 2. ut Nativitas Christi Domini secundùm carnem quibusdam à Deo præordinatis conspicua fieret, ad fidem adstruendam tanti Mysterii absconditi à sæculis in Deo: nam quemadmodùm, juxtà Sanctum illum Doctorem, extincta fuisset ratio fidei, aut saltem diminutum maximè illius meritum, si omnibus promiscuè Christi Servatoris nostri innotuisset Nativitas, immò impedita esset generis humani redemptio, quia nullus Christo mortem inferre voluisset, juxtà illud 1. ad Cor. cap. 10. *Si cognovissent, nunquàm Dominum gloriæ crucifixissent*; ità non absimili ratione, fides haud quaquàm stabiliri potuisset, nisi Nativitas Christi aliquibus innotuisset, per quos tam sublimis & incomprehensibilis Mysterii notitia ad cæteros propagaretur; *Fides* enim *ex auditu*, ut dicitur ad Rom. cap. 10. Quâ de causâ, juxtà *Sanctum Thomam*, principiò Mariæ, & Josepho manifestata fuit Nativitas Christi, etiam antequàm nasceretur, ut proli conceptæ reverentiam exhiberent. Sed quia eorum testimonium,

nium, utpotè domesticum, suspectum haberi potuisset, ideò oportuit, ut Christi Nativitas etiam extraneis proderetur, quò eorum testimonia majorem apud omnes Nativitati Christi fidem conciliarent. Ex omnibus autem hominum conditionibus selegit Deus testes Nativitatis Filii sui, qui omnibus salutem erat allaturus. *Pastores* selegit, quia simplices erant; *Non autèm mediocre Fidei tibi videatur exemplum*, inquit S. Ambrosius, *quòd exilis sit persona Pastorum. Certè, quò vilior ad prudentiam, eò pretiosior ad Fidem. Non gymnasia Choris referta Sapientium, sed plebem Dominus simplicem requisivit, quæ phalerare audita, & fucare nesciret. Simplicitas enim quæritur, non ambitio desideratur.* Sic Deus amat illucere simplicibus & pauperibus, quos amor sæculi non occæcat; & tenebras offundit oculis superborum, quos solus divitiarum & gloriæ splendor perstringit. Elegit etiam Deus testes Nativitatis Filii sui *Magos*, quia Sapientes, & scrutandis rerum causis, syderumque considerationi erant intenti; *Simeonem*, quia vir justus; denique *Annam*, quia mulier Prophetissa. Angelum tamen ad Pastores delegavit, quia Pastores Judæi erant, apud quos frequenter fiebant apparitiones Angelorum; *Magis* verò, quia motus, & ortus syderum, annique tempestates sedulò observabant, Christi Nativitatem indicavit per Stellam radiantem in Cœlis, quæ portendebat natum esse hunc eximium Regem, quem Judæi expectabant, & de quo vaticinatus fuerat Propheta *Balaam* Numerorum cap. 24. *Orietur Stella ex Jacob*. Postremò, quia viris justis familiare & consuetum est interiori Spiritus Sancti instinctu edoceri absque signorum sensibilium demonstratione; ideò *Simeon* & *Anna* per interiorem Spiritus Sancti instinctum Nativitatem Christi perspectam habuerunt, juxtà illud *Lucæ* cap. 2. *Responsum acceperat*, Simeon, *non visurum se mortem, nisi priùs videret Christum Domini*. Hæc, & alia id genus signa, quæ Sacra narrat Historia, divinam Christi Servatoris nostri majestatem, quam paupertas, & humilis ortus celabant, indicarunt, atque illustrarunt.

Verùm, quia moderni Theologi, & Scripturæ Sacræ Interpretes narrant alia signa & prodigia variis in Regionibus accidisse, vel eodem anno, vel in ipsa nocte, quâ Christus Dominus natus est, illa ad crisim hîc revocare, & quàm parum veritatis habeant, paucis demonstrare non pigebit.

In primis dicunt: Ipsâ nocte Nativitatis Christi, Romæ Templum Pacis subitò corruisse. Sed id abludere à vero, & purum otiosorum hominum figmentum esse fatetur ipsemet *Baronius* in Apparatu ad Annales Ecclesiasticos, ubi ait: *Nullum Templum Paci Romæ ante Christum natum apud classicos Scriptores reperiri extructum, sed solùm ab Imperatore Vespasiano post captam Hierosolymam, & Judæos in ordinem redactos, illud Romæ fuisse constructum*; idque disertè asserunt *Josephus* lib. 7. de bello Judaico cap. 24. *Suetonius* in Imp. *Vespasiano* cap. 9. *Plinius* lib. 34. cap. 8. & lib.

& lib.36. cap. 15. *Sextus Aurelius Victor* in Epitome Historiarum in Vespasiano, & S. *Hieronymus* in cap.3. *Ioelis* Prophetæ. Deindè, mirabilis illius & repentinæ Templi Pacis ruinæ, quæ omnium proculdubio sermone celebrata fuisset, nec Historici Romani, nec *Hieronymus*, nec *Eusebius*, nec *Orosius*, nec alii antiqui Patres vel levitèr meminerunt, eam utique non omissuri, si reverà contigisset.

Alterum signum seu prodigium, quod refert *Nicephorus* lib.1. Hist. Eccles. cap.17. ex quo posteà hauserunt *Suidas*, *Cedrenus*, *Baronius*, & alii, est cessatio Oraculorum. Fertur enim, quòd, cùm Imperator Augustus ad Delphici Apollinis Templum venisset, ut sciret quisnam post ipsum Romani Imperii clavum regere deberet, hunc in modum fuerit ei ab Oraculo responsum, non Latinè quidem, sed Græcè:

Me Puer Hebræus, Divos Deus ipse gubernans,
Cedere sede jubet, tristemque redire sub orcum,
Aris ergo dehinc tacitus abscedito nostris.

Quo responso accepto, Imperator Augustus Romam reversus est, atque ibi in Capitolio Aram maximam extrui jussit cum ejusmodi Latina inscriptione: *Ara Primogeniti Dei.* Verùm, quin huic prodigio fidem præbeam, hæc obstant. Primò, quia constat, à benè multis post Nativitatem Christi Oracula Delphis petita fuisse, neque desiisse illa Oracula omninò eo loco reddi, sed desiisse dumtaxat reddi versibus, sicut ex *Plutarcho*, qui duos de cessatione Oraculorum libros, imperante *Trajano*, edidit, luculentèr probat *Casaubonus* Exercitatione primâ ad Apparatum Annalium Baronii. Delphis etiam data fuisse Oracula post ortum Christi Domini, hoc est, sub Imperatoribus *Nerone*, *Domitiano*, *Adriano*, *Septimio Severo*, & *Constantino Magno*, contestantur *Suetonius* in Vita *Neronis*, *Philostratus* in Vita *Apollonii Tyanæi*, qui sub Imp. *Domitiano* vixit, *Dio Chrisostomus*, *Spartianus*, & *Eusebius* lib.2. De Vita *Constantini* Imp. cap.49. Certè, nemo negare potest, imperante Vespasiano, *Velledæ* Oraculum magno in pretio apud Germanos fuisse, & Imperatorem *Julianum* Apostatam longè post Natale Christi consuluisse Oracula, & ab ipsis responsa accepisse. Denique, nulla sunt antiquitatis, non solùm prophanæ, sed Ecclesiasticæ etiam monumenta, nulla Historicorum, aut Sanctorum Patrum testimonia, ex quibus evinci possit, anno, quo Christus natus est, cessasse penitùs Oracula. Immò *Justinus Martyr*, *Tertullianus*, *Lactantius*, *Minutius Felix*, *Origines*, & multi alii veteres Patres, qui pro Fidei Christianæ defensione Apologias concinnarunt, tanti pro firmanda Fide, & à Gentilium calumniis vindicandâ ponderis argumentum non adhibuerunt, illud utique non prætermissuri, si Oraculum ejusmodi reverà editum fuisset, aut Ara Primogenito Dei consecrata in Capitolio ab Augusto posita esset.

Tertium signum seu prodigium, quod à nonnullis accidisse memoratur, est apparitio Virginis, quam Puerum gremio gestantem Sybilla Im-

Imperatori Augusto in aëre ostenderit. Sed hoc prodigium falsi convincitur. Primò, quia Augusti temporibus, ut est in confesso apud omnes, nulla Sybilla superstes erat. Sybilla enim Cumana, omnium, ultima, vixit Olympiade quinquagesimâ, fuitque Romæ temporibus Regis *Tarquinii Superbi*, sicut scribit *Solinus Polysthor*. At, Jesum Christum sub Imperatore *Augusto*, anno quarto Olympiadis centesimæ nonagesimæ tertiæ, ac subindè longè post Sybillas, natum esse, ostendimus superiùs in Dissertatione sexta. Secundò, illius prodigii nullam omninò mentionem fecerunt antiqui Sancti Patres, quamvis Sybillina sæpiùs laudent Oracula. Tertiò, ipsemet *Baronius* in Apparatu ad Annales Ecclesiasticos nullam huic prodigio, aut saltem exiguam fidem habendam esse censet. *Ajunt*, inquit, *Genitricem Dei Mariam, Infantem in ulnis habentem, monente Sybilla, sublimem in aere ab eodem Augusto illic esse conspectam. Quod tamen ita velim intelligant, qui ei rei majorem fidem adhibendam putant, quàm his, quæ ex Græcis Auctoribus recensuimus: non quod Sybilla aliqua Augusti temporibus, quæ illum hæc docuerit, superstes fuerit: Siquidem Cumæa, quæ novissima omnium fuisse traditur, quinquagesima Olympiade (Auctore Solino) vixit, temporibusque Tarquinii Regis Romæ fuit: sed sic accipiendum, ut ea ipsa Augustus à Sybilla, hoc est, Sybillinis carminibus, quę Sybillæ nomine citari à majoribus consueverunt, non à Sybilla, quasi adhuc vivente vate, ei ostensa fuerint.*

Quartum signum seu prodigium, est olei fons, quem putant nonnulli Romæ manasse eâdem nocte, quâ Christus natus est, eumque instar torrentis se Mari junxisse, atque per aliquot dies perdurasse. Cui prodigio aliud addunt de tribus scilicet Solibus, qui paulatim in eumdem Orbem coiverunt. At, utrumque prodigium quadraginta circiter annis ante Nativitatem Christi contigisse testantur *Eusebius* in Chronico, & *Orosius* lib.6. cap.18. quibus assentitur *Baronius* in Apparatu ad Annales Ecclesiasticos, quapropter, non potuit esse Nativitatis Christi indicium.

Denique, ut prætermittam alia ejusmodi, quæ circumferuntur Nativitatis Christi signa, de quibus latè disserunt *Barradius* lib.8. Concordiæ Evang. cap.13. *Ludovicus de Dieu* in animadversionibus in Excerpta ex Historia Christi Persicè scripta à *P. Hieronymo Xavier*, *Soc. Iesu*, *Casaubonus* Exercit.1. ad Appar. Baronii, & *Montacutius* in Analectis Exercitatione quarta; inter signa, & prodigia Nativitatis Christi nonnulli ponunt obserationem Templi Jani, quod ante Nativitatem Christi erat reseratum. Sed, licèt ipse fatear, Templum Jani anno, quo Christus natus est, fuisse occlusum; existimo tamen, id prodigii loco non esse habendum, quia Templum Jani, tempore Nativitatis Christi, more solito, fuit ab Imperatore Augusto post expugnatos sui Imperii hostes obseratum, perindè ac post mortem etiam Iesu Christi idem *Iani* Templum Imperatores clauserunt. Clausit enim *Nero*, Imperator, anno Ur-

bis conditæ 811. Clausit *Vespasianus* anno Urbis conditæ 824. Immò hunc morem claudendi tempore pacis Templum *Iani* fuisse ab ipsis Impetatoribus Christianis servatum, testis est Scriptor Ethnicus, *Ammianus Marcellinus* lib. 16. ubi Templum *Iani* ab Imperatore Christiano *Constantino Magno* clausum fuisse disertè testatur. Quòd ergo tempore, quo Christus natus est, Templum Jani fuerit clausum, non tam prodigium dici debet, quàm complementum vaticinii Prophetarum, qui Christum eo tempore proditurum cecinerunt, quo pax per totum, quà latè patet, Orbem, vigere debebat.

Missis itaque ementitis, fictisque illis portentis, quibus non indiget Christi Domini Nativitas, quæ tot tantisque certis & indubitatis miraculis fulget; nam, ut inquit S. *Ambrosius* lib. 2. in Lucam, *An mediocribus signis Deus probatur, quòd Angeli ministrant, quòd Magi adorant, quòd Martyres confitentur? ex utero funditur, sed coruscat è Cælo: terreno in diversorio jacet, sed cœlesti lumine viget. Nupta peperit, sed virgo concepit: nupta concepit, sed virgo generavit*. Missis, inquam, aliis confictis prodigiis, nunc pauca dicenda sunt de *Magis*, qui ductu Stellæ radiantis in Cœlis ad cunas Christi proni ipsum adoraturi accesserunt. Quatuor autem Dubia de *Magis* potissimùm moveri solent. Primò, an tres dumtaxat ad cunas Domini venerint? Secundò, an Regiâ dignitate fuerint insigniti? Tertiò, quænam sint eorum nomina? Denique, ex qua patriâ sint oriundi? Quæ Dubia hìc brevitèr discutienda suscipio. Et primò, quòd spectat numerum Magorum, qui ad cunas Christi Domini accesserunt, dico, perantiquam sequendo traditionem Ecclesiæ, illos tres tantùm fuisse, tùm quia, ut sacer perhibet Evangelista *Matthæus*, tria tantùm munera infanti Deo obtulerunt *Magi*, aurum videlicet, thus, & myrrham: ut auro Regem, thure Deum, myrrâ mortalem Christum profiterentur, sicut interpretantur Sancti Patres; cùm igitur tria dumtaxat munera *Magi* obtulerint Christo Domino, argumento est: non plures quàm tres fuisse Magos, & à quolibet speciale munus Christo fuisse oblatum. Tùm quia etiam, in perantiquis Catholicorum Templorum totius Orbis monimentis & picturis nonnisi tres Magi repræsententur Christum Dominum adorantes, eique munera viritim offerentes. Tùm quia denique, in hanc sententiam omnes Sancti Patres, & Ecclesiæ Doctores conspirant, quorum testimonia recensere nimis longum esset. Quod spectat secundum Dubium, an scilicet Magi Reges fuerint? Paulò major est difficultas. Sunt quidam doctissimi Theologi, & Scripturæ sacræ Interpretes, qui docent, illos non tàm Reges, quàm Regulos fuisse, quales etiam dici possunt Toparchæ quicumque, sive unius tantùm loci Principes. Certè, *Matthæus* hanc Regiam Magorum dignitatem, comitatum, apparatum, & alios, quibus ab Herode fuissent excepti, honores silentio non prætermisisset: nec aliundè verosimile est, Herodem, quem *Iosephus* lib. 9. de bello Judaico cap. 19. dicit, timore pavi-

pavidum fuisse, & ad omnes suspiciones excitari solitum, tàm facilè permisisse, ut ignoti Reges in propriam ditionem irrumperent. *Timore pavidus erat*, inquit de *Herode* Iosephus, *& ad omnes suspiciones excitabatur, multosque innocentes, metu ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat*. His conjecturis nititur hæc sententia. At, sunt alii Theologi & Scripturæ sacræ Interpretes, qui exadverso contendunt, tres Magos, qui ad cunas Christi Domini accesserunt, fuisse Reges; idque probant ex multis testimoniis Sanctorum Patrum, qui tribus Magis hæc accommodant Psalmi 71. verba: *Reges Tharsis & Insulæ munera offerent, Reges Arabum & Saba dona adducent*. Utrique opinioni præjudicare nolo, nec cum viris eruditis contentiosum funem ducere, sua ergo cuilibet sententiæ constet probabilitas; sive enim hæc, sive illa opinio vera sit, perindè est, nec ullo modo elevatur, aut imminuitur sacræ Historiæ auctoritas, cum neutra harum opinionum sacræ Historiæ veritate, sed probabili dumtaxat conjecturâ fulciatur. Ut ut sit, certissimè constat, in Magorum adventu impletum esse illud Vaticinium, quo Propheta *Isaias* cap.60. Ecclesiam ad exultationem excitat his verbis: *Leva oculos tuos, & vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Filii tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere surgent. Tunc videbis, & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum, quandò conversa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi. Inundatio Camelorum operiet te, Dromedarii Madian & Epha: Omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes, & laudem Domino annunciantes*. Magi itaque, superni luminis ductum sequentes, & prævii fulgoris indicium intentâ contemplatione comitantes, appulerunt Bethleem, ubi Christum Dominum invenerunt, *non imperantem Dæmonibus* (sicut ait S. *Leo*, Papa, Sermone 7. de Epiphania cap.2.) *non mortuos suscitantem, non cæcis visum, aut claudis gressum, aut mutis eloquium reformantem, vel in aliqua divinarum virtutum actione viderunt, sed puerum silentem, quietum, & sub matris sollicitudine constitutum, in quo nullum apparet de potestate signum, sed magnum præbetur de humilitate miraculum. Ipsa namque species sanctæ Infantiæ, cui se Deus, Dei filius, aptarat, prædicationem auribus intimandam oculis ingerebat, ut quod adhuc vocis non proferebat sonus, visionis jam doceret effectus*. Ad tertium, quod attinet Dubium de Magorum nominibus, consultius esse judico ea curiosiùs non esse inquirenda, cùm nulla planè tàm sacræ, quàm Ecclesiasticæ suppetant antiquitatis monumenta, ex quibus assignari possint; undè meritò à viris doctis sugillantur moderni quidam Auctores, qui incredibili quælibet fingendi prurigine titillati, ficta, & adscititia tribus Magis nomina imponere, multaque Historiæ Evangelicæ ariolando addere præsumunt. Adire potest lector *Theophylum Raynaldum* in Diptychis Marianis Parte 5. puncto 8. num.25. ubi felidè refellit vanum commentum cujusdam Auctoris, qui anno 1638. eò temeritatis prorupit, ut assereret, sub nomine

Magorum tres ad cunas Christi venisse insignes in sacris litteris viros, *Enochum* videlicet, *Melchisedechum*, & *Eliam Thesbitem*. Quod sanè quàm vanum, ineptum, ac insulsum sit, nemo est, qui statim non videat. Pergamus nunc ad ultimum Dubium, ex qua videlicet patria *Magi* sint oriundi? an ex Chaldæa? an ex Perside? an ex Arabia Felice venerint? quæ difficultas cùm inter Theologos, & Scripturæ sacræ Interpretes celebrior sit, eam hîc operosiùs ventilare necessum est.

DICO ITAQUE PRIMÒ; *Magos nec ex Chaldæa, nec ex Perside venisse, ac subindè nec Chaldææ, nec Persidi suos natales debere.*

Probatur hæc assertio: *Chaldæa* ab Urbe Hierosolyma distat 370. leucis, & *Persia* 500. ut videre est apud doctissimum Auctorem Gallicæ analyseos Dissertatione tertiâ. Porrò creditu difficile est, Magos intra 13. dies, qui à die Natali usque ad eorum adventum numerantur, tàm longum ac diuturnum iter emetiri potuisse, etiamsi demus, eos pernicissimis equis, dromedariis, & camelis fuisse vectos: tùm quia verisimile non est, Magos, ubi primùm Stella in Oriente apparuit, se se accinxisse ad iter, sed potiùs credibile est, eos antehàc de novæ & insolitæ Stellæ apparitione invicem contulisse, consultationem adhibuisse, consensum firmasse, res ad iter conficiendum præparasse, comites ordinasse, sic enim factitare solent Magnates, maximè quando longum & arduum iter sunt aggressuri. Tùm quia etiam *Magi*, antequàm Bethleemum accederent, Hierosolymis paululum temporis sunt commorati. Refert siquidem Evangelista *Matthæus*: Herodem ad Magorum adventum turbatum & anxium de loco, in quo nasciturus erat Messias, accersiisse primores Sacerdotes & Legisperitos, qui ei responderunt, locum Nativitatis Messiæ designari à Propheta Michæa in Bethleem Juda, quæ erat Civitas Davidis Regis ortu celebris, insuper Herodem interrogasse Magos de tempore apparitionis Stellæ, eosque rogasse, ut ad Urbem redirent, sibi omnia, quæ Puerum spectabant, narraturi, ut ipse eodem adorationis officio defungi posset. Jam verò quis credat, Magos se se ad tam longum iter præparare, illud per tot populos, ac diversas Regiones adornare, Hierosolymis paululum temporis commorari, & intra 13. dierum spatium ad cunas Domini accedere potuisse? Id profectò ab omni veri specie abhorrere videtur, etiamsi fingamus, Magos, cursorum instar, mutatis ac concitatis equis iter maturare voluisse.

Respondent primò quidam Theologi ut ab hoc argumento sese expediant, Stellam apparuisse quidem in Oriente die, quâ natus est Christus, idest, die 25. mensis Decembris, Magos tamen Bethlemum dumtaxàt adventasse biennio post Natale Christi. Idque probant, tùm quia ità censet *S. Epiphanius* hæresi 51. cui suffragantur quàmplurimi recentiores; tùm quia etiam Beata Virgo in die Purificationis suæ non agnum, sed par turturum, aut duos pullos columbarum obtulit in Templo, quod quidem argumento est, eam non habuisse pretium agni, nec proin-

proindè aurum accepisse à Magis ; tùm quia denique Herodes jussit occidi omnes pueros à bimatu , & infrà , secundùm apparitionis Stellæ tempus , quod exquisierat à Magis : non est autem credibile , Herodem voluisse bimos mactare pueros , si ab ortu Stellæ ad Magorum adventum nonnisi 13. dies interfluxissent.

Verùm, hæc responsio apertè adversatur antiquæ Ecclesiæ traditioni, quæ docet Christum adhùc in pannis , in gremio Matris , atque in Præsepio collocatum , adoratum fuisse à Magis decimotertio die ex quo natus est. Id etiam non obscurè innuit *Matthæus*, dùm dicit : *Cùm natus esset Jesus , ecce Magi ab Oriente venerunt*. Sanè si , quandò Magi Bethleemum venerunt, Christus fuisset anniculus , aut bimus , ut *Epiphanius*, *Faber*, *Osiander*, *Bollandus*, &c. existimant , non dixisset Evangelista , *cùm natus esset Jesus , ecce Magi ab Oriente venerunt* , nàm τ' ecce non dicitur de re tam serâ, sed potiùs de subitâ , & improvisâ, vel certè proximâ, & quasi præsenti dici solet , sicùt compertum est ex benè multis Scripturæ Sacræ locis. Prætereà , idem Evangelista narrationem ortus Domini , Angelorum nuntium, Pastorum officia , nullo alio interjecto , cum Magorum adventu connectit. Quod quidem demonstrat , Magos, paulò post Nativitatem Christi, hoc est, decimotertio die ex quo natus est Christus , ad illius cunas accessisse. Tertiò , si Magi biennio dumtaxàt post Natale Iesu Christi ad ejus cunas accessisset, *Herodem* , Judææ Regem , in vivis invenire haud potuissent , quia , ut ostendimus in Dissertatione sexta, Herodes, Rex , è vivis excessit anno post Natale Christi elabente. Denique, SS. Patres *Hieronymus* Epist.17. ad Marcellam , & *S. Bernardus* Serm.1. & 2. de Epiphania , disertè tradunt, Christum, in vili tugurio pannis obvolutum , à Pastoribus fuisse inventum , & à Magis adoratum. Porrò , si Magi biennio dumtaxàt post Christi Natalem diem Hierosolymam adventassent , puerum Jesum non in vili tugurio, seu in vico Bethleemitico, adorare potuissent , quippè quem , ut legitur in Scriptura Sacra , parentes ejus die ab ortu quadragesimo , ad purificationis officium implendum , Hierosolymam tulerant ; indè verò non ultra Bethleemum redierunt , sed *reversi sunt in Galilæam , in Civitatem suam Nazareth*, ut habetur Lucæ cap.2.

Nec obstat huic traditioni Ecclesiæ , quòd Beata Virgo in die Purificationis suæ obtulerit more pauperum par turturum , aut duos pullos columbarum : nàm in hoc potiùs laudare , & mirari debemus liberalitatem , ac beneficentiam Virginis , quæ brevi aurum acceptum à Magis in pauperes erogavit , nihilque sibi retinuit ; vel ipsius prudentiam, quod viaticum pararit mox fugitura in Ægyptum ; vel denique ipsius modestiam , quia non decebat, ut quæ pauper erat , ea divitum oblationem subitò inferret ; ab omni quippè fastu , & ostentatione erat Virgo aliena, nec mutare conditionem illi erat animus, quam sciebat Dei Filio placuisse.

Nec

Nec magis urget alia ratio, quam opponunt adversarii, videlicèt Herodem jussisse occidi pueros à bimatu, & infrà, nàm primò dici potest, inter apparitionem Stellæ, & Magorum adventum intercessisse quidem tredecim dumtaxàt dies, sed Herodem, irâ & furore percitum, tempus ex propria malitia ampliasse, sicut reverà ampliavit locum occisionis puerorum. Quamvis enim probè sciret Herodes tàm ex prophetia Michææ, quàm ex Sacerdotum, atque Scribarum responso, Christum natum esse in Bethleem, omnes tamen pueros trucidari jussit non solùm in Bethleem, sed in omnibus finibus ejus. Quemadmodùm ergo Herodes fibulam crudelitati suæ laxavit extrà Bethleemum sæviendo, ne fortè in ejus confinio latitaret Rex recens natus, sic stimulante furore extendit temporis periodum, ne sibi illius carnificinæ fructus periret. Sic sentit *Sanctus Chrysostomus* homil. 7. in Matthæum, ubi hæc habet: *Quod si à biennio, & infrà Herodes pueros interfecit, ne mireris. Siquidem conveniens in eumdem tyrannum pavor, & furor, pro abundantia cautionis, & licentia persecutionis, majus etiam tempus includit, ne quis profectò ejus ætatis, & fortè is, propter quem alii interimuntur, effugiat.* Dici etiam potest, puerulos bimos ideò ab Herode fuisse occisos, quia timebat scelestus ille tyrannus, ne puer, scilicèt Christus, cui sydera famulabantur, speciem suam paulò suprà ætatem, vel infrà, transformaret, sicque carnificum manus effugeret.

Respondent secundò alii Theologi: Stellam biennio antè Natale Christi Domini apparuisse in Oriente, eâque admonitos Magos de ortu proximo novi Regis, quem diù constans fama nasciturum prædicabat, se itineri dedisse, eosque biennio dumtaxàt post apparitionem Stellæ Bethleemum, jàm nato Christo, adventasse. Hac autem semel admissâ hypothesi, dicunt facilè admodùm concipi posse, Magos ex Chaldæa, aut ex Perside se ad longum iter præparare, illudque intrà integrum biennium commodè peragere potuisse; illud quippè temporis intervallum ad totum Orbem peragrandum abundè sufficere posset.

Verùm, hæc responsio facilè refellitur. Primò, quia Stella, quæ apparuit in Oriente, non fuit signum nascituri, sed jàm nati novi Regis, sicut colligitur ex interrogatione Magorum: *Ubi natus est Rex Judæorum? Vidimus enim Stellam ejus in Oriente, &c.* Si autem Stella biennio antè Natale Christi apparuisset in Oriente, fuisset signum non jàm nati, sed nascituri novi Regis. Prætereà, si Stella biennio antè Natale Christi apparuit in Oriente, quorsùm igitur Magi profectionem suam tàmdiù procrastinarunt, ut elapso dumtaxàt biennio ab apparitione Stellæ ad cunas novi Regis pervenerint? Credibile ne est, Magos in re tanti momenti moras nectere voluisse, vel sic suum iter ordinare potuisse, ut quamvis biennio circiter ante Nativitatem Christi fuerint ab Oriente profecti, Bethleemum tamen ad præfixum Natalis Christi tempus, hoc est, decimotertio die post illius ortum accesserint? Hæc igitur responsio,

ſio, quæ etiam nec in Sanctis Patribus, nec in tota retrò antiquitate, vel minimum veſtigium habet, nullo pacto ſtare poteſt.

Reſpondent denique alii Theologi: Magos dumtaxàt poſt Purificationem Beatæ Virginis ad cunas Chriſti Domini acceſſiſſe, ac proindè ex Chaldæa, vel ex Perſide venire potuiſſe. Si enim, inquiunt illi Theologi, die decimo tertio poſt Natale Chriſti Bethleemum Magi adventarunt, cur ergo *Herodes* ſolùm poſt Purificationem Beatæ Virginis intellexit ſe à *Magis* fuiſſe deluſum? Credibile ne eſt, impium illum Regem, qui cædem, ſanguinem, vivicomburia, crucifixiones, carnificinas inauditas ſpirabat, quique nihil intentatum reliquit, ut puerum recens natum de medio tolleret, per integrum fermè menſem poſt Magorum adventum in utramvis aurem dormiiſſe, nec per id temporis animadvertiſſe ſibi à Magis non redeuntibus verba data eſſe? Profectò, qui ambitioſum, ſuſpicacem, atque crudelem Herodis animum, graphicè à Joſepho deſcriptum, noverit, ille vix dubitabit, quin ingenti metu trepidarit Herodes, dùm Magi Bethleemum petebant, moræque impatiens ipſorum reditum anxiè expectarit, ut quem Imperii ſibi rivalem exiſtimabat, abjectâ omni cunctatione obtruncaret. Cùm igitur Herodes tantùm poſt Purificationem Beatæ Virginis intellexerit, ſe à Magis fuiſſe deluſum, & hac de cauſa tùm temporis, ut inquit Scriptura Sacra, omnem ſuum furorem exacuere, totoque ſævitiæ impetu in parvulos promiſcuis cœdibus debachari cœperit, argumento eſt, Magos ſolùm poſt Purificationem Beatæ Virginis Herodem allocutos fuiſse, & ad cunas Chriſti Domini acceſſiſse.

Sed hæc reſponſio nihilò præcedenti melior eſt. Nàm, ſi Magi poſt Purificationem dumtaxàt Beatæ Virginis Bethleemum perveniſsent, non fuiſſet haud dubiè Herodes animo turbatus, quandò *Magi* Hieroſolymis Chriſti, ſeu novi Regi Nativitatem nunciarunt, nec convocaſſet Herodes Sacerdotes Legis peritos, ut dignoſceret locum, in quo novus ille Rex, ſeu Meſſias naſciturus erat; hæc quippè Herodes jàmjàm perſpecta omnia habuiſset ex his, quæ in Purificatione Beatæ Virginis contigerant, videlicèt ex prædictionibus *Annæ*, & *Simeonis* de divino Infante in Templo Hieroſolymitano factis, quæ quidem prædictiones, cùm omnium ſermone celebrarentur, earumque fama in dies percrebreſceret, Herodem latere minimè potuerunt. Accedit præterea traditio Eccleſiæ Latinæ, quæ ab initio ſaltem quinti ſæculi *Epiphaniam*, ſeu adventum, & adorationem Magorum diei ſexto Januarii, hoc eſt, antè Purificationem B. Virginis affixit, cui traditioni Eccleſiæ indivulsè ſtare debemus. Nec quemquam movere debet conjectura, quâ aituntur illi Theologi: nàm ideò Herodes antè Purificationem Virginis ſuum furorem cohibuit, quia ſibi fortè perſuaſit, Magos à ſe dimiſsos non reperiſse puerum, quem quærebant, eoſque pudore ſuffuſos ſua relegiſse veſtigia, nec Hieroſolymam remeare voluiſse, ne in vulgi fabulam abirent. At, ubi poſt Purifica-

tionem

tionem Virginis ex fama prædictionum Simeonis, & Annæ, quæ per omnium ora volitabat, intellexit se à Magis delusum, & reverà natum esse novum illum Regem sibi ab ipsis nunciatum, tunc excanduit tyrannus, & vehementer dolens de excussa sibi prædâ, impotenti furori laxavit habenas, atque è vestigio jussit omnes occidi pueros, in eam spem erectus, fore ut Christus, cujus vitæ insidias struebat, & cujus sanguinem sitiebat, in tam universali clade mortem effugere non posset. Hoc pacto sibi, Regno, rebusque suis meliùs consultum iri putavit immanissimus ille tyrannus. Hanc difficultatem sic dirimit S. *Augustinus* lib. 2. de *Consensu Evangelistarum*, ubi hæc habet: *Omitto dicere, quot & quantis occupationibus Regia cura distendi poterat, & per plurimos dies ab illa intentione vel averti omninò, vel impediri. Illud dico, posteaquàm Herodi Magi nihil renunciaverunt, eum credere potuisse, illos fallaci Stellæ visione deceptos, posteaquàm non invenerunt, quem natum putaverant, erubuisse ad se redire, atque etiam, timore depulso, ab inquirendo & persequendo puero quievisse. Deindè, vulgatis rebus, quæ in Templo* (seù in die Purificationis Mariæ Virginis) *factæ dictæve fuerant, Herodes se à Magis sensit delusum, & Infantes occidit.*

DICO SECUNDO: *Probabiliùs esse Magos venisse ex Arabia Felice.*

Probatur primò, ex Psalm. 71. *Reges Arabum, & Saba dona adducent. Et dabitur ei de auro Arabiæ.* Secundò, quia intervallum itineris ex Arabia Felice ad Hierosolyma potest intrà octiduum per Camelos peragi, teste Illustrissimo *Petro de Marca* in Opusculo *de Adventu Magorum ad Christum*, quod extat inter illius Auctoris posthuma Opuscula à *Stephano Baluzio* in lucem edita. Ex quo facili negotio intelligitur, Magos post apparitionem Stellæ ex Arabia Felice profectos, potuisse decimo tertio die post Natale Christi ad illius cunas accedere. Tertiò, id patet ex donariis, seù speciebus munerum, quæ Magi obtulerunt Christo Domino, videlicet ex Auro, Thure, & Myrrha, quæ sunt aromatum genera domestica, & propria Sabææ Regionis in Arabia Felice, ubi quoque optimum aurum gignitur, sicut scribit *Plinius* libro 12. Histor. Nat. cap. 14. Denique, id colligitur ex Prophetia *Balaam* libri Numerorum cap. 24. *Orietur Stella ex Jacob*, quæ prophetia permovit Magos ad quærendum novum Regem, cujus ortum Stella radians in Cœlo indigitabat. Porrò, hæc prophetia *Balaam* notior erat iis, qui in Arabia versabantur, quàm Chaldæis, & Persis, quia *Balaam* hanc prophetiam edidit in Arabia, quandò videlicet *Balac*, Princeps Moabitarum, eum ad populo Israelitico imprecandum inducere voluit. Probabiliùs ergò est, Magos in Arabia ad novi Syderis expectationem per prophetiam Balaami erectos, eo affulgente, in Messiam, novuumque Regem sibi inquirendum duxisse.

Dicet aliquis, constat ex Scriptura Sacra Magos venisse ab Oriente: atqui

atqui Arabia non est Orientalis respectu Judææ, sed potiùs Australis; ergò Magi ex Arabia Felice non venerunt, sed ex Chaldæa, vel ex Perside. Hinc *S. Thomas* 3. part. qu. 36. art.7. ait, Magos ex Perside venisse.

Respondeo, Arabiam esse vastissimam Regionem, in *Desertam*, *Petream*, & *Felicem*, distributam, situm verò Arabiæ Felicis comparatè ad Judæam esse ad Orientem. Quandò enim Abraham filios, quos sustulerat ex *Cethura*, uxore sua, separavit à filio suo Isaac, ne videlicet inter eos suborirentur dissidia, largitus est illis munera, seù bona, & possessiones assignavit ad plagam Orientalem, hoc est, in Arabia, sicut dicitur *Genesis* cap.25. *Cornelius* etiam *Tacitus* libro 5. Historiarum scribit, Arabiam ad Orientem Judææ esse positam, sic enim habet: *Terra, finesque quà ad Orientem vergunt* (Judæi) *Arabia terminantur*. Ad auctoritatem S.Thomæ dico, Angelicum illum Doctorem hanc quæstionem facti nec discutere, nec dirimere voluisse, sed eam in medio reliquisse. Id patet ex his, quæ habet Sanctus Præceptor 3.part. quæst.36. art.3.ad 3. *Quidam tamen dicunt eos venisse de Regione propinqua, undè fuerat Balaam, cujus doctrinæ fuerunt Sectatores: dicuntur autem ab Oriente venisse, vel quia de ultimis Orientis partibus venerunt secundùm quosdam, vel quia de aliquibus vicinis partibus venerunt, quæ tamen sunt Regioni Judæorum ad Orientem*. Quibus verbis constat, S.Thomam ab illa quæstione facti, juxtà Criticæ disciplinæ regulas penitiùs examinandâ, pro more suo consultò abstinere voluisse.

Advertat hîc obitèr Lector, Stellam, quæ Magos perduxit ad cunas Christi, fuisse à Deo de novo creatam, non in Cœlo, cui affixæ sunt Stellæ Cœlestes, positam, sed in aere terræ vicino. Ita sentit *Sanctus Thomas* 3.part. quæst.36. art.7. ubi, postquàm observavit alios fuisse Theologos, qui docebant Angelum, qui apparuit Pastoribus in humana specie, apparuisse itidèm *Magis* in specie Stellæ; alios verò Theologos existimasse, quòd, sicut Spiritus Sanctus super Christum baptizatum descendit in specie columbæ, ita apparuit *Magis* in specie Stellæ; his duabus relictis sententiis, probabiliùs cum *S. Chrysost.* hom.6. in *Matth.* censet S.Doctor: hanc Stellam, quæ Magos ad cunas Christi perduxit, fuisse à Deo de novo creatam, non tamen in Cœlo cui affixæ sunt Stellæ Cœlestes, sed in aere terræ vicinio, quæ secundùm divinam voluntatem movebatur, & in multis à Stellis, vel fixis, vel erraticis discrepabat. Primò, quia hæc Stella non solùm nocte fulgebat, sed etiàm interdiù, (quod non est virtutis Stellarum, sed nec etiam Lunæ.) Secundò, hæc Stella quandòque apparebat, & quandòque occultabatur: cùm enim Magi ingressi sunt Hierosolymam, occultavit se ipsam, sed ubi Herodem reliquerunt, se ipsam Ducem itineris denuò monstravit, quod Stellæ, vel fixæ, vel erraticæ præstare minimè possunt. Tertiò, hæc Stella nec continuum, nec rapidum motum habebat, sed potiùs lentum: nàm, quan-

quandò Magi incedere debebant, ibat; cum oportebat eos ſtare, ſtabat, ad inſtar columnæ nubis in deſerto; Stellæ autem, vel fixæ, vel erraticæ continuum, & rapidum motum habent. Quartò, hæc Stella poſt miniſterium *Magis* præſtitum, confeſtim evanuit, nec unquàm ampliùs viſa eſt; at corpora Cœleſtia ſunt ab intrinſeco incorruptibilia, & eadem ſunt hodie quæ in creationis exordio. Denique, hæc Stella, quæ *Magos* ad cunas Chriſti perduxit, non ſursùm manens partum Virginis demonſtrabat, ſed deorsùm deſcendens nativitatis Chriſti locum indigitabat: dicitur enim *Matth.* cap. 2. Quòd *Stella, quam viderant Magi in Oriente, antecedebat eos, uſque dum veniens ſtaret ſupra, ubi erat puer*. Cæterùm, hæc Stella, quæ *Magis* apparuit in Oriente, eoſque toto itinere præceſſit, ab illis, dum Hieroſolymam pervenerunt, duplici de causâ ſe ſubtraxit. Primò, quia voluit Deus, ut Magi, Hieroſolymis oraculis Prophetarum de loco Nativitatis Meſſię ab ipſiſmet Judęis confirmati, ardentiori fide expeterent eum, quem Stellæ claritas, & prophetiæ manifeſtabat auctoritas. Secundò, quia voluit etiam Deus, ut Judæi omninò inexcuſabiles eſſent, quippè qui, dùm interrogantibus *Magis* locum nativitatis Regis Judæorum, juxtà Prophetarum oracula incunctantèr indicarunt, ipſi tamen deplorandâ cæcitate ſimiles facti ſunt Fabris Arcæ Noe, qui aliis, ut evaderent, præſtiterunt, & ipſi diluvio perierunt: *Audierunt*, inquit, *Auguſtinus* in Serm. Epiphaniæ, *& abjerunt inquiſitores, dixerunt, & remanſerunt Doctores, ſimiles lapidibus milliariis, qui viam oſtendunt, nec ambulant*.

Hactenùs de his, quæ *Magos* ſpectant, ſatis ſuperque diximus. Nunc duo Dubia, quæ circà ſtragem infantium ab Herode editam moveri ſolent, paucis excutiemus. Primum Dubium eſt: An Herodes biennium poſt Natale Chriſti expectaverit ad occidendos pueros? Alterum Dubium eſt: An Herodes, in illa cruenta, quam edidit, infantium carnificina, filium ſuum bimum occiderit?

Ad primi itaque Dubii reſolutionem dico: Herodem biennium poſt Natale Chriſti non expectaſſe ad infantes trucidandos. Idque probatur primò, quia Herodes, ſicut in ſexta Diſſertatione oſtendimus, vitâ functus eſt anno elabente poſt Natale Chriſti; non ergò potuit Herodes expectare biennium poſt Natale Chriſti ad pueros occidendos. Secundò, quia veriſimile non eſt, crudeliſſimum illum Regem, qui in Chriſti recens nati exitium totus incumbebat, furorem, quo in tranſverſùm agebatur, per biennium cohibere, & diſſimulare potuiſse.

Dices: *Sanctus Thomas* 3. part. quæſt. 36. art. 6. ad 3. hæc habet: *Et ſecundùm hoc Herodes non ſtatim recedentibus Magis, ſed poſt biennium pueros interfecit, vel quia dicitur accuſatus Romam veniſſe: vel aliquorum periculorum terroribus agitatus à cura interficiendi puerum interim deſtitiſſe: vel quia potuit credere Magos fallacis Stellæ viſione deceptos, poſtquàm non invenerunt, quem natum putabant, erubuiſſe ad ſe redire*,

dire, *&c.* Ergò ex S.Thoma Herodes biennio dumtaxàt post Natale Christi funestam edidit infantium cædem.

Respondeo, Sanctum Thomam eò loci, non quid ipse sentiat, sed aliorum tantummodò referre opinionem, quam ne quidem examinat, nedùm approbat. Norunt quippè omnes, Sanctum illum Doctorem in ea, quàm elucubravit, Summâ tripartitâ, quæstiones, quæ vel ad Criticam disciplinam, vel ad Historiam Ecclesiasticam pertinent, discutiendas non suscepisse; tùm quia, in rem Theologiæ Candidatorum brevitati studere voluit, & compendiosè pertractare ea, quæ alii ante ipsum Theologi, non fine aliqua temporis jactura longo latoque calamo tractare solebant. Tùm quia, Sanctus Doctor Theologiam Scholasticam, non positivam, quam tamen apprimè callebat, adornare sibi proposuit. Nunc verò convenit inter omnes eruditos, qui in Historia sunt versati, Herodem quidèm, postquàm Rex Judææ à Romanis fuit declaratus, tèr Romam navigasse, trinam tamen illam navigationem ab eo fuisse susceptam ante Natale Christi. Enim verò, *Iosephus* lib.16. Antiq. cap.1. narrat, Herodem venisse Romam, & indè filios suos *Alexandrum*, & *Aristobulum*, optimis jam Romæ disciplinis instructos, in Palæstinam secum duxisse. Et in cap. seq. recitatis nuptiis, quas iidem filii Herodis nobilibus fœminis copulati celebrarunt, ait: *post hoc audito, quod M. Agrippa ex Italia rediisset in Asiam*, *profectus illò invitavit eum*, Herodes, *in Regnum suum*. Agrippa denuò ab Augusto Imper. in Orientem missus fuit anno Urbis Romæ conditæ 738. sicut ad illum annum testatur *Dio* lib.54. igitur Herodes anno superiori, scilicèt Urbis Romæ conditæ 737. Romam venerat, ubi ab Augusto fuit humanissimè exceptus, teste *Iosepho* initio laudati libri. Prima itaque Herodis navigatio in Italiam, seù Romam, præfigi debet anno Urbis Romæ conditæ 737. ac proindè præcessit duodecim circitèr annis Natale Christi, quod, sicut in Dissertatione sexta probatum est, anno Urbis Romæ conditæ 749. illigandum est. Prætereà, idem *Iosephus* cap.6. ejusdem lib.16. narrat, Antipatrum, Herodis filium, Romæ degentem, frequentibus litteris fratribus suis Alexandro scilicèt, & Aristobulo, insidias struxisse, veritum ne illi, se absente, paternam gratiam, quà exciderant, recuperarent. Quò factum est, ut Herodes, ergà ipsos indignatione commotus, Romam navigare decreverit, & ibi filios apud Cæsarem accusare, ne propter indignationem parùm ergà filios pius videretur. Sed cùm Romam pervenisset, non inventum ibi Cæsarem, Aquilejam ad eumdem perrexit. Et in cap.8. recitat Josephus orationem, quâ Alexander illata sibi à patre suo Herode crimina apud Cæsarem confutavit, additque, Augustum hac oratione persuasum, & inductum fuisse, ut Herodem cum filiis in concordiam revocaret. *Cardinalis Norisius* Dissert.2. *de Cenotaphiis Pisanis* evidentèr ostendit tam ex rebus ab Imper. Augusto gestis, quàm ex vetustis inscriptionibus ac characteribus chronologicis id contingisse anno Urbis Romæ conditæ 741.

 Unde

Unde sequitur, secundam navigationem Herodianam in Italiam, seu Romam, antevertisse septem circitèr annis proprium Natale Christi. Denique de anno, quo Herodes tertiùm Romam venit, etsi, proptèr silentium Iosephi, non una sit omnium Scriptorum sententia, omnes tamen ad unum fatentur, hanc tertiam navigationem in Italiam fuisse ab Herode susceptam ante Natale Christi, sicut videre est, apud Cardinalem Norisium loco mox laudato. Idque confirmari potest ex his quæ in Dissertatione sexta diximus, nàm, cùm Herodes unico dumtaxat anno post Natale Christi superstes fuerit, & sub finem vitæ suæ acerbis doloribus, atque acutissimo morbo vexatus fuerit, incredibile planè est, Herodem post Natale Christi & Magorum adventum, venisse Romam, ut se se apud Cæsarem ab impactis sibi accusationibus purgaret, suamque coram ipso causam peroraret. Cardinalis *Baronius* ad annum I. Christi Num. 48. rectè quidèm observat, explodi debere commentum illorum, qui dixerunt, idcircò pueros bimulos ab *Herode*, Rege, fuisse occisos, quòd tunc temporis ipse Romam abierit, accusatus à filiis, neque usque ad biennium redierit Palæstinam; in hoc tamen hallucinatus est Eminentissimus ille Annalium Parens, quòd velit, *Herodem*, Regem, bis tantùm, tempore Regni sui, Romam venisse. Sic enim scribit: *Hìc tantùm refellendum est illorum commentum, qui dixerunt, idcircò bimulos ab Herode fuisse jussos occidi, quòd tunc temporis ipse Romam abierit, accusatus à filiis, neque usque ad biennium redierit Palæstinam. Hæc licèt conficta esse videantur, tamen esse falsa Iosephi testimonio convincuntur. Constat quippè ejusdem auctoritate lib. 16. Antiq. Iud. cap. 7. 8. & 9. Herodem, tempore Regni sui, Romam bis concessisse: non quidem accusatus à filiis, sed potiùs ipse accusaturus filios, illùc se contulit, indèque in Palæstinam est reversus ante annum vigesimum octavum Regni sui: Quo anno, Olympiade centesimâ nonagesimâ secundâ Cæsaream* (Urbem) *in honorem Cæsaris dedicavit. Quod certè tempus neque secundùm annos Regni Herodis, ab eodem Iosepho supputatos, neque secundùm initam à nobis superiùs rationem, ejusdem Regni, tempori Natalis Domini aptari potest. Et multò minùs posterior ejusdem Romam adventus, cujus meminit Iosephus eodem libro cap. 13. ut rectè intuenti veritas se ante oculos offert.* Hactenùs *Baronius*, qui licèt in hoc erret, quod dicit, *Herodem* bis tantùm, tempore Regni sui, Romam venisse, cùm tamen certissimè ex *Iosepho* constet, *Herodem*, tempore Regni sui, Romam tèr venisse; verè tamen & apertè *Baronius* refellit commentum illorum, qui dixerunt, ideò Pueros bimulos ab *Herode* fuisse occisos, quià *Herodes* tum temporis Romam abierit, accusatus à filiis, indèque dumtaxàt post expletum biennium Palæstinam fuerit reversus. Idem commentum repudiat *Henricus Spondanus* in Epitome Annalium Card. *Baronii* ad annum I. Christi Num. XI. ubi sìc loquitur: *Sed quod nonnulli scripserunt, idcircò bimulos jussos occidi, quòd tunc temporis Herodes Romam abierit accusatus à filiis, neque usque ad biennium in*

Palæ-

Palæstinam redierit: hoc ex Iosepho falsum convincitur, cujus testimonio exploratum habetur, cùm Herodes toto tempore Regni sui Romam sæpiùs concesserit, filiorum suorum causâ, nullam ejusmodi ipsius profectionem aptari posse tempori Natalis Christi.

Ad secundi Dubii propositi resolutionem dico, Herodem in ea, quam edidit, strage infantium, non occidisse filium suum bimum. Idque probatur primò, quia nulli Sciptores memoriæ unquàm prodiderunt, Herodem in hac laniena infantium Bethleemiticorum, infantem suum bimulum occidisse, quamvis aliundè atris coloribus depingant sævitiam ferocissimi illius tyranni, qui barbarie plusquam scythicâ interfecit tres suos jam adultę ætatis filios, nimirùm Alexandrum, Aristobulum, & Antipatrum. Secundò, quì credibile est, Herodem senio confectum (septuagesimum quippè annum, teste *Iosepho*, agebat dum obiit) genuisse biennio ante mortem filium, quem jussit cum cæteris occidi? Tertiò, ratio, quæ permovit Herodem ad cædem infantium Bethleemiticorum, est quia persuasum ex Scriptura Sacra habebat, quemdam esse Bethleemi natum infantem, qui futurus erat Rex Iudææ: atqui hæc ratio locum habere non potuit in bimulo Herodis filio, qui potiùs Iudææ Regnum in familia Herodis conservasset; nihil ergò causæ erat, cur Herodes in hunc filium suum bimulum sæviret. Denique, Herodes, teste Scripturâ Sacrâ, jussit tantùm occidi pueros à bimatu, & infrà, qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus ejus; Porrò, verosimile non est, Herodis conjugem filium peperisse Betheleemi, & non in Regia, seu Hierosolymitana Urbe, aut filium, si quem peperit, fuisse altum, & educatum Bethleemi, & non Hierosolymis. Cùm igitur puer ille Herodis (dato quod extiterit) fuisset enutritus, & educatus Hierosolymis, non video sanè quâ ratione Herodes filium suum bimulum, nec Bethleemi natum, neque nutritum, vnà cum cæteris puerulis Bethleemiticis trucidare voluerit. Patet itaque Herodem in illa infantium carnificina filium suum bimulum non occidisse. *Baronius* tamen, Annalium Ecclesiasticorum parens, ad annum primum Christi censet, Herodem in cæde infantium Bethleemiticorum de medio quoque sustulisse filium suum recens natum, idque probat ex testimonio *Macrobii*, Auctoris Ethnici, qui lib. 2. Saturn. cap. 4. hæc habet: *Cùm audisset Augustus, inter pueros, quos in Syria Herodes, Rex Judæorum, intra biennium jussit occidi, filium quoque ejus occisum*, ait: *Melius esse Herodis porcum esse, quàm filium*. Ex quibus Macrobii verbis infert Eminentissimus ille Cardinalis, filium Herodis bimulum inter pueros Judæos Bethleemitas fuisse à Patre occisum. Verùm, id ex Macrobii testimonio colligi haud posse meritò asserit Illustrissimus Abrincensis Episcopus *Daniel Huetius* Demonstrat. Evang. Propos. 9. cap. 25. ubi ostendit, Macrobium potiùs notare, seù indigitare voluisse Antipatrum, Herodis filium, quem fugam è carcere meditantem Pater ipsius Herodes interfici jussit, paulò antequam è vita migraret. Quam

Quam ob rem, quandò *Macrobius* scribit, Herodis filium inter pueros Bethleemitas fuisse occisum, id non est sic intelligendum, quasi ille Herodis filius fuerit unus ex his pueris, sed quòd eodem circitèr tempore, quo pueri illi interfecti sunt, & hic quoque filius Herodis, seù Antipater, è vivis fuerit sublatus. Consule doctissimum illum Præsulem loco mox memorato, & *Casaubonum* Exercit. 2. in Annales Baronii paragrapho 17. Addo etiam, notum esse omnibus linguæ Latinæ peritis, particulam, *inter*, quâ utitur *Macrobius*, dùm ait: *inter pueros* &c. tempus plerumque designare, non adnumerationem; sicut, exempli gratiâ, dùm dico: *hoc mihi contigit inter loquendum*, idest, *tempore quo loquebar*. Sic *Cicero* Philipp. 2. ait: *inter cœnam hoc illi accidit*; hoc est, *tempore cœnæ*; ita pariter, dum *Macrobius* ait: *inter occisos pueros Bethleemitas trucidatum fuisse Herodis Regis filium*, id unum dumtaxat significat, quo tempore occisi sunt pueri Bethleemitæ, occisum itidèm fuisse *Antipatrum*, Regis *Herodis* filium, quamvis ex eorum bimulorum Infantium numero non esset *Antipater*, utpotè qui jam ætate grandævus erat, & alia longè de causa, jussu Patris *Herodis*, fuit ex hac vita sublatus.

Ex hoc *Macrobii* testimonio confirmatur veritas Historiæ de cæde infantium bimulorum, quam sacer Evangelista *Matthæus* cap. 2. à truculentissimo Tyranno Herode editam fuisse perhibet, & quæ in dubium revocari non debet, etiamsi Josephus, Antiquitatum Judaicarum Scriptor, eam infideli silentio presserit. Nàm primò: cur fidem non habebimus *Sancto Matthæo*, qui Spiritu Sancto afflatus suum conscripsit Evangelium, & Christi Servatoris nostri Historiam simplicem, candidam, ab omni tùm affectatione, tùm ostentatione alienam, & characteribus evidentissimis hominis probi, ingenui, & sinceri consignatam? Secundò, quid præmii in hac narratione de infanticidio sub Herode edito sperare poterat Matthæus? vel potiùs, quam infamiam pertimescere non debebat, si à confictâ narratione, & quidem rei recenter, & apud Judæos factæ, historiam Christi auspicari ausus fuisset? Tertiò, constat, Josephum non solùm multa ad res Judaicas pertinentia in veteri Testamento prætermisisse, verùm etiam pauca admodùm scripsisse de Christo Domino, & nonnulla, contra veritatem historiæ Evangelicæ, dissimulasse, sicut exempli causâ, *Josephus* lib. 18. Antiquit. cap. 10. ait: Joannem Baptistam fuisse ab Herode interfectum, eò quòd timeret, ne tanta Joannis Baptistæ auctoritas, quam ad ipsum confluentium populorum concursus ei conciliaverat, defectionem aliquam pararet: *Ex sola hac suspicione Herodis*, inquit Josephus, *vinctus in Castellum Machærunta abducitur Joannes, ibique obtruncatur*; sicque Josephus veram de industria dissimulat causam, quæ movit Herodem ad interficiendum Ioannem Baptistam. Constat etenim ex Evangelio Marci cap. 7. Joannem ab Herode Antipa fuisse detrusum in carcerem, & morti adjudicatum propter *Herodiadem uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam; dicebat enim*

Joan-

Joannes Herodi : non licet tibi habere uxorem fratris tui . Hinc S. *Hieronymus* Comm. in Caput 14. *Matthæi* ait, quòd *Joannes Baptista* intrepidè *Herodem* redarguit, *malens periclitari apud Regem, quàm, propter adulationem, immemor esse præceptorum*. Denique, mirum non est, si Josephus infanticidium ab Herode editum silentio obvolverit : exscripsit quippè ille Auctor *Nicolaum Damascenum*, qui, ut omnes probè norunt, laudes Herodis potiùs celebrandas susceperat, quàm veram describendam vitæ hujus Principis historiam. Talem fuisse Nicolai Damasceni genium perdoctè observat *Hugo Grotius* in epistola ad *Pereskium*. Cùm igitur Nicolaus Damascenus silentio obvolverit infanticidium, in quo Herodes culpari poterat, non est mirum, si *Josephus* illius exscriptor illud ignoraverit.

Credere itaque debemus *S. Matthæo*, referenti infanticidium Bethleemiticum, cui circumstantiæ, quæ præcesserunt, & à sacro illo Evangelista referuntur, occasionem dederunt; nimirùm indicium de Messia recens nato, quem sui Regni æmulum rebatur Herodes, confirmatio Prophetica Nativitatis Christi in Bethleem, prædictiones Annæ, & Simeonis in Templo factæ de Christo, furor Herodis se à Magis delusum esse existimantis. Hæ, inquam, circumstantiæ, quæ animum Herodis occupabant, impulerunt impium illum, & sanguinarium Tyrannum ad patrandam tam belluinam & horrendam infantium cædem, ut Christo, quem unicè extinctum cupiebat, necem inferret. At, Deus, cujus antè oculos frustrà jacitur rete, evanidum reddidit hoc nefandum scelestissimi illius Principis de divina necanda prole consilium; nam Magi accepto responso in somnis ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in Regionem suam; & Maria, impletis juxtà Legem purgationis diebus, confestim cum Marito, & Puero fugit in Ægyptum, quò truculenti Herodis manus, quantumvis longæ, non pertingebant. Fugit autem Christus in Ægyptum, tùm ut impleretur, quod dictum est per Prophetam Oseam: *Ex Ægypto vocavi filium meum*, tùm etiam, ut Christus cederet tempori, non Herodi. Nam, si Christus mactatus fuisset in grege lactentium, mors ei casus fuisset, non voluntas, non virtus, sed infirmitas, necessitas, non potestas. Ut ergo staret Legis veritas, Prophetiæ fides, Psalmistæ testimonium, & Redemptionis adimpleretur Mysterium, Christus, sicut docent Sancti Patres, fugit in Ægyptum, & ex impii Tyranni sævitiâ subductus omnes ipsius conatus elusit. Si enim puerulus Iesus fuisset in Iudæa, vel in Galilæa relictus, facilè ejus Vitæ insidiari potuisset Herodes Magnus, qui non solùm in Iudæa, sed in Galilæa dominabatur, atque integrum Iudæorum Regnum tum temporis obtinebat. Hujus quippe Iudæorum Regni discissio, seu divisio in quatuor partes ac Tetrarchias dumtaxat post obitum Herodis Magni facta est, videlicet in *Judæam*, proprii nominis dictam; in *Samariam & Idumæam*, quæ pars data est *Archelao*; in *Galilæam*, quæ data est alteri *He-*

Herodi, cognomento *Antipæ*; in *Ituream*, & *Traconidem*, quæ *Philippo* concessa fuit; denique in *Abylinam*, quam *Lysanias* obtinuit, sicut legere est apud Lucam cap.3. Evang. & apud *Josephum*, Hebræum, lib.10. Antiquit. Iud. cap. 10. Consultò itaque extra fines dominationis & potestatis *Herodis Magni*, Iudæorum Regis, fugam arripere jussus est *Josephus*, & in Ægyptum, abjectâ omni cunctatione, se se recipere, ubi *Herodes* nullâ authoritate ac potestate pollebat, subindèque vita pueruli Jesu Christi periclitari non poterat. Quâ in re *Herodis* Regis crudelitatem, & impotentiam carpit, & meritò ridet, S.*Leo*, Papa, Sermone 1. in Epiphaniam, ubi his verbis in *Herodem* invehitur: *O Cæca stultæ æmulationis impietas, quâ perturbandum putas divinum tuo furore consilium! Dominus Mundi temporale non quærit Regnum, qui præstat æternum. Quid incommutabilem dispositarum rerum ordinem vertere, & aliorum facinus præoccupare conaris? Mors Christi non est temporis tui. Antè condendum est Evangelium; antè, prædicandum est Dei Regnum; ante, sanitates donandæ; ante, facienda miracula. Cur quod alieni futurum est operis, tui vis esse criminis? Et non habiturus effectum sceleris, in solum te reatum præcipitas voluntatis? nihil hac molitione proficis, nihil peragis. Qui voluntate natus est, sui arbitrii potestate morietur.* Et rursùs Serm.4. in Epiph. idem Summus Pontifex sic alloquitur Herodem: *Frustrà in suspectum tibi puerum sævire moliris. Non capit Christum Regio tua, nec Mundi Dominus potestatis tuæ Sceptri est contentus angustiis. Quem in Iudæa regnare non vis, ubique regnat, & feliciùs ipse regnares, si ejus Imperio subdereris. Cur sincero officio non facis, quod subdolâ falsitate promittis? Perge cum Magis, & verum Regem suppliciter adorando venerare. Sed tu, Judaicæ sequacior cæcitatis, non imitaris gentium fidem, corque perversum ad crudeles convertis insidias, nec illum occisurus, quem metuis, nec iis nociturus, quos perimis.*

Advertat hîc primò Lector, infantium, qui ab Herode occisi sunt, numerum non exprimi quidem à Sacro Evangelista Matthæo, sed à Græcis in suo Menologio, & ab Æthyopibus in sua Liturgia extendi ad quatuordecim millia, quod etsi incertum sit, non est tamen difficile creditu, nec fabulæ loco habendum, maximè cùm id temporis Iudæa, teste *Iosepho*, populatissima esset. Non ergo audiri debet *Bollandus*, qui tomo 1. mensis Maii pag.57. asserit, istum quatuordecim millium infantium occisorum numerum ad cæteras Græcorum fabulas esse adjiciendum. Hos innocentes pro Christo occisos Ecclesia colit ut Martyres, eosque Martyres appellant Sancti Patres *Irenæus* lib.3. cap.8. *Cyprianus* Epist.56. & *Petrus Chrysologus* Sermonibus 152. & 153. non quòd in illis fuerit acceleratus usus liberi arbitrii & rationis, sicut quidam existimarunt, teste *S. Thoma* 2. 2. q.124. art.1. ad 1. sed quia, ut inquit Sanctus ille Doctor, Martyrii gloriam, quam in aliis propria voluntas meretur, parvuli isti Dei speciali beneficio sunt assequuti. Effusio enim san-

ſanguinis pro Chriſto, aut pro gloria Dei, vicem obtinet Baptiſmatis, undè, ſicut Baptiſmus in parvulis ſolâ Dei gratiâ per meritum Chriſti operatur ad obtinendam gloriam vitæ æternæ: ita effuſio ſanguinis propter Chriſtum in parvulis ſolâ Dei gratiâ per meritum Chriſti proficit ad lauream martyrii adipiſcendam. Quamvis ergò cunabula Chriſti infantibus Bethleemitanis funeſta in ſpeciem eſſe videantur, reverà tamen ipſis glorioſa fuerunt, cùm ex eorum numero ingentem Martyrum turbam ſibi Chriſtus ſacram eſſe voluerit, & ex eorum ore perficere laudem ad deſtruendum inimicum & ultorem.

Utrùm autem *Joannes Baptiſta*, tenellus adhùc & necdùm anniculus, adnumerari debeat his pueris Bethleemiticis, à crudeli Herode Rege ad necem quæſitis? non convenit inter omnes. S. *Petrus*, Patriarcha Alexandrinus, in Regulis Eccleſiaſticis, à ſexta Synodo Æcumenicâ probatis atque receptis, aſſerit, *Ioannem Baptiſtam* his pueris Bethleemitis ad necem quæſitis eſſe accenſendum, qui tamen parentis ſui *Zachariæ* curâ ac diligentiâ ab impii Herodis ferro tempeſtivè ſubductus eſt; idque ait, in cauſa fuiſſe, cur *Zacharias*, pater *Joannis* Baptiſtæ, jubente Tyranno Herode, fuerit occiſus Templum inter & Altare. S. *Petri*, Alexandrini, hæc verba ſunt: *Cùm quibus* (pueris nimirùm Bethleemitis) *Herodes & alium priùs natum infantem, cum interfecturus quæſiviſſet, & non inveniſſet, Patrem ejus, Zachariam, interfecit inter Templum & Altare, cùm effugiſſet filius cum Matre Elizabeth*. Petro Alexandrino ſuccinit *Nicephorus Callixtus* lib. 1. Hiſt. Eccleſ. cap. 8. ubi ait, *Ioannem Zachariæ filium, unà cum Matre Elizabetha in ſpeluncâ quadam ad Regionem montanam fuiſſe ſervatum, & ibi Herodis ſanguinariam manum effugiſſe*. Hanc Petri Alexandrini, & Nicephori Callixti ſententiam improbant alii Scriptores, ajuntque, tenellum *Ioannem Baptiſtam* non fuiſſe à truculento Herode ad necem quæſitum, quia *Ioannes Baptiſta* in montanis Judææ natus erat, ibidèmque à parentibus alebatur, quò non pervenit funeſtum Edictum *Herodis*, qui procul inde pueros juſſit occidi, eos videlicet, qui *erant in Bethleem, & in finibus ejus*. Sed, quamvis verum ſit, *Herodem* juſſiſſe tantùm occidi pueros in Bethleem & in finibus ejus, nihiloſeciùs vero quàm ſimillimum videtur, *Herodem*, publico rumore excitatum eorum, quæ in pueri Joannis Baptiſtæ ortu mira ac ſtupenda contigerant, atque per ora omnium volitabant, facilè ſibi perſuaſiſſe, illum eſſe Chriſtum, ac ſubindè novuum ac peculiare de illo morti tradendo mandatum dediſſe. Quocircà, ipſe, licèt ſuper hac re quidpiam certò, ſilente præſertim Scripturâ Sacrâ, pronunciare non auſim, probabilem tamen eſſe cenſeo ſententiam S. *Petri* Alexandrini, & *Nicephori Callixti*, qui exiſtimant, *Ioannem Baptiſtam*, tenellum & anniculum, fuiſſe cum pueris Bethleemitis ab *Herode* quæſitum ad necem, & àb eâ ſingulari divinæ providentiæ beneficio, piâque Parentum ſuorum curâ ac diligentiâ ereptum.

Advertat secundò Lector: Edictum Herodis Regis de occidendis pueris Bethleemiticis esse omninò diversum ab illo Edicto, quo impius ille Rex, ingravescente ipsius morbo, sicut scribit *Iosephus* lib. 17. Antiq. nobilissimos Judæorum undique Jerichuntem accivit, & in hyppodromo conclusit, datis mandatis *Salome* sorori, & ejus viro *Alexæ*, ut, se extincto, per milites interficerentur, quò videlicet Judæi lugendi causam haberent, alioqui lætaturi de illius interitu. Ratio est, quia illud Edictum Herodis de occidendis illis nobilissimis Iudæorum viris non fuit executioni mandatum, sicut testatur *Iosephus*, qui ibidèm refert, Salomem, mortuo Herode, & antequam ipsius mors fuisset propalata, omnes Judæos in hyppodromo conclusos dimisisse, dicendo: Ita Herodem jussisse. At Herodis Edictum de trucidandis pueris Bethleemiticis executioni traditum fuisse, vivente adhuc Herode, scribit *Sanctus Matthæus* cap. 2. Confundi etiam non debet cædes infantium Bethleemiticorum cum illa cæde, quâ Herodes paulò antè suum obitum, sicut ibidem narrat *Iosephus*, *Matthiam Margolothum*, ejusque socios, doctissimos Judæorum & Interpretes Legis præstantissimos, vivos exuri jussit ob deturbatam Aquilam auream, quam supra majorem Templi portam ipse Herodes contra Legem posuerat. Ratio est, quia certissimè constat, Matthiam Margolothum, ejusque socios, ætatis jam provectæ viros fuisse, ac subindè illorum cædem nihil commune habere potuisse cum strage infantium, quos Bethleemi, & in omnibus finibus ejus à bimatu & infrà jussit Herodes occidi.

QUÆRES IN FINE HUJUS DISSERTATIONIS: *Utrùm in Ecclesia sit perantiqua festivitas Epiphaniæ, seu Theophaniæ?*

Respondeo: Perantiquam esse, semperque in Ecclesia fuisse celeberrimam Epiphaniæ festivitatem, quæ peragitur die sextâ Januarii. Primò, quia Ecclesia in hacce festivitate tria recolit Mysteria, seu adorationem Magorum, Baptismum Christi, & miraculosam conversionem aquæ in vinum factam à Christo in Cana Galilææ. Secundò, Deus hanc Epiphaniæ solemnitatem perpetuo miraculo in Oriente sanctificavit. *Omnes enim,* teste *Sancto Chrysostomo* tom. 1. hom. 24. *in hac solemnitate sub mediam noctem cum aquati fuerint, latices domum referunt, & recondunt, ac per integrum annum conservant, utpotè quòd hodierna die sanctificatæ sunt aquæ; fitque miraculum evidens, dum nihil temporis longinquitate aquarum illarum natura vitiatur; sed integro anno, atque adeò biennio & triennio sæpè, quæ hodiè fuit hausta, incorrupta, & recens permanet; ac post tantum temporis cum iis, quæ fuerint è fontibus eductæ, certat.* Doctissimus *P. Thomassinus* Tract. de celeb. Fest. lib. 2. cap. 7. testatur, hanc consuetudinem etiamnùm observari ab omnibus Orientis Christianis, quamvis sint inter se variis Sectis divisi. Quin etiam, *Cl. Pagius* ad ann. 29. Christi, ait: quòd *Josephus Georgerinus*, Archiepiscopus Samos in Insula Archipelagi, cùm anno 1676. eadem Epiphaniæ die in Aquensi

Ci-

Civitate in Galliis versaretur, aquam in Ecclesia consecravit, & in ea, juxtà Ecclesiæ Orientalis ritum, pueri Jesu Statuam tèr immersit, Baptismi Christi cæremoniam solemniter renovando, cujus aquæ phiala plena conservata per multos annos incorrupta permansit, ac fortè diutiùs conservata fuisset, si illam phialam frangi non contigisset. Denique, Epiphaniæ festivitatem semper in Ecclesia celeberrimam fuisse, ex eo potissimùm colligitur, quòd quidam Imperatores, licèt aliundè impii, hanc tamen solemnitatem unà cum populo in Ecclesiis celebrarunt. Observat quippè *Marcellinus* lib. 21. Imperatorem Julianum, qui postcà turpi apostasiâ à Fide Christiana defecit, Epiphaniæ festivitatem unà cum Christianis celebrasse: *Et ut hæc*, inquit, *interim celarentur, feriarum die, quem celebrantes mense Ianuario Epiphaniam dictitant, progressus in Ecclesiam, solemniter Numine adorato, discessit*. Idem de Valente Imperatore, Ariano, narrat *S. Gregorius Nazianzenus* Oratione vigesimâ, in qua *Sancti Basilii* pangit encomium.

PROSA,

Quæ in quibusdam Ecclesiis Gallicanis inter Missarum solemnia canitur in die Epiphaniæ.

AD Jesum accurrite,
Corda vestra subdite
Regi novo gentium.

Stella Christum prædicat,
Intùs fides indicat
Redemptorem omnium.

Hùc afferte munera
Voluntate liberà
Sed munera cordium.

Hæc erit gratissima
Salvatori victima
Mentis sacrificium.

Aurum offert charitas,
Et myrrham, austeritas;
Et thus desiderium.

Auro Rex agnoscitur,
Homo myrrhâ colitur,
Thure Deus gentium.

Judæa gaudentibus
Non invide gentibus
Rectum Mysterium.

Post Custodes ovium
Se Magi Fidelium
Jungunt in consortium.

Qui Judæos advocat
Christus, Gentes convocat
In unum tugurium.

Bethleem fit hodie
Totius Ecclesiæ
Nascentis exordium.

Regnet Christus cordibus,
Et victis rebellibus,
Proferat Imperium.

DISSERTATIO NONA

De Circumcisione, & aliis Legalibus circa puerum JESUM observatis.

CHristus Dominus octavâ die à Nativitate sua, hoc est, primâ die mensis Januarii, quam olim mille prophanis ritibus, epularum scilicet luxu, Spectaculorum insaniâ, & aliis id genus abominandis superstitionibus celebrare, seu potiùs contaminare, solebant Ethnici, fuit, juxtà præceptum Legis Mosaicæ, circumcisus, sanguinisque sui primitias Deo Patri obtulit, velut arrham & pignus totius pretii, quod in ara Crucis pro omnium hominum, maximèque Fidelium, redemptione persoluturus erat totum suum sanguinem fundens. De Ministro Circumcisionis Christi, & de cultro, quo circumcisus est, an scilicet ferreus, lapideusve fuerit? Silet Scriptura Sacra, nec nos ea curiosiùs inquirere debemus, quæ Deus in Sacris Litteris religiosi silentii sipario obtexit. Hoc unum certissimè constat, Divino Infanti Augustissimum nomen JESU, Angelo prænunciante, fuisse in Circumcisione inditum, quod quidem ineffabile Nomen, ut docet *S. Thomas* 3. p. q. 37. art. 2. idem sonat ac Salvator. Undè, in veteri Lege quidam eodem nomine fuerunt donati propter aliquam temporalem & particularem salutem, quam attulerunt. Sic JESUS appellatus est filius Nave, qui Moysi successit, & populum Israeliticum à Moyse ex Ægypto liberatum, in Terram Promissionis deduxit. Eodem etiam nomine fuerunt olim insigniti *Iosedech* Sacerdotis filius, & *Sirach*, qui Christi Servatoris typum gesserunt. At, longè potiori ratione hoc nomen JESU fuit Christo Domino impositum, quippè qui ut omnium hominum Salvator sedentibus in umbra mortis, & durissimis peccati, ac Diaboli vinculis obstrictis cunctis gentibus lucem, libertatem & salutem erat allaturus. Complectitur autem hoc nomen JESU omnia nomina, quibus Messias à Prophetis prænunciabatur nominandus, Isaiæ cap. 7. *Et vocabitur nomen ejus Emmanuel*. Et cap. 8. *Voca nomen ejus, accelera, spolia detrahere, festina prædari*. Et cap. 9. *Vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis*. Denique, Zachariæ cap. 9. *Ecce Vir, Oriens nomen ejus*. Cùm enim hæc omnia nomina, quæ à Prophetis prædicta sunt Filio Dei divinitùs imponenda, salutem, quam nobis daturus erat, aliqua ex parte attingerent, comprehenduntur in hoc nomine JESU, quod universæ salutis vim, causam, rationemque complectitur; *Propter quod*, inquit Apostolus ad Philippenses cap. 2. *Deus dedit illi*, seu Christo, *nomen, quod est super omne nomen*, ut

ut in nomine JESU omne genuflectatur. Legi potest super hac re *S. Bernardus* Serm. 2. de Circumcisione Domini, & Serm. 15. in Cantica, ubi in explicando sacratissimo Nomine JESU cor suum effundit, totisque ingenii, & eloquentiæ suæ viribus omnes ad amabilissimi illius nominis timorem simul & amorem efficacissimè adhortatur. Hic dumtaxàt paucis explicabo cur Christus Dominus voluerit circumcidi, offerri in Templo, & alias, quamdiù vixit, Legis Mosaicæ observare cæremonias.

DICO ITAQUE: *Convenienz fuisse Christum circumcidi, & offerri in Templo*.

Prob. primò ex causis, propter quas Christus circumcidi voluit, quas inter S. *Epiphanius* hæresi 30. quæ est *Ebionitarum*, istas recenset: quod si, inquit, nobis obiiciant, cur igitur circumcisus est Christus? ita à nobis audient . . . . multis enim de causis id sustinuit. Primùm, ut se carnem reverà induisse monstraret, propter *Manichæum*, cæterosque qui similitudine quadam, ac specie dumtaxàt apparuisse docuerunt. Deindè, ut corpus divinitati consubstantiale non esse demonstraret, ut *Appollinaris* existimat: nec è Cœlo delatum in terras, qui *Valentini* error fuit. Tum ut cujus olim circumcisionis Auctor fuerat, eam ad adventum usque suum observatam fuisse meritò comprobaret, atque ut omnem Judæis excusationem eriperet. Nisi enim circumcisus foret, hoc ad sui purgationem afferre potuissent: nos Christum præputio præditum probare nequivimus. Præstereà verò, eum oportebat, qui Abrahamo circumcidendi sui mandatum ediderat, ut ad veri & aspectum fugientis adumbrandam imaginem apparens illud signum & aspectabile præseferret, ratum illud in sua Circumcisione facere. Circumcisionem denique spontè subiit, ut eâ perfunctus nihil jam esse necessariam ostenderet, sed aliam longè præstantiorem, scilicet Circumcisionem cordis. Hactenùs S. *Epiphanius*, cujus rationibus, tres alias cur Christus circumcidi voluerit, adjungit Doctor Angelicus 3. p. q. 37. art. 1. Prima est, ut obediendi virtutem nobis suo commendaret exemplo, sicque promptiùs, ac libentiùs colla suavissimo ipsius jugo submitteremus. Altera, ut ipse qui in similitudinem carnis peccati advenerat, remedium, quo caro peccati mundari consueverat, non respueret. Denique, ut legis onus in se sustinens Christus, alios à legis onere liberaret, legibus omnibus licèt superior, legi tamen Circumcisionis parère voluit, juxtà illud ad Galatas cap. 4. *Misit Deus Filium suum factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, redimeret*. Voluit etiam Christus adimplere Legem, quæ lata est Exodi cap. 13. de præsentatione Primogeniti in Templo, ejusque redemptione, tum ut oblatione pauperum, quam pro se exhiberi voluit, paupertatem & humilitatem nos edoceret; tum quia etiam suam Messiæ & Redemptoris dignitatem prædictionibus *Simeonis*, & *Annæ* comprobare debebat. Refert enim sacer Evangelista *Lucas*, quòd *Simeon*, longævus senex, & Spiritu Sancto plenus, divinum hunc Infantem, quem pia Mater quadragesimo à partu

tu die in Templum Hierosolymitanum inferebat, in ulnis suis excepit, atque supremo isto Cantico, veluti cygneam quamdam cantionem promens, ait: *Nunc dimittis servum tuum Domine &c.* quasi diceret: Domine, nunc impleta est votorum meorum summa, eò quòd viderim Filium tuum Christum in terris natum, qui felicem, diùque optatam pacem inter Divinam Majestatem & homines conciliaturus advenit. *Anna* verò, venerabilis anus, Phanuelis filia, de Tribu Aser, prophetiæ dono illustris, in divinas laudes palàm itidem effusa declaravit, puerum JESUM esse Messiam, & humanæ salutis Auctorem à Deo promissum: *Confitebatur Domino*, inquit S. Lucas, *& loquebatur de illo omnibus, qui expectabant redemptionem Israel*. His de causis voluit Christus præsentari in Templo, quamvis huic legi non esset obnoxius.

Prob. secundò: Si Christus non fuisset circumcisus, suum non potuisset obire ministerium, nec uti consuetudine Judæorum, nec docere in Templo, nec sacrorum fieri particeps; constat enim incircumcisos Templi atriis interioribus & sacris semper fuisse à Judæis exclusos. Ut igitur Christus suum apud Iudæos ministerium exerceret, seque verum esse Messiam verbis & signis demonstraret, circumcidi debuit; Circumcisioné autem factus est Iudæus, idest, debitor universæ legis faciendæ, sicut ait Apostolus ad Galat. cap. 5. *Testificor autem rursùs omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est universæ legis faciendæ*.

Prob. ultimò: Conveniens fuit, ut Christus eas observaret cæremonias, quæ erant bonæ, institutę, ac præceptæ à Deo: atqui circumcisio, sicut & alię Legis Mosaicę cæremoniæ erant bonæ, institutæ & præceptæ à Deo, ergo &c. Prob. minor, & primò: Circumcisio à Deo instituta est Genesis cap. 17. ejus præceptum Abrahamo datum, & ab eo executioni mandatum in se ipso, in Ismaele filio, & in servis omnibus. Lex etiam Circumcisionis renovata est Levitici cap. 12. Secundò, aliæ cæremoniæ, quæ Lege Mosaicâ continentur, fuerunt etiam à Deo præceptæ, nam Deuteronomii cap. 5. Deus his verbis Moysem compellat: *Tu verò hìc sta mecum, & loquar tibi omnia mandata mea, & cæremonias atque judicia, quæ docebis eos, ut faciant ea in terra, quam dabo illis in possessionem. Custodite igitur & facite, quæ præcipit Dominus Deus vobis: non declinabitis neque ad dexteram, neque ad sinistram.* Idem repetit Moyses cap. 6. ejusdem libri, & cap. ultimo Levitici. Ex quibus Scripturæ Sacræ locis falsi convincitur *Cornelius Tacitus*, qui initio lib. 5. Historiarum scribit: Judæorum ritus non à Deo fuisse institutos, sed à Moyse, qui, ut sibi imposterùm gentem Judaicam firmaret, novos ritus, contrariosque cæteris mortalibus indidit. In hoc, inquam, falsi convincitur *Cornelius Tacitus*, primò, quia ex his laudatis Scripturæ sacrę testimoniis certò constat, non Moysem, sed ipsummet Deum instituisse ritus & cæremonias Judæorum, tùm ad abolitionem idololatriæ, & ad conservandam divinorum beneficiorum memoriam, tùm ad Christum, ejusque my-

mysteria delineanda, tùm denique propter alias rationes, quas perdoctè expendit *Angelicus Doctor* 1. 2. q. 102. art. 2. Præterea, hic Auctor sibi omnem omninò fidem abrogat, narrans initio citati libri prodigiosa de Judæis commenta. Ait quippè: Judæos dici quasi *idæos ab Ida Cretæ Monte, eos Hierosolymo, ac Iuda, Ducibus, in proximas Terras exoneratos, Solymos, carminibus Homeri celebratam gentem, conditę Urbi Hierosolymæ nomen è suo fecisse: fortuitum iter Ægypto ejectos incepisse, gregis asinorum sylvestrium ductu è rupe nemore opaca Mosem largas aquarum venas aperuisse: eos sex dierum iter emensos, septimò, pulsis cultoribus, obtinuisse Terras, in quibus Urbs & Templum diruta sunt; effigiem animalis, asini videlicet, quo monstrante errorem sitimque depulerint, ab iis penetrali fuisse sacratam. Sue ideò eos abstinere, memoria cladis, quòd ipsos scabies quondam turpaverit, cui id animal obnoxium; longam olim famem crebris adhuc jejuniis fateri: raptarum frugum argumentum, panem judaicum nullo fermento detineri. Septimo die otium placuisse, quia is finem laborum tulerit, dein blandiente inertia septimum quoque annum ignaviæ datum honorem eum, secundùm alios, haberi Saturno: cætera instituta sinistra: fœda pravitate valuisse.* Hæc & alia hujusmodi commenta de Judæis refert *Cornelius Tacitus*, Romanæ Historiæ Scriptor, quæ liquidò probant, eum in Historia Judæorum peregrinum & hospitem omninò fuisse, ac subindè nullam mereri fidem, dum rituum, ac cæremoniarum Judæorum institutionem non Deo, sed Moysi acceptam refert.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

ARguitur primò: Christus non debuit observare illas cæremonias: quæ non erant bonæ: atqui cæremoniæ Legis Mosaicæ non erant bonæ; ergo &c. Prob: min. ex cap. 20. Ezechielis, ubi postquàm Deus redarguit contumaciam Judæorum, qui spreverant, & violaverant Leges morales, quas ipsis ex Ægypto recèns egressis dederat, & in superstitiones Ægyptiacas relapsi erant, ait: *Ergò & ego dedi eis præcepta non bona, & judicia in quibus non vivent*, idest, Leges cæremoniales. Prætereà, Apostolus ad Galat. cap. 4. appellat cæremonias veteris Legis, *elementa infirma & egena*, ad Roman. cap. 4. *Lex*, inquit, *iram operatur.* 2. ad Corint. cap. 4. *littera occidit*: Et denique ad Hebræos cap. 9. *Reprobatio quidem fit præcedentis mandati, propter infirmitatem ejus, & inutilitatem: nihil enim ad perfectum adduxit lex.* Ergo cæremoniæ veteris Legis non erant bonæ. Hinc S. *Augustinus*, pluribus in locis disputans contra Pelagianos, docet tantùm abesse, ut Lex vetus homines adjuverit, quin potiùs fecerit reos, ac prævaricatores.

Respondeo cum S. *Augustino* Epist. 82. aliàs 19. præcepta illa veterum Sacramentorum, nec bona esse, quia non eis homines justificantur; nec tamen mala, quia divinitùs præcepta sunt, tempori personisque con-

congruentia: undè dicit propheta, Deum illi populo dedisse præcepta non bona, fortè enim propterea non dixit mala, sed tantùm non bona, idest, non talia, ut illis homines boni fiant, aut sine illis boni non fiant. Hæc & alia ejusmodi habet Sanctus Augustinus, ex quibus facilè explicantur mox adducta Scripturæ Sacræ testimonia. Nam, quandò Ezechiel præcepta veteris Legis cæremonialia appellat *non bona*, sensus non est cæremonias veteris Legis fuisse malas, & inutiles, sed solùm eas in se non continuisse vim mundandi à peccato, seu homines justificandi: alioquin *si per Legem justitia, ergo gratis Christus mortuus est*, inquit Apostolus cap. 2. Epist. ad Galat. Similiter, Apostolus locis in objectione laudatis legem non damnat, sed vitium dumtaxat perstringit hominum, qui vel perfectioni legis non respondent, vel qui lege abutuntur contrà scopum, & finem legis, vel qui justificationem in lege quęrunt, quam in ea invenire minimè possunt, vel qui non distinguunt id quod temporaneum esse debuit in Lege, adeòque abrogandum, ab eò, quod in ea debuit esse perpetuum. Hanc esse genuinam Apostoli mentem patet ex his, quæ habet cap. 7. Epist. ad Rom. ubi expresè asserit, veterem Legem esse Sanctam: *Itaque*, inquit, *Lex sancta, & mandatum sanctum, & justum & bonum*. In eodem sensu intelligendus venit Sanctus Augustinus, dùm disputat contrà Pelagianos. Non negat quippè Sanctus ille Doctor, veterem Legem absolutè, & secundùm se spectatam esse bonam; sed solùm docet veterem Legem comparatè ad Legem Evangelicam esse infirmam, & imperfectam. Lex siquidem Evangelica est Lex perfectę libertatis, quæ justificat, utpotè cum sit data à Christo gratiam medicinalem conferente, & in tabulis cordis inscripta; at verò Lex vetus, sicut definitum est contra Pelagium in Synodo Diospolitana, non liberabat homines à servitute timoris, qui enim Legem servabant, in timore serviebant, & ad ejus obsequium formidine pœnę ferebantur; nec dabat illa Lex gratiam, ut impleretur amore; quia per eam non dabatur Spiritus Sanctus, qui est principium amoris: *Agnoscimus hæresim vestram, definivit enim Pelagius, quod non ex Fide Christi antiqui vixerunt justi*, inquit *S. Augustinus* lib. 2. Operis imperfecti contra Julianum. Uno verbo, Lex vetus pręcipiebat tantùm, non promittebat, jubebat, non ex se juvabat, peccatum puniebat, non ex se tollebat, exigebat, non dabat, onerabat, non roborabat, multaque propter Hebræorum cordis duritiem tolerabat, quæ erant imperfecta, sicut libellum repudii, polygamiam, pœnam talionis, &c. At Lex Evangelica, & pręcipit, & promittit, & jubet, & roborat, exigit, & dat quod exigit, seù spiritum non servitutis in timore, sed adoptionis filiorum, ut ait Apostolus cap. 8. Epist. ad Rom. Hinc, *S. Thomas* 1. 2. quęst. 107. art. 1. *Lex*, inquit, *vetus dicitur cohibere manum, non animum; quia qui timore pœnæ ab aliquo peccato abstinet, non simpliciter ejus voluntas à peccato recedit, sicut recedit voluntas ejus, qui amore justitiæ abstinet à peccato; & propter hoc Lex nova, quæ est Lex amoris, dicitur animum*

mum

mum cohibere. Hinc patet discrimen, quod intercedit Judæos inter & Christianos. Judęi Lege gravantur, & illius amore non illiciuntur, Christiani verò eâ delectantur, & ipsâ ejus ęquitate ad illam servandam per charitatem ducuntur. Undè ait Apostolus ad Roman. cap. 6. *Peccatum vobis non dominabitur: non enim estis sub Lege; sed sub gratia*. Hinc *S. Augustinus* cap. 17. libri, contra Adimantum: *Hæc est*, inquit, *brevissima, & apertissima differentia duarum Testamentorum, timor, & amor; illud ad hominem veterem, hoc ad novum hominem pertinet*. Cùm igitur nova Lex sit lex amoris, mirari vehementer subit, quâ ratione quidam Theologi necessitatem amoris Dei super omnia dilecti in Sacramento Pœnitentię ad consequendam remissionem peccatorum inficientur, velintque, Christianos à pręcepto diligendi Deum summè necessario eximere. Cùm tamen ratio dictet, natura clamet, & Sancti Patres perpetuò doceant, ac ubique inculcent, omnibus omninò hominibus incumbere obligationem diligendi Deum, illudque præceptum, *Diliges Dominum tuum ex toto corde tuo* &c. esse omnium præceptorum maximum, Scripturarum compendium, Evangelii Summam, Christianę perfectionis regulam, solidę pietatis principium, & cunctarum formam virtutum.

Arguitur secundò: Circumcisio non est instituta à Deo, sed ex Ethnicorum superstitione ad Judæos fuit derivata; ergò non fuit conveniens, ut Christus eam observaret. Prob. ant. ex testimoniis *Herodoti*, & *Diodori Siculi*. *Herodotus* lib. 2. cap. 104. hæc habet: *Soli hominum Colchi, & Ægyptii, & Æthyopes ab initio statim pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices, & Syrii, qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis, & ipsi confitentur*. *Diodorus* lib. 1. Biblioth pag. 17. postquàm Iudæos, & Colchos ab Ægypto propagatos asseruisset, continuò subdit: *Ideòque gentibus illis ex antiqua traditione in usu est, ut circumcidant statim à partu pueros ritu ab Ægyptiis derivato*. Præterea, non alia potest afferri ratio cur Ægyptii, & Hæbræi, divisi licèt inter se, & Regionibus, studiis, linguis, legibus, cultus objectis toto Cœlo ab invicem separati, in Circumcisionis tamen ritu non discreparent, nisi quia Israelitæ, qui per multas annorum vices cum Ægyptiis vixerunt, Circumcisionis ritum ab illis didicerunt, & acceperunt. Nec sanè verosimile est, Ægyptios hunc ritum ab Hebræis accipere voluisse, cùm Ægyptii longè ante Moysis tempora cæremonias suas, quà Sacras, quà Civiles, habuerint, quarum, teste Herodoto, tenacissimi erant, aliarumque gentium, potissimùm gentis Israeliticæ, sanguine servili, ut ajebant, prognatæ, ritus, & mores aspernarentur. Probabilius igitur est, Iudæos ab Ægyptiis Circumcisionem accepisse, ac subindè hunc ritum ex Ethnicorum superstitionibus ad ipsos fuisse derivatum.

Respondeo: nullam omninò fidem habendam esse prophanis illis Auctoribus, *Herodoto*, & *Diodoro*, in his, quæ de Circumcisionis origine

ſcripſerunt. Primò, quia Sacer, & primus omnium gentium Scriptor Moyſes teſtatur *Geneſis* cap.17. Deum Abrahamo, & Hebræis ex eo oriundis Circumciſionis Auctorem fuiſſe. Secundò, quia non eſt credibile, Deum ex Dæmonis officina, ſeu ex Ethnicorum ſuperſtitionibus, ritus, & cæremonias, quibus ab Iſraelitis coli voluit, fuiſſe mutuatum. Tertiò, Deus *Deuteronomii* cap.12. & *Levitici* cap.17. diſtrictè Iſraelitis prohibet, ne imitentur, aut requirant cæremonias gentium, neve minuant, aut addant quidquam præceptis, quæ ipſis dederat. Denique, profani illi Auctores in Hiſtoria, & ritibus Iudæorum non fuerunt verſati, multiſque ſæculis Moyſe recentiores fuerunt. *Herodotus* ſiquidèm floruit dumtaxàt temporibus Darii Hyſtaſpis, Xerxis, & Artaxerxis Longimani, Perſarum Regum. *Diodorus* verò Siculus ævo Iulii Cæſaris, & Auguſti Imperatoris vixit. Quaproptèr, etſi illi Scriptores de ritibus gentium, de quibus ſcribebant, ſuâ ætate frequentatis, teſtes idonei eſſe poſſint, audiri tamen minimè debent, quandò de ritibus ante Moyſis tempora uſurpatis texunt ſermonem. Nec quemquam movere debet ea affinitas, quæ eſt Hebræos inter & Ægyptios in ritu Circumciſionis peragendo; nam illa affinitas indè profecta eſt, quòd Ægyptii Circumciſionem, ſicut & quoſdam alios ritus Hebræorum ſequendos, & in Sacris ſuis retinendos permoti ſunt, tùm ſocietate, quam habuerunt cum Abrahamo, Ioſepho, & Moyſe, quos in ſummo pretio, & honore habuerunt, tùm etiam religionis Iudaicæ innumeris miraculis confirmatæ longè latèque divulgatâ famâ, tum denique rituum Iudaicorum ſplendore, pompâ, frequentique nationis utriuſque commercio, præſertim Salomonis temporibus. Præterquamquòd etiam dici poſſet, Circumciſionem Iudaicam in multis diſcrepaſse à Circumciſione, quam uſurpabant Ægyptii. Nam primò ſolenne erat Ægyptiis & fœminas circumcidere, ſicut docet *Strabo* lib.17. Hebræi verò maſculos tantùm ex Lege, & more circumcidebant. Secundò, Iudæi die octavo circumcidere ſolent; Ægyptii autem appetente anno decimo quarto ut plurimùm circumcidebantur, ſicut refert *S. Ambroſius* lib. 2. de Abraham cap. 11. Tertiò, apud Ægyptios ſoli Sacerdotes circumcidi ſolebant, teſte *S. Epiphanio* hæreſi 30. quæ eſt *Ebionatarum*; at Iudæis maſculos omnes ad unum circumcidere præceptum erat. Quartò, Ægyptii ipſi Sacerdotes ſolùm majoris puritatis, & munditiei corporeæ gratiâ, teſte Herodoto, circumcidebantur; ſed Iudæi circumcidebantur religionis causâ, ut ſcilicet morem gererent Legis Divinæ præcepto, & ut ab aliis gentibus diſcernerentur. Denique, Ægyptiis, aliiſque gentibus Circumciſio erat ſuperſtitioſa cæremonia, quâ Dæmoni devovebantur infantuli; at è contra Iudæi ſuos infantes recens natos circumcidebant, ut eos, in ipſa quaſi prælucente vitæ Aurora, ſupremo Numini conſecrarent. Ex quibus manifeſtò patet, tàm falſum eſse, quàm quod maximè, novum *Marſhami*, & *Spenceri* commentum aſſerentium, Circumciſionem, & alios ritus, in veteri, ſeu Mo-

Mosaica Lege contentos, ex Ethnicorum superstitionibus ad Hebræos fuisse derivatos, videlicèt *Circumcisionem* ex Æthiopum, & Colchorum moribus, *Tabernaculum* ex prophano Molochi cultu, *Arcam* ex Ethnicorum Cistis, *Cherubinos* ex Ægyptiacis Simulachris, *Templum Hierosolymitanum* ex ruditate gentium originem duxisse. Quod quidem commentum ex his, quæ diximus, abundè confutatum manet.

Arguitur tertiò: Circumcisio in veteri Lege erat ordinata in remedium peccati originalis, sicut, post SS. Augustinum, & Thomam, duo Ecclesiæ columina, docent Theologi: atqui Christus non contraxit peccatum originale; ergo non fuit conveniens, ut Circumcisionis Legem subiret.

Præterea, Lex, quæ erat in veteri Testamento de purificatione Puerperæ, & de præsentatione Primogeniti in Templo, ejusque redemptione per oblationem factâ, lata dumtaxàt fuit pro mulieribus, quæ post partum indigent purificari, & pro pueris, qui maculantur maculâ Matris: atqui Beata Virgo purificatione non indiguit, & Christus nullâ maculâ Matris fuit maculatus; ergo non fuit conveniens, ut Christus à Beata Virgine præsentaretur in Templo, & pro ipso sacrificii ad expiationem peccati Lege destinati exhiberetur oblatio.

Ad primum respondeo cum *S. Thoma* 3.part. quæst.37. art.1. ad 3. quòd sicut Christus, nullum in se habens peccatum, propriâ voluntate mortem nostram suscepit, quæ est effectus peccati, ut nos liberaret, ac peccato mori spiritualiter faceret; ita etiam & Circumcisionem, quæ est remedium originalis peccati, ultrò suscepit, ut nos à Legis jugo eximeret, ut in nobis spiritualem Circumcisionem efficeret, ut postremò suscipiendo figuram, impleret veritatem. Magnum, & mirabile Sacramentum! inquit *S. Bernardus* Serm. 1. de Circumcisione, circumciditur Puer, & vocatur Jesus. Quid sibi vult ista connexio? Circumcisio nempè magis salvandi, quàm Salvatoris esse videtur, & Salvatorem circumcidere potiùs decet, quàm circumcidi. Sed agnosce mediatorem Dei, & hominum, qui ab ipso Nativitatis suæ exordio divinis humana sociat, ima summis. Nascitur ex muliere, sed cui fœcunditatis fructus sic accedat, ut non decidat flos virginitatis. Pannis involvitur, sed panni ipsi Angelicis laudibus honorantur. Absconditur in Præsepio, sed proditur radiante Stella de Cœlo. Sic & Circumcisio veritatem susceptæ probat humanitatis, & Nomen, quod est super omne nomen, gloriam indicat Majestatis. Circumciditur tanquàm verus Abrahæ filius, Iesus vocatur, tanquàm filius Dei. Hactenùs Mellifluus ille Doctor.

Ad secundum respondeo: quòd sicut Christus Dominus, licèt non esset subditus huic Legi, quę habetur *Levitici* cap. 12. de Pręsentatione Primogenitorum in Templo, & de oblatione sacrificii ad expiationem peccati, hanc tamen Legem, propter rationes superiùs adductas, propriâ voluntate subivit, sic etiam Beata Virgo, quamvis non esset huic Legi

de purificatione puerperæ obnoxia, quippè quę, ut suprà probavimus, concepit & peperit sine ulla suę virginitatis jactura, sine corruptione, sine dolore, sine immunditiis partum cęterarum mulierum vulgò consequentibus, purificationis tamen Legem subiit Virgo purissima, ut obedientię, & humilitatis præberet exemplum, ne locum daret scandalo, quod passi fuisent hi, qui conceptus, & partus ejus Mysterium ignorabant, & potissimùm ut imitaretur exemplum Filii sui, nam, ut docet *Sanctus Thomas* par.3. quæst.37. art.4. sicut plenitudo gratię à Christo derivatur, ità decuit ut Mater humilitati Filii conformaretur: humilibus enim Deus dat gratiam. His de causis paruit Beata Virgo legi de purificatione puerperę, quamvis ipso Sole mundior purificatione non egeret. Hinc meritò ab *Alexandro* Octavo, Romano Pontifice, proscripta fuit hęc propositio: *Oblatio in Templo, quæ fiebat à Beata Maria Virgine in die Purificationis suæ per duos pullos columbarum, unum in holocaustum, alterum pro peccatis, sufficientèr testatur, quòd indiguerit Purificatione, & quòd filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus esset secundùm verba Legis.* Hanc Propositionem jure optimo fuisse proscriptam, liquidò probat communis sententia SS. Patrum, qui *Mariam* Virginem à Lege, quę ad mulieres parturientes spectat, liberam omninò fuisse docent. His enim verbis cap.12. libri Levitici concepta est hęc Lex: *Mulier, si suscepto semine, pepererit masculum, immunda erit septem diebus, juxta dies separationis menstruæ. Et die octavo circumcidetur infantulus: ipsa verò triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suæ. Omne Sanctum non tanget, nec ingredietur in sanctuarium, donec impleantur dies Purificationis suæ. Sin autem fœminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus juxta ritum fluxus menstrui, & sexaginta diebus manebit in sanguine Purificationis suæ.* Ab hac Lege liberam fuisse Virginem *Mariam* docent Sancti Patres, primò, quia pro mulieribus, quę suscepto virili semine peperissent, lata est illa Lex; at Virgò Deipara absque suscepto semine peperit, eâ itaque Lege soluta erat. Secundò, quia immunditia illa legalis, quę à parturientibus contrahebatur, quęque subindè ex Legis pręscripto purganda erat, originem habebat ex fluxu sanguinis menstrui, qui locum non habuit in Virgine Maria, utpotè quæ solâ Spiritus Sancti operatione concepit. Nulla igitur in *Maria* Virgine fuit necessitas purgationis, pręscriptę Levitici cap.12. Nec etiam *Iesus Christus*, Virginis *Marię* Filius, Legi de Primogenitis, Deo sistendis consecrandisque, subdebatur. Sic enim habet illa Lex: *Sanctifica mihi omne primogenitum, quod aperit vulvam in filiis Israel, tam de hominibus, quàm de jumentis.* Exodi cap.13. Christus autem nascendo vulvam maternam non aperuit, sed, ut superiùs ostendimus, obseratis pudoris Virginei claustris, per penetrationem citrà ullam maculam exivit ex Matris utero. Eâ itaque Lege de Primogenitis Deo sistendis atque consecrandis erat penitùs exemptus Iesus Christus, *Mariæ* Filius,

Ar-

Arguitur quartò: Accedente veritate cessare debet figura, sicut exoriente Sole evanescunt, & dissipantur umbræ: sed Circumcisio fuit à Deo Abrahamo præcepta in signum fæderis, quod erat de semine nasciturо, ut legitur *Genesis* cap. 17. & hoc fœdus fuit in Christi Nativitate completum; ergò in Nativitate Christi cessare debuit Circumcisio, ac subindè conveniens non fuit ut Christus circumcideretur.

Respondeo cum S. Thoma, quòd Circumcisio, per abscissionem carnalis pelliculæ in membro genitali facta, significabat expoliationem vetustæ generationis, à qua quidem vetustate liberamur per passionem Christi; & ideò quia veritas hujus figuræ non fuit plenè impleta in Nativitate Christi, sed dumtaxàt in ejus passione, debuit Christus tanquàm filius Abrahæ circumcidi. At, tempore passionis Christi Circumcisio, sicut & aliæ veteris Legis cæremoniæ fuerunt *mortuæ*, idest, antiquatæ, & abrogatæ, atque post sufficientem Legis Evangelicæ promulgationem *mortiferæ* evaserunt, ita ut lethalitèr peccarent, qui eas vellent observare. Ita docet S. *Thomas* 1. 2. qu. 103. art. 1. ad 7.

Arguitur ultimò: Omnis Christi actio, nostra est instructio: undè dicitur *Ioannis* cap. 3. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodùm ego feci, ita & vos faciatis*: atqui nunc Christianis nefas est circumcidi; dicit enim Apostolus ad Galat. cap. 5. *Si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit*; ergò non fuit conveniens ut Christus circumcideretur.

Respondeo: Christum fuisse circumcisum eo tempore, quo adhùc vigebat, & sub præcepto erat Judæorum Circumcisio; nunc autem carnalem Judæorum Circumcisionem non esse ampliùs sub præcepto, sed potiùs Circumcisionem spiritualem, quâ per Christum circumcisi sumus: ait enim Apostolus ad Colos. cap. 2. *in quo*, seu Christo, *Circumcisi estis Circumcisione non manu facta, in expoliatione corporis carnis, sed in Circumcisione Domini Nostri Iesu Christi*. Placet hanc responsionem egregio confirmare testimonio S. *Ambrosii* lib. 1. de Abrahamo cap. 4. ubi hæc habet: plerosque moveri scio: si enim bona est Circumcisio, hodièque teneri debuit: si inutilis, mandari non debuit, divino præsertim oraculo. Sed cum Apostolus Paulus dixerit: *Quia Abraham signum accepit Circumcisionis*: utique signum non ipsa res, sed alterius rei est, hoc est, non veritas, sed indicium veritatis. Denique, ipse exposuit, & expressit dicens: *Signum accepit Circumcisionis signaculum Iustitiæ, & Fidei*. Undè non incongruè intelligimus, quia Circumcisio corporalis signum Circumcisionis est spiritualis; ergo signum mansit, donec veniat veritas. Advenit Dominus Jesus, qui ait: *Ego sum via, veritas, & vita*, quia non partem exiguam corporis in signo, sed totum circumcidit hominem in veritate, signum detraxit, veritatem induxit; quia posteaquàm venit quod perfectum est, quod ex parte erat, evacuatum est; & ideò cessavit Circumcisio partis, ubi refulsit Circumcisio universitatis. Jam enim non ex parte, sed totus homo salvatur in corpore, salvatur in anima. Ha-

ctenùs

ctenùs S. *Ambrosius*, ex cujus verbis liquet, Iudæos accepisse quidem à Deo ritum externæ, & carnalis Circumcisionis, Christianos verò accepisse à Christo præceptum spiritualis Circumcisionis, juxtà illud ad Roman. cap. 2. *Neque quæ in manifesto in Carne est Circumcisio: sed qui in abscondito Judæus est, & Circumcisio cordis in spiritu, non littera: cujus laus non ex hominibus, sed ex Deo est.*

Quæres primò: *Vtrùm etiamnùm extet præputium, quod in Circumcisione à Sanctissimo Christi corpore fuit præcisum?*

Respondeo: Esse quosdam Historicos, qui narrant, præputium Christi Domini fuisse ab Angelo delatum ad Carolum Magnum, qui illud primò Aquisgrani in Ecclesia Sanctæ Mariæ honorificè collocavit, ut Christianorum venerationi pateret, dein, Carosium transtulit, ac tandem Romam fuisse asportatum, ubi in Lateranensi Templo, in *Sancto Sanctorum*, loco sic appellato, religiosissimè asservatur. Sunt tamen nonnulli Historici, qui præputium Christi Domini Anicii in Arvernis sollicitè servari, magnâque in veneratione haberi scribunt. Quin etiam Antuerpienses, teste *Bollando* Tom. 1. de Actis Sanctorum, pag. 3. gloriantur, quinque fermè sæculis Sacrosanctum Christi præputium Hierosolymis Antuerpiam ab *Henrico Noesio*, Regii Sacelli Præfecto, transmissum, regnante in Terra Sancta Illustrissimo Principe *Godefrido de Buillon*, inter alias Sanctorum Reliquias apud se fuisse asservatum, quod tamen sub annum 1556. Templis, Sacrariis, ac Lipsanothecis immani Calvinistarum furore direptis, deperditum est. Ut ut sit, communitèr censent Theologi, membranam, seu pelliculam à sacro Christi corpore abscissam, in terris, ob Fidelium devotionem, tanquam sacrum pignus, & perenne divini amoris monumentum, fuisse relictam & etiamnùm asservari. Legi potest super hac re *Sylvius* Comment. in 3. p. Sancti Thomæ, q. 54. art. 2.

Quæres secundò: *Nùm antiqua sit in Ecclesia Festivitas Circumcisionis Christi Domini, quæ kalendis mensis Januarii celebratur?*

Respondeo: Antiquissimam esse in Ecclesia Circumcisionis Christi Festivitatem. De ea quippè apertam mentionem facit Canon. 17. Concilii secundi Turonensis celebrati anno Christi 567. Observat autem doctissimus *P. Thomassinus* lib. 2. de Festis cap. 8. huicce Festivitati antiquitùs publicum fuisse annexum jejunium, eò quòd Pagani in honorem Dei sui *Jani* hac die, seu kalendis Ianuarii, gulæ, vel luxuriæ fræna laxarent, ebrietatibus, & sacrilegis superstitionibus insanirent. Alii siquidem tunicas muliebres induebant, pellibus pecudum vestiebantur, belluarum capita, aliasque hujusmodi monstruosas figuras assumebant. Alii, in honorem Deæ, *Strennæ*, aut *Strenuæ* dictæ, diabolicas strenas, & ab aliis recipiebant, & ipsi aliis offerebant, sicut legitur in Sermone *Faustini*, Episcopi, in kalendis Ianuarii habito, & ex vetusto Codice descripto à *Patre Francisco Chiffletio*, Societ. Jesu, apud *Bollandum* Tom. 1. mensis Ianuarii

nuarii pag.3. Propter illas igitur nefandas Ethnicorum superstitiones, publicum kalendis Januarii fuit ab Ecclesia indictum jejunium, tùm ut, exoratâ divinâ clementiâ, Ethnici ad meliorem frugem adduci possent, tùm etiam ut Christiani pietatis operibus vacantes ab illis diabolicis ritibus omninò abhorrerent. Hinc Sancti Patres, quà voce, quà scripto sacrilegas illas superstitiones magno animi æstu sunt insectati, & Christianos, ut ab illis penitùs abstinerent, sæpiùs sunt adhortati. *Sanctus Augustinus* Serm. 7. in Appendice *Sirmundi* sic alloquitur Christianum: *Acturus es celebrationem Strenarum sicut Paganus, lusurus alea, & inebriaturus te? Quomodo aliud credis, aliud speras, aliud amas? Dant illi Strenas, date vos eleemosynas, advocantur illi cantionibus luxuriarum, advocate vos Sermonibus Scripturarum, currunt illi ad theatrum, vos ad Ecclesiam, inebriantur illi, vos jejunate.* Et in Psalm.98. *Per istos autem dies*, inquit Aquilinus ille Doctor, *ad hoc jejunamus, ut quandò ipsi*, seu Ethnici, *lætantur, nos pro ipsis gemamus.* Similes adhortationes kalendis Ianuarii adhibent Sancti Patres, *Chrysologus* Serm.155.& *Maximus* homiliâ in kalend. Ianuarii. Denique, Concilium Turonense secundum can.23. Altisiodorense, celebratum anno Christi 614. can.1. & Concil. Romanum sub Zacharia, Summo Pontifice, coäctum anno Christi 742. districtè vetuerunt, ne Christiani has sacrilegas Paganorum superstitiones kalendis Januarii observarent. Quibus legibus à Conciliis sapientissimè conditis, & Sanctorum Patrum adhortationibus utinàm obtemperarent Christiani, quorum benè multi Bachanalium, ut vocant, temporibus, luxui, epulis, Spectaculis, & choreis passim indulgent, atque per vicos larvati circumcursantes, Paganorum instar, etiamnùm insanire solent.

QUÆRES TERTIÒ: *An Simeon, Sanctus ille senex, qui Puerum oblatum in Templo suis in ulnis excepit, fuerit Sacerdotio insignitus, & & luminibus orbatus?*

Respondeo: Simeonem non fuisse Sacerdotem, sed Laicum. Tùm quia si Simeon fuisset reverà Sacerdotio inauguratus, procul omni dubio *Sanctus Lucas*, qui tanti viri texuit elogium, illius Sacerdotium non tacuisset, sed illud potiùs ad maiorem ei dignitatem conciliandam commendasset. Tùm quia etiam, *Euthymius* in suis in quatuor Evangelia Commentariis cap.3. *De Simeone*; & *Theophylactus* Enarratione in cap.2. Lucæ, Simeonem Laicum fuisse tradunt. Adeat Lector, si plura desideret, Leonem Allatium *in Diatriba de Simeonibus*. Quòd verò Simeonis cæcitatem spectat, sunt nonnulli, qui existimant, Sanctum illum senem fuisse luminibus orbatum, atque ex ipso pueri Jesu contactu visum recepisse; sed quia id nullâ Scripturæ, aut veterum nititur auctoritate, merito aliis fabulis, quas recentiores Græculi obtrudunt, accenseri debet. Nec enim credibile est, Evangelistas, & antiquos Ecclesiæ Patres voluisse tam grande miraculum, quod ad Christi, & Simeonis gloriam cede-

cederet maximè, alto transmittere silentio; cùm tamen illius prodigii, quo *Zacharias*, nato ac circumciso filio suo *Joanne Baptista*, loquendi facultatem actutùm recuperavit, disertam mentionem eo potissimùm nomine fecerint, quòd id ad utriusque gloriam celebrandam plurimùm conducere posset. Ejusdem planè farinæ est altera, quam nonnulli jactant, malè consuta fabula, de *Maria* Virgine purgationis officium implente. Ajunt quippè, *Mariam*, Virginem, dùm in Templum quadragesimo post partum die venisset, noluisse eo in loco versari, qui mulieribus, Virum in conceptione prolis passis, erat ad orandum destinatus, sed alio in loco perstitisse, in quo Virgines ad precandum convenire solebant. Quo insolenti agendi modo cùm offenderentur Judęi, eamque loco extrudere tentassent, *Zachariam*, Patrem *Joannis Baptistæ*, Sacerdotis vices agentem, qui eam & Dei Matrem & Virginem esse probè sciebat, Iudæorum conatibus intercessisse, eamque in loco virginum manere ac precari jussisse. Quò factum est, ut à Iudæis per livorem atque invidiam *Zacharias* Templum inter & Altare fuerit occisus, & idcircò à Domino dictum sit: *Veniet super vos omnis sanguis justus, qui effusus est super terram à sanguine Abel justi ad sanguinem Zachariæ, filii Barachiæ, quem occidistis inter Templum & Altare*, Matthęi cap. 23. v. 35. Verùm, facilè difflatur hęc malè consarcinata fabula, quæ ex *Apocryphorum somniis derivata*, utì admonet S. *Hieronymus* in cap. 24. Matthæi, *eâdem facilitate contemnitur, quâ profertur*. Quis enim credat, *Mariam* Virginem, quæ, juxtà Legis pręscriptum, purgationis officio, quo, ut superiùs ostendimus, minimè obstringebatur, eo solo fine defungi voluit, ut modestię & humilitatis prębeget exemplum, & ut Virginei partus Mysterium, quod in ea peractum erat, ad certum saltem tempus, ita volente Deo, maneret occultum, voluisse tamen seipsam palàm in Templo Virginem prodere, Virginum Stationem, etiam cum Iudæorum scandalo, affectare, ambire, occupare, atque Virgineę fæcunditatis Mysterium, necdùm mortalibus reseratum, propalare omnibus Iudæis ad Templum undique confluentibus? Quis etiam in animum suum inducere poterit, *Zachariam*, Patrem Ioannis Baptistę, pro tuendâ, probandâque Virginitate *Mariæ*, ferro Iudæorum subiisse Martyrium, ex quo confestim Iudæis patuisset Virgineę fęcunditatis, seu Divinę Incarnationis Mysterium, quod tamen Deus, ut mox diximus, ipsis nondùm innotescere volebat? Apage itaquè fabulam, quam somniculosa fortassis finxit anus.

QUÆRES ULTIMÒ: *à quo tempore cœperit in Ecclesia celebrari Purificationis Beatæ Mariæ Virginis Festivitas, & quibus de causis fuerit instituta?*

Respondeo: Duplicem circà exordium Festivitatis Purificationis Beatæ Mariæ Virginis extare sententiam. Prima est Cardinalis *Baronii*, qui in Notationibus ad Martyrologium Romanum asserit, hanc Festivitatem

tatem de Purificatione Mariæ Virginis, quam Græci *Hypapantem*, idest, occursum Domini, appellant, sub *Iustiniano* Imperatore anno Christi 541. in Oriente celebrari cęptam esse, testemque adducit *Nicephorum Callixtum*, qui lib.17. Hist. Eccles. cap.28. ait: *Imperatorem Iustinianum instituisse tùm primùm toto terrarum Orbe, Festo die celebrari Hypapantem, idest, occursum Domini*. Addit etiam *Baronius*, nullum Sanctorum Patrum, qui antè Iustinianum Imperatorem vixerunt, Sermonem in Festo die occursus Domini aut habuisse, aut saltem scriptum reliquisse. Idem testatur doctissimus *Pater Thomassinus* lib.2. de Festis cap.11. Altera sententia est *Bollandi*, qui Tom.1. de Actis Sanctorum pag.270. existimat, ab ipsis Apostolorum temporibus arcessendam esse Purificationis Mariæ Virginis Festivitatis originem, nec contrarium ex citato à *Baronio Nicephori* testimonio evinci posse. *Nicephorus* namque ait, Imperatorem Iustinianum instituisse, ut toto terrarum Orbe *Hypapantis* Festivitas celebraretur, *sicut Imperator Iustinus de Sancta Christi Nativitate fecerat*. Porrò certum est, Festum Nativitatis Christi non cępisse celebrari sub Iustino Imperatore, sed in primis Ecclesiæ sęculis fuisse jugiter celebratum, ergò similiter quandò *Nicephorus* dicit, Imperat. Iustinianum instituisse, ut toto terrarum Orbe *Hypapantis*, seu Purificationis Marię Virginis, Festivitas celebraretur, sensus non est, hanc Festivitatem tùm primùm ab Imp. Iustiniano fuisse institutam, sed solùm hunc Imperatorem severiore aliquâ Sanctione decrevisse, ut hæc Festivitas majori, quàm antehàc, veneratione in toto Orbe celebraretur, *sicut Iustinus de Sancta Christi Nativitate fecerat*.Prætereà, ostendit *Bollandus*, Purificationis Marię Virginis Festivitatem in Palæstina, Phœnicia, Syria, atque Asia reliquâ, primis Ecclesię sęculis viguisse, multosque Sanctos Patres, prę-sertim *Methodium*, *Gregorium Nissenum*, *Amphilochium*, utrumque *Cyrillum*, *Alexandrinum* scilicet & *Hierosolymitanum*, *Sophronium*, & *Chrysostomum* in Festivitate Purificationis Mariæ Virginis Sermones, & Homilias ad populum habuisse. Utriusque Auctoris, *Baronii* videlicet & *Bollandi*, sententias hìc consultò propono, ut prudens Lector eam eligat, quam probabiliorem esse judicabit.

Quòd autem spectat causas, propter quas instituta est hæc Purificationis Mariæ Virginis Festivitas, duæ vulgò afferri solent. Prima traditur à *Baronio* loco mox citato, ubi hæc habet: *Constat, Gelasium, Romanum Pontificem, qui annis triginta antè Justiniani tempora Romanæ Ecclesiæ præfuit, hujus diei celebrandæ in Occidentali Ecclesia aperuisse viam, dùm Lupercalia mense Februario agi solita (ut scribit Varro lib.5. de lingua Latina) Romæ ad ea tempora permanentia Legibus Ecclesiasticis abrogat...... Jure itaque opinamur, abrogatis Lupercalibus Romæ, sicùt in multis accidit, ejusmodi fuisse solemnitatem introductam, quam paulò post Iustiniani temporibus Orientalis Ecclesia eâ occasione recepit*. Hactenùs *Baronius*, qui censet abolitionem Lupercalium, seù Festi Dei Pa-

Pastorum, à Gelasio, Romano Pontifice, factam, instituendæ Festivitati Purificationis Mariæ Virginis locum, & occasionem dedisse.

Alteram causam institutæ hujusce solemnitatis de Purificatione Mariæ Virginis profert *S. Ildephonsus*, Episcopus Toletanus, Serm. 1. de hacce Festivitate, ubi sic loquitur: *Agitur autem hæc Festivitas mense Februario, quem Romani adhùc Pagani à* Februo, *idest, Plutone, sic vocaverunt: quem potentissimum purgationis credebant, februare enim purgare dicimus. Quo mense lustrabatur Civitas. Cum enim Romani omnes gentes sibi subjugassent, tributum eis imposuerunt eo tenore, ut quinto quoque anno idem tributum solveretur, quo expleto, & censu persoluto, ab omni populo, ut dictum est, Civitas lustrabatur, & diis manibus sacrificia offerebant, quorum auxilio, & virtute totum Orbem se subjugasse putabant. Quam lustrandi occasionem congruè, & religiosè Christiana mutavit religio, cùm eodem mense, hoc est, hodierna die, in honorem Sanctæ Dei Genitricis, & perpetuæ Virginis Mariæ, non solùm Clerus, sed & omnis plebs Ecclesiarum loca cum cereis, & diversis hymnis lustrantibus circumeunt, non jàm in memoriam terreni Imperii quinquennem, sed ob recordationem Cœlestis Regni perennem.* Hactenùs *Sanctus Ildephonsus*. His similia habent *Sanctus Eligius*, Episcopus Noviodunensis, homil. 2. de Purificatione Sanctæ Mariæ; & *Ven. Beda* Tom. 2. tract. de ratione temporum cap. 10.

His duabus de causis institutam fuisse Purificationis Mariæ Festivitatem asserunt illi Auctores, qui hujus Festivitatis originem cum *Baronio* referunt ad sextum sæculum. Sed *Bollandus*, qui putat, Festum Purificationis Mariæ ab ipsis Apostolorum temporibus fuisse in Ecclesia institutum, & celebratum, hujusmodi causas, quas ex *Baronio*, & *S. Ildephonso* adduximus, non admittit, censetque, hujus Festi institutionem nec Gelasio Papæ, nec Justiniano Imperatori, sed ipsis Apostolis acceptam referri debere, juxtà regulam, quam proponit *Sanctus Augustinus* lib. 4. de Baptismo cap. 24. *Id, quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi auctoritate Apostolica traditum certissimè creditur.* Hæc *Bollandi* opinio de institutione Festivitatis Beatæ Mariæ si Lectori non arrideat, aliam pervulgatam, quam docet *Baronius*, amplecti poterit, nàm cùm de illius Festivitatis institutione sileat Scriptura, & in antiquis Ecclesiæ monumentis, ac definitionibus expressa illius non fiat mentio, integrum est Lectori *Baronii*, aut *Bollandi* propugnare sententiam.

HYMNUS

Christo nato, & Circumcisso patienti.

FAs, Christe, mæstis plangere
Tuos dolores cantibus
Quos vitæ ab ipso limine
Ad usque mortem passus es.

Castæ parentis in sinu
Inclusus ardebas pati,
Æternus ut discas mori,
Mortale corpus induis.

Vix natus, imbellis puer
Acuta sentis frigora,
En vile pro molli thoro
Fœnum tibi supponitur.

Amore te facis reum,
Fers spontè pœnas innocens,
Nec eximis te Legibus,
Supremus ipse Legifer.

Qui primus excisâ cruor
E parte stillat corporis
Membris micans ex omnibus
Torrentis instar, proruet.

Qui mucro lactentes necat,
Idem tuum pectus fodit,
Et quo cadebant parvuli,
Hoc tu cadebas vulnere.

Exul Deus, promptâ fugâ
Tuæ saluti consulis,
Intras Pharos verax Deus
Mixtus Deis mendacibus.

PROSA,

Quæ in quibusdam Ecclesiis inter Missarum solemnia canitur in die Purificationis Beatæ Mariæ Virginis.

AVe plena gratia;
Cujus inter brachia
Se litat Deo Deus.

Fas me Templum visere
Tibi fas occurrere,
Amor, ô Jesu, meus.

Est in Templo Dominus
Angeli stant cominùs
Nil in Cælis ampliùs.

Habet Deum hominem,
Et parentem Virginem
Cœlo Templum ditius.

Spirant Sacra gaudium;
Manè Sacrificium
Plausus inter redditur.

Vespertinum fletibus,
Et amaris questibus
In Cruce miscebitur.

Hæc jam est oblatio,
Cujus omnes pretio
Deo restituimur.

Jam nos tibi dediti,
Tibi, Deus, subditi,
Vivimus, & morimur.

Nunc dimitte famulos:
Nihil tenet hìc oculos
Da te palàm cernere.
Si jubes hìc vivere
Da cum Jesu crescere,
Da per hunc resurgere.

HYMNUS

De Oblatione Jesu Christi in Templo, seù Purificatione Beatæ Mariæ Virginis.

STupete gentes: fit Deus hostia,
Se spontè Legi Legifer obligat;
Orbis Redemptor nunc redemptus;
Seque piat sine labe Mater.

De more Matrum, Virgo puerpera
Templo statutos abstinuit dies:
Intrare Sanctum quid pavebas,
Facta Dei priùs ipsa Templum?

Ara sub una se vovet hostia
Triplex; honorem Virgineum immolat
Virgo Sacerdos, parva mollis
Membra puer, seniorque vitam.

Eheu! quot enses transadigent tuum
Pectus? quot altis nata doloribus,
O Virgo! quem gestas in ulnis;
Imbuet hic sacer Agnus aram.

Christus futuro, corpus adhuc tener,
Præludit infans victima funeri:
Crescet; profuso Vir cruore
Omne scelus moriens piabit.

Templi Sacratas pande, Sion, fores;
Christus Sacerdos intrat & hostia:
Cedant inanes veritati,
Quæ se animis aperit, Figuræ.

Non immolandi jam pecudum greges;
Fumabit ater non cruor ampliùs:
En ipse placando parenti
Ipse suis Deus astat aris.

Vir-

Virgo latentis conſcia numinis,
Dimiſſa vultus, quem peperit Deum,
Geſtabat ulnis, pauperumque
Munera fert, teneras volucres.

Hic omnis Ætas, omnis & aſſiſtit
Sexus, propinquo numine plenior:
Chriſtum anhelantis tot annos
Nunc fidei pretium reportant.

Teſtes tot inter, magnanimo, Deus,
Tibi litabat fida ſilentio,
Verbi ſilentis muta Mater:
Quanta animo reticebat alto!

Fumant Sabæis Templa vaporibus;
Nos Sacra poſcunt; jam præit hoſtia;
Sequamur omnes, & lubente
Puri animo ſimul immolemur.

Lumen miniſtret ſplendidior Fides;
Miniſtret ignes flammea Charitas;
Spes thura, nec deſint odores,
Quos operum bona fama fundat.

Vitæ nocentis, quid trahimus moras?
Sit fas beato ſub Sene nos mori;
Ut quem ſub aris immolatum
Vidimus, hôc etiam fruamur.

DIS-

DISSERTATIO DECIMA

Quoto anno ætatis suæ Christus Dominus fuerit baptizatus?

OBservandum est primò ad majorem celebris istius difficultatis elucidationem, distingui debere duplicem Epocham Imperii Tiberii (quo imperante baptizatus est Christus Dominus.) Aliud siquidem est Imperium Tiberii, quod dicitur *Augustæum*, & aliud est Imperium Tiberii, quod dicitur *Proconsulare*. Epocha Imperii Augustæi Tiberii sumitur ab obitu Imperatoris Augusti, quandò videlicet Tiberius, mortuo Imperatore Augusto, rerum potitus est, seu solus Imperii habenas moderari cæpit. Mortuus est autem Imperator Augustus Nolæ anno decimo quarto Æræ vulgaris, seu anno Urbis Romæ conditæ 767. *Pompejo*, *&* *Apulejo* Consulibus, die 19. mensis sextilis, seu Augusti, postquàm regnasset annis 57. quinque mensibus, & 4. diebus. Eodem igitur anno, quo vitâ functus est Imperator Augustus, cæpit Imperium Tiberii, quod vulgò dicitur *Augustæum*. Epocha Imperii Tiberii, quod dicitur *Proconsulare*, juxtà sententiam, quæ mihi videtur probabilior, auspicatur die 28. mensis Augusti anni quinquagesimi quarti Imperii Augusti, seu anni decimi Æræ vulgaris, Urbis Romæ conditę 763. *L. Cornelio Dolabella*, & *C. Iunio Silano* Consulibus. Id colligo ex testimoniis Historicorum, qui Annales Romanorum scripsêre. Nàm primò: *Suetonius* cap. 21. de Tiberio hæc habet: *Dedicavit ædem Concordiæ, ac non multò post (lege per Consules latâ ut provincias cum Augusto communiter administraret, simulque censum ageret) condito lustro in Illyricum profectus est*. Ædem Concordiæ dedicavit Tiberius mense Januario, seu 17. kalendas Februarii anni quinquagesimi quarti Imperii Augusti, seu anni decimi Æræ vulgaris, & Urbis Romæ conditæ 753. teste *Ovidio* lib. 1. Fastorum. Cùm igitur affirmet *Suetonius*, non multò post illam dedicationem, Lege per Consules latâ Tiberium æquali potestate Provincias cum Augusto administrare cœpisse, argumento est, Tiberium eodem anno, hoc est, quinquagesimo quarto Imperii Augusti, & anno decimo Æræ vulgaris, fuisse ab Imperatore Augusto adscitum in consortium Imperii. Secundò, *Cornelius Tacitus* lib. 1. Annalium cap. 1. ait, Tiberium ab Augusto adsumptum fuisse Collegam Imperii, & Consortem Tribunitiæ potestatis, atque ab eo per omnes exercitus ostentatum. Tertiò, *Dio Cassius* lib. 56. hæc de Tiberio scribit: *Tiberius ædem Concordiæ sacravit inscripto suo, & fratris Drusi vita pridèm functi nominibus*. Et deindè agens de rebus gestis sub

sub *M. Æmilio Lepido*, & *Statilio Tauro* Consulibus: *Tiberius*, inquit, *& Germanicus, cui Proconsulare erat Imperium, impressionem in Germaniam fecerunt*. Constat autem, Æmilium Lepidum, & Statilium Taurum fuisse Consules anno quinquagesimo quinto Imperii Augusti, seu anno undecimo Æræ vulgaris, & Urbis Romæ conditæ 764. Undè manifestò sequitur, Tiberium anno superiori, seu quinto kal. Sept. anni decimi Æræ vulgaris, Imperii verò Augusti quinquagesimi quarti, factum fuisse consortem, & collegam Imperii. Nec enim *Dio* appellaret Tiberium *Proconsulem* initio anni Æræ vulgaris undecimi, si quinto tantùm kal. Septemb. ejusdem anni proconsulare Imperium accepisset, eò magis quò expeditio in Germaniam à Tiberio anno undecimo Æræ vulgaris finita fuit nono kal. Octobris, in quam diem Natale Imperii Augusti incidit, sicut optimè observat doctissimus *Pagius* in Dissertatione hyppaticâ, idest, de Consulibus Cæsareis. Quintò: *Vellejus Paterculus* lib. 2. cap. 121. de Tiberio scribit, Senatum, Populumque Romanum, postulante patre ejus (Augusto) ut æquum ei jus in omnibus Provinciis, exercitibusque esset, quàm erat ipsi, Decreto fuisse complexum. Denique, *Plinius* lib. 14. cap. ult. & *Suetonius* cap. 42. Tiberium *Principem* appellant, quandò Pisonem in potatione cum ipso pernoctantem ad Præfecturam Urbis Romæ delegit. Hic autem Piso, teste *Cornelio Tacito* lib. 6. Annal. cap. 2. viginti per annos pariter probatus obiit *C. N. Domitio, & Scriboniano Consulibus*. Hi autem fuerunt Consules anno Æræ vulgaris trigesimo secundo, & Urbis Romæ conditæ 785. ex quo annorum numero si viginti eximas annos, comperies Tiberium jam anno duodecimo Æræ vulgaris, & Urbis Romæ conditæ 765. *Principem*, seu Imperii consortem, & collegam fuisse. Suspicatur quidem *Iustus Lipsius* in suis ad sextum *Taciti* librum Annotationibus, mendum inesse huic *Taciti* loco ex Notis geminatis, & pro *decem* irrepsisse *viginti*, sed hanc meram, & inanem esse conjecturam ostendit doctissimus *Pagius* in Critica Annalium Baronii ex lectione omnium codicum *Cornelii Tatici*.

Ex his ergo clarissimis Romanæ Historiæ Scriptorum testimoniis, quibus nemo fidem derogare potest, colligo, Tiberium fuisse consortem, & Collegam Imperii renunciatum anno Imperii Augusti quinquagesimo quarto, seu anno Æræ vulgaris decimo, non verò undecimo, ut *Marcus Antonius Capellus* in Dissertat. de anno Passionis Christi cap. 5. & *Henschenius* in Expositione veterum Catalogorum Pontificum arbitrati sunt; neque etiam anno duodecimo Æræ vulgaris, sicut sentiunt *Petavius* lib. 2. de Doct. temp. cap. 7. *Usserius* in Annal. veteris Testamenti, & *Tilmontius* Not. 4. in Hist. Imper. Nec sanè video quâ ratione doctissimus *Pagius* ab hac certissima Imperii Proconsularis Tiberii Epocha, quam in *sua Dissertatione hyppatica* multis stabilierat argumentis, posteà in sua Critica Annalium Baronii recesserit, & exordium Imperii Proconsularis Tiberi retulerit ad annum quinquagesimum quintum Imperii Augusti, seu ad annum undecimum Æræ vulgaris. Ob-

Observandum secundò, quosdam esse etiam primi subsellii Chronologos, qui docent, Christum natum esse die 25. mensis Decembris anni quadragesimi Imperii Augusti, eumque ad Baptismum accessisse die 6. Januarii anni decimi sexti Imperii *Augustæi* Tiberii, ex quo inferunt, Christum baptizatum fuisse anno ætatis suæ trigesimo quarto ineunte, nàm ab anno quadragesimo Imperii Augusti usque ad annum decimum sextum Imperii *Augustæi* Tiberii totidem anni intercesserunt, sicut fatentur omnes ad unum Chronologi. Verùm, hæc conjectura, quę prima fronte plausibilis, & ad persuadendum efficax esse videtur, nihiloseciùs facilè admodùm solvi potest, si semel admittatur duplex Imperii Tiberii Epocha, videlicèt Epocha ejus Imperii *Augustæi*, quod, ut mox exposuimus, auspicatur anno decimo quarto Æræ vulgaris, hoc est, immediatè post obitum Imperatoris Augusti, & Epocha illius Imperii *Proconsularis*, quod exordium habuit die 28. mensis Augusti anni quinquagesimi quarti Imperii Augusti, seù anni decimi Ærę vulgaris. Admissâ autem semel geminâ Imperii Tiberii Epochâ, dicendum est, Christum non fuisse baptizatum die 6. Januarii anni decimi sexti Imperii *Augustæi* Tiberii, (alioqui Christus fuisset baptizatus anno ineunte trigesimo quarto ætatis suæ, ut volunt illi Chronologi) sed dicendum est, Christum fuisse baptizatum die sextâ Ianuarii anni decimi sexti Imperii *Proconsularis* Tiberii, qui annus Imperii Proconsularis Tiberii concurrit cum anno trigesimo ineunte ætatis Christi, sicut hoc argumento breviter demonstro. Christus natus est anno quadragesimo Imperii Augusti, quadriennio solido antè Æram vulgarem, Tiberius autem Imperium *Proconsulare* obtinuit, seu Imperii Consors, & Collega ab Augusto Imperatore fuit declaratus die 28. mensis Augusti anni decimi Ærę vulgaris, ut anteà diximus, undè sequitur die 28. mensis Augusti anni ejusdem Ærę vulgaris vigesimi quinti cæpisse annum decimum sextum Imperii *Proconsularis* Tiberii. Cùm igitur Christus, juxtà probabiliorem Chronologorum, quam sequor, sententiam, accesserit ad Baptismum die 6. Ianuarii anni decimi sexti Imperii *Proconsularis* Tiberii, Sole clarius est, ipsum fuisse baptizatum ineunte anno vigesimo sexto Ærę vulgaris, cui anno Æræ vulgaris vigesimo sexto si addas quadriennium solidum, quo, ut superiùs probatum est, Natale Christi antevertit exordium Æræ vulgaris, comperies Christum fuisse baptizatum anno ineunte ætatis suę trigesimo, quę quidem omnia tibi ob oculos ponet series illa Imperatorum, & Consulum Romanorum, quam sub finem istius Dissertationis exhibebo à primo anno Æræ Christianæ, seu *Dionysianæ*, usque ad annum ejusdem Æræ Christianæ vigesimum sextum, seu ad annum usque decimum sextum *Proconsularis* Imperii Tiberii, quo anno censeo, Christum Dominum fuisse baptizatum. Hæc autem sententia, quæ mihi præ cæteris magis probatur, sicut constabit ex his, quæ deinceps dicturus sum, Scripturæ Sacræ, Conciliorum,

San-

Sanctorumve Patrum nititur testimoniis, eique suffragatur perpetua traditio Ecclesiastica. His itaque prælibatis.

DICO: *Christum fuisse baptizatum anno ætatis suæ ineunte trigesimo, anno decimo sexto Imperii Proconsularis Tiberii, anno vigesimo sexto Æræ vulgaris, anno Juliano septuagesimo primo, anno Urbis Romæ conditæ septingentesimo septuagesimo nono, anno secundo Olympiadis ducentesimæ primæ, anno periodi Julianæ quatèr millesimo septingentesimo trigesimo nono, Consulibus C.N. Lentulo Getulico, & C. Calvisio Sabino.*

Probatur primò auctoritate Scripturæ Sacræ, *Lucæ* cap.3. *Cùm autem baptisaretur omnis populus, & Iesu baptisato, & orante, apertum est Cælum: & descendit Spiritus Sanctus corporali specie sicut columba in ipsum & vox de Cælo facta est: Hic est Filius meus dilectus, in te complacui mihi: & ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta.* Quæ quidem *Sancti Lucæ* verba adeò perspicua sunt, ut illi, qui, ultrà trigesimum Christi annum, Baptisma ipsius differunt, apertè verbis Evangelistæ vim inferre videantur. Certè, velint nolint, inficias ire non possunt adversarii, sententiam nostram magis congruere verbis *Sancti Lucæ*. Nàm, si Christus, utì asserimus, anno ineunte ætatis suæ trigesimo fuit in Jordane baptisatus, congrua, & apposita erit Evangelistæ locutio: *Et ipse Jesus erat incipiens quasi annorum triginta*; at, si Christus, quandò accessit ad Baptismum, jàm trigesimum explevisset annum, vel, ut alii volunt, trigesimum tertium; incongruum planè, & inusitatum loquendi modum usurpasset sacer Evangelista, ut nemo non videt.

Respondent primò adversarii: hæc *S. Lucæ* verba: *Et Iesus erat incipiens quasi triginta annorum*, esse referenda non ad annum ætatis Christi, quandò accessit ad Baptismum, sed ad ministerium Christi, qui tunc quasi incipiebat palàm prodire, & Messiam agere, ut notarunt *Sanctus Iustinus* in Dialogo cum Tryphone, *Origenes*, *Beda*, *Euthymius*, & alii.

Sed hæc responsio non juvat, sed potiùs adversariorum sententiam penitùs evertit. Constat enim ex tribus Evangelistis *Matthæo*, *Marco*, & *Luca*, Christum prædicationis ministerio eo dumtaxàt anno incumbere cœpisse, quo fuit à Joanne in Jordane baptisatus, si ergo Christus, fatentibus ipsismet adversariis, ineunte tantùm anno ætatis suæ trigesimo prædicationis ministerium exorsus est, sequitur, illum eodem itidem anno fuisse baptisatum.

Respondent secundò: Illam particulam, *quasi*, quâ utitur Evangelista *Lucas*, non determinare quotum annum ageret Christus, quandò baptisatus est, quia, inquiunt, particula illa, *quasi*, semper permittit libertatem aliquid addendi, præsertìm dùm præfigitur numeris rotundis, alioquin frustrà apponeretur. Sic ex. gr. apud *Matth.* cap.17. & apud *Marcum* cap.9. legitur, Christum *post dies sex*, ab instituto scilicet Sermone, esse transfiguratum; *Lucas* tamen cap.9. refert, id factum esse

post *ferè dies octo*. Non cogit itaque illa particula *quasi*, quam adhibet *Sanctus Lucas*, ut Iesum annos præcisè triginta,& non paulò plures, natum fuisse credamus, quandò in Iordane fuit à Joanne baptisatus.

Verùm, nutat illa responsio, nàm *Sanctus Lucas* non solùm dicit, Christum fuisse *quasi* triginta annorum, quandò baptisatus est !(si enim hoc tantummodò diceret, particula illa, *quasi*, quâ utitur, aliquam permitteret libertatem addendi unum, aut alterum annum numero rotundo triginta annorum, quem ibi sacer Evangelista assignat ætatis Christi) at, *Sanctus Lucas* dicit, quòd Christus *erat incipiens quasi triginta annorum*, quandò fuit baptisatus, ubi τό *incipiens* determinat ætatem Christi, dùm accessit ad Baptismum ad annum trigesimum, eumdemque incipientem, ac subindè excludit libertatem addendi aliquot annos numero rotundo triginta annorum ætatis Christi à sacro Evangelista præfixo. Præterquàm quòd, etiamsi hæc particula, *quasi*, quam *Sanctus Lucas* usurpat, libertatem permitteret non nihil addendi numero rotundo triginta annorum, indè tamen evinci nequaquàm posset, Christum fuisse baptisatum anno ætatis suæ trigesimo quarto, sicut autumant nonnulli recentiores Chronologi, tantam siquidem latitudinem pati haùd possunt hæc S.*Lucæ* verba, *erat Iesus incipiens quasi triginta annorum*. Quapropter, ut cordatè fatear, non video, quo pacto cum illis S.*Lucæ* verbis, quibus nullam noctem, nullam inesse obscuritatem puto, conciliari possit horum Auctorum sententia, qui docent, Christum, anno ineunte ætatis suæ trigesimo quarto, fuisse baptisatum.

Probatur secundò auctoritate Conciliorum, & SS. Patrum. *Concilium Neocæsariense* celebratum anno 314. sanxit Canone 11. *ut nullus ordinetur Presbyter antè annos triginta, etiamsi fuerit homo valdè dignus, quia Dominus Iesus Christus in anno trigesimo & baptisatus est, & cœpit docere*. Idem unanimi consensu tradunt SS. Patres, *Iustinus* in Dialogo cum Tryphone, Judæo, *Clemens Alexandrinus* lib.1. Stromatum, *Irenæus* lib.2. de Hæresibus cap.28. *Eusebius Cæsariensis* lib.1. Histor.Eccles. cap.10. *Chrysostomus* Homiliâ super hæc verba: *Exiit edictum à Cæsare Augusto*; *Augustinus*, qui etiam affirmat, se Evangelicâ auctoritate tenere Christum fuisse baptisatum anno ætatis suæ trigesimo: *Hieronymus* in cap.1. Ezechielis, ubi hæc habet: *Illud quoque intelligendum, quod trigesimo ætatis suæ anno Dominus ad Baptisma venerit in quarto mense, qui apud nos vocatur Ianuarius, & est in annis primus exordio, præter Nisan mensem novorum, in quo Pascha celebratur. Apud Orientales enim populos post collectionem frugum, & torcularia, quandò decimæ deferebantur in templum, October erat primus mensis, & Ianuarius quartus. Quintum autem diem mensis adjungit, ut significet Baptisma, in quo aperti sunt Christo Cœli; & Epiphaniorum dies hùcusque venerabilis est. Non, ut quidam putant, natalis in carne, tunc enim absconditus est, & non apparuit: quod huic tempori congruit, quandò dictum est: Hic est Filius*

lius meus dilectus, in quo mihi complacui. Denique, S.*Thomas*, qui à traditione SS.Patrum ne latum quidem unguem unquàm descivit, 3.p.q.39. art.3. probat, Christum fuisse convenientèr baptisatum anno ætatis suæ trigesimo: *Quia*, inquit, *Christus baptisabatur quasi ex tunc incipiens docere, & prædicare, ad quod requiritur perfecta ætas, qualis est triginta annorum: undè legitur* Genes. cap.41. *quòd triginta annorum erat Ioseph, quandò accepit regimen Ægypti: similiter etiam* 2. Reg. cap.5. *legitur de David, quòd triginta annorum erat cùm regnare cœpisset. Ezechiel etiam in trigesimo anno cœpit prophetare, ut habetur* Ezech. cap.1. Hactenùs S.Thomas.

DILUUNTUR OBJECTIONES

Arguitur primò: Epocha Imperii *Proconsularis* Tiberii est planè commentitia; ergo falsum est, Christum fuisse baptisatum anno decimo sexto Imperii *Proconsularis* Tiberii. Prob. ant. tam Latini, quàm Græci, Romanæ Historiæ Scriptores, annos Tiberii numerarunt ab obitu Imperatoris Augusti, scilicet *Suetonius* in *Octavio*, *Cornelius Tacitus* in suis Annalibus, *Victor* uterque, *Dio Cassius* lib.58. *Iosephus* lib.2. de Bello Iudaico cap.8.& multi alii. Quî ergo verisimile est, S.*Lucam*, repudiatâ vulgatâ, publicâque Imperii Tiberii Epochâ, quæ ab omnibus id ætatis Historicis summo consensu usurpata omnem Imperii Orbem impleverat, sequi voluisse aliam Imperii Tiberii Epocham obscuram, ignotam, & antè se à nullo prorsùs adhibitam, qualis est illa Imperii *Proconsularis* Tiberii Epocha, recens à Chronologis excogitata?

Respondeo: Nec fictitiam, nec obscuram, ignotamve fuisse Imperii *Proconsularis* Tiberii Epocham. Primò, quia Historiæ Romanæ Scriptores, quorum testimonia superiùs laudavi, disertè profitentur Tiberium ante obitum Augusti fuisse ab ipso in consortium Imperii adsumptum. Quid ergo vetat, quominùs Imperii Tiberii exordium arcessamus ab eo tempore, quo factus est ab Augusto consors & Collega Imperii? Nam si inter Historiæ Romanæ Scriptores nonnulli sunt, qui Augusti Imperium ordiuntur ab illo anno, quo Iulius Cæsar ejus avunculus in Senatu est occisus, alii ab ejus primo Consulatu, quem anno sequenti iniit, alii deniquè à victoria Actiaca, in qua Antonium, & Cleopatram devicit, quorsùm similiter Tiberio non poterit duplex Imperii tribui initium, unum videlicet, ab obitu Augusti, alterum verò ab eo anno, quo consors & collega Imperii fuit declaratus? Secundò, hanc Imperii *Proconsularis* Tiberii Epocham olim non fuisse ignotam, ex eo maximè colligitur, quòd *Clemens Alexandrinus* lib.1. Stromatum versus finem annos Imperatorum recensens, primùm Tiberio tribuit annos Imperii viginti duos, & aliquot menses, deindè, secundùm aliorum Historicorum calculum, tribuit illi viginti sex Imperii annos, cum sex mensibus

fibus & diebus novemdecim, ex quo evidenter apparet: duplicem antiquitùs fuisse Tiberii Imperii Epocham, quâ ante *Clementem Alexandrinum* utebantur passim Scriptores: unam annorum 22. & aliquot mensium, quot videlicet Tiberius solus imperavit ab obitu Augusti, & aliam Epocham annorum 26. quot nimirùm imperavit Tiberius ab anno, quo ab Augusto factus est consors & collega Imperii. Tertiò, S. *Lucas* cap. 3. postquàm præmisit, anno quinto decimo Imperii Tiberii Cæsaris factum esse Verbum Domini super Joannem, Zachariæ filium, in deserto: subdit infrà, quòd *Iesus erat incipiens quasi annorum triginta*, quandò anno sequenti, seu decimo sexto Imperii Tiberii accessit ad Baptismum. Ex quo sic argumentum conficio: Christus, juxtà S. *Lucam*, baptisatus est anno ineunte ætatis suæ trigesimo: atqui annus decimus sextus Imperi Tiberii ab obitu Augusti non concurrit cum anno ætatis Christi trigesimo, sed trigesimo quarto, ergo Christus, juxtà S. *Lucam*, non fuit baptisatus anno decimo sexto Imperii Tiberii ab obitu Augusti, sed potiùs anno Tiberii Imperii *Proconsularis* decimo sexto, qui reverà concurrit cum anno Æræ vulgaris vigesimo sexto, & cum anno ineunte ętatis Christi trigesimo. Patet itaque, S. *Lucam*, in describenda Historia Christi, & in condendis Ecclesiæ nascentis Annalibus, sequutum fuisse Tiberii Imperii Proconsularis Epocham, non verò Epocham illius Imperii *Augustæi*, idest, ab obitu Augusti.

Id etiam luculentèr confirmari potest ex traditione, quæ olim obtinuit apud antiquos Ecclesiæ Patres, *Tertullianum*, *Lactantium*, *Augustinum*, *Hieronymum*, *Severum Sulpitium*, aliosque penè innumeros, quorum testimonia citat *Bollandus* in Diatriba prędiminari Tomi primi mensis Aprilis. Ea itaque apud antiquos Patres vigebat traditio, Christum mortuum esse anno vigesimo nono Ærę vulgaris, seu anno decimo sexto Imperii Tiberii ab obitu Augusti, duobus Geminis Consulibus. Hæc autem Epocha de morte Christi huic anno præfixa, adeò certa antiquis Patribus, & Ecclesiasticis Scriptoribus visa est, ut nonnulli inter eos maluerint totum vitę Christi cursum triginta annis circumscribere, quàm ab illa Epocha de morte Christi sub duobus Geminis, Consulibus, ne latum quidem unguem descīscere. Porrò, si annus decimus quintus Imperii Tiberii, quo S. *Lucas* dicit: *Factum fuisse Verbum Domini super Ioannem in deserto*, esset annus decimus quintus Imperii Tiberii ab obitu Augusti, sicut contendunt adversarii, in manifestum errorem impegissent omnes illi antiqui, dum Christi obitum consignarunt anno decimo sexto Imperii Tiberii ab obitu Augusti, seu anno vigesimo nono Æræ vulgaris, duobus Geminis Consulibus; mortem siquidem Christi illigassent huic anno, qui immediatè secutus est annum, quo *Ioannes Baptista* suum auspicatus est Ministerium, seu mortem Christi illigassent anno decimo sexto Imperii Tiberii ab obitu *Augusti*, in quem annum incidit Consulatus duorum *Geminorum*, porrò, absurdum est, & à veritate

ritate Historiæ penitùs alienum asserere, Christum Dominum vixisse unum dumtaxat annum, postquàm *Ioannes Baptista* suum fuit exorsus ministerium, eumque mortuum esse anno decimo sexto Imperii *Tiberii* ab obitu *Augusti*, maximè cùm certum sit ex Scriptura Sacra, sicut ostendemus in Paragrapho secundo Dissertationis decimę quintę, Christum Dominum quatuor celebrasse Paschata, postquàm in Iordane à *Ioanne* fuisset baptizatus. Ut igitur à tàm gravi errore vindicentur illi antiqui Patres, quibus longè meliùs quàm nobis explorata fuit traditio Ecclesiæ, necesse est ut dicamus, illos non aliâ ratione obitum Christi consignasse anno decimo sexto Imperatoris Tiberii ab obitu Augusti, seu anno Æræ vulgaris vigesimo nono, sub Consulatu duorum Geminorum, nisi quia compertum habebant, *S. Lucam* Tiberii Imperii Proconsularis Epocham fuisse secutum, ac subindè annum illum decimum quintum, quo, ut scribit *S.Lucas* cap. 3. ministerium suum Joannes orsus est, non esse annum decimum quintum Tiberii Imperii ab obitu Augusti, sed potiùs annum decimum quintum Tiberii Imperii Proconsularis. Nisi hunc in modum exponantur antiqui Patres, & Scriptores Ecclesiastici, haud dubiè cum *S. Luca* adversâ fronte pugnare invenientur, & ab errore, in consignando anno mortis Christi, liberari non poterunt. Plura hac de re legi possunt apud *Georgium Hervvartum* in sua nova, & veteri Chronologia, apud *Paulum Pezron* in suis vindiciis Antiquitatis temporum, & in sua *Historia Evangelicâ*, apud *Bollandum* in Diatriba præliminari in Catalogos veteres Romanorum Pontificum ad Tom. 1. Aprilis, apud *Pagium* in Critica Baronii, & denique apud *Schelstratum* in lib. 1. de Antiq. Eccl. illust.

Arguitur secundò: Ex pluribus momentis evinci potest, Tiberium, vivente adhuc Augusto, non fuisse Imperatorem consalutatum, ergo admitti non debet hæc Tiberii Imperii Proconsularis Epocha. Prob. ant. Primò, quia si Tiberius, vivente adhuc Augusto, fuisset Imperator salutatus, procul dubio *Livia*, Mater Tiberii, non fuisset post excessum Augusti tantoperè sollicita pro Tiberio; narrat quippe *Tacitus* lib. 1. Annalium cap. 5. quòd, Tiberio absente, *acribus custodiis domum, & vias sepsit*, Livia, *donec Tiberius advenisset, ac tum simul excessisse Augustum, & rerum potiri Neronem fama tulit*. Nulla profectò Liviæ post obitum Augusti timendi causa fuisset, si Tiberius, vivente adhuc Augusto, Imperium jam fuisset adeptus. Secundò, si Tiberius, superstite adhuc Augusto, Consors & Collega Imperii esset factus, necesse non fuisset, ut post obitum Augusti Senatus sollicitaret Tiberium ad Imperium suscipiendum, sicut refert Suetonius *in Tiberio*, ubi ait, quòd Tiberius quasi coactus; & querens miseriam & onerosam servitutem recepit Imperium. *Cornelius* etiam *Tacitus* lib. 1. Annalium scribit, Tiberium, de Imperii magnitudine disserentem, modestè affirmasse: *Solam Divi Augusti mentem tantæ molis capacem: se in partem curarum ab illo vocatum experiendo*

do didicisse, quàm arduum, quàm subjectum fortunæ regendi cuncta onus; proindè in Civitate tot illustribus viris subnixa, non ad unum omnia deferrent; plures faciliùs munia Reipublicæ societatis laboribus exsecuturos. Idem de Tiberio affirmat *Vellejus Paterculus* lib. 2. Denique, si Tiberius, vivente adhuc Augusto, Imperator est salutatus, quarè igitur post obitum Augusti Consules *Sextus Pompejus*, & *Sextus Apulejus* dicuntur primi, qui in verba Tiberii juraverint, teste *Cornelio Tacito* lib. 1. Annal. cap. 7.? Quarè etiam Principatus, quem post mortem Augusti iniit Tiberius, à *Tacito* lib. 1. Annal. cap. 6. *Novus Principatus* appellatur? *Primum facinus*, inquit Tacitus, *novi Principatus fuit, posthumi Agrippæ cædes: quem ignarum inermemque, quamvis firmatus animo Centurio ægrè confecit.* Ex his ergo apparet: Tiberium, superstite adhuc Augusto, Imperium non fuisse adeptum.

Respondeo: vanas & inanes prorsùs esse illas conjecturas, quæ petuntur ex sollicitudine Liviæ post obitum Augusti, ex cunctatione Tiberii, ejusque in speciem in Senatu Imperii detrectatione: nam primò, nemini mirum videri debet, quòd *Livia*, Mater Tiberii, paululùm temporis celaverit mortem Augusti, metueritque ne Tiberius summâ rerum potiretur. Nec etiam mirum, quòd Tiberius in Senatu dissimulare ac tergiversari visus sit in suscipiendis habenis Imperii: nam probè sciebant *Livia* & *Tiberius*, Germanicum non solùm legiones, & immensa sociorum auxilia in manu & potestate habere, verùm etiam totius populi Romani favorem & benevolentiam sibi arctissimè devinxisse, adeò ut fuerint, qui promptos se se ostentavere, *si Germanicus vellet Imperium*, ut inquit *Tacitus* lib. 1. Annal. quod & *Vellejus Paterculus* lib. 2. confirmat. Hinc metus Tiberii, hinc sollicitudo Liviæ, undè in tali oratione Tiberii *plus dignitatis*, teste Tacito, *quàm fidei erat*. Sed præstat auscultare *Suetonium*, qui in Tiberio cap. 25. Tiberianæ dissimulationis causam his verbis detegit. Cunctandi *causa erat metus undique imminentium discriminum: ut sæpè Lupum se auribus tenere diceret*, Tiberius, *nam & servus Agrippæ, Clemens nomine, non contemnendam manum in ultionem Domini comparat: & L. Scribonius Libo vir nobilis res novas clam moliebatur, & duplex seditio militum in Illyrico & in Germania exorta est . . . . . . Quidam etiam Principem detrectabant non à se datum, summaque vi Germanicum, qui tum iis præerat, ad capessendam Rempublicam perurgebant, quanquàm obfirmatè resistentem . . . . simulavit Tiberius valetudinem, quò æquiore animo Germanicus celerem successionem, vel certè societatem opperiretur.* Quæ postrema *Suetonii* verba, *vel certè societatem opperiretur*, notatu dignissima sunt, ait Cl. *Pagius* in Critica Baronii, nam si nullus antehàc in societatem Imperii fuisset assumptus, vana profectò & ridicula fuisset hæc Tiberii simulatio. Quàm peritus artis fingendi ac dissimulandi esset *Tiberius*, apertè ostendit doctissimus Cardinalis *Norisius* in Cenotaphiis Pisanis Dissertatione 2. cap. 15. pag.

pag.265. ubi loquendo de morte *Lucii*, qui filius erat *Juliæ*, Imperatoris Augusti filiæ, quamque posteà *Tiberius* in uxorem duxit, hæc habet: *Augustus ægrè & acerbè tulit Cæsaris, filii* (seu Lucii) *mortem, quòd uni tantùm Cajo*, alteri *Iuliæ* filio, *spes successionis niteretur. Tiberius Lucium Privignum, immaturo fato sublatum, Lyrico carmine deflevit, cui titulum dedit*: Conquestio de Lucii Cæsaris morte: *teste Suetonio cap.* 70. *de Vita Tiberii. Crocodili lacrymas dixeris; etenim æmulo Imperii, cui inhiabat, extincto, altero tantùm gradu à supremo rei Romanæ fastigio se distare lætabatur, quamvis in speciem dolorem, ob mortem Cæsaris, præ se ferret.* Eamdem quoque dissimulandi artem apprimè callebat *Livia*, Mater *Tiberii*, & *Augusti* Imperat. uxor. Ea quippè apud plerosque in suspicionem venit maturatæ Cæsaribus *Lucio*, & *Cajo* mortis, teste *Dione* apud *Zonaram*, idemque testatur *Tacitus* lib. 1. ubi de utroque Cæsare *Lucio*, & *Cajo* loquens, ait: *Mors fato propera, vel novercæ Liviæ dolus abstulit.* Et tamen callidissima illa mulier, totaque ad dissimulandum composita, quamvis duos illos Cæsares in juventutis flore per occultas insidias è medio sustulisset, maximam erga illos demortuos misericordiam, & tristitiam de eorum morte conceptam publicè simulabat, sicut refert idem *Tacitus* lib. 4. propè finem, ubi hæc de *Livia*, Matre *Tiberii*, narrat: *Quæ*, seu Livia, *florentes privignos*, videlicèt Lucium, & Cajum, *cùm per occultum subvertisset, misericordiam ergà illos palàm ostentabat.*

Detectâ germanâ Tiberianæ tergiversationis causâ, concidit & in auras evanescit puerilis illa declamatio, quam novis tibiis decantat *Samuel Basnagius* in suis Exercitationibus Historico-Criticis, ut Tiberii Imperii Proconsularis Epocham evertat. Si Tiberius, inquit *Basnagius*, verè Imperii Collega fuisset, eò loci res ejus erant in Imperio Romano, quo hodiè in Imperio Germanico est status Regis Romanorum. Fingemus ne animo & cogitatione, Electores, Principesque Imperii, post defunctum Cæsarem, precibus adire Regem Romanorum, in questus, lachrymas, vota effundi ad Deum, ad effigiem defuncti, ad genua ipsius manus tendere, ut decessoris thronum, munusque occupet? An non preces illæ Senatus versæ ad Tiberium apertè indicant, Tiberium non fuisse verè Imperii Collegam, quo titulo, mox defuncto decessore, nullius ope, sed vi solâ dignitatis olim adjunctæ ad Imperium Augustæum ascendisset. Hactenùs *Basnagius*, cujus declamationi nihil ponderis, sed inanis tantùm verborum sonitus inest. Nam ideò necesse non est, ut Electores, Principesque Imperii, post defunctum Cæsarem, adeant Regem Romanorum, eumque ad thronum decessoris ascendendum sollicitent, quia ille, qui semel Romanorum Rex electus est, non detrectat, post obitum Cæsaris, suscipere Imperium; at si quis Romanorum Rex electus vellet post mortem Cæsaris abdicare se Imperio, diceretque se Imperialis dignitatis oneri ferendo parem non esse, procul dubio Electores, Principesque Imperii ipsum adirent, & quà precibus,

quà

quà consiliis ipsum sollicitarent ad Imperium capessendum. Sic similiter Senatus Romanus, Tiberio addictus, eum ad Reipublicæ Imperium, post obitum Augusti, suscipiendum sollicitavit, vel quia Tiberius visus est post obitum Augusti, præ nimia modestia, quam tamen in speciem tantummodò affectabat, abdicare se Imperio, quod jam vivente Augusto fuerat adeptus, vel quia propter favorem ac suffragia Populi Romani, quæ sibi, ob ingenitam morum probitatem, promeritus fuerat *Germanicus*, consultò dissimulabat tanto in discrimine rerum suscipere Imperium; vel quia denique Tiberius imitandum sibi proposuit exemplum *Augusti*, qui, ut narrant Historici, quò magis firmaret Imperium sibi omnium suffragiis adjudicatum, illud ægrè se suscipere simulavit, & tantùm in decennium assumpsit, quo exacto, accedente denuò Senatus, Populique Romani consensu, in quinquennium prorogavit, denique in plura rursùs decennia tenuit. Ex quo, ut tradit *Dio* lib.53. *Quinquennalia, decennalia, quindecennalia, vicennalia* Imperatorum originem habuerunt, de quibus accuratè differit *Pagius* in sua Dissertatione hyppatica.

Quòd spectat novum Principatum, quem Tiberio post obitum Augusti tribuit *Cornelius Tacitus*, dico: novum illum Principatum non officere priori Principatui, quem, vivente adhuc Augusto, obtinuit Tiberius. Nam cùm Tiberius post obitum Augusti solus Imperium moderari cœperit, potuit *Cornelius Tacitus* novam ab obitu Augusti Epocham Principatus Tiberii inire, non secùs ac quidam Historiæ Romanæ Scriptores novam Imperii Augusti Epocham inchoarunt à pugna Actiaca, quamvis constet, Augustum ante pugnam Actiacam Imperium suscepisse. Hinc, quandò *Cornelius Tacitus* ait: Sextum Pompejum, & Sextum Apulejum, (qui fuerunt Consules anno Æræ vulgaris decimo quarto) primos fuisse, qui in verba Tiberii jurarunt, nihil aliud vult, quàm prædictos Consules primos fuisse, qui, ineunte novo Principatu Tiberii ab obitu Augusti, jurarunt in verba Tiberii, quod sanè non impedit, quominùs alii Consules in priori Principatu Tiberii, quandò videlicèt ab Augusto in consortium Imperii adscitus est, in illius verba jurarint.

Arguitur tertiò: si Tiberius, vivente adhuc Augusto, fuisset Imperator consalutatus, sequeretur, Augustum, & Tiberium Rempublicam simul gubernasse: atqui id apertè Historiæ repugnat; *Spartianus* siquidèm in *Hadriano* loquens de *M. Aurelio*, & *L. Vero* hæc habet: *Hi sunt, qui posteà duo paritèr Augusti Primi Rempublicam gubernarunt.* Si ergò, teste Spartiano, *M. Aurelius*, & *L. Verus*, qui longè post Augustum, & Tiberium imperarunt, duo Augusti, seu duo primi Imperatores fuerunt, qui Rempublicam simul gubernarunt, nullo pacto dici potest, Augustum, & Tiberium simul Rempublicam administrasse.

Respondeo: hoc Spartiani testimonium sententiæ nostræ, ne levitèr quidèm adversari. Nam licèt asseramus, Tiberium, vivente adhuc Augusto, fuisse consortem Imperii, Principem, & Imperatorem consaluta-

luta-

lutatum, non tamen dicimus Tiberium, vivente adhuc Augusto, dignitatem Augustæam fuisse adeptum; constat siquidem Tiberium in Urbe, Imperii capite, se Augusto inferiorem gessisse, ac minori præditum fuisse authoritate, etsi extrà Urbem, seu Romam, in Provinciis, & in exercitibus pari dignitate polleret, ac ipse Imperator Augustus. Quamvis igitur Tiberius, superstite adhùc Augusto, reverà extiterit consors, & Collega Imperii, dici tamen non potest, Augustum & Tiberium, tanquàm duos paritèr Augustos, Rempublicam gubernasse.

Arguitur quartò: ideò maximè Tiberius, vivente adhuc Augusto, fuisset Imperator consalutatus, quia Tribunitiâ potestate, & Imperio proconsulari donatus est, dum adhùc in vivis esset Augustus: atqui indè minimè evincitur Tiberium, superstite adhùc Augusto, fuisse reverà Imperatorem; ergò Tiberius, vivente adhùc Augusto, non fuit Imperator consalutatus. Prob. min. primò, quia *Germanico*, Drusi filio, proconsulare Imperium, postulante Tiberio, Senatus detulit, ut Auctor est *Tacitus* lib. 1. Annal. & tamen nemo dixerit, Germanicum, vi illius Imperii proconsularis, fuisse Imperatorem. Secundò, *Vipsanius Agrippa* Tribunitiam potestatem obtinuit, sicut testatur *Dio Cassius* lib. 54. & tamen Agrippa nunquàm Imperator fuit, neque propter illam Tribunitiam potestatem Imperatorum Romanorum albo accensetur. Denique, verè consors, & Collega Imperii ille dicitur, qui non solùm in Provinciis, sed & in Italia, immò in Urbe, Imperii capite, munus exercet eminentissimum, non precario quidem, sed perpetuo jure, & cui competit facultas deligendi viros ad capessendas, tàm in Urbe, quàm extrà Urbem, dignitates, cùm igitur Tiberius, superstite adhùc Augusto, supremam in Urbe non obtinuerit potestatem, sequitur, illum, vivente adhùc Augusto, non fuisse verè consortem, & Collegam Imperii.

Respondeo ad singula illa momenta, & ad primum dico: maximum esse discrimen inter Imperium proconsulare, quod Germanico, postulante Tiberio, concessum est à Senatu, & Imperium proconsulare, quod, vivente adhùc Augusto, fuit Tiberio adjudicatum. Nam Imperium proconsulare, quod Senatus concessit Germanico, fuit limitatum, & ad certas quasdam Provincias coarctatum, ut scribit *Tacitus* lib. 2. Annal. ubi asserit, Germanico fuisse à Senatu permissas Provincias, *quæ Mari dividuntur*. At verò, Tiberius, vivente Augusto, obtinuit à Senatu Imperium proconsulare nullis extrà Urbem Romam limitibus circumscriptum, quò fit, ut Tiberius, superstite Augusto, verè fuerit Collega Imperii, & Imperatoris prænomine insignitus, sic enim appellatur à *Vellejo Paterculo* lib. 2. ubi, postquàm sermonem habuit de rebus à Tiberio anno decimo Æræ vulgaris gestis, hæc habet: *Eadem, & virtus, & fortuna subsequenti tempore ingressa animam Imperatoris Tiberii fuit, quæ initio fuerat.*

Ad secundùm, dico: Agrippæ ad quinquennium dumtaxàt delatam

esse Tribunitiam potestatem, teste Dione, sed nunquàm ipsi à Senatu concessum esse Imperium proconsulare, quale fuit Tiberio, unà cum potestate Tribunitia, concessum, superstite adhùc Augusto. Quapropter, licèt Agrippa, Tribunitiâ potestate decoratus, non fuerit Imperator appellatus, Tiberius tamen, qui Imperium proconsulare nullis extrà Urbem limitibus definitum unà cum potestate Tribunitiâ, vivente adhùc Augusto, obtinuit, verè dictus est Imperator, seu consors, & Collega Imperii.

Ad ultimum, dico: id discriminis fuisse inter Imperatorem, qui Augustæam dignitatem erat adeptus, seu qui *Augustus* dicebatur, & Imperatorem, qui necdùm *Augustus* appellabatur, licèt reverà esset consors, & Collega Imperii declaratus; quòd Imperator, qui *Augustus* dicebatur, supremâ tàm extrà Urbem, quàm in Urbe, Imperii capite, potestate præditus esset; Imperator verò, qui necdùm Augustæam dignitatem erat adeptus, seu qui nondùm Augustus dicebatur, summâ quidem extra Urbem Provincias administrandi potestate polleret, inferiorem tamen in Urbe, Imperii capite, auctoritatem obtineret. Cùm igitur Tiberius, vivente adhùc Augusto, dignitatem Augustæam non habuerit, idest, *Augustus* non fuerit appellatus, sed solùm vi potestatis tribunitiæ, & Imperii proconsularis sibi à Senatu delati, nullisque extra Urbem limitibus definiti, simplicitèr Imperator diceretur, seu consors, & Collega Imperii haberetur; mirum nemini videri debet, quòd Tiberius, superstite Augusto, supremam in Urbe potestatem non obtinuerit. Plura de potestate Imperii *Proconsularis* (quale, vivente Augusto, fuit Tiberio concessum, & de potestate Imperii dicti *Augustæi*) legi possunt apud *Pagium, Schelstratum*, & *Pezronum*, qui utriusque potestatis discrimen in suis lucubrationibus ità perdoctè exposuerunt, ut aliis, quibus de eo agendum esset, amplissimum otium fecerint.

Arguitur quinto: *Pilatus* administrabat Judæam, quandò Ioannes Baptista munere suo fungi cœpit, dicit enim S. *Lucas* cap. 3. *Anno quinto decimo Imperii Tiberii Cæsaris, procurante Pontio Pilato Judæam.... factum est verbum Domini, super Joannem*, Atqui Pilatus anno decimo quinto Imperii proconsularis Tiberii, nondùm Iudæam administrabat; ergò S. Lucas secutus non est Epocham Tiberii Imperii proconsularis. Probat. min. annus decimus quintus Imperii proconsularis Tiberii concurrit cum anno vigesimo quinto Æræ vulgaris; atqui Pilatus Judæam nondùm anno vigesimo quinto, immò, nec anno vigesimo sexto Æræ vulgaris administrabat; ergò Pilatus anno decimo quinto Imperii proconsularis Tiberii Iudæam nondùm administrabat. Prob. min. Pilatus, teste *Iosepho* lib. 18. Antiq. cap. 5. postquàm successit Valerio Grato, Judæam decem annis administravit, quibus exactis, Romam, jubente Vitellio, profectus est responsurus apud Tiberium ad crimina ipsi à Iudæis objecta, id autem contigit anno Æræ vulgaris trigesimo sexto,

nam

nam Tiberius, dùm Romam Pilatus pervenit, jam è vivis excesserat; constat autem Tiberium obiisse die 16. mensis Martii anni Æræ vulgaris trigesimi septimi. Cùm igitur Pilatus per decem annos, ut ait Iosephus, Iudæam administraverit, eâque cesserit anno Æræ vulgaris trigesimo sexto, necesse est, ut Pilatus Iudæam administrare cœperit anno vigesimo septimo Æræ vulgaris, alioquin, si Pilatus Iudæam administrare cæpisset anno vigesimo quinto Æræ vulgaris, eam non per decem, sed per duodecim annos administrasset, quod sanè veritati Historiæ apertè repugnat.

Respondeo: Pilatum, Imp. proconsularis Tiberii anno decimo quinto, qui concurrit cum anno vigesimo quinto Æræ vulgaris, Iudæam administrare cæpisse, idque evinci posse ex Iosepho, qui, postquàm lib. 18. Antiq. cap. 5. dixit, Pilatum, jubente Vitellio, Romam fuisse profectum, ut coràm Tiberio ad objecta sibi per Iudęos crimina responderet, confestim subdit cap. 6. *Vitellium* in Iudæam profectum pervenisse Hierosolyma in ipsa Festivitate Paschali, ubi à Iudęis honorificentissimè exceptus, quò gratiam eis referret, ultrò remisit totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu Pontificio permisit in Templo asservari à Sacerdotibus, quæ priùs à Romano Turris Antoniæ Præfecto custodiebatur. Ex quo Iosephi testimonio colligitur, Vitellium, postquàm jussisset Pilatum Romam proficisci, ejusque loco ad Iudæam procurandam Marcellum misisset, Hierosolyma venisse in Festivitate Paschali. Porrò, Vitellius (ut probabiliùs censet *Usserius* in suis Annalibus) Hierosolyma venit anno trigesimo quinto Æræ Christianæ; Siquidem, postquàm anno trigesimo quarto Æræ vulgaris Consulatum gessisset, missus est à Tiberio anno sequenti, seu trigesimo quinto Æræ vulgaris, Proconsul in Syriam, & eodem anno accessit Hierosolyma in Festivitate Paschali. Hoc igitur anno trigesimo quinto Æræ vulgaris, antequàm Hierosolyma in Festivitate Paschali venisset *Vitellius*, jam *Pilatus*, juxtà *Iosephum*, Judæâ excesserat, ac subindè cùm in Iudæa administranda, teste eodem Iosepho, decem exegerit annos, necessum est, ut Pilatus Iudæam administrare cœperit anno Imperii proconsularis Tiberii decimo quinto, qui concurrit cum anno Æræ vulgaris vigesimo quinto. Nulli autem mirum videri debet, quòd Pilatus, qui ante Pascha anni trigesimi quinti Æræ vulgàris jussus erat à Vitellio Romam proficisci, non hùc tamen pervenerit nisi post Pascha anni ejusdem Æræ vulgaris trigesimi septimi, & post obitum Tiberii: nulli, inquam, id mirum videri debet; potuit enim Pilatus malè sibi conscius moras consultò nectere degens in aliqua Urbe Syriæ, in eam spem erectus fore ut cunctando res suas accisas in melius promoveret, vel fortè adversis ventis impeditus est, ne navigationem susciperet, suamque maturaret profectionem. His de causis Pilatus tardiùs Romam adventavit.

 Ex

Ex dictis Lector advertere debet, doctrinam antiquorum Ecclesiæ Patrum asserentium, Christum fuisse baptisatum anno duodecimo Imperii Tiberii, & mortuum anno decimo quinto ejusdem Imperii, nullam omninò mereri animadversionem, sed potiùs Scripturæ Sacræ consentaneam esse. Enim verò, annus Imperii Tiberii duodecimus, quo antiqui illi Patres docent, Christum esse baptisatum, non est annus Tiberii, Imperii proconsularis duodecimus, sed est annus Tiberii Imperii Augustæi, seu ab obitu Augusti duodecimus, qui concurrit cum anno Tiberii Imperii proconsularis decimo sexto, & Æræ vulgaris vigesimo sexto, quo anno, ut suprà ex S.Luca probatum est, Christus reverà fuit baptisatus. Similitèr, annus decimus quintus Imperii Tiberii, quò Christum in Crucem actum esse affirmant antiqui illi Patres, non est annus Imperii proconsularis decimus quintus, quo *Asinius Agrippa*, & *Cornelius Lentulus* processere Consules, sed est annus Tiberii Imperii Augustæi, seu ab obitu Augusti decimus quintus, qui connectitur cum anno decimo nono Tiberii proconsularis, & Æræ vulgaris vigesimo nono, sub Consulatu duorum Geminorum, quo anno Christum verè fuisse Cruci affixum, infrà in Dissertatione decima quinta commonstrabo. Id Lector obiter advertere debet contra quosdam recentiores Chronologos, qui liberiùs, quàm par esset, asserunt, antiquos Patres, consignando anno Baptismi, sicut & mortis Christi, errasse, eosque ex Cyclorum ingnorantiâ non esse locutos ad regulam veræ, ac germanæ Chronologiæ tàm Sacræ, quàm Prophanæ.

QUÆRES PRIMÒ: *Quantum temporis effluxerit à Ioannis Baptistæ Ministerio, usque ad Baptismum Christi?*

Respondeo: Probabilius esse à Ioannis Baptistæ ministerio, usque ad Christi Baptismum, integrum fermè annum interfluxisse. Primò, quia ministerium Ioannis, ante Baptismum & prædicationem Christi, non parvum spatium duravit, ut indicant hæc Pauli verba Actorum, cap. 13. v. 25. *Cùm impleret Ioannes cursum suum dicebat: quem me arbitramini esse, non is ego sum, sed ecce venit post me cujus non sum dignus calceamenta pedum solvere*. Secundò, Christus ad Baptismum priùs non accessit, quàm omnis populus à Joanne esset baptizatus, sicut narrat *S. Lucas* cap. 3. Joanni autem integri fermè anni spatio opus fuit ad baptizandam totam plebem, quam priùs vitæ suæ sanctitate ad salutarem pœnitentiam provocare, suisque sermonibus ad suscipiendum Baptismum disponere, ac præparare debuit. Standum est igitur sententiæ peritiorum hujus temporis Chronologorum, qui docent, Joannem Baptistam anno decimo quinto Tiberii Imperii proconsularis suum exorsum fuisse ministerium, juxtà illud *Lucæ* cap. 3. *Anno quinto decimo Imperii Tiberii Cæsaris, factum est verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto*, anno verò sequenti, seu decimo sexto Imperii proconsularis Tiberii, Christum fuisse in Jordane à Joanne baptizatum.

Hinc

Hinc merito repudiari debet ſententia *Sethi Calviſii* in ſua Introductione ad Chronologiam cap. 49. & *P. Bernardi Lamy* in ſua Harmonia in Evangelia, aſſerentium, Chriſtum Dominum fuiſſe baptizatum anno decimo quinto Tiberii Imperatoris. Enim verò, ſi Chriſtus baptizatus eſſet anno decimo quinto Imperii Tiberii, & mortuus anno ejuſdem Imperatoris decimo nono, Chriſtus poſt ſuſceptum Baptiſma, quinque celebraſſet Paſchata, ut patet ex calculo annorum, qui effluxerunt ab anno decimo quinto Imperii Tiberii, uſque ad ejus annum decimum nonum: atqui tamen Chriſtus, ut infrà ex Scriptura Sacra oſtenſurus ſum, poſt ſuſceptum Baptiſma, non quinque, ſed quatuor tantummodò peregit Paſchata; ſtare ergò nequit ſententia *Sethi Calviſii*, & *Bernardi Lamy*, qui Baptiſmum Chriſti conſignant annò decimo quinto Imperii Tiberii ab obitu *Auguſti*.

Prætereà, non ſibi conſtat *Bernardus Lamy*, ait enim, Chriſtum, poſt ſuſceptum Baptiſma, per duos dumtaxàt annos, & ſex circiter menſes ſuum objiſſe miniſterium, & Cruci deindè fuiſſe affixum. Ex quo infert, Chriſtum, poſt ſuſceptum Baptiſma, tria tantùm peregiſſe Paſchata. Quæro igitur ab illo Auctore, quo pacto hæc duo in ejus ſententia conciliari poſſint? Primò, quòd Chriſtus fuerit baptiſatus anno decimo quinto Imperii Tiberii, & mortuus anno decimo-nono ejuſdem Imp. Et ſecundò, quòd Chriſtus, poſt ſuſceptum Baptiſma, compleverit ſuum miniſterium ſpatio duorum annorum, & ſex menſium? Hæc quippè duo, quæ docet ille Auctor, ſecum invicem pugnantia, nullâ ratione, meâ quidem ſententiâ, conciliari poſſunt. Nam, ſi Chriſtus baptizatus eſt anno decimo quinto Imperii Tiberii, & mortuus anno ejuſdem Imperatoris decimo nono, impoſſibile omninò eſt ut Chriſtus, poſt ſuſceptum Baptiſma, compleverit ſuum miniſterium ſpatio duorum annorum, & ſex menſium. Ab anno ſi quidem decimo quinto Imperii Tiberii, (quo *Bernardus Lamy* ſupponit Chriſtum fuiſſe baptizatum,) uſque ad annum decimum nonum Imp. Tiberii (cui idem Auctor illigat mortem Chriſti) non duo tantùm anni & ſex interfluxerunt menſes, ſed quatuor integri recenſentur anni, & aliquot menſes. Manifeſtâ ergò contradictione ſe ſe involvit *Bernardus Lamy*, aut ſaltem ſecum ipſe non ſatis conſentit, dum ex una parte affirmat, Chriſtum fuiſſe baptizatum anno decimo quinto Imperii Tiberii, & mortuum anno ejuſdem Imp. decimo nono, & ex alia parte aſſerit, Chriſtum, poſt ſuſceptum Baptiſma, ſpatio duorum annorum, & ſex menſium ſuum compleviſſe miniſterium, atque poſt tria celebrata Paſchata in Crucem actum eſſe.

QUÆRES SECUNDÒ: *An reverà Chriſtus fuerit baptizatus die ſexta Ianuarii?*

Reſpondeo: Chriſtum, juxtà perantiquam, & conſtantem Sanctorum Patrum ſententiam, fuiſſe baptizatum die ſextâ Januarii, idque profiteri, & ſingulis annis canere Eccleſiam die ſextâ Januarii, quæ hac potiſſi-

tissimùm de causa ab antiquis Θεοφάνια dicta est, quòd in Baptismo Christi Sanctissima Trinitas specie quâdam sensibili innotescere voluerit. Cùm igitur Ecclesia memoriam Baptismi Christi singulis annis die sextâ Januarii recolere soleat, nullus dubito, quin hac die Christus fuerit à Joanne baptizatus, alioquin Ecclesia celebritati hujusce Mysterii aliam destinasset diem, maximè cùm (teste doctissimo *Tilmontio* Nota 16. Documentorum pro Hist. Eccl. tom. 1.) diei Baptismi Christi faciliùs, & certiùs notitiam habere potuerit Ecclesia, quàm ipsius ortus. Unus inter Sanctos Patres *Epiphanius* censet, in Alogorum hæresi, Christum fuisse baptizatum die duodecima mensis Ægyptiorum, dicti *Athyr*, cujus dies duodecima respondet diei octavæ mensis Novembris; Sed hæc Sancti Epiphanii sententia, nunc penitùs exolevit, eamque perperàm *P. Bernardus Lamy*, vir cæteroquìn doctissimus, in suo Apparatu Chronologico, pagina 207. Ecclesiæ traditioni præponendam esse duxit, sic enim loquitur: *Igitur cùm non omninò videatur repudianda opinio Sancti Epiphanii, & multa concurrant, quibus conjecturam facimus, non multò post dies Festos Expiationis & Tabernaculorum collatum Baptismum Christo à Joanne in populi Iudaici concursu, ultrò statuerem pro die hujus Baptismi diem octavam Novembris, quoniam dies aliqua statuenda est.* Rejectâ itaque illius Auctoris conjecturâ, quæ Ecclesiæ, & Sanctorum Patrum traditioni adversatur, dicendum est, Christum fuisse à Joanne in Jordane baptizatum die sextâ Januarii anni Tiberii Imperii proconsularis decimi sexti.

Series Imperatorum & Consulum Romanorum ab Anno primo Æræ Christianæ, usque ad annum ejusdem Æræ Christianæ vigesimum sextum, quo Christus Dominus, anno ætatis suę ineunte trigesimo, die 6. mensis Januarii fuit in Iordane à Joanne baptisatus.

Anno Vrbis conditæ 754. *Anno primo Olympiadis* 195. *Anno Iuliano quadragesimo sexto. Anno periodi Julianæ* 4714. *Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti quadragesimo quinto. Consules fuerunt Cajus Cæsar, & L. Æmilius Paulus.* Eodem anno Kalendis mensis Ianuarii cæpit primus annus Æræ Christianæ, seu *Vulgaris* & *Dionysianæ*, juxtà quam Ecclesia Latina computat annos Christi, numerando videlicèt ab ejus Natali usque ad præsentem annum, quem decurrimus, annos 1724.

Verùm, hæc Æra Christiana, seu *Dionysiana*, sicut jam observavimus in Dissertatione sexta, non est accurata, nec potest designare *verum* & *proprium* Natale Christi, quia, ut ibidem latè ostendimus, Christus Dominus natus est die 25. mensis Decembris anni Urbis conditæ 749. Consulibus *Augusto Cæsare XII.& L.Cornelio Sulla*. Ex quo palàm sequitur, verum ac proprium Natale Christi Domini præcessisse annum primum Æræ Christianæ quadriennio solido & octo diebus, ac subindè, Christum Dominum anno Urbis conditæ 754. quo Kalendis Ianuarii cæpit annus primus Æræ Christianæ, non incepisse annum primum ætatis suæ, sicut supponit Æra Christiana, seu *Dionysiana*, quæ in usu est in Ecclesia Latina, sed inchoasse annum quintum ætatis suæ, quem complevit die 25. mensis Decembris ejusdem anni Urbis conditæ 754. sub Consulatu *Caii Cæsaris, & L. Æmilii Paulii*. Quò fit, ut Æra Christiana, seu Dionysiana, quadriennio solido, & octo diebus posterior sit vero, & proprio Natali Christi Domini.

Anno Urbis conditę 755. Anno secundo Olympiadis 195. Anno Juliano quadragesimo septimo. Anno periodi Iulianæ 4715. Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti quadragesimo sexto. Anno secundo Æræ Christanæ. Consules fuerunt P.Vicinius, & P.Alfenus. Eodem anno Christus Dominus, juxtà suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ sextum.

Anno Urbis conditæ 756. Anno tertio Olympiadis 195. Anno Iuliano quadragesimo octavo. Anno periodi Iulianæ 4716. Anno Imperii Octaviani Cæsaris Augusti quadragesimo septimo. Anno tertio Æræ Christianæ. Consules fuerunt L.Ælius Lamia, & M.Servilius. Eodem anno Christus Dominus, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ septimum.

Anno Urbis conditæ 757. Anno quarto Olympiadis 195. Anno Iuliano quadragesimo nono. Anno periodi Iulianæ 4717. Anno Imperii Octaviani Augusti quadragesimo octavo. Anno quarto Æræ Christianæ. Consules fuerunt Sextus Ælius Catus, & C. Sentius Saturninus. Eodem anno Christus Dominus, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ octavum.

Anno Urbis conditæ 758. Anno primo Olympiadis 196. Anno Juliano quinquagesimo. Anno periodi Iulianæ 4718. Anno Imperii Octaviani Augusti quadragesimo nono. Anno quinto Æræ Christianæ. Consules fuerunt L.Valerius Messalla Volusus, & Cn. Cornelius Cinna Magnus. Eodem anno Christus Dominus, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ nonum.

Anno Urbis conditæ 759. Anno secundo Olympiadis 196. Anno Iuliano quinquagesimo primo. Anno periodi Iulianæ 4719. Anno Imperii Octaviani Augusti quinquagesimo. Anno sexto Æræ Christianæ. Consules fuerunt M.Æmilius Lepidus, & L.Arruntius. Eodem anno Christus Dominus

nus, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suę decimum.

Anno Urbis conditæ 760. Anno tertio Olympiadis 196. Anno Iuliano quinquagesimo secundo. Anno periodi Iulianæ 4720. Anno Imperii Octaviani Augusti quinquagesimo primo. Anno septimo Æræ Christianæ. Consules fuerunt A. Licinius Nerva Silianus, & Q. Cæcilius Metellus Creticus Silanus. Eodem anno Christus Dominus, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ undecimum.

Anno Urbis conditæ 761. Anno quarto Olympiadis 196. Anno Juliano quinquagesimo tertio. Anno periodi Julianæ 4721. Anno Imperii Octaviani Augusti quinquagesimo secundo. Anno octavo Æræ Christianæ. Consules fuerunt Furius Camillus, & Sextus Nonius Quintilianus. Eodem anno Christus Dominus, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ duodecimum.

Anno Urbis conditæ 762. Anno primo Olympiadis 197. Anno Juliano quinquagesimo quarto. Anno periodi Iulianæ 4722. Anno Imperii Octaviani Augusti quinquagesimo tertio. Anno nono Æræ Christianæ. Consules fuerunt Q. Sulpicius Camerinus, & C. Popæus Sabinus. Eodem anno Christus Dominus, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ decimum tertium.

Anno Urbis conditæ 763. Anno secundo Olympiadis 197. Anno Iuliano quinquagesimo quinto. Anno periodi Iulianæ 4723. Anno Imperii Octaviani Augusti quinquagesimo quarto. Anno decimo Æræ Christianæ. Consules fuerunt P. Cornelius Dolabella, & C. Iunius Silanus. Hoc anno Christus Dominus, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ decimum quartum. Eodem anno *Tiberius ab Octaviano Cæsare Augusto*, Imperatore, 5. Kalendas Septembris, hoc est, die 28. mensis Augusti, renuntiatus est Imperii Collega, seu Imperio Proconsulari donatus est. Quò fit, ut antiqui Ecclesiæ Patres, sicut ostendimus in hac Dissertatione decimâ, annos Imperii *Tiberii* non numerent ab Imperio *Tiberii Augustæo*, seu ab illo Imperio, quod *Tiberius*, mortuo *Augusto* Imperatore, obtinuit, solusque imperare cæpit; sed annos Imperii *Tiberii* deducant ab ejus Imperio *Proconsulari*, ad quod hoc anno Urbis conditæ 763. ab *Augusto*, Imperatore, provectus est. Eamdem Epocham Imperii *Tiberii*, petitam ab Imperio *Proconsulari*, quo *Tiberius* hoc anno præditus fuit, secutum fuisse S. *Lucam*, in eadem Dissertatione commonstravimus. Quapropter, quandò dicimus post S. *Lucam*, Christum Dominum fuisse baptisatum anno decimo sexto Imperii *Tiberii*, id minimè intelligendum est de anno decimo sexto Imperii *Tiberii*, quod dicitur *Augustæum*, seu illius Imperii, quod *Tiberius*, demortuo *Augusto*, Imperatore, adeptus est, solusque summâ rerum potitus est; sed hoc intelligendum est de anno decimo sexto Imperii *Proconsularis Tiberii*, adeò ut sensus sit, Christum Dominum fuisse baptisatum

tum

tum anno decimo sexto Imperii *Proconsularis Tiberii*, cujus exordium peti debet ab hoc anno Urbis conditæ 763. quo *Tiberius*, sicut in ista Dissertatione decimâ latè probavimus, consors & Collega Imperii fuit ab Imperatore *Augusto* renuntiatus. Annus itaque Imperii Proconsularis *Tiberii* primus copulari debet cum anno Urbis conditæ 763. & cum anno Imperii *Octaviani Augusti* quinquagesimo quarto.

Anno Urbis conditæ 764. *Anno tertio Olympiadis* 197. *Anno Iuliano quinquagesimo sexto. Anno periodi Iulianæ* 4724. *Anno Imperii Octaviani Augusti quinquagesimo quinto. Anno undecimo Æræ Christianæ. Anno secundo Imperii Proconsularis Tiberii. Consules fuerunt M. Æmilius Lepidus, & T. Statilius Taurus.* Eodem anno Christus Dominus, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ decimum quintum. *Tiberius* verò die 28. mensis Augusti ejusdem anni complevit annum primum Imperii sui Proconsularis, & iniit annum secundum.

Anno Urbis conditæ 765. *Anno quarto Olympiadis* 197. *Anno Iuliano quinquagesimo septimo. Anno periodi Iulianæ* 4725. *Anno Imperii Octaviani Augusti quinquagesimo sexto. Anno duodecimo Æræ Christanæ. Anno secundo Imperii Proconsularis Tiberii. Consules fuerunt Germanicus Cæsar, & C. Fontejus Capito.* Eodem anno Christus Dominus, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ decimum sextum. *Tiberius* verò die 28. mensis Augusti ejusdem anni complevit annum secundum Imperii sui *Proconsularis*, & incepit annum tertium.

Anno Urbis conditæ 766. *Anno primo Olympiadis* 198. *Anno Iuliano quinquagesimo octavo. Anno periodi Iulianæ* 4726. *Anno Imperii Octaviani Augusti quinquagesimo septimo. Anno Æræ Christianæ decimo tertio. Consules fuerunt C. Silius, & L. Munacius Plancus.* Hoc anno *Tibeberius* die 28. Augusti complevit annum tertium Imperii sui *Proconsularis*, & inchoavit annum quartum. Christus verò eodem anno, iuxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suę decimum septimum.

Anno Urbis conditæ 767. *Anno secundo Olympiadis* 198. *Anno Iuliano quinquagesimo nono. Anno periodi Iulianæ* 4727. *Anno primo Imperii Augustæi Tiberii, seu post obitum Imperii Augusti. Anno Æræ Christianæ decimo quarto. Consules fuerunt Sextus Pompejus, & Sextus Appulejus.* Hoc anno mortuus est Imperator *Octavianus Augustus*, eique successit *Tiberius*, qui proindè suum Imperium *Augustæum*, hoc est, ab obitu *Augusti*, auspicatus est. At, Imperii sui *Proconsularis* annum quartum complevit *Tiberius* die vigesimâ octavâ mensis Augusti eiusdem anni, & annum quintum sui Imperii *Proconsularis* inchoavit. Christus verò Dominus eodem anno, iuxtà suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ętatis suę decimum octavum.

Anno Vrbis conditæ 768. Anno tertio Olympiadis 198. *Anno Iuliano sexagesimo. Anno periodi Iulianę* 4728. *Anno secundo Augustæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Christianæ decimo quinto. Consules fuerunt Drusus Cæsar, & C. Norbanus Flaccus*. Die 28. mensis Augusti ejusdem anni *Tiberius* complevit annum quintum Imperii sui *Proconsularis*, & sextum inchoavit. Christus autem Dominus, eodem anno, iuxtà suum verum, & proprium Natale, decurrebat annum ętatis suæ decimum nonum.

Anno Vrbis conditæ 769. Anno quarto Olympiadis 198. *Anno Iuliano sexagesimo primo. Anno periodi Iulianæ* 4729. *Anno tertio Augustæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Christianæ decimo sexto. Consules fuerunt T. Statilius Sisenna Taurus, & L. Scribonius Libo*. Die 28. mensis Augusti ejusdem anni *Tiberius* complevit annum sextum Imperii sui *Proconsularis*, & septimum inchoavit. Christus autem Dominus, eodem anno, juxtà suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ vigesimum.

Anno Vrbis conditæ 770. Anno primo Olympiadis 199. *Anno Iuliano sexagesimo secundo. Anno periodi Iulianæ* 4730. *Anno quarto Augustæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Christianę decimo septimo. Consules fuerunt C. Cælius Rufus, & L. Pomponius Flaccus*. Die 28. mensis Augusti ejusdem anni *Tiberius* complevit annum septimum Imperii sui *Proconsularis*, & octavum inchoavit. Christus autem Dominus, eodem anno, juxtà suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ vigesimum primum.

Anno Vrbis conditæ 771. Anno secundo Olympiadis 199. *Anno Iuliano sexagesimo tertio. Anno periodi Iulianæ* 4731. *Anno quinto Imperii Augustæi Tiberii. Anno Æræ Christianæ decimo octavo. Consules fuerunt Tiberius Augustus III. & Germanicus II*. Die 28. mensis Augusti ejusdem anni Tiberius complevit annum octavum Imperii sui *Proconsularis*, & nonum incepit. Christus autem Dominus, eodem anno, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ vigesimum secundum.

Anno Vrbis conditæ 772. Anno tertio Olympiadis 199. *Anno Iuliano sexagesimo quarto. Anno periodi Iulianæ* 4732. *Anno sexto Augustæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Christianæ decimo nono. Consules fuerunt M. Iulius Silanus, & C. Norbanus Balbus*. Die 28. mensis Augusti ejusdem anni *Tiberius* complevit annum nonum Imperii sui *Proconsularis*, & decimum inchoavit. Christus verò Dominus, eodem anno, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ vigesimum tertium.

Anno Vrbis conditæ 773. Anno quarto Olympiadis 199. *Anno Iuliano sexagesimo quinto. Anno periodi Iulianæ* 4733. *Anno septimo Augustæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Christianæ vigesimo. Consules fuerunt M. Aure-*

M. Aurelius Messala, & *M. Aurelius Cotta*. Die 28. mensis Augusti ejusdem anni Tiberius complevit annum decimum Imperii sui *Proconsularis*, & undecimum inchoavit. Christus autem Dominus, eodem anno, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ vigesimum quartum.

Anno Urbis conditæ 774. *Anno primo Olympiadis* 200. *Anno Juliano sexagesimo sexto*. *Anno periodi Julianæ* 4734. *Anno octavo Augustæi Imperii Tiberii*. *Anno Æræ Christianæ vigesimo primo*. *Consules fuerunt Tiberius Augustus IV.& Drusus Cæsar II.* Die 28.mensis Augusti ejusdem anni *Tiberius* complevit annum undecimum sui Imperii *Proconsularis*,& duodecimum inchoavit. Christus verò Dominus, eodem anno, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ vigesimum quintum.

Anno Urbis conditæ 775. *Anno secundo Olympiadis* 200. *Anno Juliano sexagesimo septimo. Anno periodi Julianæ* 4735. *Anno nono Augustæi Imperii Tiberii*. *Anno Æræ Christianæ vigesimo secundo*. *Consules fuerunt C. Sulpicius Galba*, & *D. Haterius Agrippa*. Die 28. mensis Augusti ejusdem anni *Tiberius* complevit annum duodecimum Imperii sui *Proconsularis*, & decimum tertium inchoavit. Christus autem Dominus,eodem anno juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ vigesimum sextum.

Anno Urbis conditæ 776. *Anno tertio Oympiadis* 200. *Anno Juliano sexagesimo octavo*. *Periodi Julianæ* 4736. *Anno decimo Augustæi Imperii Tiberii. Æræ Christianæ vigesimo tertio. Consules fuerunt Asinius Pollio*, & *C. Antistius Vetus*. Die 28. mensis Augusti ejusdem anni *Tiberius* complevit annum decimum tertium Imperii *Proconsularis*, & decimum quartum inchoavit. Christus verò Dominus, eodem anno, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ vigesimum septimum.

Anno Urbis conditæ 777. *Anno quarto Olympiadis* 200. *Anno Juliano sexagesimo nono*. *Periodi Julianæ* 4737. *Anno undecimo Augustei Imperii Tiberii*. *Anno Æræ Christianæ vigesimo quarto*. *Consules fuerunt Cornelius Cethegus*, & *L. Visellius Varro*. Die 28. mensis Augusti eiusdem anni *Tiberius* complevit annum decimum quartum sui Imperii *Proconsularis*, & decimum quintum incepit. Christus autem Dominus, eodem anno, juxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ vigesimum octavum.

Anno Urbis conditæ 778. *Anno primo Olympiadis* 201. *Anno Juliano septuagesimo*. *Anno periodi Julianæ* 4738. *Anno duodecimo Augustæi Imperii Tiberii*. *Anno Æræ Christianæ vigesimo quinto*. *Consules fuerunt M. Asinius Agrippa*, & *Cossus Cornelius Lentulus*. Die 28. mensis Augusti eiusdem anni *Tiberius* complevit annum decimum quintum Imperii sui *Proconsularis*, de quo intelligendus est Evangelista *Lucas*, dum ait

cap.3. *Anno decimo quinto Imperii Tiberii, factum & verbum Domini ad Ioannem.* Eodem anno Christus Dominus, iuxta suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ vigesimum nonum, quem complevit die vigesimâ quintâ mensis Decembris eiusdem anni.

Anno Urbis conditæ 779. Anno secundo Olympiadis 201. Anno Juliano septuagesimo primo. Anno periodi Julianæ 4739. anno decimo tertio Augustæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Christianæ vigesimo sexto. Consules fuerunt Lentulus Getulicus, & C.Calvisius. Hoc anno *Tiberius* decurrebat annum decimum sextum sui Imperii *Proconsularis*, & die 6. mensis Ianuarii eiusdem anni Christus Dominus, iuxta suum verum & proprium Natale, incipiens annum ætatis suæ trigesimum, fuit à *Joanne* in Iordane baptisatus.

Habes nunc seriem Imperatorum & Consulum Romanorum ab anno primo Æræ Christianæ usque ad annum eiusdem Æræ Christianæ vigesimum sextum, seu ad annum usque decimum sextum *Proconsularis* Imperii *Tiberii*, quo Christus Dominus, iuxta suum verum & proprium Natale, anno ineunte ætatis suæ trigesimo, baptisatus est in Iordane, sicut sat superque ostendimus in ista Dissertatione decimâ. Quot annos autem post Baptismum vixerit Christus Dominus, & quoto anno ętatis suæ mortuus sit? copiosè expendemus in Paragrapho secundo Dissertationis decimæ quintæ, ubi, maioris explicationis ergò, texemus seriem annorum *Proconsularis* Imperii *Tiberii*, & Consulum Romanorum ab anno Æræ Christianæ vigesimo sexto, quo baptisatus est Christus Dominus, usque ad annum eiusdem Æræ Christianæ vigesimum nonum, seu ad annum usque decimum nonum *Proconsularis* Imperii *Tiberii*, quo Christum Dominum, anno ætatis suæ ineunte trigesimo tertio, mortuum esse, multis momentis adstruere satagemus.

DISSERTATIO UNDECIMA

De Circumstantiis Baptismi Christi, & de illius vitâ ante Baptismum.

CUm appeteret tempus, quo veteris Legis ceremoniæ essent abrogandæ, figuræ tollendæ, umbræ dissipandæ, Synagoga sepelienda, totumque genus humanum per doctrinam Christi innovandum; præmissus est Joannes Baptista, Christi Prodromus, qui, ut elegantèr ait *Tertullianus* libro 4. contrà Marcionem cap. 33. fuit Limes quidam constitutus inter vetera, & nova, ad quem desineret Judaismus, & à quo inciperet Christianismus. Hic est ille *Joannes Baptista*, qui, statim ac audivit Salutationem Mariæ Virginis, exultavit in utero Matris suæ *Elizabeth*, ibidèmque confestim repletus Spiritu Sancto ade-

adeptus est cumulatissimam, uberrimāque Sanctitatem, in gratiæ habitualis, virtutum, atque Donorum infusione positam, sicut docent SS. Patres, sed omnium disertissimè S. *Petrus Damiani* Serm. 1. de *Ioanne Baptista*, ubi hæc habet: *Neminem unquàm mortalium intrà materna viscera sanctificatum legimus, prætèr Joannem Baptistam & Ieremiam, sed longè minor Jeremiæ sanctificatio, quàm Ioannis. Ille quidem in utero Matris sanctificatus est, hic repletus Spiritu Sancto fuisse cognoscitur. Multò quippè excellentius est, Spiritu Sancto repleri, quàm sanctificari. Ibi enim sanctificatio emundationem, hìc repletio inundationem signat. Denique, & Apostoli, qui manibus suis tractaverunt de Verbo Vitæ, cùm Spiritum Sanctum accepissent de Salvatoris afflatu, vix à quinquagesimo à Resurrectione die ad illum gradum potuerunt pervenire, ut diceretur de eis: Repleti sunt omnes Spiritu Sancto. Et licèt Spiritus Sanctus largiori tunc munere corda credentium repleverit; hoc tamen Ioannes legitur in utero assecutus, quòd Apostolica celsitudo tandem longiori permissione potuit obtinere.* Hic igitur Christi Domini Præcursor *Ioannes*, Beatissimâ cælestium donorum copiâ, & omnigenâ virtutum suppellectili affatim instructus, ex Eremo, ubi à puero austeram, & Angelicam vitam duxerat, egressus; in omnem Regionem Jordanis divino monitu venit, ibique salutaris pœnitentiæ Baptismo certatim confluentes populos baptisare cæpit, tùm ut occasione Baptismatis, quod conferebat, Christum verum Messiam turbis, undequaque ad Jordanem concurrentibus, nunciaret, quam causam ipsemet Joannes reddit, dicens: *Ut manifestetur*, scilicet Christus, *propterea veni ego in aqua baptisans*. Tùm etiam ut suo Baptismo Joannes assuefaceret homines Baptismo Christi, & Judæos terrenis cupiditatibus deditos ad pœnitentiam, & ad Evangelicam gratiam suscipiendam præpararet. *Ioannes*, inquit *Iosephus* libri 18. Antiq. cap. 10. *Præcipiebat Iudæis, virtuti operam dare, Justitiam colere, in Deum servare pietatem, & per Baptismum in unum coire. Tùm demùm enim Baptisma acceptabile fore, si non solùm ad abluenda peccata sumatur, verum etiam ad castimoniam corporis, atque ad animæ Justitiam, purificationemque servetur, omniumque pariter virtutum, velut signaculum, & custodia quædam fidelis habeatur.* Postquàm autem Joannes omnem populum baptisasset, Christus relictâ Galilæâ, seu Civitate Nazareth, ubi hactenùs delituerat, venit ad ripam Jordanis, ibique, ut omnes modestiæ, ac justitiæ numeros impleret, cum peccatoribus sanctus, cum sontibus insons, lavacro Joannis fuit ablutus. Expediebat quippè, sicut docet *Sanctus Thomas* 3. part. quæst. 39. art. 1. ut Christus à Joanne baptizaretur; Primò, ut aquas tactu suæ mundissimæ carnis consecraret, & ut ablutæ aquæ per carnem Christi, quæ peccatum non cognovit, Baptismatis vim haberent: *Nunquam* enim *aqua Baptismi*, inquit *Sanctus Chrysostomus* Homil. 2. in Joannem, *purgare peccata credentium posset, nisi tactu Dominici Corporis fuisset sanctificata*. Secundò, Christus à Joanne baptizari voluit, ut eo humilitatis

tatis exemplo, quod præbebat, nos hortaretur ad illud Baptisma suscipiendum, quod jussurus erat præcepto, neminemque puderet tingi pœnitentiæ lavacro, postquàm ipse impollutus, à peccatoribus segregatus, inter pollutos ad Joannem coeuntes permisceri, & iisdem aquis ablui non detrectavit. *Quid enim tam divinum ad populos provocandos, quam ut nemo refugiat lavacrum gratiæ, quandò Christus lavacrum pœnitentiæ non refugit? Nemo se dicat exsortem esse peccati, quando Christus venit ad remedium peccatorum. Si pro nobis Christus lavit, immò nos in Corpore suo lavit: quantò magis nos nostra delicta lavare debemus*, ait *S. Ambrosius* libro 2. in Luc. Idem docet S. *Augustinus* Tractatu 4. in Evang. Ioannis, ubi sic inducit Christum Dominum loquentem: *Quantum te extendis? Quantum te extollis? Quanta gloria tua? Quanta gratia tua? Major potest esse quàm mea? Si ergò veni ad servum, tu dedignaris venire ad Dominum? Si ego suscepi Baptismum servi, tu dedignaris à Domino baptisari?* His de causis Baptismo Ioannis initiari voluit Christus, non verò ad emundationem spiritualem, vel ad caracterem suscipiendum; fuit enim à momento Conceptionis suæ omnigenâ gratiâ plenissimè donatus, perfectissimus Sacerdos, & militiæ Christianæ Rex, omniumque caput. *Baptisari vis, Domine Iesu*, inquit *S. Bernardus* Sermone 1. de Epiphania, *Ad quid enim, aut quid tibi opus fuit Baptismate? Numquid sano opus est medicina, ac mundatione mundo? Vnde tibi peccatum, ut Baptisma sit necessarium? Numquid à Patre? At Patrem quidem habes, sed Deum, & æqualis es illi, Deus de Deo, lumen de lumine. Nam in Deum peccatum cadere non posse, quis nesciat? An verò de Matre? Nam & Matrem habes, sed Virgo est. Quod ergo peccatum ex ea trahere potuisti, quæ te sine iniquitate concepit, salvâ integritate peperit? Quam maculam habere potes sine macula?* Ego, *inquit Ioannes*, à te debeo baptisari, & tu venis ad me? *Magna utraque humilitas, sed nulla comparatio. Quomodò enim non humiliaretur homo coram humili Deo?* Sine modò (inquit Dominus) decet enim sic nos implere omnem justitiam. *Acquievit Joannes & obedivit. Baptisavit Agnum Dei, & aquas lavit. Nos abluti sumus, non ille, quia nobis lavandis aquæ cognoscuntur ablutæ.* Denique, in Jordane Christus baptisari voluit ut inde intelligeremus, quòd, sicut per transitum Jordanis filii Israel in Terram promissionis sunt ingressi, ita & nos per Baptismum in veram Terram promissionis introducimur, nobisque per illum Regni Cœlestis janua reseratur.

Sunt nonnulli periti hujus temporis Critici, qui autumant, mendosam esse nostram Editionem vulgatam in capite primo Evangelii Sancti Joannis, ubi ista verba leguntur: *Hæc in Bethania facta sunt trans Iordanem, ubi erat Joannes baptisans*. Volunt enim, non *Bethania*, sed *Bethabara* esse legendum, quia, inquiunt, *Bethania* neque trans Iordanem est, neque in deserto Iudææ, sed vicina Hierosolymis, neque ad aquas sita est, ut commoda ibi baptisandi opportunitas haberetur. *Bethabara*

bara verò est locus ad trajectum Jordanis, seu in citeriore Iordanis ripa respectu Hierosolymæ, in Tribu Ephraim, ibi primùm baptisabat Ioannes, nam posteà baptisavit in *Salim* in deserto. Verùm, quamvis hanc Criticorum conjecturam approbent *Origenes*, *S. Ioannes Chrysostomus*, *S. Epiphanius*, *S. Hieronymus*, *Euthymius*, *Theophilactus*, multique alii Scripturæ Sacræ Interpretes; ipse tamen cum S. Thoma arbitror, non esse sollicitandam Editionis vulgatæ lectionem, sic enim sentire videtur *Sanctus Thomas* Comment. in cap. 1. Ioannis lect. 14. ubi hæc habet: *Cùm Bethania sit in Monte Oliveti, quod est juxtà Hierusalem, quomodò dicit Evangelista, quòd facta sunt trans Iordanem, qui multùm distat ab Hierusalem? Sed dicendum secundùm Origenem & Chrysostomum, quòd non debet dici Bethania, sed Bethabara, quæ est quædam Villa ultra Iordanem, & hoc quod dicit, Bethania, corruptum est. Sed quia tàm libri Græci, quàm Latini habent, Bethania, ideo dicendum est aliter, quòd est duplex Bethania: una, quæ est propè Hierusalem in Monte Oliveti: alia trans Iordanem, ubi erat Ioannes baptisans*. Hactenùs S. *Thomas*, qui licèt duplicem insinuet responsionem, in pòsteriorem tamen, quæ stat pro Editionis vulgatæ lectione, magis propendere videtur.

Bochartus par. 1. Libri, cui titulus est: *Phaleg* cap. 7. parag. 10. refert, extare Cappellam Divo Ioanni Baptistæ dicatam, & ab Urbe Iericho duabus dumtaxat Gallicis leucis distantem, ubi creditur, Christum fuisse baptisatum. Sed hæc popularis, quæ invaluit, traditio, & de cujus origine non certò constat, ad persuadendum efficax esse non potest. Nobis ergo abundè sufficiat scire, Christum fuisse baptisatum in Iordane, & eâ de causâ multos antiquitùs Christianos, pietatis ergò, accessisse, ut in aquis Iordanis corpora sua abluerent, multos etiam in iisdem aquis aut baptisatos fuisse, aut baptizari vehementèr cupiisse, sicut refert *Eusebius* de *Constantino* Imperatore, qui Baptismum in Jordane suscipere statuerat, morte tamen præventus, voti sui compos non fuit, sed sub finem vitæ suæ in Suburbiis Nicomediæ baptisatus est, sicut ex eodem *Eusebio* exscribunt *Socrates*, *Sozomenus*, *Theodoretus*, *Evagrius*, *Rufinus*, *Ambrosius*, & *Hieronymus*. Quod non assertivè, sed Historicè dumtaxàt dictum velim. Scio quippè, Romæ, ubi hęc scribo, contrariam de loco Baptismi *Constantini Magni*, Imperatoris, vigere traditionem, quam oppugnare vel labefactare nec possum, nec debeo. His, quæ ad Historiam pertinent, prælibatis, nunc præcipuas circumstantias Baptismi Christi, quæ à Sacris Evangelistis *Matth* cap. 3. & *Luca* cap. 3. accuratè describuntur, exponendas aggredior. Prima est, quòd, Iesu baptisato, & orante, apertum sit Cœlum. Altera, quòd Spiritus Sanctus in specie Columbæ descenderit super ipsum. Postrema, quòd audita sit vox Patris, dicentis: *Tu es Filius meus dilectus, in te complacui mihi*.

DICO ITAQUE PRIMÒ: *Conveniens fuisse, ut, Christo baptisato, & orante, aperirentur Cœli*. Tri-

Triplicem hujusce apertionis Cœlorum congruentiam affert *Doctor Angelicus* 3. p. q.39. art.5. Expediebat enim primò, ut, dum Christus baptisabatur, Cœli aperirentur ad significandum effectum Baptismi, quem ipse in nova Lege instituebat, & cujus effectus est Regni Cœlestis apertio, quæ fit beneficio & applicatione meritorum Christi. Secundò, conveniens fuit, ut Christo baptisato & orante aperirentur Cœli, ad designandam dispositionem, quæ baptisandis inesse debet, seu fidem, quam Ecclesia habet de rebus cœlestibus, quæ sensum & omnem humanam rationem excedunt. Hæc autem fides semper comitari debet Baptismum, qui ideò à S. Augustino Epist.98. aliàs 23. ad Bonifacium *Sacramentum Fidei* appellatur. Denique, baptisato Christo & orante, aperti sunt Cœli, ut indè ostenderetur, quòd jugis oratio homini post Baptismum ad introitum Regni cœlestis est prorsùs necessaria. Quamvis enim per Baptismum remittantur, ac penitùs deleantur peccata, non verò radantur tantùm, aut tegantur, sicut contendunt Calvinistæ & Lutherani, aliique hujus furfuris heterodoxi; remanet tamen peccati fomes medullitùs, & in omnium animis sensibusque penitiùs infixus, qui, velimus nolimus, tanquàm domesticus, & implacabilis hostis intestinum excitat bellum. Mundus etiam & dæmones nos oppugnant exteriùs, nullumque lapidem non movent, ut gratiæ, quam percepimus in Baptismo, jacturam faciamus, quò fit, ut ad tot hostes profligandos, totque amovenda salutis discrimina, necessariò opus habeamus continuâ post Baptismum oratione, ne, nostris viribus confisi, ingruentibus tentationibus succumbamus; oratio quippè, ut docent Sancti Patres, est via ad Cœlum, clavis Regni cœlestis, & gratiarum, per quas tentationes vincimus, conciliatrix. *Ascendit oratio, & descendit miseratio.*

Cæterùm, quo pacto Cœli, baptisato & orante Christo, fuerint aperti, non convenit inter Theologos. Alii, secuti S. *Hieronymum* in cap.1. Ezechiel.& Auctorem Operis imperfecti in Matthæum, putant hanc apertionem Cœlorum non fuisse realem, sed apparentem tantùm & imaginariam, qualis fuit apertio Cœlorum, quam viderùnt Ezechiel cap.1. & Sanctus Stephanus, dum dixit: *Ecce video Cælos apertos.* Alii, quorum mihi magis probatur sententia, existimant, eo in sensu, baptisato Christo, fuisse Cœlos apertos, quòd apparuerit claritas magna & insolita ad modum hiatus, sicut solet in coruscationibus apparere; quæ claritas subitò perstrinxit omnium adstantium oculos. Quod quidem eo potissimùm fine factum est, ut Columba Spiritum Sanctum referens, & vox Patris non aliundè, quàm è Cœlis proficisci viderentur, sicque omnes, qui aderant, in Christum tanquàm verum Messiam crederent. In hoc igitur sensu Cœli, baptisato Christo & orante, sunt aperti, non verò per realem partium continuarum distractionem ac separationem; tum quia Cœli, ut docet *Sanctus Thomas*, sunt impassibiles, & alterationi æquè ac corruptioni nullatenus obnoxii, insuper & solidi sunt, juxtà

juxtà illud *Job* cap.37. *Cœli quasi ære fusi*, seu solidissimi sunt; tùm quia etiam quamvis Cœli, non obstante eorum soliditate, potuissent per miraculum, seu Divinâ Omnipotentiâ diffindi & aperiri, id tamen neque necessarium erat, quemadmodùm, post *S. Thomam*, docent omnes Theologi.

DICO SECUNDÒ: *Convenieus fuisse, ut Spiritus Sanctus in Christum baptisatum illaberetur in specie Columbæ.*

Hanc assertionem *Sanctus Thomas* 3.p.q.39. art.6. in responsione ad quartam objectionem eruditè probat quadruplici ratione. Prima petitur ex natura Columbæ, quæ est animal simplex, mansuetum, domesticum, astutiâ & dolo carens; undè *Matth.* cap.10. dicitur: *Estote simplices sicut Columbæ.* In specie igitur Columbæ Spiritus Sanctus in Christum baptisatum illapsus est ad designandam dispositionem, quæ prærequiritur in baptisandis, ut videlicet, semotâ omni fictione, cum fidei simplicitate & candore morum ad Baptismum accedant, quia, ut dicitur *Sapientiæ* cap. 2. *Spiritus Sanctus disciplinæ effugiet fictum.*

Altera *S. Thomæ* ratio desumitur ex proprietatibus Columbæ, quibus adumbrantur septem Dona Spiritus Sancti. Nam primò, Columba secùs fluenta habitat, ut indè, viso accipitre, mergat se, & evadat: quod pertinet ad donum sapientiæ, quo Sancti secùs fluenta Scripturæ Divinæ resident, ut infaustos diaboli incursus evadant. Secundò, columba meliora grana seligit: quod pertinet ad donum scientiæ, cujus ope Sancti sententias sanas, quibus salubritèr pascantur, seligunt. Tertiò, columba alienos nutrit pullos: quod pertinet ad donum consilii, quo Sancti eos, qui fuerunt antea pulli, idest, imitatores & filii diaboli, doctrinâ nutriant, & exemplo. Quartò, columba non lacerat rostro: quod pertinet ad donum intellectus, quo Sancti bonas sententias lacerando non pervertunt, sed potiùs vindicant ab Hæreticorum corruptelis. Quintò, columba felle caret: quod pertinet ad donum pietatis, quo Sancti, ab ira, & vindicta alieni, benè precantur malè precantibus, benè merentur de malè merentibus. Sextò, columba in cavernis petræ nidificat: quod pertinet ad fortitudinis donum, quo Sancti in plagis Christi, qui 1. ad Corint. cap.10. dicitur *Petra* mystica, nidum ponunt, idest, totius spei, ac fiduciæ suæ Sacram, ut ajunt, anchoram figunt. Denique, columba gemitum pro cantu habet: quod pertinet ad donum timoris, quo Sancti delectantur in gemitu pro peccatis, Deumque justum vindicem non formidine pœnæ, sed virtutis amore reverentur. Hæ columbæ proprietates istis versibus sunt comprehensæ:

Est sine felle, gemit, rostro non lædit, & ungues
Possidet innocuos, granaque pura legit.
Gaudet aquis, quæritque greges, celerique volatu
Tuta petit, fœtus educat alterius.
Masculus ipse fovet fœtus, ac incubat ovis.
Conjugii servant fœdera casta simul.

Tertia ratio, quâ probat *Sanctus Thomas* conveniens fuisse ut Spiritus Sanctus in specie columbæ appareret in Baptismate Christi, sumitur ex proprio, ac singulari Baptismi effectu, qui consistit in remissione peccatorum, & in reconciliatione cum Deo. Ad quem Baptismi effectum significandum apparuit columba, quæ ut ait *Tertullianus* libri contrà *Valentinum* cap. 2. *à principio divinæ pacis est præco*. Idem docent Sancti Patres, quos inter *Chrysostomum*, & *Hieronymum* hic laudare sufficiet. *Præterea*, inquit *Chrysostomus* Hom. 12. in *Matth*. *Columba cernitur, nequaquàm olivæ ramum ferens, sed omnium malorum liberatorem nobis evidenter ostendens, spemque suggerens prosperorum. Non enim ex Arca unum educit hominem: sed postquam apparuit, universum prorsùs Orbem attollit in Cœlum, quæ certè pro oleæ ramo, omni generi humano adoptionem detulit filiorum*. Hieronymus verò adversùs *Luciferianos* hæc habet: *Emittitur de Arca Corvus, & non rediit; & posteà pacem terræ columba nuntiat, ità & in Baptismate, Ecclesia teterrimo alite expulso*, ideſt, *Diabolo, pacem terræ nostræ columba Spiritus Sancti nuntiat*.

Quarta denique *Sancti Thomæ* ratio ducitur ex communi effectu Baptismi, qui est conjunctio Ecclesiasticæ unitatis, ad quem quidem Baptismi effectum indicandum convenientèr Spiritus Sanctus demonstratus est in specie columbæ, quæ est animal amicitiæ societatisque capax. Hinc *Sanctus Cyprianus* in libro de Unitate Ecclesiæ appositè, & elegantèr ait: *In domo Dei, in Ecclesia Christi unanimes habitant, concordes, & simplices perseverant. Idcircò & in columba venit Spiritus Sanctus. Simplex animal & lætum est; non felle amarum, non morsibus sævum, non unguium laceratione violentum, hospitia humana diligere, unius domus consortium nosse; cùm generant simul filios edere; cùm commeant volatibus invicem cohærere; communi conversatione vitam suam degere; oris osculo concordiam pacis agnoscere; legem circà omnia unanimitatis implere. Hæc est in Ecclesia noscenda simplicitas; hæc charitas obtinenda, ut columbas dilectio fraternitatis imitetur, ut mansuetudo & lenitas agnis & ovibus coæquetur*.

DICES PRIMÒ: Fides docet, Christum à principio conceptionis suæ plenitudinem gratiæ, per quam Spiritus Sanctus habitat in nobis, accepisse. Non fuit ergo conveniens, ut Spiritus Sanctus in Christum baptisatum descenderet.

Respondeo, cum *Sancto Thoma* 3. part. quæst. 39. art. 6. Omnia, quæ in Baptismo Christi peracta sunt, pertinere ad mysterium eorum, qui deinceps Baptismo Christi initiandi erant; omnes autem, qui Baptismo Christi baptizantur, Spiritum Sanctum recipiunt, nisi fictè accedant, juxtà illud *Matth*. cap. 3. *Ipse vos baptisabit in Spiritu Sancto*: conveniens igitur fuit ut Spiritus Sanctus super Christum in Jordane baptisatum illaberetur, quia tum temporis Christus corpus suum, ideſt, Ecclesiam præfigurabat, in qua baptizati recipiunt Spiritum Sanctum. Huic responſioni

ſioni ſuffragantur Sancti Patres, *Athanaſius* Oratione 2. contrà *Arianos*: *An ignoratis*, inquit *quòd Templum Dei ſitis, ac Spiritus Dei habitet in vobis. Cùm enim Dominus in Jordane lavaretur, nos illi ipſi eramus, qui in Domino, & à Domino lavabamur, & cùm ille reciperet Spiritum Sanctum, nos illi ipſi eramus, qui per Dominum ſpiritus ipſius capaces reddebamur*. Similia habet *Auguſtinus* lib. 15. de Civit. Dei cap. 26. *Dominus ipſe Jeſus Spiritum Sanctum non ſolùm dedit ut Deus, ſed etiam accepit ut homo, propterea dictus eſt plenus gratia. Et manifeſtiùs de illo ſcriptum eſt in Actibus Apoſtolorum, quoniam unxit eum Deus Spiritu Sancto, non utique oleo viſibili, ſed dono gratiæ, quod viſibili ſignificatur unguento, quo baptiſatos ungit Eccleſia. Nec ſanè tunc unctus eſt Chriſtus Spiritu Sancto, quandò ſuper eum baptiſatum velut columba deſcendit. Tunc enim corpus ſuum, ideſt, Eccleſiam ſuam præfigurare dignatus eſt, in qua præcipuè baptiſati accipiunt Spiritum Sanctum. Sed de iſta myſtica unctione tunc intelligendus eſt unctus, quandò verbum Dei caro factum eſt*. Hactenùs *Sanctus Auguſtinus*. Addo etiam, Spiritum Sanctum triplici de cauſa in Jeſum baptiſatum ſub ſigno ſenſibili deſcendiſſe. Primò, propter Joannem, ut eo indicio Chriſtum dignoſceret, quem antea ex vultu non noverat, & de illo teſtimonium perhibere poſſet. Secundò, propter ipſummet Jeſum, ut hoc Spiritus Sancti illapſu coràm omnibus Sacerdos, Rex, & Propheta ſignificaretur, atque in eo impletas eſſe prophetias palàm declararetur. Tertiò, ut myſterium Trinitatis, quod in veteri Lege fuerat obſcuriùs revelatum, & quaſi involucris occultatum, initio novæ Legis manifeſtiùs panderetur.

Dices secundò: Si Spiritus Sanctus in Chriſtum baptiſatum reverà, & ſub ſpecie ſenſibili illapſus fuiſſet, Joannes, qui Chriſtum baptiſavit, & tanti prodigii teſtis oculatus fuit, dubitare deinceps non potuiſſet, an Chriſtus, quem baptiſaverat, verus eſſet Meſſias? Atqui tamen Joannes dubitavit, an Chriſtus, quem baptiſaverat, verus eſſet Meſſias? nam, poſt Baptiſmum Chriſti, Joannes, ab Herode Tetrarcha Galilææ detruſus in carcerem, duos è diſcipulis ſuis miſit ad Jeſum, ut interrogarent eum, an eſſet Meſſias? *Joannes autem*, inquit *Matthæus* cap. 11. *Cùm audiſſet in vinculis opera Chriſti, mittens duos de diſcipulis ſuis, ait illi: tu es, qui venturus es, an alium expectamus?* Veroſimile igitur non eſt, in Chriſtum baptiſatum reverà, & ſub ſigno ſenſibili Spiritum Sanctum deſcendiſſe.

Reſpondeo: Joannem, poſtquàm Chriſtum Dominum baptiſaſſet, pro comperto ſemper habuiſſe illum eſſe verum Meſſiam, & filium Dei. Primò, quia Ioannes viderat deſcendentem in Chriſtum, dum baptiſaretur, Spiritum Sanctum. Unde ipſe dicit *Joannis* cap. 1. *Et ego neſciebam eum, ſed qui me miſit baptiſare in aqua, ille mihi dixit: ſuper quem videris Spiritum Sanctum deſcendentem, & manentem ſuper eum, hic eſt qui baptiſat in Spiritu Sancto. Et ego vidi, & teſtimonium perhibui quia*

hic est filius Dei. Secundò, Joannes missis ad se à Synedrio Sacerdotibus respondit, se nequaquàm eum esse, quem putabant, sed alium jam venisse se ipso multò digniorem, ac priorem, qui verus erat Messias ab omnibus expectatus, & cujus dignus non erat, qui corrigiam calceamentorum solveret. Tertiò, Joannes, Jesum præsentem digito demonstrans, denunciavit ipsum esse, qui à se promissus fuerat, eumque agnum Dei palàm nuncupavit. Denique, cum discipuli Joannis ægrè ferrent, & quererentur apud ipsum, quòd plures ad Iesum confluerent, hinc occasionem sumpsit Ioannes commendandi, & extollendi Iesum, se ipso longè superiorem, & quem proinde necesse erat crescere, se autem minui. Certissimè igitur Joannes cognovit Jesum esse verum Messiam, & filium Dei. Quapropter, quandò Joannes carcere deindè detentus duos è discipulis suis misit ad Christum, ut interrogarent eum, an esset Messias? voluit dumtaxàt hac instructâ legatione Joannes, ut discipuli sui, qui ęgrè ab illo divelli poterant, quique fluctuantes adduci necdùm potuerant, ut crederent Iesum esse verum Messiam, omne, ad Christi adspectum, deponerent dubium, & visis miraculis, quæ Christus operabatur, atque auditâ cœlesti, quam prædicabat, doctrinâ, sensuum tandem suorum testimonio convicti agnoscerent illum esse verum Messiam, quem totiès illis indigitaverat. Hęc itaque interrogatio nomine Joannis Baptistę ab ipsius discipulis Christo Domino facta, *tu es, qui venturus es, an alium expectamus*? nullam de Messiæ dignitate, Christique divinitate ignorantiam, aut dubitationem arguit in Joanne, qui potiùs utramque in Christo probè perspectam habebat; sed solùm contrariam ostendit discipulorum Joannis dubitantium dispositionem, quam ut faciliùs ex eorum animis evelleret Joannes, se ei hoc pacto accommodare voluit. Non secùs ac ex.gr. quandò Christus interrogavit discipulos, euntes in castellum Emmaus, dicendo: *qui sunt hi Sermones, quos confertis ad invicem ambulantes, & estis tristes? Lucæ* cap.24. Et similitèr, quandò Magdalenam interrogavit, *mulier quid ploras? quem quæris? Joannis* cap.20. Hę, inquam, & hujusmodi interrogationes, quæ passim in Scriptura Sacra occurrunt à Christo Domino factæ, non arguunt in Christo ignorantiam rerum, quas percontabatur (fides quippè docet eum fuisse omniscium, nihilque illum latuisse,) sed solùm innuunt istiusmodi interrogationes, Christum identidèm suum sermonem inflectere voluisse ad captum eorum, quos alloquebatur, & qui infinitâ ipsum scientiâ pollere, necdùm satis exploratum habebant.

DICES TERTIÒ: Columba, quę apparuit in Baptismo Christi, non fuit vera columba, sed solum figura, & effigies columbæ; ergo Spiritus Sanctus non apparuit in veritate, sed tantùm in similitudine columbæ. Prob. ant. Primò, quia Sacri Evangelistæ non dicunt columbam descendisse in Christum, sed *tanquàm* columbam, vel *in specie columbæ* Spiritum Sanctum descendisse. Syriaca versio habet: *juxtà similitu-*

litudinem corporis columbæ. Arabica versio, *in similitudine columbæ*. Æthyopica, *in corpore tanquàm in specie columbæ*. Prætereà, Sancti Patres, *Tertullianus* libri de Baptismo c.8. *Iustinus* in Dialogo cum *Tryphone*, Judæo, *Iræneus* lib.3. cap.19. *Epiphanius* hæresi 62. *Hilarius* in *Matth*. Can.2. *Augustinus* lib.2. de Trinit. cap.5. *Ambrosius* lib.1. de Sacramentis cap.5. & alii asserunt, speciem tantùm, seu figuram & effigiem columbæ apparuisse, hoc est, non columbam, sed quasi columbam super Christum baptisatum descendisse; non ergo in vera columba Spiritus Sanctus descendit in Iesum baptisatum.

Respondeo: Sacros Evangelistas, & Sanctos Patres, dùm dicunt, Spiritum Sanctum in specie, seu similitudine columbę, in Christum baptisatum descendisse, non excludere veritatem columbę, sed innuere dumtaxàt velle, Spiritum Sanctum non apparuisse in specie suę substantiæ, quæ invisibilis est, vel non assumpsisse columbam in unitatem personæ. Quòd autem hęc vera ac genuina sit Scripturæ, & Sanctorum Patrum mens, liquet ex disertis *Chrysostomi*, & *Augustini* testimoniis, *Sanctus Chrysostomus* homilia 12. in *Matth*. hęc habet: *Hominis quidem naturam suscepit Dei filius, sed columbæ naturam non suscepit spiritus. Proindè non dixit Evangelista, Spiritum Sanctum in natura columbæ, sed in specie columbæ descendisse*. Idem fermè legitur apud *Sanctum Augustinum* lib.2. de Trinitate cap.6. *Non sic est assumpta creatura illa, in qua appareret Spiritus Sanctus, sicut assumpta est caro illa, & humana forma ex Virgine Maria. Neque enim columbam beatificavit Spiritus Sanctus, sibique & personæ suæ in unitatem habitumque conjunxit in æternum, sed apparuit columba, sicut opportunè apparere debuit, creatura serviente Creatori*, &c. Denique, S. *Thomas* 3. part. quæst.39. art.7. ut probet Spiritum Sanctum in vera columba apparuisse, adducit authoritatem *Sancti Augustini*, qui in libro *de Agone Christiano*, sic loquitur: *sicut non oportebat ut homines falleret filius Dei* (corpus videlicèt non verum, sed phantasticum assumendo) *sic etiam non oportebat, ut falleret Spiritus Sanctus; sed omnipotenti Deo, qui universam creaturam ex nihilo fabricavit, non erat difficile verum corpus columbæ sine aliarum columbarum ministerio figurare, sicut non fuit ei difficile verum corpus in utero Mariæ sine virili semine fabricare; cum creatura corporea, & in visceribus fæminæ ad formandum hominem, & in ipsò Mundo ad formandam columbam Imperio Domini voluntatique serviret*. Hactenùs S. *Augustinus*, cujus authoritatem aliqui recentiores bifariàm eludere tentant. Alii enim, ut *Pamelius*, negant librum illum *de Agone Christiano* esse germanum *Sancti Augustini* fætum. Alii, ut *Maldonatus*, hunc librum pro genuino quidem agnoscunt, contendunt tamen, ab *Augustino* asseri dumtaxàt, verum apparuisse corpus, sed non veram columbam. Verùm, utraque claudicat conjectura. Prima quidem, quia librum *de Agone Christiano* germanum esse S. *Augustini* Opus constat ex stylo, ex Possidii Indiculo, ex ipsomet

S. Au-

S. Augustino, qui hunc librum à se exaratam ultrò profitetur lib.2. Retract. cap.3.& denique ex editione Operum *Sancti Augustini*, tàm à Doctoribus Lovaniensibus, quàm à Patribus Benedictinis Congregationis *Sancti Mauri* adornatâ. Altera verò conjectura abludit penitùs à mente *Sancti Augustini*, quippè qui columbam illam, in qua apparuit Spiritus Sanctus, non solùm appellat *verum corpus*, sed etiam *verum corpus columbæ*. Standum igitur est sententiæ S.*Thomæ*, qui post *Sanctum Augustinum* docet, veram fuisse columbam, in qua apparuit Spiritus Sanctus, cui *Angelici Doctoris*, sententię, sicut scribit noster *Sixtus Senensis* lib.6. Biblioth. Annot.13. patrocinantur omnes fermè Theologi. Cæterùm, si quis quęrat ex quibus principiis conflata fuerit illa columba, sub cujus specie Spiritus Sanctus apparuit? quodnam principium motus illius, an intrinsecum, an extrinsecum? an resoluta fuerit in aliam materiam? an verò annihilata? confestim respondebo, in his, & aliis id genus magis curiosis, quàm utilibus, quęstionibus, de quibus Scriptura silet, non esse argutandum, sed abundè sufficere ut sciamus, Deo non defuisse potentiam creandi, movendi,& annihilandi illam columbam à se formatam ad significandam Spiritus Sancti præsentiam. Satis igitur dictum sit de columba, in qua Spiritus Sanctus, ideò in Baptismate Christi apparere voluit, quia, ut observat *S.Thomas*, post *S. Augustinum* tractatu sexto in *Joannem*; *Duobus modis ostendit Dominus visibilitèr Spiritum Sanctum, per columbam super Dominum baptisatum, & per ignem super discipulos congregatos: ibi simplicitas, hìc fervor ostenditur: ergò ne Spiritu Sanctificati dolum habeant, in columba monstratus est: ne simplicitas frigida remaneat, in igne demonstratus est*.

DICO ULTIMÒ: *Convenientèr, Christo Domino baptisato, auditam esse vocem Patris dicentis*: tu es filius meus dilectus, in te complacui mihi.

Probatur tribus rationibus. Primò, quia hæc vox Patris, quæ omnium adstantium auribus insonuit, Christo Domino auctoritatem asseruit, ejusque originem, vocationem, & doctrinam, quâ totum Orbem innovare debebat, approbavit. Iudæis namque expectatione, dubitationeque suspensis, &, ut inquit S. *Lucas* cap.3. *Cogitantibus omnibus in cordibus suis ne forte ipse*, idest, *Joannes*, *esset Christus*, congruum erat, ut Pater Æternus hanc Iudæorum dubitationem dispelleret, & & signo aliquo sensibili, seu voce è Cœlo dilapsâ, demonstraret non Joannem, sed Iesum esse Christum, hoc est, Messiam jam pridem expectatum & filium suum unicè dilectum, quem in mundum mittebat, ut perditum genus humanum repararet. Eadem de causa voluit Deus ut Joannes nulla, dum vixit, ederet miracula, ne Iudæi, quos austera Joannis disciplina, admirabilis vitæ ratio, & baptisandi, quo fungebatur, officium in admirationem rapiebant, eum pro Messia pertinaciùs haberent. Et è contrà voluit Deus ut Christus, quem in Baptismo filium suum

ſuum palàm declaravit, miraculis inclareſceret, ut tot tantiſque gloriæ gradibus, Ioannis, à quo Judæi ægrè divellebantur, gloriam obſcuraret; quod deindè reverà factum eſt, nam legitur *Joannis* cap.10. quod *multi venerunt ad eum*, ideſt, Chriſtum Dominum, *& dicebant, Ioannes quidem ſignum fecit nullum, omnia autem quæcumque dixit Ioannes de hoc vera erant. Et multi crediderunt in eum.*

Secundò, Baptiſma Chriſti, ut inquit *Sanctus Thomas* 3. part. quæſt.39. art.8. fuit exemplar Baptiſmi, quo nunc initiantur Fideles, Baptiſmus autem, quo nunc baptiſantur fideles, perficitur, ac conſecratur in virtute, & invocatione Sanctæ Trinitatis, congruum igitur erat, ut in Baptiſmo Chriſti non ſolùm filius, ſcilicèt Chriſtus Dominus, in humana natura baptiſaretur, & Spiritus Sanctus in columbæ ſpecie appareret, & mitteretur, ſed etiam ut Pater Æternus non quidem mitteretur, ſed in voce audiretur, ſicque in Baptiſmo Chriſti totius Sanctæ Triadis Myſterium demonſtraretur. Hanc rationem eleganter proſequitur *Sanctus Hilarius* cap.2. in *Matth. Filius Dei*, inquit, *auditu conſpectuque monſtratur, plebique infidæ, & Prophetis inobedienti teſtimonium de Domino ſuo mittitur, & contemplationis, & vocis, ac ſimul, ut ex eis, quæ conſummabantur in Chriſto, cognoſceremus, poſt aquæ lavacrum, & de Cæleſtibus portis Sanctum in nos Spiritum involare, & Cæleſtis nos gloriæ unctione perfundi, & paternæ vocis adoptione Dei filios fieri; cùm ita diſpoſiti in nos Sacramenti imaginem ipſis rerum effectibus veritas præfiguraverit.*

Denique, ad declarandam Chriſti divinitatem hæc vox Patris intonuit: *tu es filius meus dilectus*, non adoptivus, ſed proprius, quem à me non ſeparat Deitas, non dividit poteſtas, non diſcernit æternitas, quem unicè diligo, & per quem reconciliatus ſum Mundo: *Pater diligit filium, ſed quomodò Pater filium, non quomodò Dominus ſervum; quomodò unicum, non quomodò adoptatum*, inquit S. *Auguſtinus* tractatu 14. in *Ioannem*. Hoc unicum Patris Æterni teſtimonium, antehàc inauditum, abundè ſufficit ad adſtruendam Chriſti divinitatem contrà Arianos, in Socinianis noſtri temporis redivivos, & ad demonſtrandum, ipſum eſſe filium Dei naturalem, non adoptivum, ſicut definitum eſt in Concilio Francofordienſi adversùs duos Epiſcopos, videlicet *Felicem* Urgelitanum, & *Elipandum* Toletanum.

Expoſitis Baptiſmi Chriſti circumſtantiis, quę à Sacris Evangeliſtis referuntur, nunc præſtat ut pauca dicam de vita, quam egit Chriſtus ante Baptiſmum, *Pauca* dixi, quia nihil de Chriſto Domino, poſt ejus exceſſum ab Ægypto, uſque ad annum ætatis trigeſimum, ſacris litteris proditum eſt, niſi quòd divinus ille Puer, annos natus duodecim, inventus ſit à parentibus in templo ſedens in medio Doctorum, audiens & interrogans eos, ita ut ſtuperent omnes, qui eum audiebant ſuper prudentiâ, & reſponſis ejus. Cætera autem, quę Chriſtus in infantia, pueritia, ado-

adolescentia & juventute sua peregit, alto & sacro silentio Evangelistæ obtexerunt, quia non curiositati nostræ, sed utilitati, non vanitati, sed necessitati consulere voluerunt; undè ea solùm litteris prodiderunt, quæ Christus Dominus triennio prædicationis suæ pro salute nostra operatus est, & quæ fidem nostram alere, & roborare possunt. Quaproptèr, si quis curiositate ductus percontari, aut scire aveat quid Christus in infantia, & adolescentia sua peregerit? hoc unum ipsi respondere possum; *erat subditus parentibus suis*, nihilque nisi commune, & ordinarium in puerili disciplina, vita, victu & conversatione sua gessit, ut hoc pacto verum se hominem esse magis comprobaret, nobisque summæ humilitatis suppeditaret exemplum. Hic autem, ut candidè fatear, occurrit non prætereunda difficultas, quæ haud leve Scripturæ Sacræ Interpretibus facessit negotium. Ait quippè S. *Lucas* cap.2. v.41. Evangelii, *Mariam*, & *Iosephum*, conjuges Sanctissimos, Nazarethi in Galilæa Domicilium habentes, quotannis vnà cum puero Iesu Hierosolymam ire solitos esse: *Ibant*, inquit ille Evangelista, *Parentes ejus per singulos annos in Ierusalem in die solemni Paschæ*. Porrò, vix credibile est, *Mariam*, & *Iosephum* voluisse, regnante in Judæa *Archelao*, qui Patris sui *Herodis* crudelitatis, non minùs quàm potestatis & auctoritatis hęres erat, puerum *Iesum* quotannis in die solemni Paschę adducere Hierosolymam, Regiam Sedem ejusdem *Archelai*, qui facilè puerum *Iesum* comprehensum tenere, mortique tradere potuisset. Observat siquidem, loco mox à me laudato, S. *Lucas*, Iosephum in Ægypto, postquàm ab Angelo suscepisset mandatum, ut unà cum puero *Iesu*, Virgineque Dei-parâ, in terram Israel reverteretur, velletque ire in Iudęam, quæ Israelis potissima pars erat, protinùs mutasse consilium, ac timuisse illò ire, statim ac rescivisset, *Archelaum* illìc regnare post mortem patris sui *Herodis*, eumque denuò ab Angelo monitum in Galilæam secessisse. Si igitur *Iosephus* non multò post Natale Christi in Iudæam venire renuit, eò quòd in ea regnaret *Archelaus*, qui credibile erit, eum singulis annis, cum puero *Iesu*, & Virgine Dei-parâ, voluisse è Galilæa, in quam se se receperat, venire in Iudæam, ipsamque Hierosolymam, Regiam *Archelai* Sedem, maximè cùm id temporis idem immineret periculum ex parte Regis *Archelai*, qui (sicut in Dissertatione sexta ostendimus ex *Flavio Iosepho*, nobili Iudęorum Historico, lib.17. *Antiquitatum Iudaicarum* cap.15.) decem annis ab obitu patris sui *Herodis* regnavit in Iudæa?

Ad hanc difficultatem brevitèr respondeo cum S. *Augustino* lib.2. *de Consensu Evangelistarum* cap. 10. *Mariam, & Iosephum, parentes pueri Iesu, ita timuisse habitationem in Hierusalem* (propter *Archelaum* ibi regnantem) *ut tamen propter Dei timorem Festivitatem solemnem non prætermitterent, in qua latere facillimè possent. Neque enim incredibile est, captatis temporibus opportunis, vel dierum, vel horarum, accedere* homi-

homines ad ea loca, in quibus formidant. Quibus verbis apertè innuit S. *Augustinus*, Iosephum, ex Ægypto revertentem, timuisse quidèm in Iudęam, propter *Archelaum* ibi regnantem, ire, ut in ea sedem suam figeret, certumque domicilium haberet; sìc enim à Rege *Archelao* fuisset nullo negotio deprehensus: non tamen timuisse ad paucos dies per singulos annos Hierosolymis hospitari, recurrente pręsertim Festivitate Paschali, ad quam undique tanta Iudæorum confluebat multitudo, ut *Maria*, & *Iosephus* cum sacra prole facilè per brevem illam temporis moram latitare possent. Anno autem, quo *Iesus Christus*, annorum duodecim factus, venit in Templum, seque Doctoribus noscendum dedit, omne fuit sublatum periculum, quia tunc Rex *Archelaus*, qui vitæ Iesu Christi insidias struere potuisset, jam ab *Augusto*, Cęsare, in exilium fuerat ablegatus. Eliquatâ istâ difficultate, alia movetur quæstio, videlicèt de Arte, quam exercuit Christus Dominus, seu de illo vivendi Instituto, quod sectatus est per totum illud temporis intervallum, quo privatam vitam duxit: quâ in re non convenit inter Theologos, & Scripturæ Sacræ Interpretes. Placet non nullis, Christum per id temporis instàr religiosi viri altissimæ rerum divinarum contemplationi, orationibus, jejuniis, aliisque id genus spiritualibus rebus vacasse, nullam verò artem Mechanicam, unde captaret necessaria vitæ, exercuisse. Sed hæc sententia, quam *Paulus Brugensis* Episcopus, in cap. 6. *Marci*, propugnat, meritò ab aliis Scripturę Sacrę Interpretibus improbatur. Ecquis enim, amabo, dicat, Christum per triginta circiter annos otio indulgere voluisse, ut totum se meditationi, & rerum divinarum contemplationi dederet? Quapropter, alii censent: Christum per totum illud temporis spatium nulli arti Mechanicæ operam dedisse, sed ostiatim mendicando subsidia vitæ necessaria accepisse. Verùm, hæc sententia nullâ probabili ratione nititur, nam quamvis Christus, majoris humilitatis ergò, ostiatim aliquandò mendicare voluerit, falsum tamen est, eum mendicitatis statum fuisse amplexum, & continuò ad victum sibi quotidianum parandum ostiatim stipem collegisse. Nec certè Christus magis ante Baptismum statum mendicitatis amplexus est, quàm post susceptum Baptisma, nemo autem dixerit, Christum post susceptum Baptisma mendicitatis statum fuisse amplexum. Legimus quippè *Ioannis* c. 3. Discipulos Christi ivisse in Civitatem non ut mendicarent, *sed ut cibos emerent*. Et *Ioannis* cap. 13. dicitur: Christum jussisse Iudæ habenti loculos, *ut egenis aliquid daret*. Christus ergò loculos possidebat, jusque propriè dictum in pecunias, quæ in his loculis asservabantur, habebat; alioquin eas injustè possedisset, iniustè expendisset, atque ex bonis alienis, & ini ustè possessis eleemosynam erogasset, quod sanè citrà hæresim dici haud potest. Hinc meritò Summus Pontifex *Ioannes* XXII. anno 1323. cùm *Michael Cæsenas*, & *Okamus*, aliique Minoritæ pertinaciter contenderent, Christum, & Apostolos, nec in speciali, nec in communi

aliqua bona habuisse, sed omni planè caruisse dominio, hanc Minoritarum doctrinam ceu erroneam, & hæreticam confixit, ut videre est apud *Odoricum Raynaldum* in Annalibus Ecclesiæ ad annum 1323. Cùm igitur Christus post susceptum Baptisma mendicitatis statum professus non fuerit, verosimile non est, Christum per 30. fermè annos, antequàm ad Baptismum accederet, semper ostiatim victum sibi quotidianum parasse, & citrà ullum operis mechanici exercitium mendicando vitam otiosam duxisse. Reiectis itaque illis sententiis, ipse probabilius esse arbitror: Christum Dominum, usque dum adolesceret, & ad annum ætatis suæ trigesimum perveniret, artem fabrilem exercuisse. *Hinc habemus*, ait noster Caietanus, *unde satisfiat curiosis, quærentibus quid fecerit Christus ad trigesimum usque ætatis annum? vacabat enim fabrili exercitio*. Id non obscurè colligi posse videtur ex illis interrogationibus Iudęorum invidię, & malevolentiæ plenis, quę in Scriptura referuntur: *an non hic est filius Fabri? an non hic est ille Faber? unde illi hæc scientia, qui litteras non didicit?* Scilicèt indignabantur Iudæi, ægrisque oculis videbant, per illas Christi manus signa & miracula patrari, quas anteà opera dumtaxat fabrilia ad quotidianum victum quæritandum, tractasse norant. Huic sententiæ patrocinantur benè multi Sancti Patres, qui docent Christum fabrilem artem exercuisse, quamvis apud illos incertum sit, an Christus fuerit faber lignarius, an ferrarius? quia τὸ *Faber* indifferentèr significat operarium, sive in ligno, sive in ferro, sive in auro, aut in argento, aut in lapide. Venerabilis *Beda*, post Sanctum Hilarium, existimat: Christum fuisse fabrum ferrarium, & alludit ad opera fabri ferrarii per aquam, ventum & ignem operantis, sicut operatur Christus salutem nostram per aquam Baptismi, & ignem Spiritus Sancti. Certiùs tamen videtur ex communi traditione Sanctorum Patrum, Christum fuisse fabrum lignarium, sic enim loquitur *S. Iustinus* in Dialogo cum Tryphone, Judæo: *cùmque venisset Iesus ad Iordanem ut tunc putabatur Iosephi materiarii Fabri filius, ipse quoque obscurus, ut Scripturæ prædixerant & pro Fabro habitus; solebat enim, dùm inter homines ageret, aratra fabricare atque juga; ut per has figuras justitiam doceret, & reipsà fugam otii.* Idem docent S. *Chrysostomus* Hom. 30. in cap. 13. Matth. *Sanctus Basilius* in Asceticis, Auctor Operis imperfecti in Matth. *Sanctus Thomas* in Matth. *Lyranus*, & alii. Prætereà, verosimile est, Christum exercuisse eamdem artem fabrilem, quam exercebat S. Iosephus, testantur autem multi Sancti Patres, ut videre est apud *Bollandum* ad diem 19. mensis Martii, Josephum fuisse fabrum lignarium, in eadem igitur arte lignaria laboranti Iosepho ministrabat Christus. Denique, hanc sententiam fuisse antiquitùs receptam patet ex illa historia, quam refert *Sozomenus* lib. 6. Hist. Eccles. cap. 23. videlicèt Antiochiæ vir quidam erat probus, & qui diù pueris informandis operam impenderat utilem, à quo *Libanius*, Sophista, id ætatis Ethnicus, & Imperatoris Iuliani Apostatæ fami-

familiaris, cùm per sarcasmum postulasset, quid rerum tunc ageret fabri filius? idest, Christus, è vestigio respondit ille divinâ gratiâ impulsus, *Sandapilam tunc concinnare totius hujus Mundi fabricatorem Iuliano Imperatori foras deportando*. Cujus dicti veritatem non multò post comprobavit eventus; nàm *Iulianus* Imperator in illa expeditione, quam contra Persas tùm temporis moliebatur, ictus sagittâ divinitùs in ipsum directâ, animam, multis, horrendisque sceleribus fœtidam, expuit.

QUÆRES PRIMÒ: Utrùm *Anna*, & *Caiphas* simul Pontificatum gesserint anno, quo Ioannes suum cœpit obire ministerium, seu, quo pacto intelligi debeant hęc S. *Lucę* verba cap. 3. *Anno decimo quinto Imperii Tiberii Cæsaris .... sub Principibus Sacerdotum Anna, & Caipha, factum est verbum Domini, super Ioannem in deserto?*

Respondeo tres esse, circa hunc Sancti Lucę locum, Theologorum, atque Scripturæ Sacræ Interpretum sententias. Prima est eorum, qui asserunt, Annam, & Caipham eodem anno, quo Ioannes suum orsus est ministerium, Pontificali simul dignitate ornatos fuisse, eâque alternatim esse defunctos. Sed hæc sententia, parum probabilitatis habet, quià apud Iudęos unus tantùm erat Summus Sacerdos, quo mortuo, vel amoto, alter in eius locum sufficiebatur, à qua quidem patriâ, & avitâ consuetudine verosimile non est Judęos unquam recessisse, duosque simul Summo Sacerdotio inaugurare voluisse. Altera sententia eorum est, qui dicunt, Caipham, anno, quo Joannes suum iniit ministerium, fuisse Summum Sacerdotem, Annam, verò fuisse ejus Vicarium. Sed hæc sententia falsi convincitur. Primò, quià S. *Lucas* Annam præponit Caiphæ, tùm cap. 3. sui Evangelii, ubi hęc habet: *sub Principibus Sacerdotum Anna, & Caipha*. Tùm etiam cap. 4. Actuum Apostolorum: *Et Annas, Princeps Sacerdotum, & Caiphas, & Ioannes, & Alexander, & quotquot erant de genere Sacerdotali*. Porrò, si Annas fuisset dumtaxat Vicarius Caiphæ, procul dubio S. Lucas, qui in recensendis dignitatibus ordinem accuratè servat, nunquàm Annam prępofuisset Caiphæ, fuisset enim præposterus ille ordo. Secundò, Sanctus Lucas appellat Annam *Principem Sacerdotum*, quę certè nuncupatio non indigitat Vicarium Sacerdotis, sed potiùs designat eum, qui totius ordinis, & classis Sacerdotalis Princeps est, & caput. Denique, ut optimè ait doctissimus *Valesius* in suis Notis in lib. 1. Hist. Eccl. Eusebii pag. 18. nunquàm Iosephus, qui in suis Antiquitatum libris universos Iudæorum Pontifices summâ diligentiâ percensuit, perpetuos illos Vicarios Summorum Sacerdotum commemoravit, sed uniùs dumtaxàt meminit lib. 17. cap. 8. qui appellabatur *Iosephus*, Ellemi filius, & qui in spatium unius tantùm diei creatus est Pontifex, ut vice Mathiæ Pontificis, qui nocturnam pollutionem passus fuerat; Sacra faceret. Ex quo apparet, nullos tum temporis extitisse perpetuos Summi Sacerdotis Vicarios, nam, si Mathias, qui erat Summus Sacerdos, Vicarium ejusmodi habuisset, nihil opus fuisset, ob nocturnam illam pol-

lutionem, subitò illi Vicarium constituere. Missis itaque duabus illis prioribus sententiis, tertia, quę mihi magis probatur, eorum est, qui docent, non eos solos dictos esse Principes Sacerdotum, qui Summo Sacerdotio apud Judęos fungebantur, sed etiam illos, qui olim Summo Sacerdotio defuncti, posteà destituti erant, & exauctorati. *Iosephus* autem lib. 18. Antiq. cap. 3. recenset inter Summos Sacerdotes Judæorum *Ananum*, quem anno trigesimo octavo, postquàm *Antonius* in pugna Actiaca fuerat à Cęsare Augusto superatus, hoc est anno à condita Roma 760. Christi verò undecimo anno, & Æræ vulgaris septimo, *A. Licinio Nerva Sylano*, & *Q. Cæcilio Metello* Consulibus, *Quirinius*, post secundum populi Censum, qui magnos in Iudæa excitavit tumultus, remoto *Ioazaro*, Summum Sacerdotem constituit. Et hic *Ananus* non alter videtur ab eo, quem Sanctus Lucas appellat *Annam*, qui per quindecim, aut sexdecim annos Pontificatum gessit, sectâ Saducæus, socerque Caiphæ. Quamvis ergo anno, quo Ioannes suum auspicatus est ministerium, *Ananus*, seu *Anna*, non esset ampliùs Summus Sacerdos, sed solùm *Caiphas*, jure tamen optimo S. Lucas *Annam* appellat Principem Sacerdotum, tùm quia *Anna* titulum Summi Sacerdotis semper retinuit, tùm quia etiam apud Judęos in maximo honore habebatur, non solùm quia ipse diù Pontificatum gesserat, sed etiam quia, ut testatur Josephus, quinque ejus filii videlicet *Eleazar*, *Ionathas*, *Theophilus*, *Matthias*, & *Ananus* eâdem Pontificali dignitate fuerunt ornati.

Quæres secundò: *Utrùm Baptismus Joannis conferret gratiam sanctificantem?*

Respondeo cum *S. Thoma*: hoc discrimen intercedere Baptismum Joannis inter & Baptismum Christi, quòd Baptismus Joannis, licèt esset à Deo quantùm ad ritum, non tamen erat à Deo quantùm ad effectum internum, quia nec caracterem, nec gratiam sanctificantem producebat, sicut producit in nova Lege Baptismus Christi; nec erat institutus Baptismus Joannis in remedium peccati, sive originalis, sive actualis, sed solùm erat prolusorius, rudimentarius, seù præparatorius ad Baptismum Christi, quatenùs inculcabat pœnitentiam, & homines erudiebat per doctrinam, quæ ad Fidem Christi baptisatos quasi manu ducebat: *Joannes baptisavit Baptismo pœnitentiæ populum dicens: in eum, qui venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc est, in Jesum*. Non quòd Joannes, ut quibusdam perperàm visum est, hac inter baptisandum formâ uteretur, *baptiso vos in nomine Messiæ venturi*, sed quòd Joannes, prædicando Baptismum pœnitentiæ, suos permoveret discipulos, ut in Jesum, ceu verum Messiam, crederent: Hinc, juxtà SS. Patres, potissimùm *Hieronymum*, & *Bedam*, confessio peccatorum, de qua *Matth.* cap. 3. & *Marci* cap. 1. fit mentio, in Baptismate Joannis non fiebat ad remissionem peccatorum per Baptismum Joannis conferendam, sed per pœnitentiam convenientem exhibendam, & per Baptismum Christi, ad quem pœnitentia illa præ-

præparabat, obtinendam. Ita docent *Tertullianus* libri de Baptismo cap.10. *S.Augustinus* Serm.37.& *S.Chrysologus* Serm.137. ubi hæc habet: *Per Baptisma Joannis purificabatur homo ad pœnitentiam, non promovebatur ad gratiam; at verò Christi Baptisma sic regenerat, sic immutat, sic hominem reddit ex vetere novum, ut præterita nesciat, non recordetur antiqua, qui de terreno cœlestis jam cœlestia possidet & divina*. Idem statuit Concilium Tridentinum Sess. 7. Can.1. ubi anathemate ferit eum, qui dixerit, *Baptismum Ioannis eamdem habuisse vim cum Baptismo Christi*. Omnes denique Theologi, post Sanctos Patres, constanter docent, Baptismum Joannis, nec caracterem, nec gratiam sanctificantem produxisse, ac subindè fuisse necesse, ut illi, qui Joannis Baptismate erant abluti, denuò Sacro Baptismatis Christi lavacro tingerentur, quò consequerentur remissionem peccatorum. *Qui baptisati sunt Baptismate Ioannis, oportebat ut baptisarentur Baptismo Christi*, inquit *S.Augustinus* Tract. 5. in Ioannem, & *S. Thomas* 3. part. quæst.38. art.6. improbat opinionem Magistri Sententiarum, qui lib.2. Sent.Dist.2. docet, illos, qui spem non posuerant in Baptismo Ioannis, & in Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum credebant, non fuisse deindè baptisatos Baptismate Christi, sed impositione tantùm manuum super eos ab Apostolis factâ Spiritum Sanctum recepisse. Quæ sententia toti retrò antiquitati, & SS.Patrum doctrinæ adversatur.

QUÆRES TERTIÒ: *Cur parvuli recèns nati in Ecclesia baptisentur, cùm tamen Christus Dominus anno duntaxàt incunte ætatis trigesimo fuerit baptisatus?*

Respondeo cum *S. Thoma*: tres posse afferri rationes, cur Christus anno ætatis suæ trigesimo ad Baptismum accesserit; Primò, quia Christus purgatione non indigebat, quippè qui peccati originalis omnino expers, nec ullum proindè ipsi ex Baptismi dilatione periculum imminebat. At parvuli, si ex hac vita citrà Baptismum prꝏmaturâ morte abripiantur, cum sint peccato originali obstricti, pœnam damni incurrunt, immò pœnam sensus, mitissimam tamen, subeunt, ut sentiunt celeberrimi hujus temporis Theologi. Undè non mirum, si pia Mater Ecclesia hoc salutari & necessario remedio parvulis, statim ac ex utero materno in lucem prodierunt, suppetias ferat, eosque per Baptismum regeneret in Christo ob imminens mortis periculum. Qua de causa etiam adulti, juxtà antiquam Ecclesiæ disciplinam, irregularitatis pœnæ olim subjiciebantur, quandò, ut liberiùs suis inservirent cupiditatibus, Baptismi sani suscipere non curabant, & infirmi in lecto decumbentes baptisabantur, & ideò *Clinici* appellati, in quem tum temporis in Ecclesia gliscentem abusum Sancti Patres, præsertim *Basilius, Gregorius Nissenus*, & *Gregorius Nazianzenus* calamum strinxerunt. Secundò, Christus anno dumtaxàt ætatis suæ trigesimo baptisari voluit, quia immediatè post Baptismum, docendi & prædicandi officio incumbere, multisque miraculis, ac prodigiis

giis doctrinam suam confirmare debebat; conveniens autem non erat ut Christus in infantia, & adolescentia sua doceret & miracula patraret, sed solùm in matura & perfecta ætate, ne videlicet homines prodigiorum, quæ Christus in juvenili ætate edidisset, novitate & magnitudine perculsi, dubitassent de veritate ipsius humanitatis. Denique, Christus raro exemplo, idest, silentio suo triginta circiter annorum ante Baptismum demonstrare voluit, neminem ad publicas Ecclesiastici muneris functiones, ad Verbum Dei prædicandum, & ad regimen animarum præsumptione prælationis, vel captandorum pinguium Sacerdotiorum pruritu prosilire, & involare debere, sed expedire potiùs, ut hi, qui prædicationis officio incumbere, vel ad regimen animarum admoveri exoptant, priùs discipuli pœnitentiæ fiant, quàm Doctores, & diuturnâ præparatione in latebris, in sacro secessu Deo probati, vitam absconditam Christi imitentur, modestiam & paupertatem in habitu, parsimoniam & frugalitatem in victu servando, nec solùm tempus legitimum, & maturam ætatem expectent, sed Dei voluntatem iugi Scripturæ Sacræ lectione, carnis maceratione, ferventibus orationibus, bonorum operum, & virtutum exercitio exquirant, ut à Deo vocati tanquàm *Aaron*, & à rerum terrenarum amore purgati, se se deinceps in aliorum salutem impendant, atque demandatâ sibi in Ecclesia docendi, ac prædicandi provinciâ, eo, quo par est, zelo, & animarum fructu perfungantur; *Nemo* enim, inquit egregiè *Tertullianus* ad Martyres, *miles ad bellum cum deliciis venit, non de cubiculo ad aciem procedit, sed de Popilionibus expeditis, & substrictis, ubi omnis durities, imbonitas, & insuavitas consistit*.

QUÆRES ULTIMÒ: *Utrùm omnes Apostoli baptisati fuerint Baptismo Christi?*

Respondeo cum *S. Augustino* Epist. 265. aliàs 108. ad *Seleucianam* probabilius esse, omnes Apostolos Baptismo Christi fuisse baptisatos; tùm ut reciperent caracterem, quem Baptismus Ioannis imprimere non poterat, tùm ut aliis præirent exemplo, essentque forma gregis. Quapropter, hæc verba *Ioannis* cap. 4. *Quanquàm Iesus non baptisaret, sed discipuli ejus*, non sunt tàm strictè accipienda, ut prorsùs neminem baptisaverit Christus, sed vel intelligi debent de Ministro ordinario, vel de publico Baptismo, qualis erat ille Joannis Præcursoris Domini; quod certè non impedit, quominùs extra ordinem Apostolos, & Discipulos suis manibus baptisaverit Christus Dominus. Scio, circumferri librum sub titulo *Luminis*, qui clarissimo nomine Sancti Evodii, in Sede Antiochena Sancti Petri successoris immediati, insignitur, in quo traditur, quòd *Christus manibus suis Petrum tantùm baptisavit, Petrus verò Andream, & filios Zebedæi, ji denique reliquos Apostolos. Septuaginta autem Discipulos Petrus, & Ioannes, Theologus dictus, baptizarunt*. In quam sententiam ivit Eminentissimus Annalium parens Baronius. Sed neminem hic liber movere debet, quia optimo jure à peritis hujus temporis Criticis S. Evodio

dio abjudicatur, quippè qui fabulis, & ineptiis ſcatet. Certè, ipſemet Baronius ad annum Chriſti 71. hunc librum, qui ſub ementito S. Evodii nomine proſtat, nulli antiquorum innotuiſſe fatetur.

HYMNUS

De Vita Jeſu Chriſti ante Baptiſmum.

DIvine creſcebas Puer
Creſcendo diſcebas pati,
Hæc deſtinatæ tunc erant
Mortis tuæ præludia.

Satus Deo, volens tegi,
Elegit obſcurum Patrem,
Qui fecit æternas domos,
Domo latet ſub paupere.

Tremenda cujus præpetes
Mandata portant Spiritus,
Cui pronus Orbis ſubditur,
Se ſponte Fabro ſubjicit.

Cœlum, quæ manus ſuſtinent,
Fabrile contrectant opus,
Supremus aſtrorum faber
Fit ipſe vilis artifex.

HYMNUS

In laudem Sancti Joannis Baptiſtæ, qui, poſtquàm Jeſum Chriſtum baptiſaſſet, ab impio Rege Herode juſſus eſt decollari.

ECce ſaltantis pretium puellæ
Fertur in diſco caput amputatum:
Hæc cruentatis nova proferuntur
Fercula menſis.

Quæ rudes Silvis populos docebat,
Quæ ſuâ Reges treme-facit aulâ,
Illa Vox eheu! gladio reſecta
Muta ſilebit.

Occidit Vates, & adhuc timetur:
Vox ſilet Verbi, cruor ille clamat,
Atque fraterni temerata damnat
Fœdera lecti.

Nube ſub denſâ jubar involutum
Venerat cæcis aperire terris,

Sole

Sole jam pleno, velut umbra, cessit
Lucifer Orbe.

Omnibus manat cruor ecce Venis,
Hinc sitim longam satia, Tyranne,
Et cibos inter, paterasque, puro
Sanguine liba.

Ut caput vidit dapibus sub ipsis
Tristè fumanti fluitare tabo,
Hæsit, impastis fremuitque mensis
Funeris auctor.

Palluit Cœlum, trepidavit aula,
Ipsa se se horret feritas Tyranni;
Sola saltatrix ovat, execrandi
Conscia facti.

Non tamen frontis gravitas verendæ
Cessit immiti violata ferro,
Dura mitescit placido sub ore
Mortis imago.

Qui suo nascens Domino præibat,
Morte crudeli prior immolatus
Ille, mox diro notat immolandum
Funere Christum.

DIS-

DISSERTATIO DUODECIMA

De Tentatione Christi in deserto, & de illius vita post Baptismum.

CHRISTUS Dominus, post Baptisma susceptum, nullâ interpositâ morâ, ducente, & impellente Spiritu Sancto, secessit in desertum, in quo nihil nisi caudices, saxa, rupes, & feræ erant, ut, post jejunium 40. dierum, & totidem noctium, tentaretur à diabolo. Cujus tentationis causas, locum, & ordinem hîc breviter, juxtà doctrinam *Angelici Præceptoris* 3. p. q. 41. expendam, deindè, quodnam vitæ genus post Baptismum Christus fuerit amplexus, exponam.

DICO ITAQUE PRIMÒ: *Christum convenienter fuisse à diabolo tentatum in deserto post jejunium quadraginta dierum, & totidem noctium.*

Probatur prima pars, recensendo causas, proptèr quas Christus tentari voluit. Primò, Christus tentari voluit, ut hoc indicio constaret Christum esse verum hominem, nobis per omnia similem, excepto peccato. Secundò, ut nobis contra ingruentes tentationes præsentissimum suppeditaret auxilium, undè *S. Gregorius Magnus* ait: *Non est indignum Redemptori nostro, quòd tentari voluit, qui venerat occidi. Iustum quippè erat, ut sic tentationes nostras suis tentationibus vinceret, sicut mortem nostram venerat sua morte superare.* Ex quibus *Sancti Gregorii* verbis patet, hanc tentationem nec Christo indignam, nec ejus sanctitati, ac majestati fuisse indecoram. Christus enim voluntariè ei se subdidit, non ad consensum, sed ad luctam & victoriam, perindè ac fami, siti, defatigationi, & morti obnoxius esse voluit, ut diabolum superaret, & destruere regnum & opera ejus. Nec honor ex illo congressu diabolo accessit, sed perpetua potiùs confusio & ignominia, ob insignem Domini victoriam. Ineptè ergo ex tentatione Christi suam hæresim tueri conabantur sive Ebionitæ, eorumque sectatores *Paulus Samosatenus*, atque *Photinus*, qui nihil in Christo prætèr hominem esse asserebant, sive Ariani, qui divinam in ipso naturam nolebant confiteri, cùm potiùs ex triumpho, quem Christus in hac tentatione reportavit, ex ministerio Angelorum, ex libera voluntate, quâ se diabolo tentandum permisit, fateri debuissent, in Christo aliquid prætèr hominem, & super hominem fuisse, & hoc ipsum esse Deum. Tertiò, tentatus est Christus propter nostram cautionem, ut nullus, quantàcumque sanctitate emineat, securum se putet ac immunem à tentatione. Et eâ de causâ Christus confestim

post Baptismum tentari voluit, quia, sicut S. *Hilarius* dicit cap.3. in Matthæum: *In sanctificatis nobis maximè diaboli tentamenta grassantur, quia victoria magis est ei exoptata de Sanctis.* Idem docet S. *Leo*, Papa, Serm.3. de Quadragesima cap.2. his verbis: *Nemo se fallat, nemo se decipat, neque ita quisquam de cordis sui puritate confidat, ut putet, se nullis tentationum periculis subjacere; cùm pervigil ille tentator eos acrioribus pulset insidiis, quos maximè viderit abstinere à peccato. Nam à quo dolos suos contineat, qui ipsum quoque Dominum majestatis ausus est calliditatis suæ fraude tentare? Viderat superbiam suam Baptisati Domini Iesus humilitate calcatam: intellexerat, quadraginta dierum jejunio omnem cupiditatem carnis exclusam, & tamen non desperavit de artibus suæ malitiæ spiritalis improbitas, tantumque sibi de naturæ nostræ mutabilitate promisit, ut quem verum experiebatur hominem, præsumeret posse fieri peccatorem. Si ergò ab ipso Domino & Salvatore nostro deceptionum suarum diabolus non revocavit insidias; quantò magis fragilitatem nostram impugnare præsumit, quos exindè vehementiori odio, & invidiâ sæviore persequitur, ex quo ei in Baptismo renunciavimus, & ab illa, cui dominabatur origine, in novam creaturam divinâ regeneratione transivimus?* Quartò, tentatus est Christus, ut suo instrueret exemplo, qualiter diaboli tentationes vincamus. Hinc S. *Augustinus* lib.4. de Trinit. cap.13. ait: Christum diabolo tentandum se præbuisse, *ut ad superandas tentationes ejus mediator esset non solùm per adjutorium, verùm etiam per exemplum.* Quam in rem appositè exclamat Sermone 18. S. *Gaudentius*, Brixianus Episcopus, *O ineffabilis Christi patientia, quæ idcircò ter tentari permisit, ut suscepto homini artem præliandi, atque vincendi in semetipso demonstraret.* Denique, Christus tentari voluit, ut nobis fiduciam de sua misericordia largiretur, legimus quippè cap. 4. Epist. ad Hebræos: *Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris: tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.* Alias causas, sed morales, tentationis Christi adducit *Sanctus Chrysostomus* Homil.13. in cap.4. Matth. ubi hæc habet: *Certamen vult Christus suscipere contra diabolum, in eum finem, ut qui Baptismo regeneratur, si post Baptismum susceptum majores sufferat tentationes, nequaquàm attonitus perturbetur, ac si prçter expectationem acciderent; sed duratus obsistat, & omnia viriliter sustineat, eò quòd ita consequenter solet fieri. In eum finem accepisti arma, non ut otieris, sed ut pugnes. Quocircà, ingruentes non repellit tentationes Deus, idque in eum finem, ut in primis intelligas multò te factum quàm fueras fortiorem. Tum ut moderationem exerceas, neque efferaris magnitudine donorum: nam coarctant, & in gyrum tentationes redigunt. Tertiò, ut malus ille dæmon, qui hæsit in ambiguo an defeceris ab ipsius imperio, tentationum exploratione edoctus, sciat quòd illum penitùs dereliqueris. Quartò, in eum finem, ut valentior reddaris, & ferro quocumque magis obduratus. Quintò, ut plena fide tibi constet, quàm ingentes tibi the-*

thesauri concredantur. Hactenùs Sanctus Chrysostomus.

Alteram quòd spectat assertionis partem, de loco, seu Deserto, in quo Christus Dominus fuit à diabolo tentatus, probat S. *Thomas* art.2. quæstionis citatæ, Desertum, tanquàm locum & palæstram certaminis, convenientèr à Christo Domino fuisse delectum. Nec enim diabolus Christum aggredi ausus fuisset, nisi spontè se se tentandum exhibuisset, sicut spontè membris ejus se se exhibuit occidendum. Eo fine Christus secessit in Desertum, quia solenne est diabolo magis tentare hominem solitarium, sic Evam tentavit à principio, eam sine viro inveniens, sic Cainum, & Iosephi fratres in solitudine stravit. Unde Ecclesf.cap.4. dicitur: *Væ soli, quia cùm ceciderit non habet sublevantem se. Sanctus Ambrosius* lib.4. in Lucam docet: Christum triplici de causa, hoc est, consilio, mysterio, & exemplo, Desertum adiisse; consilio quidem, ut diabolum ad certamen provocaret; mysterio, ut Adamum de exilio liberaret exemplo, ut ostenderet nobis, diabolum ad meliora tendentibu s invidere; & tunc magis esse cavendum, ne mysterii gratiam deserat mentis infirmitas.

Richardus Montacutius par.2. Originum Ecclesf.existimat,illud Desertum, in quo à diabolo tentatus fuit Christus Dominus, esse idem Desertum, in quo Israelitæ per quadraginta annos peregrinati sunt, tentantes Deum, & murmurantes contra ipsius dispensationem sanctam; *Maldonatus* putat, idem fuisse Desertum, in quo Joannes enutritus legitur. Denique,nonnulli Historici,secuti *Adrichomium*, *Brocardum*, *Arandam*, & alios Terræ Sanctæ exploratores, dicunt, Desertum,in quo Christus tentatus est,dictum esse *Quarantanam* ab hac Christi quadraginta dierum mansione, quod quidem Desertum inter Jericho & Ierusalem interjacet. Sed ut ingenuè fatear, hæ meræ sunt coniecturæ, à quibus viri graves abstinere debent. Nemini quippè licet curiosiùs scrutari, quæ Scriptura Sacra silentio tecta esse voluit;nisi hac fibulâ coerceatur curiositas humana, semper habebit inquirendi, & ariolandi locum.

Tertia denique assertionis pars,videlicet quòd fuerit conveniens ut Christus præmitteret, ante tentationem, jejunium quadraginta dierum, & totidem noctium,probatur primò: quia Christus nobis exemplo præire voluit, nam,cùm omnium intersit contra tentationes se tueri,per hoc, quod ante tentationem futuram jejunavit Christus, docuit, quòd per jejunium contra tentationes nos armari oportet; & ideò Apostolus 2. ad Corint. cap.6. jejunium inter *arma justitiæ* commemorat. Secundò, ut ostenderet, quòd, post susceptum Baptisma, non delitiis ac temulentiæ, non mensæ epulis onustæ, sed ieiunio animum debemus intendere. *Propterea*, inquit *Sanctus Chrysostomus* Homiliâ 13. in Matth. *Dominus jejunavit, non quòd indigeret, sed ut nos doceret, quibus peccata ante Baptisma dominatio ventris intulerat. Ut enim aliquis ægrotum, quem ad sanitatem reduxit, jubet illa non facere, ex quibus ille morbus contigerat*:

 ita

ita etiam post Baptisma jejunium contra edacitatis vitium induxit. Nam & Adam de Paradiso intemperantia ventris ejecit, & diluvium commeruit, & fulmina in sodomitas ipsa traxit.

Tertiò, ſicut Moyſes in Deſerto quadraginta diebus, & totidem noctibus abſque cibo tranſactis, promulgandam Hebræis Legem à Deo accepit, ita Chriſtus parem inediam ſuſtinens, ſolo uſus Numinis colloquio, precibus ac ieiuniis vacans, & præſentiâ Spiritus Sancti conſecratus, ſolitudine egreſſus cœleſtem Mundo intulit Legem, eâque imbuit homines. Quartò, Chriſtus poſt ieiunium tentari voluit, quia ſecuta eſuries diabolum, famis ſpecie lactatum, ad eum aggrediendum audaciorem reddidit, unde fames Domini pia fraus fuit, quâ diabolum ad certandum attraxit, nec repulit accedentem, inquit ibidem *Sanctus Chryſoſtomus*, ſed, cùm eum ſuſcepiſſet ad luctam, & ſemel & iterùm, & tertiò cum facilitate, quæ eum decebat, eliſit, ac proſtravit. Ultimam rationem addit *S. Thomas*, cur Chriſtus ſtatim poſt ſuſceptum Baptiſma ieiunaverit, vitæque auſteritatem aſſumpſerit? quia, ait Sanctus ille Doctor, nullus debet aſſumere prædicationis officium, niſi priùs fuerit purgatus & in virtute perfectus, quemadmodùm dicitur de Chriſto *Actuum* cap. 1. *Cæpit Jeſus facere, & docere.* Et ideò Chriſtus confeſtim poſt Baptiſmum ieiunavit, & auſteritatem vitæ aſſumpſit, ut doceret, nos poſt carnem edomitam oportere prædicationis officio incumbere, iuxtà illud Apoſtoli: *Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo, ne fortè cùm aliis prædicavero, ipſe reprobus efficiar.* Cæterùm, quâ ratione Chriſtus quadraginta dierum, & totidèm noctium potuerit ferre ieiunium, quâve ratione ipſius corpus per hoc diuturnum temporis intervallum fuerit nutritum? an per intenſionem virtutis nutritivæ prioris cibi? an per ſuſpenſionem actionis caloris naturalis? an per corroborationem humidi radicalis? an per retentionem appetitus? Has & ſimiles umbratiles quæſtiones, de quibus ſilet Scriptura Sacra, otioſis hominibus, qui vento paſcuntur, ventilandas ac diſcutiendas permitto.

Dico secundò: *Chriſtum trinâ tentatione convenienti ordine fuiſſe à diabolo tentatum.*

Probatur ratione *S. Thomæ* art. 4. ſuprà laudatæ quæſtionis. Diabolus hominem ſpiritualem non ſtatim tentat de gravibus peccatis, ſed pedetentim incipit à levioribus, ut poſtmodùm ad graviora perducat. Sic ſe geſſit diabolus in tentatione Adami, primò namque ligni vetiti eſum ipſi ſuaſit his verbis: *Cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis de omni ligno Paradiſi?* Secundò, ad inanem gloriam eum perduxit, dicens: *Aperientur oculi veſtri.* Tertiò, ad extremam ſuperbiam tentationem perduxit, dum dixit: *Eritis ſicut Dii, ſcientes bonum & malum.* Eumdem etiam tentandi ordinem erga Chriſtum, qui Adami culpam luiturus venerat, ſervavit diabolus: *Cibo Adam pellexerat, & de Paradiſi gloria in peccati locum, ideſt, in regimen vetitæ arboris deduxerat. Tertiò, Divini*

Nu-

Numinis ambitione corruperat, Diis futurum similem pollicendo. Igitur adversùs Dominum tota jam sæculi potestate pugnatur, & Creatori suo possessio ejus universitatis affertur: ut tenens ordinem fraudis antiquæ, quem nec cibo pellexerat, nec loco moverat, nunc vel ambitione corrumperet. Ait *Sanctus Hilarius* cap.3. in Matth. Primò itaque diabolus tentavit Christum, de eo quod appetunt quantumcùmque spirituales viri, scilicet de sustentatione corporalis naturæ per cibum. *Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant*, quibus vires tuas refocillare, & famem cruciantem sedare possis. Gravis procul dubio erat tentatio illa, quâ Christo dæmon suggerebat, ut de Dei providentiâ, & amore diffisus, miraculum, ipso hortatore, ederet, conversisque citrà necessitatem in panes lapidibus, maiori, quàm par erat, quantitate, aut voluptate (si fieri posset) famelicus sumeret, sicque concupiscentiâ carnis, & peccato gulæ irretiretur. Quamvis enim, ut optimè observat *Sanctus Thomas*, uti necessariis ad sustentationem vitæ non sit peccatum gulæ, quando tamen ex desiderio huius sustentationis homo aliquid inordinatum facit, ad vitium gulæ pertinere potest: est autem inordinatum, quod aliquis, ubi suppetere possunt humana subsidia, pro solo corpore sustentando cibum miraculosè quærere velit. Cùm igitur Christus ad subveniendum fami alitèr quàm miracula faciendo sibi providere potuisset, ideò putabat diabolus peccaturum Christum, si ad sedandam famem miracula patrare præsumpsisset. Sed Christus hanc pravam tentatoris suggestionem è vestigio repulit dicens: *Scriptum est: non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.* Poterat quidem Christus, si voluisset, facili negotio de lapidibus panes facere, sicut posteà aquam in vinum convertit in nuptiis, sed non fecit, ut voluntatem, artesque Sathanę contemneret, & quia, ut inquit Sanctus Hieronymus: *Propositum erat ei, humilitate diabolum vincere, non potentiâ.*

Quæret hìc fortasse aliquis, cur diabolus tentaverit Christum, quem Deum esse non ignorabat? sed huic Quæsito cum S. Thoma Respondeo: Diabolum non pro certo cognovisse Christum esse Deum propter signa infirmitatis humanæ, quæ in ipso videbat, unde Christum aggressurus dixit: *Si Filius Dei es*: quæ verba exponens *Ambrosius* lib.4. in Lucam ait: *quid sibi vult talis sermonis exorsus, nisi quia cognoverat*, Diabolus, *Dei filium esse venturum, sed venisse per hanc infirmitatem corporis non putabat.* Diabolus ergò explorare volens, an reverà Christus esset filius Dei? eum tentare ausus fuit.

Post primæ illius tentationis insultum, processit secundò Diabolus ad id, in quo spirituales viri quandòque deficiunt, ut scilicet illecebrosæ gloriolæ gustu inescati aliqua ad ostentationem operentur. Transtulit enim Christum Diabolus in Sanctam Civitatem, seu Hierosolymam, & statuit eum super pinnaculum templi, & dixit ei: *Si filius Dei es, mitte te deorsùm: scriptum est enim: quia Angelis suis mandavit de te, & in*

& in manibus tollent te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Sed hoc à spiritu mendacii vibratum jactantiæ telum confestim propulsavit Christus, dicens: *Rursùs scriptum est: non tentabis Dominum Deum tuum.* Si quis autem quærat cur Diabolus, ut Christum ad inanem gloriam provocaret, hæc verba usurparit: *Si filius Dei es, mitte te deorsùm,* cùm potiùs mittere se deorsùm signum sit humilitatis? Ad hanc quæstionem respondebo cum *S. Augustino* lib. 2. de Serm. Domini in monte cap. 19. *Non in solo nitore atque pompa, sed etiam in ipsis sordibus luctuosis esse posse jactantiam.* Et ad illud significandum Christo Diabolum suasisse, ut mitteret se deorsùm. Nam hoc ipso perniciosior est ambitio, quod, teste *S. Ambrosio* lib. 4. in Lucam, *Blanda quædam est conciliatricula dignitatum, & sæpè quos vitia nulla delectant, quos nulla potuit movere luxuria, nulla avaritia subvertere, facit ambitio criminosos. Habet enim forensem gratiam domesticum scelus: & ut dominetur aliis, priùs servit. Curvatur obsequio, ut honore donetur, & dum vult esse sublimior, simulata humilitate fit vilior, legibus enim imperat, sibi servit.* Dici etiam potest, Diabolum hisce verbis, *mitte te deorsum*, voluisse Christo Domino persuadere, ut è Templi culmine, sivè è loco eminentiori turris vestibulo templi inædificatæ, se se præcipitem daret, quod si fecisset Christus, inter templum & altare Sacerdotum delapsus fuisset, magnamque sibi, ob tam insigne miraculum, coram ingenti populo, qui ad Sacra in templum Domini confluebat, perpetratum, gloriam comparasset; & hic erat scopus, in quem Diabolus tentando Christum collimabat.

Post fractam secundæ illius tentationis machinationem, Diabolus processit tandem ad id, quod non est spiritualium virorum, sed dumtaxàt carnalium, ut videlicèt divitias & gloriam mundi concupiscant usque ad contemptum Dei. Assumpsit quippè Diabolus iterùm Christum Dominum, ut ait *Matth.* cap. 4. *In montem excelsum valdè, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei: hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* Quæ verba arrogantiæ plena ubi primùm audisset Christus, sibi ampliùs temperare haud potuit, sed gloriâ Dei nihil antiquius habens, superbum illum tentatorem, Dei gloriam ac cultum sibi præposterè vendicantem, procul à se facessere jussit, dicens: *Vade, Satana, scriptum est enim: Dominum tuum adorabis, & illi soli servies.* Quo in responso obitèr Lector observet cum *S. Thoma*, quòd Christus Dominus ad duas priores tentationes, in quibus Diabolus nihil adversùs Deum dicebat, pacifico, tranquilloque animo respondit per Scripturam Sacram, cujus lectio ad vincēdas tentationes maximè juvat; at, cùm superbus ille tentator, effractis debitæ Deo reverentiæ claustris, eò prorupit audaciæ, ut gloriam Dei sibi asciscerет & adorari vellet, actutùm Christus cum zelo, & indignatione eum procul à se ablegavit, *ut Christi discamus exemplo*, inquit Angelicus præceptor, *nostras* qui-

quidem injurias æquanimitèr sustinere, Dei autem injurias, nec usque ad auditum ferre. Audito nomine Dei victus, fugatusque recessit Diabolus, *usque ad tempus*, sicut notat *S. Lucas*, quià posteà non tentaturus, sed palàm pugnaturus accessit, tempore scilicet passionis Christi, quandò videlicèt Judæos instigavit, & armavit ad Christum occidendum, vel etiam post ipsius passionem, dùm tot turbines, & procellas contra nascentem Christi Ecclesiam excitavit.

Circà hanc ultimam Christi tentationem duo hìc occurrunt discutienda Dubia. Primum est, quo pacto Diabolus Christum in montem excelsum valdè transtulerit? visibilitèr, an invisibilitèr? terrestri itinere, an per aera? Alterum Dubium est, quomodò Diabolus in monte illo excelso ostenderit Christo omnia regna mundi? cùm nullus sit mons adeò altus, in quo regnorum omnium latitudo prospici possit, sive ob tumorem terræ, sive ob oculorum imbecillitatem, quorum acies eò usque se se porrigere minimè potest.

Utrique Dubio brevitèr facio satis, & ad primum dico: Christum Dominum, ut omnes Satanæ impetus experiretur, non invitum, non reluctantem, sed volentem, & semetipsum exinanientem, arreptum fuisse à Demone tàm in Sanctam Civitatem, quàm in montem excelsum, reverà, actu & locali motu. De modo autem, visibilitèr, an invisibilitèr, an terrestri itinere ductus, aut per aera à Diabolo fuerit Christus deportatus? silet omninò Scriptura Sacra. Et quidem ipse probibiliùs existimaverim, translationem illam localem fuisse, sed invisibilem, nemine conscio, sive pedibus sive per aera translatus eò venerit Christus. *Diabolus quantùm ad se sic Christum assumebat in pinnaculum templi, ut ab omnibus videretur; ipse autem, nesciente Diabolo, sic agebat ut à nemine videretur*, inquit *S. Chrysostomus*, citatus à *S. Thoma*. Neque etiam illis assentiri possum, qui fingunt Christum insedisse Diabolo, tanquàm equo, cùm longè verosimilius sit Christum à Diabolo fuisse translatum, vel eo modo, quo Propheta *Abacuc* de Judæa translatus est in Chaldæam, & *Philippus Diaconus*, postquàm eunuchum Candacis Reginæ baptizarat, delatus est in Azotum, vel tandem, sicut putat noster *Cajetanus*, eo modo, quo ipsemet Christus, teste Scriptura Sacra, *assumpsit Petrum, Joannem, & Jacobum in montem Thabor*.

Ad alterum Dubium dico: Diabolum in monte excelso ostendisse Christo omnia regna mundi, totum sumendum pro majori parte, quatenùs videlicet partem illorum ostendit, & id quod maximè eximium in illis est, vel quatenùs, partibus Orbis Christo commonstratis, edisseruit tentator callidus, quæ singularum gloria esset, qui splendor, quæ opulentia. *Nec enim*, inquit *S. Thomas* 3. part. quæst. 41. art. 4. ad 7. *est intelligendum quòd Christus videret ipsa regna, vel Civitates eorum, vel populos, vel aurum, vel argentum; sed partes terræ, in quibus unumquodque Regnum, vel Civitas posita est, Diabolus Christo demonstrabat, &*

& uniuscujusque Regni honores, & statum verbis exponebat. Sic Moysi ostensa legitur tota terra Israelis ex monte, *Deuteron.* cap. 34. ex quo tamen non patuit illi prospectus in singulas, sed in aliquas dumtaxàt illius terræ partes; sic etiam tota Judæa, & tota regio circumjacens Jordani ad Joannem egressa dicitur, quamvis pars ad illum tantummodo confluxerit.

Hactenùs exposuimus trinam Christi tentationem juxtà ordinem, quo eam *S. Mathæus* cap. 4. refert, nam totam Christi Domini tentationem compendiò dumtaxàt attigit *S. Marcus*, hanc verò generatim primò tractavit, dein, sigillatim descripsit *S. Lucas*, & duas postremas tentationes retulit ordine inverso, quod tamen Evangelicæ veritati non officit. Nihil quippè refert, ut inquit *Sanctus Augustinus* lib. 2. de consensu Evangelistarum cap. 16. *Quo narrentur ordine, cùm omnia facta esse manifestum sit*. Pratèr quàm quòd etiam dici potest, Deum hanc Evangelistarum, in trina Christi tentatione referendâ, diversitatem permisisse, ut ostenderet Sacros Evangelistas non ex compacto collatis capitibus scripsisse, vel alios narrationes aliorum exscripsisse. Cæterùm, advertat Lector, trinam tentationem, quâ Christum Diabolus adortus est, fuisse verè realem, & non imaginariam. Nam primò, si hæc trina Christi tentatio non fuisset realis, sed tantùm imaginaria, sequeretur, victoriam, quam Christus de tentatore reportavit, fuisse itidèm imaginariam, quod citrà summam absurditatem dici non potest. Secundò, si trina illa tentatio fuisset purè imaginaria, Christus non fuisset propriè tentatus; ille quippè tentari propriè dicitur, qui sui juris est, & judicio sicut & libertate voluntatis uti potest, at in visione, sicut & in omni re, quæ in mera imaginatione consistit, nec judicii, nec voluntatis locus esse potest. Tertiò, sicut externis, & realibus tentationibus sæpissimè à Diabolo urgemur, ita Christus, etsi innocens, & impeccabilis, externis & realibus tentationibus obnoxium se præbere voluit ad consolationem & exemplum fidelium. Denique, Scriptura Sacra iter Christi in Desertum, illius jejunium, trinamque tentationem, eodem orationis filo recitat tanquàm aliquid externum, & reale, negari igitur non potest trinam Christi tentationem realem, atque externam fuisse.

Superest nunc, ut de Christi post susceptum baptisma conversatione, seu de eo vitæ genere, quod Christus per triennium docendo, & prædicando sectatus est, paululùm disseramus.

DICO ITAQUE ULTIMÒ: *Christum post susceptum baptisma conversatum esse cum hominibus, vitam non austeram, sed communem, pauperem tamen ducendo, & omnia veteris legis præcepta adamussim observando.*

Hanc Assertionem, quantùm ad omnes sui partes, latè probat *Sanctus Thomas* 3. p. q. 40. art. 1. 2. 3. & 4. cujus doctrinam, ut brevitati con-

consulam, summatim delibabo. In primis, ostendit Angelicus Doctor conveniens fuisse, ut Christus post susceptum Baptisma conversaretur cum hominibus. Primò, quia Christus venit in mundum, ut salubribus præceptis homines informaret ad innocentiam, eisque per inextricabiles tenebras oberrantibus, operibus, factisque præsentibus, justitiæ, & immortalitatis consequendæ viam panderet, & peccatores salvos faceret, sicut legitur *Joannis* cap. 18. *Lucæ* cap. 4. Primæ ad *Timoth.* cap. 1. & alibi passim. Secundò, Christus non poterat convenientiori modo promovere salutem hominum, quàm prædicando, ac justè, & innocenter inter homines conversando, sic enim Divinitatem suam doctrinâ, & miraculis manifestavit, Judæis adventum suum Prophetarum oraculis Sole clariùs comprobavit, Publicanos mirâ comitate, & suavitate morum ad meliorem frugem convertit, & supercilium damnans Pharisæorum, qui sanctitatis obtentu peccatorum consortia vitabant, ignaros Evangelicâ luce illustravit, superstitiosos ad veram pietatem, impios ad resipiscientiam, & fidem adduxit, omnibusque fiduciam fecit ad ipsum accedendi. Denique, Christus post Baptismum cum hominibus conversari voluit, ut Evangelii prædicatores, & conscientiarum moderatores exemplo suo doceret, quo pacto ergà peccatores sese gerere debeant, & quærere oves, quæ perierunt, errantes in ovile revocare, magis ęgras, & tantùm non desperatas, majori sollicitudine, vigilantiâ, ac charitate curare, ne similes sint Pastoribus Israel, quibus Deus Ezechielis cap. 34. minas intentat his verbis: *Væ vobis Pastoribus Israel, quod infirmum fuit non consolidastis; & quod ægrotum non sanastis; quod confractum est non alligastis; & quod abjectum est non reduxistis; & quod perierat non quæsistis*: sed potiùs imitentur exemplum boni Pastoris, qui deperditam ovem sedulò quærit; vel Medici, qui ad ęgrotum accedit. His de causis Christus Dominus, post susceptum Baptisma, per triennium docendo, prædicando, cum hominibus conversari voluit; & hoc prædixerant Prophetæ, *Baruc* cap. 3. *Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est*; & *Daniel* cap. 9. *Confirmabit autem pactum multis hebdomada una*.

Verùm, quia sæpè sępiùs usu venire solet, ut in societate, & colloquiis hominum inanis obrepat gloriæ cupido, intepescat orandi fervor, & exolescat quidquid suavitatis antehàc percipiebatur ex rebus ad conjunctionem cum Deo, & ad proprium, atque aliorum profectum spiritualem spectantibus; ideò Christus Dominus sese interdùm à turba hominum subtraxit, & in solitudinem secessit, ut ejus exemplo discerent divini verbi Præcones non frequenter prodire in publicum, ubi animus ab interiori virtutis solidæ studio ad externarum occupationum illecebras sensim sine sensu defluere solet, sed potiùs turbam hominum relinquere, atque in solitudinem sese colligere assuescerent; idque triplici de causa, primò, propter moderatam quietem; secundò, propter

orationem, denique, propter salutem animæ, ne videlicèt appetitus laudis, ac profanæ sæculi affectiones blandè irrepant in animam, & internum homnis statum rerum terrenarum tumultu perturbent, spiritumque opprimant. Elegit autem Christus conversando cum hominibus vitam activam, & quamvis vita contemplativa, sicut docet *Sanctus Thomas* 2. 2. qu. 182. artic. 4. & q. 188. art. 6. simpliciter sit perfectior vitâ activâ, quæ occupatur circa corporales actus, vita tamen activa, secundùm quam aliquis prædicando, & docendo, contemplata aliis tradit, perfectior est vitâ, quæ tantùm est contemplativa, quia talis vita præsupponit abundantiam contemplationis. *Et ideò*, inquit Angelicus Doctor 3. p. q. 40. art. 1. ad 2. *Christus talem vitam elegit*. Suus tamen honor vitæ contemplativæ, & purè solitariæ asserendus est. *Solitudo quippè*, ut ait *S. Basilius* in lib. de laud. Eremi, *cælestis doctrinæ schola est, mundi persequentis felix effugium, laborantium requies, mærentium consolatio, ab æstu sæculi refrigerium, peccandi repudium, seclusio corporum, libertas animarum, &c.* Hæc, & alia id genus vitæ contemplativæ, & purè solitariæ encomia legi possunt apud Sanctos Patres, & præsertim *S. Hieronymum* in Epist. 1. ad Heliodorum.

In vita activa, quam Christus amplexus est post Baptismum, tria occurrunt observatione digna, quæ hìc breviter expono. Primum est, quòd Christus Dominus à veteris, seu Mosaicæ legis præceptis ne latum quidem unguem unquàm descivit, sed ea jugiter observavit. Quâ in re falsi convincuntur Judæi, qui blaterant, Christum sprevisse, pervertisse, ac penitùs destruxisse legem; cùm potiùs Christus de semetipso testetur *Matth.* cap. 5. *Nolite putare quoniam veni solvere legem, & Prophetas; non veni solvere, sed adimplere*. Immò, ibidem disertis verbis asserit Christus, futurum citiùs, ut fractus illabatur Orbis, quàm ut minimus legis apex irritus cadat, seu non impleatur, aut non observetur: *Amen quippè dico vobis, donec transeat Cælum, & terra, jota unum, aut unus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant*. Præterea, Christus, juxtà legem Moysis, circumcisus est, in Templo fuit oblatus, in diem festum Paschæ singulis annis Hierosolymam ascendit, cæremonias, & figuras, quibus erat adumbratus, implevit, gratiam, per quam vetus lex impleri posset, nobis attulit, omnia denique veteris legis oracula, quibus Prophetæ Messiæ originem, locum, tempus nativitatis, officium, doctrinam, miracula, actiones, passiones, exinanitionem, & exaltationem prædixerunt, in se sustinuit, & exequutus est. Quâ fronte ergo audent obstinati Judæi Christum transgressionis legis insimulare, cujus potiùs vita nihil aliud fuit, quàm legis observantiæ, perfectæ in Deum, & proximum charitatis, modestiæ, tolerantiæ, clementiæ, & mansuetudinis absolutissimum exemplar, morum disciplina, vitiorum censura, & perpetuus sibique semper constans virtutum omnium concentus. Hinc Christus, suæ innocentiæ securus, ad acerbissi-

bissimorum etiam hostium suorum testimonium super hac re provocare haudquaquàm reformidavit, dicens *Joannis* cap.8. *Quis ex vobis arguet me de peccato*.

Alterum, quod in vita, quam Christus egit post Baptismum, Lector observare debet, est ea agendi ratio popularis, & communis, quâ Christus conversatus est cum hominibus, sicut colligitur ex Scriptura Sacra *Matth.* cap. 11. *Venit Joannes neque manducans, neque bibens, & dicunt: dæmonium habet. Venit Filius hominis manducans, & bibens, & dicunt: ecce homo vorax, & potator vini, publicanorum, & peccatorum amicus*. Scilicet, Joannes Baptista fuerat missus à Deo, ut austero vitæ genere, & pœnitentiæ prædicatione, velut lugubri carmine, Judæos ad plangenda peccata, & mores in meliùs emendandos provocaret, sed surdis cecinit Joannes, nec ejus austeram, ac duram vitæ rationem ullo pacto ferre potuerunt Judæi. Venit ergo Christus manducans, & bibens, idest, promiscuo cibo, & potu, more cæterorum hominum, usus, & cum ipsis popularitèr conversatus, omnibusque omnia factus, ut suâ morum facilitate illos ad veræ pœnitentiæ callem revocaret; sed Judæi, saxa in cordibus gestantes, ad lætiorem Christi cantum obsurduerunt, illius comitatem, ac popularem agendi rationem in calumniam, & contumeliam verterunt, ipsumque passim traduxerunt tanquàm hominem voracem, & vini potatorem, qui conviviis & vino indulgeret, Publicanorum & peccatorum amicum, perditorum hominum, & ganeonum socium, sicque per deplorandam cæcitatem Judæi nec austerâ Joannis, nec populari Christi vivendi ratione ad pœnitentiam adduci potuerunt, omnemque diligentiam, quam ad eorum conversionem, & salutem procurandam adhibuit Deus, suo vitio, & contumaciâ inutilem planè reddiderunt.

Aliam rationem adducit *Sanctus Thomas*, cur Christus, qui in Deserto quadraginta diebus, & totidèm noctibus jejunando vitam austeram duxerat, deindè, inter homines conversando communem vitam egerit. Inquit enim Angelicus ille Doctor, cùm utraque vita, austera scilicèt, & communis, licita, & laudabilis sit, voluit Christus Dominus hominibus utriusque vitæ præbere exemplum: *prioris* quidem, constitutus in deserto, dum jejunavit, licèt non indigens jejunio: *posterioris* autem, postquàm è Deserto egressus cœlestem doctrinam, quâ homines imbuere debebat, prædicare cæpit. Observat etiam *Sanctus Thomas*, post *Sanctum Chrysostomum*, quadantenùs necessarium fuisse Joanni Baptistæ ut vitam austeram duceret, non autem Christo, ut peccatores converteret, quia Christus, inquit Sanctus ille Doctor, à miraculis, quibus in dies inclarescebat, testimonium habebat; Joannes verò innocentis dumtaxàt vitæ, morumque integritate commendatus benè apud Judæos audiebat. Dimisit ergo Christus Joannem jejunio, & vitæ austeritate fulgere, & contrariâ ipse incessit viâ, ad mensam videlicèt

intrans Publicanorum, manducans, & bibens cum peccatoribus. Undè obitèr advertant Divini Verbi præcones, quibus non est concessa gratia miraculorum, quòd, si animarum saluti cum fructu incumbere velint, austerum Sancti Joannis Baptistæ vivendi modum pro viribus imitandum sibi proponere debeant, à frequentibus mulierum colloquiis, spectaculis, conviviis, lusibus, aliisque id genus vitæ humanæ delitiis, quibus homines emolliri solent, penitùs abstinendo, nihil delicatum in victu, & vestitu sectando. Difficillimum quippè est, juxtà Sanctorum Patrum doctrinam, ut ille præcepta vitæ Christianæ, quæ, teste *Sancto Augustino*, crux est, atque martyrium, aliis persuadere, & instillare possit, qui mundanis adhuc titillatur oblectamentis, curiosis nugis pascitur, & auram popularem vanâ eloquentiâ, vel humanis conceptibus, ingeniosis quidem in speciem, sed sterilibus, & exsuccis, sibi inter concionandum conciliare conatur.

Ultimum denique, quod Lector in vita Christi post Baptismum observare debet, est illa voluntaria paupertas, cui sese addixit Servator noster, ita ut nec diversorium, nec humile tuguriolum habuerit, ubi reclinaret caput suum, sicut dicitur *Matthæi* cap.8. Huic autem voluntariæ paupertati se subdidit Christus Dominus, tùm ad instructionem nostram, tùm ad suæ virtutis, ac divinitatis veritatem comprobandam. Enim verò, congruebat primò, ut sic exemplo suo Christus edoceret Prædicatores Evangelii, qui, antequàm sibi alios instruendi demandatam provinciam suscipiant, bonis temporalibus nuncium remittere debent, quò nimirùm omni cupiditate divitias possidendi semel expediti, toti à Deo unicè pendeant, toti Evangelii prædicationi insistant, & exemplo contemptus rerum terrenarum omnes ad Christum multò faciliùs trahant. Alioquin, si Evangelii Prædicatores divitias possiderent, cupiditati eorum prædicatio adscribi posset, *si Discipuli Christi*, inquit *Sanctus Hieronymus* in *Matthæum*, *divitias habuissent, viderentur non causâ salutis hominum, sed causâ lucri prædicare*. Secundò, consentaneum omninò erat ut Christus divinitatem suam demonstraret per voluntariam paupertatem, quam elegit, nàm si Christus divitiis, & opibus fuisset instructus, non ejus divinitati, sed potentiæ sæculari, quâ fuisset donatus, totius Orbis innovationem tribuissent mortales; at, dùm Christus pauper, humilis, & abjectus, nullâ vi, & potestate armorum fretus, nec Oratorum eloquentiâ usus, nec Principum, sed pauperum Discipulorum ministerium adhibens, totum Orbem sibi virtute miraculorum subegit, idololatriam tot annorum diuturnitate roboratam extirpavit, omnesque nationes triumphantis Crucis jugo subdidit, nemo est, qui statim non videat, hæc omnia Divinæ Potentiæ esse miracula, quibus, ratio, & potentia humana cedere debent. Abeant ergo occæcati Judæi, & de fictitio illo Regno terreno, quod suo Messiæ tribuunt, inani expectatione, & vanissimâ, quantùm voluerint, exultatione

ne bachentur, nos verò Prophetarum oraculis fulti, Regnum quidem Messiæ vindicamus non terrenum, & temporaneum, sed spirituale, & æternum, sicut ex his, quæ supra diximus, liquidò constat.

Antequàm huic Dissertationi finem imponam, necessum est, ut faciam satis objectioni, sæpiùs à recutitis, seu Judæis, decantatæ, quâ Christum Dominum legis Mosaicæ transgressorem fuisse, plenis, ac crepitantibus buccis allatrare solent.

Arguunt itàque sic Judæi: Ille homo non est à Deo, qui legem de Sabbati observatione violavit, atqui Christus legem de Sabbati observatione impunè violavit, ergo Christus non fuit homo missus à Deo, nec proindè verus Messias. Probant minorem ex cap. 12. *Matthæi*, ubi legitur, Christum, per Sata ambulantem, permisisse discipulis suis, ut in die Sabbati spicas vellerent, confricarent, iisque manu contritis vescerentur, quod tamen in Sabbato fieri vetitum erat. Legitur etiam ibidem, Christum sanasse in Sabbato hominem manum aridam habentem, & denique *Joannis* cap. 5. dicitur: paralyticum in Sabbato fuisse à Christo sanatum, Christus ergo legem de observatione Sabbati violavit.

Respondeo: Illam objectionem, quam etiamnùm Judæi, crambis instar recoctæ, obtrudunt, jam à Christo Domino fuisse abundè solutam, *Matthæi* cap. 12. ubi suam, suorumque Discipulorum innocentiam circà Sabbati observationem ab impacta sibi calumnia quadruplici ratione vindicavit. In primis, ostendit Christus Dominus, Discipulos suos violati Sabbati reos censeri non debere eò quòd spicas vulsissent, & fricuissent Sabbato, quia id, compellente necessitate, seù ad levandam urgentem famem, fecerunt. Undè, sicut David non fuit Legis transgressor, quandò propter famis, quâ premebatur, necessitatem, comedit panes sanctos ab *Achimelech* Sacerdote acceptos, quos, edere ei non licebat, ut legitur 1. *Reg.* cap. 21. ità Discipulis Christi vitio verti non debet, quòd, necessitate stimulantis famis compulsi, spicas Sabbato confricuerunt, ut paucarum spicarum vulsione, & confricatione vitam suam incolumem servarent, famemque sedarent; *Sabbatum* enim *propter hominem factum est, & non homo propter Sabbatum*, ut dicitur *Marci* cap. 2.

Deindè, sicut Sacerdotes in veteri Lege excusabantur à crimine violandi Sabbatum, etiamsi in Templo opera exercerent, quæ Sabbatum in speciem violare videbantur (opera enim, quæ exercebant, famulantur, scilicèt comportatio lignorum, mactatio, & excoriatio victimarum, ignis accensio, circumcisio, & alia id genus) ità à crimine violandi Sabbatum itidèm excusari debent Discipuli Christi, quippè qui vellendo, & manibus comprimendo spicas, ut suam sedarent famem, injunctum sibi prædicandi Regnum Dei ministerium exibuerunt Christo Domino, qui maior, sanctior, ac longè dignior erat ipso Templo, utpotè Templi Dominus: *Dico autem vobis, quia Templo maior est hic.*

Ter-

Tertiò : à crimine violandi Sabbatum excusantur Discipuli Christi, quia Lex, quæ misericordiam, & charitatem præcipit, præponi debet Legi, quæ purè ritualis est, & cultui externa, dicit enim Deus per *Oseam* Prophetam: *misericordiam volo, non sacrificium*. Porrò, Lex servandi Sabbatum ritualis dumtaxàt est, sacrum autem salutis animarum, & prædicationis verbi Divini ministerium pertinet ad Legem, quæ charitatem, & misericordiam præcipit; rectè itàque se gesserunt Discipuli Christi, dùm, spicarum confricatione in Sabbato, famem, quâ laborabant, sedarunt, ne dimitterent, aut interrumperent ministerium sacrum, cui erant addicti.

Quartò : a crimine violandi Sabbatum excusantur Discipuli Christi propter legitimam dispensationem, quam acceperunt à Christo, qui Dominus est Sabbati, atque supremus conditor Legis, utpotè naturâ Deus, summâ potestate præditus, *Dominus enim est filius hominis etiam Sabbati*.

His quatuor rationibus Christus *Matth.* cap. 12. Discipulorum suorum innocentiam, quam Iudæi falso crimine appetebant, tuitus est, sed non minus efficacitèr Iudæorum malignitatem cöarguit, ipsosque pudore suffusos silere cöegit, quandò in Sabbato sanavit hominem manum aridam habentem. Enim verò, cùm Scribæ, & Pharisæi, non ut discerent, sed ut Christo calumniam struerent, ipsum his verbis interrogassent: *Si licet Sabbatis curare?* Christus, ut eorum malitiam retunderet, immutatâ quæstione, ait illis: *Interrogo vos, si licet Sabbatis benefacere, an male? animam salvam facere, an perdere?* Illis autem ad incitas redactis, adeòque tacentibus, nec hiscere, aut quidquam mussitare ausis, Christus Dominus fas esse Sabbato hominem curare confirmavit istâ familiari ovis similitudine, *quis erit ex vobis homo, qui habeat ovem unam, & si ceciderit hæc Sabbatis in foveam, nonne tenebit, & levabit eam? Quantò magis melior est homo ove? Itaque licet Sabbatis benefacere*. *Matth.* cap.12. Quasi diceret Christus, inquit *S. Hieronymus*: *Si vos, ò* Iudæi, *Sabbato ovem, & aliud quodlibet animal in foveam decidens eripere festinatis, non animali, sed vestræ avaritiæ consulentes; quantò magis hominem, qui multò melior est ove, debeo liberare?*

Observat etiam *Sanctus Thomas* 3.p. q 40. art.4. ad 1. Christum Dominum cap.5. *Ioannis*, alio pacto à transgressione Legis sese excusasse. Nàm, cùm Iudæi religionis prætextum suæ adversùs Iesum invidiæ, ac malignitati obtenderent, eò quòd paralyticum in Sabbato curasset, ad eorum iniustas, & temerarias cohibendas querimonias respondit Christus: *Pater meus usque modò operatur, & ego operor*. Quâ responsione ostendit Christus, præcepto de sanctificatione Sabbati non interdici opus divinum, sed opus dumtaxàt humanum. Nam, quàmvis Deus die septimo à novis condendis creaturis cessaverit, semper tamen operatur in earum conservatione, eas videlicèt regendo, animas creando, illuminando, perficien-

ficiendo, miracula patrando, aliaque animantia continentèr in vitam educendo, si ergo opera divina præcepto de sanctificatione Sabbati non sunt interdicta, nec quoque miracula, quæ edebat Christus in Sabbato, erant prohibita, utpotè opera divina. Non solvit itaque Christus Sabbatum, quandò miraculosè paralytico sanitatem restituit.

Hæc, & alia huiusmodi, si liberis, & attentis animis perpenderent Iudæi, abstinerent procùl omni dubio ab illis blasphemiis, quas quotidiè evomunt in Christum Servatorem nostrum, quem odio, & livore cæcati, tanquàm verum Messiam agnoscere detrectant. Sed illis meliorem mentem precemur, ut ipsis tandem aliquandò fulgeat illuminatio Evangelii gloriæ Christi, & sublato velamine, quod, teste Apostolo 2. ad *Cor.* cap. 3. positum est super corda eorum, agnoscant Christum Dominum, Prophetarum oraculis prædictum, à Patriarchis expectatum, multis prodigiis demonstratum, ac toto in Orbe adoratum.

DISSERTATIO DECIMATERTIA

De Doctrina Christi Domini.

Deus, ut absolutissimus generis humani esset Magister, humanam carnem induere debuit, inquit *Lactantius* libro 4. Divin. Instit. cap. 24. Nàm, si veniat ad homines ut Deus, prǽterquàm quòd mortales oculi claritatem Majestatis ejus conspicere, ac sustinere non possunt, ipse certè Deus virtutem suo exemplo docere haud poterit, quia expers corporis non faciet, quę docebit: ac per hoc doctrina ejus perfecta non erit. Ut igitur Deus mortales docendo, virtutum quoque illis præberet exempla, homo factus est; suamque doctrinam per omnem terram verbis, & exemplis seminavit, & ea, quæ præcipiendo docuit, faciendo confirmavit. *Spiritus Domini super me, eò quòd unxerit Dominus me: ad annunciandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, & prædicarem captivis indulgentiam, & clausis apertionem: ut prædicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo nostro, ut consolarer omnes lugentes. Isaiæ* cap. 61. De hac itaque nostri, & absolutissimi generis humani Magistri doctrinâ in hac Dissertatione verba facturus, quatuor difficultates paucis examinandas aggredior. Prima est, an doctrina Christi sit quâcumque aliâ doctrinâ excellentior? Altera, utrùm conveniens fuerit, ut Christus Dominus per se ipsum doceret Iudæos, non obstante offensione Scribarum, & Pharisęorum? Tertia, nùm Christus debuerit doctrinam suam scripto tradere, seu litteris consignare? Postrema, utrùm Epistola Christi ad *Abgarum*, Regem Edessenorum, & vicissim Epistola Abgari ad Christum, sint genuinæ, aut spuriæ, & suppositítiæ. Quibus difficultatibus ut sigillatim faciam satis.

Dico

DICO PRIMÒ: *Doctrinam Christi excellentiorem esse quâcumque aliâ doctrinâ.*

Probatur ex caracteribus, quibus doctrina Christi præ cæteris aliis insignitur. Primò, doctrina Christi, tota quanta est, cœlestis, ac divina est, non ad humanam aucupandam gloriam studio comparata. Undè Christus, qui è sinu Patris æterni omnis veritatis cognitionem velut è plenissimo fonte hausit, ait *Ioannis* cap. 7. *Doctrina mea non est mea, sed ejus, qui misit me.* Et hac de causa Pater æternus, ut ostenderet, doctrinam Christi non humanam, sed planè cœlestem, ac divinam esse, bis eam voce sensibili comprobavit, primùm ad Jordanem in Baptismo, dein, in monte Thabor in Transfiguratione, dicens: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum audite.* Quasi diceret: Audite Doctorem, & Legislatorem omnibus datum, quem Legis mysteria prænunciarunt, quem Prophetarum ora cecinerunt, solus hic è Cœlo profectus est Doctor, solus certa docere potuit, cùm sit veritas, vita, atque æterna sapientia, solus salutaria docuit unicus humanæ salutis Auctor, solus absolutè præstitit quidquid docuit, solus exhibere potest quidquid promisit, solus denique omnia perfectæ virtutis vel præcepta, vel exempla, quæ per partes alia ab aliis prodita fuerant, tradidit, docuit, & expressit. Secundò, doctrina Christi digito Dei inscripta est in cordibus nostris, nec nos multitudine onerat præceptorum, sed eò unicè tendit, ut Deum toto corde, totâ mente, totisque viribus diligamus, & proximum sicut nos ipsos. *Hæc est*, inquit Christus, *Lex, & Prophetæ*; ad discrimen veteris Legis, seu doctrinæ, quam Deus Israelitis in Tabulis exaratam tradidit, quę multiplices, ac duras Leges complectebatur: *Dabo Legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam, & ero ipsis in Deum, & erunt mihi in populum, & non docebit ultrà vir proximum, & vir fratrem suum, dicens: Cognosce Deum; omnes enim cognoscent me à minimo eorum usque ad maximum.* Jeremiæ cap. 31. v. 33. & 34. Tertiò, doctrina Christi vera est, nulli prorsus errori obnoxia, simplex, facilis, & expedita, omnibus ex æquo sese accommodat, lacte parvulos alit, donec tacitis auctibus grandescant in Christo, robustos solido cibo pascit, & ità non deest infimis, ut summis sit etiam admirabilis; quò fit, ut doctrina Christi longè latèque discrepet à doctrina Philosophorum, quæ multis erroribus scatet, totque implexis involvitur difficultatibus, ut nonnisi post diuturnum tempus animus, non dico exercendę, & penetrandæ eorum disciplinæ, sed & capiendæ idoneus esse possit. Quartò, doctrina Christi sanctitatem habet à suo Legislatore, scilicèt Christo Domino, qui eam præsenti virtute firmavit, & ad illam sequendam mortales dictis stimulavit, & factis; quâ sanctitate omninò caruit doctrina Philosophorum, qui non eodem modo vixerunt, quo docuerunt esse vivendum, sed victi cupiditatibus, quas vinci prædicabant oportere, doctrinæ suę fidem derogarunt. Quintò, doctrina Christi

sti carnalibus cupiditatibus, & sensibus opposita est, carnique, ac sanguini indicit bellum, docet siquidem nos brevitatem vitę, fallaciam, & incertitudinem divitiarum, miserum exitum vitæ libidinosæ, ad modestiam, humilitatem, odium & contemptum Mundi omnes hortatur, invitat, & animat; totaque è diametro opponitur ei, quam impostor Mahumetus invexit, doctrinæ, quæ impia est, flagitiosa, non sibi constans, sensibusque maximè indulgens. Permittit quippè hujus impostoris doctrina, ut effrænem suam quisque exsatiet libidinem, & cupiditatibus suis laxet habenas, multiplicando coniugia, totque alendo uxores, quot alere potest. Undè non mirum, si ille impostor hanc doctrinam sensibus adeò commodam, & post mortem etiam carnales promittentem delicias, vi armorum, & voluptatis illecebris latissimè propagaverit, atque benè multos, quorum natura ad vitia proclivis erat, inanibus promissis lactarit, atque seduxerit. Sextò, doctrina Christi sensibus licèt invisa sit, & rationi, propter mysteria, quæ credenda proponit, omninò impervia, attamen absque armis, absque eloquentia, absque ullo humano subsidio, & voluptatis illicio, per simplices Discipulos prędicata altas ubique radices egit, tot inter persecutiones, quibus eam exagitarunt Tyranni, irrigata sanguine Martyrum crevit, & tandem de errore triumphans summos Orbis Principes, Philosophos, Oratores, omnesque gentes, tenebris idololatrię immersas, gratiæ spiritualis luce illustravit. *Numero exigui*, inquit Augustinus Epist. 137. aliàs 3. ad Volusianum, *per Mundum disseminantur, populos facilitate mirabili convertunt, inter inimicos augentur, persecutionibus crescunt, per afflictionum angustias usque in terrarum extrema dilatantur. Ex imperitissimis, ex abjectissimis, ex paucissimis illuminantur, nobilitantur, multiplicantur, præclarissima ingenia, cultissima eloquia, mirabilesque peritias acutorum, facundorum, atque Doctorum subjugant Christo, & ad prædicandum viam pietatis, salutisque convertunt*. Septimò, Christus veritatem doctrinæ suę non solùm Prophetarum oraculis, & adimpletione omnium figurarum, quibus in veteri Lege fuerat adumbratus, plenissimè confirmavit, sed etiam multis, iisque stupendis prodigiis sæpissimè comprobavit, quæ certè prodigia in confirmationem doctrinæ suæ, si falsa fuisset, Christus edere non potuisset, quia Deus, qui nec falli, nec fallere potest, permittere non potest, ut in confirmationem falsæ doctrinæ vera miracula fiant. Octavò, Christus, non obstante rabie Iudæorum, qui calumniis, acerbis suppliciis, diràque morte in ipsum atrociter sævierunt, doctrinam suam constanti semper animo propugnavit, & post ipsius mortem Apostoli eamdem doctrinam, à Magistro acceptam, per totum Orbem promulgarunt, nullum indè præmium sperantes, quàm persecutiones, exilia, contumelias, cruces, & tormenta. Quis autem credat, Christum, & Apostolos pro falsa doctrina probrosam mortem oppetere voluisse? Denique, doctrina Christi non fuit occulta: *Ego*, inquit Christus, *Ioannis*

cap. 18. *palàm locutus sum Mundo, Ego semper docui in Synagoga, in Templo, quò omnes Iudæi conveniunt, & in occulto locutus sum nihil*, ad discrimen factionum, & seditionum Auctorum, vel Hæreticorum, qui pravam suam doctrinam non audent statim propalare, sed sibi malè conscii per cuniculos, per occultas mille nocendi artes eam disseminare satagunt, ne errores, quos simplicibus instillare moliuntur, confestim deprehendantur, & refellantur; vel etiam, ut inquit *S. Thomas*, ad differentiam Invidorum, qui doctrinam suam, alioquin bonam, cum cæteris communicare nolunt, quia cęteris doctiores audire volunt, quod in Christo locum non habet, de quo *Sapientiæ* cap. 7. dicitur: *Quam sine fictione didici, & sine invidia communico, & honestatem illius non abscondo*. Observat tamen *S. Thomas* 3. p. q. 42. art. 3. Christum turbis quędam in occulto fuisse locutum quantùm ad modum docendi, dùm videlicèt ad annuncianda spiritualia Mysteria parabolis, & similitudinibus usus est, ut hoc pacto rudium hominum infantiam, ac balbutiem erudiret, & erudiendo emendaret, occultans in his parabolis spiritualis intelligentiæ medullam, quæ est cibus grandium: *Sic loquitur Christus, ut altitudine superbos irrideat, profunditate attentos terreat, veritate magnos pascat, affabilitate parvulos nutriat*, inquit *S. Augustinus* lib. 5. de *Genesi* ad litteram cap. 3. Ex his ergò caracteribus, quibus nobilitatur doctrina Christi, patet, eam auctoritate, sanctitate, veritate, & sublimitate cæteris aliis doctrinis antestare. Quæ cùm ita sint, pudendum sanè, quòd multi Christiani Theatra, & Spectacula frequenter adeant, fabulas, & res ludricas à scenicis hominibus, & mimis, arrectis auribus audituri, librosque non solum inutiles, sed etiam saluti noxios summâ cum oblectatione legant, Evangelii verò lectionem, in qua cœlestis Christi continetur doctrina, omninò prętermittant. In hunc abusum totis eloquentiæ suæ viribus invecti sunt Sancti Patres, præsertim *S. Chrysostomus* hom. 2. in *Matthæum*, ubi frivolas quorumdam excusationes refellit: *Non sum* (inquit) *ego Monachus, uxorem habeo, & filios, & curam domus gero. Hoc est, quod omnia quasi una quadam peste corrumpit, quoniam lectionem Divinarum Scripturarum ad solos putatis Monachos pertinere, cùm multò magis vobis, quàm illis sit necessaria. Qui enim versantur in medio, & vulnera quotidiè accipiunt, magis indigent medicamine. Itaque multò est gravius, atque deterius, rem superfluam esse Legem Dei putare, quàm illam omninò non legere. Hæc enim verba sunt, quæ de diabolica prorsùs meditatione promuntur*.

DICES: Apostolus *Paulus* 1. ad *Corinth.* cap. 1. vocat prędicationem Evangelii *stultitiam*, non ergo doctrina Christi, quæ in Evangelio continetur, sublimitate, & sapientiâ superat Philosophorum doctrinam. Prætereà, *Matth.* cap. 13. Prædicatio Evangelii comparatur *grano sinapis, quod minimum est omnibus seminibus*, quem locum exponens *Sanctus Hieronymus*, hæc habet: *Confer hujuscemodi doctrinam dogmatibus Philosopho-*

sophorum, & libris eorum, & splendori eloquentiç, & compositioni Sermonum: & videbis quantò minor sit cæteris seminibus sementis Evangelii.

Respondeo ad utrumque argumentum,& ad primum dico: Prædicationem Evangelii appellari ab Apostolo *stultitiam* comparatè ad homines carnales, non secùs ac prædicatio Christi crucifixi Judæis quidem scandalum est, & gentibus stultitia: ipsis autem electis Judæis,gentibusque, Dei virtus est, & sapientia, nàm id quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, ut ait ibidem Apostolus. Invisibilium amore visibilia contemnere stultum est viris carnalibus, & durum incipientibus; at progressis aliquantulùm, & demùm perfectis ea est tota sapientiæ perfectio, suavitas, & beatitudo. Carnalibus adhùc populis Apostolus, ut ipsemet testatur, non statim sublimem sapientiam ingerebat, sed simplicem doctrinam,instar lactis, propinabat, at semel purgatis, & spiritualibus effectis perfectam sapientiam proponebat, undè idem Apostolus alibi dicit, se loqui sapientiam in mysterio, nempè inter perfectos.

Ad alterum argumentum respondeo: Prædicationem Evangelii, seu doctrinæ Christi, comparari grano sinapis, quod minimum est omnibus seminibus, quia doctrina Evangelica, si cum doctrinis sæcularibus,hoc est, Philosophorum, & Oratorum conferatur, minima in speciem propter verborum simplicitatem apparebit, quamvis reverà ad persuadendum, vel convincendum sit illis longè efficacior, sublimior, atque potentior. Quæ enim, amabo,sæcularis doctrina conferri potest cum Christi doctrina, quæ, ut modò dicebamus, totum Orbem immutavit in melius,& quod Philosophis ne in mentem quidem venerat ut suaderent hominibus servare castitatem, cupidines extinguere, abdicare nuptias, vitæ mortalis pertædescere, benè mereri de malè merentibus,persecutionem, calumniam, maledicta, mortem ipsam pro religione, pro justitia pati, id doctrina Christi hominibus, id adolescentulis, id pueris, & puellis persuasit; exindè enim castra Virginum, & examina Martyrum de morte, de voluptate, de natura ipsa triumpharunt. Hinc eleganter *Lactantius* ait lib.3. Divin.Inst. cap.26. *Sola hæc efficit doctrina cælestis, quia sola sapientia est. Illi.*, Philosophi., *scilicèt persuadere cuiquam poterunt, qui nihil persuadent etiam sibi? Aut cujusquam cupiditates oppriment, iram temperabunt, libidinem coercebunt: cùm & ipsi cedant vitiis, & fateantur plus valere naturam? Dei autem præcepta, quia & simplicia, & vera sunt, quantùm valeant in animis hominum quotidiana experimenta demonstrant.*

DICO SECUNDÒ: *Conveniens fuisse ut Christus per seipsum doceret Judæos, & apud illos prædicaret, non obstante offensione Scribarum, & Pharisæorum.*

Probatur quadruplici ratione, quam affert Angelicus Doctor 3. p. q.42. art.1. Primò, quia Christus, per semetipsum docendo Judæos, lucu-

luculenter ostendit, per suum adventum impleri omnes promissiones antiquitùs factas Judæis, non autem gentibus, quà de causa dicit ipse Christus *Matth.* cap. 15. *Non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel*, quæ verba exponens *S. Augustinus* Tractatu 47. in *Joannem*, hæc habet: *Quid est: Non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel, nisi quia præsentiam suam corporalem non exhibuit nisi populo Israel? Ad gentes non perrexit ipse, ut qui*, seu Iudæi, *contemnebant, majus judicium sumerent, quia & præsentia illis est exhibita. Ipse Dominus ibi fuit, ibi Matrem elegit, ibi concipi, nasci, ibi sanguinem fundere voluit, ibi sunt vestigia ejus, modò adorantur, ubi novissimè stetit, undè ascendit in Cælum: ad gentes autem misit.* Hinc Apostolus ad *Romanos* cap. 15. Christum appellat *Ministrum Circumcisionis*, ideft, Apostolum, & Prædicatorem Israelitarum, *propter veritatem Dei ad confirmandas promissiones Patrum*. Ut ergò Christus probaret Judæis, se esse Messiam ipsis à Deo promissum, eos per semetipsum edocere, atque apud illos prædicare voluit. Secundò, Christus docendo, & prædicando solùm apud Judæos, servavit ordinem primogenito populo, seu Israelitico, debitum, ut impleretur vaticinium *Isaiæ* cap. ultimo: *Mittam ex eis, qui salvati fuerint*, videlicèt ex Iudæis, *ad gentes, & annunciabunt gloriam meam gentibus*. Tertiò, Christus, docendo per semetipsum Judæos, omnem illis præripuit calumniandi materiam, fecitque ne justam excusationem haberent, dicentes, se ideò rejecisse Dominum, quod gentibus incircumcisis prædicaret. Apud solos itaque Judæos prędicavit Christus Dominus, districtèque prohibuit Apostolis suis, ne abirent versùs gentes prædicandi causâ, *ut quantam Judæorum curam gereret, ipse demonstraret, & sic ora ipsorum obstrueret, & ad doctrinam Apostolorum præpararet*, inquit *S. Chrysostomus Hom. 33. in Matth.* Denique, Christus gentes non per semetipsum docere, sed tantùm post passionem suam Apostolorum ministerio luce Evangelicâ illustrare voluit, ut ostenderet, se per Crucis victoriam promeritum fuisse potestatem, & dominium in omnes gentes, sicut ipsemet testatur *Matth.* cap. ult. *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra: Euntes ergò docete omnes gentes &c.* quasi diceret: Ite nunc non in Iudæam solùm, sicut priùs vobis præceperam, sed in Mundum universum, docete omnes gentes, instituite in doctrina fidei, quam à me accepistis, non Judæos tantùm, sed omnium gentium homines.

Advertendum est tamen cum S. *Thoma*, quòd, sicùt Christus non debuit à principio doctrinam suam promiscuè gentibus communicare, ut nimirùm Iudæis, tanquàm populo primogenito, debitus ordo servaretur; ità etiam non debuit gentes, omninò repellere, ne spes salutis eis præcluderetur. Quocircà, Christus ad misericordiam semper propensus, & hominum salutis sitientissimus, inter gentiles Samaritanam, & Chananæam, ut legitur *Ioannis* cap. 4. & *Matth.* cap. 15. & alios nonul-

nonnullos propter excellentiam fidei, & devotionis eorum admisit, suæque doctrinæ luce illustravit.

DICES PRIMÒ *Isaias* cap. 49. prædixit, Messiam, seu Christum, fore lucem gentium: *Parùm est ut sis mihi servus ad suscitandas tribus Jacob, & fæces Israel convertendas. Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terræ.* Simeon etiam, venerandus ille senex, qui expectabat redemptionem Israel, Christum Dominum in suis ulnis gestans in Templo appellavit *Lumen ad revelationem gentium.* Sed Christus lumen, & salutem præbuit per suam doctrinam, debuit ergo, juxtà Prophetarum oracula, non solùm apud Judæos, sed etiam apud gentes prædicare.

Respondeo cum *S. Thoma*: Christum fuisse *in lumen, & salutem gentium*, quandò post passionem suam Discipulos suos ad prædicandum gentibus misit. Nec enim minoris, sed potiùs majoris potestatis est facere aliquid per alios, quàm per seipsum, & in hoc maximè divina Christi potestas illuxit, quòd Discipulis suis tantam contulit virtutem, ut illorum prædicatione idolorum cultores, & barbaræ gentes, quæ nihil de Christo audierant, ipsius fidem amplexi sint, ejusque religioni colla submiserint.

DICES SECUNDÒ: Christus apud illos prędicare non debebat, quibus illius prædicatio scandalo & offensioni erat, atqui prædicatio Christi Scribis & Pharisæis, qui apud Judæos in magno honore habebantur, scandalo & offensioni erat, teste Evangelista *Matthæo*, qui cap. 15. refert, Discipulos Christi dixisse ei: *Scis, quia Pharisæi, audito hoc verbo, scandalizati sunt?* Non igitur expediebat, ut Christus prædicaret Judæis proptèr offensionem Scribarum & Pharisæorum.

Respondeo cum eodem Doctore Angelico: Christum, dùm publicè Scribas, & Pharisæos coärguebat, non impediisse, sed magis promovisse effectum doctrinæ suæ, primò, quia, ut ait *S. Petrus* 1. suæ Epistolæ cap. 2. prædixit *Isaias*, Christum fore lapidem offensionis, & petram scandali *his, qui offendunt verbo, nec credunt in quo positi sunt*, quales profectò fuerunt Scribæ, & Pharisæi, qui irâ in Christum stimulati, & invidiâ depravati, quòd, confluente ad eum populo, contemni, ac deseri se videbant, Christi doctrinæ repugnabant, eum acriter insectabantur, conviciis proscindendo, incessendo dicteriis, doctrinam cavillando, fodicando actiones, miracula eludendo. Quaproptèr, non debuit Christus, propter illorum offensionem, à suscepto docendi, & prędicandi munere abstinere. Secundò, per objurgationes Christi, hypocrysis, & vitia Pharisæorum, atque Scribarum populo innotescebant, sicque populus minùs avertebatur à doctrina Christi, quam aperto marte oppugnabant Scribæ, & Pharisæi. Hinc Christus admonitus à suis Discipulis, quòd Pharisæi verbis ejus fuissent offensi, respondit: *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum: cæcus autem si cæco ducatum præstet*,

stet, ambo in foveam cadent. Quâ responsione ostendit Christus, discipulos suos sollicitos esse non debuisse de offensione Scribarum, & Pharisæorum, quia veritate offendebantur, suisque superstitiosis traditionibus addicti, gratiæ mysteria pro nihilo habebant, & plebem à via salutis abducebant. Eâ de causâ Christus Dominus Scribas & Pharisæos sæpè objurgavit, ita tamen ut justissimas illas objurgationes Christo non ira exprimeret, sed zelus gloriæ Dei, desiderium conversionis Judæorum, ignis non peregrinus, sed sacer, atque justissimis de causis accensus; expediebat enim, ut Christus illis hypocritis, qui sanctitatis famam apud homines captabant, larvam detraheret, artemque detegeret illorum Doctorum, qui per illam externam pietatis & sanctimoniæ speciem in animos miseræ plebis invadebant. Undè *Sanctus Thomas* 3. p. q. 42. art. 2. docet, quòd salus multitudinis præferenda est paci quorumcumque singularium homnium: & ideò quandò aliqui suâ perversitate salutem multitudinis præpediunt, non est timenda eorum offensio à Prædicatore, vel Doctore, ut multitudinis saluti provideat. Hac regulâ *Sancti Thomæ* verè aureâ damnantur illi, qui artem artium regimen animarum, Angelicis humeris formidandum, in se suscipiunt, & tamen languescunt, & concidunt animis ob pericula mundi, legem Christi emolliunt, ut sese ad omnium mores accommodent, Magnatum præsertim & nobilium, qui lucentem veritatem amant, oderunt redarguentem, qui denique turpi vitiorum conniventiâ muneri zelo vigori debito desunt sive in proponendâ, sive in asserendâ atque vindicandâ doctrinæ moralis Christi integritate, quâ nihil antiquius habere deberent. Hos & similes mutos ministros, qui dicunt malum bonum, & bonum malum, consuentes pulvillos sub cubitis hominum, grave proculdubio manet supplicium, jureque optimo laxi illi animarum Rectores his animarum Medicis annumerari debent, de quibus Deus conqueritur *Jeremiæ* cap. 6. dicens: *Curabant contritionem filiæ populi mei, cum ignominia, dicentes: Pax, pax; & non erat pax*; quia, ut inquit *Sanctus Cyprianus* Tract. de lapsis: *Non concedit pacem ista facilitas, sed tollit: nec communionem tribuit, sed impedit salutem*. Quamvis ergo ægrè ferant, & vociferentur plurimi adversùs ea, quæ juxtà disciplinam Ecclesiæ, juxtà Canonum Sanctiones, juxtà Christi & Sanctorum exempla ad morum correctionem peraguntur, non cedendum clamoribus, sed, ad exemplum Christi Domini, semper veritati insistendum est, omnesque Evangelici Sacerdotes his, qui salutis viam mollibus, ac flexibilibus regulis laxare, & complanare volunt, intrepidè, & magnâ voce dicere debent cum *Mathathia* Sacerdote lib. 1. Mach. cap. 2. *Propitius sit nobis Deus, non est nobis utile relinquere legem, & justitias Dei, ut eamus viâ alterâ.*

Dico tertiò: *Christum non debuisse doctrinam suam scripto tradere, seu litteris consignare.*

Probatur tribus rationibus *Sancti Thomæ* 3. p. q. 42. art. 4. Prima ratio

ratio petitur ex excellentia doctrinæ Christi, cui debetur modus excellentior, ut scilicet verbo tradita in tabulis cordis imprimatur, non in tabulis lapideis inscribatur, sicut lex vetus, quæ cùm daretur in figuris, convenienter litteris fuit exarata, doctrina autem Christi, quæ est *lex spiritus vitæ*, scribi debuit *non atramento, sed spiritu Dei vivi, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus*, ut ait Apostolus 2. ad Corint. cap. 3.

Secunda ratio desumitur ex conditione hominum, qui ita sunt à natura comparati, ut, si Christus doctrinam suam scripto mandasset, credidissent, quòd nihil altius ejus doctrina complecteretur, quàm quod ea Scriptura contineret; cùm tamen doctrina Christi tantæ sublimitatis sit, ut litteris comprehendi non possit, juxtà illud *Joannis* cap. ult. *Sunt & alia multa, quæ fecit Jesus, quæ si scriberentur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros*. Idest, ut explicat *Sanctus Augustinus* Tractatu 124. in Joannem, *non spatio locorum credendum est mundum capere non posse, sed capacitate legentium comprehendi fortassè non possent*.

Tertia denique ratio petitur ex ordinatione communis Providentiæ Divinæ, quæ efficit ut suprema non immediatè ad inferiora, sed tantùm mediatè, idest, per quædam media perveniant, congruebat igitur, ut Christus immediatè doceret Apostolos, & deinceps Apostoli alios, quà verbo, quà scripto imbuerent doctrinâ Christi, alioquin, si doctrinam suam litteris mandasset Christus Dominus, confestim ad omnes omninò pervenisset, quod à solito Providentiæ Divinæ ordine est alienum.

Hæc *Sancti Thomæ* doctrina egregiè confirmatur ex his, quæ habet *Sanctus Augustinus* lib. 1. de Consensu Evangelistarum cap. 7. & aliis sequentibus, ibi enim primò disertè asserit Sanctus ille Doctor, Christum nihil litteris mandasse, hæc sunt ipsius verba: *Sed illud priùs discutiendum est, quod solet nonnullos movere, cur ipse Dominus nihil scripserit, ut aliis de ipso scribentibus necesse sit credere? hoc enim illi, & maximè pagani, quærunt, qui Christum culpare, aut blasphemare non audent, eique tribuunt excellentissimam quamdam sapientiam sed tamen tanquàm homini: discipulos verò ejus dicunt Magistro suo ampliùs tribuisse, quàm erat; ut eum Filium Dei dicerent, & Verbum Dei, per quod facta sunt omnia*. Præterea, *Sanctus Augustinus* refellit ibidem aliquos Gentiles, qui temerè effutiebant, quosdam à Christo Domino scriptos esse libros, continentes magicas artes, quarum ope dictitabant, miracula, quorum fama percrebruerat, ab ipso fuisse patrata: *Et illi tamen, qui Christi libros tales se legisse affirmant, nulla talia faciunt, qualia illum libris talibus fecisse mirantur. Divino enim judicio sic errant, ut eosdem libros ad Petrum & Paulum dicant tanquam epistolari titulo prænotatos, eò quòd in plurimis locis eos cum Christo pictos viderunt: nec mirum, si d pin-*

pingentibus decepti sunt : toto enim tempore, quo Christus in carne mortali cum suis discipulis vixit, nondùm erat Paulus discipulus ejus. Ex quibus *Sancti Augustini* verbis clarè constat, Christum Dominum scripto doctrinam suam non tradidisse.

Dices primò : Sanctus Augustinus loco mox laudato, asserit : Gentiles sic fuisse affectos, ut doctrinæ Christi credidissent, si ipsemet eam litteris consignasset : cùm ergo, *quærunt*, inquit Sanctus ille Doctor, *quarè ipse*, idest Christus, *non scripserit, videntur parati fuisse hoc de illo credere, quod de se ipse scripsisset, non quod alii de illo pro suo arbitrio prædicarunt*. Debuisset ergo Christus ad faciliùs promovendam salutem Gentilium litteris doctrinam sua consignare.

Respondeo primò cum *Sancto Thoma*: illos, qui Apostolis de Christo scribentibus fidem adhibere noluerunt, nec ipsi Christo de se scribenti credituros, quippè qui opinabantur, eum magicis artibus miracula edidisse.

Respondeo secundò : Futilem esse hanc Gentilium excusationem, *Christus enim*, ut ait *S. Augustinus* lib. 1. de Consensu Evang. cap. 35. *omnibus discipulis suis tanquàm membris corporis sui caput est : itaque cùm illi scripserunt, quæ ille ostendit & dixit, nequaquàm dicendum est, quòd ipse non scripserit ; quandò quidèm membra ejus id operata sunt, quòd dictante capite cognoverunt : quidquid enim ille de suis factis & dictis nos legere voluit, hoc scribendum illis tanquam suis manibus imperavit. Hoc unitatis consortium, & in diversis membris concordiam membrorum sub uno capite ministerium quisquis intellexerit, non aliter accipiet, quod narrantibus discipulis Christi in Evangelio legerit, quàm si ipsam manum Domini, quam in proprio corpore gestabat, scribentem conspexerit.*

Respondeo tertiò : Gentiles prudenter in dubium revocare non potuisse ea, quæ de Christo Domino Sacri Evangelistæ memoriæ prodiderunt. Primò, quia quatuor Evangelistæ, *Matthæus*, *Marcus*, *Lucas*, & *Joannes* fuerunt viri sancti, aperti, candidi, veritatis cultores, & testes locupletissimi, utpotè oculati, quorum nec judicium, nec fides laborare, aut vacillare potest. Secundò, quia à vana gloria fuerunt omninò alieni, nihil ex occulto, nihil ex insidiis narrantes, sicut patet ex eorum styli, orationisque simplicitate. Tertiò, quia ea referunt, quæ palàm à Christo Domino edita sunt, hoc est, inspectantibus Gentilibus, ac Judæis, quorum testimonio argui, convincique potuissent mendacii, si hæc, quæ de Christo litteris mandarunt, falsa, aut de industria ab illis fuissent conficta. Quartò, quia Evangelistarum, in describendis his, quæ ad vitam & doctrinam Christi spectant, candorem & ingenuitatem monstrat etiam historia illorum temporum exarata sive à *Josepho* Judæo, sive à *Cornelio Tacito*, *Suetonio*, *Phlegonte*, aliisque Ethnicis Scriptoribus, ut disertè ostendit clarissimus *Daniel Huetius* Abrin-

Abrincensis Episcopus in sua Demonstratione Evangelica. Quintò, quia ipsimet Evangelistæ miracula patrarunt in confirmationem testimonii, quod Christo reddiderunt; porrò, Deus, qui prima & summa veritas est, testimonium perhibere non potest falsitati, nec falsam doctrinam miraculis, quasi auctoritatis suæ sigillis, obsignare. Sextò, quia Sacri Evangelistæ pro veritate eorum, quæ narraverunt, exilia, cruces, tormenta, mortem ipsam impavidi oppetierunt, & de errore triumpharunt. *Illud mirabilius*, ait *Chrysostomus* Hom. 4. in Acta Apostolorum, *quod Apostoli nudo corpore consistebant adversus armatos, adversus Principes; qui publicum jus in ipsos habebant, imperiti, elingues, ac simplices idiotæ adversus impostores, & circumventores, adversus sophistarum, Rhetorum, ac Philosophorum turbam, qui in academia Platonis, & Aristotelis deambulationibus exercitati depugnarant, & in Stoicorum porticibus fuerant occupati. Hos ita superavit Petrus, quasi cum mutis piscibus certamen fuisset*. Hanc rationem latè, & eleganter prosequitur *Eusebius* lib.3. Demonst. Evangelicæ cap.7. Septimò, quia Evangelistæ, & Sacri Scriptores Leges, ac præcepta tradiderunt rectè vivendi, amandi Deum, illique unicè adhærendi. Quod quidem argumento est, eos inter scribendum Spiritu Sancto fuisse afflatos: *Nec* enim *est ab homine, sed super hominem, quod hominem facit benè vivere, nec solùm hominem, sed etiam quamlibet potestatem cœlestem*, inquit *Sanctus Augustinus* lib. 20. de Civit. Dei cap. 25. Octavò, quia credibile non est, universum, quà latè patet, Orbem iis omnibus, quæ sacri Evangelistæ litteris mandarunt, fidem adhibere potuisse, si ipsi datâ operâ mendacia, & fabulas pro veritate obtrusissent. Denique, mirabilis ille concentus, qui reperitur tàm inter vetus Testamentum, & quatuor Evangelia, quàm inter Prophetarum oracula, & exploratissimam rerum post gestarum historiam ab Evangelistis monumentis consignatam, non potest esse solers, subtilisque fictarum, & commentitiarum fabularum in ordinem distributio, sed potiùs suspici debet tanquam sapientissimum supremi Numinis opus, nam *ut non contemnerentur, neque fabulosa ducerentur, quæ Apostoli annunciabant, demonstrabantur hæc à Prophetis antè fuisse prædicta*, ait *Sanctus Augustinus* lib. 12. contra Faustum cap. 45. Ex his ergo momentis liquidò patet, Gentiles non potuisse prudentèr dubitare de his, quæ sacri Evangelistæ, aliique Apostoli de Christo Domino conscripserunt.

DICES SECUNDÒ: Certò non constat, an quatuor Evangelia, *Matthæi* videlicet, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis*, in quibus vita, & doctrina Christi continentur, sint genuina, aut spuria; sincera, aut corrupta? Nulla ergo fides ex his quatuor Evangeliis vitæ & doctrinæ Christi conciliari potest. Prob. ant. Multa olim fuerunt Evangelia. *Basilides* quippè suum habuit Evangelium, habuit *Apelles*, habuit & *Tatianus*, legebatur etiam ab Gnosticis Evangelium secundùm Philippum, ab Ebio-

Ebionitis, & Encratitis, ſecundùm Hebræos: à Manichæis, ſecundùm Thomam. Nec defuerunt etiam, qui probaverunt Evangelia *Petri*, *Andreæ*, *Bartholomæi*, *Judæ*, ſeu *Thaddæi*, *Jacobi* junioris, *Matthiæ*, *Barnabæ*, *Nicodemi*, ſicut & illa, quæ ſecundùm Ægyptios erant, & ſecundùm duodecim Apoſtolos. Si ergo prædicta Evangelia Apoſtolis falsò olim adſcripta, tanquàm ſpuria impræſentiarum repudiantur, quo pacto probari poterit, genuina eſſe Evangelia Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis, & ab illis fuiſſe exarata? *Multa à majoribus veſtris*, ajebat Fauſtus Manichæus, *eloquiis Domini inſerta verba ſunt, quæ nomine ſignata ipſius, cum ejus fide non congruunt: præſertim quia, ut jam ſæpè probatum à nobis eſt, nec ab ipſo hæc ſunt, nec ab ejus Apoſtolis ſcripta: ſed multa poſt eorum aſſumptionem à neſcio quibus, & ipſis inter ſe non concordantibus, ſemijudæis per famas, opinioneſque comperta ſunt: qui tamen omnia eadem in Apoſtolorum Domini conferentes nomina, vel eorum, qui ſecuti Apoſtolos viderentur, errores ac mendacia ſua ſecundùm eos ſe ſcripſiſſe mentiti ſunt*. Certò igitur non conſtat, Evangelia Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis eſſe ſincera, & ab illis exarata, quorum ſunt nominibus inſcripta.

Reſpondeo: certò certius eſſe, quatuor Evangelia *Matthæi* videlicet, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis* mentita, & adulterina non eſſe, ſed genuina & ſincera. Primò, quia Eccleſia Catholica toto Orbe diffuſa, cui ex officio incumbit vera Evangelia à ſpuriis ſecernere, hæc quatuor Evangelia pro veris, ſinceris, & indubitatis ſemper habuit, eaque, omni adhibitâ diligentiâ, ſarta tectaque jugitèr conſervavit; alia verò Evangelia, quæ Apoſtolorum nominibus inſignita olim circumferebantur, ad apocryphorum claſſem ablegavit. Ad Eccleſiam autem ſpectat non tantùm emergentes Scripturæ Sacræ dirimere controverſias, ſed etiam ex traditione, quæ Scripturarum vindex eſt, libros ſacros genuinos & veros, à falſis, dubiis, & ſpuriis indeficienti criterio ſecernere: *Evangelio non crederem*, inquit Auguſtinus, *niſi Eccleſiæ me moveret auctoritas*. Cùm igitur Eccleſia Catholica rejectis aliis pſeudo-Evangeliis, quæ hæretici ſub ſpecioſis Apoſtolorum nominibus cuderant, hæc quatuor dumtaxat Evangelia infallibili ſuo judicio vera & ſincera eſſe pronunciaverit, nullum planè viro prudenti de eorum veritate, atque integritate poteſt ſuboriri dubium, alioquin *ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus*, inquit Chriſtus Dominus Matth. cap. 18. Secundò, continua omnium ſæculorum ſeries, quæ quatuor illis Evangeliis ab ipſo naſcentis Eccleſiæ exordio ſacram ac divinam aſſerit auctoritatem, Sole clariùs oſtendit ea eſſe genuina, & ab illis ſcripta, quorum referunt nomina, ſicut *Sanctus Auguſtinus* lib. 33. contra Fauſtum cap. 6. ſolidè demonſtrat his verbis: *Platonis, Ariſtotelis, Ciceronis, Varronis, aliorumque ejuſmodi Auctorum libros, undè noverunt homines, quòd ipſorum ſint, niſi eadem temporum ſibimet ſuccedentium conteſtatio-*

ne

ne continua? Multi multa de litteris Ecclesiasticis conscripserunt, non quidem auctoritate canonica, sed aliquo adjuvandi studio, sive discendi. Undè constat quid cujus sit, nisi quia his temporibus, quibus ea quisque scripsit, quibus potuit, insinuavit, atque edidit, & inde ad alios atque alios continuata notitia, latiùsque firmata ad posteros, etiam usque ad nostra tempora pervenerunt, ita ut interrogati cujusque liber sit, non hæsitemus quid respondere debeamus? . . . . quę cùm ita sint, quis tandem tanto furore cæcatur, nisi dæmoniorum mendaciloquorum malitia, atque fallacia consentiendo subversus sit, qui dicat, hoc mereri non potuisse Apostolorum Ecclesiam, tam fidam, tam numerosam fratrum concordiam, ut eorum scripta fideliter ad posteros trajicerent, cùm eorum cathedras usque ad prǽsentes Episcopos certissima successione servarint, cùm hoc qualiumcumque hominum scriptis, sive extra Ecclesiam, sive in ipsa Ecclesia, tanta facilitate proveniat.

DICO ULTIMÒ: *Epistolam Abgari, Regis Edessenorum, ad Christum, & Epistolam Christi ad eumdem Abgarum, esse Epistolas suppositias, & apocryphas.*

Antequàm momenta, quibus nostra probatur Assertio, producam in medium, non pigebit geminas *Abgari*, Regis Edessæ, quæ pars est Syriæ Superioris, & Christi Domini Epistolas hìc inserere, ut Lector faciliùs percipere possit, ejusmodi Epistolas spurias planè & commentitias esse. Supplicem *Abgari*, Regis, ad Christum Epistolam, ex Edessenæ Civitatis Tabulario erutam, atque è Syriaco exemplo Græcè à se redditam, exhibet Eusebius, Episcopus Cæsariensis, lib. 1. Hist. Eccles. cap. 13. quæ quidèm Latinè sic habet ex Versione *Christophorsoni*.

Abgarus Princeps Edessæ, Jesu Servatori propitio, qui in confiniis Hierusalem in carne apparuit, salutem.

Insignes illas virtutes, & curationes, quæ abs te sine medicamentis, & sine herbis factæ sunt, auditione accepi. Cæcos enim, ut fama est, videre efficis, claudos ambulare, leprosos mundas, spiritus immundos, & Dæmones ejicis; eos etiam, qui diuturnis morbis pressi sunt, sanas: mortuos denique ad vitam revocas. Quæ quidem, cùm de te audivissem, de duobus hisce verum esse cogitabam: te aut Deum esse, & è Cæli fastigio delapsum, aut Dei Filium saltèm, qui ista tam stupenda edas miracula. Quapropter, hæc ad te scripsi magnoperè precatus, ut laborem ad me accedendi suscipere, huncque, quo crucior, morbum curare non graveris. Etenim audio, Judæos tibi obstrepere malevolè, & velle libentèr te aliquo magno malo afficere. Est mihi Civitas perexigua quidèm, sed ornata sanè & illustris, quæ utrique nostrum rerum necessariarum suppeditabit satis.

Rescriptum Jesu Christi ad hanc *Abgari*, Regis, Epistolam, ex eodem Tabulario ab *Eusebio* erutum, sic latinè à *Christophorsono* redditur:

Abgare, beatus es, qui, cùm non videris me, in me tamen credidisti. De me enim scriptis proditum est, eos, qui me viderunt, in me non credere,

 ut

ut hi, qui me non viderunt, credant, & vitam consequantur. Quod scribis ad me, te velle, ut ad te veniam: eas res, quarum gratia sum missus, debeo hic necessariò obire; quas cùm plenè perfecero, ad eum recipi, qui me misit. Què simul ac assumptus fuero, aliquem ex Discipulis meis mittam ad te, qui morbo, quo tantoperè torqueris, faciat medicinam, & vitam tibi, tuisque impertiat.

Geminas istas Epistolas, seu *Abgari*, Regis Edessæ, ad Christum Dominum, & vicissim Christi ad eumdem Regem *Abgarum*, ut spurias ac suppositītias esse evincant multi hujus temporis periti Critici, argumentum desumunt ex annorum Nota, quæ huic præfigitur Historiæ ex Edessenorum Tabulis descriptæ, in qua fit mentio de utraque Epistola, & de Legatione Abgari, Regis Edessenorum, ad Christum. *Eusebius* quippè lib.I. Histor. Ecclesiast.cap.13. scribit: Thadæum, unum è septuaginta Discipulis, post Ascensionem Christi Domini fuisse ad Abgarum, Regem Edessenorum, missum *anno trecentesimo quadragesimo Æræ Edessenorum*, sic enim, teste doctissimo *Henrico Valesio* in suis Notis in Histor. Ecclesiast. Eusebii, legitur in antiquis, & sinceris manuscriptis *Eusebii*, non verò *anno quadragesimo tertio*, ut habetur in vitiosis, & interpolatis quibusdam vulgaribus *Eusebii* editionibus, quibus deceptus est *Baronius*. Hac autem semel supposità Notâ Chronologicâ, quæ huic præfigitur Historiæ de Legatione Abgari, Regis Edessenorum, ad Christum, sic argumentum conficiunt moderni illi Critici, annus trecentesimus quadragesimus Æræ Edessenorum concurrit, ut fatentur omnes Chronologi, cum anno primo Olympiadis ducentesimæ secundæ, seu cum anno decimo quinto Imperii Tiberii ab obitu Augusti, & cum anno vigesimo nono Æræ vulgaris, quo anno Joannes Baptista ministerium suum obire cæpit, sicut scribit *Sanctus Lucas* cap.3. Atqui anno decimo quinto Tiberii Imperii ab obitu Augusti Christum fama ubique non loquebatur, siquidem hoc anno ad Baptismum necdùm accesserat, nec miraculis inclaruerat; non potuit ergo Abgarus, Rex Edessenorum, ad Christum hoc anno scribere illam epistolam, in qua ait, se notitiam habere illorum miraculorum, quæ in tota Judæa patrabat Christus Dominus, & persecutionum, quas in ipsum Judæi commovebant. Ex ea itaque notâ Chronologicâ colligunt moderni illi Critici, suppositītiam esse Epistolam Abgari, Regis Edessenorum, ad Christum.

Verùm, ut ingenuè fatear, hoc argumentum, ex ea Nota Chronologica petitum, nihil apud me ponderis habet, immò existimo, Christum anno trecentesimo quadragesimo Æræ Edessenorum non solùm inclaruisse miraculis, sed etiam illum hoc anno in Cruce passum ac mortuum fuisse. Enim verò, Cardinalis *Norisius*, Chronologorum hujus temporis facilè Princeps, in libro, quem edidit *de anno & Epochis Syro-Macedonum*, multis argumentis contra *P. Harduinum*, Soc. J. Scriptorem, evincit, Æram Edessenorum, non secus ac Æram Seleucidarum, initium, ha-

habuisse anno primo Olymp. centesimę decimę septimę, Urbis Romæ conditæ quadringentesimo quadragesimo secundo, ante Æram vulgarem trecentesimo duodecimo, ex quo, factâ accuratâ annorum supputatione, palàm sequitur, annum trecentesimum quadragesimum Æræ Edessenorum concurrere cum anno primo Olympiadis ducentesimæ secundæ, seu cum anno decimo quinto Imperii Tiberii ab obitu Augusti, & cum anno vigesimo nono Æræ vulgaris, qui duobus Geminis Consulibus est insignitus, in quem annum incidisse mortem Christi, in Dissertatione decima quinta, juxtà veterum Sanctorum Patrum doctrinam, plenissimè commonstrabo. Falluntur ergo moderni illi Critici, dum putant, Christum anno trecentesimo quadragesimo Æræ Edessenorum necdùm inclaruisse miraculis, nec ad Baptismum accessisse; falluntur, inquam, quia Christus hoc anno non solùm in ore famæ, omniumque gentium commendatione versabatur, sed etiam eodem anno mortuus est. Potuisset autem Abgarus Rex Edessenorum, jam ad se perlatâ famâ Christi ex tot, tantisque collectâ miraculis, ad eum, paulò antequam in Crucem ageretur, epistolam scribere. Quòd spectat auctoritatem *Sancti Lucæ*, referentis exordium ministerii Ioannis ad annum decimum quintum Imperii Tiberii, videnda sunt, quæ diximus in Dissertatione decima, in qua huic difficultati abundè fecimus satis. Misso itaque illo argumento, quod ex hac nota Chronologica desumunt periti hujus ætatis Critici, nunc breviter aliis momentis probandum suscipio, utramque epistolam videlicet Abgari ad Christum, & vicissim Christi ad Abgarum, esse spuriam, ac suppositititiam.

Primò, quia utriusque Epistolæ, illiusque tam honorificæ Christo legationis, à Rege Edessenorum decretę, ne levissima quidem apud Sacros Evangelistas, Sanctos Patres, & Scriptores Ecclesiasticos, Eusebii ævo superiores, habetur mentio, quamvis in epistola Abgari ad Christum extet luculentissimum de ipsius Divinitate testimonium, sic enim scriptum legimus: *Quæ quidem cùm de te audivissem, de duobus hisce alterum verum esse cogitabam, te, aut Deum esse, & è cæli fastigio delapsum, aut Dei Filium, qui tam stupenda edas miracula.* Credibile autem non est, sacros Evangelistas, qui dicta gestaque Christi fideliter referunt, hanc perhonorificam ad Christum legationem silentio prætermittere voluisse, nec etiam verosimile est, Sanctos Patres, qui ad probandam contra Arianos Christi divinitatem immensa non minus mole, quàm eruditione volumina ediderunt, & Concilia generalia Nicœnum, & Sardicense, quæ ad profligandos illos hæreticos fuere coacta, tam disertum de Divinitate Christi testimonium, quod ad Arianorum ora obstruenda satis superque sufficere potuisset, alto itidem silentio obruere voluisse. Cùm igitur nec sacri Evangelistæ illius legationis ad Christum meminerint, nec Sancti Patres disputantes contra Arianos, nec Concilia ad præfocandam eorum hæresim indicta, ejusmodi de Divinitate Christi testimo-

nium

nium unquàm laudarint; perspicuum est, hanc Epistolam Abgari ad Christum non germanam, sed apocrypham esse.

Secundò: in epistola, quæ Christo ad Abgarum tribuitur, citantur verba deprompta è Ioannis Evangelio, quod tamen nonnisi post plures annos ab obitu Christi conditum est: *Abgare*, inquit in ea epistola Christus, *beatus es, qui cùm non videris me, in me credidisti. De me enim scriptis proditum est, eos, qui me viderunt, in me non credere: ut hi, qui me non viderunt, credant, & vitam consequantur.* Quis autem, amabo, non videt, Auctorem illius epistolæ alludere voluisse ad hæc verba, quæ leguntur *Joannis* cap.20. *Beati, qui non viderunt, & crediderunt*. Undè quilibet in Critices disciplina tantisper exercitatus facili negotio colligere potest, hanc epistolam à Christo Domino non fuisse exaratam.

Tertiò, in eadem epistola, quæ Christo tribuitur, legimus, Christum post honorificam illam legationem, & cognitam Abgari, Regis Edessenorum, fidem, simulque gravem, qua laborabat, ægritudinem, distulisse beneficium postulatæ salutis post suum in Cælos ascensum. Porrò credibile non est, Christum, qui tot beneficiis erat in omnes liberalis, qui solo Imperio morbos omnes sanabat, & ad miserorum preces nunquàm non respondebat, distulisse usque ad ascensum suum sanitatem illius Regis, qui tam benignè colloquia ejus ambiebat, ærariumque suum, ac potentiam unà cum ipso partiri peroptabat, ac dumtaxât post Christi in Cœlos ascensum missum fuisse Thaddæum, qui fidem Christi liberaret, & pertinacem Regis Edessenorum morbum dispelleret, & sanaret. Hic profectò agendi modus non solùm potentiæ Christi, sed eius etiam prudentiæ & charitati contrarius esse videtur.

Quartò, historia ex Edessenis Tabulis descripta, quæ utramque memorat epistolam, narrat benè multa de profectione Thaddæi, de illius ad Edessam appulsu, de illius prædicatione, & colloquiis cum Rege, quæ non sibi cohærent, sed fabulis accenseri debent, sicut fatentur eruditi hujus temporis Critici, potissimùm noster *Natalis Alexandre* Tom.1. Hist. Eccles. & *Elias du Pin* Tom.1. Bibliothecæ Script. Ecclesiasticorum, quos Lector consulere potest.

Quintò, si hæc epistola Christi ad Abgarum genuina esset, eam in Canone recepisset Ecclesia, ac divinam ipsi vindicasset authoritatem. Ecclesia autem hanc epistolam, Christi nomine insignitam, nunquàm in Sac. Canone reposuit, nec ei Divinam asseruit authoritatem.

Sextò, Sancti Patres, præsertim *Augustinus* & *Thomas*, disertè docent, sicut suprà ostensum est, Christum Dominum nihil omninò litteris mandasse, quod sanè non docuissent illi Patres in traditione & antiquitate Ecclesiæ versatissimi, si hanc epistolam Christi ad Abgarum ut germanum illius fætum agnovissent.

Septimò denique, utramque epistolam apochrypham esse declaravit *Gelasius* Papa in Concilio LXX. Episcoporum Romæ habito anno Chri-

Christi 494. ut videre est apud *Gratianum* Distinct.15. Canone *Sancta Romana Ecclesia*, ibi quippè hæc verba leguntur: *Epistola Jesus ad Abgarum Regem Apochrypha. Epistola Abgari ad Iesum Apochrypha.* Constat itaque ex hoc judicio Romani Pontificis, qui accuratissimo Criterio libros falsos, dubios, & spurios secrevit à veris, certis, & genuinis, utramque epistolam, videlicet Abgari, Regis Edessenorum, ad Christum, & vicissim Christi ad Abgarum, suppositìtiam esse & apochrypham.

DICES PRIMÒ: Non convenit inter peritos hujus temporis Criticos, illud Decretum, quod legitur apud *Gratianum* Distinct.15. Canone *Sancta Romana Ecclesia*, fuisse editum à Gelasio, Romano Pontifice. *Guillehmus Cave* in Historia sua litteraria Tom.1. pag. 265. asserit, illud Decretum, quod circumfertur sub nomine *Gelasii* Papæ, fictum & supposititium esse, ac ejusdem farinæ cum epistolis primorum Pontificum à Clemente Papa usque ad Siricium, ex ejusdem insignis impostoris *Isidori* mercatoris officina prodiisse; in quam sententiam ire videtur *Ernestius Grabius* in Notis ad Spicilegium Patrum, & Hæreticorum primi sęculi pag.319. Ex eo igitur Decreto, quod falsò tribuitur *Gelasio* Papæ, probari non potest, epistolas Abgari ad Christum, & Christi ad Abgarum, esse apocryphas & supposititias.

Respondeo: *Guillehmi Cave*, & similium intemperantioris Critices virorum, de Decreto *Gelasii*, Papæ, dubitantium, judicia flocci fieri debere, maximè cùm illud Decretum à *Gelasio* Papa conditum fuisse uno ore fateantur omnes viri eruditi. Certè negari non potest, hoc Decretum sub *Gelasii* nomine passim sæculo nono fuisse laudatum. Nam eidem Pontifici disertissimè illud Decretum adjiudicarunt *Hincmarus*, Remensis Archiepiscopus, in Tomo 2. suorum Operum pag.474. *Nicolaus primus* in epistola 42. quæ est ad Episcopos Galliæ in Concilio 7. Romano apud *Labbæum* Tomo 8. *Lupus* item, Ferrariensis Abbas, in Epist.28. ad *Carolum Calvum*, & in fine libelli de tribus quæstionibus. Idem censent *Baronius* ad annum Christi 494. *Philippus Labbæus*, & *Gabriel Cossartius* Tomo 4. Conciliorum Col.1260. ubi laudant vetustissimum Codicem suum MS. & alium *Christophori Iustelli* Col.1261. clarissimus etiam *Pagius*, Annalium Ecclesiæ eximius illustrator, postquàm ad annum Christi 494. hoc Decretum *Gelasio* Papæ vindicavit, eruditè observat, *Hormisdam*, Papam, ut petitioni *Possessoris*, Episcopi Africæ, faceret satis, tàm ad eum, quàm ad Legatos suos, Decretum *Gelasii* decessoris sui misisse, ut illud ab omnibus religiosè observaretur, tuncque illud Decretum in varia exemplaria per *Fausti*, Episcopi Rejensis, adversarios transcriptum, latiùs per Europam, Africam, & Orientem fuisse disseminatum, & quià ab *Hormisda* Papa fuerat missum, ejusque nomine vulgatum, eidem *Hormisdæ* Papæ progressu temporis fuisse à nonnullis sciolis imprudenter adscriptum. Hinc falsam illius Decreti inscriptionis sub nomine *Hormisdæ*, Papæ, originem prodiisse autumat clarissimus *Pagius*.

His

His jam citatis Auctoribus, qui prędictum Decretum *Gelasio* Papæ adjudicant, addi meritò debet *Petrus Franciscus Chiffletius*, qui aliquandò cùm dubitasset, nùm verè hoc Decretum *Gelasio*, Papę, esset adscribendum, re tamen deindè maturiùs examinatâ, ultrò fassus est in Notis ad *Vigilium Tapsensem* pag. 157. se mutasse sententiam, postquàm antiquos legisset Codices, in quibus hoc Decretum editum notatur à *Gelasio*, Papa, in Synodo Romana LXX. Episcoporum, *Asterio*, & *Præsidio* Consulibus, qui est annus Christi 494. *Gelasii*, Papæ, tertius, ante *Hormisdæ* Pontificatus initium vigesimus. Ex his ergò, & aliis id genus momentis, quibus brevitatis causâ supersedeo, refellitur præpostera *Guillelmi Cave*, & aliorum de Decreto *Gelasii* Papæ dubitatio.

Dices secundò: *Eusebius Cæsariensis*, antiquissimorum monumentorum venator diligentissimus, lib. 1. Hist. Eccles. cap. 13. & *S. Ephrem*, Syrus, & Ecclesiæ Edessenæ Diaconus, in suo Testamento, has epistolas Abgari ad Christum, & Christi ad Abgarum tanquàm sinceras & genuinas agnoscunt, quibus assentiuntur multi Patres, & Scriptores Ecclesiastici, non debent ergò prædictæ Epistolæ rejici tanquàm apochryphæ & suppositítiæ.

Respondeo: quòd, licèt non negem, admirandam fuisse *Eusebii Cæsariensis* in concinnanda Historia Ecclesiastica diligentiam, magnum laborem, variam & penè incredibilem lectionem, ac grave prorsùs in lectionis varietate judicium; facilè tamen mihi persuadeo, illum, in hoc facto Historico de Epistolis Abgari ad Christum, & Christi ad Abgarum, fuisse deceptum, eò quòd non satis expenderit, justisque ponderibus librarit illas Epistolas, quæ ex Tabulis Edessenæ Ecclesiæ descriptæ ad eum missæ fuerant. In his siquidem Ecclesiarum describendis & referendis monumentis Historicum in errorem aliquandò labi posse nemo prudens inficias iverit. Addo etiam, *Gelasium*, Papam, in suo mox memorato Decreto Historiam Ecclesiasticam ab *Eusebio Cæsariensi* adornatam inter Opera apochrypha recensere, non quòd voluerit sagacissimus ille Pontifex omnem omninò Historiæ Ecclesiasticæ *Eusebii* fidem detrahere, sed quòd *Eusebius* in sua Historia Ecclesiastica quædam facta narret, quæ interdùm veritati Historiæ parùm consentanea esse videntur, quod etiam lubenter fatentur cordati hujus temporis Critici. Nec enim credere debemus, ut optimè ait noster *Melchior Canus* lib. 11. de locis Theol. cap. 6. omnia, quæ magni Auctores scripserint, undique esse perfecta. Nam & labuntur aliquandò, & oneri cedunt, & inserviunt ingeniorum suorum voluptati, vulgoque interdùm etiam indulgent, nec semper intendunt animum, & non nunquam fatigantur, adeò ut *Ciceroni Demosthenes Dormitare*, *Horatio* verò *Homerus* quandòque videatur. Summi enim sunt homines, homines tamen. Non igitur mirum, si *Eusebius*, vir alioquin omnigenâ litteraturâ præditus, & extrà omnem ingenii aleam positus, suos habuerit nævos, cùm nihil sit ex omni parte beatum.

tum, nec aliquod opus humanum, tam felix, cui non ſint ſuæ additæ peſtes. *Euſebio* autem in hoc facto Hiſtorico nullam fidem conciliare poteſt auctoritas *Sancti Ephremi Syri*, quippè qui cùm Syrus eſſet, & Eccleſiæ Edeſſenæ Diaconus, facilè adduci potuit, ut crederet has Epiſtolas genuinas eſse, quas ad commendationem gentis & Eccleſiæ ſuæ plurimùm juvare, & conducere poſſe intelligebat. Denique, ab aliis Scriptoribus, qui *Euſebio* fuere poſteriores, in hoc facto hiſtorico diſcedere nobis religio eſſe non debet, quia in hac facti narratione non accuratos, ſed potiùs negligentes ſe ſe præbuerunt, ac ſubindè illis annumerari debent, qui, ut ait *Seneca* lib. 7. Natural. Quæſt. cap. 16. *Incredibilium relatu commendationem parant, & Lectorem aliud acturum, ſi per quotidiana duceretur, miraculo excitant; quidam creduli, quidam negligentes ſunt: quibuſdam etiam mendacium obrepit, &c.* Unum omnibus illis Scriptoribus opponimus judicium *Gelaſii* Papæ, qui tàm Sacrorum, quàm Eccleſiaſticorum Librorum examen ad ſeverioris Criticæ normam exegit in Decreto à ſe edito, quod probatur omnibus fermè hujus temporis Criticæ diſciplinæ peritis, quibus ineſt veritatis amor cum eruditione conjunctus.

Advertat Lector in fine hujus Diſsertationis, Chriſtum Dominum, quò faciliùs doctrina, quà totum Orbem innovare debebat, omnibus gentibus ab Apoſtolis annunciari poſset, voluiſse ut tempore adventus ſui totus Orbis eſset in pace compoſitus, & omnes homines ſub uno terrarum viverent Imperio. *Et verè*, inquit *S. Ambroſius* Enarratione in Pſalmum 45. *Antequàm Romanum diffunderetur Imperium, non ſolùm ſingularum Urbium Reges adversùm ſe præliabantur, ſed etiam Romani Bellis frequentèr civilibus adterebantur. Pugnavit Marius adversùs Cinnam, in utraque parte Romanus fuſus eſt ſanguis. Sylla inſurrexit, & Mario Victori rursùs civilia bella commovit. Lepidus, Sertoriuſque rebelles ſe Romano Imperio præbuerunt. Cæſar Pompejum eſt perſecutus, & Galliarum furorem excitavit adversùs arma Romana. Devicto Seniore Pompejo, Juniorem in Hiſpaniarum partibus debellavit. Quid Triumviros loquar ex hoſtibus amicos, ex amicis rursùs in hoſtiles tumultus eſſe progreſſos: Maria quoque Actiaco bello infecta ſanguine Romanorum? undè factum eſt, ut tædio bellorum civilium, Julio Auguſto Romanum deferretur Imperium; & ita prælia inteſtina ſedata ſunt. Hoc autem eò profecit, ut rectè per totum Orbem Apoſtoli mitterentur, dicente Domino Jeſu:* Euntes docete omnes gentes. *Illis quidem intercluſa barbaricis montibus regna patuerunt, ut Thomæ India, Matthæo Perſia. Sed tamen quò plura obirent ſpatia terrarum, in exortu Eccleſiæ poteſtatem Romani Imperii toto Orbe diffudit, & diſſidentium mentes, terrarumque divortia donata pace compoſuit. Didicerunt omnes homines ſub uno terrarum Imperio viventes, unius Dei Omnipotentis Imperium fideli eloquio confiteri.*

Quandò plurima nox mentibus incubat,
Hi plenum revehunt diem.

Firmant instabiles, & dubios regunt,
Monstrant tuta procul litora naufragis:
Nobis, qui vehimur cæca per æquora,
Lucent perpetuæ faces.

Quæ dixere tuis consona vocibus,
Nostris illa, Deus, cordibus imprimas;
Quos terris colimus, quos sequimur Duces;
Fac nos moribus assequi.

Sit suprema tibi gloria, Veritas,
Quæ per Scripta Patrum quando foris sonas; *
Nullo vocis egens, corda doces, sono,
Et te mentibus inseris.

* *Si quandò velit Deus.*

ALTER HYMNUS

In laudem Ecclesiæ Doctorum.

VOs succensa Deo splendida lumina:
Vos Sal, nos homines, quo sapimus Deum;
Ævum, puri animo, moribus integri,
Quo condîmur in alterum.

Per vos Relligio, tutaque Veritas;
Per vos Virgineis fulget honoribus:
Per vos Christus amat pandere divites
Thesauros sapientiæ.

Vestris unda fluit purà canalibus;
Christi floret ager; munda nitet seges:
Lac aptum pueris, & solidum viris
Cauti sufficitis cibum.

Hi sunt, Summe Deus, qui tibi militant;
Hi sunt, qui stabiles ædificant domos:
Una docta cohors arma tenet manu,
Muros construit alterâ.

Viciſtis Stygias vos quibus hæreſes
Hæc nos accipimus tela ſuperſtites;
His pugnamus adhuc, nec dubio exitu
His armis quoque vincimus.

ALTER HYMNUS

In laudem Evangeliſtarum, qui doctrinam & Hiſtoriam Jeſu Chriſti litteris mandarunt.

CHriſti perennes Nuntii
Retecta qui Cæleſtibus
Scriptis Dei Myſteria
Totum per Orbem ſpargitis

Olim ſub umbris condita,
Vates Sacri, quæ viderant,
Umbris procul cedentibus,
Vidiſtis hæc pleno die.

Humana quæ tulit Deus,
Divina quæ geſſit homo,
Seris legenda poſteris,
Dictante ſcripſiſtis Deo.

Loco remotos, tempore,
Vos rexit idem Spiritus,
Et quiſque, pro ductu Dei,
Scribendo Chriſtum reddidit.

Nos ut doceret, induit
Vocis ſonos, Verbum Patris:
Veſtris adhuc in paginis
Nobis loqui non deſinit.

Sinæ ſub alto vertice,
Cœlo tonante, Lex data;
Inter tubas & fulgura
Præſens minabatur Deus.

Nunc

Nunc, temperato Numine,
Per vela carnis blandiùs
Amat videri, languidis
Se lumen aptans sensibus.

Insculpta saxo Lex vetus
Præcepta, non vires dabat: *
Inscripta cordi Lex nova,
Quidquid jubet, dat exequi. *

* *Idest, ex se, sed dabat ex Fide & ex meritis in Iesum Christum venturum.*
* *Idest, vel sufficienter, vel efficaciter.*

Scripsistis hanc fidâ manu,
Hanc manu, voci consonis
Hanc prædicastis moribus,
Signastis hanc & sanguine.

Afflante divo Spiritu,
Quæ verba vitæ traditis;
Hæc ille nostris imprimat
Delenda numquam cordibus.

DIS-

DISSERTATIO DECIMAQUARTA

De Miraculis à Christo Domino editis.

SAnctus Thomas 3. part. quæst. 43. disserit de Miraculis Christi in genere, & in sequenti quæstione de singulis speciebus miraculorum Christi. Ipse verò in duobus paragraphis compendiosè quoad ejus fieri poterit, complectar ea, quæ in his duabus quæstionibus docet *Angelicus Præceptor*. In primo paragrapho agam de Miraculis Christi in genere. In altero, de Transfiguratione, & de variis speciebus Miraculorum Christi.

PARAGRAPHUS PRIMUS

De Miraculis Christi in genere.

CIrcà Miracula Christi in genere tres moveri possunt difficultates, quas hìc enucleandas suscipio. Primò, an Christus vera ediderit Miracula? Secundò, an ea divinâ virtute patrarit? Tertiò, an per ea, quæ Christus edidit Miracula, suam sufficientèr Divinitatem comprobarit? ad quarum difficultatum pleniorem dilucidationem.

DICO PRIMÒ: *Nulla ratione negari posse Christum Dominum vera edidisse Miracula.*

Antequàm probetur hæc assertio, juvat in antecessùm observare triplici potissimùm de causâ conveniens fuisse, ut Christus ederet Miracula. Primò, quia Christus adimplere debebat oracula Prophetarum, qui prædixerunt, Messiam Miracula editurum, sic enim *Isaias* cap. 35. de Messia vaticinatur: *Deus ipse veniet, & salvabit vos: tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt, tunc saliet sicut cervus claudus, & aperta erit lingua mutorum.* Quod quidem *Isaiæ* vaticinium in se fuisse impletum ostendit Christus *Matth.* cap. 11. dicens discipulis *Joannis: Euntes renunciate Joanni, quæ audistis, & vidistis, cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes Evangelizantur.* Secundò, oportebat ut Christus veritatem doctrinæ, quam prædicabat, Miraculis, tanquàm proprio Divinitatis sigillo, muniret, palàmque omnibus fieret, Deum esse in eo per gratiam, non quidem adoptionis, sed unionis. In hanc rem dicebat ipse Christus *Joannis* cap. 5. *Opera, quæ dedit mihi Pater ut faciam, ipsa sunt, quæ testimonium perhibent de me.* Et *Joannis* cap. 10. *Si mihi non vultis credere, operibus credite.* Denique, Christus Miracula patrare debuit ut Judæi, qui præ cordis duritia credere nolebant his quæ arcanis & Divinis suis

suis litteris continebantur, saltèm per Miracula converterentur, vel si duriores saxis converti nollent, nullam haberent excusationem de peccato suo, hoc est, de peccato incredulitatis, *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent*, inquit Christus *Joannis* cap. 15. Quasi diceret: si in conspectu Judæorum miracula non edidissem, quæ nemo alius homo edidit, tanta, tàm multa, tàm frequentia ad probationem missionis, ac divinitatis meæ, extra culpam fuissent non credendo me esse Christum, & verum Dei filium: *Nunc autem & viderunt, & oderunt me & Patrem meum*, ideft, nunc autem, cùm miracula illa viderint, nullam causari possunt ignorantiam, quâ suæ incredulitatis peccatum excusent, sed odii in me ac Patrem meum convincuntur. Hæc præmissa observatione.

Probatur variis argumentis vera miracula à Christo Domino patrata fuisse. Primò, ex Sacris Evangelistis, qui passim referunt, Christum Dominum, quàcumque iter faceret, ægros ac debiles, & omni morborum genere laborantes, uno verbo, unoque momento reddidisse incolumes, adeò ut illi, qui omnibus membris capti erant, receptis actutùm viribus roborati, lectulos suos ipsi asportarent, in quibus fuerant paulò ante delati, claudis verò, ac pedum vitio afflictis, non modò gradiendi, sed etiam currendi dedisse facultatem, cæcorum oculos in pristinum restituisse aspectum, mutorum linguas in eloquium, ac sermonem solvisse, surdorum patefactis auribus insinuasse auditum, pollutos, aspersosque maculis repurgasse, mortuos velùt è somno solutos ad vitam revocasse, tantamque in eo fuisse potestatem ut imperio suo cogeret ventos obsequi, maria servire, mortem cedere, inferos obedire. Secundò, ad rationem veri, & propriè dicti miraculi quatuor potissimùm requiruntur conditiones, in primis necesse est, ut sit opus creatæ naturæ vires excedens. Deindè, ut effectus ejus pateat & sub sensum cadat, sicut mortuorum suscitatio. Tertiò, ut fiat in instanti, vel saltem celeriùs quàm per naturæ vires fieri potest. Quartò, ut talis mutatio fiat, quæ sit omni ex parte perfecta; has autem quatuor conditiones habuerunt Miracula Christi, ut patet in suscitatione Lazari; & in aliis hujusmodi prodigiis, quæ à Sacris Evangelistis referuntur, vera igitur fuerunt Miracula Christi. Tertiò, tanta fuit Miraculorum Christi evidentia, tanta magnitudo & multitudo, tanta excellentia & certitudo, ut, cùm Iudæi ea inficiari non possent, magicis artibus à Christo Domino fieri calumniarentur, quam quidem Judæorum atrocem calumniam modò retundemus. Quartò, *Iosephus* inter Iudæos magni nominis, & probatissimæ fidei Scriptor, lib. 18. Antiq. cap. 4. disertis verbis asserit, Christum mirabilium operum fuisse editorem: *Fuit*, inquit, *hoc tempore Iesus vir sapiens: si tamen virum illum oportet dicere. Erat enim mirabilium operum effector, magister hominum, qui vera libenter amplectuntur. Et plurimos quidem ex Judæis, plurimos etiam ex gentibus ad se*

per-

pertraxit. Hic erat Christus: cùmque eum à primoribus gentis suæ accusatum Pilatus ad Crucem damnasset, ab eo diligendo non abstiterunt, qui primùm cœperant. Nam post tertium diem redivivus ipsis apparuit: cùm divini vates hæc aliaque quàm plurima admiranda de eo prædixissent. Neque ad hanc diem deficit denominatum ab eo Christianorum genus. Ex quo testimonio, ab homine Judæo, magnique ponderis profectò, liquet Christum vera Miracula edidisse. Si enim *Iosephus* Christianus fuisset, ait *S. Chrysostomus* Homilia 5. in Acta Apostolorum: *Esset fortassis sermo suspectus. Quia autem Judæus, & æmulator, qui post Evangelium floruit, quomodò non omnibus manifesta sunt quæ facta?* Nec audiendi sunt quidam intemperantioris Criticæ viri, qui hoc præclarum Josephi de Christo testimonium in dubium præposterè vocant, illudque à priscis Christianis Historiæ Iosephi fuisse pio dolo assutum audaciùs asseverant; quos inter iniquior fuit *Tanaquillus Faber*, qui huic luculentissimo *Iosephi* testimonio litem movere non contentus, deditâ operâ illud peculiari Diatribâ anno 1655. editâ confutare aggressus est, quam deindè in primam Epistolarum partem transtulit Num.44 Non inquam, audiendi sunt malè feriati illi Critici, tum quia omnes Iosephi Codices sive editi, sive manuscripti, sive Græci, sive Latini, mirè consentiunt in retinendo laudato de Christo testimonio. *Cl. Bernardus Monfaucon* Benedictinus Congr. S. Mauri cap.2. Diarii Italici scribit, se vidisse in Bibliotheca Ambrosiana Mediolanensi *Iosephi* Operum Tomum secundum incipientem à libro 11. Membranaceum, habentem Historiam Christi, sicut habent Codices editi. Tùm quia etiam Scriptores Ecclesiastici illud Iosephi de Christo testimonium, tanquam legitimum & genuinum, exhibent, videlicet *Eusebius* in 3. libro Demonstr. Evang. cap.7. & lib.1. Hist. Eccl. cap.11. *Hieronymus* in libro de Scriptoribus Eccl. *Isidorus Pelensiota* lib.4. Epist.225. *Sozomenus* lib.1. Hist. Eccl. cap.1. *Nicephorus Callistus* lib.1. Hist. Eccl. cap.39. & alii antiqui, à quibus illibatum ad nostra usque tempora propagatum est hoc Josephi de Christo testimonium, ut multis probant argumentis *Valesius* in Notis in *Eusebium*, Illust. *Huetius* in Demonstr. Evangelica, & *Tilmontius* Not.40. in ruinam Judæorum Tom.1. Historiæ Imperatorum. Quæ igitur temeritas exagitare velle hoc Iosephi de Christo testimonium, cujus sinceritatem nemo veterum negavit, nemo ipsorum vocavit in controversiam? Sed ex ipsa serie Historiæ Josephi revincuntur illi Critici, nam, cùm Iosephus in sua Historia mentionem faciat Ioannis Baptistæ, & Iacobi, fratris Jesu, non est verosimile, hunc Historicum alto silentio prætermittere voluisse gesta, & Miracula Christi Domini, cujus fama longè latèque percrebuerat, multique in tota Iudæa motus exciti sunt occasione ipsius doctrinæ, & cujus etiàm vel ipsi meminerunt ejusdem temporis Scriptores Gentiles, *Cornelius Tacitus*, *Suetonius*, *Plinius*, & alii, quos citavi in Dissertatione primâ Prolusoria ad huncce Tractatum. Quòd si quærant illi

illi Critici, cur igitur Iosephus ad Fidem Christi non accesserit? confestim respondebo: quòd sicut Philosophi gentiles: *Cùm cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt: sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum*, ut ait Apostolus ad Rom. cap. 1. sic Josephus, licèt cognoverit, Christum esse verum Messiam Prophetarum oraculis prædictum; evanuit tamen in cogitationibus suis, & per turpissimam adulationem oracula, per id temporis de Messia totius Orbis moderatore jactata, Imperatori Vespasiano accommodavit, ut videre est, in libro 7. de Bello Judaico. Sed satis hactenùs dictum sit de hoc Iosephi testimonio, cui, si pervicaces Iudæi fidem adhibere nolint, certè negare non poterunt, Ethnicos Imperatores, licèt ferro flammâque sævirent in Christianos, Christi tamen in veris edendis miraculis potentiam, virtutem, ac divinitatem cognovisse, ac paulò post ejus obitum divinis illum honoribus afficere voluisse. *Tiberius* quippè, ut refert *Tertullianus* Apolog. cap. 5. *Annuntiata sibi ex Syriæ Palæstina, quæ veritatem ejus*, seu Christi, *divinitatis revelaverant, detulit ad Senatum cum prærogativa suffragii sui.* Idem testantur *Eusebius* libro 2. Histor. Eccles. cap. 2. & *Orosius* libro 7. cap. 4. *Adrianus* etiam Imp. teste Ælio Lampridio, de condendis Christo Templis cogitavit. *Alexander Severus* Imperator Christum inter Deos recipere, & Templo donare voluit, habuitque in larario suo Christi effigiem, quam matutinis horis venerabatur. *M. Aurelius* in Litteris, quas scripsit ad Senatum Romanum, testatur, quòd, cùm Romanorum exercitus acerrimum prælium cum Quadis iniisset, & in tantas difficultates incurrissent milites, ut vehementissimâ siti vexarentur, & ob eas res pugnare haud possent, ad preces Christianorum, quorum magnus erat in exercitu numerus, Christum Deum suum invocantium, confestim in Romanos frigidissima aqua, in hostes verò imminentes grando ignea cecidit, & ad perpetuam tanti prodigii memoriam voluit Imperator, ut hæc Christianorum legio deinceps *fulminatrix* appellaretur. Denique, Imp. *Iulianus*, apostata & Christi infensissimus hostis, fassus est, ut videre est apud S. Cyrillum lib. 6. *Christum sanasse claudos, & cæcos aliquos, & Dæmone correptos adhibitis obtestationibus liberasse in viculis Bethsaida & Bethania.* Impietas ergo Iudæorum, vera Miracula à Christo Domino edita esse negantium, refellitur non solùm ex locupletissimo testimonio Josephi, Historici magni apud illos nominis, sed etiam ex ipsa confessione Ethnicorum Imperatorum, qui Christianam religionem multis persecutionibus vexarunt, quibus adjungere possum Sarracenos, & Mahumetanos, qui, sicut testatur noster *Raymundus Martini* in suo Pugione Fidei part. 2. cap. 8. non solúm prodigiis à Christo editis fidem adhibent, sed ex suo *Alcorano* cap. 2. cui titulus est, *de Familia Amram*, multa Christo affingunt miracula, quæ non ex Sacris Evangelistis, sed ex libris Apocryphis hausta sunt. Ob hanc potentissimam patrandi miracula

virtutem, Iesu Christi fama per totam Syriam longè latèque celebrari cœpit sicut *Matthæus* cap. 4. Evangelii testatur his verbis: *Circuibat Iesus totam Galilæam docens in Synagogis, & prædicans Evangelium Regni; & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio ejus in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes malè habentes, variis languoribus, & tormentis comprehensos, & qui dæmonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curavit eos.*

DICO SECUNDÒ: *Christum divina virtute miracula edidisse.*

Probatur primò ratione *Sancti Thomæ* 3.p. q.43. art.2. Vera miracula, sicut ex. gr. suscitatio mortuorum, solâ virtute divina fieri possunt, solus quippè Deus naturæ ordinem immutare potest, atqui Christus quatriduanum Lazarum suscitavit, cœci nati oculos aperuit, aliaque ejusmodi miracula solo nutu, & imperio suo patravit, quibus ostendit, se divinâ pollere virtute, verumque Dei filium esse à Deo Patre missum in Mundum, ut hominum salutem promoveret. Hæc divina potestas, ut observat *Sanctus Hieronymus* in cap. 21. *Matth.* tùm maximè emicuit in Christo, quandò Mercatores è Templo ejecit: *Plerique arbitrantur*, inquit S. ille Doctor, *maximum esse Signorum, quod Lazarus suscitatus est, quod cæcus ex utero lumen accepit, quod ad Jordanem vox audita sit Patris, quod transfiguratus in monte gloriam ostenderit triumphantis, mihi inter omnia signa, quæ fecit, hoc videtur mirabilius esse, quod unus homo, & eo tempore contemptibilis, & in tantum vilis, ut postea crucifigeretur, Scribis, & Pharisæis contra se sævientibus, et videntibus lucra sua destrui, potuerit ad unius flagelli verbera tantam ejicere multitudinem, mensasque subvertere, et cathedras confringere, et alia facere, quæ infinitus non fecisset exercitus. Igneum quiddam, ac sydereum radiabat ex oculis ejus, et divinitatis majestas lucebat in facie.*

Probatur secundò aliâ ratione, quam *Sanctus Thomas* lib. 1. contra Gentes deprompsit ex Sancto Augustino, si Christus divinâ virtute miracula non edidit, quomodò igitur sine magno miraculo Christus pauperculus, juvenis, ex gente omnibus exosâ, videlicet Judaicâ, oriundus, persecutionem, & probrosam mortem passus, à suis, ab Herode, à Pilato habitus ut fatuus, dicens se esse Deum, promittens crucem, mortem, omniaque supplicia sectatoribus suis, potuit absque miraculis post mortem suam per pauperes Discipulos, piscatores, indoctos, omnibus invisos, morti traditos, Mundo erroribus implicito, & in tenebris idololatriæ immerso suam doctrinam persuadere, & religionem suam longè latèque propagare? Hoc certè unum instar omnium miraculum esse debet, quod sola virtus divina potuit operari.

Respondent primò Iudæi, Christum in Beelzebub, principe dæmoniorum, dæmones expulisse, eumque artes magicas edoctum aliquandò miracula edidisse.

Verùm, hæc responsio multis argumentis convellitur. Primò, quia Chri-

Chriſtus dæmones expellere non potuiſſet, niſi eos virtute divinâ viciſſet. Hinc legimus in Scriptura Sacra, quòd ſæpè Chriſtus dæmones ex obſeſſorum corporibus invitos ejecerit, eorum aſtutiam retuderit, eoſque ſpiritualibus armis domitos, ac ſubactos ſilere, ſibique cedere cöegerit. Secundò, nulla Chriſto, & Satanæ tàm in opere, quàm in effectu fuit convenientia, ſeu affinitas. Satanas quippè diſpergere cupiebat, quos Chriſtus colligebat, *in hoc apparuit filius Dei, ut diſſolvat opera diaboli*, inquit *Sanctus Ioannes* cap.3. Tertiò, Chriſtus ſæpiùs coram innumerâ Iudæorum turbâ mortuos ad vitam revocavit, mare calcavit, procellas ſedavit, aquam in Cana Galilææ, præſentibus convivis, inſpectantibus famulis, in generoſum vinum convertit; & ex quinque panibus quinque hominum millia in deſerto ſatiavit: Quæro igitur, quid hîc potuerit ars magica moliri, quæ nihil veri, ac ſolidi oſtentare poteſt, & cujus peritia nihil aliud, quàm ad circumſcribendos oculos valet? Potuit ne Chriſtus quinque hominum millibus, totique Judæorum turbæ perſuadere ſe vidiſſe, quod non viderant, & ſe manducaſſe, quod non manducaverant? Potuit ne Chriſtus perſuadere Architriclino, aliiſque convivis in nuptiis, factis in Cana Galilææ, aquam fuiſſe converſam in vinum, ſi reverà non fuiſſet converſa? Quartò, ſi Chriſtus artium magicarum ope miracula edidit, ut effutiunt Iudæi, quorsùm igitur magiæ non eſt accuſatus in judicio? Cur nefandi illius criminis non eſt convictus à Scribis, & Phariſæis, qui nihil aliundè intentatum reliquerunt, ut Chriſtum Servatorem noſtrum atro carbone notarent, ac diris calumniis lacerarent? Denique, ſi Chriſtus magicâ arte miracula patravit, quomodò igitur illius Diſcipuli poſt ejus obitum per Provincias diſperſi, & fundamenta Eccleſiæ ubique ponentes, potuerunt in nomine Magiſtri ſui magna, & penè incredibilia edere miracula? Quomodò etiam illis miraculis fidem præbere potuit univerſus Orbis, exceptis obſtinatis Iudæis, qui miraculis Chriſti credere nolentes, à Deo deſerti ſunt, & nunc variis calamitatibus oppreſſi, in perpetuum captivi terris ſuis ſunt exterminati? Sed hæc ſufficiunt ad repellendam calumniam Iudæorum, qui magicis artibus accepta referunt miracula Chriſti.

Reſpondent ſecundò Judæi: Chriſtum pronunciando nomen Dei, quod in Templo Hieroſolymitano erat deſcriptum, miracula edidiſſe. Narrant ſiquidem Judæi, ut videre eſt apud noſtrum *Raymundum Martini* parte 2. Pug. fid. cap.8. temporibus *Helenæ* Reginæ, quam univerſæ terræ Iſraeliticæ præfuiſſe ajunt, extitiſſe in Templo Hieroſolymitano lapidem, cui olim Arca imponebatur, in eoque lapide deſcriptum fuiſſe nomen Dei propriis elementis expreſſum, cujus ea vis erat, ut quicumque illud didiciſſet, & memoriæ mandaſſet, par eſſet omnibus eliciendis prodigiis. Cùm ergò pertimeſcerent Sapientes, ne quis eâ facultate abuteretur, canes æreos portę cuſtodes appoſuiſſe, qui hac arte erant fabricati, ut ſi quis, memoriæ mandato Dei nomine, è Templo

egredi vellet, magnis eorum territus latratibus sacri nominis è vestigio oblivisceretur. Contigit autem, inquiunt Judæi, ut Christus quâdam die in Templum ingressus sacrum Dei nomen in membrana descripserit, eamque vulneri cruri suo facto inseruerit; sicque egressus è Templo, sacrum Dei nomen, quod propter canum latratus ex ipsius memoria effluxerat, iterùm ope membranæ, quam extraxit è crure suo, didicerit, illudque pronunciando miracula ediderit.

Sed quàm malè consarcinata sit hæc Judæorum fabula, quilibet, si vel minimâ sagacitate sit præditus, confestim intelligere potest. Nàm primò, Judæi nullum hujusce narratiunculæ testem proferunt, immò nec illius aliquod extat vestigium apud *Josephum*, in antiquitatibus Judæorum versatissimum, & in his describendis, quæ in Templo Hierosolymitano reperiebantur, auctorem diligentissimum. Secundò, *Helena* illa, quâ regnante, Judæi id contigisse ferunt, fuit Adiabenorum Regina, non verò Judæorum, sicut optimè observat Cl. *Josephus de Voisin* in suis Annotationibus ad cap. 8. Pugionis fidei. Tertiò, in putidissimum Anachronismum lapsi sunt hujus fabulæ auctores, *Helena* namque, Adiabenorum Regina, proselyta dumtaxàt fuit, hoc est, Judæorum religionē amplexa est sub *Claudio* Imperatore, sicut testatur *Josephus* lib. 20. Antiq. cap. 2. Quo tempore Christus in vivis non erat, quippè qui passus est sub Tiberio Imperatore. Quartò, quis credat, canes æreos eâ arte fabricari potuisse, ut si quis, memoriæ mandato sacro Dei nomine, è Templo exire vellet, eorum latratibus territus, sacri illius nominis protinùs oblivisceretur? Hoc sanè commentum dignum est Judæorum ingenio, quo nullum unquàm in cudendis fabulis, & formandis chimæris fuit fœcundius, ac feracius. Quintò, impossibile est, Deum, qui est suprema veritas, permisisse ut Christus nomen Dei proferendo vera patraret miracula in confirmationem doctrinæ, quam prædicabat, si falsa fuisset, uti impiè contendunt Judæi. Denique, si reverà Judæis fuisset olim persuasum, sacrum Dei nomen memoriæ semel mandatum, & ab aliquo prolatum, vim habere edendi miracula, procul omni dubio aliqui inter ipsos sese illo juvassent temporibus Imperatorum Vespasiani, & Titi, dedissentque operam, ne caperentur, occiderentur, & in varias regiones captivi abducerentur, ne Hierusalem, Templumque augustissimum flammis absumerentur. Facessat ergo hæc insulsa fabula, ad elevandam veritatem miraculorum Christi à Judæis excogitata.

DICO ULTIMÒ; *Christum per miracula, quæ edidit, sufficientèr suam divinitatem comprobasse.*

Probatur. Solus Deus propriâ suâ virtute miracula patrare potest, atqui Christus Dominus propriâ suâ virtute patravit miracula, ergo Christus miraculis, quæ edidit, sufficenter suam divinitatem comprobavit. Prob. minor, primò, ex ipsa specie operum, quæ omnem omninò excedebant creatæ virtutis potestatem, undè cœcus illuminatus dicebat

cebat *Joannis* cap. 9. *A sæculo non est auditum, quia aperuit quis oculos cæci nati: nisi hic esset à Deo, non poterat facere quidquam*. Secundò, ex modo faciendi, solo siquidem nutu, & imperio Christus sæpissimè miracula operabatur, hinc *Lucæ* cap. 6. dicitur, quòd *virtus de illo exibat, & sanabat omnes*. Tertiò, ex ipsa doctrina, quâ Christus se Deum dicebat, ac miraculis divinâ virtute factis Sole clariùs comprobabat, quod soli Christo eximium, ac singulare fuit. Nàm, licèt Apostoli, multique Sancti potestatem habuerint edendi miracula, his similia, quæ Christus patravit, scilicèt dæmones ejiciendi, curandi infirmos, mortuos suscitandi, immò & majora faciendi, ut Sanctus Petrus per solam sui umbram, juxtà illud Christi cap. 14. *Joannis*: *Qui credit in me, opera, quæ Ego facio & ipse faciet, & majora horum faciet*; nunquàm tamen Apostoli, aut alii Sancti miracula patrarunt, ut probarent se Deo coæquales esse, aut divinâ virtute pollere, sed potiùs miracula fecerunt, ut ostenderent, se esse servos Christi, sine quo nihil omninò boni agere poterant, & in cujus augustissimo Nomine miracula patrabant ad gloriam Dei promovendam, ad fidei confirmationem, ad nascentis Ecclesiæ incrementum, ad divinitatis Christi manifestationem, sicut Paulus, & Barnabas palàm contestati sunt Actuum cap. 14. Hinc Christus, postquàm loco mox laudato, dixit Discipulis suis: *Qui credit in me, opera, quæ Ego facio & ipse faciet, & majora horum faciet*, illicò subdit: *Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam*, ut ostendat, se unum esse cum Patre Deum, unam esse utriusque operationem, essentiam, & omnipotentiam. Quamvis ergò Apostoli, aliique Sancti ediderint miracula quodam modo majora miraculis Christi, non fuerunt tamen æquales, aut majores Magistro Discipuli, domino servi, unigenito adoptati, homines Deo, quia Christus propriâ virtute edidit miracula, ut divinitas, quam in se agnosci, & ab omnibus coli volebat, toti mundo innotesceret: At verò Apostoli, aliique Sancti non eo fine miracula patrarunt, ut ostenderent, se divinâ præditos esse potestate, sed potiùs ut Christi Magistri sui divinitatem comprobarent, nec ea miracula propriâ virtute ediderunt, sed Christus per eos majora illa miracula facere dignatus est, qui dixit: *Sine me nihil potestis facere*. Undè S. *Ambrosius* lib. 3. de Fide cap. 4. ait: *Licèt homines quoque suscitarint mortuos; non in sua tamen virtute fecerunt, sed in Christi nomine. Aliud est rogare, aliud imperare: aliud mereri, aliud donare*. Ex quo palàm sequitur, miracula, quibus Christus tam per se, quàm per Discipulos probavit doctrinam, quâ se Deum dicebat, esse illustria ipsius divinitatis argumenta, quia Deus, qui nec falli, nec fallere, nec mendaciis auctoritatem conciliare potest, nunquàm permisisset, ut Christus doctrinam, quâ se Deum, & æterno Patri coæqualem esse dicebat, miraculis confirmaret, nisi Christus fuisset verus Deus, & unigenitus Dei Patris Filius.

DI-

DILUUNTUR OBJECTIONES.

ARguitur primò: Si Christus divinâ virtute miracula edidisset, debuisset in pueritia sua miracula facere, fuit enim Christus, ut docent Theologi, à momento conceptionis suæ Deus & homo, ac subindè patrandi miracula divinâ potestate præditus, atqui Christus nulla omninò miracula in infantia sua patravit, sed solùm anno circiter trigesimo, vel trigesimo primo ætatis suę, quandò videlicet in nuptiis, in Cana Galilææ factis, convertit aquam in vinum, ut dicitur *Joannis* cap. 2. *Hoc fecit initium signorum Jesus.* Hinc *S. Joannes Chrysostomus* Hom. XVI. in *Joannem* ait: *Constat, signa illa & miracula, quæ in Christi pueritia feruntur, vera non esse. Nam, si à puero miracula facere cæpisset, non sanè Joannes eum ignorasset; nec reliqua multitudo indiguisset Magistro, qui ipsum manifestaret. Nunc autem, inquit Joannes, propter hoc veni, ut manifestetur in Israel.* Ergò Christus virtute divinâ miracula non fecit.

Respondeo cum *S. Thoma* 3. p. quæst. 43. art. 3. Christum, licèt à momento conceptionis suæ divinâ potestate patrandi miracula donatum, non debuisse in pueritia sua miracula facere, quia existimassent Judæi, phantasma esse incarnationem, & antè opportunum tempus Christum morti tradidissent. Addit etiam Angelicus Doctor, id pertinere ad laudem Discipulorum Christi, qui eum sequuti sunt relictis omnibus, quæ possidebant, antequàm miraculis inclaruisset. Hinc meritò *Cardinalis Baronius* ad annum primum Christi ait, se lubenter silentio præterire multa miracula, quæ in Christi infantia, seu in ejus itinere, ac in Ægypti mansione facta perhibentur, tùm quia firmâ carent auctoritate, tùm quia putat ea fuisse hausta ex libro apochrypho *De infantia Salvatoris*, qui lege Ecclesiasticâ, seu Decreto Gelasii Papæ, est interdictus. Sunt nonnulli Scriptores, quibus, loco mox laudato, suffragatur Eminentissimus Annalium Parens *Baronius*, qui pueri Jesu in terram Ægypti accessu aliqua referunt patrata miracula, & præsertim falsorum Numinum Simulachra, quibus abundabat Ægyptus, Christo puero adventāte, penitùs corruisse, litteris consignarunt. Hos inter Scriptores, illius Facti historici testes, duo in primis proferuntur *Sozomenus*, & *Evagrius*, qui rem totam distinctè ac dilucidè memoriæ prodiderunt. *Sozomenus* siquidèm Libro V. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 21. hæc habet: *Memorant, Arborem esse, quæ Persis dicitur, Hermopoli, quod est oppidum Thebaidis, cujus fructus aut folium, aut particula aliqua corticis ægrotis admota morbos à compluribus depulerit. Nam traditum est, Joseph, cùm, propter Herodem, assumptis secum Christo & Mariâ Sanctâ Dei para, fugisset, venisse Hermopolim: atque simul, ut portæ appropinquavit, statim arborem, licèt planè maximam, adventu Christi turbatam esse, atque ad solum usque se inflexisse, & Christum adorasse. Atque hæc quidem de hac arbo-*

arbore, sicut à multis audivi, commemorata sunt. Quæ quidem, si quid ego judico, vel significabat, jam Christum in urbe adesse, vel, ut est verisimile, non modò arborem, quam incolæ propter magnitudinem, & pulchritudinem lege gentilitiâ venerabantur, Demone jam, qui ibi colebatur, ob Christum talium rerum eversorem, qui in eo loco comparebat, perhorrescente, suâ sponte commotam esse: Verùm etiàm omnes Ægyptiorum Statuas, adventante tum Christo, juxta Prophetiam Isaiæ, concussas &c. Rem compendiosiùs *Evagrius* in Vitis Patrum lib. 2. cap. 7. narrat his verbis: *Vidimus*, inquit, *& alium Sanctum Virum, nomine Apollonium, apud Thebaidam in finibus Hermopolis, ad quam civitatem Salvatorem cum Maria, & Joseph, de Judææ finibus venisse tradunt secundùm Prophetiam Isaiæ: Vidimus ergò ibi & Templum ipsum, in quod ingresso Salvatore, corruisse omnia Idola in terram, & comminuta esse memorabantur*. Hactenùs duo illi Scriptores, qui non solùm istud in Ægypto de solo æquatis falsorum Numinum Simulachris Factum Historicum narrant, sed etiam innuunt, illud longè anteà prænunciatum fuisse ab *Isaia*, videlicet cap. 19. ubi hic Propheta sic vaticinatur: *Ecce Dominus ascendet super nubem levem, & ingredietur in Ægyptum, & commovebuntur Simulachra Ægypti à facie ejus, & cor Ægypti tabescet in medio ejus*. Horum Scriptorum testimoniis convicti nonnulli, affirmare non dubitant, aliquot à puerulo Jesu, fugiente in Ægyptum, edita fuisse miracula. Verùm, cùm ipse, spectatâ, ut par est, Historiæ Antiquitate, nonnisi antiquorum, probatæque fidei Authorum testimonia suscipienda esse putem, assensum narratis hisce prodigiis præbere minimè possum. Primò, quia de his prodigiis à Christo, vix nato, patratis nulla prorsùs apud antiquos Patres & veteres Scriptores Ecclesiasticos habetur mentio. Secundò, si hæc *Sozomeni*, & *Evagrii* expendantur testimonia, liquebit, ejusmodi prodigia à puero Jesu, Ægyptum adventante, patrata, nullâ certâ atque indubiâ fide ab utroque Scriptore narrari, sed ex aliorum auditu, & ex obscura, quæ circumferebatur Traditione, cujus originem perspectam se non habuisse insinuant, dùm dicunt: *Memorant: Audivimus: tradunt: traditum est; corruisse omnia Idola in terram, & comminuta esse memorabantur*. Quo certè loquendi modo ambo illi scriptores usi nequaquàm fuissent, si hæc miracula, quæ à puero Jesu, veniente in Ægyptum, patrata memorant; novissent esse certa, atque ex antiqua & extra omnem dubitationis aleam positâ traditione hausta. Tertiò, Ægypti Idololatriam, falsorumque illius Numinum Fana ac Simulachra ad annum usque Christi Domini trecentesimum octuagesimum nonum perdurasse, fatetur ipsemet *Baronius*, qui *Canapi*, *Isidis*, *Serapidis* Templa tunc demùm à *Theodosio* Imperatore eversa ac diruta fuisse, latè in suis Ecclesiæ Annalibus describit. non igitur, Jesu Christo, ad fugiendam sævitiem Regis Herodis, in Ægyptum ingresso, Idola, seu Simulacra Ægyptiaca concussa in terram corruerunt. Quòd autem *Sozomenus*

menus

menus & *Evagrius* de Prophetæ Isaiç Oraculo innuunt, quasi hanc Ægypti Idolorum eversionem citato capite decimo nono prænunciaverit, à vera, ac genuina illius Sacri Vatis mente alienum est. Duplex siquidem est hujus Oraculi *Isaiæ*, secundùm Interpretes, sensus, unus videlicet nativus & proprius; alter figuratus, seu allegoricus. Priori sensu, qui nativus ac proprius est, hoc unum dumtaxat sibi vult Propheta *Isaias*, Deum, præpotentem ultorem scelerum, exercitum Assyriorum propedièm concitaturum, Ægyptumque ingressurum ac vastaturum Fana illius ac Delubra direpturum, diisque aureis & argenteis spoliaturum. Quod à *Sennacheribo*, & *Nabuchodonozore*, Assyriorum Regibus, ad litteram fuisse impletum, concors est omnium Interpretum sententia. Altero sensu, qui figuratus & allegoricus est, innuit tantùm *Isaias* Propheta, Deum in utero Virginis, tanquàm in nube levi, Mundum hunc aliquandò ingressurum, & Idololatriam, tot annorum diuturnitate roboratam, totque locis diffusam, profligaturum ac penitùs extirpaturum. Hanc allegoricam istius loci *Isaiæ* Prophetæ interpretationem tradunt Patres & scriptores Ecclesiastici, *Tertullianus* lib. contra Judæos cap. 9. ubi hæc habet: *Ægyptus totus Orbis intelligitur superstitionis & maledictionis elogio*; *S. Athanasius* in libro *De Incarnatione Verbi*; Autor Homiliæ 3. in diversa Evangelii loca apud *Originem*, sed præcipuè *S. Hieronymus*, qui hunc *Isaiæ* locum sic interpretatur: *Juxtà tropologiam ascendit Dominus supra nubem levem, Corpus Sanctæ Mariæ Virginis, quod nullo humani seminis pondere prægavatum est: vel certè Corpus suum, quod de Spiritu Sancto conceptum est, & ingressus est in Ægyptum hujus mundi, statimque omnia Ægypti Simulacra commota sunt, ita ut divinationes, & universa fraus Idololatriæ, quæ deceptum possidebat Orbem, se fractam esse sentiret*, progressu nimirùm temporis, & prædicationis Evangelicæ beneficio. Sivè ergò spectetur prior istius Oraculi *Isaiæ* sensus, qui nativus ac proprius est, sive alterius sensus, qui figuratus & allegoricus est, habeatur ratio, nihil ex utroque sensu extundi poterit ad probandum, Jesum Christum edidisse in infantia sua miracula. Cæterùm, quamvis ipse non admittam stupendam illam Idolorum eversionem, aliaque id genus prodigia, quæ à puerulo Jesu Christo, in Ægyptum, ad declinandam sævitiam Herodis Regis, fugiente, patrata esse dictitant nonnulli, ultrò tamen profiteor, Jesum Christum suo in Ægyptum adventu viam stravisse non solùm ad Idolorum, quibus abundabat Ægyptus, Idololatriæ Sedes, eversionem, verùm etiam ad illam sublimiorem sanctitatem, pietatem, & Religionem sub finem sæculi tertii Ecclesiæ in Ægyptum invectam. Notum quippè est, exeunte tertio Ecclesiæ sæculo per Sanctissimos Duces ac Magistros, *Antonium*, atque *Pachomium*, innumera penè in Ægypti solitudines subiisse examina Monachorum, & Anachoretarum, eaque deserta loca, quæ priùs erant ferarum latibula, non minùs quàm Dæmonum receptacula, evasisse tandèm, divinâ Christi

sti operante virtute, domicilia ac seminaria Sanctorum, sicut *S. Chrysostomus* Homiliâ viii. in Matthæum testatur his verbis: *Paradiso quovis omnem illam videbis Eremum digniorem factam esse, & innumerabiles Angelorum cœtus in corporibus fulgere mortalibus, & populos Martyrum, & Choros Viginum. Est enim cernere totâ illa regione diffusum exercitum Christi, & admirabilem illum regium gregem, virtutumque Cœlestium conversationem in terris micantem. Non ita variis astrorum Choris Cœlum refulget, ut Ægypti Eremus innumeris Monachorum ac Virginum distiguitur ac illustratur habitaculis. Si quis illam Ægyptum veterem novit, rebellem Deo, ac magnitudine superstitionum furentem, hic optimè Christi potest nosse virtutem, per quem facta est tam admiranda mutatio.*

Arguitur secundò: Si Christus divinâ virtute miracula patrasset, potuisset ubique locorum miracula facere, atqui Christus non potuit in patria sua edere miracula, dicitur enim *Marci* cap. 6. *Et non poterat ibi virtutem ullam facere*; Christus ergo virtute divinâ non edidit miracula.

Respondeo cum *S. Thoma*: id, quod de Christo dicit *S. Marcus*: *Non poterat ibi virtutem ullam facere*, non esse referendum ad potentiam absolutam, sed ad id, quod potest congruenter fieri, ità ut sensus sit, non fuisse congruum, ut Christus apud populares suos, seu Nazarenos, patraret miracula propter pertinaciam & incredulitatem eorum cum contemptu conjunctam, quâ se miraculis omninò indignos præstabant. Petentibus enim & credentibus dumtaxàt, non curiosis, & planè incredulis miracula concedere, seu in eorum gratiam edere solebat Christus, ut fidem jàm inchoatam in illis confirmaret. Nolebat igitur Christus miracula facere apud suos Nazarenos, nec decebat ut priora spernentibus plura ingereret, undè ibidem subditur: *Et mirabatur propter incredulitatem eorum*. Addo etiam, quòd quandò *S. Marcus* ait, Christum in patria sua non potuisse ullam virtutem facere, idem planè est ac si diceret, Christum apud suos populares miracula non fecisse propter incredulitatem eorum; nàm juxtà Hebraismum, Scripturæ Sacræ familiarem, fieri non posse dicitur, quod reverà non fit, ut ex. gr. *Genesis* cap. 19. *Non potero facere quidquam, donec ingrediaris illùc*, idest, non faciam. Et *Marci* cap. 9. *Si potes credere, omnia sunt possibilia credenti*. Hoc est, si credis.

Arguitur tertiò: Si Christus divinâ virtute miracula edidisset, non opus habuisset in patrandis miraculis orationem præmittere; sed solo nutu, atque imperio miracula fecisset, atqui constat ex Scriptura Sacra, Christum in patrandis miraculis orationem præmittere solitum esse, non igitùr virtute divinâ edidit miracula.

Respondeo: Christum non propter necessitatem suffragii, sed propter exemplum, in patrandis miraculis orationem præmittere voluisse, ut confunderet Judeos, qui illum in Beelzebub, principe dæmoniorum,

expellere dæmones calumniabantur. Undè *Joannis* cap. 11. sic Christus Patrem suum alloquitur: *Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me, Ego autem sciebam, quia semper me audis; sed propter populum, qui circumstat, dixi, ut credant quia tu me misisti*. Prætereà, Christum nullâ quandòque præmissâ oratione miracula edidisse constat exemplo illius viri leprosi, cui Christo dicenti: *Domine, si vis, potes me mundare*, statim respondit Christus: *Volo, mundare*. Non enim, ut observat *Sanctus Chrysostomus* homil. 26. in *Matthæum*, leprosus Christo dixit: *Si oraveris Deum, sed, si velis, potes me mundare. Neque ait: Domine munda me, sed ipsi cuncta commisit; eumque conferendæ sanitatis dominum esse confessus est, atque in ipso constituit omnem auctoritatem. Quid verò, inquis, si prava erat opinio leprosi? Procul dubio illam destrui, istum verò corripi oportebat & corrigi. Putasne igitur hoc fecit? Nequaquam, sed è regione totum, quod dixerat, & assensione prorsùs, & operatione confirmat; & non dixit, mundus esto; sed, volo, mundus esto &c.* Denique, sic à minori ad majus argumentatur idem *Sanctus Pater* Serm. 11. Tom.5. *Discipuli Christi solo verbo mortuos suscitabant. Petrus nonne Tabitham verbo excitavit? Paulus nonne suis vestibus multa signa fecit? Disce quidpiam mirabilius istis: Apostolorum umbra mortuos suscitabat, &c. Quid ergò Discipulorum umbra mortuos excitabat, & Magister precibus egebat ut mortuum excitaret?* Patet itàque, Christum non orationis operâ, sed propriâ potestate, seu divinâ virtute miracula edidisse.

Arguitur quartò: Ethnici multa miracula patrarunt, ergò Christus per miracula, quæ tam per se, quàm per Discipulos edidit, suam divinitatem sufficienter non probavit. Prob. ant. primò, exemplo *Apollonii Tyanæi*, cujus vitam, ac res gestas octo libris celebravit *Philostratus*, totque, ac tanta ab illo edita memoravit miracula, ut *Hierocles*, Ægypti Præfectus, indè occasionem arripuerit instituendæ comparationis Apollonium inter & Jesum in eo libro, quem φιλαλήθη inscripsit. Secundò, *Cornelius Tacitus* lib. 4. cap. 81. refert Imperatorem Vespasianum cuidam homini cœco per insputationem restituisse visum, & alium hominem, calcatâ ab Imperatore illius manu, fuisse curatum. Patet itàque ab Ethnicis fuisse edita miracula.

Respondeo: Hæc, & alia id genus prodigia, quæ ab Ethnicis facta produntur, fuisse vel simulata, ac magicis artibus tribuenda, vel conficta planèque commentitia. Et ut ordiar ab *Apollonio Tyanæo*, quem tantis laudibus extollit *Philostratus*, multis momentis evinci potest, miracula, quæ illi tribuuntur, meras præstigias fuisse. Primò, quia constat, Apollonium Tyanæum fuisse vaferrimum magum, qui eâ de causa ab Imperatore Domitiano captus est, & in carcerem detrusus. Eum magum fuisse testantur *Lucianus* in Pseudomante, & *Dio Cassius* lib.77. Hist. Rom. ubi de *Antonio Caracalla* Imperatore hæc habet: *Magis & præstigiatoribus*

bus ita delectabatur, ut Apollonium Cappadocem, qui floruerat Domitiani temporibus laude & honore affecerit (hic praestigiator fuerat solers & magus). Idem de Apollonio Tyanæo judicium ferunt antiqui Scriptores Ecclesiastici, & in primis *Lactantius* lib.5. Divin.Instit. cap.5. ubi sic de Apollonio loquitur: *Non potuit post mortem Deus credi, quia & hominem, & magum fuisse constabat, & ideò alieni nominis titulo affectavit Divinitatem, quia suo nec poterat, nec audebat. Noster verò*, idest, Christus, *& potuit Deus credi, quia magus non fuit, & creditus est, quia verus fuit*. Secundò, ex ipsa Apollonii Historiæ lectione facilè dignoscitur, Philostratum in hac conscribenda Historia eò potissimùm collimasse, ut jam propagatam Christi Fidem, ac doctrinam deprimeret, de industria adscribendo Apollonio omnia fermè, quæ Scriptura Sacra Christo Domino tribuit. Philostratum imitatus est *Hierocles*, Ægypti Præfectus, qui in odium Christianæ Religionis duos libros, *Philaletis* nomine, edidit, in quibus Apollonium Tyanæum cum Christo Servatore nostro comparat, quem impium & sacrilegum Auctorem his verbis meritò perstringit *Lactantius* lib. 5. Inst. Divin. cap. 3. *Cùm igitur talia ignorantiæ suæ deliramenta fudisset, Hierocles, ausus est libros suos nefarios, ac Dei hostes* φιλαλήθεις *annotare. O cæcum pectus! O mentem Cimmeriis, ut ajunt, tenebris atriorem! Discipulus hic fortassis Anaxagoræ fuerit, cui nives atramentum fuerunt: atqui eadem cæcitas, & vero falsitatis, & mendacio veritatis nomen imponere. Videlicet homo subdolus voluit lupum sub ovis pelle celare, ut fallaci titulo posset irretire Lectorem*. Tertiò, *Philostratus* centum & ampliùs annis fuit Apollonio Tyanæo recentior, adeòque res, ab eo gestas nonnisi ex alieno testimonio perspectas habere potuit; Apollonius quippè imperante Domitiano vixit, Philostratus verò imperante Severo; fatentur autem omnes periti Critici, incertissimas semper reputari debere Historias ab illis Auctoribus conscriptas, qui his de rebus scribunt, quæ pluribus ante eos sæculis contigerunt. Quartò, Philostratus testes Historiæ suæ laudat *Damidem Assyrium*, *Maximum Ægiensem*, & *Mægarenem*, qui omnes fide carent. Nam *Damis*, quem satis constat Scriptorem fuisse vaniloquum, & Græcæ fidei, suos de Apollonio Commentarios in lucem non edidit, sed per quemdam ejus familiarem cùm *Juliæ*, Severi Imperatoris uxori, innotuissent, hujus jussu recognovit eos Philostratus, qui, ut Apollonium Heroem suum magis apud Juliam commendaret, benè multa Damidi affinxit. Nec majorem meretur fidem *Maximus Ægiensis*, quippè qui pauca de Apollonio retulit, ea nimirùm, quæ Apollonius egit cum Ægis versaretur. *Mægareni* autem tertio testi fidem derogat ipse Philostratus, qui lib.1. cap.3. testatur: Mægarenem multarum rerum, quæ vitam Apollonii spectant, notitiam non habuisse. Nullam ergo fidem merentur tres illi testes, quos Historiæ suæ laudat *Philostratus*. Denique, Apollonii Tyanæi Historiam, quam octo libris conclusit *Philostratus*, mendaciis & fabulis à capi-

capite ad calcem scatere demonstrant *Eusebius Cæsariensis* in lib.adversus Hieroclem, *Photius* in sua Bibliotheca Cod. 44. *Scaliger* in Eusebianis num. 278. *Baronius* Tom. 1. Annalium ad annum Christi 78. & *Daniel Huetius* Episcopus Abrincensis in Demonstr. Evang. propos.9. pag.163. & seq. ex quibus hæc pauca excerpsi. *Multum igitur errant*, ut cum *Augustino* loquar Epist.138. aliàs 5. ad Marcellinum, *qui Prophetis Sanctis, miraculorum magnorum nobilitate præstantibus, magos comparant; quantò magis si eos comparent Christo, quem Prophetæ illi, quibus Magi quilibet nullo modo sunt comparandi, prænuntiaverunt esse venturum, & secundùm carnem, quam sumpsit ex Virgine, & secundùm divinitatem, qua nunquàm separatur à Patre*.

Ad alterum exemplum Imperatoris Vespasiani in objectione relatum, respondeo: hæc miracula non vera, sed simulata fuisse. Idque colligo primò ex eo quod Ægyptii, cùm famâ accepissent, *Josephum* Judæum Vespasiano Imperatori quædam oracula de Messia totius Orbis Moderatore id temporis jactata accommodasse, ne ipsi in arte adulatoria cederent, Vespasianum Deum facere conati sunt, illi videlicet divinæ virtutis affingendo miracula. Secundò, *Cornelius Tacitus* asserit, Vespasianum, quandò illi simulati ægri, quos Ægyptii subornaverant, fuerunt ipsi oblati, confessum fuisse se vim non habere restituendi illis sanitatem: *Vespasianus*, inquit, *primò irridere, & aspernari, &c.* Subdit deindè idem Auctor, Vespasianum vocibus adulantium Ægyptiorum, apud quos tum temporis versabatur ille Imperator, in spem inductum fuisse, se posse hominibus conferre sanitatem, *tandem vocibus adulantium in spem induci*. Denique, illorum hominum, qui Vespasiano sunt oblati, ægritudinem non veram, sed simulatam fuisse apertè ostendit *Cornelius Tacitus* ex ipsismet verbis Ægyptiorum, qui Imperatori Vespasiano dixerunt: *Huic non esse exesam vim luminis, & redituram si pellerentur obstantia, illi elapsos in pravum artus, si salubris vis adhibeatur, posse integrari*. Quis, amabo, non videt, ejusmodi homines, ab Ægyptiis Vespasiano oblatos, se ægros consultò finxisse, eo fermè modo, quo multi etiamnùm pauperes ostiatim mendicantes, vel per vias effusi, varias mentiuntur ægritudines, seque claudos, & cæcos singulari dexteritate simulant, ut transeuntibus fucum faciant, & ampliorem ab illis corradant eleemosynam? sed frustrà jaciuntur retia ante oculos pennatorum.

Arguitur ultimò: Multa in Alcorano referuntur miracula à Mahometo edita. Ibi quippè legitur, Mahometum cum Archangelo Gabriele ascendisse in Cœlum. Illum à quadrupedibus, arboribus, avibus, & lapidibus fuisse salutatum: Transplantatas etiam ab ipso de loco in locum plurimas arbores, & alia hujusmodi stupenda ab ipso facta prodigia narrantur; atqui tamen Mahometus fuit insignis impostor, ergo ex miraculis, quæ Christus edidit, probari non potest illum fuisse Deum.

Re-

Respondeo: Maximum esse discrimen inter vera Christi miracula, & pseudo-miracula, quæ à Mahometo insigni impostore facta in Alcorano narrantur. Primò, quia Christus non in angulo, non in recessu, sed in propatulo, in compitis, in media turba, in festis, frequentique Judæorum foro miracula patravit, scilicet Lazarum quadriduanum è monumento ad vitam revocavit, & filium viduæ in Civitate Naim de feretro mortuum jacentem excitavit. At Mahometus nonnisi clandestina jactabat pseudo-miracula, quæ coram populo facere recusabat, nec unquam mortuum excitavit, vel sanavit ægrotum probabiliter moriturum, nec cæco dedit visum, nec claudo gressum, nec leprosum mundavit. Secundò, miracula, quæ Christus patrabat, ordinabantur vel ad æternam salutem hominum procurandam, vel ad sanitatem, vitamque temporalem illis restituendam; at nullum in Alcorano legitur miraculum, quod Mahometus fecerit propter aliquod bonum cedens in proximi utilitatem, sed potiùs omnia miracula, quæ ab ipso edita narrantur, ad eum modum facta perhibentur, nempè vel ad malum aut futilem finem, vel ad superbiæ, & vanæ gloriæ ostentationem. Denique, miracula, quæ in Alcorano à Mahometo facta referuntur, tot nænias, fabulas, contradictiones, & mendacia crasso filo contexta exhibent, ut eorum falsitas, & impostura cordato ac sapienti viro solà narratione pateant, nullâque possint tergiversatione celari.

QUÆRES: *Utrùm in Ecclesia Catholica ad hanc usque ætatem conservatum fuerit donum miraculorum?*

Respondeo: in Catholica, seu Romana Ecclesia, à temporibus Apostolorum ad hanc usque ætatem semper extitisse viros, qui, doctrinâ & sanctitate conspicui, miraculorum dono præfulserunt. Fidem huic veritati faciunt Sancti Patres, testes oculati, *Irenæus* lib. 2. adversùs Hæres cap. 66. *Chrysostomus* Tom. 5. Serm. 67. *Hilarius* lib. in Constantium Imper. *Gregorius Nazianzenus* Orat. 18. *Augustinus* lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. *Hieronymus* lib. contra Vigilantium, *Theodoretus* Orat. 8. adversus Græcos, & alii benè multi, qui referunt miracula, quæ ipsi propriis inspexerunt oculis, & quæ ad sepulchra, ac reliquias Sanctorum Martyrum suo tempore frequentèr edebantur. Quæ miraculorum virtus ad pietatem Fidelium excitandam, & ad demonstrandam Christianæ Fidei, atque Ecclesiæ Catholicæ veritatem etiamnùm pluribus in locis perseverat, in quibus ad ossa & sepulchra Martyrum dæmones mugiunt, ægritudines depelluntur, ac multa admirationum opera cernuntur. Scio, hæreticos miracula, quæ in Ecclesia Catholica à Viris Sanctis, & ad eorum sepulchra, vel reliquias eduntur, superciliosо fastidio velut anicularum nænias aspernari; sed eorum revincitur pertinacitas ex verbis Christi Domini cap. ult. *Marci*, dicentis: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint non eis nocebit: super ægros ma-*

manus imponent, *& benè habebunt*. Id pollicetur Christus, id testantur Acta Apostolorum, id Sancti Patres unanimi consensione per singulas singuli ætates commemorant, id Ecclesia in canonizatione Sanctorum sæpiùs confirmat, id publica populorum vox clamat, & tamen hæretici credere nolunt, qui nulla unquam in confirmationem suæ doctrinæ miracula patrare potuerunt, vel si aliqua facere, aut fingere tentarunt, semper se se omnibus deridendos propinarunt, ut compertissimum est ex multis Historiæ Ecclesiasticæ monumentis. Sed non mirum, si fidei transfugę & oppugnatores, hæc fidei nostræ oracula, ac præsidia, hæc divinæ erga nos bonitatis & misericordiæ pignora abominentur, atque in sacra cimelia, quæ fidelium venerationi patent, ferro, ignibusque grassentur.

PARAGRAPHUS SECUNDUS

De Transfiguratione Christi, & de variis speciebus miraculorum, quæ ab ipso edita sunt.

INter omnia miracula, quæ patravit Christus Dominus, potissimùm refulget ipsius Transfiguratio, in qua Divinitatem suam, & Sanctorum præmonstravit gloriam. *Assumpsit*, inquit *Matth.* cap. 17. *Iesus Petrum & Jacobum & Ioannem fratrem ejus, & duxit illos in montem excelsum seorsùm: & transfiguratus est ante eos.* Quisnam fuerit ille mons, in quo Christus transfiguratus est? Non dicunt sacri Evangelistæ. Sunt aliqui Scripturæ Sacræ Interpretes, qui, ut videre est apud *P. Bernardum Lamy* in Appar. Geogr. cap. 12. existimant, Christum non fuisse transfiguratum in Monte Thabor, sed in monte excelso propè Cæsaream Philippi, videlicet in isto monte, qui, teste *Iosepho*, altissimus ipsis fontibus Iordanis imminebat, & ad cujus pedes sita erat Cæsarea. Verùm probabilior, & quę veteri traditione nititur, nunc eorum opinio invaluit, qui dicunt Christum fuisse transfiguratum in Monte Thabor, qui mons est in media Galilæa situs non procul à Nazareth, sic enim docet *Sanctus Hieronymus* in lib. de locis Hebraicis, & in Epitaphio Paulæ, ubi Sanctæ illius mulieris enarrans peregrinationes, hæc habet: *Scandebat Montem Thabor, in quo trãsfiguratus est Dominus.* De hac Christi Tranfiguratione *S. Thomas* 3. par. q. 45. quatuor movet dubia. Primò, cur Christus fuerit transfiguratus? Secundò, an claritas Christi in Transfiguratione fuerit claritas gloriosa? Tertiò, utrùm testes Transfigurationis Christi fuerint convenientèr adducti? Denique, utrùm convenientèr auditum fuerit paternæ vocis testimonium? His quatuor dubiis, ut brevitèr faciam satis.

Ad primum resp. Christum his de causis fuisse transfiguratum. Primò, ut Apostolos, quibus ostendit gloriam suam, & deindè omnes Fi-

Fideles, ex contemplatione perennis gaudii ad breve tempus delibatâ, in præliis militiæ Christianæ roboraret, in adversis confirmaret, in aspera ac difficili hujusce peregrinationis via, per quam ad Regnum Cœlorum pervenire debebant, constantes redderet, quia, ut inquit Apostolus ad Rom.cap.8. *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*. Prætereà, ne tempore passionis, ubi tota naturæ humanæ Christi infirmitas apparere debebat, Apostolorum fides labefactaretur, voluit Christus præostensâ in Transfiguratione gloriâ suâ illos in fide solidare, *ut de cordibus Apostolorum Crucis scandalum tolleretur, & ne conturbaret eorum fidem voluntariæ humilitas passionis, quibus revelata esset absconditæ excellentia dignitatis*, ait *Sanctus Leo* Serm.94. seu homilia de Transfiguratione. Transfiguratus autem dicitur Christus, non quòd faciei mutaverit lineamenta, vel quòd aliam formam induerit, sed *quia resplenduit facies ejus sicut Sol*, fulgore scilicet tùm ex Divinitatis majestate, tùm ex animæ beatitudine in faciem, totumque Christi Corpus dimanante, & candore per illius vestimenta coruscante. Fallitur ergo *Origenes*, qui in Tractatu 35. in Matthæum ex prisca traditione asserit in Christo duas fuisse formas, unam quidem, secundùm quam omnes eum videbāt; alteram autem secundùm quam transfiguratus est coram discipulis suis in monte, eumque iuxtà geminam illam formam unicuique apparuisse secundùm quod erat dignus. Fallitur, inquam, *Origenes*, primò, quia si Christus duas habuisset formas, secundùm quas unicuique, prout dignus erat, apparuisset, procul omni dubio Judæi, qui Christum calumniandi omnem occasionem captabant, eum traduxissent tanquam alterum Proteum, qui, ut fabulantur Poetæ, se se in varias species ac formas pro suo nutu & arbitrio transformabat. Secundò, si Christus præter corporis formam, quæ omnium oculis patebat, aliam habuisset formam gloriosâ claritate fulgentem, & hominum oculis imperviam, corpus ipsius nunquam caruisset dotibus corpori glorioso debitis, quod tamen adversatur perpetuæ traditioni Ecclesiæ, quæ docet Christi Corpus caruisse usque ad Resurrectionem dotibus Corpori glorioso debitis, quò impleretur per Passionem Christi Mysterium Redemptionis. Denique, Christum citrà ullam vel substantiæ, vel corporis mutationem fuisse transfiguratum, docent Sancti Patres, & præcipuè *S. Hieronymus* in cap. 17. Matth. ubi hæc habet: *Nemo putet Christum per hoc, quod transfiguratus dicitur, pristinam formam & faciem perdidisse, vel amisisse corporis veritatem, vel assumpsisse Corpus spirituale, vel aereum: sed quomodo transfiguratus sit Evangelista demonstrat, dicens:* Resplenduit facies ejus sicut Sol, vestimenta autem facta sunt alba sicut nix: *ubi splendor faciei ostenditur, & candor describitur vestium, non substantia tollitur, sed gloria demonstratur*.

Ad alterum Dubium respondeo: Claritatem, quam Christus ostendit in transfiguratione sua, fuisse claritatem gloriæ quantùm ad essentiam,

tiam, sed non quantùm ad modum, quod quidem probatur: Primò, auctoritate *S.Hieronymi*, qui in cap. 17. *Matthæi* sic loquitur: *Certè transformatus est Dominus in eam gloriam, qua venturus est posteà in Regno suo.* Idem docet *S.Chrysostomus* Homil. 57. in *Matthæum*. Secundò, sicut claritas corporis gloriosi manat ab animâ donatâ visione beatificâ, ità claritas corporis Christi in transfiguratione proficiscebatur ab ipsius anima, & à supposito divino ipsi hypostaticè unito. Enim verò quamvis gloria animæ Christi à momento conceptionis beatitudine perfusæ non redundaverit in corpus, ità disponente Deo, ne impediretur Redemptionis Mysterium, nata tamen erat Anima Christi ad effundendam gloriam in corpus, sicut reverà quantùm ad gloriæ claritatem accidit in transfiguratione, aliter tamen quàm in corpore glorioso, nam ad corpus gloriosum redundat claritas ab Anima instar qualitatis permanentis corpus afficientis, at in transfiguratione claritas gloriæ prorumpens è divinitate & Anima Christi, effusa est in ipsius corpus non per modum qualitatis immanentis, & afficientis ejus corpus, sed per modum passionis transeuntis, non secùs ac contigit Apostolo Paulo dum in suo raptu vidit essentiam Dei, ut explicat *S.Thomas* 2. 2. quæst. 75. art. 2. ad 2. Claritas ergò, quam Christus in sua Transfiguratione ostendit, orta est ex ipsius Anima, quæ licèt à momento conceptionis semper beata, radios tamen suæ beatitudinis dispensatione divinâ in corpus suum non effudit, nisi in Transfiguratione, in qua Animę Christi claritas glorię ad breve temporis intervallum in ejus corpus pro consolatione Apostolorum effluxit. Cæterùm, an hic splendor corporis Christi in transfiguratione fuerit miraculosus, nec ne? Difficultas est inter Theologos. Ipse cum *S.Thoma* probabilius censeo, fulgorem, quo in transfiguratione resplenduit Corpus Christi, fuisse planè miraculosum, quia licèt illa coruscantis gloriæ claritas relata ad Animam Christi non esset miraculosa, sed naturalis, si quidem Anima Christi à momento conceptionis potita est beatitudine, cujus appendix est claritas gloriæ, attamen relata illa glorię claritas ad Corpus Christi erat miraculosa & minimè naturalis. Nam cùm in transfiguratione, sicùt mox diximus, claritas Animæ Christi non fuerit in corpus transfusa per modum dotis permanentis, sed per modum transeuntis, sequitur, Corpus Christi remansisse passibile & mortale perindè ac nostrum, quòd autem Corpus passibile & mortale resplendeat sicut Sol, ingens sanè miraculum est. Utrumque ergò fuit miraculum, & Corpus Christi, stante ipsius Animæ beatitudine, non fulgere ab instanti conceptionis, & idem Corpus, non obstante illius passibilitate, fulgere in transfiguratione. Immò in transfiguratione duplex fuit miraculum, primùm, quia impediebatur gloriæ ab Anima Christi in corpus effusio per modum dotis permanentis sibi debitæ. Alterum, quia, licèt Deus totius naturæ Auctor constituisset, ut gloria Animæ Christi toto illius vitæ mortalis decursu non efflueret in corpus, eo videlicèt fine ut

per

per dolores, & Passionem suam, Servator noster Christus expleret Redemptionis nostræ Mysterium, contrà tamen statutum illum ordinem permisit Deus, ut in transfiguratione splendor gloriæ ex Anima Christi scaturiens promicaret in corpore, hoc est, non tantùm faciem, sed etiam manus & pedes, cæteraque corporis membra pervaderet, immò & ipsius vestimenta penetraret.

Ad tertium Dubium respondeo: Conveniens fuisse ut *Moyses*, & *Elias*, qui in veteri Lege præfulserunt, & tres Legis Evangelicæ Apostoli, *Petrus*, *Ioannes*, & *Iacobus*, essent testes transfigurationis Christi. Primò, quia cùm dogma Fidei sit, nemini ab origine Mundi ad gloriam æternam aditum patere potuisse nisi per Christum, in quo est vera salus & redemptio nostra, congruum fuit ut in Christi transfiguratione, quæ æternæ beatitudinis stillicidium, delineatio & adumbratio fuit, aliqui de iis, qui eum præcesserunt, testes adessent, scilicèt *Moyses*, & *Elias*, & aliqui, qui cum Christo adhùc vivebant, nimirùm, *Petrus*, *Ioannes*, & *Iacobus*, ut indè notum esset, fore ut non solùm homines, qui post ipsum fuerunt, sed etiam, qui eum præcesserunt, ad gloriam æternæ beatitudinis adducerentur per Christum, qui est omnium mediator, ac Redemptor. Secundò, apparuerunt in transfiguratione Christi *Moyses*, & *Elias*, ille, cui Lex à Deo data est per Angelos, iste, pro gloria Domini æmulator, & Legis zelator ardentissimus, ut Christum Legem implere, non violare, testimonio suo comprobarent contrà calumnias Pharisæorum, Christum accusantium tanquàm Legis transgressorem, & blasphemum usurpantem Dei gloriam. Tertiò, quia turbæ falsò putabant, Christum esse *Eliam*, vel *Hieremiam*, aut unum ex Prophetis, ut hæc revelleretur opinio, quæ multorum pervaserat animos, Christus in sua transfiguratione capita Prophetarum secum adduxit, ut hinc appareret differentia servorum, & supremi omnium Domini. Denique, *Moyses* Legis typus, & *Elias*, omnium Prophetarum personam gerens, transfigurationis Christi testes fuerunt, ut Mysteriis Christi, & potissimùm Incarnationis ac Passionis, quæ antehàc prænunciaverant, testimonium perhiberent, loquentes cum ipso in monte de acerba morte, quam propedièm subire debebat, *loquebantur cum ipso de excessu, quem completurus erat in Hierusalem*: ait *S. Lucas* cap. 9. Hanc autem in Christi transfiguratione apparitionem *Moysis*, & *Eliæ* docet *Sanctus Thomas* non fuisse imaginariam (sicut habetur in quadam glossa desumptâ ex libro, qui inscribitur *de Mirabilibus Sacræ Scripturæ*, qui liber falsò tribuitur *S. Augustino*) sed fuisse veram, & realem, ita ut anima *Moysis* in corpore assumpto apparuerit, & *Elias* adhùc superstes, è Paradiso terrestri, vel ex aliquo eminenti loco, quò curru igneo raptus etiamnùm vivit secundi adventus Christi Præcursor, & felicis æternitatis candidatus, in montem Sacrum miraculo fuerit advectus. Ea quippè pervulgata est, ut videre est apud nostrum *Malvendam* libro 10. de Antichristo cap. 15. omnium

Sanctorum Patrum traditio, *Eliam* in translatione sua non esse mortuum, sed adhùc vivere, futurum secundi adventus Christi Præcursorem, quæ Sanctorum Patrum traditio diserto nititur Scripturæ Sacræ testimonio *Malachiæ* cap.4. ubi Propheta sic Deum inducit loquentem: *Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequàm veniat dies Domini magnus, & horribilis. Et convertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum: ne fortè veniam, & percutiam terram anathemate*. Hunc autem *Eliam*, de quo ibi *Malachias* sermonem habet, esse *Eliam* Thesbitem Prophetam, apertè declarant antiquæ Scripturæ Sacræ versiones, sic enim habet versio LXX. Interpr. *Ecce ego mittam vobis Eliam Thesbitem, antequàm veniat dies Domini magna & illustris*. Cui versioni consonant paraphrasis Chaldaica, & versiones Arabica, & Syriaca. Cùm igitur vivat adhùc *Elias*, futurus Christi ad Judicium venturi Præcursor, rectè docet *Sanctus Thomas*, *Eliam* in Christi transfiguratione apparuisse in corpore. Ex dictis Lector colligere debet, quòd sicut futura Christi gloria tres è Cœlo testes habuit, totidemque de terra, ut dicitur 1. *Ioannis* cap.5. *Tres sunt, qui testimonium dant in Cœlo: Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus..... Et tres sunt, qui testimonium dant in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis*; ita & transfiguratio, quæ Christi gloriæ specimen fuit, tres quasi è Cœlo testes habuit, Patrem Æternum, cujus vox audita est, *Moysem*, & *Eliam*; tres etiam de terra testes habuit, *Petrum*, *Ioannem*, & *Iacobum*. *Petrum* quidem, quia Collegii Apostolici caput erat, & Princeps; *Ioannem* verò, tum ob privilegium amoris, quo à Christo propter suam virginitatem plús cęteris diligebatur; tùm quia etiam post omnes Apostolos superstes, hoc testimonium ad sequentem ætatem vivâ voce erat transmissurus; *Iacobum* denique, propter prærogativam martyrii, fuit enim primus, qui ex Apostolis hoc Patris Æterni, & Prophetarum de Christo testimonium suo sanguine obsignavit.

Ad ultimum Dubium respondeo: Conveniens fuisse, ut in Christi transfiguratione audiretur hæc vox Patris Æterni: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum audite*. Primò, quia per hanc vocem clarissimè ostendit Pater Æternus, Christum esse Filium suum non adoptivum, sed naturalem: *Non Moyses filius, non Elias filius, sed hic filius*; inquit *Sanctus Ambrosius* lib. 1. de Fide cap.12. *Moyses* enim & *Elias* filii sunt adoptione, Christus autem filius est naturâ. Secundò, dum dixit Pater Æternus: *ipsum audite*, doctrinam Christi suo testimonio comprobavit, eamque non aliundè, quàm è sinu suo haustam declaravit; Undè *S.Petrus* Epist.2. cap.1. ex hac paterna voce, quæ in transfiguratione audita est, doctrinam Christi potissimùm commendat his verbis: *Non enim doctas fabulas secuti, notam fecimus vobis Domini Nostri Jesu Christi virtutem, & præsentiam, sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim à Deo Patre honorem, & gloriam, voce delapsa ad eum hu-*

hujuſcemodi à magnifica gloria : hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipſum audite. Et hanc vocem nos audivimus de Cælo allatam, cùm eſſemus cum illo in Monte Sancto. Tertiò, quemadmodùm in Baptiſmo Chriſti audita eſt vox Patris, *hic eſt filius meus dilectus*, ad ſignificandum, nos per gratiam vitæ, quam recipimus in Baptiſmo, incipere Filios Dei eſſe adoptivos, ità convenientèr in transfiguratione audita eſt eadem paterna vox, ut intelligeremus, per gratiam conſummatam patriæ, ſeu per gloriam, quam transfigurationis gloria adumbrabat, nos fore perfectos adoptionis filios. Denique, ut utraque filiatio adoptiva, ſive imperfecta viæ, quæ habetur per Baptiſmum, ſive perfecta patriæ, quæ erit in gloria, toti Trinitati accepta referretur, congruebat ut tàm in Baptiſmo, quàm in transfiguratione Chriſti audiretur Pater in voce, Filius verò præſens eſſet in carne, & Spiritus Sanctus appareret, in Baptiſmo quidèm ſub ſpecie columbæ, quia in Baptiſmo dat innocentiam, quę per ſimplicitatem columbæ monſtratur, & in transfiguratione Chriſti videretur in nube lucida, quia in reſurrectione dabit electis ſuis gloriam & refrigerium ab omni malo, quæ per nubem lucidam deſignantur, ut ait *Sanctus Thomas* 3. part. quæſt. 45. art. 4. ad 4. ubi etiam in reſponſione ad 3. obſervat, diſcipulos, auditâ paternâ voce territos, & tantùm non exanimes, fuiſſe proſtratos, ut oſtenderetur, quòd excellentia futuræ gloriæ, cujus transfiguratio levis fuit adumbratio, omnem excedit ſenſum, & facultatem mortalium, quam humana fragilitas ferre non ſuſtinet, à qua tamen fragilitate ſanantur homines per Chriſtum, eos adducendo in gloriam : quod ſignificatur per hoc, quod Chriſtus jacentibus, ac trepidantibus diſcipulis ſuis dixit: *Surgite nolite timere*.

Sed ſatis hactenùs de Chriſti Domini Transfiguratione dictum ſit. Nunc præſtat ut cum Sancto Thoma parumpèr excurramus per ſingulas ſpecies miraculorum, quæ Chriſtus Dominus edidit.

In primis *Angelicus Præceptor* 3. part. quæſt. 44. art. 1 probat conveniens fuiſſe, ut Chriſtus circà creaturas ſpirituales ederet miracula, exerendo videlicet eam, quâ pollebat, virtutem conterendi poteſtatem Dæmonum, eoſque ejiciendi à corporibus obſeſſorum, juxtà illud *Zachariæ* cap. 13. *Spiritum immundum auferam de Mundo.* Et *Ioannis* cap. 12. *Nunc Princeps hujus Mundi ejicietur foras*. Verùm, quia Chriſtus miracula in expulſione Dæmonum non patrabat propter utilitatem Dæmonum, ſed propter utilitatem hominum, ut ipſi eum glorificarent; ideò, inquit *Sanctus Thomas*, prohibuit Chriſtus Dæmones loqui ea, quæ ad ipſius laudes pertinebant, tùm ut nos ſuo exemplo edoceret, non eſſe præbendas aures Dæmoni, *qui falſa veris ſæpè permiſcet, ut ſpecie veritatis teſtimonium fraudis obtexat*, ſicut ait *Sanctus Ambroſius* lib. 6. in *Lucam*; tùm quia etiam, *non oportebat Dæmones ſurripere officii Apoſtolici gloriam, nec decebat Chriſti myſterium lingua fætida publicari*, inquit

quit *Sanctus Chrysostomus* Homilia 2. de *Lazaro*. Meritò igitur Christus prohibuit Dæmonibus, quos expellebat, ne bonum testimonium de ipso ferrent, ut legitur *Marci* cap. 1. & *Lucæ* cap. 4. eosque obmutescere cöegit, quandò ejus divinitatem, quam ex metu, ex adulatione, ex odio, & invidia confitebantur, prædicare voluerunt.

Ob eamdem causam, inquit *Angelicus Doctor*, hoc est, propter salutem & instructionem hominum, permisit Christus, ut Dæmones, quos ejiciebat, aliquod nocumentum inferrent hominibus, vel in corpore, sicut legitur *Marci* cap. 9. & *Matth.* cap. 17. vel in rebus, ut v. g. quandò Christus stans in Regione Gerasenorum permisit ut Dæmones abirent in porcos, qui in mari submersi sunt, *Matth.* cap. 8. Ut enim Christus ostenderet, quòd sæpè, dum ad Deum cönverti post peccata enitimur, majoribus antiqui hostis pulsamur insidiis, permisit ut ille, quem Dæmonio liberaverat, graviùs à Dæmone ad horam torqueretur, *Marci* cap. 9. similitèr etiam Christus permisit, ut Dæmones irent in porcos, eisque nocumentum inferrent, hoc exemplo significare volens, quòd Dæmones in eos homines, quos ab his vexatos in Regione Gerasenorum liberaverat, graviora mala exercuissent quàm in porcos, nisi divinâ providentiâ fuissent adjuti.

A miraculis, quæ Christus Dominus edidit circà substantias spirituales, transitum facit *Doctor Angelicus* ad illa miracula, quæ Christus fecit circa corpora cœlestia, quandò videlicèt tempore Passionis, Sol obscuratus est, & tenebræ factę sunt in universa terra, sicut ait *S. Lucas* cap. 23. Sed de hoc miraculo opportuniùs differam in Dissertatione de Circumstantiis Passionis Christi.

Denique, *Sanctus Thomas* Articulis 3. & 4. Quęst. 44. probat conveniens fuisse, ut Christus patraret miracula tàm circà homines, quàm circà creaturas rationis expertes. Primò, circà homines, ut demonstraret, se in Mundum venisse ad eorum promovendam salutem, non solùm corda victrici gratiâ suâ immutando, justificando, & sapientiam infundendo, quod pertinet ad miraculorum fidem, sed etiam exteriùs alliciendo, terrendo, ac integram corporis, & animæ incolumitatem restituendo. Secundò, congruebat, ut Christus circa creaturas ratione destitutas miracula ederet, ut ostenderet, se esse omnium Creatorem, cujus virtuti, & divinitati obsequi, & obtemperare debebat omnis creatura. Sic Christus miraculum fecit circa pisces, *Lucæ* cap. 5. & *Ioannis* cap. ult. circà arbores, *Matth.* cap. 21. Imperavit ventis & mari, *Matth.* cap. 8. multiplicavit panes in Deserto, *Matth.* cap. 14. & tempore Passionis divinâ ipsius virtute scissum est velum Templi, terra mota est, aperta sunt monumenta, petræ scissæ sunt, omniaque insensibilia elementa Mundi in execrationem Judaici sceleris unam protulerunt Sententiam.

DICES: Legitur *Matth.* cap. 21. quòd Christus, cùm esuriret, & vi-

vidiſſet fici arborem ſecùs viam, venit ad eam, cùmque nihil in ea inveniſſet niſi folia, imprecatus eſt illi, dicendo: *Nunquam ex te fructus naſcatur in ſempiternum*, & confeſtim arborem ſterilem & aridam reddidit. Obſervat autem *Sanctus Marcus* cap. 11. *Quod tunc non erat tempus ficorum*. Quarè igitur Chriſtus maledixit huic arbori, eò quòd fructus non haberet, ſi necdùm adveniſſet tempus fructuum? habent enim arbores ſtata tempora, quibus edant fœtus ſuos, ut iniquus videatur, qui ſterilem reddit arborem, quæ non ante tempus fructus produxit. Quarè etiam Chriſtus accurrit ad ficum, & excuſſit ſi quid eſſet fructuum, cùm tamen probè ſciret nihil omninò eſſe præter folia? Non videtur igitur fuiſſe conveniens ut Chriſtus malediceret huic arbori, eamque, edito miraculo, ſterilem, & aridam redderet.

Reſpondeo: hoc miraculum, quod Chriſtus exſiccando ficulneam edidit, ſi littera tantùm, ſive id quod geſtum eſt, ſpectetur, Chriſto videri indignum, at, ſi attendatur myſtica ratio ob quam Chriſtus ejuſmodi patravit miraculum, ſummâ eſſe admiratione dignum. Voluit enim Chriſtus per hanc maledictam ficum, veluti per parabolam, ſignificare, ſe in Sacerdotibus, Scribis, & Phariſæis, qui dulciſſimi fructus Evangelici maximam de ſe ſpem præbebant, nihil omninò fructus reperiſſe. Scribæ ſiquidem, & Phariſæi prolixè orabant, largiebantur eleemoſynam, quin & lata phylacteria, mirum quoddam pietatis ſtudium, præferebant; pompâ cœremoniarum, legiſque obſervandæ zelo gloriabantur. Hęc nimirùm erant folia, vel ante tempus fructum pollicentia, quę tamen fructibus fidei, humilitatis, & ſinceræ pœnitentiæ vacua erant; quia hæc omnia Scribæ, & Phariſæi factitabant ut ſanctitatis famam apud homines captarent, & ſuæ, quam jactabant, juſtitiæ falſo honore capti, imperata ad ſalutem pœnitentiam & humilitatem ſpernebant. Chriſtus ergò eo miraculo, quo ficulneam exſiccavit, docere voluit: nihil eſſe deploratius impietate, falsâ religionis ſpecie fucatâ. Hæc ficus promerita eſt execrationem Chriſti, ne quis foliorum pompâ deceptus, ex hoc hominum genere poſthàc ſperet ullum ſuaviſſimæ charitatis Evangelicæ fructum. In hanc rem appoſitè ait *S. Ambroſius* Enarratione in Pſalm. 1. *Virtutes ſine Fide folia ſunt: videntur vivere, ſed prodeſſe non poſſunt. Agitantur vento, quia non habent fundamentum. Quanti gentiles habent miſericordiam, habent ſobrietatem, ſed fructum non habent, quia Fidem non habent? labuntur citò folia, ubi ventus flaverit. Et aliqui Judæi habent caſtimoniam, ſedulitatem in lectione multam, & diligentiam: ſed ſine fructu ſunt, & verſantur ut folia. Hæc fortè ſunt folia quæ Salvator in illa ficu reperit, ſed fructum non invenit.* Idem docet *Sanctus Gregorius Papa*, ſeu potiùs alius Auctor Comment. in librum 1. Regum, libro 6. ad cap. 15. verſ. 30. ubi hæc habet: *In fructu, non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoſcenda eſt. Quaſi arbor quippè bona voluntas eſt. Confeſſionis ergo verba quid ſunt aliud niſi folia? Non ergo nobis*

bis folia propter se ipsa, sed propter fructum expetenda sunt, quia idcircò omnis confessio peccatorum recipitur, ut fructus pœnitentiæ subsequatur. Undè & Dominus arborem foliis decoram, fructu sterilem, maledixit, quia Confessionis ornatum non recipit sine fructu afflictionis.

HYMNUS.
De Transfiguratione Christi.

HOc, jussa quondam rumpimus,
Festo die, silentia;
Celata dudum jam decet
Vulgare nos mysteria.

Montis sub alto vertice,
Tribus vocatis testibus,
O Christe, visus hactenus
Terris homo, pates Deus.

Tuæ latens lucis jubar
Sacros in artus effluit,
Vestis tuo te numine,
Tibique totus redderis.

Cœlo tonante, protinus
Audita summi vox Patris.
Te nube ruptâ Filium,
Quo gloriatur, asserit.

Hic est Magister omnium,
Quem pronus orbis audiat:
Silete mortales; Deus,
Qui nos docet, fatur Deus.

Fons lucis æterne, Deus,
Qui nube nostri corporis
Das temperati numinis
Blandâ frui præsentiâ

Cessante jam miraculo,
Quo te premebas hactenus,
Mortale quidquid sumpseras,
Splendore circumfunditur,

Rei

Rei gerendæ conſcius
Fidos ſodales eligis;
Ut qui tuæ teſtes necis,
Teſtes tuæ ſint gloriæ,

Ad aſtra curru flammeo
Qui raptus olim tranſiit,
Sub mole lucis obrutus,
Vix te tuendo ſuſtinet.

E fronte qui lucem vibrat,
Cedit tuis fulgoribus,
Vetuſta lex jam ſe pavet
Legi novæ componere.

Quàm nos potenter allicis!
Te Chriſte quando detegis,
Te quando celas, providus
Nobis peræquè conſulis.

Hic nos adoptat filios
Qui te vocavit Filium:
Sponſor futuræ gloriæ
Dat certa nobis pignora.

E nube quid Pater probat?
De monte quid Fili doces?
Umbris procul cedentibus,
Reſtabat una Veritas.

Ut juſsa Patris impleas,
Mactanda mundo victima,
Formam reſumens priſtinam
Mortalitati redderis.

Fac, Chriſte, qui nobis lates,
Obſcura dum regit Fides,
Fracto ſolutos corpore,
Nos te videre, te frui.

DIS-

DISSERTATIO DECIMAQUINTA

De anno, die, hora, & loco passionis, seu mortis Christi Domini.

DUo dubia, quæ Theologi movere solent, in hac Dissertatione discutienda, ac dirimenda suscipio. Primum dubium est de initio, & fine LXX. Danielis Hebdomadum. Nàm, cùm juxtà celeberrimum Danielis vaticinium, quod in ore omnium Christianorum est, Messias, idest, Christus, occidendus sit in medio hebdomadis septuagesimæ, gravis inter viros eruditos de exordio, & fine LXX. Danielis hebdomadum suboritur disceptatio. Alterum dubium est, quoto ætatis suæ anno Christus mortem obierit? Quæ duo dubia totidèm paragraphis dissolvam.

PARAGRAPHUS PRIMUS

De initio, & fine LXX. *Danielis Hebdomadum.*

QUoniàm ex LXX. Danielis hebdomadibus in sequenti paragrapho investigaturi sumus annum, quo Christus Dominus mortuus est, operæ pretium est ut hìc exponamus celeberrimum illius Prophetæ oraculum, quod eo majori attentione, animique curâ dignum esse videtur, quòd in eo de adventu, & morte Servatoris fides maximè stabiliatur, & Judæorum incredulitas, Messiam suum adhuc exspectantium, ità refellatur, ut ex pertinacioribus vix quisquam hiscere audeat. Sic autem habet Danielis vaticinium, quod legitur c.9. *Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, & super Urbem sanctam tuam, ut consummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur justitia sempiterna, & impleatur visio, & Prophetia, & ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo & animadverte: ab exitu sermonis ut iterùm ædificetur Hierusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt; & rursùm ædificabitur platea, & muri in angustia temporum, ... Confirmabit autem, pactum multis hebdomada una, & in dimidio hebdomadis deficiet hostia, & sacrificium, & erit in Templo abominatio desolationis, & usque in consummationem, & finem perserverabit desolatio.* In hoc Danielis Vaticinio circumstantiæ notantur, quæ soli Jesu Christo competere possunt. Is etenim venturus prænunciatur, in cujus adventu cessabunt visiones & Prophetiæ; certum autem est, Prophetas à tempore adventus Christi omninò in Synagoga cessasse, sicut Judæi ipsi vel inviti fatentur. Is rursùs

rursùs prænunciatur venturus, quo occiso, Civitas Hierusalem, & Sanctuarium dissipari debebat. At utrumque dissipatum esse sub Imp. *Vespasiano* & *Tito* negare haud possunt Judæi. Is venturus prænunciatur, in cujus adventu deficiet hostia & sacrificium. At utrumque jam defecisse experiuntur Judæi, qui, everso Templo Salomonico, nullum sacrificium jam offerre possunt. Is demùm prædicitur venturus, quo tandem mortuo, futura erat in Templo abominatio desolationis usque ad consummationem & finem duratura: At, id Judæi nunc oculis usurpant, sunt enim omnibus exosi, dispersi, abjecti, miseri, extorres, sine patria, sine Principe, sine Sacerdote, sine Sacrificio, sine Templo. Verùm, quamvis hoc Danielis Vaticinium in solum Jesum Christum quadrare satis pateat, attamen, ut clariùs explanetur, duo præstanda sunt. Primò, ostendendum est, quid sint Danielis hebdomades? Secundò, præfigendum est initium LXX. Danielis hebdomadum, quo semel constituto, manifestò patebit, Christum, juxtà Danielis prædictionem, in medio hebdomadis septuagesimæ fuisse mactatum, & omnibus veteris legis sacrificiis, ac cæremoniis finem impositum. Circà primam difficultatem convenit inter omnes Chronologos, hebdomades, de quibus sermonem habet Daniel cap. 9. non esse hebdomades dierum, aut mensium, aut decenniorum, aut jubilæorum, aut sæculorum, sed esse hebdomades annorum, juxtà morem numerandi Hebræorum. Dicitur enim *Levitici* cap. 25. *Numerabis quoque tibi septem hebdomades annorum, idest, septiès septem, quæ simul faciunt quadraginta novem*. Tales etiam annorum hebdomades in usu fuerunt extra Hebræos, potissimùm apud Astrologos, Medicos, ac Philosophos, qui, teste *Censorino* cap. 14. libri *de die natali*, hebdomadibus humanam vitam emensi sunt. Hinc apud *Macrobium* lib. 1. in somnium Scipionis cap. 6. *Post ter septenos annos ..... quarta annorum hebdomas* ponitur pro quarta hominis ætate. Et *Varro* apud *Aulum Gellium* lib. 3. noctium Atticarum cap. 10. *Se duodecimam annorum hebdomadam ingressum esse* affirmat, hoc est, se octogenarium esse dicit. Undè perspicuum est, LXX. hebdomades, de quibus cap. 9. loquitur Propheta Daniel, esse annorum hebdomades, quæ simul collectæ efficiunt numerum quadringentorum, & nonaginta annorum. In hoc consentiunt omnes Chronologi, & inter Judæos R. *Abarbanel*, R. *Aben Esra*, aliique Rabbini hunc Danielis locum explicantes, qui subindè rejiciunt vana illa commenta Judæorum, quorum alii, ut tempus venturi Messiæ in longum ævum protrahere possint, asserunt, septuaginta *Danielis* hebdomades, non annorum simplicitèr, sed decenniorum esse, adeò ut unaquæque hebdomada septem annorum decades, hoc est, annos septuaginta conficeret, ac proindè septuaginta hebdomades complecterentur annos quatermille nongentos. Alii verò Judæi dicunt, hebdomades *Danielis* non esse hebdomades annorum, vel decenniorum, sed esse hebdomades Jubilæorum, adeò ut hebdomada

una septem Jubilæos, hoc est, trecentos quinquaginta annos comprehenderet: est enim Judaicus Jubilæus annorum quinquaginta periodus, ac subindè septuaginta hedomades referunt annos quadringentos quinquaginta supra viciès centena millia. Alii denique Judæi pertendunt, hebdomades *Danielis* non esse annorum, nec decenniorum, nec Jubilæorum, sed sæculorum, quarum scilicet quælibet hebdomada complectatur septem sæcula, sicque septuaginta hebdomades sæculorum referant annos nongentos supra quadragesiès centena millia. Hæc, inquam, vana Judæorum commenta explodunt periti Rabbini, & ultrò consentiunt, hebdomades, quarum meminit Propheta *Daniel*, esse hebdomades annorum, adeòque septuaginta hebdomades simul collectas efficere numerum quadringentorum & nonaginta annorum. At, de initio LXX. illarum Danielis hebdomadum, non una omnium est sententia, sed incredibilis potiùs opinionum conflictus. *Sanctus Hieronymus* jam tùm suo sæculo octo recensuit opiniones, *Benedictus* verò *Pererius* quindecim enumerat, eisque confutandis decimam sextam adjicit tanquam probabiliorem. Quò fit, ut meritò dici possit cum *Isaaco Vossio* cap. 10. Chronologiæ sacræ, quòd nulla pars Chronologiæ à multis sæculis tàm vexavit humana ingenia, quàm quæ de annis Persarum, & de Danielis hebdomadibus agit. Tot diversas, in quas abeunt Chronologi, opiniones, ne in immensum diffundar, aliis discutiendas lubens permitto, hic dumtaxàt breviter proponam eam, quæ mihi magis probatur, sententiam, & quæ ad illum nodum gordium secandum semper visa est expeditissima.

DICO ITAQUE: *Exordium* LXX. *Danielis hebdomadum assignendum esse anno septimo Artaxerxis Longimani, Persarum Regis*.

Ut faciliùs intelligatur hæc assertio, duo sunt prænotanda. Primò prænotandum est, quatuor à Regibus Persarum data esse in gratiam Judæorum Edicta. Primum Edictum Judæis datum est à *Cyro*, sicut legitur cap. 1. lib. 1. *Esdræ*. Alterum datum est à *Dario Hystaspe*, ut dicitur cap. 6. lib. 1. *Esdræ*. Tertium Edictum Judæis concessum est ab *Artaxerxe Longimano* anno ipsius Regni septimo, uti refert *Esdras* cap. 7. lib. 1. Postremum Edictum in gratiam Judæorum dedit idem *Artaxerxe Longimanus* anno vigesimo Regni sui, sicut scriptum legimus cap. 2. lib. 2. *Esdræ*. Cùm igitur Daniel asserat, initium LXX. hebdomadum ducendum esse *ab exitu sermonis*, hoc est, ab Edicto, quo Judæis permittenda erat potestas iterùm ædificandi Hierusalem, hinc quærunt Chronologi, à quo Edicto, ex his quatuor in gratiam Judæorum à Regibus Persarum concessis, septuaginta Danielis hebdomades auspicari debeant. Recentiores benè multi initium LXX. Danielis hebdomadum arcessendum esse putant ab illo Edicto, quod Artaxerxes in gratiam Judæorum concessit anno vigesimo Regni sui. Sed ipse cum aliis viris eruditis probabilius censeo: LXX. Danielis hebdomades initium habuisse

se à promulgatione hujus Edicti, quod Artaxerxes Longimanus in gratiam Judæorum dedit anno septimo Regni sui.

Secundò, prænotandum est, annum septimum Artaxerxis Longimani concurrere cum anno tertio Olympiadis octuagesimæ, periodi verò Julianæ 4256. ante Æram vulgarem 457. Qua in re consentiunt tam antiqui, quàm moderni Historici. *Eusebius* quippè in Chronico asserit, Artaxerxem Longimanum iniisse Regnum anno primo Olympiadis septuagesimæ nonæ, seu anno periodi Julianæ 4250. antè Æram vulgarem 463. Quam quidem Chronologiæ rationem longè antè *Eusebium* tradiderat accuratissimus temporum explanator *Julius Africanus* (cujus quinque Chronographiæ libros laudat *Eusebius* lib. 6. Hist. Eccles. cap. 31. eosque fermè integros in Chronicon suum convasavit) Nàm juxtà Julii Africani calculum, *quandò Artaxerxes vicesimum Regni sui habebat annum, erat octogesimæ tertiæ Olympiadis annus quartus*, ut ex ejus quinto volumine refert *Sanctus Hieronymus* in cap. 9. *Danielis*. Hic autem Julii Africani calculus apertè supponit, annum primum Regni Artaxerxis Longimani copulari debere cum anno primo Olympiadis septuagesimæ nonæ, seù cum anno periodi Julianæ 4250. ante Æram vulgarem 463. Nàm quinque Olympiades, ut notum est omnibus, conficiunt annos viginti. Accedit etiam *Diodorus*, qui lib. 11. Bibliot. refert Xerxem, patrem Artaxerxis, occisum fuisse anno quarto Olympiadis septuagesimæ octavæ, ipsumque Artaxerxem, Artabano regicidâ interfecto, rerum potitum esse, & Imperii Persici gubernacula tenuisse. Statuamus ergò, quod extra omnem dubitationis aleam positum esse debet, Artaxerxem Longimanum regnare cœpisse anno primo Olympiadis septuagesimæ nonæ, seu anno periodi Julianæ 4250. antè Æram vulgarem 463. Ex quo palàm sequitur, annum septimum Regni Artaxerxis concurrere cum anno tertio Olympiadis octogesimæ, seù cum anno periodi Julianæ 4256. ante Æram vulgarem 457. Fatentur quippè omnes Chronologi, annum primum æræ vulgaris cæpisse anno primo Olymp. 195. seù anno periodi Julianæ 4714. His semel suppositis.

Probatur, initium LXX. Danielis hebdomadum putandum esse ab anno septimo Artaxerxis Longimani, hac ratione. Christus occidi debuit, juxtà vaticinium Danielis, in medio hebdomadis septuagesimæ, hoc est, anno quadringentesimo octogesimo sexto ab exordio LXX. Danielis hebdomadum, atqui ab anno septimo Artaxerxis Longimani usque ad mortem Christi effluxerunt anni 486. Ergò ab anno septimo Regni Artaxerxis Longimani putari debet initium LXX. Danielis hebdomadum. Prob. min. annus septimus Regni Artaxerxis Longimani concurrit, sicut mox diximus, cum anno tertio Olympiadis octuagesimæ, seu cum anno periodi Julianæ 4256. antè Æram vulgarem 457. Ab hoc igitur anno septimo Regni Artaxerxis Longimani usque ad annum primum Æræ vulgaris, hoc est, usque ad annum periodi Julianę 4714. effluxerunt

anni 457. quibus annis si addas annos viginti novem Æræ vulgaris (Christus enim, ut in sequenti paragrapho ostendam, mortuus est anno vigesimo nono Æræ vulgaris) comperies ab anno septimo Regni Artaxerxis Longimani ad obitum usque Christi Domini interfluxisse annos 486. Adeòque Christum mortuum esse in medio hebdomadis septuagesimę, sicut prædictum est à Daniele Propheta. Porrò, fixo semel, ac constituto LXX. Danielis hebdomadum initio, facili negotio intelligitur, quandonàm finem exitumque habuerint. Nàm LXX. Danielis hebdomades, ut mox dictum est, efficiunt annos 490. Cùm ergò ab anno septimo Artaxerxis Longimani usque ad obitum Christi effluxerint anni 486. sequitur, LXX. Danielis hebdomades finem, exitumque habuisse quadriennio integro post Passionem Christi.

In hac sententia, de exordio, & fine LXX. Danielis hebdomadum, omnia sibi optimè cohærent. At in sententia eorum, qui ab anno vigesimo Regni Artaxerxis LXX. Danielis hebdomadum ducunt initium, ingens occurrit & insuperabilis difficultas. Annus siquidem vigesimus Regni Artaxerxis Longimani, juxtà calculum *Iulii Africani*, *Eusebii*, & *Diodori*, connecti debet cum anno quarto Olympiadis octogesimæ tertiæ, seu cum anno periodi Julianę quater millesimo ducentesimo sexagesimo nono, antè Æram vulgarem quadringentesimo quadragesimo quarto. Undè sequitur, ab anno vigesimo Regni Artaxerxis Longimani usque ad annum primum Æræ vulgaris, idest, usque ad annum periodi Julianæ quater millesimum septingentesimum decimum quartum, effluxisse dumtaxàt annos 444. quibus si adjicias Æræ vulgaris annos triginta tres (anno siquidem trigesimo tertio Æræ vulgaris mortem, Christi illigare solent isti Chronologi) invenies ab anno vigesimo Regni Artaxerxis Longimani usque ad mortem Christi fluxisse tantummodò annos 477. Quod quidem temporis intervallum, ut nemo non videt, nimis exiguum est ad implendum vaticinium Danielis de LXX. hebdomadibus. Daniel namque disertè prædixit, Christum in medio hebdomadis septuagesimæ occisum iri, anni autem 476. conficiunt dumtaxàt sexaginta & octo hebdomades completas. Quapropter, si initium LXX. Danielis hebdomadum ab anno vigesimo Regni Artaxerxis duceretur, Christus fuisset occisus anno primo hebdomadis sexagesimæ nonæ, cùm tamen juxtà Danielem debuerit occidi in medio hebdomadis septuagesimæ. Hæc est implexa, ac salebrosa difficultas, in qua enodanda diù multùmque insudarunt illi Chronologi, qui initium LXX. Danielis hebdomadum desumendum putant ab anno vigesimo Regni Artaxerxis Longimani. Sed ut illis Chronologis omnis omninò præcludatur aditus, rationes, quibus ab ea difficultate sese expedire conantur, hic breviter expendere, ac confutare non erit inutile.

In primis, nonnulli tempus, quod ab anno vigesimo Regni Artaxerxis Longimani ad mortem usque Christi Servatoris nostri colligendum

dum venit, laxant, altiùsque repetunt initium Regni Artaxerxis. Eâ in sententia versantur *Pererius*, & *Petavius*, qui Epocham Regni Artaxerxis Longimani conjiciunt in annum duodecimum Xerxis, patris ejus, quo anno suspicantur, Artaxerxem, ejus filium, in Imperii communionem fuisse assumptum. Hanc conjecturam istis, quæ subiiciam, momentis se adstruere posse autumant prædicti Scriptores. Primò, quia, inquiunt, mos ille apud Persarum Reges inoleverat, ut, dùm ad bella extra Persidem gerenda proficiscebantur, Regni hæredem designarent, sicut non semel testatur *Herodotus*. Cùm igitur *Xerxes*, Persarum Rex, anno primo Olympiadis septuagesimæ quintæ, seu anno Regni sui duodecimo, ferale bellum adversùs Græciam moveret, *Artaxerxem*, filium suum, Regni sui socium, consortem, atque participem eodem anno instituit ac declaravit. Præterea, inquiunt, *Thucydides*, *Charon Lampsacenus*, aliique probatissimæ fidei Historici tradunt, *Themistoclem*, Græciâ profugum, Epistolam ad *Artaxerxem*, filium *Xerxis*, *recèns regnantem* dedisse, sed, versâ vice, *Diodorum Siculum* scribere, *Temistoclem* anno secundo Olympiadis septuagesimæ septimæ adiisse ad *Xerxem*, non ad *Artaxerxem*, idemque à claris Historiarum Scriptoribus, *Ephoro*, *Dinone*, *Clitarcho*, & *Heraclide* litteris mandatum esse *Plutarchus* docet, & apud *Strabonem*, atque *Eusebium* legitur. Porrò, hæc diversorum Scriptorum discrepantia & repugnantia testimonia facili negotio conciliari posse dictitant isti Chronologi, si *Xerxem*, eiusque filium *Artaxerxem*, simùl regnasse dicatur, hoc est, si semel admittatur, *Artaxerxem* anno Regni duodecimo Patris sui Xerxis, ab eo ad Regni consortium fuisse adscitum. Sed facilè refelluntur hæ duæ conjecturæ, quibus prædicti Chronologi fulciuntur. Et primò quidèm, quamvis non inficias eam, solemne olim fuisse Persarum Regibus aliquem Regni sui socium adsciscere, dum ad gerenda bella proficiscebantur, nullibi tamen legitur, Persarum Reges solitos esse, dùm viverent, aliquem sibi designare socium, qui ejusdem Regni particeps esset. De eà quippè ad Regni societatem vigente apud Persas consuetudine ne minimum quidem verbum fecerunt veteres Historici, qui de Persarum Regibus scripserunt. Secundò, falsò supponunt isti Chronologi, annum duodecimum Regni *Xerxis* incidisse in annum primum Olympiadis septuagesimę quintę, cùm certum sit, juxta accuratissimum, quem mox exhibuimus, calculum *Iulii Africani*, *Eusebii*, & *Diodori*, *Xerxem*, Patrem *Artaxerxis*, cæpisse in Perside regnare anno tertio Olympiadis septuagesimæ tertiæ, ac subindè annum eius Regni duodecimum incidisse in annum tertium Olympiadis septuagesimæ sextæ, & annum eius mortis connectendum esse cum anno quarto Olympiadis septuagesimę nonę. Tertiò, *Plutarchus*, sicut iam observavimus, ex *Thucydide*, *Charonte Lampsaceno*, & vetustis quibusdam Chronicis, scribit, *Themistoclem*, jam defunctò *Xerxe*, Persarum Rege, venisse ad *Artaxerxem*, ejus filium, post patris sui

sui *Xerxis* obitum, in Perside regnantem. Quo testimonio manifestè constat; simùl non regnasse *Xerxem*, & *Artaxerxem*, quandò in Persidem *Themistocles* secessit. Quartò, si *Artaxerxes* anno duodecimo Regni patris sui *Xerxis* consors Regni factus fuisset, puer admodùm extitisset, cùm ad eum *Themistocles* venisset. Testatur siquidem *Iustinus* lib. 3. Hist. *Artaxerxem*, quandò, post obitum patris sui *Xerxis* in Perside regnare cæpit, adhùc puerum fuisse. Vivente igitur adhùc patre suo longè magis puer esse debuit, & præsertim anno duodecimo Regni Patris sui *Xerxis*, quo anno supponunt Chronologi, quos impugno, fuisse *Artaxerxem* à patre suo *Xerxe* in Regni communionem assumptum: Atqui tamen *Thucydides*, & *Plutarchus* narrant, adveniente *Themistocle* in Persidem, ea ab *Artaxerxe* gesta dictave fuisse, quæ nonnisi ab homine virili jam & maturâ prudentiâ prædito, dici ac peragi poterant. Denique, etiamsi liberalitèr darem (quod tamen constanter pernego) Artaxerxem anno duodecimo Regni patris suis *Xerxis* in societatem Regni adscitum esse, indè nihilosecius colligi minimè deberet, initium computandi annos Regni *Artaxerxis* ducendum esse ab anno duodecimo Regni Xerxis, quo in Regni societatem ab ipso adscitus supponitur. Id enim penitùs abhorret à consuetudine Historicorum, qui initium putandi annos Regni *Artaxerxis* ab eo dumtaxat anno accersere solent, quo, post defunctum patrem *Xerxem*, plenam & integram in Perside potestatem adeptus est, solusque regnavit. Fictitia itaque est, & infirmo tibicine nixa hæc Artaxerxis cum patre suo *Xerxe*, adhuc vivente, Regni societas, quam ideò commenti sunt laudati Chronologi, quia, subducto annorum calculo, animadverterunt, initium LXX. Danielis hebdomadum, quæ spatium annorum 490. complectuntur, duci non posse ab anno vigesimo Regni *Artaxerxis*, si semel anni Regni *Artaxerxis* putentur (sicut reverà putari debent) ab obitu patris sui *Xerxis*.

Alii Chronologi, cum doctissimo *Jacobo Usserio*, licèt improbent tanquàm omninò fictitiam hanc Regni Artaxerxis Longimani cum patre communionem, attamen, ut à proposita difficultate sese extricare possint, aliquot ex Regno Xerxis eximunt annos, voluntque, Xerxem successisse Dario, patri suo, anno periodi Julianæ quater millesimo ducentesimo vigesimo nono, antè Æram vulgarem quadringentesimo octogesimo quinto, Artaxerxem verò Longimanum, Xerxis filium, patre jam defuncto, Regnum iniisse anno periodi Iulianæ quater millesimo ducentesimo quadragesimo primo, antè Æram vulgarem quadringentesimo septuagesimo tertio.

Sed hæc *Usserii*, & aliorum conjectura falsi convincitur. Primò, quia Artaxerxes Longimanus, juxtà calculum *Iulii Africani*, *Eusebii*, & *Diodori*, regnare cœpit anno primo Olympiadis 79. seu anno periodi Julianæ quater millesimo ducentesimo quinquagesimo, perperàm igitur

tur supponit *Usserius*, Artaxerxem Longimanum Regnum iniisse anno periodi Julianæ quater millesimo ducentesimo quadragesimo primo. Præterea, juxtà calculum *Usserii*, Xerxes, pater Artaxerxis Longimani, regnasset tantùm annis duodecim, asserit quippè *Usserius*, Xerxem successisse Dario patri suo anno periodi Julianæ quater millesimo ducentesimo vigesimo nono, & Artaxerxem Longimanum, ejus filium, patre jàm defuncto, Regnum iniisse anno periodi Julianæ quater millesimo ducentesimo quadragesimo primo, undè manifestò sequitur, Xerxis Regni Epocham, juxtà calculum *Usserii*, altiorem esse Epochâ Regni Artaxerxis annis duodecim, quos Xerxes tantùm regnaverit, quod tamen est contra fidem antiquorum, qui scribunt, Xerxem regnasse vel annos viginti, ut ait *Eusebius* in Chronico, vel annos viginti & unum, ut scribit *Ptolomæus* in Mathematico Babyloniorum, Persarumque Regum Canone.

Alii denique Chronologi, cùm probè perspectum habeant, temporis intervallum, quod ab anno vigesimo Regni Artaxerxis usque ad obitum Christi colligitur, paulò brevius esse, contrahunt hebdomades Danielis in annos Solaribus breviores, quales sunt anni Lunares, in quibus nullus reperitur mensis embolimus, seu intercalaris. Quippè ne vel pueros, qui necdùm ære lavantur, latet, annum Solarem Julianum, seu popularem, constare diebus 365. & horis circiter sex, annum verò Lunarem civilem dies continere 354. Quò fit, ut sexaginta septem hebdomades annorum Solarium, quæ simul collectæ efficiunt annos Solares 469. adæquent sexaginta novem hebdomadas annorum Lunarium, quæ simul collectæ dant annos Lunares 483. Posito autem ejusmodi hebdomadum annorum Lunarium exordio in anno vigesimo Regni Artaxerxis Longimani, facilè reperitur, sexaginta novem hebdomadas annorum Lunarium expletas esse antè Baptismum, & prædicationem Christi, ac subindè ipsius mortem ad sequentem hebdomadam, seu septuagesimam, pertinere. Auctor hujus sententiæ fuit *Iulius Africanus*, qui benè multos sequaces habuit, præcipuè *Theodoretum*, *Bedam*, *Zonaram*, *Rupertum*, *Dionysium Carthusianum*, *Pererium*, *Torniellum*, *Danielem Huetium*, *Abrincensem Episcopum*, in Demonstrat. sua Evangelica, Proposit. 9. *Samuelem Basnagium* Dissertat. 8. Tom. 2. Annal. politico Ecclesiast. & alios.

Verùm, hæc sententia nihilò præcedentibus verior est; tùm quia hujusmodi hebdomades annorum Lunarium, quales sunt apud Arabes, sine mense embolimo, seu intercalari, nunquàm fuerunt in usu apud Hebræos. Tùm quia etiam certissimè constat, solenne semper fuisse Hebræis ad Lunarem annum civilem, quo utebantur, Solari anno coæquandum, more Græcorum, quolibet biennio, vel triennio mensem intercalare, aut quolibet octennio tres menses embolimos adiicere, ut fatetur *Iulius Africanus* tùm apud *Eusebium* lib. 8. de Demonstrat. Evangel.

gel. tùm apud S. *Hieronymum* in cap.9. *Danielis*, & apud *Georgium Syncellum* in Chronographia, idque à Moysis temporibus apud Hebręos usitatum fuisse tradit *Aben Esra*. Tantùm igitur abest, ut Lunaris Hebręorum supputatio, ad quam confugiunt moderni quidam Chronologi, nobis persuadeat admittendos esse in calculo LXX. Danielis hebdomadum annos purè Lunares, idest, absque mense embolimo, ut planè nos contrarium edoceat. Neque etiam annos purè Lunares intelligere cogit Angelica, & Prophetica locutio, quâ LXX. hebdomades *abbreviatæ* dicuntur; τό enim *abbreviatæ*, idem est ac *decisę*, seu *definitę*, aut *decretæ*, ut explicat *Thodoretus*; vel, ut ait doctissimus *Petavius* lib.12. de doctrina temporum cap.35. LXX. hebdomades *abbreviatæ* dicuntur quia ex incerto, & infinito tempore, ad certum & constitutum spatium Prophetico vaticinio, ac divinâ ordinatione contractus est adventus Messiæ, sive quòd ex longiore intervallo, quod ab Orbis initio fluxit usque ad Danielem, brevissimum ad ortum Messiæ restabat, non secus ac ex.gr. in senectute vita hominis abbreviata dicitur. Idem docet *Lyranus*, origine Hebræus, & in rebus Hebraicis versatissimus. Quapropter immeritò moderni illi Chronologi in hac Angelica, & Prophetica locutione expiscantur annos purè Lunares.

DILUUNTUR OBJECTIONES

Arguitur primò: In Edicto, quod Artaxerxes Longimanus anno septimo Regni sui Judæis concessit, ne ullum quidem verbulum est de potestate ædificandi Hierusalem, seu fossam, plateas, & muros Urbis, publicaque ædificia instaurandi, sed in eo mentio dumtaxàt fit de potestate Judęis datâ Templum reparandi, & in patrium Solum revertendi; atqui LXX. Danielis hebdomadum exordium duci debet *ab exitu Sermonis ut iterùm ædificetur Hierusalem*, idest, à promulgatione illius Edicti, quo Judæis instaurandæ Urbis data est potestas; ejusmodi autem Edictum Judæis tantummodò concessum est anno vigesimo Artaxerxis Longimani, ergò non ab anno septimo, sed potiùs ab anno vigesimo Regni Artaxerxis Longimani duci debet exordium LXX. Danielis hebdomadum.

Respondeo: Quòd, licèt in hoc Edicto Judæis concesso anno septimo Artaxerxis Longimani, non fiat diserta, seu expressa, & explicita mentio de instaurandis mænibus Hierusalem, implicitè tamen facultas cingendi mœnibus Urbem in eo Edicto satis superque continetur. Legimus quippè libri 1.*Esdræ* cap.7. Artaxerxem Longimanum anno septimo Regni sui dedisse Esdræ omnem petitionem ejus: *Ipse Esdras ascendit de Babylone . . . . & dedit ei Rex secundùm manum Domini Dei ejus super eum, omnem petitionem ejus*. Porrò, quis credat Esdram ab illo Rege, seu Artaxerxe Longimano, de Judæis tam benemerito, & cui ipsemet

met Esdras gratissimus erat, mœnium Urbis Hierusalem instaurationem non postulasse? Vero igitur quàm simillimum est, Esdram anno septimo Regni Artaxerxis postulasse muros Urbis ędificandi potestatem, eamque ab illo Persarum Rege impetrasse, quamvis de ea in præsenti Edicto diserta non habeatur mentio.

Arguitur secundò: Antè annum vigesimum Artaxerxis Longimani Urbs Sacra, seu Hierusalem, in ruderibus, cineribusque sepulta suis jacebat, ergo Iudæi anno septimo Regni Artaxerxis Longimani non obtinuerunt Edictum de instaurandis mœnibus Urbis Hierusalem: si enim tale Decretum obtinuissent Iudæi, illud procul dubio executioni mandassent. Prob. ant. ex lachrymis Nehemiæ, paternæ Urbis cladem lugentis, cap. 11. lib. 1. *Esdræ*: *Et dixi Regi, quare non mæreat vultus meus, quia Civitas domus sepulchrorum patris mei deserta est, & portæ ejus combustæ sunt igni?* Hinc idem Nehemias, aspirante Deo, has preces Artaxerxi Longimano fudit: *Si videtur Regi bonum, & si placeat servus antè faciem tuam, ut mittas me ad Iudæam, sepulchrum patris mei, & ædificabo eam.* Precibus Nehemiæ de renovanda Urbe, cùm Artaxerxes Longimanus anno vigesimo Regni sui annuisset, ille profectus Hierosolymam, popularibus suis ea locutus est: *Vos nostis afflictionem, in qua sumus, quia Hierusalem deserta est, & portæ ejus consumptæ sunt igni: venite, & ædificemus muros Hierusalem, & non simus ultrà opprobrium.* Ex quibus verbis liquidò patet, antè annum vigesimum Regni Artaxerxis Longimani Urbem Sacram necdùm mœnibus cinctam, ac renovatam fuisse.

Respondeo: Hanc facultatem reparandi muros Hierusalem, quam Iudæi anno septimo Regni Artaxerxis obtinuerunt, non fuisse executioni mandatam, quia Samaritani, aliique infensissimi eorum hostes armatà manu, & clandestinis molitionibus Judæos ad mœnium Urbis reparationem sese accingentes interturbarunt, quò factum est, ut Iudæi ob tumultus, & hostium insidias cöacti fuerint aliud Edictum ab Artaxerxe Longimano (anno videlicèt vigesimo Regni ejus) postulare, quò ille Rex expressis, ac disertis verbis confirmaret potestatem ædificandi mœnia Hierusalem, quam ipsis jam anno septimo Regni sui concesserat. Nec mirum, si primum Edictum anno septimo Regni Artaxerxis Longimani Iudæis concessum, quod implicitè facultatem construendi muros Hierusalem continebat, non fuerit à Iudæis executioni mandatum, quandoquidèm in executione postremi Decreti dati annno vigesimo Regni Artaxerxis Longimani, quod disertè, & expresè potestatem muros Hierusalem reparandi permittebat, tot, & tanta Iudæi passi sunt incommoda, ut parùm abfuerit quin ab incepta murorum extructione desisterent. Nàm *Sanaballat*, & *Tobias Ammanites*, Arabes, Ammanitæ, & Azoti ægrè ferentes, & gravissimâ irâ succensi, quòd Iudæi Hierosolyma muris cingerent, conglomerato agmine, factaque conspiratione in arma ruerunt, ne inceptum à Iudæis opus ad umbilicum perduceretur, il-

illudque reapsè impediissent, nisi Iudæi armis muniti, & diurnam nocturnamque custodiam agentes, hostium, mœnia subvertere molientium, impetum repulissent.

Arguitur tertiò: LXX. Danielis hebdomades completæ solùm fuerunt tempore excidii Hierosolymitani, ergo initium LXX. Danielis hebdomadum affigi nequit anno septimo Artaxerxis Longimani. Consequens est evidens, nam ab anno septimo Artaxerxis usque ad excidium Hierosolymitanum, quod contigit sub Tito Imperatore interfluxerunt anni plusquàm 490. quo annorum spatio LXX. Danielis continentur hebdomades. Prob. ant. ex verbis Angeli Danielem alloquentis: *Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, & super Urbem Sanctam tuam .... Et erit in Templo abominatio desolationis &c.* Quibus verbis Angelus in LXX. hebdomadum spatio excidium Hierosolymitanum includit, adeò ut sensus sit, semel finitâ septuagesimâ hebdomadâ, Templum Hierosolymitanum excisum iri, ergo LXX. Danielis hebdomades fuerunt tantummodò completæ in excidio Hierosolymitano.

Respondeo neg. ant. ad cujus prob. distinguo ant. septuaginta heddomades abbreviatæ sunt super populum, & super Urbem Sanctam, ut veniat Messias, & ungatur Sanctus Sanctorum, & ut expietur peccatum, concedo, septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum, & super Urbem Sanctam, ut vastentur Hierosolyma, & Templum excindantur, nego. Sensus ergo Angelici oraculi est, LXX. hebdomades abbreviatas esse super populum, & super Urbem Sanctam, idest, Hierusalem, ut veniat Messias tamdiù desideratus, & ungatur Sanctus Sanctorum, quod reverà contigit, quandò Christus Servator noster in medio hebdomadis septuagesimæ ad redimendos homines, eosque in libertatem filiorum Dei asserendos mortuus est. Dùm verò Angelus, Danielem alloquens, subdit: *Et erit in Templo abominatio desolationis &c.* his verbis prædicit quidem Angelus Hierosolymorum devastationem, Templique excidium, non quòd hæc immediatè post finem hebdomadis septuagesimæ contingere deberent, sed quia non multò post finem hebdomadis septuagesimæ eventura erant, tanquàm pœna irroganda sontibus Judæis, qui repudiatâ Numinis indulgentiâ, neglectâ pœnitentiâ, atque Prophetarum oraculis pedibus conculcatis, Redemptorem suum occiderunt.

Arguitur ultimò: *Nehemias*, sicut legitur cap. 2. lib. 2. *Esdræ*, post impetratas à Rege Persarum Litteras; instauravit muros Hierusalem, atqui ejusmodi Litteras ab *Artaxerxe Longimano*, Persarum Rege, *Nehemias* non obtinuit: exordium itaque LXX. Danielis hebdomadum, non ab *Artaxerxe Longimano*, sed ab alio Persarum Rege peti debet. Probatur minor Propositio: *Nehemias*, qui, ad reædificandos Hierosolymorum muros, à Rege Persarum litteras obtinuit, vixit usque ad tempora

pora *Alexandri Magni*, qui *Darium Codomanum*, vltimum Persarum Regem, ad Arbella, seu Gaugamala, tum Persici Imperii finem, devicit. Ergò ille Persarum Rex, à quo *Nehemias* impetravit Litteras ad instaurandos Hierosolymorum muros, non potuit esse *Artaxerxes Longimanus*; alioqui *Nehemias* sub *Alexandro Magno*, ad cujus tempora pervenit, habuisset ad minùs centum & sexaginta annos, sicut manifestè patet ex isto calculo Chronologico annorum Regni Persarum ducto ab initio Regni *Artaxerxis Longimani* usque ad exordium *Alexandri Magni*. At enim, *Artaxerxes Longimanus* regnavit annis 40. *Darius Nothus* regnavit annis viginti. *Artaxerxes Mnemon*, seu Memoriosus, regnavit annis 43. *Darius Ochus* regnavit annis 23. *Arses* regnavit annis 2. & *Darius Codomanus*, ultimus Persarum Rex, regnavit annis 7. eoque devicto, *Alexander Magnus* in Babylone, tanquàm Supremus Monarcha, regnare cæpit, & ab eo auspicatur Imperium Græcorum. Factâ igitur hac supputatione annorum Regni Persarum, videlicèt ab initio Regni *Artaxerxis Longimani* usque ad exordium Imperii *Alexandri Magni*, liquidò constat, ab exordio Regni *Artaxerxis Longimani* usque ad initium *Alexandri Magni* interfluxisse annos centum triginta quinque. Credibile autem est, *Nehemiam*, dùm Litteras, ad restaurandos Hierosolymorum muros, ab *Artaxerxe Longimano* obtinuit, attigisse ad minùs annum ætatis suæ trigesimum quintum, ac subindè, si ad tempora *Alexandri Magni* pervenit, necessariò dicendum est, *Nehemiam*, imperante *Alexandro Magno*, habuisse annos plusquàm centum & sexaginta. Quod quidem ab omni veri specie abhorrere videtur, cùm nulla tunc temporis tantæ longævitatis suppetant exempla. Porrò, *Nehemiam*, qui litteras ad reædificandos Hierosolymorum muros à Rege Persarum impetravit, superstitem adhùc fuisse imperante *Alexandro Magno*, duobus momentis evinci potest. Primò, quia *Nehemias* lib. 2. Esdræ cap. 12. v. 22. recensendo nomina Sacerdotum, qui ascenderunt in Hierusalem ad celebrandam dedicationem muri ejusdem Urbis, nominat *Jeddoa*, quem *Josephus* lib. 11. Antiq. Jud. capp. 7. & 8. eumdem facit ac *Jaddum*, Summum Pontificem, qui *Alexandro Magno*, dùm Hierosolymorum Urbem ingressus est, occurrit. Cùm igitur *Nehemias*, qui Litteras à Persarum Rege impetravit ad instaurandos muros Hierusalem, coævus fuerit *Jaddo*, Summo Pontifici, qui *Alexandro M.* occurrit, manifestum est, *Nehemiam* vixisse usque ad tempora *Alexandri M.* Prætereà, *Josephus* loco, mox laudato, ait, hunc *Sanaballetem*, Cutæum, seu natione Samaritanum, qui opibus potens *Nehemiam* turbaverat Hierosolymorum mænia reficientem, *Josephus*, inquam, ait, eumdem *Sanaballetem* secutum fuisse Castra *Alexandri Magni*, eique Urbem *Gazam* oppugnanti suppetias tulisse cum auxiliari manu octo millium militum. Testatur insuper idem *Josephus*, eumdem *Sanaballetem* dedisse *Manassi*, fratri *Jaddi*, Pontificis Maximi, in Matrimonium filiam suam nomine *Nicaso*. Ex qua *Josephi* narratione evidentèr colligi-

ligitur, *Nehemiam*, qui Litteras ad instaurandos muros Hierusalem à Persarum Rege impetravit, unà cum *Sanaballete*, & *Jaddo*, Pontifice Maximo, vixisse usque ad tempora *Alexandri Magni*.

Respondeo primò, *Jaddum*, & *Sanaballetem*, quos nominat *Nehemias*, diversos planè esse à *Jaddo*, & *Sanaballete*, quos memorat *Josephus*, Hebræus, quosque ait in vivis fuisse tempore *Alexandri Magni*. Verùm enim verò, si *Iaddus*, cujus meminit *Nehemias*, idem esset ac *Iaddus*, qui, teste Josepho, obviam ivit *Alexandro Magno*, Hierosolyma venienti, habuisset *Iaddus*, cujus mentionem facit *Nehemias*, annos plusquàm centum & sexaginta, quandò *Alexander Magnus* venit in Orientem. Similitèr, si *Sanaballetes*, natione Samaritanus, quem *Nehemias* dicit, murorum Urbis Hierusalem instaurationi obstitisse, idem esset ac ille *Sanaballates*, qui ut scribit *Iosephus*, suppetias tulit *Alexandro Magno*, Urbem Gazam oppugnanti, necesse esset, ut hic *Sanaballetes*, quem nominat *Nehemias*, attigisset tempore *Alexandri Magni* annum ætatis suæ centesimum & fermè septuagesimum, & nihilosecius esset adhuc vegetus, fortis, robustus, & ad subeundos omnes militiæ labores strenuus: *Credat hoc Iudæus Apella; non ego*. Ut igitur tam *Nehemiæ*, quàm *Iosepho* fides constare possit, dicendum est, *Iaddum*, & *Sanaballetem*, quorum meminit *Nehemias*, esse omninò diversos à *Iaddo*, & *Sanaballete*, qui, teste *Iosepho*, vixerunt tempore *Alexandri Magni*.

Respondeo secundò cum doctissimo P. *Bernardo Lamy*, Congregationis Oratorii Presbytero, in suo *Apparatu Chronologico*: errasse *Iosephum*, Hebræum, aut ab alio deceptum fuisse, dum *Iaddum*, Summum Pontificem, & *Sanaballetem*, quorum meminit *Nehemias*, detrusit ad tempora *Alexandri Magni*. Constat enim, ait eruditus ille Scriptor, de Persarum Regum serie imperitè scripsisse *Iosephum*, quippè qui, aut alius, quem sequitur, cùm Historiam Persicam non alibi, quàm apud *Esdram*, & *Nehemiam* legisset, prætermittit quæ sibi ignota erant; aliquos tantùm, non omnes Persarum Reges enumerat, sic conjungens tempora longo intervallo dissita. Primò enim Iosephus memorat *Cyrum*, qui Judæos in libertatem asseruit; Secundò *Cambysem*, qui prohibuit, ne Templum ædificaretur; deindè *Darium Histaspem*, qui id permisit; posteà *Xerxem*, faventem Judæis, quem tamen non distinguit ab *Artaxerxe Longimano*; posteà percenset *Artaxerxem*, quem etiam non distinguit ab *Artaxerxe Mnemone*, seu memorioso; denique, omissis *Xerxe* secundo, *Dario Notho*, & *Ocho*, Persarum Regibus, protinùs differit de *Alexandro Magno*, quasi isti Persarum Reges nunquàm fuissent in rerum natura. Quapropter, jure optimo concludit jam laudatus *Bernardus Lamy*, ea, quæ apud *Iosephum*, Hebræum, narrantur de *Sanaballete*, & de *Iaddi*, Summi Pontificis, occursu cum *Alexandro Magno*, conficta fuisse ad commendationem Iudaicæ gentis à viro quodam Judæo, exoticæ, seu Persarum Regum Historiæ, ignaro, qui, cùm non haberet, quos exscriberet, præter

ter *Esdram*, & *Nehemiam*, qui Historiam suam non perduxerunt usque ad *Alexandrum Magnum*, cùm, inquam, non posset verâ narratione explere illum hiatum Historiæ Judaicæ ab *Artaxerxe Longimano* usque ad *Alexandrum Magnum*, quasi saltu pertransivit; accommodans temporibus *Alexandri Magni*, quæ multos antè annos obtigerant sub antiquioribus Persarum Regibus. Alios errores, circà Historiam Regum Persarum in Operibus *Iosephi*, Hebræi, detexit doctissimus *Ferrandus*, in Supremo Parisiensi Senatu Causidicus, Tom. 1. libri, quem Gallicè edidit, cuique Titulus est: *Reflexions sur la Religion Chretienne*, ubi, pag. 199. observat primò, *Iosephum* in sua Historia narrare, *Nehemiam* Hierosolymorum Urbem venisse, regnante *Xerxe*, cùm tamen Scriptura Sacra disertè doceat, *Nehemiam*, regnante *Artaxerxe Longimano*, venisse Hierosolyma. Secundò observat idem clarissimus Auctor, *Iosephum* asserere, *Xerxem* regnasse annos 28. cùm tamen omnes Historici prophani, qui Historiam Regum Persarum litteris consignarunt, Regno *Xerxis* tribuant tantùm annos 20. vel ad summum annos 21. Cùm igitur sub tot mendis cubet Regum Persarum Historia à *Iosepho* descripta, vel ab aliquo Judæo corrupta, nemini mirum videri debet, si ipse, cum peritis hujus temporis Criticis ac Chronologis, narrationi *Iosephi* de *Sanaballetis*, & *Iaddi*, Summi Pontificis, cum *Alexandro Magno* occursu assensum non præbeam.

Advertat primò Lector in fine hujusce Paragraphi, ferendam non esse temeritatem *Ioannis Marshami* in suo *Chronico Canone Ægyptiaco, Hebraico, Græco*, pag. 562. 563. 568. & seqq. usque ad pag. 576. & *P. Ioannis Harduini*, qui tàm insigne Danielis de Christo vaticinium ausi sunt Christianis penitùs auferre, asserentes, LXX. Danielis hebdomades longè antè Christi adventum fuisse completas, easque in Antiocho Epiphane, à quo Templum Hierosolymitanum pollutum est, finem, exitumque habuisse. Sed illorum multis momentis redarguitur temeritas. Primò, quia SS. Patres ad probandum Christum esse verum Messiam, semper usi sunt hoc vaticinio Danielis, qui, ut inquit *Theodoretus* in suorum Commentar. Præfatione, *multò apertiùs, quàm alii omnes, magni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi prædixit adventum, neque solùm ea, quæ facturus esset, ante commemoravit, sed etiam tempus præsignavit, numerumque adscripsit annorum, qui usque ad illius adventum intercesserunt*.

Secundò, ipsemet Christus *Matth.* cap. 24. loquitur de abominatione desolationis in Templo prædictâ à Daniele Propheta in vaticinio de LXX. hebdomadibus, tanquàm de re futurâ, dicens Judæis: *Cùm ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele Propheta, stantem in loco sancto, qui legit, intelligat*. Quibus verbis apertè ostendit Christus Dominus, abominationem desolationis, quæ prædicta est à Daniele Propheta, necdùm factam esse, sed propedièm executioni mandandam, tempore videlicèt Titi Imperatoris, qui Hierosoly-

solymam, Templumque vastavit. Perperàm ergo *Marshamus* & *Harduinus* desolationem, & vastationem Templi, prædictam à Daniele Propheta, referunt ad tempora Antiochi Epiphanis, qui juge sacrificium abstulit, Templique sanctitatem violavit. Tertiò, character desolationis, quæ à Daniele prædicitur, trahi minimè potest ad Antiochi Epiphanis tempora, nàm desolatio à Daniele prædicta *usque ad consummationem, & finem perseverabit*, hoc est, ad finem usque sæculorum, at Antiochica desolationis abominatio, ut legitur lib. 1. *Mach.* cap. 4. per tres dumtaxàt annos duravit; Judas enim Machabæus triennio post Templum repurgavit, novum Judæi altare erexerunt, interiores Templi partes repararunt, sacrificium obtulerunt. Nullum ergo Hierosolymis, nullum Templo, nullum oblationibus finem Antiochus Epiphanes imposuit, sed ipsarum dumtaxàt ordinem per triennium interturbavit, ac subindè Templi desolatio, quæ facta est ab Antiocho Epiphane, non ea est, quæ à Daniele prædicitur, in qua sacrificia omninò, & semper cessare debent. Quartò, quo pacto *Antiocho Epiphani* convenire possunt hæc *Danielis* Prophetiæ verba: *Confirmabit pactum multis hebdomadâ unâ*: cùm ex duobus Machabæorum libris certissimè constet, tantùm abesse, ut *Antiochus Epiphanes*, Syriæ Rex, pactum aliquod inierit aut confirmaverit cum Judæis, ut potiùs semper fuerit eorum infensissimus hostis, & acerrimus persecutor. Denique, Daniel in hocce vaticinio insignibus Notis indigitat Christum, quem justitiam sempiternam appellat, Messiam, Sacerdotem, unctum, Sanctum Sanctorum, qui pactum, seu legem suam, multis confirmabit hebdomadâ unâ, & in dimidio hebdomadis excindetur, ac cessare faciet sacrificium, & oblationem; quæ omnia in solo Christo Domino fuerunt impleta, cujus cruentâ morte finem accepit peccatum, deleta est iniquitas, adducta justitia sempiterna, veteris legis figuræ completæ, omnesque cæremoniæ Mosaicæ prorsùs enervatæ vires amiserunt. Ferenda igitur non est temeritas *Marshami*, & *P. Harduini*, qui novis, contortis, & peregrinis interpretationibus hoc Danielis vaticinium longè ante Christi adventum, hoc est, tempore Antiochi Epiphanis, fuisse completum, totâ reclamante Sanctorum Patrum traditione, asseverare ausi sunt.

Advertat secundò Lector, extitisse olim nonnullos, qui, teste *Sancto Augustino* Epist. 199. aliàs 80. ad *Hesychium*, existimabant, Prophetiam Danielis de LXX. hebdomadibus esse complendam non in primò, sed solùm in secundo Christi adventu. Qui error, ut ait ibidem Sanctus Doctor, adversatur expositoribus divinorum eloquiorum, qui hanc Prophetiam non solùm computatione temporum, verùm etiam rebus ipsis completam fuisse demonstrant, màximè quod ibi scriptum est, *& ungetur Sanctus Sanctorum*: vel propter quod in eadem Prophetia Hebræi Codices expressiùs habent, *occidetur Christus, & non erit ejus*, idest, non erit ejus Civitatis; quoniam sic alienatus est à Judæis, qui eum propter-

ptereà Salvatorem, Redemptoremque ſuum non eſse crediderunt, quia occidere potuerunt. Neque enim in fine ſæculi ungendus, aut occidendus eſt Chriſtus, ut iſta Prophetia Danielis tunc expectetur implenda, quæ nondùm credatur impleta. *Tertullianus* etiam in Libro, quem edidit contra Judæos, apertè oſtendit, hanc *Danielis* Prophetiam fuiſse in primo adventu Chriſti Domini omninò completam. Sic enim, explicans hæc *Danielis* Verba: *ut impleatur viſio & Prophetia*, alloquitur Judæos: *Quid eſt, quod dicit* (Daniel) *ſignari viſum & Prophetiam, quoniàm omnes Prophetæ nunciabant de ipſo* (ſeu de Chriſto) *quòd eſſet venturus, & pati haberet: igitur quoniam adimpleta eſt Prophetia per adventum ejus, propterea ſignari viſionem & Prophetiam dicebat, quoniam ipſe eſt ſignaculum omnium Prophetarum adimplens omnia, quæ retrò Prophetæ de eo nunciaverant. Poſt enim adventum & Paſſionem Chriſti jam nec viſio, nec Propheta eſt, qui Chriſtum nunciet, venturum. Denique, hoc ſi non ita eſt, exhibeant Judæi Prophetarum poſt Chriſtum aliqua Volumina.*

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

Quoto anno ætatis ſuæ Chriſtus mortuus ſit? & de die, hora, & loco ipſius mortis.

OBſervandum primò: Deceptos olim fuiſſe antiquiores quoſdam Scriptores Eccleſiaſticos, qui exiſtimarunt Chriſtum Dominum, poſt ſuſceptum baptiſma, uno dumtaxàt anno ſuperſtitem fuiſſe, eumque mortem oppetiiſſe anno ætatis ſuæ trigeſimo primo. Ità cenſent *Origenes* tractatu 35. in Matth. *Philaſtrius* lib. de Hęreſibus cap. 58. *Cyrillus Alexandrinus* in cap. 32. Iſaiæ, & *Clemens Alexandrinus* lib. 1. Stromatum, ubi, poſtquam adduxit hæc Lucæ verba: *Et erat Jeſus veniens ad baptiſma quaſi triginta annorum*; continuò ſubjungit: *Et quod anno ſolo oporteret eum prædicare, hoc quoque ſic ſcriptum eſt: annum acceptabilem Domini prædicatum me miſit*, Iſaiæ cap. 61. Eumdem errorem hæretici Valentiniani pervicacitèr defenderunt, quippè qui fictitium triginta Æonum ſuorum numerum eo potiſſimum argumento probare nitebantur, quòd Chriſtus triginta annos natus ad baptiſmum venerit, & duodecimo poſt menſe cruci fuerit affixus. Verùm, hic error è diametro opponitur Scripturæ Sacræ, ex qua, ut mox evincam, facilè colligitur Chriſtum, poſt ſuſceptum Baptiſma, quatuor peregiſſe Paſchata, ac ſubindè illum poſt annos tres, totidemque circitèr menſes, à ſuſcepto Baptiſmate in crucem actum fuiſſe.

Obſervandum ſecundò, *Sanctum Irenæum*, Epiſcopum Lugdunenſem, lib. 2. adverſus hæreſes cap. 39. ubi calamum in errorem Valentinianorum ſtringit, in alium errorem huic è fronte oppoſitum impegiſſe. Aſſe-

Asserit quippè, Christum, post susceptum baptisma, multis annis prædicasse, illumque dumtaxàt obiisse intra quadragesimum, & quinquagesimum ætatis annum: hoc est, quando jam declinabat in senium, juxtà illud à Judæis dictum *Joannis* cap. 8. *Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti?* Non me latet, Cardinalem *Baronium* ad annum Christi 34. num. 141. & doctissimum *Antonium Pagium* in sua Critica Historico-Chronologica in Annales Baronii ad annum Christi XXXII. affirmare, *Sanctum Irenæum* in hunc errorem non fuisse lapsum, eaque verba, quæ in laudato *S. Irenæi* loco leguntur, à Sancto illo Doctore non fuisse scripta. Quod quidem ex eo maximè probare nituntur laudati Scriptores, quia priùs dixerat *Irenæus*, Christum, post baptismum anno ætatis suæ trigesimo susceptum, tribus peractis Paschatibus, mortem obiisse. Nulli autem, inquiunt *Baronius*, & *Pagius*, ullo modo credibile fiet, *Sanctum Irenæum* sibi tam absurdè contradixisse, ut eumdem Christum anno ætatis suæ circiter quinquagesimo mortuum esse dixerit. Quapropter, quæcumque ea de re memorato in loco apud *Sanctum Irenæum* verba leguntur, ea ab imperito aliquo Scriptore in illius textum intrusa esse sibi persuadent Eminent. Annalium Parens, & Antonius Pagius. Verùm, ut ingenuè fatear, hæc conjectura non omninò certa videtur. Nam primò, omnium Codicum cùm editorum, tùm manuscriptorum, qui hunc integrum *Sancti Irenæi* locum exhibent, auctoritate convellitur. Secundò, incredibile non est, *S. Irenæum* quædam de ætate Christi tradidisse contraria his, quæ superiùs de illius baptismo scripserat: nàm non rarò accidit, ut Scriptor aliquis, etsi peritissimus, in adversarios suos, præsertim hæreticos, invectus, nonnulla, quę secum aliquando pugnant, congerat argumenta. Potuit ergo *Sanctus Irenæus*, nimio in Valentinianos animi ardore succensus, aut ęstu disputationis abreptus, suam de Christi Domini ętate longiùs, & ultra, quàm par erat, dilatare argumentationem. Sed ut ut sit de mente *Sancti Irenæi* circa ætatem Christi, quam impræsentiarum excutere animus non est; maximè, cùm Eminentissimus Annalium Parens *Baronius* Sanctum illum Doctorem ab hoc errore vindicet: nemo saltem negare potest, hanc sententiam, quæ mortem Christi ad annum ejus ætatis quinquagesimum refert, non solùm Scripturæ, & traditioni adversari, sed ab historiæ veritate prorsùs alienam esse. Enimverò, Christus, ut testatur Scriptura Sacra, passus est sub Pontio Pilato, Judææ Procuratore, at, si Christus mortuus fuisset anno ætatis suæ quinquagesimo, sub Pontio Pilato passus non esset, quia Pilatus, teste *Josepho*, suâ Procurationis Judææ dignitate fuit abdicatus, antequàm vitâ excederet Tiberius, hoc est, ante annum trigesimum septimum Æræ Christianæ, ac subindè longè ante annum quinquagesimum ætatis Christi. Narrat quippè *Josephus* lib. 18. antiq. cap. 5. quòd postquàm Pilatus præcipuos ac potentiores ex Samaritanis capite mulctasset, suspicatus eos meditari defectionem, eò quòd non-

nonnulli ex illis, decepti promissis cujusdam impostoris, confluxissent in montem Garizim: *tùm primates adeunt Vitellium, virum Consularem & Syriæ Præsidem, Pilatumque cædis accusant, negantes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius, Marcello amico ad procurationem Judææ misso, Pilatum jussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad objecta per Judæos crimina. Ille decem annis in sua Provincia exactis, cùm necesse haberet parere Vitellio, ad Vrbem iter suscepit: quò priusquàm pervenisset, vita excessit Tiberius.* Ex quo *Josephi* testimonio liquet, Pilatum procurationem Judææ ante obitum Imper. Tiberii amisisse, cùm igitur Tiberius mortuus sit die XVII. Kal. Aprilis, seu die XVI. Martii juxtà *Tacitum*, & *Suetonium*, vel juxtà *Dionem*, die VIII. Kal. Aprilis, seu die XXV. Martii, anni Urbis Romæ conditæ 790. Æræ Christianæ 37. Consulibus *Cn. Acerronio Proculo*, & *Pontio Nigrino*, sequitur evidentissimè (nisi quis in lumine Solis majorem requirat claritatem) Pilatum suâ procurationis Judææ dignitate fuisse privatum ante annum trigesimum septimum Æræ Christianæ, ac proindè multò ante annum Christi quinquagesimum. Alia argumenta legi possunt apud *Sanctum Augustinum* lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 28. ubi improbat, & refellit sententiam eorum, qui Christum vixisse dicunt annos 46. aitque, eos ex ignorantia historiæ esse deceptos. *Nam & per Olympiades & per Consulum nomina, multa sæpè quæruntur à nobis, & ignoratio Consulatus, quo natus est Dominus, & quo passus est, non nullos coegit errare*, inquit Aquilinus ille Doctor. His itaque observatis.

DICO: *Christum mortuum fuisse anno ætatis suæ trigesimo tertio ineunte, anno decimo nono Imperii Proconsularis Tiberii, anno septuagesimo quarto Juliano, anno primo Olympiadis ducentesimæ secundæ, hebdomadum Danielis quadringentesimo octogesimo sexto, periodi Julianæ quater millesimo septigentesimo quadragesimo secundo. Æræ vulgaris vigesimo nono, Consulibus Cajo Rubellio Gemino & Cajo Fusio Gemino.*

Probatur primò: Christus baptizatus est anno ætatis suæ ineunte trigesimo, Æræ vulgaris vigesimo sexto, Imperii Proconsularis Tiberii decimo sexto, ergo Christus mortuus est anno ætatis suæ ineunte trigesimo tertio, Æræ vulgaris vigesimo nono, Imperii Proconsularis Tiberii decimo nono. Antecedens ex his, quæ in Dissertatione decima dicta sunt, satis superque probatum manet. Prob. conseq. Christus post susceptum baptisma, quatuor peregit Paschata, primum videlicet paulò post susceptionem baptismi anno ætatis suæ trigesimo, Æræ vulgaris vigesimo sexto. Alterum Pascha celebravit Christus anno ætatis suæ trigesimo primo æræ vulgaris vigesimo septimo; tertium Pascha egit anno ætatis suæ trigesimo secundo, æræ vulgaris vigesimo octavo; ultimum denique Pascha fecit Christus anno ætatis suæ ineunte trigesimo tertio, æræ vulgaris vigesimo nono; ergo cùm Christus baptizatus fuerit anno

ineunte ætatis suæ trigesimo, æræ vulgaris vigesimo sexto, Imperii Proconsularis decimo sexto, palàm sequitur eum fuisse Cruci affixum anno ætatis suæ trigesimo tertio ineunte, æræ vulgaris vigesimo nono, Imperii Proconsularis Tiberii decimo nono. Quòd autem Christus à suscepto baptismate quatuor celebraverit Paschata, satis apertè ex Scriptura Sacra colligi potest. Nam de primo Paschate mentionem facit *Sanctus Joannes* cap. 2. sui Evangelii, dum dicit: Christum tempore Paschatis ementes, & vendentes ejecisse è Templo. Alterum Pascha à Christo peractum refert idem Evangelista cap. 5. & illud est, in quo Christus languidum triginta octo annorum sanavit: *Post hæc erat dies festus Judæorum, & ascendit Jesus Jerosolymam*, nam *per diem festum*, hìc Pascha intelligi debere asserunt *Sanctus Irenæus* lib. 2. adversus hæreses cap. 29. *Eusebius* lib. 8. demonstr. Evang. *Hieronymus*, & *Theodoretus* in cap. 9. Danielis. Nomine etiam *diei festi* simpliciter intelligi festum Paschatis liquet ex cap. 14. & 15. *Marci*, ex cap. 23. *Lucæ*, & ex *Joannis* cap. 5.

Dies ergo festus, de quo *S. Joannes* cap. 5. sermonem habet, & in quo Christus languidum sanavit, erat dies festus Paschæ, non verò Pentecostes, aut Tabernaculorum, ut quidam falsò opinantur Scripturæ Sacræ Interpretes, quibus assentitur *P. Bernardus Lamy* in sua Harmonia Evangelica pag. 168. Tertium Christi Pascha commemorat idem Evangelista Joannes cap. 6. & est illud, in quo Christus ex quinque panibus quinque millia hominum satiavit. Ultimum denique Pascha celebravit Christus pridiè quàm pateretur, ut legitur apud *Matthæum* cap. 26. apud *Marcum* cap. 14. & apud *Lucam* cap. 22. idque, auxiliante Deo, copiosiùs infrà commonstrabo, refellendo novum Systema *P. Bernardi Lamy* Congreg. Oratorii Presbyteri, qui in sua Concordia Evangelica contendit, Christum, eo anno, quo mortuus est, nullum peregisse Pascha, sed sacrosanctum dumtaxat instituisse Eucharistiæ Sacramentum.

Probatur secundò: Christus, juxtà *Danielis* vaticinium, occidi debuit in medio hebdomadis Septuagesimæ, idest, anno quadringentesimo octogesimo sexto ab initio LXX. hebdomadum, atqui in superiori Paragrapho ostendimus, annum quadrigentesimum octogesimum sextum ab exordio LXX. *Danielis* hebdomadum concurrere cum anno æræ vulgaris vigesimo nono, qui connectitur cum anno ætatis Christi trigesimo tertio ineunte, ergo Christus mortuus est anno æræ vulgaris vigesimo nono, ætatis suæ trigesimo tertio ineunte.

Probatur tertiò: ex constanti traditione omnium antiquorum Patrum, & Scriptorum Ecclesiasticorum, qui docent Christum mortuum fuisse anno vigesimo nono æræ vulgaris, sub Consulatu duorum Geminorum. Sic censent *Tertullianus* lib. contra Judæos cap. 8. *Lactantius* lib. 4. Instit. cap. 10. & lib. de mortibus Persecutorum, *Severus Sulpicius*

cius

cius lib. 2. Historiæ sacræ cap. 27. *Augustinus* lib. 18. de Civit. Dei cap. ult. *Hieronymus* in cap. 9. Danielis, *Victor Aquitanus*, Fasti sub nomine Idatii, à Sirmundo, & Labbeo editi, antiquissimus Catalogus Romanorum Pontificum tempore Liberii Papæ, idest, quarto sæculo exaratus, innumera Martyrologia, uno verbo, omnes fermè antiqui Scriptores, quos citat *Bollandus* in Diatriba præliminari ad mensem Aprilem, affirmant Christum in Crucem actum fuisse anno vigesimo nono æræ vulgaris, Consulibus duobus Geminis. Porrò fatentur peritiores hujus temporis Chronologi, annum vigesimum nonum æræ vulgaris concurrere cum anno trigesimo tertio ætatis Christi, idque etiam clarè deducitur ex his, quæ diximus in Dissertatione sexta, commonstrando Natale proprium Christi consignari debere anno quadragesimo Imperii Augusti, quadriennio solido ante æram vulgarem; cum igitur juxtà avitam Sanctorum Patrum traditionem, Christus mortuus sit anno vigesimo nono æræ vulgaris, planum ac expeditum est, Christum mortuum esse anno ætatis suæ trigesimo tertio, periodi Julianæ quater millesimo septingentesimo quadragesimo secundo, Olympiadis ducentesimæ secundæ anno primo, Imperii Proconsularis Tiberii decimo nono, ab obitu Imper. Augusti decimo sexto. Huic veterum opinioni de Christo, Geminis Consulibus, moriente, doctissimi Chronologi adhæserunt, *Petitus*, *Vossius*, *Schelstratus*, *Pagius*, *Paulus Baudry*, Professor Ultrajectinus, in suis eruditis ad Lactantium de morte Persecutorum Notis, & multi alii hujus ætatis doctissimi Scriptores. Nec valet, si quis dicat, Antiquos illos Scriptores, quos mox laudavi, Solis Lunæque ratiocinia minus comperta habuisse, ideòque Feriarum potiùs, quàm Lunarum rationes ineuntes, contulisse Passionem Christi Domini in annum Æræ Vulgaris vigesimum nonum, quòd in eo anno tantùm Feriam sextam & diem Martii vigesimam quintam concurrere comperissent. Id, inquam, si quis dicat, facile refelli potest. Tot enim in prioribus Ecclesiæ seculis de die, quâ Pascha celebrari debebat, enatæ Controversiæ, tanti Nationum inter se acerrimi conflictus, tam gravia Orientis Occidentisque dissidia, tot super eâ quæstione celebrati toto Orbe Conventus Præsulum, Sanctissimę illud Nicenæ Synodi Decretum, cęterorum deindè Conciliorum suffragio comprobatum, innumeri denique Paschales Cycli ad Lunæ Solisque vicissitudines moderandas adhibiti, sat superque evincunt, sufficientem per priora Ecclesiæ sęcula fuisse in eâ rerum Astronomicarum scientiam, quam aliundè Patres ac Scriptores illorum temporum ab Alexandrinis Præsulibus, in rebus Astronomicis id ætatis versatissimis, nullo negotio discere potuissent, nisi persuasum habuissent, quæstionem hanc de die, quâ Christus Dominus passus est, non ex astronomicis Dissertationibus ac Lunæ rationibus, sed antiquâ traditione per manus acceptâ, & Veterum testimonio dirimendam esse.

Probatur ultimò, impugnando sententiam eorum, qui docent Christum mortuum esse anno ætatis suæ trigesimo septimo, qui concurrit cum anno trigesimo tertio Æræ vulgaris, Consulibus *L. Sulpitio Galba*, & *L. Cornelio Sylla Felice*. Nam primò, hæc sententia apertè pugnat cum Scriptura Sacra, quæ Christum anno ætatis suæ circitèr trigesimo baptizatum fuisse perhibet, eumque à suscepto Baptismate, quatuor dumtaxàt peregisse Paschata innuit. Secundò, pugnat etiam cum Ecclesiæ Fide, quæ profitetur Christum Dominum in carne triginta tribus annis usque ad suæ tempora Passionis vixisse, sicut testatur Venerabilis *Beda* Lib. de Ratione Temp. cap. 45. Tertiò, omnes Patres mòx à me laudati tradunt: Christum mortuum fuisse 8. Kal. Aprilis, idest, die 25. Martii. Testatur etiam *Henschenius*, se, præter multa Martyrologia typis edita, vidisse viginti manuscripta Martyrologia in variis Europæ Archivis asservata, quæ mortem Christi assignant diei 25. Martii. At si mors Christi consignanda esset anno Æræ vulgaris trigesimo tertio, Christus mortuus esset, non die 25. Martii, sed die tertià mensis Aprilis, quod adversatur perpetuæ, sibique semper constanti traditioni Ecclesiæ, quæ mortem Christi assignat diei 25. Martii, cui traditioni, cùm sæculo decimo tertio *Rogerus Bachonus*, Ord. S. Francisci, rerum Mathematicarum peritissimus, refragari ausus fuisset, asserens Christum die tertia Aprilis anni Æræ vulgaris trigesimi tertii passum fuisse, confestim de errore suspectus malè audiit, ut refert *Vvadingus* tàm in lib. de Scriptoribus Minorum, quàm in secundo Tomo Annalium. Immò sequenti Sæculo cùm *Tostatus* eamdem Rogeri sententiam inter alia capita Thesium Senis in Etruria, ubi Eugenii IV. Summi Pontificis Curia tùm temporis erat, propugnasset; in eum acriter invectus est noster *Joannes à Turrecremata Cardinalis*, nec prius *Tostati* sententiam impugnare destitit, quàm, datis à Summo Pontifice Judicibus, *Tostatus* erroris postulatus sit, atque damnatus. Denique, Christum mortuum esse ante annum trigesimum tertium Æræ vulgaris non obscurè colligitur ex his, quæ habet *Orosius* lib. 7. cap. 4. Refert quippè ille Auctor, quod Tiberius Imperator, postquàm à Pilato de Vita, Morte, & Miraculis Salvatoris nostri, cujus per universam Palæstinam celebris erat fama, certior factus esset, remque ad Senatum detulisset; Senatus indignatione motus, quòd non sibi priùs secundùm morem delatum esset, ut de suscipiendo cultu priùs ipse decerneret, consecrationem Christi recusavit, Edictoque constituit, exterminandos esse ex Urbe Christianos, *præcipuè cum Sejanus Tiberii Præfectus suscipiendæ Religioni obstinatissimè contradiceret*. Sejanus itaque, teste *Orosio*, obstitit ne Tiberii suffragium de Christo inter Deos referendo à Senatu reciperetur, atqui Sejanus mortuus est anno trigesimo primo Æræ vulgaris, Tiberio Cæsare V. & Lælio Sejano Consulibus, ut contra *Possinum* evincunt *Pagius* in sua Critica ad annum Æræ vulgaris trigesimum primum, & *Schelstratus* lib. 1. de Antiq. Eccl. ergò Christus mortuus

tuus

tuus est ante annum Æræ vulgaris trigesimum primum, alioquin si Christus mortuus fuisset anno trigesimo tertio Æræ vulgaris, haud dubiè *Sejanus*, qui anno Æræ vulgaris trigesimo primo in vivis esse desiit, ejus consecrationi non intercessisset.

Scio, quosdam etiamnùm reperiri Criticos, qui inter aniles fabulas referunt ea, quæ de Actis Christi à Pilato ad Tiberium, & à Tiberio ad Senatum relatis memoriæ prodita sunt; ajunt enim, credibile non esse Senatum respuisse, quod Tiberio placuerat. Verùm, non est dubium quin fallantur illi Critici, nam licèt non inficias eam, quædam Acta Pilato fuisse à Gentilibus afficta, teste *Eusebio* lib.1. Hist. Ecclesiast. cap.9. attamen vera & genuina extitisse Acta Pilati nullus dubito, præsertim cùm antiqui Patres de illis Actis disertam mentionem faciant, *Tertullianus*, Romanarum Legum peritissimus, in Apologetico adversùs Gentes cap.5. *Tiberius*, inquit, *cujus tempore nomen Christianum in Sæculum introivit, annunciatum sibi ex Syria Palæstina, quæ illic veritatem ipsius Divinitatis revelaverat, detulit ad Senatum cum prærogativa suffragii sui. Senatus, quia non ipse probaverat, respuit. Cæsar in sententia mansit, comminatus periculum accusatoribus Christianorum*, & cap.21. præmissâ mirabilium Christi Gestorum compendiosâ narratione, ità subdit: *Ea omnia super Christo Pilatus & ipse jam pro sua conscientia Christianus, Cæsari tunc Tiberio nunciavit: Sed & Cæsares credidissent super Christo, si aut Cæsares non essent Sæculo necessarii, aut si & Christiani potuissent esse Cæsares. Justinus*, Martyr, in Apologia secunda pro Christianis ad *Antoninum*, Imperatorem, hæc habet: *Hæc ita gesta esse, cognoscere ex Actis, quæ sub Pilato sunt scripta, potestis*. Et, nonnullis interjectis, ait: *Et quod ista fecerit Christus, ex eis, quæ sub Pilato conscripta sunt, Commentariis, cognoscere potestis. Eusebius* lib.2. Hist.Ecclesiast. cap.2. rem totam his verbis prosequitur: *Cùm per omnem jam locum de Resurrectione, & mirabilibus Domini Jesu Christi, & de Ascensione ejus ad Cælum felix fama loqueretur; ac per omnium aures, beati hujus rumoris volveretur opinio: quoniam antiqui moris erat apud Romanos, ut Provinciarum judices, si quid fortè novi in his, quas regebant, Provinciis accidisset, vel Principi, vel Senatui nunciarent; ut ne ex his, quę gerebantur, ignorare aliquid viderentur: de Resurrectione à mortuis Domini, & Salvatoris nostri Iesu Christi, quæ jam in omnem locum fuerat promulgata, Pilatus Tiberio Principi refert. Sed & de cæteris mirabilibus ejus, & ut post mortem, cùm resurrexisset, à quàmplurimis jam Deus esse crederetur. Tiberius, quæ compererat, retulit ad Senatum. Senatus autem spreviße dicitur, pro eo quòd non sibi priùs hujus rei judicium fuerit delatum. Sed auctoritatem suam prævenit vulgi sententia; lex etenim erat antiquitùs designata, ne quis apud Romanos Deus haberetur, nisi Senatus Decreto, atque sententia confirmatus. Porrò autem pro vero hoc erat, quod gerebatur, ne divina virtus humanis putaretur assertionibus indigere; cùmque secundùm*

ea,

ea, quæ supra diximus, renuisset Senatus; Tiberius tamen tenuit sententiam suam, ut ne quid adversùs doctrinam Christi moliretur. His similia referunt *Orosius*, loco mox citato, *Epiphanius* hæresi 50. *Sanctus Gregorius, Turonensis*, qui lib. 1. cap. 24. hæc habet: *Pilatus autem gesta ad Tiberium mittit, & ei tam de virtutibus Christi, quàm de Passione, vel Resurrectione ejus insinuat, quæ gesta apud nos retinentur scripta*, denique, *Nicephorus Callixtus* lib. 2. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 8. ejusdem Facti Historici veritatem his verbis dilucidè confirmat: *Consuetudo jam indè à plurimis annis obtinuerat, ut qui Præfecturas, ac Provincias sortiti essent, res novas, quæ sub eis accidissent, singulas summum Imperium habenti Cæsari significarent, ut illum nihil prorsùs rerum lateret. Itaque de Resurrectione ex mortuis, aliisque prodigiis Iesu Christi Tiberio Cæsari scribens Pilatus, cùm res ejus plerasque; tùm, quòd ex mortuis redivivus, sibique ipsi superstes, Deus jam à multis, & quidèm præcipuus esse crederetur, renunciavit. Quam rem Tiberius ad Senatum retulit. Senatus autem non esse deliberandum de ea censuit, sub illo prætextu, quòd ille non priùs veteri more, ipsius Senatus sententiâ in Deos esset relatus: re autem ipsâ, quòd divinæ doctrinæ disciplina humano prorsùs non indigeret auxilio. Sed enim, etiamsi Senatus ad eum modum verbum de Servatore rejecisset, Cæsar tamen in sua sententia perstitit, salutarique prædicationi impedimento non fuit.* Non est autem incredibile, Senatum respuisse, quod Tiberio placuerat; nam certum est Tiberium sic artem dissimulandi calluisse, ut non ægrè ferret quando Senatus quidpiam adversùs voluntatem, aut sententiam ejus decerneret, sicut testatur *Suetonius*, qui de *Tiberio*, Imperatore, hæc scribit: *Quædam adversùs sententiam suam, ne questus quidem est.*

DILUUNTUR OBJECTIONES.

Arguitur primò: Apostoli, & Discipuli Christi, maximè illi, qui versati sunt in Asia, tradiderunt Christum, quando mortuus est, jam declinasse in senium. Hujus traditionis meminit *S. Irenæus* lib. 2. adversus Hæreses cap. 39. his verbis: *Quia autem triginta annorum ætas primæ indolis est juvenis, & extenditur usque ad quadragesimum annum, omnis quilibet confitebitur; à quadragesimo, & quinquagesimo anno declinat jam in ætatem seniorem, quam habens Dominus noster docebat, sicut Evangelium, & omnes seniores testantur, qui in Asia apud Ioannem discipulum Domini convenerunt, id ipsum tradidisse eis Ioannem ..... quidam autem eorum non solùm Ioannem, sed & alios Discipulos viderunt, & hæc eadem ab ipsis audierunt, & testantur de hujusmodi relatione.* Christus ergo jam declinabat in senium, quando in Crucem actus est, ac subindè in juvenili ætate non est mortuus, anno videlicet trigesimo tertio ineunte ætatis suæ, sed potiùs anno trigesimo septimo, vel in ætate magis provectâ.

Re-

Respondeo: *Sanctum Irenæum*, dum afferit, non folùm Seniores, fed etiam Evangelium teftari Chriftum, quando Cruci affixus eft, in fenium jam declinaffe, alludere voluiffe ad hæc verba à Judæis de Chrifto dicta, & à Joanne Evangelifta relata, *quinquaginta annos nondùm habes, & Abraham vidifti?* Ex quo Iudæorum teftimonio, quod ab aliis Apoftolis, ficut à Ioanne non femel repetitum audierant Chriftiani, inductus eft *Sanctus Irenæus* ad credendum, id Seniores, qui erant in Afia, à Joanne accepiffe, quod poftea de fenili ętate Chrifti tradiderunt. Sed in hoc, ut fupra obfervavimus, deceptus eft *S. Irenæus*, nulla quippè à Sancto Joanne de fenili ætate Chrifti profecta eft traditio. Credibile tamen eft hujus traditionis Auctorem fuiffe *Papiam*, virum, ut prodit *Eufebius*, pertenuis ingenii, cuique, ut norunt omnes, non rarò accidit, ut fabulofas traditiones tanquàm ab Apoftolis profectas in fuis fcriptis infereret, quæ etiam quofdam veteres Patres in errorem induxerunt. Hęc autem traditio de fenili ætate Chrifti eo potiffimùm nomine fabulę loco haberi debet, quòd, ficut fuperiùs dictum eft, nullo pacto cohærere poffit cum his, quę habet Scriptura Sacra de Pilato Procuratore Iudææ tempore Paffionis Chrifti. Rejectâ igitur fpuriâ illâ traditione, dicendum eft cum *Sancto Thoma* 3.p. q.46. art.9.ad 4. Chriftum non in fenili, fed potiùs in juvenili ætate mori voluiffe propter tria: *Primò quidem, ut ex hoc magis fuam dilectionem commendaret, quòd vitam fuam pro nobis dedit, quando erat in perfectiffimo ftatu. Secundò, quia non conveniebat, ut in eo appareret naturæ diminutio, ficut nec morbus. Tertiò, ut in juvenili ętate moriens & refurgens, futuram refurgentium quantitatem in feipfo Chriftus præmonftraret: unde dicitur ad Ephefios cap.4. donec occurramus omnes in unitatem Fidei & agnitionis Filii Dei in virum perfectum in menfuram ætatis plenitudinis Chrifti.*

Arguitur fecundò: Mors Chrifti huic anno confignari debet, quo contigit celeberrima illa eclipfis apud antiquos celebrata, maximè apud *Tertullianum* in Apolog.cap.21. *Origenem* lib.2. contra Celfum, *Sanctum Auguftinum* Epift.199. aliàs 80. ad Hefychium, & quæ apud Evangeliftas *Matthæum* cap.27. & *Lucam* cap.23. his verbis defignatur: *ab hora fexta factæ funt tenebræ per univerfam terram ufque ad horam nonam.* Atqui hæc Solis eclipfis incidit in annum Æræ vulgaris trigefimum fecundum, qui concurrit cum anno ætatis Chrifti trigefimo fexto, & cum anno Imperii Tiberii ab obitu Augufti decimo octavo, ergo huic anno Paffio Chrifti confignari debet. Prob. min. ex teftimonio *Phlegontis*, Hadriani Imperatoris Liberti, qui apud *Eufebium* in Chronico hæc habet: *Quarto autem anno Olympiadis ducentefimæ fecundæ magna & excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio Solis eft facta: dies hora fexta ita in tenebrofam noctem verfa, ut ftellæ in Cælo vifæ fint, terræque motus per Bithyniam magnam partem Nicææ Urbis evertit.* Atqui annus quartus Olymp. ducentefimæ fecundæ concurrit cum anno Æræ

Æræ vulgaris trigesimo secundo, seu cum anno ætatis Christi trigesimo sexto, & Imperii Tiberii ab obitu Augusti decimo octavo, ergo reverà in hunc annum incidit Solis eclipsis, quę à *Phlegonte*, & à Sacris Evangelistis tempore Passionis Christi contigisse dicitur.

Respondeo cum peritissimis hujus temporis Chronologis: mendum reperiri circà annum Olympiadis, quo, teste Phlegonte, accidit Eclipsis Solis. Ea si quidem Eclipsis non contigit anno quarto Olympiadis ducentesimæ secundæ, sicut per errorem in Textum irrepsit, sed accidit anno primo Olympiadis ducentesimæ secundæ, qui annus, juxtà supputationem communem, concurrit cum anno, vigesimo nono Æræ vulgaris, ætatis Christi trigesimo tertio, & Imperii Proconsularis Tiberii decimo nono, quo anno reverà mortuus est Christus Dominus. Errorem circa annum Olympiadis, quo, teste Phlegonte, accidit Eclipsis Solis reperiri, velint nolint, fateri coguntur etiam illi Chronologi, qui mortem Christi illigant anno Æræ vulgaris trigesimo tertio, qui concurrit cum anno trigesimo septimo ætatis Christi, & cum anno Imperii Tiberii ab obitu Augusti decimo nono: certum quippè est, annum quartum Olympiadis ducentesimæ secundæ non concurrere cum anno trigesimo tertio Æræ vulgaris, sed cum anno ejusdem Æræ vulgaris trigesimo secundo, seu cum anno ætatis Christi trigesimo sexto, & Imperii Tiberii ab obitu Augusti decimo octavo. Quapropter, moderni illi Chronologi, qui mortem Christi consignant anno trigesimo tertio Æræ vulgaris, si sibi constare velint, necesse est ut dicant Eclipsim illam Solis accidisse anno primo Olympiadis ducentesimæ tertiæ, ac subindè errasse Phlegontem non solùm in anno, sed etiam in designanda Olympiade. Nos verò, qui cum peritissimis hujus temporis Chronologis mortem Christi præfigimus anno Æræ vulgaris vigesimo nono, licèt fateamur, in textum Phlegontis irrepsisse mendum circà annum Olympiadis, nullum tamen in designatâ à Phlegonte Olympiade ducentesima secunda errorem agnoscimus. Plura hac de re legi possunt apud doctissimum *Pagium* in Critica Baronii ad annum 32. Æræ vulgaris, ubi etiam ex testimonio Iulii Africani, qui uno tantùm sæculo post Phlegontem vixit, Opusque ab illo editum de Olympiadibus libris 16. ut ait *Suidas*, comprehensum, videre potuit, probat, Phlegontem eodem anno Eclipsim collocasse, quo Christus Dominus Cruci affixus est, hoc est, anno Æræ vulgaris vigesimo nono, sub Consulatu duorum Geminorum.

Porrò, ex sententia antiquorum Patrum, & Scriptorum Ecclesiasticorum, qui, ut superiùs diximus, docent, Christum Dominum mortuum esse anno vigesimo nono Æræ vulgaris, sub Consulatu duorum Geminorum, facilè colligitur, eos itidèm existimasse, Eclipsim Solis, quam memorat Phlegon, eodem anno, sub Consulatu duorum Geminorum, contigisse. Probant siquidem illi Scriptores authoritate Phlegontis Eclipsim Solis accidisse anno, quo Christus mortuus est, ac subindè eodem anno

anno consignant Passionem Christi, quo Phlegon illud Solis deliquium. Si enim Christi Passionem altero, quàm Phlegon, Eclipsim collocassent anno, non mortem Christi miraculosam, quod intendebant, Gentilibus persuasissent, sed se ipsos potiùs ludibrio exposuissent. Cùm igitur antiqui illi Scriptores mortem Christi illigarint anno vigesimo nono Æræ vulgaris, sub Consulatu duorum Geminorum, manifestum est, Eclipsim Solis, cujus meminit Phlegon, accidisse eodem anno.

Arguitur tertiò: Christus mortuus est, juxtà antiquam, & constantem Ecclesiæ Fidem, Luna decimâ quintâ, & feriâ sextâ, atqui ex omnibus annis, qui de obitu Christi in controversiam venire possunt, nullus reperitur, cuius prima, vel secunda Luna plena esse potuerit feriâ quintâ, vel sextâ, nisi annus trigesimus tertius Æræ vulgaris; Huic igitur anno illiganda est mors Christi, non verò anno Æræ vulgaris vigesimo nono. Probant minorem moderni Chronologi ex Tabulis Astronomicis, ex quibus, iuxtà rigorem Astronomicum, colligunt Lunam decimam quintam incidisse dumtaxat in feriam sextam anni Æræ vulgaris trigesimi tertii.

Respondeo: Judæos, ante Urbis Hierosolymitanæ Cladem, nullis Cyclis, nullisque Tabulis Astronomicis in stabilienda anni sui forma usos fuisse, sed ἀπὸ τῆς φάσεως, seu ab aspectu Lunæ, Neomenias, seu initia mensium suorum Lunarium ordinasse, ut tradunt vetustiores Rabbini apud *Langium* lib. 1. de Annis Christi cap. 6. idemque docent *Petavius* lib. 2. de Doctrina temporum, *Onuphrius Panuinus* in Fastis ad annum Urbis Romæ conditæ 789. *Joannes Seldenus* in Dissertatione de anno civili veteris Reipublicæ, seu Judaicæ, *P. Bernardus Lamy* in suo Tractatu Historico Paschatis Judæorum, & vetus Auctor apud *Clementem Alexandrinum* lib. 6. Stromatum, sic scribens de Judæis: *Et nisi Luna apparuerit non agunt Sabbatum, quod dicitur primum, neque agunt Neomeniam, neque azima, neque Festum, neque magnum diem.* Cùm igitur Judæi non computarent iuxtà rigorem Astronomicum, hoc est, à coniunctione Lunæ cum Sole, sed tantùm ab aspectu, seu ab apparitione Lunæ, quæ uno, aut altero die posterior est coniunctione Lunæ cum Sole, oleum & operam perdunt periti quidam huius temporis Astronomi, dum putant se antiqua Judæorum Festa investigare, & cognoscere posse, computando novilunia iuxtà rigorem Astronomicum, idest, ab una Lunæ coniunctione cum Sole ad alteram, quod sanè nusquàm Judæi (saltem quamdiù Hierosolymis extitit Synedrium, cui Neomenias iuxtà apparitionem Lunæ constituendi ius assertum erat) observarunt. Quam verò anni formam Judæi post Urbis Hierosolymitanæ cladem, & extinctum Synedrium sequuti fuerint? planè incertum est. Nam cùm Judæi sub Trajano Imperatore gravissimis persecutionibus iactati, & ad extrema redacti fuerint, atque sub Adriano Imperatore hàc illàc fugati, & dissipati: verosimile non est, eos sub his Imperatoribus in unum corpus coalescere

potuisse ad certam quamdam, & ad Leges Astronomiæ exactam præscribendam anni formam. Facilè tamen crediderim, Judæos sub aliis Imperatoribus meliùs habitos excogitasse illum Cyclum annorum 84. cuius meminit *Sanctus Epiphanius* hæresi 70. quem tamen Cyclum, utpotè vitiosum, & cum motibus corporum cælestium non consentientem, reiecerunt deindè Judæi ætate scilicèt Rabbinorum *Abbæi*, & *Rabbæ*, idest, circa annum Æræ Christianæ 358. Tunc enim, ut testatur *Maimonides* in suo Tractatu *Kiddoschakkodesh*, seù de consecratione mensis cap. 5. n. 3. Judæi uti cæperunt Cyclis, & Tabulis Astronomicis, annumque suum civilem ad medios motus, seù ad rationes cursus Lunæ Astronomicas per Cyclum Enneadecaëtericum, idest, Decennovennalem, exegerunt, quo Cyclo etiamnùm utuntur Judæi. Quocircà haud parùm, meâ quidem sententiâ, decipiuntur nuperi quidam Chronologi, qui ex hoc recenti Iudæorum Cyclo vetera Iudæorum Festa se indagare posse confidunt, multaque ariolando de præteritis Iudæorum temporibus statuunt, quæ novissimi illius Cycli ratione sunt longè antiquiora. Addo etiam, cùm difficillimum sit inire mensium Lunarium computum, ac fermè nihil certi ex prædicta computatione colligi possit, multò consultius esse, reiectis obscuris, incertis & implexis Mathematicorum Astronomicis observationibus, antiquæ adhærere traditioni Patrum, qui Christum Dominum mortuum esse tradunt anno vigesimo nono Æræ vulgaris sub Consulatu duorum Geminorum. Si plura super hac re Lector scire desideret, adeat Kepplerum in Eclogis Chronicis, & *Bollandum* in Exercit. 1. ad Procemium prioris Catalogi Romanorum Pontif. Tom. 1. de Actis Sanctorum mensis Aprilis.

ARGUITUR ULTIMÒ: Petrus, & Paulus, juxtà pervulgatam traditionem, martyrio fuere coronati anno decimo quarto Imperii Neronis, hoc est, anno Æræ vulgaris sexagesimo septimo, à morte Christi trigesimo quarto, ergò Christus mortuus est, anno trigesimo tertio Æræ vulgaris. Consequentia videtur certa, nam ab anno Æræ vulgaris trigesimo tertio, qui concurrit cum anno Imperii Tiberii ab obitu Augusti decimo [illegible]no, usque ad annum decimum quartum Neronis, triginta quatuor effluxerunt anni, quos si addideris annis 33. Æræ vulgaris, habebis annum Æræ vulgaris sexagesimum septimum, quo Petrus & Paulus Romæ martyrii coronam sunt adepti. Passus est igitur Christus anno Æræ vulgaris trigesimo tertio.

Respondeo primò: Petrum & Paulum martyrio non fuisse coronatos anno decimo quarto exeunte Neronis, seù anno Æræ vulgaris sexagesimo octavo, ut censet *Eusebius*, nec anno decimo tertio exeunte Neronis, seù anno sexagesimo septimo Æræ vulgaris, ut putat *Baronius*. Utrumque hîc breviter demonstro. Primò, martyrium Petri & Pauli contingere non potuit anno decimo quarto exeunte Neronis, seu anno sexagesimo octavo Æræ vulgaris, quia annus decimus quartus Neronis, ut

ut fatentur Chronologi, cœpit à die 13. Octobris anni sexagesimi septimi Æræ vulgaris, Consulibus *L. Fontejo*, & *Cajo Julio Rufo*, finemque accepit die nona mensis Junii Æræ vulgaris sexagesimi octavi, Consulibus *C. Silio Italico*, & *M. Galerio Turpiliano*; hac enim die nona Junii mortuus est Nero. Cùm itaque constet ex perpetua Ecclesiæ Romanæ traditione, ex omnibus Calendariis tàm manuscriptis, quàm typis editis, ex omnibus Patribus tàm antiquis, quàm recentioribus, Petrum & Paulum martyrio fuisse coronatos sub Nerone die 29. mensis Junii, nullo pacto dici potest, Petrum & Paulum occisos fuisse anno decimo quarto exeunte Neronis, seù anno sexagesimo octavo Æræ vulgaris. Secundò, martyrium Apostolorum Petri & Pauli contingere etiam non potuit anno decimo tertio exeunte Neronis, seu anno sexagesimo septimo Æræ vulgaris, quia Nero toto hoc anno Imperii sui decimo tertio in Græcia permansit, Romamque dumtaxàt reversus est anno Æræ vulgaris sexagesimo octavo, Consulibus *C. Silio Italico*, & *Galerio Turpiliano*, quos ipse Consulatu abdicavit, seque Consulem creavit, immò omnem Senatum veneno tollere in animum induxit, sed desperans de successu, & ab omnibus desertum se videns, fugam arripuit, sibique mortem conscivit die 9. Junii ejusdem anni Æræ vulgaris 68. sicut ex Dione, & ex Joanne Xiphilino luculenter probant *Pagius* in Critica Baronii ad annum Æræ vulgaris 67. & *Bollandus* Tom. 1. Aprilis pag. 16. Quapropter ipse longè probabilius esse censeo: Petrum & Paulum martyrio fuisse coronatos anno duodecimo exeunte Neronis, seù anno Æræ vulgaris sexagesimo sexto, Consulibus *C. Luccio Telesino*, & *C. Suetonio Paulino*, hoc si quidem anno Romæ præsens aderet Nero, quandò illius jussu Petrus & Paulus die 29. ejusdem anni occisi sunt.

Scio, clarissimos Authores *Pagium*, *Bollandum*, & *Schelstratum* Apostolorum Petri & Pauli martyrium consignare anno undecimo exeunte Neronis, seu anno sexagesimo quinto Æræ vulgaris, Consulibus *Nerva*, & *Vestino*. Verùm, ut optimè observat doctissimus *Tilmontius* in Notis in Histor. Ecclesi. sex priorum sæculorum Tom. 1. pag. 557. nulla est necessitas martyrium Petri & Pauli retrahendi ad annum 65. Æræ vulgaris, nec ad annum ejusdem Æræ 64. ut visum est, *Cl. Eliæ du Pin* Doctori Sorbonico.

Respondeo secundò: A passione Christi Domini usque ad martyrium Apostolorum Petri, & Pauli non solùm effluxisse annos triginta quatuor, ut falsò supponunt moderni Chronologi, sed potiùs interfluxisse annos triginta septem. Nàm primò, ita docent Sancti Patres *Hieronymus*, *Chrysostomus*, *Beda*, *Rabanus*, *Nicephorus*, aliique benè multi apud *Baronium* ad annum Christi 67. Deindè, Christus, ut suprà ostendimus, passus est anno Æræ vulgaris vigesimo nono, Petrus verò, & Paulus occisi sunt die 29. Iunii anni ejusdem Æræ sexagesimi sexti, ex quo sequitur, à passione Christi usque ad martyrium Apostolorum Petri,

 & Pau-

& Pauli intercessisse spatium 37. annorum. Denique, *Apollonius*, qui sub Commodo Imperatore Urbis Romæ Senator fuit, refert, teste *Eusebio* lib.5. Histor. Eccles. cap.18. *tanquam ex veterum traditione, Dominum Apostolis suis præcepisse, ne intra duodecim annos Hierosolymis excederent*. Quàm *Apollonii* traditionem laudat *Clemens Alexandrinus* lib.6. Stromatum, eamque suo calculo approbat *Baronius* ad calcem anni Christi 34. Permansit ergo Sanctus Petrus, juxtà hanc *Apollonii* traditionem, post mortem Christi, per spatium duodecim annorum Hierosolymis, idest, in Syria, aut in Palæstina, aut in aliis vicinis Regionibus, ita ut per quinque annos hàc illàc Evangelium prædicaverit, & per septem annos Ecclesiæ Antiochenæ præfuerit: quo spatio 12. annorum exacto, Romam venit anno secundo ineunte Claudii Imperatoris, seu anno 42. Æræ vulgaris, & Ecclesiæ Romanæ præfuit viginti quinque annis, juxtà antiquorum, & Sanctorum Patrum traditionem. Si ergo 12. annis, per quos Petrus unà cum cæteris Apostolis permansit ab obitu Christi in Syria, & Palæstina, vel in aliis vicinis Regionibus, addas viginti quinque annos, per quos Petrus præfuit Ecclesiæ Romanæ, comperies ab obitu Christi usque ad martyrium Sancti Petri effluxisse annos triginta septem. Quod sanè optimè cohæret cum sententia nostra, nàm si anno vigesimo nono Æræ vulgaris, cui mortem Christi illigavimus, adiicias annos triginta septem, incides in annum Æræ vulgaris sexagesimum sextum, quo, juxtà sententiam nostram, Petrus unà cum Paulo Romæ martyrio fuit coronatus.

Quæres primò: *Qua hora crucifixus sit Christus Dominus, & quo pacto conciliari possint Evangelistæ Marcus, & Joannes, quorum primus* cap.15. ait *Christum fuisse crucifixum hora tertia, alter verò cap.19. hora quasi sexta?*

Respondeo: Ad conciliandum utrumque Evangelistam circa horam crucifixionis Christi, hoc unum breviter observandum esse, quòd quemadmodum nox apud Iudæos in 4. vigilias, ità & dies in 4. stationes, & partes erat divisa. Prima diei pars à diluculo auspicabatur, & durabat usque ad horam diei tertiam, idest, usque ad nonam horam matutinam juxtà morem, quem Galli in numerandis horis observare solent. Hæc autem hora vocabatur *prima*, eò quòd ab hora prima initium sumeret. Secunda pars, seu statio diei incipiebat ab hora tertia, idest, juxta morem Gallorum, ab hora nona matutina, & protrahebatur usque ad horam sextam, hoc est, usque ad meridiem Gallorum; vocabaturque *hora tertia*, quòd ab hora tertia haberet exordium. Tertia diei pars inibat ab hora sexta, idest, à meridie Gallorum, & perdurabat usque ad horam nonam, seu usque ad horam tertiam pomeridianam Gallorum, appellabaturque similiter ab hora undè principium acceperat, *hora sexta*. Quarta demùm statio, seu pars diei incipiebat ab hora nona, videlicèt ab hora tertia pomeridiana Gallorum, & durabat usque ad occasum Solis,

lis, & dicebatur, vel hora nona, vel vespera. Hac autem semel præmissa observatione, nullo negotio ostenditur, pulchrè inter se consentire ambos Evangelistas, qui primâ fronte diffidere videntur. Nàm, quandò *Marcus* ait, Christum crucifixum esse *hora tertia*, vult dumtaxàt Christum fuisse crucifixum horâ tertiâ jam vergente ad finem, idest, nondùm quidem elapsâ, sed proximè accedente ad horam sextam, seu ad meridiem Gallorum. Christus quippè, ut referunt Sacri Evangelistę, ductus fuit è domo Caiphæ ad Pilati Prætorium mane facto, & jàm albescente Cœlo, ductio autem illa Christi ad Pilatum cum turbis, & militibus, interrogationes Pilati totiès repetitæ, testium auditio, sessiones pro Tribunali, illusiones Christo factæ, coronæ spineæ impositio, flagellatio, vestium mutatio, ductio ad Herodem, & reductio ad Pilatum, ductio ad supplicium extra Civitatem, apparatus supplicii, crucifixio: hæc, inquàm, omnia brevissimo trium horarum spatio fieri non potuerunt, maximè cùm Pilatus frequentes necteret moras, & sententiam de morte Christi de industria ferre cunctaretur, necesse ergo est, ut Christi crucifixio facta fuerit non sub initium, sed sub finem horæ tertiæ, & sic intelligendus est *Sanctus Marcus* quandò ait, Christum crucifixum esse *hora tertia*. Similiter, dum ait *Sanctus Ioannes Evangelista*, Christum esse crucifixum *hora quasi sexta*, vult tantummodò indicare Christum crucifixum esse horâ sextâ nondùm quidem inceptâ, sed jàm appetente, idest, proximè accedente. Ratio est, quia, teste *Sancto Marco*, ab incepta hora sexta tenebræ factæ sunt per totam terram usque ad horam nonam, si ergo Christus fuisset crucifixus horâ sextâ jàm inceptâ, nullum fuisset temporis intervallum crucifixionem Christi inter & tenebras factas per totam terram, quod tamen apertè falsi convincitur ex sacris Evangelistis, à quibus benè multa ad crucifixionem Christi spectantia referuntur, quæ antè Eclipsim Solis, idest, antequàm tenebræ horâ sextâ fierent per totam terram, fuerunt absoluta, nimirùm Pilati tergiversatio, Iudęorum expostulatio, Salvatoris innocentissimi condemnatio, & ad locum supplicii ductio, titulorum consignatio, eorumdem affixio, Sacerdotum protestatio contrà titulum Crucis, Pilati resolutio, Crucis in Simonem Cyrenæum translatio, Mulierum concomitantium lamentationes, Salvatoris responsiones, binorum Latronum crucifixiones, vestimentorum Christi divisio, vini mirrhati cum felle propinatio, prætereuntium Christo crucifixo insultantium cavillationes, & blasphemiæ, Salvatoris pro persecutoribus ad Patrem intercessio, Latronis unius convitia, alterius Latronis pietas, & socii reprehensio, Paradisi bono Latroni à Christo facta promissio; hæc, inquam, omnia ad crucifixionem Christi pertinentia à Sacris Evangelistis facta perhibentur antequàm horâ sextâ inceptâ fierent tenebræ per totam terram, non fuit ergo Christus crucifixus horâ sextâ, quia, eâ semel inceptâ, nihil omninò operis Iudæi propter densissimas tenebras moliri potuerunt. Quandò itaque *S. Ioannes* ait

ait, Christum esse crucifixum *hora quasi sexta*, idem est, ac si diceret, Christum fuisse cruci affixum horâ sextâ, non quidem inceptâ, sed jàm appetente, idest, proximè accedente, in quo nullâ antilogiâ pugnat cum *S. Marco*.

Duplicem alium modum conciliandi utrumque Evangelistam suppeditat *Doctor Angelicus* 3. p. q. 46. art. 9. ad 2. & primò ait cum *Sancto Augustino* lib. 3. de consensu Evangelistarum cap. 13. Christum horâ tertiâ, juxtà *Sanctum Marcum*, fuisse crucifixum clamoribus Judæorum, horâ verò sextâ Christum manibus militum, juxtà *Sanctum Joannem*, fuisse crucifixum. Deindè dicit, notam numeri depravatam esse vitio indocti, & oscitantis cujusdam Scriptoris, quæ depravatio eò faciliùs contingere potuit, quòd inter litteram grçcam, quâ signatur numerus ternarius, & litteram græcam, quâ notatur numerus senarius, maxima sit affinitas. Grçcis quippè solemne est numeros suos litteris designare. Potuit ergo *Marcus* cum *Joanne* dicere Crucifixionem Domini cœptam *hora quasi sexta*, quam numeri designationem sciolus, aut imprudens aliquis Scriptor proprio marte interpolavit. Huic expositioni favent *S. Hieronymus* in Psalm. 77. multique moderni Theologi, & doctissimi Scripturæ Sacrę interpretes, asserentes hoc pacto multò faciliùs explicari posse apparentem illam antilogiam, in qua elucidanda mirè hactenùs sese torserunt viri eruditi.

QUÆRES SECUNDÒ: *Cur Christus non sit mortuus in Nazareth, ubi fuit conceptus? neque in Bethleem, ubi natus? neque in Hebron, ubi mortuus, & sepultus est Adamus, cujus peccatum motivum fuit incarnationis, & mortis Christi? neque intrà muros Hierusalem, ubi sacrificia veteris legis sacrificium crucis adumbrantia offerebantur? sed in Calvariæ loco extrà mœnia Hierusalem crucifigi, & mori voluerit?*

Respondeo cum *Sancto Thoma* 3. p. q. 46. art. 10., quòd quemadmodùm Christus in parvis, & ignobilibus oppidis concipi, & nasci voluit ad confutandam inanem ostentationem hominum, qui ut plurimùm æstu ambitionis abrepti vanam gloriam aucupantur, sibique honoris loco ducunt, quòd ex nobilibus Civitatibus oriundi sint, ità in exemplum humilitatis, & contemptus gloriæ, Christus Mundi opprobrium pati voluit in celeberima, hominibusque refertissimâ Civitate Hierusalem, seù potiùs propè illam. Secundò, Christus moriendo propè Hierusalem adimplevit illud vatis Regii oraculum Psalm. 75. *Deus autem Rex noster ante sæcula, operatus est salutem in medio terræ.*, Hierusalem siquidem dicitur à Sanctis Patribus, & à Geographis umbilicus, & medium terræ. Tertiò, Christus crucifixus, & mortuus propè Hierusalem, perfectè adimplevit figuras veteris legis, quia hostiæ, quę ipsum prænunciabant, Hierosolymis immolabantur, prçsertim *vitulus* & *hircus*, qui, sicut præcipitur cap. 16. *Levitici*, solemnissimo sacrificio ad expiationem totius multitudinis offerebantur, & extrà castra comburebantur:

tur: undè & ipse Christus extra portam passus est, ut crux ejus, sicut ait *Sanctus Leo*, non sicut Templi esset Ara, sed Mundi, & ut nos, mundanam conversationem fugientes, *exeamus ad eum extrà castra, improperium ejus portantes*, ut loquitur *Apostolus* ad *Hebræos* cap. 13. Denique, Christus in loco Calvariæ, seu in publico damnatorum, & decollatorum loco, crucifigi, & mori voluit, potiùs quàm in Hebron, ubi sepultus est Adam, ut ostenderet, mortem suam non solùm fore in remedium personale ipsius Adæ, sed omnium totius Mundi delictorum, & *ut ibi erigerentur vexilla martyrii, ubi priùs erat area damnatorum*, inquit *Sanctus Hieronymus* in cap. 27. *Matth.* Scio, multos Ss. Patres, quos citat *Jacobus Gretserus* lib. 1. de Cruce cap. 18. existimasse, Adamum in eodem ipso loco, ubi crux fixa fuit, sepultum esse, eamque traditionem antiquitùs invaluisse; verùm *Sanctus Hieronymus*, vir naris emunctæ, acerrimique judicii, huic traditioni pluribus in locis fidem negat, docetque, Adamum sepultum esse in Civitate *Arbee*, quæ est *Hebron*, ubi *Abraham*, & *Sara*, *Isaac*, & *Rebecca*, *Jacob*, & *Lia* conditi sunt; cui *S. Hieronymi* sententiæ subscribit *S. Thomas*.

Advertat obiter Lector, Christum circà Æquinoctium vernum, quandò dies increscere incipiunt, mori voluisse, ut commonstraret quòd nos per passionem suam à tenebris peccatorum ad lucem gratiæ esset perducturus, & ut in se adimpleret figuram agni Paschalis, qui juxtà Legem circa Æquinoctium vernum immolabatur, quique Christum verum agnum in Cruce pro peccatis totius mundi immolandum similitudine adumbrabat.

Series annorum Imperii Tiberii, & Consulum Romanorum ab anno vigesimo sexto Æræ Christianæ, seu Dionysianæ, *quo Christus Dominus baptisatus est, usque ad annum ejusdem Æræ Christianæ vigesimum nonum, seu ad annum usque decimum nonum Imperii Proconsularis* Tiberii, *quo Christus Dominus Cruci suffixus, mortem pro salute omnium oppetiit.*

A*Nno Urbis conditæ* 779. *Anno secundo Olympiadis* 201. *Anno Juliano septuagesimo primo, Anno periodi Julianæ* 4739. *Anno decimo tertio Augustæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Christianæ vigesimo sexto. Consules fuerunt Lentulus Getulicus, & C. Calvisius.* Hoc anno *Tiberius*, ex quo Consors, & Collega Imperii factus fuerat ab Imperatore *Augusto*, decurrebat annum decimum sextum Imperii sui *Proconsularis*, quem complevit die 28. Mensis Augusti eiusdem anni, & inchoavit

vit decimum septimum, sicut fusè in Dissertatione decima ostendimus. Christus verò Dominus die VI. mensis Januarii eiusdem anni, iuxta verum & proprium Natale suum, incipiens annum ætatis suę trigesimum, fuit à Joanne baptisatus, eodemque anno primum Pascha, post baptismum suum, peregit.

Anno Vrbis conditæ 780. *Anno tertio Olympiadis* 201. *Anno Juliano septuagesimo secundo. Anno periodi Julianæ* 4740. *Anno decimo quarto Augustæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Christianæ vigesimo septimo. Consules fuerunt M. Licinius Crassus, & L. Calpurnius Piso.* Die 28. Mensis Augusti eiusdem anni *Tiberius* complevit annum decimum septimum Imperii sui *Proconsularis*, & inchoavit annum decimum octavum. Christus verò, juxtà suum proprium & verum Natale, decurrebat annum ætatis suæ trigesimum primum, eodemque anno secundum Pascha, post baptismum suum, confecit.

Anno Vrbis conditæ 781. *Anno quarto Olympiadis* 201. *Anno Juliano septuagesimo tertio. Anno periodi Julianę* 4741. *Anno decimo quinto Augustęi Imperii Tiberii. Anno Ærę Christianę vigesimo octavo. Consules fuerunt Ap. Junius Silanus, & P. Silius Nerva.* Die 28. Mensis Augusti ejusdem anni *Tiberius* complevit annum decimum octavum Imperii sui *Proconsularis*, & incepit annum decimum nonum. Christus verò, juxtà suum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis suæ trigesimum secundum, eumque complevit die 25. Mensis Decembris ejusdem anni. Peregit etiam Christus Dominus eodem anno tertium Pascha post baptisma susceptum.

Anno Vrbis conditę 782. *Anno I. Olympiadis* 202. *Anno Juliano septuagesimo quarto. Anno periodi Julianę* 4742. *Anno decimo sexto Augustæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Christianæ vigesimo nono. Consules fuerunt Fufius Geminus, & L. Rubellius Geminus.* Christus Dominus eodem anno supremum Pascha, quod fuit quartum, post susceptum Baptisma, peregit cum Discipulis suis pridiè quàm pateretur, & die 25. Mensis Martii ejusdem anni mortuus est in Cruce anno ætatis suæ, juxta suum verum & proprium Natale, trigesimo tertio ineunte, ut potèqui jam decurrebat à die XXV. Mensis Decembris anni præcedentis, & anno *Proconsularis* Imperii *Tiberii* decimo nono, qui à die 28. Mensis Augusti præcedentis anni itidèm labebatur.

DIS-

DISSERTATIO DECIMA SEXTA

De Morte Christi, seu utrùm Christus Dominus mortuus sit pro omnibus omninò hominibus?

OBservandum primò, Semipelagianos olim autumasse Christum æqualiter pro omnibus omninò hominibus mortuum esse, hoc est, promiscuè, & indifferenter tàm pro reprobis, quàm pro electis & prædestinatis orasse & sanguinem suum fudisse. Id apertè colligitur ex ipsa *S. Prosperi* Epist. ad *S. Augustinum*, ubi refert docere Massilienses, quòd Christus indifferenter, & citrà ullum delectum universos velit salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Idem de Semipelagianis disertè asserit *S. Fulgentius*, qui in libro de Incarnatione & Gratia cap. 29. ostendit in eo potissimum situm esse Semipelagianorum errorem, quòd putarent Christum ex æquo, & eodem planè sensu & modo pro reprobis mortem oppetiisse, ac pro electis seu prædestinatis, eâdemque voluntate velle reproborum & prædestinatorum salutem. Ex quo primo capitali Semipelagianorum errore alius nascebatur, quẽ pari studio propugnabant; contendebant si quidem, suppositâ illâ indiscretâ, & indifferenti voluntate Christi de salute omnium hominum, salutem prædestinatorum ex sola ipsorum voluntate pendêre, ac subindè Deum velle omnes homines salvos fieri, hac solâ positâ conditione, *si ipsi vellent*, ut videre est passim apud *Sanctum Augustinum*, & apud *Sanctum Prosperum* loco mox laudato, & in Carmine *de ingratis* cap. 8.

Observandum secundò, *Calvinum* lib. 3. Institutionum cap. 24. N. 16. & libro *de æterna Dei prædestinatione*, docere Christum mortuum esse pro solis prædestinatis, ita ut reprobi à redemptionis beneficio penitùs excludantur. Quod quidem impium dogma sancitum est in Dordrectana Synodo, Calvinistarum Diabolica Synagogâ, cap. 2. art. 6. illudque etiamnùm mordicùs tuentur de Calvinistarum grege Pseudo-Theologi, qui Pseudo-Magistri sui vestigia sequuntur. In eumdem errorem impegit *Jansenius* lib. 3. de Gratia Salvatoris cap. 21. ubi licèt fateatur, Christum mortuum esse pro omnibus sufficientiâ pretii, quod in ara Crucis æterno Patri obtulit, quodque infiniti erat valoris, negat tamen Christum pro omnibus, nullo excepto, se dedisse Redemptionem, vel Crucifixum, vel mortuum esse. Hæc enim sunt ipsius verba: *Denique, quia Prospero antiquior & Doctior Augustinus nunquàm in scriptis suis fatetur, Christum pro omnibus, nullo excepto, se dedisse Redemptio-*

nem, vel Crucifixum esse, vel mortuum, sed tantummodò pro illis quibus mors ejus profuit, qui certo modo multi & omnes sunt: hinc genuiniùs, & veriùs respondemus, Christum dici se dedisse Redemptionem pro omnibus, hoc est, pro universa sua Ecclesia toto Orbe dispersa, & consequentèr pro omnibus hominum generibus, Regibus, privatis, nobilibus, & ignobilibus &c. Et tandem in fine ejusdem capitis ita concludit: *Quę sanè cùm in Augustini doctrina perspicua certaque sint, nullo modo principiis ejus consentaneum est ut Christus Dominus, vel pro infidelium in infidelitate morientium, vel pro justorum non perseverantium salute mortuus esse, sanguinem fudisse, semetipsum Redemptionem dedisse, Patrem orasse sentiatur ..... ex quo factum est, ut juxtà Sanctissimum Doctorem, non magis Patrem pro æterna liberatione ipsorum, quàm pro Diaboli deprecatus sit.* Quibus verbis rotundè negat Jansenius, Christum mortuum esse pro impiis, & infidelibus, eisque morte sua contulisse, aut saltem obtulisse, seu præparasse auxilia sufficientia, quæ ad æternam eorum salutem ordinentur. Verùm, hanc virulentam doctrinam, quæ à communi pietatis sensu abhorret, omnes ad unum detestantur Catholici, qui disertis Scripturæ Sacræ testimoniis, Conciliorum definitionibus, & Sanctorum Patrum authoritatibus sole clariùs demonstrant, Christum pro omnibus, & singulis hominibus mortuum esse. Hinc optimo jure proscripta est Jansenii propositio, quæ ordine quinta est inter eas, quæ damnatæ sunt Innocentii X. Constitutione datâ Romæ anno Æræ vulgaris 1653. pridiè Kal. Junii: *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omninò hominibus mortuum fuisse, aut sanguinem fudisse.* Quæ propositio, ut ait idem Summus Pontifex, intellecta eo sensu, *ut Christus pro salute dumtaxàt prædestinatorum mortuus sit*, est impia, blasphema, contumeliosa, divinæ pietati derogans, & hæretica. Huic autem Pontificiæ Constitutioni, ab Alexandro deindè septimo confirmatæ, omnes Orbis Ecclesię Catholicæ subscripserunt.

Observandum tertiò: duplicem esse Gratiæ *sufficientis* notionem. Primò, Molinistæ sufficientem gratiam interpretantur eam, quę complectitur omnia, quæ ad actu agendum sunt necessaria, idest, præter quàm ad prorumpendum in actum nihil aliud necessarium est, & quæ sine ullo alio auxilio suum aliquando sortitur effectum, sive, ut clariùs dicam, Molinistæ, gratiæ sufficientis nomine, eam intelligunt, quę sufficit, quæque id habet omne, quod ad effectum suum edendum necesse est, hoc est, ad actum bonum exerendum, ad quem hominem movet, tametsi eum reipsâ non eliciat. Secundò, Thomistæ nomine gratiæ *sufficientis* eam intelligunt gratiam, non quæ nihil aliud ad actu agendum requirat, non quæ in actum prodeat sola, sed quæ in voluntate imperfectos actus excitet, eam constituat proximè potentem, & expeditam ad prosiliendum in actum, alliciatque ad bonum, nec tamen flectat, nisi præstò sit gratia seipsâ efficax. Sive Thomistæ, nomine gratiæ sufficientis,

tis, intelligunt gratiam possibilitatis, non actionis, quæ intellectum illustrat, & voluntatem excitat, quæ dat homini posse bonum operari, quæ suadet pietatis opus, non persuadet, invitat voluntatem humanam, non trahit, inspirat velle, sed non impartitur. Hæc est gratiæ sufficientis genuina notio, quæ toti probatur Scholæ Thomisticæ. Non me latet, Ludovicum Montaltium in Epistola 2. ad amicum Provincialem, ita ad vivum vocabula resecare, ut hanc gratiæ sufficientis notionem, quam usurpat Schola Thomistica, tanquàm peregrinam, & insolentem exsufflari, sibiloque explodi debere affirmet, maximè quia ut dictitat, omnis populus, vocum & nominum arbiter, id sufficiens vulgò appellitat, in quo omnia insunt necessaria ad agendum. Verùm, ut ingenuè fatear, hæc mera nominis quæstio est, græculâ levitate, quàm Theologicâ gravitate dignor. Nec video quid novi in hac gratiæ sufficientis notione, quam Thomistæ usurpant, quidvè periculi sub ea latere possit. Primò enim, nihil in ea gratiæ sufficientis notione esse quod novitatem sapiat, patet ex illa pervulgata apud Theologos Ecclesiæ Catholicæ Doctrina, quâ post *S. Thomam* 3. part. quæst. 61. art. 1. profitentur, Passionem Christi esse causam sufficientem, quæ in actu primo, & vi sua humanam salutem possit operari, quamvis tamen ut re ipsâ, &, ut ajunt, in actu secundo humanam salutem operetur, hominemque sanctificet & emundet, necessaria sit illius applicatio, quæ fit per Sacramenta, ut convenit inter omnes Theologos. Quid ni igitur à pari poterunt Thomistæ eam gratiam appellare *sufficientem*, quæ verè in ordine suo, hoc est, in actu primo sufficit ut voluntatem in ratione potentiæ proximæ, & expeditæ compleat, ac perficiat, quamvis ut actum reapsè efficiat, necessarium sit ut gratiâ se ipsâ efficaci applicetur? Secundò, sub hac gratiæ sufficientis notione, quâ utuntur Thomistæ, nihil omnino periculi impræsentiarum subesse potest, tùm quia Thomistæ eam quà scriptis, quà disputationibus omni Molinistica significatione exuerunt; tùm quia etiam Thomistæ, ne illud gratiæ sufficientis nomen apud imperitam multitudinem promiscuè jactatum popularem errorem foveat, vel ad sensum Molinisticum præposterè detorqueatur, semper cum maxima cautione dicere solent: dari gratiam sufficientem *in sensu Thomistico intellectam*, quâ, instar antidoti, adhibita restrictione, excluditur omnis sensus Molinisticus, qui Auditoribus alienum sensum affricare posset. Quapropter, singularitatis alicujus vitio, ne quid graviùs dicam, carere non videntur moderni quidam Theologi, qui terminos in Scholis consecratos, & quibus alii Theologi citrà ullum erroris periculum utuntur, usurpare detrectant.

Observandum denique, omnes Thomistas, unà cum *S. Thoma*, constanter docere, Christum mortuum esse efficienter, seu voluntate consequente pro solis electis, & prædestinatis, quatenùs videlicet Christus voluit ipsis electis, & prædestinatis conferre auxilia ab intrinseco

efficacia ad salutem æternam consequendam necessaria, quibus certissimè liberantur quicunque liberantur; pro reprobis verò mortuum esse voluntate antecedenti, seu, ut ajunt, *sufficienter*, quia reprobis voluit solùm conferre, aut saltem offerre, seu præparare gratias sufficientes ad salutem æternam assequendam, præter quas tamen gratias sufficientes, cùm aliæ ex parte Dei gratiæ, quæ sint suaptè naturâ efficaces ad salutem æternam comparandam requirantur; sequitur reprobos, quibus Deus justo suo judicio gratias illas ab intrinseco efficaces denegat, salutem æternam nunquàm consecuturos, quamvis ex Passione Christi Domini percipiant illas gratias sufficientes in sensu Thomistico intellectas, quæ dant quidem *posse*, vel, ut loquitur *S. Augustinus*, bonam, sed parvam, & invalidam voluntatem, nunquam tamen conferunt actum perfectum, seu velle & perficere, nisi auxiliis ab intrinseco efficacibus applicentur. Hujus gratiæ se ipsâ efficacis, præter auxilium sufficiens, necessitatem ad omnes, & singulos pietatis actus invictè ex Concil. Trident. probat eruditissimus noster *Antonius Reginaldus* in præclarissimo suo Opere nuper edito *De mente Conc. Trident. circa Gratiam seipsa efficacem*. Hic est Thomistarum explicandi modus, qui Scripturæ Sacræ, perpetuæ SS. PP. traditioni consentaneus est, ac longè latèque discrepat ab eo, quem excogitavit *Ludovicus Molina*, Soc. Jesu; Nam primò *Molina* docet, voluntatem antecedentem, quâ Deus vult omnes salvos fieri, dici conditionatam eò quòd pendeat à consensu liberi arbitrii, tanquam à conditione, quam expectat, & ex cujus defectu redditur inefficax, suoque frustratur effectu. Id autem è regione opponitur doctrinæ Thomistarum, qui post Sanctos Patres, potissimùm *Augustinum*, & *Thomam*, docent, voluntatem Dei nullo pacto pendere ex consensu, & determinatione liberi arbitrii, quamvis non negent, voluntatem Dei antecedentem eo in sensu conditionatam dici posse, quòd Deus omnes homines vult salvos fieri, si salus omnium hominum non officiat ordini divinæ illius providentiæ, vel si per illam non impediatur tam bonum universale ipsius Justitiæ, quàm manifestatio ejus attributorum. Secundò *Molina* asserit, Christum mortuum esse sufficienter pro reprobis, quia per mortem suam suppeditavit illis auxilia sufficientia ad salutem adipiscendam necessaria, præter quæ, nulla alia ex parte Dei auxilia ad salutem requiruntur, ita ut reprobi ideò damnentur, quia illis auxiliis sufficientibus, quæ Christus per mortem suam eis promeritus est, non benè utuntur, eaque proprio vitio vacua & inutilia reddunt; quibus è contrà electi, ac prædestinati ad electionem, & perseverantiam benè utuntur, atque salutem æternam consequuntur. Ast Thomistæ, gratuitæ prędestinationis, ac gratiæ ab intrinseco efficacis, & ad omnia pietatis opera, juxtà avitam Sanctorum Patrum doctrinam, prorsus necessariæ, acerrimi defensores, constanter quidem docent, omnibus hominibus merito mortis Christi gratiam sufficientem esse præparatam, nunquàm tamen dicunt

dicunt, gratiam sufficientem talem esse, quæ voluntati humanæ fasces submittat, seu cujus efficacia libero hominis sit permissa arbitrio, & præter quam alia gratia se ipsâ efficax non requiratur, ut homo gratiæ sufficienti cooperetur, eique obicem non ponat. Sed potius concors est omnium Thomistarum sententia, reprobos ob sua demerita æternam incurrere damnationem; Electos verò, & prędestinatos gratiis ab intrinseco efficacibus, quas Christus morte suâ absolutè, & efficaciter ipsis promereri voluit, liberè assentientes, & magno præsertim perseverantiæ dono adjutos æternâ beatitudine donari; quos sibi a Patre datos, & de manu suâ à nemine rapium iri conceptis verbis in Evangelio dicit. Hac germanâ doctrinæ Thomisticæ expositione invictè stabilitur inconcussum Ecclesię Catholicę dogma de morte Christi pro omnibus omninò hominibus, & ea tantùm Christi mortis omnibus impensæ generalitas excluditur, quâ indiscriminatim collatæ omnibus hominibus asseruntur gratiæ ita sufficientes, ut gratiam se ipsâ efficacem ad volendum, & operandum non requirant. Huic igitur doctrinæ Thomisticæ expositioni, hac in Dissertatione mordicùs adhærebo, sicque, benè fortunante Deo, regiâ viâ incedam, ut, impugnando errorem Jansenii asserentis, gratias sufficientes omnibus hominibus per mortem Christi non fuisse præparatas, me tamen omninò alienum profitear à sententia illorum Theologorum, qui eo in sensu Christum pro omnibus sufficienter mortuum esse contendunt, quòd Christus mortis suæ beneficio omnibus promiscuè hominibus conferat gratias sufficientes versatiles, & libero subditas arbitrio, præter quas ad salutem æternam consequendam, nulla alia ex parte Dei requiratur gratia, quæ sit suaptè naturâ efficax. Cæterùm, quamvis ab hac Theologorum sententiâ, utpotè principiis doctrinæ Thomisticæ è diametro oppositâ, quàm longissimè discedam, eò tamen collimat votorum meorum Summa, ut Sanctorum Patrum, præsertim *Augustini*, & *Thomæ* vestigiis insistentes: *Idipsum*, juxtà Monitum Apostoli Pauli ad Rom. cap. 15. ad Ephes. cap. 4. ad Philipp. cap. 1. *dicamus omnes & simus perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia; cum omni humilitate, & mansuetudine, cum patientia supportantes invicem in charitate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis, & unanimes in uno spiritu collaborantes Fidei Evangelii.*

DICO: *Dogma fidei esse Christum pro omnibus & singulis hominibus mortuum esse, ac sanguinem suum fudisse.*

Probatur hæc assertio: Illud est Fidei dogma, quod apertè ex Scriptura Sacra, ex definitionibus Conciliorum, ac Summorum Pontificum, & ex testimoniis SS.Patrum, præsertim *Augustini*, & *Thomæ*, colligitur, atqui Christum mortuum esse pro omnibus, & singulis hominibus apertè colligitur ex Scriptura Sacra, ex definitionibus Conciliorum, ex Decretis Summorum Pontificum, & denique ex testimonis SS.Patrum, præcipuè *Augu-*

Augustini, & *Thomæ*, ergo Fidei dogma est Christum mortuum esse pro omnibus omninò hominibus. Prob. min. quantùm ad singula capita, & primò, ex locupletissimis Scripturæ testimoniis, quorum primum petitur ex cap.53. Isaiæ: *Vulneratus est*, inquit Propheta loquendo de Christo, *propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, disciplina pacis super eum, & livore ejus sanati sumus, omnes nos quasi oves erravimus, & posuit Dominus in eo iniquitates omnium nostrum*. Alterum testimonium desumitur ex cap.1. Evangelii *Joannis*, ubi de Christo hæc verba leguntur: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum Mundi*. Non dicit Evangelista: Qui tollit peccata aliquorum de Mundo, sed *Mundi peccatum* indefinitè. Quæ verba S. *Hieronymus* Epist.83. ad *Oceanum* interpretans ait: *Mentitur Ioannes Baptista, & digito Christum & voce demonstrans, Eccè qui tollit peccata Mundi: Si sunt adhùc in sæculo, quorum Christus peccata non tulerit*. Tertium testimonium suppeditat Apostolus 2. ad Cor. cap.5. sic loquens: *Charitas enim Christi urget nos: æstimantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt*. Quibus verbis palàm innuit Apostolus, Christum mortuum esse prò his, qui in Adamo mortui sunt, atqui Fides Catholica docet omnes & singulos homines mortuos esse in Adamo, idest, peccatum originale ad omnes omninò Adami posteros viâ ordinariâ esse propagatum, vult igitur Apostolus Christum pro omnibus omninò hominibus, nemine excepto, mortuum esse, suumque pro eorum salute sanguinem fudisse. Id confirmat Apostolus cap.2. Epist.1. ad Timoth. ubi, postquam præmisit, orationes pro omnibus esse faciendas, quia bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui vult omnes salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, confestim subdit: *Unus enim Deus, unus & Mediator Dei & hominum homo Christus Jesus; qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus, &c.* Quo ex loco sic elicio argumentum. Eodem modo Christus dedit semetipsum redemptionem pro omnibus, quo modò orare debemus pro omnibus, atqui non tantùm pro generibus singulorum, sed etiam pro singulis generum, hoc est, pro omnibus omninò hominibus orare debemus; ergo Christus pro singulis generum, idest pro universis in individuo hominibus mortuus est. Hanc doctrinam idem Apostolus cap.4. ejusdem Epistolæ vult, ut Timotheus suus discipulus præcipiat & doceat: *In hoc enim*, inquit, *laboramus, & maledicimur, quia speramus in Deum vivum, qui est Salvator omnium, maximè fidelium. Præcipe hæc, & doce*. Et ad Hebræos cap.2. ait: *Videmus Iesum per passionem mortis, gloria & honore coronatum: ut gratia Dei, pro omnibus gustaret mortem*. Denique, ut sexcenta hujusmodi, quæ passim in Scriptura Sacra tam veteris, quàm novi Testamenti occurrunt, missa faciam testimonia, hoc unum addam depromptum ex cap.2. Epist. 1. Ioannis: *Filioli mei hæc scribo vobis, ut non peccetis, sed et si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum: & ipse*

ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantùm, sed etiam pro totius Mundi.

In hac retinenda, ac fartâ tectâque contra hæreticos conservandâ Scripturæ Sacræ doctrinâ omnem operam adhibuerunt Concilia, & Summi Pontifices. Concilium Nicœnum in Fidei Symbolo, quod condidit, Christum propter hominum salutem è cœlo in terram delapsum esse declarat his verbis: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis.* Non dicit Concilium: Propter nos Fideles, vel propter nos electos; sed propter nos homines: ut significet Christum ad singulos homines redimendos venisse, & pro eorum salute mortem subiisse. Idem sanxit Synodus Triden. sess. 6. cap. 2. & 3. ubi de Christi morte loquens, ita statuit: *Hunc proposuit Deus propitiatorem per Fidem in sanguine ipsius pro peccatis nostris, non solùm autem pro peccatis nostris, sed etiam pro totius Mundi. Verùm, etsi ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis eius beneficium recipiunt, sed ii dumtaxat, quibus meritum Passionis ejus communicatur.* Hoc autem Synodi Trident. Decretum eludi non potest, dicendo prædictam Synodum non hîc agere de voluntate Christi salvandi omnes & singulos homines, sed dumtaxat de sufficientia pretii Sanguinis Christi. Non, inquam, hac responsione eludi potest hæc Concilii Trident. Sanctio, quia si Concilium eò loci ageret tantummodò de sufficientia pretii Sanguinis Christi, non verò de sincera illius voluntate salvandi omnes & singulos homines, bruto fulmine Calvinum, cæterosque heterodoxos perculisset, contra quos hocce Decretum edidit, certum quippè est Calvinum, aliosque hujus furfuris hæreticos, sufficientiam Sanguinis Christi, utpotè infiniti, ad singulorum hominum salutem, nunquam inficiatos fuisse. Nec etiam dici potest, Concilium Trident. eò loci definire tantùm voluisse Christum mortuum esse pro omnibus, idest, pro generibus singulorum, sed non pro singulis generum, seu pro omnibus omninò hominibus. Non illud, inquam dici potest, nam, hac semel factâ hypothesi, Concilii Tridentini definitio ne leviter quidem feriret Calvinistas, quorum nullus est, qui neget, aut in dubium revocet, Christum pro generibus singulorum sanguinem suum fudisse. Præter quàm quòd etiam Sacra Synodus conceptis verbis ibidem asserit, Christum Dominum pro his sanguinem fudisse, qui mortis ejus beneficium non recipiunt; igitur ex mente Concilii Tridentini Christus non pro solis Fidelibus, electis, & prædestinatis mortuus est, sed etiam pro his, qui illius Passionis beneficium non percipiunt, sanguinem fudit. His Conciliorum definitionibus addi meritò debent publicæ orationes Ecclesiæ, in quibus Christum Dominum omnium, & singulorum hominum Salvatorem, & Redemptorem esse agnoscit, ac profitetur Ecclesia Catholica. Addi itidem debent Decreta, & Constitutiones Summorum Pontificum Innocentii X. Alexandri VII. Innocentii XII. & Clementis XI. qui hanc famo-

fanosam Propositionem: *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omninò hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse*, tanquam hæreticam confixerunt, & ut talem ab omnibus Catholicis habendam esse pronunciarunt.

Hæc, quæ hactenus adduximus, momenta abundè sufficere possent ad stabiliendum inconcussum istud Fidei Catholicæ dogma, quod perpetuâ, sibique semper constanti omnium Sanctorum Patrum, cùm Græcorum, tùm Latinorum traditione munitum omni ævo fuit in Ecclesia conservatum. Verùm, quia hæretici patrocinio S. Augustini perperàm gloriantur, eumque, obtorto, ut ajunt, collo, in suum errorem pertrahere moliuntur, ideò necesse est ad retundendam hæreticorum audaciam, ut hîc breviter ostendam, *S. Augustinum*, ejusque fidelissimum discipulum *S. Thomam Aquinatem*, constanter docere Christum esse mortuum pro omnibus, & singulis hominibus. A duabus illis Ecclesiæ columnis, *Augustino*, & *Thoma*, avelli non possum, quod tenent teneo, quod docent doceo, quod prædicant prædico.

In primis, *S. Augustinum* lib. 6. contra Iulianum cap. 4. ex hoc Apostoli testimonio 2. ad Cor. cap. 5. *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt*, invictè contra Pelagianos probat, parvulos omnes peccato originali obstrictos esse, quia nimirùm Christus pro ipsis singulis mortuus est: *Nega igitur*, inquit Aquilinus ille Doctor, *Christum pro parvulis mortuum esse, ut eximas eos de numero mortuorum, hoc est, de contagio peccatorum*. Idem argumentum S. Doctor in Pelagianos, peccatum originale ab Adamo in omnes transfusum esse negantes, intorquet lib. 2. de nuptiis, & concupiscentia cap. 33. lib. 20. de Civit. Dei cap. 6. & pluribus aliis in locis, sed præsertim libro 2. Operis imperfecti, ubi *Julianum*, Hæreticum Pelagianum, his verbis insectatur: *Hinc te exue, si potes, quòd unus pro omnibus mortuus est, & aude dicere non omnes mortuos, pro quibus mortuus est Christus, cùm tibi statim Apostolus fauces premat, & opprimat audacissimam vocem, quod sequitur ostendens & dicens, ergò omnes mortui sunt. Noli sic laudare Apostolum, noli sic exponere, ut nolis audire. In hos omnes cum peccato mors pertransiit, per illum in quo omnes moriuntur; ibi sunt parvuli, quia & pro ipsis Christus mortuus est, qui propterea pro omnibus mortuus est, quia omnes mortui sunt*. Cùm igitur, *S. Augustinus* adversùs Pelagianos probet, omnes omninò homines, etiam parvulos, peccato originali ideò obstrictos esse, quia Christus pro illis mortuus est, necesse est, ut Sanctus ille Doctor crediderit Christum esse mortuum pro omnibus, & singulis hominibus, alioquin non solùm frigida, sed prorsùs inepta esset ea, quâ utitur, ratiocinatio, si pro iis omnibus, & singulis, qui in Adamo mortui sunt, Christus mortuus haud fuisset.

Secundò, *S. Augustinus* lib. 2. de Symbolo ad Cathecumenos sic loquitur de Christo Domino: *Inimicis suis vulnera demonstraturus est, pro-*

propter quod dictum est per Prophetam, videbunt in quem pupugerunt, non ut eis dicat sicut Thomæ: Quia vidisti, credidisti; sed ut convincens eos veritas dicat: Ecce hominem, quem crucifixistis: ecce Deum, & hominem, in quem credere noluistis, videtis vulnera, quæ inflixistis: agnoscitis latus, quod pupugistis, quoniam & per vos, & propter vos apertum est, nec tamen intrare voluistis. Quibus verbis apertè significat Sanctus Doctor, Christi latus apertum, ejusque sanguinem effusum fuisse etiam pro salute eorum, qui illum crucifixerunt.

Tertiò, *Sanctus Augustinus* Tractatu 4. in Ioannem, hæc habet: *Populi spernentes, propter superbiam suam, humilitatem Dei; crucifixerunt Salvatorem suum, & fecerunt damnatorem suum.* Igitur ex *Sancto Augustino* Christus dicitur, & reverà est Salvator eorum, qui ipsum crucifixerunt.

Quartò idem Sanctus Doctor Tractatu 12. in Joannem, explicans illa verba Joannis cap.3. *Non enim misit Deus filium suum in Mundum, ut judicet Mundum, sed ut salvetur Mundus per ipsum*, ait: *Ergo quantùm est in Medico sanare venit ægrotum, ipse se interimit, qui præcepta Medici servare non vult, venit Salvator in Mundum; quare Salvator dictus est Mundi, nisi ut salvet Mundum, non ut judicet Mundum? Salvari non vis ab ipso? ex te judicaberis.* Idem docet Sanctus Doctor Tractatu 36. in Joannem. Et Serm.2. in Psalm.68. loquendo de *Iuda*, proditore, hæc habet: *Projecit pretium argenti, quo ab illo Dominus venditus erat, nec agnovit pretium, quo ipse à Domino redemptus erat.* Et in Psalmum 108. ait: *Quemadmodùm in Iuda, sic in isto Populo* (seu Iudaïco) *intelligendum est, qui, repulso à se Christo, factus est subditus Diabolo, cujus persuasiones in omnibus pravis & terrenis cupiditatibus præposuit æternæ saluti.*

Quintò, in expositione Psalmi 104. mentem suam luculentèr aperit Sanctus Augustinus: *Attendamus*, inquit, *ad judicium dilectionis, & promissionis Dei, tales arrhas tenemus, mortem Christi tenemus, sanguinem Christi tenemus .... erigat ergo se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, qui promisit Deus est, & venit ut promitteret, & apparuit hominibus, venit suscipere mortem nostram, promittere vitam suam .... Quid tibi promisit Deus, ò homo mortalis? quia victurus es in æternum. Non credis? crede; plus enim est quod fecit, mortuus est pro te. Quid promisit, ut vivas cum illo? Incredibilius est, quòd mortuus est æternus, quàm ut in æternum vivat mortalis. Jam quod incredibilius est tenemus, si propter homines mortuus est Deus, non est victurus homo cum Deo? nunc est victurus mortalis in æternum, propter quem mortuus est, qui vivit in æternum.* Porrò, si *Sanctus Augustinus* existimasset, Christum non esse mortuum pro omnibus, & singulis hominibus, non potuisset ex morte, quam Christus pertulit, hominum animos erigere in spem æternæ, & immortalis vitæ consequendæ, quam ipsis promisit Christus. Hanc Fidei Catholicæ veritatem docet *S. Augustinus* Enarratione in jam citatum

Psalmum 68. *Christus*, inquit, *factus est spes nostra. Undè factus est spes nostra? Eccè sic quomodò audistis, quia tentatus est, quia passus est, quia resurrexit, factus est spes nostra: quid enim nobis dicimus, quandò hec legimus? Non enim perdet nos Deus, propter quos misit filium suum tentari, crucifigi, mori, resurgere. Non enim verè nos despicit Deus, propter quos Filio proprio non pepercit; sed pro nobis omnibus tradidit eum. Sic ergò factus est spes nostra*. Censet igitur *S. Augustinus*, spem Christianam, quæ omnium Fidelium cordibus infixa esse debet, hoc uno niti fundamento, quòd credimus, Christum pro nobis mortuum esse. Legatur idem S. Doctor in Expositione in Psalmum 148. & in Sermone 155.

Sextò, mens *Sancti Augustini* magis perspecta, ac explorata redditur ex his, quæ habet Sanctus Doctor in expositione Psalmi 95. ubi hæc verba Vatis Regii: *Judicabit orbem terræ*, sic interpretatur: *Non judicabit partem, quia partem non emit, totum judicare debet, quia pro toto pretium dedit*. Et paucis interjectis, explicat quid per orbem terrę intellexerit Propheta: *judicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate sua. Quæ est veritas, & æquitas? Congregabit secum electos ad judicandum, cæteros autem separabit ab invicem; positurus est enim alios ad dexteram, & alios ad sinistram*. Quibus verbis clarè innuit *Sanctus Augustinus*, Christum judicaturum electos, simul ac reprobos, quia pro ipsis pretium sui Sanguinis in ara Crucis impendit. Id confirmat Aquilinus ille Doctor Tractatu 36. in *Joannem*, dicens: *Venit Christus, sed primò salvare, posteà judicare, eos judicando in pænam, qui salvari noluerunt, eos perducendo ad vitam, qui, credendo, salutem non respuerunt*. Et in lib. *De Spiritu & littera* ait, quòd reprobi judicabuntur, *experturi in suppliciis potestatem ejus, cuius in donis misericordiam contempserunt*.

Infinitus essem, si vellem sigillatim laudare, & expendere omnia *Sancti Augustini* testimonia, quibus hæreticorum configitur error. Consultiùs est, ut remittam Lectorem ad expositiones Sancti illius Doctoris in Psalmos 59.68.& 102. ad Præfationem Sancti Prosperi ad objectiones Vincentianas, ubi doctissimus ille Sancti Augustini discipulus impias, profanas, & blasphemas opiniones, quas divinæ gratiæ hostes Sancto Augustino affingebant, recensens; istam profert: *Quod Dominus noster Jesus Christus non pro omnium salute, & redemptione sit passus*. Eamdem calumniam à Sancto Augustino amolitur *Sanctus Prosper* in Præfatione ad Capitula Gallorum. Quapropter Clemens XI. qui universalis Ecclesiæ clavum nuperrimè rexit, ut avitam Sancti Augustini doctrinam, ad nos usque inviolabili temporum serie propagatam, prædecessorum suorum exemplo commendaret, optimo jure diris devovit, atque natalitiis tenebris damnavit malè natum, ac temerè in vulgus sparsum libellum, qui sub nomine *Ioannis Launoii*, Doctoris Sorbonici, circumferebatur, in quo Auctor eò vesaniæ prorupit, ut Semipelagiano-

giano-

gianorum errorem, tanto olim molimine ab Ecclesia damnatum, acritèr defendat, asseratque, *Sanctum Augustinum* docuisse, quòd Christus pro solis electis mortem subierit, eumque in materia de gratia, & prædestinatione ignotos antiquis Ecclesiæ Patribus calles aperuisse, Fidelium animos turbasse, motus totâ passim Africâ, Galliâ, Italiâ concivisse, *Vvicleffo*, *Zuinglio*, *Luthero*, *Calvino*, *Iansenio*, virulentis dogmatibus prælusisse: *Prosperum*, *Hilarium*, *Fulgentium*, *Cæsarium*, *Prudentium*, *Remigium*, aliosque *Sancti Augustini* discipulos à vetusta Sanctorum Patrum traditione desciviſſe. His, & aliis id genus atrocibus calumniis *Sanctum Augustinum*, ejusque discipulos onerat malè feriatus ille Auctor, quem suo æquissimo Decreto, dato die 28. Ianuarii anni 1704. obtrivit Summus Pontifex Clemens XI. Hunc etiam malè consarcinatum libellum egregiè, ac eleganter confutavit noster doctissimus *Hyacinthus Serry*, Doctor Sorbonicus, in libro, cui titulus est: *Augustinus vindicatus*.

Venio nunc ad *Sanctum Thomam*, qui *Sancti Augustini* doctrinam ex assidua lectione in purum, putumque, quod dici solet, succum vertit, ac jure merito *Augustinus contractus* appellari potest. Ne autem varia *Sancti Thomæ* congerendo testimonia Lectori fastidium ingeram, illustriora seligam, quæ rem planè conficient.

Primum, illudque palmare Angelici Doctoris testimonium colligo ex 1.p. qu.19. art.6. ubi quærit: *Vtrùm voluntas Dei semper impleatur?* Et postquàm sibi primo loco objecit: Deum velle omnes salvos fieri, nec tamen ita evenire; trifariàm respondet exponendo verbum illud Apostoli: *Deus vult omnes homines salvos fieri*. Primò, dicit illud dictum Apostoli intelligendum esse secundùm distributionem accommodam. Secundò, ait: idem Apostoli dictum accipiendum esse de generibus singulorum. Tertiò respondet secundùm *Sanctum Damascenum* lib.2. Fidei Orthodoxæ cap.29. Deum velle omnes, & singulos homines salvos fieri voluntate antecedenti, sed non voluntate consequente, quâ vult dumtaxàt Electorum, ac Prædestinatorum salutem. Docet ergo *Sanctus Thomas*: Deum voluntate antecedente velle omnium, & singulorum hominum salutem, ac subindè Christum ex voluntate antecedente pro singulis generum, idest, pro omnibus omninò hominibus sanguinem fudisse, quamvis secundùm efficacem, seù consequentem voluntatem pro Electis tantùm, & Prædestinatis mortem subjerit. Sic *Sanctum Damascenum* interpretatur *Divus Thomas*, cujus interpretatio procul omni dubio præferenda est interpretationi, quam adhibet *Jansenius* lib.3. de gratia Christi cap.20. ubi totus est, ut probet voluntatem antecedentem, quâ Deus vult omnes homines salvos fieri, esse voluntatem Creatoris, ac propterea respicere hominem in statu naturæ innocentis constitutum; consequentem verò Dei voluntatem supponere peccatum originale, ac respicere hominem in statu naturæ lapsæ positum, in

quo statu Deus non vult omnes, & singulos homines salvos fieri, sed tantùm Electos, & Prædestinatos. Quæ Jansenii interpretatio oppidò falsa est, & à genuino *Sancti Damasceni* sensu penitùs aliena. Enim verò *Sanctus Damascenus* eò loci appellat illam voluntatem antecedentem, quâ Deus vult salutem omnium hominum, de qua loquitur Apostolus 1. ad Timoth. cap. 2. atqui certò certiùs est Apostolum hîc agere non de voluntate Creatoris, sed de voluntate Salvatoris, ait enim: *Hoc bonum est, & acceptum coram Deo Salvatore nostro, qui omnes homines vult salvos fieri*. Voluntas igitur antecedens, quâ Deus vult omnes homines salvos fieri, non est voluntas Creatoris respiciens hominem in statu innocentiæ constitutum, sed est voluntas Salvatoris respiciens hominem in statu naturæ lapsæ positum. Prætereà, Apostolus ibidem Fideles adhortatur, ut orent pro omnibus, idque ideò bonum, & acceptum esse coram Deo probat, quia nimirùm *vult Deus omnes homines salvos fieri*, at per absurda esset ratio hæc, si putasset Apostolus voluntatem Dei de salute omnium non respicere homines in statu naturæ lapsæ constitutos, hortabatur quippè fideles, ut orarent pro singulis præsentis status naturæ lapsæ hominibus. Repudiatâ itaque tanquàm omninò falsâ Jansenii interpretatione, dicendum est cum *Sancto Damasceno*, juxtà germanam *Sancti Thomæ* interpretationem, Deum etiam in statu naturæ lapsæ velle voluntate antecedente salutem omnium, & singulorum hominum. Quod tamen, ut suprà observavimus, eo in sensu intelligi non debet, ut voluntas, quam Deus habet, etiam in statu naturæ lapsæ, de salute omnium hominum, pendeat ab hac conditione, *si ipsi velint*, ut falsò olim contendebant Pelagiani, & Semipelagiani, nam quamvis voluntas Dei antecedens salutis omnium hominum sit conditionata in doctrina *Sancti Thomæ*, tamen conditionem illam, *si ipsi velint*, non involvit, sed aliam importat conditionem, videlicèt, quòd Deus voluntate antecedenti vult omnes salvos fieri, si major non exoriatur pulchritudo, & manifestatio ipsius justitiæ aliquos reprobantis, quàm ex sola manifestatione misericordiæ singulos homines ad gloriam eligentis. Hæc est vera doctrina *Sancti Thomæ*, qui, etsi interdùm asserat Deum velle omnes homines salvos fieri, *si obicem non ponant*, aut, *si ipsi velint*, non tamen Hæreticorum interpretationi favet, quia iisdem in locis è vestigio subiungit, ex gratia Dei esse, quòd aliquis non ponat obicem gratiæ, & ex Dei adiutorio ab intrinseco efficaci pendêre, quòd gratiæ, & divinæ voluntati consensum præbeat. Pelagiani autem volebant eam conditionem ex libero arbitrio dumtaxàt pendêre. Hinc *S. Augustinus* lib. 1. Retract. cap. 10. ipsorum sensum sic castigat: *Non existiment novi Hæretici Pelagiani, secundùm eos hoc esse dictum; verum est enim omninò omnes homines hoc posse, si velint, sed præparatur voluntas à Domino, & tantum augetur munere charitatis, ut possint*.

Alterum *S. Thomæ* testimonium habetur in 3. part. quæst. 49. art. 3. ad 2.

ad 2. ubi S. Præceptor sic loquitur: *Dicendum, quod Deus permittit Diabolo posse decipere homines in certis personis, temporibus, & locis, secundùm occultam rationem judiciorum suorum. Semper tamen per Passionem Christi, est paratum hominibus remedium se tuendi contra nequitias Dæmonum, etiam tempore Antichristi: sed si aliqui hoc remedio uti negligant, nihil deperit efficaciæ Passionis Christi.* Supponit igitur *S. Thomas*, hominibus per Passionem Christi semper paratum esse remedium, quo se se tueantur contra nequitias Dæmonum, quod tamen falsum esset, si Christus pro omnibus omninò hominibus non fuisset mortuus.

Tertium *S. Thomæ* testimonium legitur in art. 3. eiusdem quæstionis mox citatæ, ubi *S. Doctor* quærit: *Utrum per Passionem Christi homines sint liberati à pœna peccati?* & respondet dicendo: *Quod per Passionem Christi liberati sumus à reatu pœnæ dupliciter: uno modo directè, in quantùm scilicet Passio Christi fuit sufficiens, & superabundans satisfactio pro peccatis totius humani generis; habita autem satisfactione sufficienti tollitur reatus pœnæ: alio modo indirectè, in quantum scilicet Passio Christi est causa remissionis peccati, in quo fundatur reatus pœnæ.* Vult igitur *S. Thomas*, Passionem Christi esse sufficientem, & superabundantem satisfactionem pro peccatis totius generis humani, ac proindè Christum mortuum esse pro omnibus, & singulis hominibus.

Præter ista hactenùs adducta *S. Thomæ* testimonia, si quis alia longè plura scire desideret, legat huius Doctoris Angelici Commentarios in Epistolas Pauli ad omnia eiusdem Apostoli loca, quæ inter probandam assertionem supra laudavimus. Legat etiam articulum tertium quæst. 8. tertiæ partis, ubi *S. Thomas* docet, Christum esse caput omnium hominum secundùm diversos gradus; Primò, & principalitèr caput esse eorum, qui ipsi actu uniuntur in gloria. Secundò, eorum qui actu ipsi uniuntur per charitatem. Tertiò, eorum qui actu ei uniuntur per Fidem. Quartò, eorum qui ei uniuntur in potentia necdùm reductâ in actum, reducenda tamen secundum Divinam Prædestinationem. Quintò, eorum, qui in potentia sunt ei uniti nunquam reducendâ ad actum. Ex qua *S. Thomæ* doctrina palàm sequitur, Christum caput esse etiam eorum, qui ei uniti sunt in potentiâ nunquàm licèt reducendâ ad actum, ac proindè illum pro eis mortuum fuisse, qui nunquam hanc felicitatem obtinebunt, ut sint actu membra ipsius. Hæc est *S. Thomæ*, & totius Scholæ Thomisticæ de morte Christi pro omnibus omninò hominibus constans, & perpetua doctrina, quam qui carpere, aut ei consensionem errorum Jansenii impingere audent, hi sanè faciliùs poterunt soli caliginem, mari siccitatem, liliis nigredinem, & balsamo fætorem exprobrare. Adire potest Lector, si discrimina Thomisticam doctrinam inter & Jansenianam scire aveat, Auctores tàm domesticos, quàm extraneos, qui, editis, quà Apologiis, quà invictis adductis momentis, Thomistarum doctrinam à Iansenismi labe vindicarunt. Inter domesticos consuli possunt Patres

Joan-

Joannes Nicolai, Bernardus Guiart, Gonetus, Contensonus, Piccinardi, Massoulie, & *Serry*. Inter extraneos verò egregiè hac provincia defuncti sunt Patres *Annatus*, *Deschamps*, *Martinonus*, & *Martinez de Ripalda* Societatis Iesu Scriptores. Quapropter, ridendi sunt potiùs quàm refellendi illi, qui Thomistas tenaces antiquæ de gratia seipsâ efficaci, & de Prædestinatione gratuita doctrinæ, quam Scriptura, & Patres, omnesque antiquiores tradunt Scholastici, famosis libellis apud imperitos Iansenismi insimulare præsumunt. Poterunt quidem nonnulli Scholæ Thomisticæ infensi, ignaræ plebi fumos vendere, & ad populum phaleras iactare atque ostentare, at, mediùs fidiùs, viris doctis, & in traditione Ecclesiæ exercitatis nemo unquàm persuadere poterit, Thomistarum de gratia se ipsâ efficaci, & de prædestinatione gratuita doctrinam quidquam affinitatis habere cum erroribus Hæreticorum, à quibus certè multis Parasangis distat.

At enim, ut obitèr dicam, quandò nam *Jansenius*, eiusque Discipuli fassi sunt, reprobos in statu naturæ lapsæ percipere ex voluntate Dei antecedenti Gratias sufficientes, quæ ex sua entitate à Gratiis per se & ab intrinseco efficacibus sint distinctæ, sicut docet Schola Thomistica? quandònam *Iansenius*, ejusque discipuli confessi sunt, Christum Dominum verâ ac sincerâ voluntate antecedente mortuum esse ac sanguinem fudisse pro salute reproborum, sicut tota Schola Thomistica constanter propugnat? Quandònam *Iansenius*, ejusque discipuli agnoverunt in statu naturæ innocentis necessitatem Gratię se ipsâ & ab intrinseco efficacis, atque prędestinationem gratuitam bonorum Angelorum ad gloriam, sicut agnoscit & strenuè defendit universa Schola Thomistica? Quandònam *Iansenius*, ejusque discipuli Gratiæ per se efficacis ad omnes & singulos actus necessitatem repetierunt non solùm ex infirmitate naturę per primigeniam Protoparentis labem sauciatæ, sed etiam ex supremo Dominio, seu omnipotentiâ Dei, ex indifferentia seu flexibilitate voluntatis humanæ ad bonum & malum, atque è subordinatione & dependentia causarum secundarum à prima, sicut, post Sanctum Thomam, eam repetit & adstruit Schola Thomistica? Quandonam *Iansenius*, ejusque discipuli admiserunt in statu naturæ lapsę Gratias eo in sensu sufficientes, ut dent voluntati potestatem proximam & expeditam operandi, prętèr quas tamen aliæ Gratiæ per se & ab intrinseco efficaces requirantur ad actu agendum, sicut admittit & tuetur Schola Thomistica? Quandònam denique *Iansenius*, ejusque discipuli duos Gratiæ sufficientis in statu naturę lapsę distinxerunt effectus, primarium unum, ad quem ordinatur à voluntate Dei consequenti, quemque semper in voluntate producit, ei videlicèt conferendo potestatem proximam operandi, illamque excitando ad exerendos actus imperfectos; & alterum Gratiæ sufficientis effectum secundarium, seu actum perfectum volendi, & operandi, ad quem ordinatur à voluntate Dei antecedenti, quem tamen

tamen reapsè non producit, nisi prçstò adsit Gratia se ipsâ efficax, quæ facit ut voluntas prorumpat in actum perfectum. Certus sum, nullum in toto, quà latè patet, Orbe repertum iri *Iansenii* discipulum, qui, si constare sibi, suisque principiis stare velit, cum Schola Thomistica in hac doctrina consentiat. Non clàm me est, *Iansenii* discipulos ultrò fateri, dari in statu naturæ lapsæ quasdam Gratias, quæ non sunt victrices, idest, quæ non vincunt ac superant omnem rebellem concupiscentiam, sed aliquos dumtaxàt illius gradus imminuunt. Sed quem mihi dabis *Iansenii* discipulum, qui dicat, ejusmodi Gratias, quæ in statu naturæ lapsæ non omnem reprimunt effrænem concupiscentiam, sed aliquos tantùm ejus gradus minuunt, esse in eo sensu sufficientes, ut ulteriùs à sincera voluntate Dei antecedenti salvandi omnes homines in statu naturæ lapsæ ordinentur ad actum perfectum, seu ad vincendam & compescendam omnem concupiscentiam, tametsi eum effectum non consequantur, nisi in subsidium veniat Gratia se ipsâ efficax. In hoc quippè stat *Iansenii* & ejus discipulorum palmaris error, totiusque eorum doctrinæ prora puppisque, quòd velint, Deum non habere in statu naturæ lapsæ veram & sinceram voluntatem antecedentem salvandi omnes omninò homines, sed tantùmmodò voluntatem consequentem salvandi Electos ac Prædestinatos, quò fit, ut, jacto semel eo principio, ex quo, tanquàm è virulento fonte scaturiunt quinque famosæ *Iansenii* Propositiones Vaticanis protritæ fulminibus, nullas *Iansenii* discipuli in statu naturæ lapsæ agnoscant Gratias, prætèr eas, quæ sunt per se & ab intrinseco efficaces, quæque dantur & ordinantur à voluntate Dei consequente, quæ semper impletur, sive ad reprimendam omnem concupiscentiam, sive ad aliquos ejus gradus imminuendos. Cæterùm, negant *Iansenii* discipuli, illas Gratias, quas Deus per voluntatem consequentem dat in statu naturæ lapsæ ad minuendos in voluntate aliquos cupiditatis gradus, ulteriùs à voluntate Dei antecedenti ordinari ad secundarium effectum, seu ad actum perfectum, & ad reprimendam omnem perduellem concupiscentiam. Id, inquàm, *Iansenii* discipuli præfractè negant, quia, juxta Doctrinæ suæ principia, pertendunt, voluntatem Dei antecedentem in statu naturç lapsç non esse veram & sinceram voluntatem salvandi omnes homines, sed solùm esse voluntatem *signi*, eamque esse planè sterilem, nullasque hominibus Gratias suppeditare, aut præparare ad salutem. Concors est etiam omnium Iansenii discipulorum sententia, solam Gratiam, quæ sita est in *Victrici delectatione* appellari posse *Verè sufficientem*, quia, inquiunt, hæc sola Gratia Victrix complectitur omnia, quæ sunt necessaria ad actu agendum, & ad omnes vincendos concupiscentiæ gradus; cæteras verò Gratias, quç à Deo in statu naturæ lapsæ dantur ad minuendos concupiscentiæ gradus, negant *Iansenii* discipuli conferre voluntati potestatem proximam & expeditam operandi, tum quia, ut aiunt, eiusmodi Gratiæ non sunt *Verè sufficientes*, utpotèque non comple-

plectuntur omnia, quæ sunt necessaria ad actu operandum, & ad vincendam omnem obsistentem cupiditatem; tùm quia etiam illæ Gratiæ, juxta eorum systema, licèt ordinentur ex voluntate Dei consequenti ad minuendos aliquos concupiscentiæ gradus (quem effectum semper producunt in voluntate humana) ad ulteriorem tamen effectum, seu ad actum perfectum, & ad vincendam omnem concupiscentiam non ordinantur ex voluntate Dei antecedenti, quam *Iansenii* discipuli, sicut mox diximus, in statu naturę lapsæ planè sterilem esse, nullamque hominibus ad ęternam salutem Gratias suppeditare aut præparare dictitant. Hæc discrimina, quæ Iansenianam doctrinam inter & doctrinam Thomisticam assignavimus, si quis expendere haud gravetur, facilè intelliget, Doctrinam *Iansenii* jure optimo fuisse proscriptam, nihilque commercii ac negotii cum illa habere Scholæ Thomisticæ Doctrinam, quæ etiamnùm, post confixas *Iansenii*, & *Quesnelli*, Propositiones, in Ecclesia Catholica, tanquàm principiis germanæ Sanctorum Patrum *Augustini* & *Thomæ* doctrinæ apprimè consentanea, defenditur ac propugnatur. Plura in hanc rem legi possunt in Epistola Apologetica, quam contra quosdam Trevoltinos in Galliis Scripturarios, & doctrinæ Scholæ Thomisticæ osores, scripsi ad Dominum *Antonium Girardum*, Sacræ Theologiæ Doctorem, quæque in Galliis (me penitùs inscio, ac nihil minùs cogitante) publicâ fuit luce donata.

DILUUNTUR OBJECTIONES

ARGUITUR PRIMÒ: Christus in Scriptura Sacra mortis suæ beneficium restringit ad solos electos & prædestinatos, ergo non est mortuus pro omnium in individuo hominum salute. Prob. ant. *Joannis* cap. 10. sic loquitur Christus: *animam meam pono pro ovibus meis*, nomine autem ovium intelliguntur electi & prædestinati, ut liquet ex his, quæ eodem in capite subnectit Christus: *oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me; & ego vitam æternam do eis.* Pręterea, *Matth.* cap. 26. Christus dixit discipulis suis: *Hic est sanguis meus qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum, &c.* ergo Christus non est mortuus pro omnibus, & singulis hominibus, sed solùm pro multis, idest, prædestinatis & electis.

Respondeo: hæc duo Scripturæ Sacræ testimonia in objectione adducta, ne tantillùm quidem adversari Fidei dogmati de morte Christi pro omnium hominum salute. Ad primum siquidem dico: Christum pro solis ovibus suis, idest, pro electis & prædestinatis mortuum esse voluntate absolutâ & consequente, quatenùs confert illis beneficio mortis suæ auxilia ab intrinseco efficacia ad salutem, & præcipuè *magnum*, ut loquitur Synodus Tridentina, *perseverantiæ donum*, usque in finem. Verùm, etsi Christus pro solis electis & prædestinatis mortuus sit volun-

luntate efficaci & consequente, hoc tamen non impedit quominùs voluntate antecedenti sanguinem suum fuderit pro reprobis, qui salutem æternam nunquàm consequentur. Id patet primò, quia multi reprobi ex morte Christi aliquem fructum percipiunt, ii nimirùm, qui in Baptismo, aut in pœnitentiæ Sacramento justificationem consequuntur, quamvis in ea ad finem usque non perseverent. Secundò, Christus omnibus reprobis etiam infidelibus quandòque confert, & semper offert auxilia sufficientia ad salutem, in sensu tamen Thomistico intellecta, quibus nullus, nisi suâ culpâ, privatur. Denique, voluit Christus voluntate antecedente quidquid, in se spectatum, bonū est; objectum autem divinæ voluntatis antecedentis, ut, post *Sanctum Thomam*, uno ore docent omnes Thomistæ, est salus omnium hominum in se præcisè considerata, & abstracta à circumstantiis particularibus, sicut salus hominum spectata cum circumstantiis, quæ illam comitantur, est objectum voluntatis consequentis. Porrò, salus omnium hominum præcisè in se considerata, & abstracta à particularibus circumstantiis, putà à splendore universi, ratione provisoris universalis, & manifestatione justitiæ divinæ, &c. est aliquod bonum, ergò Christus voluntate antecedenti reverà vult omnium hominum in individuo salutem, licèt voluntate consequente, attentis videlicèt omnibus circumstantiis, velit quosdam damnari *secundùm exigentiam suæ justitiæ*, inquit *S. Thomas* 1. part. quæst. 19. art. 6. ad 1.

Ad alterum Scripturæ Sacræ testimonium dico: ex eo potiùs colligi, Christum etiam pro reprobis Sanguinem fudisse. Christus enim Corpus, & Sanguinem suum etiam Iudæ proditori tradidit in ultima Cœna, sicut docent *S. Augustinus* in Psam. 10. & *Sanctus Leo* Serm. 3. de *Passione Domini*, aliique Patres; Iudæ verò non secùs ac aliis Apostolis porrigendo sanguinem suum dixit: *Hic est Sanguis meus, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Igitur pro Iuda, reproborum omnium nequissimo, Sanguis Christi fuit effusus. *Eccè timuit Iudas, traditor Christi, sed non speravit in misericordia ipsius. Postea pœnituit eum, quòd tradiderit Dominum, & dixit*: Peccavi, quòd tradidi sanguinem justum. *Benè quidèm timuisti, sed si sperares in misericordia ejus, quem timuisti. Ille desperando obiit & laqueo se suspendit*, hæc sunt in Psalmum 146. verba *S. Augustini*, cui succinit fidissimus ejus interpres S. *Fulgentius* Epist. 7. ad *Venantiam* cap. 5. ubi hæc habet: *Dignè quidem pœnitentiam gessit* (Iudas) *tradens sanguinem justum; sed ideò sibi fructum pœnitentiæ denegavit, quia peccatum traditionis suæ, ipso, quem tradidit, diluendum sanguine non speravit.* Dùm ergo dixit Christus: *Hic est sanguis, qui pro multis effundetur*, multorum nomine *omnes* intelligit, perindè ac dùm *Lucæ* cap. 7. dicitur: *remittuntur ei peccata multa*, idest, *omnia*, & ad Rom. cap. 5. *per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi*, hoc est, *omnes*. Hinc *S. Chrysostomus* explicans hunc locum *S. Matth.* in objectione laudatum, ait, san-

guinem Christi fuisse effusum in remissionem totius Orbis peccatorum. Addo etiam, quòd si Christus suum dumtaxàt sanguinem effudisset pro electis & prędestinatis, non debuisset in ultima cœna dicere: *Hic est sanguis, qui pro multis effundetur*, sed potiùs, *hic est sanguis, qui pro paucis effunditur*, cùm certum sit, prædestinatos cum reprobis comparatos paucos admodùm esse, juxtà illud *Matth.* cap. 20. *Multi sunt vocati, pauci verò electi*.

ARGUITUR SECUNDÒ: si ex aliquo Scripturæ Sacræ loco evinci posset Christum mortuum esse pro omnibus omninò hominibus, maximè ex illo Apostoli: *Deus vult omnes homines salvos fieri*, atqui ille locus non intelligitur de omnibus hominibus, sed de solis electis, & prædestinatis, ergò Christus non est mortuus pro omnibus omninò hominibus. Prob. min. ex *S. Augustino*, qui pluribus in locis tres in illum Apostoli locum affert expositiones, quæ singulæ probant Christum dumtaxàt mortuum esse pro electis & prædestinatis. Prima *S. Augustini* expositio extat in Enchirid. cap. 103. ubi ait: *Ita intelligere debemus quod scriptum est: qui vult omnes homines salvos fieri, tanquam diceretur, nullum hominem fieri salvum nisi quem salvum fieri voluerit ipsemet, non quod nullus sit hominum, nisi quem salvum fieri velit, sed quod nullus fiat salvus nisi velit Deus.* Eamdem expositionem tradit *S. Augustinus* libri de Præd. Sanctorum cap. 8. libri 4. contra Julianum cap. 8. & Epist. 217. aliàs 107. ad Vitalem. Altera *S. Augustini* expositio habetur loco laudato Enchiridii cap. 103. *Aut certè*, inquit, *sic dictum est, omnes homines vult salvos fieri, non quod nullus hominum esset, quem salvum fieri nollet, sed ut per omnes, omne hominum genus intelligamus per quascumque differentias distributum, Reges, privatos, ignobiles, doctos, indoctos*. Tertia denique expositio legitur in libro de Corrept. & Gratia cap. 15. ubi hæc habet *Sanctus Augustinus*: *Potest etiam sic intelligi, quod omnes homines Deus vult salvos fieri, quoniam nos facit velle, sicut misit Spiritum filii sui clamantem Abba Pater, idest, nos clamare facientem. De illo quippè Spiritu alio loco dicit, accepimus Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater, nos igitur clamamus, sed ille clamare dictus est, qui efficit ut clamemus, si ergo clamantem spiritum rectè dicit Scriptura, rectè etiam Deum volentem dicit à quo efficitur ut velimus.* Hæ sunt tres *S. Augustini* in hunc Apostoli locum expositiones, quæ ad solos prædestinatos beneficium mortis Christi restringunt, ergo ex illo Apostolico testimonio probari haud potest Christum pro omnibus in individuo hominibus mortuum esse. Hoc est Achilleum Iansenii argumentum.

Respondeo: tres illas adductas *S. Augustini* expositiones spectare absolutam & consequentem Dei voluntatem, quâ solos prædestinatos salvos fieri vult, ac propterea mirum non esse, si *S. Augustinus* solos prædestinatos ex Apostoli sententiâ intelligendos esse significet. At nihil obest

obest quominùs præter tres allatas *S. Augustini* expositiones, quæ pertinent ad voluntatem Dei consequentem, & quas non solùm *S. Thomas*, sed plures alii Sancti Patres, & Ecclesiæ Doctores laudant & approbant, alia hujus loci Apostolici dari possit interpretatio, quæ sit menti *S. Augustini* consentanea, dicendo nimirùm, Deum voluntate antecedenti velle salutem omnium hominum, quamvis voluntate consequenti velit tantummodò salutem prædestinatorum. Hanc, inquam, hujus loci Apostolici interpretationem implicitè saltem tanquam genuinam agnovit *S. Augustinus* jis in locis inter probationes citatis, in quibus mortem Christi, illiusque voluntatem de salute hominum, ad reprobos etiam & infideles extendit. Cur autem Aquilinus ille Doctor hunc celebrem Apostoli locum de voluntate potiùs consequente, quàm de voluntate antecedente exposuerit? Hæc ratio afferri potest. Propugnabant Semipelagiani, sicut in limine hujusce Dissertationis observatum est, Deum velle omnium hominum salutem generali tantùm voluntate, ità ut salus prædestinatorum nullo modo in peculiarem Dei voluntatem, sed in naturæ humanæ initiales quosdam conatus esset refundenda, quam ob rem ut hanc machinam, quâ eorum suffulciebatur error, funditùs everteret *S. Augustinus*, noluit hoc Apostoli testimonium, quod Semipelagiani in sui erroris præsidium trahebant, & crambis instar recoctæ indesinentèr decantabant, explicare de voluntate Dei generali, seu antecedente, quæ salutem omnium hominum spectat, sed potiùs illud explicandum duxit de voluntate Dei consequente, seu de Decreto absoluto, & ab intrinseco efficaci, quo Deus vult salutem prędestinatorum; hoc enim decretum absolutum, & ab intrinseco efficax cùm Semipelagiani pervicacitèr admittere detrectarent, totus erat *Augustinus*, ut illud adstrueret, non negando tamen generalem, seu antecedentem voluntatem, quam Deus habet, salvandi etiam in statu naturæ lapsæ omnes omninò homines Catholico sensu, non Semipelagiano, expositam. Totâ ergo viâ à doctrina *Sancti Augustini* aberrat Iansenius, qui lib. 3. de gratia Salvatoris cap. 20. contendit voluntatem Dei antecedentem de salute omnium hominum ad statum dumtaxat naturæ innocentis referendam esse, voluntatem verò consequentem, quæ tantùm spectat salutem prędestinatorum, ad statum naturæ lapsæ pertinere, itaut in hoc præsenti statu voluntas Dei antecedens de salute omnium hominum in sola præcisione mentis, seu in nuda, & sterili Dei velleitate nihil gratiæ causante, posita sit; quâ voluntatis Divinæ factâ semel divisione, ita auxilia dividit Jansenius, ut ad naturam innocentem, cui voluntas Dei antecedens prospiciebat, sufficientia dumtaxat auxilia pertinerent; ad naturam verò lapsam, cui consulit voluntas Dei consequens, auxilia tantummodò efficacia pertineant. Hæc, inquam, Iansenii sententia toto cœlo distat à doctrina *S. Augustini*, qui non solùm agnoscit in statu naturæ lapsæ veram, & sinceram Dei voluntatem salvandi omnes homines, sed etiam

disertè docet, Deum per illam voluntatem sinceram, quam habet, salvandi omnes homines, singulis offerre, seu præparare auxilia sufficientia, eaque nemini denegare, nisi homo ipse objecto obice aditum occludat. Ita expresè docet Sanctus ille Doctor Tractatu 1. in Joannem ad ea Evangelistæ verba: *Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt*. *Ergo*, inquit Sanctus ille Doctor, *quomodò homo positus in Sole cæcus, præsens est illi Sol; sed ipse Soli absens est. Sic omnis stultus, omnis iniquus, sic omnis impius cæcus est in corde, præsens est illi sapientia, sed cum cæco præsens est, oculis ejus absens est*. Quibus verbis ostendit Sanctus Doctor, Deum, instar Solis, omnibus promiscuè divinæ gratiæ suæ radios affundere, sed eâ privari homines, qui vel saucios, vel impeditos cordis oculos habent. His gemina habet *Sanctus Augustinus* Tractatu 2. in Ioannem in hęc verba: *Illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum*. *Opus est*, inquit, *ut tu non recedas, & non desereris. Noli cadere, & non tibi occidet. Si tu feceris casum, ille tibi faciet occasum; situ autem stas, præsens est tibi..... si malo non consentires, stares, illuminatus maneres*. Rursùs Enarratione in Psalmum 102. exponens hæc verba Vatis Regii, *Miserator, & misericors Dominus, longanimis, & multæ misericordiæ*, hęc habet: *Quid tam longanimum? quid tam multum in misericordia? Peccatur, & vivitur; accedunt peccata, augetur vita; blasphematur quotidiè, & facit solem suum oriri super bonos & malos. Vocat undique ad correctionem, vocat undique ad pœnitentiam, vocat beneficiis creaturæ, vocat impertiens tempus vivendi, vocat per lectorem, vocat per tractatorem, vocat per intimam cogitationem, vocat per flagellum correptionis, vocat per misericordiam consolationis. Longanimis, & multæ misericordiæ. Sed observa, ne longitudine misericordiæ Dei malè utendo, tu tibi thesaurizes, quod ait Apostolus:* An divitias benignitatis & longanimitatis ejus contemnis? Denique, *Sanctus Augustinus* cap. 64. lib. de Natura, & Gratia ait: *Rectè fortasse quererentur (peccatores) si erroris, & libidinis nullus hominum victor existeret; cùm verò ubique sit præsens, qui multis modis per creaturam sibi Domino servientem aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem; non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, neque illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis*. Ex quibus *Sancti Augustini* testimoniis constat primò, erraffe Iansenium in hoc, quod voluntatem antecedentem, quâ Deus vult salutem omnium hominum, ad statum dumtaxat naturæ innocentis pertinere velit. Secundò, erraffe itidem Iansenium in hoc, quod à statu naturæ lapsæ auxilia sufficientia penitùs ableget, & sola efficacia admittat, quæ duo rectâ fronte cum doctrina *Sancti Augustini* pugnant.

Radix illorum errorum, in quos impegit Jansenius, nulla, meâ quidem sententiâ afferri potest, nisi prava, & sinistra interpretatio discri-

ſcriminis gratiæ utriuſque ſtatus hominis ſani, & lapſi, à *S. Auguſtino* à cap. 10. uſque ad 13. lib. de corrept. & gratia adducti. Nam, cùm *Sanctus Auguſtinus* ibidem aſſerat, datum fuiſſe Adamo in ſtatu innocentiæ *adjutorium ſine quo*, ſeù auxilium ſufficiens ad perſeverandum, homini verò lapſo dari *adjutorum quo*, ſeu auxilium efficax ad perſeverandum; ex hoc famoſo utriuſque ſtatus diſcrimine gratiæ, à *S. Auguſtino* ſtabilito, ſibi perperàm perſuaſit Janſenius, *Sanctum Auguſtinum* in ſtatu naturæ integræ, ſeù innocentis, gratias dumtaxat ſufficientes admiſiſſe, nullas verò efficaces, & versâ vice Sanctum illum Doctorem in ſtatu naturæ lapſæ gratias tantummodò efficaces agnoviſſe, gratias autem ſufficientes ab eo ſtatu procul eliminaſſe. Sic enim *Janſenius*, lib. 2. *De Gratia Chriſti Salvatoris* c. 27. poſtquàm ſibi propoſuiſſet hanc Objectionem his verbis conceptam: *Reſpondebit*, inquit, *fortaſſis aliquis, magis in Scholaſticorum ſcriptis, quàm Auguſtini evoluendis exercitatus, hæc omnia, quæ produximus, eum* (ſeu S. Auguſtinum) *de gratia tantùm efficaci tradidiſſe, nihil verò impedire, quin aliæ nonnullæ gratiæ* (in ſtatu naturæ lapſæ) *per hominis voluntatem effectu careant*: Huic, inquam, ſibi propoſitæ objectioni hanc Reſponſionem ibidèm adhibet Janſenius: *Reſpondeo*, inquit, quòd *nullam*, in ſtatu naturæ lapſæ, *agnovit aliam*. Auguſtinus, *actualem Chriſti gratiam*, ideſt, niſi efficacem, *nec agnoſcere potuerit, niſi regulas omnes fundamentales, quibus innixus, naturam gratiæ medicinalis tradidit & explicuit, vellet interimere*. Idem inculcat *Janſenius* lib. 3. *De gratia Salvatoris* cap. 4. Ex quo, ut ſibi conſtaret Janſenius, coäctus eſt aſſerere, voluntatem Dei antecedentem ſalvandi omnes homines pertinuiſſe tantùm ad ſtatum naturæ innocentis, voluntatem verò Dei conſequentem ſalvandi ſolùm electos, & prædeſtinatos ſpectare ad ſtatum naturæ lapſæ. In qua hallucinatione, quam tamen, ſi Superis placet, clavim regiam, filum Ariadneum, baſim, ac fundamentum *Auguſtini* doctrinæ appellitat, totum ſuum ſyſtema procudit Janſenius. Verùm, hanc peregrinam, & ſiniſtram Janſenii interpretationem omnes averſantur veri *SS. Auguſtini*, & *Thomæ* diſcipuli, quippè qui docent, totum diſcrimen gratiæ utriuſque ſtatus hominis videlicet ſani, & lapſi, à *Sancto Auguſtino* loco mox laudato ſtabilitum, in hoc dumtaxat ſitum eſſe, quòd homo in ſtatu naturæ innocentis, utpotè concupiſcentiæ expers, perfectè ſanus, & juſtitiâ originali donatus, non egeret ad perſeverandum auxilio quo, ſeù auxilio efficaci medicinali Chriſti Salvatoris ſanante infirmitatem, difficultatem emolliente, & cupiditatem refrænante; quamvis ad perſeverandum opus haberet homo innocens auxillio efficaci titulo ſubordinationis, & dependentiæ, quod noſtrates Thomiſtæ prædeterminationem phyſicam meritò appellant. At verò, homo in ſtatu naturæ lapſæ peccato infirmatus, multis vulneribus ſauciatus, & vi concupiſcentiæ corruptæ illeſus, indiget, juxtà *Sanctum Auguſtinum*, ad perſeverandum, & ad omnes

omnes singulos pietatis actus auxilio efficaci non solùm titulo subordinationis, & dependentiæ, sed etiam titulo infirmitatis, seu naturæ læsæ per peccatum originale; & quia *S. Augustinus* in hoc auxilio efficaci medicinali Christi Servatoris nostri, homini prorsus necessario in statu naturæ lapsæ adstruendo potissimùm incumbebat adversùs Pelagianos, qui asserentes peccatum originale ad omnes homines non fuisse transfusum, naturam humanam per illud fuisse infirmatam pernegabant, adeòque gratiam medicinalem necessariam esse inficiabantur; ideò Sanctus Doctor in lib. de corrept. & gratia, ut hunc Pelagianorum errorem convellat, docet homini in statu naturæ lapsæ dari gratiam efficacem medicinalem, seù *adjutorum quo* ratione infirmitatis; Adamo verò innocenti ejusmodi auxilium datum non fuisse. Ne autem *Sanctus Augustinus* disputando contra Pelagianos à scopo suo deflecteret, vel frustrà geminaret difficultates, nullam in lib. de corrept. & gratia consultò mentionem fecit de *adjutorio quo*, seu de auxilio efficaci, quo Adamus in statu innocentiæ ratione subordinationis, & dependentiæ opus habebat; illud siquidem auxilium efficax Adamo innocenti necessarium jam satis superque in aliis suis Operibus stabilierat *Sanctus Augustinus*, ut ex illius Sancti Doctoris multis, ac locupletissimis testimoniis evincunt nostri Thomistæ, quæ hîc adducere supervacaneum esset. Hoc pacto omnes ad unum Thomistæ post *Sanctum Thomam* 1. 2. qu. 109. art. 9. interpretantur discrimen gratiæ utriusque status à *Sancto Augustino* in lib. de corrept. & gratiâ adductum, eorumque interpretatio apprimè consona est menti Aquilini illius Doctoris, qui cap. 11. mox citati libri hæc habet: *Ille*, scilicet Adamus, *non opus habebat eo adjutorio, quod implorant isti*, idest, homines in statu naturæ lapsæ, *cùm dicunt: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Quoniam in eis caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem: atque in tali certamine laborantes, ac periclitantes, dari sibi pugnandi, vincendique virtutem per Christi gratiam poscunt. Ille verò nulla tali reipsa à se ipso adversus se ipsum tentatus, atque turbatus, in illo beatitudinis loco sua secum pace fruebatur. Proindè etsi non interim lætiore nunc, verumtamen potentiore gratia indigent isti.* Quæ *Sancti Augustini* verba, si quis nullo partium studio occupatus tantisper expendere non gravetur, confestim intelliget, Sanctum illum Doctorem utriusque status gratiæ discrimen in hoc dumtaxat posuisse, quod homo in statu innocentiæ constitutus, non opus haberet adjutorio quo, seù auxilio efficaci medicinali, quo nunc indiget homo lapsus, ac subindè tosto ostio à doctrina *S. Augustini* aberrasse Jansenium, dum eâ gratiæ utriusque status differentiâ, ab *Augustino* stabilitâ, plus æquò delectatus, illam contra mentem Sancti Doctoris intellexit, statuitque,

quòd,

quòd, ficut in ftatu naturæ integræ nulla, juxtà *S. Auguftinum*, à fe malè intellectum, dabatur gratia fe ipsâ efficax, ita in ftatu naturæ lapfæ, juxtà ejufdem *S. Auguftini*, à fe itidem falsò intellecti, principia, nulla effet admittenda fufficiens veri nominis gratia. Quâ de re fi plura fcire defideres, legefis Opufculũ, cui titulus eft: DIVUS AUGUSTINUS DIVO THOMÆ, ATQUE ANGELICÆ SCHOLÆ CONCILIATUS, *in Quæftione de Gratia primi hominis & Angelorum*, quodque nuperrimè, feu anno MDCCXXIII. Patavii publicâ luce donavit nofter *Hyacinthus Serry*, Doctor Sorbonicus, & in Academia Patavina primarius Theologiæ Profeffor, qui palàm demonftrat, Vulgatam diù à *Janfenio*, ejufque difcipulis humanæ naturæ, innocentis nimirùm & lapfæ, ftatuum differentiam, qualis ab ipfis exponitur, binaque adjutoria, *Quo fit, & fine quo non fit opus*, qualia illi interpretantur, adeò non effe Auguftinianæ Doctrinæ bafim, ut dictitant, cui tota incumbit ac nititur; non clavim, quâ folâ in Gratiæ Sacrarium aperiendus eft aditus, non annulum, qui cæterorum catenam dogmatum fecum trahit, non filum demùm, ut vocant, Ariadneum, quo nifi regamur, tota Sancti Auguftini fumma librorum nobis eft Labyrintus: ut potiùs Auguftinianæ Doctrinæ fundamenta ab imo *Janfenius*, ejufque Difcipuli fuffodiant, præcipuorum dogmatum colligationem, nexumque diffolvant, ac denique permulta Aquilini illius Doctoris de Scientia Dei, de Voluntate, de Decretis, de Prædeftinatione gratuita ad gloriam, demonftrata Theoremata, cimmeriis tenebris involvant, & incredibili ac plus quàm Babelicâ confufione perturbent. Ad hoc Opufculum digitum intendiffe fufficiat.

Vano itaque labore fe fe torquet Janfenius, dum, ut probet Chriftum non effe mortuum pro omnibus omninò hominibus, benè multa congerit loca, in quibus *Sanctus Auguftinus* afferit, *quod Chriftus rogavit pro folis prædeftinatis*, quòd Pater tradidit filium fuum pro nobis omnibus *præfcitis, prædeftinatis, juftificatis, glorificatis*. Tractatu 45. in Joannem, quòd *non perit unus ex illis, pro quibus mortuus eft Chriftus*. Epift. 169. aliàs 102. quòd *omnis, qui Chrifti fanguine redemptus eft, homo eft; non tamen omnis, qui homo eft, fanguine Chrifti redemptus eft*, lib. 2. de adulterinis conjugiis cap. 13. quòd denique *Deus eos, quos fanguine mediationis redemit, facit deinceps ex malis in æternum bonos*. Hæc, inquam, & alia hujus generis *S. Auguftini* teftimonia fruftrà congerit & obtrudit Janfenius, quia nihil aliud ex his evincitur, quàm Chriftum rogaffe, & mortuum effe pro folis prædeftinatis voluntate abfolutâ, & confequente, feu decreto efficaci, in quo ftabiliendo, ut mox diximus, potiffimùm incumbebat *Auguftinus*; de illo quippè decreto Dei abfoluto, & efficaci de falute prædeftinatorum litem præcipuè movebant Semipelagiani. Cæterùm, quamvis Sanctus ille Doctor ad Semipelagianorum errorem efficaciùs oppugnandum frequentiffimè inculcet, Chriftum mortuum effe voluntate confequente, feu decreto abfoluto, & efficaci

ficaci pro solis electis, & prædestinatis, nunquàm tamen negat, Christum mortuum esse pro omnibus omninò hominibus voluntate antecedente, Catholico, non Semipelagiano sensu, explicatâ.

Arguitur tertiò: *Sanctus Augustinus* lib. 21. de Civit. Dei cap. 24. ait, quod *si de aliquibus Ecclesia ita certa esset, ut qui sunt illi etiam nosset, qui licèt adhuc in hac vita constituti sunt, tamen prædestinati sunt in æternum ignem ire cum diabolo, tàm pro eis non oraret, quàm nec pro ipso*; atqui Christus pro illis non est mortuus, pro quibus non oraret Ecclesia; ergo pro reprobis, quorum futuram damnationem certò noscebat, mortuus non est.

Respondeo: quòd Ecclesia pro eis, quorum futuram damnationem certò cognosceret, non oraret oratione, quæ procederet ex voluntate absoluta, & efficaci salutis illorum: oraret tamen pro eis oratione, quæ consequeretur ex voluntate imperfecta, & generali salutis illorum. Hanc responsionem *Sancti Augustini* menti consentaneam esse breviter sic demonstro. Disputat eò loci Sanctus Doctor adversùs illos, qui in judicio Dei omnibus reis propter Sanctorum preces putant esse parcendum, hunc autem errorem indè refellit *S. Augustinus*, quòd, si ita esset, nulla subesset causa cur non etiam Ecclesia nunc pro diabolo, & Angelis ejus oret, quod ut absurdum esse evincat, asserit Ecclesiam, si modo sciret quinam ex hominibus adhuc viventibus prædestinati sunt in æternum ignem ire, pro illis non oraturam oratione nimirùm illâ, quæ prodiret ex absoluta, & efficaci voluntate, quâ Sanctos in judicio Dei pro impiis oraturos contendebant illi, quos ibidem impugnat *Sanctus Augustinus*. *Cur ergò*, inquit S. ille Doctor, *eâdem perfectissimâ sanctitate. . . . . etiam pro Angelis non orabunt, quibus paratus est ignis æternus, ut Deus Sententiam suam mitiget, & reflectat in melius, eosque ab illo igne faciat alienos? . . . . . Quod nemo sanæ fidei dixit, nemo dicturus est; alioqui nulla causa est cur non etiam nunc pro Diabolo & Angelis ejus oret Ecclesia . . . . Eadem ipsa causa est, quâ fiet ut in illo tunc judicio etiam pro hominibus æterno igne cruciandis, quamvis perfectâ sit sanctitate, non oret. Nunc enim propтереà pro eis orat, quos in genere humano habet inimicos, quia tempus est pœnitentiæ fructuosæ.* Ecclesia ergo, juxtà illum Sanctum Doctorem, si sciret futuram alicujus damnationem, sciret quoque Deum absolutè non velle illius salutem, unde quia Ecclesia se se ad nutum Dei semper accommodat, salutem ejus, cujus futuram sciret damnationem, nollet absolutâ, & efficaci voluntate, eam tamen vellet voluntate generali, & quantum in se est, gratiasque à Deo huic homini precaretur. Idem de oratione Christi dicendum occurrit, licèt enim Christus pro reprobis, quorum futuram damnationem noverat, non oraverit oratione profectâ ex voluntate absoluta, efficaci, & consequente (quæ enim eâ voluntate petiit Christus, obtinuit semper, juxtà illud Scripturæ: *Sciebam quia semper me audis*; & ad Hebr. cap. 5. *Exauditus est*

est pro sua reverentia.) Oravit tamen Christus pro illis oratione, quæ procedebat ex voluntate antecedenti, & generali salutis eorum, sicut rectè explicat *Sanctus Thomas* 3.p. q.31. art.4. & Lect.2. in cap. 17. Joannis, ubi exponens hunc locum: *Non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi*, hæc habet: *Christus, quantùm est de se, pro omnibus oravit, quia oratio sua, quantùm est de se, efficax est ut valeat toti mundo, sed tamen non in omnibus sortitur effectum, nisi in Sanctis, & Electis Dei, & hoc propter impedimentum mundanorum*. Idem apertè innuit *S. Augustinus* Sermone 382. dicens: *Quandò ergò*, Christus, *in Cruce pendens orabat, videbat & prævidebat omnes inimicos, sed multos ex illis futuros amicos prævidebat, & ideò omnibus veniam postulabat. Illi sæviebant, & ille orabat, Illi dicebant Pilato: Crucifige, ille clamabat: Pater ignosce.... Illis petebat veniam, à quibus tantùm accipiebat injuriam.*

Arguitur quartò: Si Christus verâ, ac sincerâ voluntate pro salute omnium hominum esset mortuus, omnibus indiscriminatim conferret nunc auxilia saltem ad salutem sufficientia; atqui in doctrina Thomist. Christus non confert omnibus auxilia ad salutem sufficientia; denegat enim illa, primò, parvulis, qui in utero materno extinguuntur, vel qui ex materno egressi utero confestim absque baptismo præmaturâ morte ex hac vita rapiuntur. Baptismus siquidem in nova lege unicum est medium, seù remedium ad salutem parvulorum sufficiens, ut docent Theologi post *S. Thomam* 3. p. q. 68. Secundò, auxilia ad salutem sufficientia denegat itidem Christus iis, qui infideles negativè dicuntur; seù qui nihil unquam de Evangelio audierunt. Tertiò denique, Christus ea auxilia sufficientia denegat quibusdam peccatoribus, quos Scriptura Sacra, & Sancti Patres appellant *occæcatos*, & *obduratos*, eò quòd ipsis non amplius affulgeat divinæ gratiæ lumen, ergo Christus verâ, & sincerâ voluntate non est mortuus pro omnibus, & singulis hominibus.

Respondeo neg. maj. Nec enim necesse est ut Christus omnibus promiscuè conferat auxilia ad salutem sufficientia, quamvis pro omnibus, & singulis hominibus mortuus sit, sed abundè sufficit, ut prædicta auxilia, quantùm est de se, offerat omnibus, quorum si aliqui illa non recipiant, ex culpa illorum est, quippè qui auxiliis illis sufficientibus, vitiis, & carnis passionibus dediti obicem ponunt, sicut, heù nimium! funestâ experientiâ constat infidelium, & peccatorum obduratorum, qui in pœnam præcedentium peccatorum nullis cogitationibus bonis illustrantur, nullis affectionibus piis percelluntur; nec ullis conscientiæ morsibus, ac stimulis excitantur, immò potiùs delectantur in rebus pessimis, atque vulneribus suis, quæ intensissimè diligunt, gloriantur. *Ut autem innotescat, quod latebat, & suave fiat, quod non delectabat, gratia Dei est, quæ hominum adjuvat voluntates: qua ut non adjuventur, in ipsis itidem causa est, non in Deo*, ait *Augustinus* lib. 2. de peccatorum meritis, & remission. cap. 17. Idem docet *Sanctus Thomas*

in 1. Sent. Distinct. 40. q. 4. art. 2. ubi inquirit, *utrum Deus sit causa obdurationis?* Et argumento, *sed contra*, ità respondet: *Contra est, quod dicunt Sancti communiter, Dionysius, Augustinus, & Anselmus, scilicèt quod causa quarè iste non habeat gratiam, est quia noluit accipere, & non quia Deus non vult dare, quia lumen suum omnibus offert, quod lumen ab omnibus non percipitur, sicut nec lumen Solis à cæco.* Idem repetit, sæpiùsque inculcat Angelicus Doctor, qui hanc doctrinam etiam hausit è *S. Ambrosio*, qui in Psalmum 118. hæc habet: *Sol ille justitiæ omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, & omnibus resurrexit. Si quis autem, clausis fenestris, solis radios excludit, non ideò sol ortus est omnibus, quia calore ejus se ipse fraudavit.* Quamobrem, sibi vitio vertere debent infideles, & peccatores obdurati, quòd gratiis ad salutem sufficientibus priventur, non secùs ac meritò culpantur illi, qui, dùm Sol per totum Orbem radios suos spargit, lucemque affundit, oculos de industria occludunt, vel velum ob oculos ponunt ne videant, & illi sunt, qui, teste Scripturâ Sacrâ, *rebelles sunt lumini*, & qui domino ad cordis ostium pulsanti dicunt: *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Quod autem spectat parvulos, qui vel in utero materno moriuntur, vel vix in lucem editi ex hac vita sine Baptismo excedunt; respondent Thomistæ: verâ, & sincerâ voluntate antecedente Christum mortuum esse pro illis, quatenùs videlicèt præparavit, & instituit generale remedium, seu Baptismum, ad delendum peccatum originale, quod remedium si parvulis quandòque non applicetur, hoc pertinet ad voluntatem Dei consequentem, quâ Deus, habitâ ratione peccati originalis, vel suæ justitiæ manifestandæ causâ, non vult ut illis applicetur, & ut inquit *S. Augustinus* Epist. 217. aliàs 107. ad Vitalem, & lib. de Dono persev. cap. 12. *Aliquandò cupientibus, festinantibusque parentibus, Ministris quoque volentibus, & paratis, Deo nolente non datur Baptismus.* Stat ergo vera, & sincera voluntas, quam Deus habet salvandi omnes omninò homines, quia omnibus, & singulis hominibus gratias ad salutem sufficientes (non Molinistico, sed Thomistico sensu intellectas) offert, & præparat, licèt eas non omnibus largiatur. Undè Concilium Tridentinum loco suprà laudato ait: *Etsi ille*, seu Christus, *pro omnibus mortuus sit, non tamen omnes mortis ejus beneficium suscipiunt, sed hi dumtaxàt, quibus meritum passionis ejus communicatur.* Nec obstat divinæ voluntatis de omnium hominum salute sinceritati gratiæ sufficientis subtractio, quià Deus eam intuitu gravissimorum peccatorum subtrahit, quibus homines ejus demeritum incurrunt; non secùs, ac Judex, nondùm probato homicidio, de quo aliquis homo accusatur, censetur habere voluntatem sinceram ipsum à morte liberandi, quanquàm ipsum posteà morti tradi jubeat, dùm reus convictus est. Mercator etiam procelloso expositus mari sinceram habet voluntatem salvandi merces suas, non spectato vitæ periculo, quamvis cognito proximo vitæ

vitæ suæ discrimine eas in mare projiciat. Sic Deus, habitâ dumtaxàt ratione bonitatis suæ, & effusionis Sanguinis Christi, vult sincerè largiri gratias sufficientes, quanquàm postmodùm habitâ ratione gravissimorum peccatorum, aut etiam solius culpæ originalis, aut justitiæ suæ manifestandæ causâ, eas justo suo judicio subtrahit excœcatis, & obduratis in flagitiis, nec non infidelibus, & parvulis absque Baptismo decedentibus. Plura hac de re legi possunt apud *Bellarminum* lib. 2. De Gratia & lib. arb. cap. 6. & seq. Addam hic dumtaxàt testimonium *P. Becheferii*, Societ. Jesu, qui die 3. Aprilis anni 1700. publico instrumento, jubente Eminentiss. Cardinali *Noallio*, Archiep. Parisiensi, declarare compulsus est, nec paucos, nec infimi nominis esse Theologos, qui docent induratos, & obcœcatos, omni, ad certum saltèm tempus, interiori gratiâ destitui. Quâ de re, si plura scire aveas, legesis Historiam Congregationum de auxiliis, à nostro *Jacobo, Hyacintho Serry* editam, à pag. 455. usque ad pag. 475. postremæ editionis, ubi cl. ille Auctor impotentiam moralem, seu voluntariam, & propriâ iniquitate contractam, obduratos, & excœcatos à peccato non excusare omni argumentorum genere demonstrat.

Arguitur quintò: Ille non censetur habere veram, & sinceram voluntatem moriendi pro salute omnium hominum, qui benè multis hominibus confert auxilium dumtaxàt sufficiens, cum quo tamen, ob defectum alterius auxilii, seu efficacis, ad salutem omninò necessarii, nunquàm salutem æternam consequentur, atqui Christus impiis, & infidelibus in sua impietate, vel infidelitate morituris, confert, vel præparat dumtaxàt auxilium sufficiens, cum quo tamen ob defectum alterius majoris auxilii, quod ipsis absolutè denegat, salutem æternam nunquàm consequentur, ergò Christus veram, & sinceram non habuit voluntatem salvandi omnes homines. Prob. min. docent communiter Thomistæ, ad æternam salutem consequendam præter auxilium sufficiens, aliud ex parte Dei requiri auxilium, quod est per se, & ab intrinseco efficax, quodque ex entitate, seu ex natura suâ distinguitur ab auxilio sufficienti, ita ut auxilium sufficiens nunquàm evadere possit efficax, ex qua Thomistarum doctrina palàm sequitur, impios, & infideles, quibus Christus per mortem suam confert dumtaxàt, aut præparat auxilium sufficiens ad salutem, ipsisque denegat auxilium efficax, salutem æternam nunquàm consequuturos ob defectum auxilii efficacis, quod Christus ipsis impartiri non vult.

Respondeo primò: Retorquendo illud argumentum in Molinistas, illi quippè, etsi doceant, præter auxilium sufficiens ad salutem æternam consequendam omnibus indiscriminatim concessum, nullum aliud ex parte Dei esse expectandum, fatentur attamen, illud auxilium, ut fiat efficax, & ad salutem infallibiliter perducat, pendêre non solùm ex consensu liberi arbitrii, sed ex opportunitate quarumdam circumstantiarum, in quibus Deus hominem constituit, & in quibus, eum consensurum certò

tò per ſcientiam mediam prænoſcit; quò fit, ut ejuſmodi gratiam, genio, indoli, temperamento, aliiſque circumſtantiis loci, & temporis accomodatam, ſoleant appellare *Congruam*. Hac autem semèl conſtitutâ ſententiâ, quam conſtat communiorem eſſe inter Societatis Theologos, ſic argumentum conficio: ille non eſt mortuus pro omnibus omninò hominibus, qui noluit omnibus dare gratiam congruam, quæ major eſt ſaltèm in ratione beneficii gratiâ purè ſufficienti, & quæ ad ſalutem æternam conſequendam prorsùs neceſſaria eſt, atqui Societatis Theologi ultrò fatentur, Chriſtum noluiſſe omnibus dare gratiam congruam, ergo Chriſtus, in illorum ſententiâ, verâ, & ſincerâ voluntate non eſt mortuus pro omnibus omninò hominibus. Viden, eamdem difficultatem, idemque argumentum etiam in adverſariorum ſententia recurrere?

Reſpondeo ſecundò: Quòd ſive gratia efficax diſtinguatur ex entitate, id eſt, ex natura ſuâ, à gratia ſufficienti, adeò ut gratia ſufficiens nunquàm poſſit evadere efficax, ſicut ſentiunt omnes fermè antiqui Thomiſtæ, ſive etiam gratia efficax non diſtinguatur ex entitate, ſeu ex natura ſuâ, à gratia ſufficienti, ſed ſolùm penès intenſionem graduum efficaciæ, quibus ſuaptè vi ſuperat gradus obſtinationis, & malitiæ voluntatis creatæ, ſicut poſt *Gonzalem* docet *Pater Antonius Maſſoulie* Art. 1. q. 6. To. 2. libri, cui titulus eſt: *D. Thomas ſui interpres*, ſemper tamen verum erit dicere, Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus omninò hominibus, etiamſi impiis, & Infidelibus in ſua impietate, & infidelitate morituris gratias per ſe, & ab intrinſeco efficaces non conferat. Nàm primò, antiqui Thomiſtæ, qui aſſerunt gratiam efficacem diſtingui ex entitate, ſeu ex natura ſuâ, à gratia ſufficienti, docent, non Deo, ſed ſoli homini imputari debere, quod careat gratiâ ſe ipſa efficaci; Deus ſiquidem titulo benevolentiæ, & amicitiæ, quâ proſequitur homines, gratiam efficacem, ad quam diſponit, viamque ſternit gratia ſufficiens, omnibus offert, & ex ſe reverà conferre paratus eſt; nec enim alio fine Deus auxilium ſufficiens homini confert, quàm ut hominem ulteriùs promoveat, & diſponat ad alterum majus auxilium, ſeu efficax ab ipſo Deo obtinendum; quod procul omni dubio Deus conferret homini, niſi hunc divinum influxum homo malitiâ ſuâ ſiſteret, & gratiæ efficaci aditum præcluderet, non ſecùs, ac ex. gr. cùm agens naturale diſpoſitiones ad formam producendam inducit in ſubjectum, niſi hic diſpoſitionum curſus intercipiatur, ſeu impediatur, tamdiù agens influit, donec ea ultima diſpoſitio, ad quam forma conſequitur, producta fuerit. Hinc *Sanctus Thomas* in cap. 6. *Joannis*, & pluribus aliis in locis ait: *Ex quo Deus paratus eſt dare gratiam omnibus, & ad ſe trahere, non imputatur ei ſi aliquis non accipiat, ſed ei qui non accipit*, & 3. contra Gentes cap. 159. *Deus quantum eſt in ſe, paratus eſt omnibus dare gratiam; vult enim omnes homines ſalvos fieri.* Cùm igitur Deus ex ſe ſit paratus conferre omnibus gratias efficaces, & in culpa hominum ſit, quod illas non recipiant, rectè ſequitur, Deum vel-

velle salutem omnium hominum, quamvis benè multis non suppeditet auxilia efficacia, quæ ex entitate, & natura suâ ab auxiliis sufficientibus distinguuntur. Secundò, alii Thomistæ, qui volunt, gratiam efficacem non distingui ex entitate, seu ex natura suâ, à gratia sufficienti, sed tantùm penès intensionem graduum efficaciæ, quibus superat gradus malitiæ voluntatis creatæ, eamque convertit; docent, inquam, illi Thomistæ, in solius hominis culpa esse, quod gratiâ seipsâ efficaci privetur. Idque illustrant hoc clarissimo exemplo. Supponunt quippè, voluntatem alicujus hominis ex pravis habitibus, ac diuturnâ peccandi assuetudine ad octo, vel decem gradus obstinationis pervenisse; si itàque Deus huic homini malè affecto gratiam conferat, quæ plures, & majores efficaciæ gradus habeat, quàm sint gradus obstinationis, & malitiæ in voluntate, tunc illa gratia suaptè vi superabit obstinationem voluntatis, & erit re ipsâ efficax. At, si Deus, ità exigentibus illius hominis demeritis, gratiam minus validam conferat, & quæ in gradibus efficaciæ superior, major, ac fortior non sit gradibus obstinationis, seu malitiæ voluntatis, tunc illa gratia voluntatem quidem commovebit, sed illam non convertet, nec illius obstinationis gradus superabit, eritque tùm temporis gratia tantùm sufficiens, & inefficax, non quidem ex defectu sui, cum re ipsa, & vi sua converteret voluntatem si minor esset voluntatis resistentia, sed ex defectu voluntatis, quæ obstinatione suâ magis obsistit. Perindè ac si admotum lignum ignis non comburat, id non oritur ex parte ignis, qui agit, & cui non deest vis agendi, sed ex parte ligni, quod humiditate & aquâ cùm sit oppletum, efficaciæ, & vi ignis magis obsistit, eamque extinguit. Sic etiam Sacramenta novæ Legis si aliquandò gratiam non producant; id non oritur ex defectu Sacramentorum, quæ potiùs, ut docent omnes Thomistæ, vim habent veram, & physicam, gratiam producendi, sed id proficiscitur ex vitio suscipientis, qui gratiæ susceptioni obicem, & impedimentum ponit. Similitèr igitur, si voluntas hominis pluribus implicita malitiæ, & obstinationis gradibus divina motione non convertatur, & aliâ gratiâ majori, ac potentiori ad actualem conversionem, & ad salutem consequendam opus habeat, id non motioni divinæ, sed resistentiæ, & malitiæ voluntatis adscribi debet. Patet itaque, quod sive gratia efficax ex entitate, seu ex natura suâ, distinguatur à gratia sufficienti, sive ab ea tantummodò penès intensionem graduum efficaciæ distinguatur, semper verum est dicere, hominem suâ culpâ carere gratiâ efficaci, ac subindè Christum verâ, ac sincerâ voluntate mortuum esse pro omnibus omninò hominibus, quamvis non omnibus gratias efficaces largiatur.

Arguitur sextò: Voluntas excludendi aliquos à gloria, eisque absolutè denegandi auxilia efficacia ad salutem consequendam omninò necessaria, stare, & cohærere minimè potest cum sincera voluntate salvandi omnes homines, atqui in sententia Thomistarum Deus vult aliquos exclu-

cludere à gloria, ipsisque denegare auxilia efficacia ad salutem consequendam necessaria, ergò in sententia Thomistarum nequit esse in Deo sincera voluntas salvandi omnes homines, ac proindè Christus non est mortuus pro omnibus omninò hominibus.

Respondeo neg. maj. Voluntas quippè in Deo sincera salvandi omnes in individuo homines optimè cohæret cum voluntate excludendi aliquos à gloria, eisque denegandi auxilia efficacia. Ratio est, quia voluntas Dei antecedens habet pro suo objecto salutem omnium hominum præcisè in se consideratam, & avulsam ab omnibus circumstantiis, voluntas verò consequens habet pro suo objecto salutem hominum suis omnibus indutam circumstantiis, *aliquid autem*, inquit *Sanctus Thomas* 1.p. q.19. ad 1. *potest esse in prima sui consideratione, secundùm quod absolutè consideratur, bonum, vel malum, quod tamen prout cum aliquo adjuncto consideratur, è contrario se habet. Sicut hominem vivere est bonum, & hominem occidi est malum, secundùm absolutam considerationem: sed si addatur circa aliquem hominem, quod sit homicida, vel vivens in periculum multitudinis; sic bonum est eum occidi, & malum est eum vivere: undè potest dici, quod Judex justus antecedenter vult omnem hominem vivere, sed consequenter vult homicidam suspendi. Similiter Deus antecedenter vult omnem hominem salvari, sed consequenter vult quosdam damnari, secundùm exigentiam justitiæ suæ.* Quibus verbis Doctor Angelicus optimè conciliat voluntatem sinceram, quâ Deus vult salutem omnium hominum, cum voluntate, quâ vult aliquos excludere à gloria, ipsisque denegare auxilia efficacia; nàm sicut Judex potest antecedenter sincerè velle salutem hominis, quem tamen, attentis circumstantiis illius vitæ, judicat, & vult consequenter de medio tolli; ità non absimili ratione Deus voluntate antecedente sincerè vult salutem omnium hominum in se præcisè, & absolutè consideratam, sed voluntate consequente, idest, attentis circumstantiis defectibilitatis humanæ, pulchritudinis universi, ordinis justitiæ suæ, & manifestationis suorum attributorum, vult aliquos excludere à gloria, ipsisque auxilia efficacia denegare. Addo etiam, quòd, cùm Deus sit provisor universalis, ad quem spectat consulere bono universi, oportet, ut stante sincerâ illa voluntate, quâ vult omnes salvos fieri, permittat tamen aliquos excidere à gloria, & cadere in peccatum, non impartiendo malitiam, sed subtrahendo gratiam suam, ut hinc liberi arbitrii ad bonum æquè ac malum flexibilis contingentia elucescat. *Vult Deus*, inquit, *S. Augustinus* lib. de Spiritu, & Littera cap.33. *omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non sic tamen ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel benè, vel malè utentes justissimè judicentur. Quod cum sit, infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt, cùm ejus Evangelio non credunt, nec ideò tamen vincunt, verùm seipsos fraudant magno, & summo bono, malisque pœnalibus implicant, experturi in suppliciis potestatem ejus, cujus in donis misericordiam contempserunt.* Ar-

Arguitur septimò: Deus non magis dici potest Salvator Infidelium, Judæorum, & iniquorum Christianorum, quàm eorum Pater, atqui Deus appellari non potest Pater Infidelium, Judæorum, & iniquorum Christianorum; sed solùm dicitur Pater eorum, qui per spiritum adoptionis, seu per gratiam, justitiam, & charitatem fiunt filii Dei, sicut docent Sancti Patres, *Cyprianus* in Tract. de Orat. Dominica, *Gregorius Nissenus* orat. 2. in Orat. Dominic. *Chrysostomus* Homil. 20. in Matth. *Augustinus* Epist. 153. aliàs 54. ad Macedonium, *Isidorus Pelusiota* lib. 4. Epist. 24. *S. Thomas* in cap. 6. Matthæi, & alii, ergò similitèr Deus dici non potest Salvator Infidelium, Judæorum, & iniquorum Christianorum, sed solùm Electorum, ac Prædestinatorum, ac subindè Christus non est mortuus pro omnibus omninò hominibus.

Respondeo neg. min. ad cujus probationem dico: Patres in objectione citatos non negare, Deum esse Patrem omnium hominum etiam Judæorum, Gentilium, & impiorum Christianorum; sed solum velle, Deum speciali quâdam ratione esse Patrem justorum, quâ nequaquàm dici potest Pater Judæorum, Gentilium, & impiorum Christianorum, quod est inconfesso apud omnes. Nàm primò, Deus est Pater Judæorum atque Gentilium, non solùm quia ipsis impertiit naturam spiritualem, liberam, immortalem, ratione præditam, sapientiæ, justitiæ, & beatitudinis capacem; vitam intellectione, liberâque volitione constantem, sed etiam quia verâ, & sincera voluntate, licèt antecedente, misit Filium suum unigenitum in Mundum, ut in assumpta communi omnibus humana natura pro omnibus etiam Iudæis, & Infidelibus Sanguinem suum funderet, & pretium redemptionis omnibus commune dependeret. Secundò, Deus est Pater malorum Christianorum in quantum per januam Baptismi eos in Ecclesiam suam introduxit, illosque ad conversionem sæpissimè excitat per gratias internas, per conscientiæ remorsus, per illuminationes, quibus intellectum, per pias motiones, quibus voluntatem eorum identidem prævenit, & ad salutaria impellit, quâ de causa Deus malis, & impiis Christianis longè specialiùs se Patrem exhibet, quam Judæis, & Infidelibus. Denique, Deus est Pater justorum modo quodam speciali, superexcellenti, & ipsis solis eximio, quia nempè assumit illos in filios adoptivos, futuros hæredes suos, cohæredes autem Christi; largitur illis esse quoddam divinum, & supernatule, vitam gratiæ, justitiæ, & charitatis, quâ Judæi, Infideles, & iniqui Christiani privantur. Quamvis ergò Deus sit Pater omnium hominum, etiam Infidelium, Judæorum, & iniquorum Christianorum, modo tamen quodam speciali, ratione videlicèt adoptionis, est Pater Justorum, perindè ac Christus, ut docet *S. Thomas*, est caput omnium hominum, præcipuè tamen justorum, qui per gratiam, & charitatem tanquàm membra viva cum ipso connectuntur. Undè, sicut negari non potest, Deum esse Patrem omnium hominum, præcipuè tamèn justorum, ità etiam

etiam certum apud omnes esse debet, Deum esse Salvatorem omnium hominum, maximè tamen Fidelium, seu Electorum, ac Prædestinatorum. Hinc, jure optimo *Alexander VIII.* Pontifex Maximus, hanc Propositionem confixit: *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis, nullum omninò accipiunt à Jesu Christo influxum, adeòque rectè inferes, in illis esse voluntatem nudam & inermem sine omni gratia sufficienti.*

Arguitur ultimò: Anno Christi octingentesimo quinquagesimo tertio habita est Synodus Carisiaca, in qua Episcopi ad dirimendas Controversias, quæ jàm totam Ecclesiam Gallicanam perturbabant, congregati; quatuor ediderunt Capitula, in quorum tertio definiunt, quod *Deus Omnipotens sine exceptione vult omnes salvos fieri, licèt non omnes salventur.* Et in Capitulo quarto statuunt, quod *Christus Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit, vel erit, cujus natura in illo assumpta non fuerit: ità nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo passus non fuerit, licèt non omnes Passionis ejus Mysterio redimantur.* In his duobus Concilii Carisiaci Capitulis clarissimè exprimitur voluntas Dei salvandi omnes omninò homines, atqui tamen hæc duo Capitula fuère reprobata à celeberrima Lugdunensi Ecclesiâ, & à Concilio Valentino tertio, non ergo dogma Fidei est Christum mortuum esse pro omnibus, & singulis hominibus. Prob. min. Ecclesia Lugdunensis in libro *De tenenda veritate Scripturæ*, edito ab Archipræsule suo Remigio, viro sanctitate, atque doctrinâ conspicuo, acritèr invehitur in Capitulum quartum Carisiacum, in quo dicitur, quod *nullus homo fuit, est, vel erit, pro quo Christus passus non fuerit*, mentemque suam disertè aperit prædicta Ecclesia cap. 15. ejusdem libri, ubi ait, absurdum, ac planè erroneum esse, ut pro jis, qui in sua impietate mortui æterno jàm judicio condemnati erant, Christus passus sit; alioquì & pro diabolo, & Angelis ejus Christum passum dici posse: *Sicut ergo*, sunt celeberrimæ illius Ecclesiæ verba, *pro illis impiis, & damnatis Angelis nullatenùs Dominus Jesus Christus dicendus est passus: ità pro istis impiis, & damnatis hominibus absit omninò ut passus esse credatur.* Et in libro *De tribus Epistolis* cap. 15. distinguit eadem Ecclesia quatuor ordines hominum in redemptionis, & reconciliationis gratia. Primus est electorum, & prædestinatorum ad vitam æternam, de quibus nullus perire potest. Secundus ordo est Fidelium, qui rectâ Fide, & pietate accedunt ad gratiam Baptismi, & per eam accipiunt indulgentiam peccatorum; sed posteà diversis tentationibus, & iniquitatibus gratiam ipsius Fidei, & redemptionis amittunt, & usque ad exitum perseverant in malis suis. Tertius ordo eorum est, qui adhùc in infidelitate positi ad Christi tamen Ecclesiam aliquandò vocandi sunt per Dei misericordiam. Quartus denique ordo illorum est, qui manifestò extrà Fidelium numerum jacent, seu nunquàm Fidelium cœtui associari debent, sed æternæ damnationi sunt destinati. Posito illo quadruplici hominum ordine, asserit Ecclesia Lugdunensis cap. 16. pro trium priorum ordinum homi-

hominibus mortuum esse Christum Dominum, sed pro quarti ordinis hominibus, impiis scilicèt antè Passionem Christi Domini in impietate, aut pro Infidelibus in infidelitate mortuis, nullo modo passum, aut crucifixum esse: *Unum tamen est, quod nos & fidelissimè credimus, & verissimè novimus, quia pro illa innumerabili, & infinita multitudine impiorum, qui ab exordio Mundi usque ad Passionem Domini per quatuor fermè annorum millia in sua impietate sunt mortui, & apud Inferos æterna perditione damnati; nunquàm Dominus passus, nunquàm mortuus est, nec ad eos salvandos ullatenus venit, nec pro eis pretiosum Sanguinem fudit*. Hæc habet Ecclesia Lugdunensis cap. 18. cujus doctrinam Episcopi trium Provinciarum Lugdunensis, Viennensis, & Arelatensis in Synodo Valentina congregati anno Christi octingentesimo quinquagesimo quinto approbarunt Canone quarto, qui est *de redemptione Sanguinis Christi*, ibidèmque reprobant doctrinam contentam in Capitulis Carisiacis de voluntate Christi salvandi impios, qui à Mundi exordio usque ad Passionem Domini in sua impietate mortui, & æternis flammis addicti sunt; tanquàm doctrinam inutilem, noxiam, & contrariam veritati; sic enim loquuntur: *Porrò capitula quatuor, quæ à Concilio Fratrum nostrorum minùs perspectè suscepta sunt, propter inutilitatem, vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veritati; sed & alia novemdecim syllogismis ineptissimè conclusa, & licèt jactetur, nulla sæculari litteratura nitentia, in quibus commentum diaboli, potiùs quàm aliquod augmentum Fidei deprehenditur, à pio auditu Fidelium penitùs explodimus, & ut talia, & similia caveantur per omnia auctoritate Spiritus Sancti interdicimus*. Ex quibus verbis manifestum est, Patres Synodi Valentinæ, & Ecclesiam Lugdunensem negasse Christum esse mortuum pro omnibus omninò hominibus.

Respondeo: Ecclesiam Lugdunensem, & Synodi Valentinæ Patres ideò Capitula Carisiaca damnasse, quia errore facti putarunt, Carisiacorum Auctores Capitulorum eàdem prorsùs ratione, & eodem planè sensu definiisse Christum esse mortuum pro his, qui in infidelitate, vel impietate sua mortui, aut morituri sunt, ac pro illis, qui per gratiam Christi sanctificati in ea perseverant, & salvantur. Hunc esse sensum Capitulorum Carisiacorum existimarunt Ecclesia Lugdunensis, & Synodi Valentinę Patres. Verùm, in hoc errarunt errore facti. Nàm Patres Concilii Carisiaci in his condendis Capitulis proponere dumtaxàt voluerunt avitam doctrinam Ecclesiæ, videlicèt Christum sufficienter mortuum esse pro impiis, & infidelibus, licèt efficaciter tantùm pro illis mortuus sit, qui salutem æternam consequuntur. Quam doctrinam, utpotè Catholicam, nunquàm Ecclesia Lugdunensis, & Synodi Valentinæ Patres improbarunt; sed id unum tantummodò definire voluerunt, Christum non efficaciter pro illis mortuum esse, qui à Mundi exordio usque ad Passionem Domini, in sua impietate, vel infidelitate mortui æternâ sunt

damnatione puniti, ut scilicèt eos ex Inferno eriperet, sicut Patres liberavit ex Limbo. Hanc genuinam esse Ecclesię Lugdunensis, & Patrum Synodi Valentinæ mentem, patet primò, quia ad suæ doctrinæ probationem hanc Prophetæ Oseæ Sententiam usurparunt: *Ero mors tua ò mors, ero morsus tuus inferne*, sive, ut explicat *S. Gregorius* lib. 12. Moral. cap. 8. & Homil. 22. in Evangelia, *ex eo, quod mordemus, partem abstrahimus, partem relinquimus; quia ergo in electis suis, Christus funditùs occidit mortem, mors mortis extitit: quia verò ex Inferno partem abstulit, & partem reliquit, non occidit funditùs, sed momordit Infernum.* Christus ergo, juxtà mentem Ecclesiæ Lugdunensis, & Patrum Synodi Valentinæ, non est mortuus efficaciter pro impiis, & infidelibus, qui ab exordio Mundi usque ad Passionem Christi in sua impietate, vel infidelitate mortui sunt, quia Christus eos ab Inferno non liberavit: sed potiùs illos æternùm puniendos reliquit. Secundò, Ecclesia Lugdunensis mentem suam clarissimè promit in libro de tribus Epistolis, ubi, postquàm cap. 11. tres supra allatas *S. Augustini* expositiones, ad voluntatem Dei consequentem de salute Electorum pertinentes, adhibuit huic testimonio Apostoli: *Qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*; posteà cap. 12. quartam addit illius Apostolici testimonii expositionem, quæ spectat ad voluntatem Dei antecedentem de salute omnium hominum, ait enim, quòd Deus vult omnes homines salvos fieri bonitate Creatoris, & tamen eos, quos indignos salute judicaverit, justâ Judicis severitate non salvat. Quam expositionem denuò approbat Ecclesia Lugdunensis cap. 13. his verbis: *Quod autem ibi simpliciter intelligitur Deum velle omnes homines salvos fieri, bonitate scilicet Creatoris, ità (ut putamus) fideliter potest recipi, si hanc voluntatem bonitatis suæ erga salutem hominum non credatur humana obsistente voluntate non posse implere, sed obsistente humana iniquitate implere nolle.* Undè liquet, Ecclesiam Lugdunensem non negasse Christum mortuum esse pro omnibus omninò hominibus sufficienter, hoc est, voluntate antecedente, Catholico sensu intellectâ, sed solùm negasse Christum mortuum esse efficaciter, seu voluntate consequente pro impiis, qui in sua impietate, vel infidelitate mortui æternis flammis sunt addicti, ut eos ex Inferno per mortem suam liberaret. Idem judicium ferendum est de Synodi Valentinæ Episcopis, qui, licèt Capitula Concilii Carisiaci, necdùm satis perspecto, & explorato eorum germano sensu, censurâ confixerint; attamen postquàm, re maturiùs expensâ, intellexerunt, in illis Capitulis definitum tantummodò fuisse Christum mortuum esse sufficienter pro impiis, aliisque, qui pereunt, efficaciter verò pro electis, & prædestinatis, censuram, quam illis capitulis Carisiacis inusserant, expunxerunt in Synodo Lingonensi, celebratâ anno Christi octingentesimo quinquagesimo nono, & in Synodo Tullensi, quindecim diebus post Synodum Lingonensem apud Saponarias habitâ, in hac siquidem Tullensi

Sy-

Synodo Canones Concilii Valentini relecti, ac omnium calculo approbati sunt, omissâ prędictâ censurâ, quæ sic incipit: *Porrò quatuor Capitula, quæ à Concilio Fratrum nostrorum &c.*

Advertat primò Lector in fine hujusce Dissertationis, paucos extitisse in quinto Ecclesiæ Sæculo obscuri nominis viros, vulgò *Prædestinatianos* appellatos, qui negarunt Christum mortuum esse pro omnibus omninò hominibus, aliaque prava dogmata circà prædestinationem, & gratiam propugnarunt, qui tamen in Sectam non coaluerunt. Id probari potest ex pluribus momentis. Primò, *Faustus*, Rejensis Episc. & Semipelagianorum Coriphæus, qui sub specioso obtentu confutandæ Prædestinatianæ hæreseos duos de gratia, & libero arbitrio ad doctrinam S. Augustini impugnandam libros scripturivit, unicum dumtaxàt indigitavit Prædestinatianum, videlicèt *Lucidum*, qui, post susceptam ab eodem *Fausto* Epistolam, ad meliorem frugem revocatus, palinodiæ libellum contexuit, quem transmisit ad Episcopos Gallicanos, seu ad Patres Conciliorum Arelatensis, & Lugdunensis, quæ id ætatis ad exterminandos paucos illos Prædestinatianos celebrata fuerunt. Secundò, inter errores Prædestinatianorum hic unus erat, quo affirmabant: *Aliquos homines ad malum divina potestate prædestinatos esse*, atqui constat ex Synodo Arausicana paucos admodùm & viles fuisse illos, qui hoc virulentum dogma defendebant; legimus quippè in Synodo Arausicana sic Patres definisse: *Aliquos verò ad malum divina potestate prædestinatos esse non solùm non credimus, sed etiam*, si sunt, *qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus*. Porrò, si plures hoc in errore versati fuissent, Sectamque conflassent, de illis Patres Synodi Arausicanæ non sic dubitantèr fuissent locuti, sed eos potiùs absolutè damnatos anathemate perculissent. Tertiò, Sancti Patres, qui nono Ecclesiæ Sæculo floruerunt, *Prudentius* scilicet & *Remigius*, negarunt extitisse aliquandò hæresim Prædestinatianam, sic enim loquitur *S. Prudentius* in libro contrà *Joannem Scotum Erigenam* cap. 4. *Tertiam verò hæresim, quam Pelagianis contrariam asseris, qua ità donum gratiæ prædicetur, ut libertas arbitrii funditùs auferatur, nec legimus, nec audivimus*. *Sanctus* verò *Remigius* in libro contrà eumdem *Joannem Scotum Erigenam* cap. 4. ait: *Quæ est ista secunda hæresis tam incognita, tam inaudita, quæ libero arbitrio denegato solius gratiæ sit prædicatrix? nisi quia, ut nobis videtur, disputator iste vel Beatum Augustinum latenter quasi hæreticum accusat*. Sanè credibile non est, Sanctos illos Patres potuisse nono Ecclesiæ sæculo negare, extitisse aliquandò Prædestinatianam hæresim, si Prædestinatiani aliquam Sectam reapsè conflassent. Quin, quod singulari observatione dignum est, Sancti Patres, qui quintum sæculum illustrarunt, & hæresum, quæ variis temporibus Ecclesiam infestarunt, Catalogum datâ operâ texuerunt, ne per umbram quidem illius Prædestinatianæ hæreseos meminerunt. De illa quippè nullam planè mentionem fecit *S. Augu-*

stinus sive in libro de Hæresibus, sive in tam multis, quos edidit, de Gratia libris. Illius itidem Hæreseos ne vola, ne vestigium quidem extat apud Sanctos Prosperum, Fulgentium, Hilarium, Petrum Diaconum, & alios Sanctos Patres, strenuos Ecclesiæ doctrinæ defensores, & omnis prorsus erroris impatientes. Ex illo itàque SS. Patrum silentio probabiliùs, ni mea me fallat mens, colligitur extitisse quidem quosdam in quinto sæculo obscuri nominis viros, qui negabant Christum pro omnibus mortuum esse, aliaque id genus circa Gratiam, & prædestinationem prava, & exitiosa imbiberant dogmata, eos tamen adeò viles, ac paucos fuisse, ut ne extare quidem in Orbe judicarentur. Quapropter, falsi convincitur *Sirmondus*, qui in libro, quem edidit de Hæresi Prædestinatiana cap. 1. asserit, Prædestinatianorum Sectam apud Monachos Adrumetinos primùm pullulare cæpisse. Deindè, cap. 2. addit, Prosperum, & Hilarium adversùs eamdem Sectam in Galliis enatam Augustini opem implorasse, eorumque votis annuisse Augustinum conscribendo contrà Prædestinatianos libros *de Prædestinatione Sanctorum, & de Dono Perseverantiæ*. Denique, cap. 3. scribit, mortuo Sancto Augustino, Prosperum, & Hilarium ad profligandam Prædestinatianorum Sectam, quæ, instar cancri, longè latèque in Galliis serpebat, Romam ad Cælestinum Papam confugisse, à quo Rescriptum contrà Prædestinatianos ad Galliæ Episcopos directum impetrarunt. In his, inquam, quæ in tribus illis capitibus scribit *Sirmondus*, falsi convincitur: nàm primò, ut ait Card. *Norisius* cap. 15. lib. 2. Hist. Pelag. falsum est, Monachos Adrumetinos Prædestinatianæ hæresi initium dedisse, immò potiùs constat, Semipelagianismum apud illos exortum esse, quem S. Augustinus, edito libro de Gratia, & libero arbitrio, in cunis suffocavit, ut testatur idem S. Doctor lib. 2. Retractat. cap. 66. ubi hæc habet: *Propter eos, qui cùm defenditur gratia putantes negari liberum arbitrium, sic ipsi defendunt liberum arbitrium, ut negent Dei gratiam, asserentes eam secundùm merita nostra dari, scripsi librum, cujus titulus est: De Gratia, & libero arbitrio. Ad eos autem scripsi Monachos Adrumetinos, in quorum Monasterio de hac re cæperat esse contentio*. Adrumetini ergo Monachi, teste *S. Augustino*, non erant Prædestinatiani, sed potiùs Semipelagiani, quippè qui asserebant liberum auferri arbitrium, si nulla hominis merita gratiam divinam antevertant. Secundò, oppidò fallitur *Sirmondus*, dùm jejunè, & circà ullam probationem asserit, Prosperum, & Hilarium adversùs emergentes Prædestinatianos opem Augustini implorasse, cùm potiùs legenti Epistolas Sanctorum Prosperi, & Hilarii perspicuum sit, geminum Augustini discipulum opem Aquilini Doctoris petiisse adversùs Semipelagianos, qui passim doctrinam Sancti Augustini de Proposito Dei, seu Decreto absoluto, & de prædestinatione gratuita impetebant, dictitantes: *removeri omnem industriam, tollique omnes virtutes, si Dei constitutio humanas præveniat voluntates, & sub hoc prædestinationis nomine*

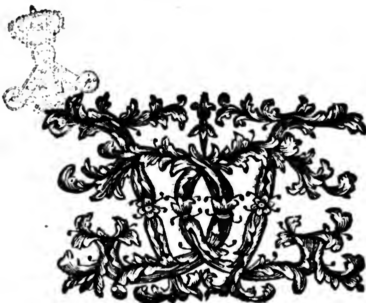
ne fatalem induci necessitatem. Quibus verbis Sanctorum Prosperi, & Hilarii graphicè describuntur Semipelagiani. Nec denique majorem fidem meretur Sirmondus, dùm ait, mortuo Sancto Augustino, Prosperum, & Hilarium Romam apud Cælestinum, Papam, de Prædestinatianis conquestos fuisse; non majorem, inquam, in hoc fidem meretur Sirmondus: Luce siquidem clarius est, Hilarium, & Prosperum, de illis apud Cælestinum conquestos fuisse, *qui san. mem. Augustini doctrinam reprehendunt*, quales profectò fuisse Semipelagianos, qui adversùs Sancti Augustini Scripta insolenter insurgebant, eaque erroris insimulabant, nemo inficias ibit. Quapropter, rejectis illis vanis Sirmondi conjecturis, longè probabilius esse censeo cum Card. Norisio loco mox laudato, extitisse quidem in quinto sæculo paucos rudioris intelligentiæ, & pinguioris Minervæ homines, dictos *Prædestinatianos*, qui de morte Christi, de gratia, & prædestinatione catholicè non sentiebant, eos tamen in Sectam minimè coaluisse; Semipelagianos verò, ut collatam in se à discipulis Sancti Augustini novæ hæreseos suspicionem graviori, & horribiliori accusatione propellerent, indè occasionem perperàm arripuisse omnes promiscuè Augustini doctrinæ defensores sub invidioso Prædestinatianorum nomine denigrandi, & hoc pacto clavum clavo trudendi. Sed tam atrocem calumniam falsò discipulis Sancti Augustini impactam, à Sancto Augustino, ejusque discipulis omni argumentorum genere amolitur *Sanctus Prosper* in Resp. ad objectiones Gallorum.

Advertat secundò Lector, *Gotteschalcum*, Monachum Ordinis Sancti Benedicti in Cœnobio Orbacensi, paucorum illorum Prædestinatianorum, qui in quinto Ecclesiæ extiterunt Sæculo, perversa dogmata circà mortem Christi, prædestinationem, & gratiam (si fides habeatur Hincmaro Remensi in Galliis Episcopo) nono sæculo recoxisse, eumque à Rabano, Præside in Moguntina Synodo anno 848. convictum, damnatumque esse, ac tandem eodem anno apud Remos ab Hincmaro pari sententiâ perculsum, virgisque cæsum, librum suum in ignem coactum esse projicere, & in carcerem detrusum, in suo errore pervicaciter obiisse. Sic de Gotteschalco sentiunt multi. Verùm, *Florus*, Lugdunensis Diaconus, sub Lugdunensis Ecclesiæ nomine eruditum edidit librum, qui extat To.3. Conc. Gall. pag. 352. in quo Hincmarum, ejusque contra Gotteschalcum actionem, & judicium confutavit. Plurimi etiam noni Sæculi Catholici viri, & de Ecclesia benemeriti patrocinium Gotteschalci magno animorum æstu susceperunt, quos inter sunt *Ratramnus*, Corbejensis Monachus, *Prudentius*, *Tricassinus*, *Lupus Servatus*, Presbyter Moguntinus, *Lupus*, Abbas Ferrariensis, & Ecclesia Lugdunensis. Immò non desunt etiamnùm Catholici Auctores, ut videre est apud *Gilbertum Mauguinum*, Galliarum Regi à Consiliis, & in Historia tam Sacra, quàm prophana apprimè eruditum, qui Gotteschalcum ab hæresi vindicant.

Sed

Sed de Gotteſchalco, hæc hiſtoricè retuliſſe pro Operis ſuſcepti brevitate abundè impræſentiarum ſufficiat, nec enim juvat in hac quæſtione facti, de qua necdùm convenit inter eruditos, meum hìc interponere judicium. Si autem plura de *Gotteſchalco* ſcire deſideres, Legeſis jam citatum *Gilbertum Mauguinum* in libro, quem edidit, *Vindiciarum Prædeſtinationis & Gratiæ*. Vide etiam Hiſtoriam Eccleſiaſticam, quam nuper Romæ edidimus, Tom. 3. Colloquio 3. in Hiſtoriam noni Eccleſiæ Sæculi, ubi de *Gotteſchalco*, ejuſque doctrinâ, fortunâ, & morte, à pag. 356. uſque ad pag. 365. sàt copiosè diſſeruimus.

Finis Tomi Primi.

MENDA, quæ irrepſerunt in Editionem hujuſce primi Tomi.

In Diſſertationibus Proluſoriis.

Pag.	Lin.	MENDA.	CORRIGE.
IV.	13.	conſcripta.	*conſcriptas.*
XXXVI.	23.	nulla.	adde *ſigna.*
XCIII.	28.	tèr milleſimo.	*quatèr milleſimo.*
XCV.	3.	quinquennio.	*quadriennio.*

In Diſſertationibus Tractatus De Myſteriis Chriſti.

Pag.	Lin.	MENDA.	CORRIGE.
10.	25.	meriti.	*mariti.*
15.	7.	part.2.	*art.2.*
25.	ult.	Maria.	*Mariam.*
85.	24.	nondum.	*nodum.*
145.	36.	teſtantur.	*teſtatur.*
247.	1.	Æræ.	*Æra.*
289.	33.	fuiſſent.	*fuiſſet.*
291.	31.	triumparunt.	*triumpharunt.*
292.	38.	non non	dele unum *non.*
326.	28.	docent.	*docet.*

Alia, ſi quæ occurrent, leviora Typorum menda, facili negotio corriget Lector, atque pro ſua humanitate condonabit.

